ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΠΡΟΣ ΔΙΑΔΟΣΙΝ ΩΦΕΛΙΜΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΙΔΡΥΘΕΙΣ ΤΩι 1898 ΥΠΟ Δ. ΒΙΚΕΛΑ

53 53

ΒΙΤΖΕΝΤΖΟΥ ΚΟΡΝΑΡΟΥ

ΕΡΩΤΟΚΡΙΤΟΣ

ΜΙΚΡΑ ΕΚΔΟΣΙΣ
ΜΕΤ' ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ ΚΑΙ ΛΕΞΙΛΟΓΙΟΥ

ΥΠΟ

ΣΤΕΦ. Α. ΞΑΝΘΟΥΔΙΔΟΥ
ΕΦΟΡΟΥ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΚΡΗΤΗΣ

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΠΩΛΗΣΙΣ
ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ Ι. Ν. ΣΙΔΕΡΗ
ΑΘΗΝΑΙ

ΤΥΠ. "ΕΣΤΙΑ,, 2895

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Ἡ μικρὰ αὕτη ἔκδοσις τοῦ Ἐρωτοκρίτου, ἡ γενομένη ὑπὸ τοῦ Συλλόγου πρὸς Διάδοσιν Ὠφελίμων Βιβλίων καὶ ἐρχομένη μετὰ τὴν μεγάλην κριτικὴν ἔκδοσιν τοῦ 1915 τὴν ἀποκαταστήσασαν τὸ ποίημα καὶ ἑρμηνεύσασαν αὐτὸ διὰ μακρῶν, σκοπεῖ τὴν εὐρυτέραν διάδοσιν τοῦ ποιήματος, καὶ γίνεται χάριν τῶν πολλῶν τῶν μὴ δυναμένων νὰ ἔχωσιν ἢ μὴ εὐκαιρούντων νὰ κάμωσι χρῆσιν τῆς μεγάλης ἐκδόσεως.

Διὰ τῆς παρούσης ἐκδόσεως ἐλπίζομεν, ὅτι θὰ παύσωσι καὶ αἱ μέχρι σήμερον κυκλούμεναι οἰκτραὶ τοῦ ποιήματος διαστροφαί, αἱ τόσον παραμορφώσασαι καὶ ἀδικήσασαι τὸ καλλιτέχνημα τοῦ Κορνάρου, αἱ μὴ τιμῶσαι τὴν ἑλληνικὴν εὐσυνειδησίαν καὶ φιλοκαλίαν.

Πλὴν τοῦ κειμένου περιέχει ἡ σημερινὴ ἔκδοσις σύντομον Εἰσαγωγὴν καὶ εἰς τὸ τέλος μικρὸν Λεξιλόγιον, ἐν ᾧ ἑρμηνεύονται αἱ σπανιώτεραι καὶ ἰδιωματικαὶ τοῦ ποιήματος λέξεις.

Ἡ λαϊκὴ αὕτη ἔκδοσις ἔχει καὶ τὸ πλεονέκτημα ὅτι γενομένη μετὰ δεκαπενταετίαν περίπου, ἀφ᾿ οὗ κατηρτίσθη τὸ κείμενον τῆς μεγάλης ἐκδόσεως, περιέχει ὅσα ἐν τῷ μεταξὺ χρόνῳ δεύτεραι φροντίδες

τοῦ ἐκδότου ἢ μελέται κατέδειξαν ὡς ὀρθότερα. Γραφαί τινες καὶ ἑρμηνεῖαι νέαι καὶ διάφοροι τῶν τῆς κριτικῆς ἐκδόσεως ἐγένοντο δεκταὶ ἐν τῇ παρούσῃ, τὰς σημαντικωτέρας τῶν ὁποίων σημειοῦμεν καὶ ἰδιαιτέρως εἰς τὸ τέλος τοῦ βιβλίου χάριν τῶν ἐχόντων τὴν μεγάλην ἔκδοσιν.

Διὰ τῶν δύο τούτων ἐκδόσεων πληροῦται τέλος καθ' ὅλην την ἔκτασιν, ὡς πιστεύομεν, ἡ ἐθνικὴ ὑποχρέωσις ἡ ἀπὸ πολλοῦ ὑποδεικνυομένη καὶ ἐπιβαλλομένη πρὸς τὸ ὑπέροχον ποιητικὸν ἔργον τοῦ νεωτέρου Ἑλληνισμοῦ.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

ΤΙΣ Ο ΠΟΙΗΤΗΣ ΤΟΥ ΕΡΩΤΟΚΡΙΤΟΥ

Εἰς τὸν ἐπίλογόν του αὐτὸς ὁ ποιητὴς μᾶς ἔδωκε τὸ ὄνομα καὶ τὴν πατρίδα του. Εἶναι ὁ Βιτζέντζος Κορνάρος γεννηθεὶς καὶ ἀνατραφεὶς καὶ ποιήσας τὸ ποίημα εἰς τὴν πόλιν Σητείαν τῆς Κρήτης· μᾶς πληροφορεῖ ἀκόμη ὅτι ἐνυμφεύθη εἰς τὸ Κάστρον (τὸ σημερ. Ἡράκλειον), ὅπου, ὡς φαίνεται, ἀποκατεστάθη μετὰ τὸν γάμον του, καὶ ἐδῶ ἔδωκεν εἰς κυκλοφορίαν τὸ ποίημά του.

Ἡ μαρτυρία εἶναι ρητὴ καὶ αὐθεντικὴ καὶ οὐδεὶς σοβαρὸς λόγος ὑπάρχει νὰ μὴ τὴν πιστεύσωμεν.

Ποῖος ὅμως εἶναι ὁ Βιτζέντζος Κορνάρος ὁ φέρων καὶ ὄνομα καὶ οἰκογενειακὸν ἐπώνυμον ἑνετικά; διὰ μακρῶν ἐξετάσαντες τὸ ζήτημα εἰς τὴν Εἰσαγωγὴν τῆς μεγ. ἐκδόσεως καταλήξαμεν εἰς τὸ συμπέρασμα, ὅτι δὲν ἀνῆκεν εἰς τὴν οἰκογένειαν τῶν εὐγενῶν Ἑνετῶν Κορνάρων τῶν φεουδαρχῶν Καρπάθου καὶ Σητείας καὶ Κάστρου, οἱ ὁποῖοι ἀπ᾽ ἀρχῆς μέχρι τέλους ἔμειναν Ἑνετοὶ μὲ φρονήματα ἑνετικά, ἀλλ᾽ ἦτο Κρὴς ἔχων φρονήματα καὶ αἰσθήματα τελείως Ἑλληνικὰ καὶ Κρητικά. Ὅτι φέρει ἑνετικὸν ὄνομα καὶ ἐπώνυμον δὲν πρέπει νὰ μᾶς ξενίζῃ· καὶ ἄλλους Κρῆτας ποιητὰς γνωρίζομεν φέροντες τοιαῦτα λ. χ. τὸν Μαρῖνον Φαλιέρην, τὸν Μαρῖνον Τζάνεν Μπουνιαλῆν, τὸν Μᾶρκον Ἀντώνιον Φώσκολον ποιητὴν τοῦ Φορτουνάτου καὶ ἡγουμένους Ἑλλ. Μοναστηρίων Κρήτης π. χ. τὸν Ἰωσὴφ Τζὲν τοῦ Ἀρετίου, καὶ Λαυρέντιον Τζαγκαρόλαν τῆς Ἁγ. Τριά-

δος τοῦ Ἀκρωτηρίου καὶ πλείστους ἄλλους ἐπισήμους Κρῆτας. Καὶ σήμερον ἀκόμη καὶ ὀνόματα καὶ ἐπώνυμα ἑνετικὰ ἀκούονται συχνὰ ἐν Κρήτῃ διατηρηθέντα ἀπὸ τῆς ἑνετοκρατίας, ἐν ᾧ εἶναι ἐξηκριβωμένον, ὅτι Ἑνετοὶ δὲν παρέμειναν ἐν Κρήτῃ μετὰ τὴν ὑπὸ τῶν Τούρκων ὁριστικὴν τῆς νήσου κατάκτησιν (1669). Καὶ αὐτὸ τὸ Βιτζέντζος διατηρεῖται καὶ σήμερον ἐν τῇ νήσῳ καὶ τὸ Κορνάρος εἶναι ἐπώνυμον εὐρέως διαδεδόμενον εἰς Σητείαν καὶ ἄλλας τῆς Κρήτης ἐπαρχίας. Ἔχομεν ἀκόμη μαρτυρίας ἀσφαλεῖς ἐκ συμβολαίων, ὅτι κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ ποιητοῦ ὑπῆρχε καὶ παπᾶς ὀρθόδοξος ἐν Σητείᾳ ὑπογράφων Βικέντιος Κορνάρος καὶ συμβολαιογράφος Βιτζέντζος Κορνάρος, οὗ σῴζονται τὰ συμβόλαια ἑλληνιστὶ γεγραμμένα.

Ἐκ τῶν μέχρι τοῦδε γνωστῶν Βιτζέντζων Κορνάρων τῆς Σητείας ὁ ἔχων τὴν μεγαλυτέραν πιθανότητα ὅτι εἶναι ὁ ποιητὴς τοῦ Ἐρωτοκρίτου, εἶναι ἐκεῖνος, τοῦ ὁποίου ἐπιγραφικὸν χάραγμα σῴζεται εἰς μικρὰν ἐκκλησίαν τοῦ Ἁγ. Ἀντωνίου παρὰ τὸν Μόχλον Σητείας ἔχον οὕτως «1677 ***Βιτζέντζο Κορνάρος***». Ἂν πράγματι αὐτὸς εἶναι ὁ ποιητής, πρέπει νὰ ὑποθέσωμεν, ὅτι ἐπέζησε τῆς ὁριστικῆς ὑποδουλώσεως τῆς πατρίδος του ὑπὸ τῶν Τούρκων, καὶ ὅτι ἀποσυρθεὶς εἰς τὴν ἐπαρχίαν του, ὅπου θὰ εἶχε κτηματικὴν περιουσίαν, ἔζη ἐκεῖ ὑπήκοος τῶν νέων κατακτητῶν.

ΧΡΟΝΟΣ ΤΟΥ ΠΟΙΗΜΑΤΟΣ

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω φαίνεται ποίαν γνώμην ἔχομεν περὶ τοῦ χρόνου τοῦ ποιήματος. Εἰς τὴν Εἰσαγωγὴν τῆς μεγ. ἐκδόσεως κατεδείξαμεν, ὡς πιστεύω, ὅτι ὁ Ἐρωτόκριτος ἐγένετο κατὰ τοὺς τελευταίους χρόνους τῆς ἐν Κρήτῃ ἑνετοκρατίας, ὅτι εἶναι τὸ νεώτατον προϊὸν τῆς Κρητικῆς ποιή-

σεως, καὶ ὅτι πάντως πρέπει νὰ τεθῇ μετὰ τὸ 1600. Λόγοι μετρικοί, γλωσσικοὶ καὶ πραγματικοὶ ἐπιβάλλουσι τὴν γνώμην ταύτην. Ἐν τῷ ποιήματι ὑπάρχουσιν ὑπαινιγμοὶ τῶν ἀγώνων τῆς Κρήτης κατὰ τοῦ βαρβάρου ἐπιδρομέως εἰς τὴν μονομαχίαν τοῦ Καραμανίτου Σπιδόλιοντα πρὸς τὸν Κρητικὸν Χορίδημον π.χ. εἰς τὸ Β 1131—2, ὅπου ὁ βάρβαρος Ἀσιανὸς ἀγανακτῶν λέγει,

Ἀπείτις κ' ἕνας Κρητικὸς τόσ' ὥρα μὲ μαλώνει,
κ' ἡ χέρα μου πιβούλεψε καὶ δὲν τόνε σκοτώνει,

καὶ Β 1003—4

Ἐλόγιαζαν, πὼς δὲ μπορεῖ ὁ Κρητικὸς νὰ κάμῃ
μαλιὰ καλὴ μ' ἔτοιο θεριό, κ' ἐτρέμα σὰν καλάμι.

Πιθανώτατον ἄρα θεωρῶ ὅτι ὁ Κορνάρος, ἀφ' οὗ κατὰ τὸ πλεῖστον συνέταξε τὸ ποίημά του ἐν Σητείᾳ, τὸ συνεπλήρωσε καὶ τὸ ἔδωκεν εἰς κυκλοφορίαν εἰς τὸ Κάστρον διαμένων ἐδῶ κατὰ τὸν χρόνον τῆς πολιορκίας (1646-1669).

Μετὰ τὴν παράδοσιν τῆς πόλεως εἰς τοὺς Τούρκους κατὰ τὸν Σεπτέμβριον τοῦ 1669 Κρῆτες πρόσφυγες τὸ ἔφεραν ἐν χειρογράφοις εἰς Ζάκυνθον (τοῦτο μαρτυρεῖ ρητῶς ὁ ἐπιμελητὴς τῆς πρώτης ἐντύπου ἐκδόσεως τοῦ 1713) καὶ εἰς τὴν ἄλλην Ἑπτάνησον καὶ τὰς ἄλλας ἑνετικὰς κτήσεις, ὅπου κατέφυγον οἱ Κρῆτες τοῦ Κάστρου. Τὴν ἀνωτέρω γνώμην, ἣν διὰ μακρῶν ἀνεπτύξαμεν ἐν τῇ Εἰσαγωγῇ τῆς μεγάλης ἐκδόσεως, οὐδαμῶς ἴσχυσαν νὰ κλονίσωσιν αἱ ἀσθενεῖς καὶ ἀστήρικτοι ἀντιρρήσεις αἱ μετ' αὐτὴν γενόμεναι.

ΑΝΑΛΥΣΙΣ ΤΟΥ ΠΟΙΗΜΑΤΟΣ

Ἡ διαίρεσις τοῦ ποιήματος εἰς πέντε μέρη ἐγένετο, ὡς φαίνεται, ὑπὸ τοῦ ἐπιμελητοῦ τῆς πρώτης ἐντύπου ἐκδόσεως

τοῦ 1713. Τὸ χειρόγραφον τοῦ Λονδίνου (γραφὲν κατὰ τὸ 1710 ἐν Κεφαλληνίᾳ) δὲν ἔχει τὴν διαίρεσιν αὐτήν. Χάριν εὐκολίας ἐδέχθημεν τὴν διαίρεσιν καὶ εἰς τὰς ἡμετέρας ἐκδόσεις.

ΜΕΡΟΣ Α΄. Εἰς τὸν Πρόλογον λέγει ὁ ποιητής, ὅτι τὸ εὐμετάβολον τῆς τύχης τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων, αἱ ἔχθραι καὶ οἱ πόλεμοι, ἡ παντοδυναμία τοῦ ἔρωτος, καὶ ἡ χάρις τῆς εἰλικρινοῦς καὶ ἀδόλου φιλίας εἶναι τὰ θέματα, τὰ ὁποῖα θὰ ψάλῃ διηγούμενος τὰς περιπετείας ἐρωτικοῦ ζεύγους ἀγαπηθέντος δι᾽ ἔρωτος ἁγνοῦ καὶ ἀξίου νὰ χρησιμεύσῃ ὡς πρότυπον εἰς τοὺς ἀνθρώπους. Ἡράκλης ὁ βασιλεὺς τῶν Ἀθηνῶν ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τῶν Ἑλλήνων καὶ ἡ σύζυγος αὐτοῦ Ἀρτέμη μετὰ πολυετῆ ἀτεκνίαν καὶ δεήσεις πρὸς τοὺς θεοὺς γεννῶσι περικαλλῆ κόρην Ἀρετοῦσαν, τὴν ὁποίαν ἀνατρέφουσι καὶ παιδεύουσι μετὰ πάσης ἐλευθερίου ἀγωγῆς. Εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ βασιλέως ἀνεστρέφετο ὁ υἱὸς τοῦ βασιλικοῦ συμβούλου Πεζοστράτου Ἐρωτόκριτος ἔξοχος ἐπὶ κάλλει καὶ ἀνδρείᾳ νέος. Κατὰ μικρὸν ὁ νέος καταλαμβάνεται ὑπὸ σφοδροῦ ἔρωτος πρὸς τὴν βασιλόπαιδα, ὃν ἐπιμελῶς ἀποκρύπτει, μόνον δὲ μετὰ χρόνον ἐξομολογεῖται εἰς τὸν ἔμπιστον αὐτοῦ φίλον Πολύδωρον. Οὗτος μάτην προσπαθεῖ νὰ τὸν ἀποτρέψῃ ἀπὸ τοῦ ὀλεθρίου πάθους. Ὁ Ἐρωτόκριτος ἀναγνωρίζων τὴν ὀρθότητα τῶν συμβουλῶν τοῦ φίλου ἀραιώνει τὰς εἰς τὸ Παλάτιον ἐπισκέψεις, θέλων δὲ νὰ ἀνακουφίσῃ τὸ πάθος ἔρχεται μετὰ τοῦ φίλου ἀγνώριστος ἐν καιρῷ νυκτὸς ὑπὸ τὸ Παλάτιον καὶ κρούων τὸ λαγοῦτον ᾄδει περιπαθῶς τὸν κατατρώγοντα αὐτὸν ἔρωτα. Ἡ κόρη ἀρέσκεται πολὺ εἰς τὸ ᾆσμα τοῦ ἀγνώστου τραγουδιστοῦ, μένει ἄγρυπνος, ἀπομνημονεύει καὶ γράφει τὰ ἀκουόμενα ᾄσματα, καὶ κατὰ μικρὸν ἐγείρεται ἡ συμπάθειά της

πρὸς αὐτόν. Ὁ Βασιλεὺς εὐχαριστεῖται ἐπίσης ἀκούων, καὶ θέλων νὰ γνωρίσῃ τὸν τραγουδιστὴν καλεῖ εἰς συμπόσιον τοὺς ἐξέχοντας τῆς πόλεως νέους, ἀλλ᾽ ἀποτυχὼν εἰς τοῦτο παραγγέλλει δέκα σωματοφύλακάς του νὰ παραφυλάξωσι τὴν νύκτα καὶ συλλάβωσι καὶ ὁδηγήσωσιν ἐνώπιόν του. Ὁ Ἐρωτόκριτος καὶ ὁ φίλος του ἀνθίστανται, καὶ εἰς τὴν νυκτερινὴν ξιφομαχίαν φονεύουσι δύο καὶ κατατραυματίζουσι τοὺς ἄλλους χωρὶς νὰ ἀναγνωρισθῶσι, παύει ὅμως ἔκτοτε καὶ τὸ νυκτερινὸν ᾆσμα. Ἡ Ἀρετὴ λυπεῖται μὴ ἀκούουσα πλέον τὸν τραγουδιστὴν καὶ ἐξομολογεῖται τὸ αἴσθημά της εἰς τὴν Νέναν της Φροσύνην, ἡ ὁποία διὰ μακρῶν συμβουλῶν τὴν ἀποτρέπει ἀπὸ τοῦ ἀναρμόστου πάθους πρὸς ἄγνωστον καὶ ταπεινὸν πρόσωπον. Ὁ Ἐρωτόκριτος βασανίζεται ὑπὸ τοῦ πάθους, καὶ πειθόμενος εἰς τοὺς λόγους τοῦ Πολυδώρου ἀπέρχεται μετ᾽ αὐτοῦ μακρὰν τῶν Ἀθηνῶν. Ὁ Ρῆγας ἵνα διασκεδάσῃ τὴν θλίψιν τῆς Ἀρετῆς, ἧς ἀγνοεῖ τὸ αἴτιον, προκηρύσσει ἀγῶνα κονταροκτυπήματος, καὶ διὰ κηρύκων καλεῖ πανταχόθεν ἀγωνιστάς· τὸ ἔπαθλον θὰ εἶναι χρυσοῦς στέφανος (τζόγια) κατεσκευασμένος διὰ χειρῶν τῆς κόρης του. Ὁ πατὴρ τοῦ Ἐρωτοκρίτου ἀσθενεῖ σοβαρῶς, καὶ ὁ Ἐρωτόκριτος εἰδοποιεῖται νὰ ἐπιστρέψῃ. Ἡ Ρήγισσα μετὰ τῆς θυγατρὸς ἐπισκέπτονται κατ᾽ οἶκον τὸν ἐν ἀναρρώσει εὑρισκόμενον Πεζόστρατον, καὶ ἡ μήτηρ τοῦ Ἐρωτοκρίτου φιλοφρονουμένη τὰς ὑψηλὰς ἐπισκεπτρίας περιάγει εἰς τὸν κῆπον, εἰσάγει δὲ αὐτὰς καὶ εἰς τὴν ἐν αὐτῷ ἰδιαιτέραν περικαλλῆ κατοικίαν τοῦ Ἐρωτοκρίτου, μολονότι οὗτος εἶχεν ἀπαγορεύσει εἰς τὴν μητέρα νὰ εἰσέλθῃ ἐκεῖ κανεὶς κατὰ τὴν ἀπουσίαν του. Ἡ Ἀρετοῦσα εἰσελθοῦσα ἐκ περιεργίας εἰς τὸ ἰδιαίτερον τοῦ Ἐρωτοκρίτου δωμάτιον εὑρίσκει κεκρυμμένα ἐντὸς ἀρμα-

ρίου τὰ τραγούδια, τὰ ὁποῖα ἤκουεν ᾀδόμενα ὑπὸ τοῦ ἀγνώστου, εὑρίσκει δὲ καὶ ὡραίαν εἰκόνα ἑαυτῆς· ἐκ τούτων βεβαιοῦται ὅτι ὁ ἄγνωστος τραγουδιστὴς εἶναι ὁ Ἐρωτόκριτος· ἡ Ἀρετὴ ἐπιδεικνύει τὸ εὕρημα εἰς τὴν Νέναν, καὶ τὸ παραλαμβάνει μεθ' ἑαυτῆς. Ὁ Ἐρωτόκριτος ἐπανέρχεται καὶ μὴ εὑρίσκων τὰ προσφιλῆ ἀντικείμενα, φοβεῖται μὴ ἐμαρτυρήθη εἰς τὸν Ρῆγαν, καὶ κατὰ συμβουλὴν τοῦ φίλου προσποιεῖται ἀσθένειαν καὶ οἰκουρεῖ. Ἡ Ἀρετοῦσα στέλλει εἰς τὴν μητέρα του μῆλα σπάνια ὡς ξαρρωστικὸν τοῦ ἀσθενοῦς· ἐκ τούτου ἐννοεῖ οὗτος ὅτι ἡ κόρη συμμερίζεται τὸ αἴσθημά του, καὶ ἀναλαβὼν θάρρος συχνάζει πάλιν εἰς τὸ Παλάτι, καὶ οἱ δύο ἐρασταὶ διὰ τῶν ὀφθαλμῶν δηλοῦσι τὴν ἀμοιβαίαν ἀγάπην.

ΜΕΡΟΣ Β΄. Ἡ γιόστρα (τὸ κονταροκτύπημα) περιγράφεται διὰ μακρῶν. Ὁ Ἐρωτόκριτος παρὰ τὰς συμβουλὰς τοῦ φίλου ἀποφασίζει νὰ λάβῃ μέρος εἰς τὸ ἀγώνισμα, ἵνα μὴ λάβῃ ἄλλος τὸν ὑπὸ τῆς Ἀρετῆς φιλοτεχνηθέντα στέφανον. Κατὰ τὴν ὡρισμένην ἡμέραν (τὴν 25 Ἀπριλίου, τὴν ἡμέραν τῆς ἑορτῆς τοῦ Ἁγίου Μάρκου τὴν ἐπισημοτάτην τοῦ ἑνετικοῦ Καλενδαρίου) προσέρχονται ἐκ διαφόρων χωρῶν οἱ ἄριστοι τῶν ἱπποτῶν, νέοι ἐπιφανεῖς, Βασιλεῖς, Ρηγόπουλλοι, Ἀφεντόπουλλοι μετὰ λαμπρᾶς καὶ πολυτελοῦς ἐξαρτύσεως. Περιγράφεται ἑνὸς ἑκάστου ὁ ὁπλισμός, ἡ στολὴ καὶ τὸ ἐπὶ τοῦ κράνους ἐρωτικὸν σύμβολον. Μεταξὺ τούτων εἶναι καὶ ὁ μαυροφόρος Κρητικὸς Χαρίδημος, τοῦ ὁποίου τὴν ἐρωτικὴν ἱστορίαν καὶ τὸν ἀκούσιον τῆς συζύγου φόνον περιγράφει ὁ ποιητής. Ὁ ἄγριος Καραμανίτης Σπιδόλιοντας ἐξοργίζεται ἐπὶ τῇ ἐμφανίσει τοῦ Κρητικοῦ, καὶ προκαλεῖ αὐτὸν εἰς θανάσιμον μονομαχίαν, ἥτις καὶ γίνεται, καὶ μετὰ δεινὸν ἀγῶνα ὁ Κρητικὸς καταβάλλει τὸν

βάρβαρον ὑβριστὴν (ὑπαινιγμὸς τῶν τρομερῶν ἀγώνων τῆς Κρήτης κατὰ τοῦ ἐπιδρομέως Τούρκου). Τὴν ἐπαύριον τελεῖται τὸ κονταροκτύπημα τῶν ἱπποτῶν· ὁ Ρῆγας μετὰ τῆς Βασιλίσσης καὶ τῆς Ἀρετῆς κάθηνται ἐπὶ ἐξέδρας. Ἐκλέγονται ὑπὸ τῶν γερόντων Ἑλλανοδικῶν οἱ τρεῖς ἀνδρειότεροι ἱππόται ὁ Κρητικός, ὁ Κυπριώτης καὶ ὁ Ἐρωτόκριτος, ἵνα ἕκαστος κονταροκτυπήσῃ κατὰ τριῶν ἢ τεσσάρων ἄλλων. Πράγματι οἱ τρεῖς κατὰ σειρὰν καταρρίπτουσι τοὺς ἀνταγωνιστάς. Τὸ βασιλικὸν ζεῦγος εὐνοεῖ τὸν μεγαλοπρεπῆ Ρηγόπουλλον τοῦ Βυζαντίου Πιστόφορον, καὶ ἡ Ρήγισσα καλέσασα δίδει εἰς αὐτὸν μολονότι ἡττηθέντα εἰς τὸ κονταροκτύπημα τὸν πολύτιμον λιθοκόλλητον ἀνθόν, ὃν ἐκράτει εἰς τὴν χεῖρα προορίζουσα τὸν Πιστόφορον διὰ σύζυγον τῆς Ἀρετῆς. Ὁ ἀγὼν πρόκειται νὰ κριθῇ μεταξὺ τῶν τριῶν νικητῶν. Ὁ Ρῆγας διατάσσει νὰ γίνῃ κλήρωσις, ἵνα οἱ κληρωθέντες δύο μονομαχήσωσι περὶ τοῦ ἐπάθλου, ὁ δὲ τρίτος ἀποχωρήσῃ. Ὁ Χαρίδημος μὴ εὐνοηθεὶς ὑπὸ τῆς τύχης ἀναχωρεῖ περίλυπος. Δεινὸς ἀγὼν ἀμφίρροπος ἐπὶ πολὺ γίνεται μεταξὺ Ἐρωτοκρίτου καὶ Κυπριώτη, ἐπὶ τέλους νικᾷ ὁ Ἐρωτόκριτος, καὶ προσελθὼν εἰς τὴν ἐξέδραν δέχεται τὸν χρυσοποίκιλτον στέφανον ἐκ τῶν χειρῶν τῆς ἀγαπητῆς του, καὶ πανηγυρικῶς προπέμπεται ἐν μέσῳ γενικῆς χαρᾶς μέχρι τῆς οἰκίας του.

ΜΕΡΟΣ Γ΄. Τὸ ἐρωτικὸν πάθος τῆς Ἀρετῆς αὐξάνεται μὲ τὴν νίκην του Ἐρωτοκρίτου, μολονότι ἡ Νένα της ἐξακολουθεῖ νὰ τὴν ἀποτρέπῃ ἀπὸ τούτου διὰ μακρῶν λόγων καὶ συμβουλῶν, ἀποδεικνύουσα τὸ ἄτοπον καὶ ἐπικίνδυνον τοῦ ἔρωτός της πρὸς ὑποτελῆ τοῦ πατρός της. Ἡ Ἀρετὴ παρὰ τὴν ἰσχυρὰν ἀντίστασιν τῆς Φροσύνης δίδει νυκτερινὴν συνέντευξιν εἰς τὸν Ἐρωτόκριτον ἀπό τινος

παραθύρου τοῦ Παλατίου, καὶ πείθει αὐτὸν νὰ στείλῃ τὸν γέροντα πατέρα του νὰ τὴν ζητήσῃ εἰς γάμον ἀπὸ τὸν Βασιλέα. Ὁ Βασιλεὺς ἐξαγριοῦται διὰ τὴν τόλμην τοῦ γέροντος, τὸν ἀποπέμπει ἐκ τοῦ Παλατίου, καὶ διατάσσει νὰ φύγῃ μακρὰν τῆς χώρας ὁ Ἐρωτόκριτος ἐντὸς τεσσάρων ἡμερῶν. Ἐπακολουθοῦσι νυκτεριναὶ συνεντεύξεις τῶν δύο ἐραστῶν ἐκ τοῦ παραθύρου, καὶ παρουσίᾳ τῆς Νένας ἀνταλλάσσουσι δακτύλιον ἀρραβῶνος καὶ ὁρκίζονται αἰωνίαν πίστιν. Ὁ Ἐρωτόκριτος ἀπέρχεται εἰς τὴν Ἔγριπον ἀκολουθούμενος μόνον ὑπὸ πιστοῦ δούλου, ὁ δὲ φίλος του Πολύδωρος παραμένει εἰς τὴν Ἀθήναν, ἵνα πληροφορῇ τον φίλον περὶ τῶν γινομένων, καὶ οἱ γονεῖς τοῦ Ἐρωτοκρίτου περίλυποι κατακλείονται ἐντὸς τῆς οἰκίας των.

ΜΕΡΟΣ Δ΄. Οἱ βασιλεῖς ὑποπτευόμενοι τὸν ἔρωτα τῆς θυγατρὸς πρὸς τὸν Ἐρωτόκριτον ἀποφασίζουσι νὰ τὴν ὑπανδρεύσωσι τάχιστα μὲ τὸν Ρηγόπουλλον τοῦ Βυζαντίου, ὅστις δι᾽ ἀπεσταλμένων τὴν ἐζήτει εἰς γάμον. Ὁ Ρῆγας καλέσας τὴν κόρην ἀγγέλλει τὴν ἀπόφασιν, καὶ ζητεῖ τὴν συναίνεσίν της. Ἡ Ἀρετὴ ἀρνεῖται ἐπιμόνως δικαιολογουμένη, ὅτι ἀδυνατατεῖ νὰ καταλίπῃ τοὺς γονεῖς καὶ τὴν χώραν. Οἱ γονεῖς ἐξοργίζονται διὰ τὴν ἐπίμονον ἄρνησίν της, καὶ ὁ Ρῆγας τὴν κακοποιεῖ καὶ ἀποκόψας τὴν κόμην της καὶ ἐνδύσας ράκη τὴν φυλακίζει μετὰ τῆς Νένας εἰς σκοτεινὴν καὶ ὑγρὰν φυλακήν. Ὁ Ἐρωτόκριτος ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν στέλλων τὸν δοῦλόν του Πιστέντην εἰς τὸν Πολύδωρον πληροφορεῖται τὰ συμβαίνοντα. Ἐπὶ τρία ἔτη τήκεται ἡ Ἀρετὴ εἰς τὴν φυλακὴν ἀρνουμένη πάντοτε νὰ συναινέσῃ εἰς τὸν προτεινόμενον γάμον, καὶ ὁ Ἐρωτόκριτος ἐκ τῆς λύπης καὶ τοῦ πάθους καθίσταται ἀγνώριστος. Κατὰ τὸ τέταρτον ἔτος ὁ Βασιλεὺς τῶν Βλάχων Βλαντίστρα-

τος κινεῖ πόλεμον κατὰ τοῦ Ρῆγα των Ἀθηνῶν, καὶ εἰσβαλὼν εἰς τὴν χώραν κατακαίει τὴν ὕπαιθρον, λεηλατεῖ αὐτὴν καὶ αἰχμαλωτίζει ἀνθρώπους. Αἱ κρίσιμοι μάχαι γίνονται πρὸ τῶν Ἀθηνῶν. Ὁ Ἐρωτόκριτος ἀποφασίζει νὰ ἔλθῃ ἐπίκουρος εἰς τὴν κινδυνεύουσαν πατρίδα καὶ τὴν ἐρωμένην, καὶ μεταμορφωθεὶς διὰ μαγικοῦ ὑγροῦ εἰς Σαρακηνὸν ἔρχεται μόνος καὶ ἀγνώριστος εἰς τὸ πεδίον τῆς μάχης, καὶ λαμβάνων μέρος φέρει μεγάλην φθορὰν εἰς τοὺς Βλάχους. Κατά τινα κρίσιμον μάχην, καθ᾽ ἥν ἐνικῶντο οἱ Ἀθηναῖοι καὶ ἐδιώκοντο ὑπὸ τῶν Βλάχων, ὁ δὲ Ρῆγας καὶ ὁ Πολύδωρος τραυματίαι εἶχον ἀπομονωθῇ καὶ περικυκλωθῇ ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν, καὶ ἐπρόκειτο νὰ αἰχμαλωτισθῶσι, καταφθάνει ὁ Ἐρωτόκριτος καὶ σῴζει αὐτοὺς καὶ τρέπει τοὺς Βλάχους. Οἱ ἀντίπαλοι Βασιλεῖς λυποῦνται διὰ τὴν μεγάλην φθορὰν τῶν στρατευμάτων, καὶ κάμνουσιν ἀνακωχὴν ἐπί τινας ἡμέρας, ἵνα θάψωσι τοὺς νεκρούς. Κατὰ τὸν χρόνον τοῦτον ἔρχεται ἐκ τῆς Φραγκιᾶς ὁ ἀνεψιὸς τοῦ Βλαντιστράτου Ἄριστος ἔξοχος ἐπὶ ἀνδρείᾳ ἱππότης. Ὁ Βλάχος προτείνει εἰς τὸν Ρῆγαν τῶν Ἀθηναίων νὰ λύσωσι τὴν διαφοράν των διὰ μονομαχίας ἑνὸς ἑκατέρωθεν ἱππότου προορίζων πρὸς τοῦτο τὸν ἀνεψιὸν Ἄριστον, Ὁ Ἡράκλης διστάζει νὰ δεχθῇ τὴν πρότασιν, ἀλλὰ καταπείθεται ὑπὸ τοῦ ἀγνώστου σωτῆρός του νὰ δεχθῇ καὶ νὰ ἀναθέσῃ εἰς αὐτὸν τὸ ἔργον τοῦτο. Γίνεται ἡ σύμβασις καὶ ὁ ὅρκος τῶν δύο βασιλέων. Ὁ φοβερὸς ἀγὼν γίνεται διὰ ξίφους πρῶτον ἀπὸ τῶν ἵππων, καὶ ἔπειτα συνεχίζεται ἐπὶ πολλὰς ὥρας πεζῇ δι᾽ ἐγχειριδίων· ἐπὶ τέλους κατὰ τὴν ἑσπέραν ὁ Ἄριστος πίπτει νεκρός, ὁ δὲ Ἐρωτόκριτος θανασίμως τραυματισμένος. Ὁ Βλάχος ἀναγνωρίζει ἑαυτὸν ἡττημένον καὶ φόρου ὑποτελῆ τοῦ Ρῆγα τῶν Ἀθηνῶν, καὶ παραλαβὼν ἐν

μεγάλῃ πομπῇ τὸ σῶμα τοῦ ἀνεψιοῦ ἀποχωρεῖ μετὰ τοῦ στρατοῦ του,

ΜΕΡΟΣ Ε΄. Ὁ βαρέως πληγωμένος Ἐρωτόκριτος διακομίζεται εἰς τὸ Παλάτιον, καὶ τοποθετεῖται εἰς τὸ δωμάτιον καὶ τὴν κλίνην τῆς Ἀρετῆς, μετ᾽ ἐπιμελῆ δὲ καὶ πολυχρόνιον θεραπείαν ἰᾶται καὶ ἐγείρεται τῆς κλίνης. Ὁ Ρῆγας ἀναγνωρίζει αὐτὸν ὡς σωτῆρα καὶ τῆς χώρας καὶ ἑαυτοῦ, καὶ προτείνει εἰς αὐτὸν τὸ ἥμισυ τῆς βασιλείας. Ὁ Ἐρωτόκριτος ὡς μόνην ἀμοιβὴν ζητεῖ τὴν ἀπελευθέρωσιν καὶ συγχώρησιν τῆς Ἀρετῆς καὶ τὴν χεῖρά της, ἂν συναινέσῃ καὶ αὐτή. Ὁ Βασιλεὺς δέχεται προθύμως, ἀλλὰ προλέγει εἰς αὐτόν, ὅτι ἡ Ἀρετὴ ἀρνεῖται πάντα γάμον, καὶ διὰ τοῦτο τὴν ἐτιμώρησε, τοῦ ἐπιτρέπει δὲ νὰ τὴν ἴδῃ εἰς τὴν φυλακὴν καὶ νὰ τὴν πείσῃ, ἄν δύναται. Μεταβαίνει πράγματι ὁ Ἐρωτόκριτος ἀγνώριστος εἰς τὴν φυλακήν, ἀφ᾽ οὗ οἱ πρότερον σταλέντες γέροντες δὲν ἐπέτυχον, ἀλλ᾽ ἡ κόρη καὶ πάλιν ἀποποιεῖται τὸν ξένον σωτῆρα· ἀναχωρῶν ἐκ τῆς φυλακῆς ὁ Ἐρωτόκριτος ἀφίνει εἰς τὴν Νέναν τὸν δακτύλιον ἀρραβῶνα, ὅν τῷ εἶχε δώσει ποτὲ ἡ Ἀρετή. Τὸν καλεῖ τώρᾳ αὐτὴ καὶ ἐναγωνίως τὸν ἐρωτᾷ περὶ τοῦ δακτυλίου· οὗτος διηγεῖται πλαστὴν ἱστορίαν περὶ ἱππότου ὑπὸ θηρίου θανατωθέντος, ἐξ ἧς ἡ Ἀρετὴ πιστεύει ὅτι ὁ Ἐρωτόκριτος ἀπέθανε καὶ θρηνεῖ αὐτὸν καὶ λιποθυμεῖ. Πεισθεὶς τελείως πλέον ὁ Ἐρωτόκριτος περὶ τῆς πίστεως καὶ ἀφοσιώσεως τῆς ἐρωμένης ἀναλαμβάνει τὴν προτέραν ὄψιν, καὶ ἐπέρχεται ὁ ἀναγνωρισμός. Εἰδοποιεῖται ὁ Ρῆγας, ὅτι ἡ κόρη συνήνεσε νὰ λάβῃ σύζυγον τὸν ξένον ἱππότην. Γίνεται ἐνώπιον τῶν βασιλέων καὶ τῶν γονέων τοῦ Ἐρωτοκρίτου ἡ ἀποκάλυψις καὶ ἀναγνώρισίς του, καὶ ἐν μέσῳ τῆς γενικῆς χαρᾶς τελοῦνται μεγαλοπρεπῶς οἱ γάμοι. Ὁ Ἐρωτόκριτος

ἀναγορεύεται βασιλεύς, κυβερνᾷ μετὰ συνέσεως καὶ δικαιοσύνης, ζῇ εὐτυχὴς μετὰ τῆς ἀγαπητῆς του, καὶ ἀποκτῶσιν υἱοὺς καὶ ἀπογόνους. Εἰς τὸν Ἐπίλογον ὁ ποιητὴς ἐκφράζει τὴν χαράν του διὰ τὴν συντέλεσιν τοῦ ποιήματος πρὸς εὐχαρίστησιν τῶν φίλων καὶ λύπην τῶν κακογλώσσων ἐχθρῶν, ἐξαιτεῖται τὴν συγγνώμην καὶ ἐπιείκειαν τῶν ἀναγνωστῶν, καὶ ὀνομάζει ἑαυτὸν καὶ τὴν πατρίδα.

ΧΑΡΑΚΤΗΡ ΚΑΙ ΔΙΑΔΟΣΙΣ ΤΟΥ ΠΟΙΗΜΑΤΟΣ

Ἐκ τῆς προηγουμένης ἀναλύσεως σαφῶς καταφαίνεται ὁ τοῦ ποιήματος χαρακτήρ· εἶναι ἔπος ἐρωτικὸν ρωμαντικὸν κατὰ τὸ ὑπόδειγμα τῆς μεσαιωνικῆς Φραγκικῆς καὶ Βυζαντιακῆς ρωμαντικῆς ποιήσεως. Ἐξυμνοῦνται ἐν αὐτῷ ὁ ἁγνὸς καὶ πιστὸς ἔρως, ἡ ἀνδρεία, ἡ εἰλικρινὴς καὶ ἄδολος φιλία, ἡ πρὸς τὴν πατρίδα ἀγάπη καὶ ὑπηρεσία.

Κατὰ τὸν Gidel τὸ ποίημα εἶναι «ἐξύμνησις τοῦ ἔρωτος καὶ τῆς εὐσταθοῦς φιλίας, τῆς ὑπακοῆς τοῦ ὑποτελοῦς εἰς τὸν βασιλέα καὶ τῆς ἱπποτικῆς γενναιότητος. Ἐρωτόκριτος, Ἀρετοῦσα, Πολύδωρος, Φροσύνη, εἶναι οἱ ἥρωες τῶν ἀρετῶν τούτων. Ἕκαστον τμῆμα τοῦ ποιήματος ἔχει χαρακτῆρα ὡρισμένον διὰ τὸν θρίαμβον τοῦ ἑνὸς ἢ τοῦ ἄλλου τῶν αἰσθημάτων τούτων. Κατὰ πρῶτον ἔρχεται ὁ ἔρως καὶ ἡ φιλία, ἔπειτα ἡ ἱπποτικὴ ἀνδρεία εἰς τὴν γιόστρα, ἡ σταθερότης τῆς Ἀρετούσας, ἡ ἀφοσίωσις τῆς Φροσύνης, τὸ ἐν τῷ πολέμῳ θάρρος πρὸς σωτηρίαν τῆς πατρίδος. Ἡ ἐπιτυχὴς αὕτη διαδοχὴ περιπετειῶν ποικιλλουσῶν τὸ θέμα διατηρεῖ ἐν τῷ ποιήματι παρὰ τὴν μακρότητά των τὸ διαφέρον διαρκῶς ζωηρόν».

Τὴν ὑπόθεσιν τοῦ ποιήματος διεξήγαγεν ὁ Κορνάρος μὲ θαυμασίαν δεξιότητα καὶ μὲ δύναμιν καὶ πρωτοτυπίαν

καὶ ἔξαρσιν μοναδικήν, Ἡ διαγραφὴ τοῦ χαρακτῆρος ἑκάστου προσώπου εἶναι τελεία καὶ ἄριστα ψυχολογημένη· ἡ ἐνάργεια καὶ ἡ ἁπλότης περὶ τὴν φράσιν ἔξοχος, ἡ δραματικὴ ἐμφάνισις τῶν κυρίων προσώπων εἰς ἄκρον ἐπιτυχής, καὶ ἡ ἑνότης του ποιήματος ἀπ᾽ ἀρχῆς μέχρις τέλους ἀδιάσπαστος. Θαυμάσιαι εἶναι ἰδίως αἱ πολλαὶ εἰκόνες καὶ παρομοιώσεις αἱ ἀφθόνως ἐγκατεσπαρμέναι εἰς τὸ ποίημα. Καὶ ἡ μετρικὴ μορφὴ τοῦ ποιήματος εἰς πολιτικοὺς ὁμοιοκαταλήκτους δεκαπεντασυλλάβους στίχους ἄψογος καὶ ἁρμονική, καὶ αἱ ρίμαι του τέλειαι.

Τὸ ποιητικὸν τάλαντον τοῦ Κορνάρου φαίνεται ὡς δῶρον τῆς φύσεως καὶ οὐχὶ προϊὸν μελέτης καὶ κοπιώδους προσπαθείας. Δὲν φαίνεται δὲ ὁ ποιητὴς κάτοχος ἀνωτέρας παιδείας καὶ μορφώσεως. Γνώσεις ἱστορίας καὶ γεωγραφίας σχεδὸν ἐλλείπουσι, καὶ τὸ ποίημα ὑπὸ τὴν ἔποψιν ταύτην κινεῖται ἐν μέσῳ κόσμου ἀορίστου. Τὰ ὀνόματα τῶν προσώπων καὶ τῶν χωρῶν δὲν προέρχοντοι ὡς τὰ πολλὰ ἐκ τοῦ πραγματικοῦ κόσμου, ἀλλ᾽ εἶναι πλάσματα τοῦ ποιητοῦ μὴ δυνάμενα ἱστορικῶς οὐδὲ γεωγραφικῶς πολλάκις νὰ τοποθετηθῶσιν οὐδὲ νὰ συνυπάρχωσιν· ἐντεῦθεν οἱ ἐν τῷ ποιήματι ἀγαχρονισμοί.

Τὸν σημερινὸν ἀναγνώστην τοῦ ποιήματος λυπεῖ ἐνίοτε τὸ μῆκος τῶν διαλόγων καὶ μονολόγων κουράζον καὶ μειοῦν πολλάκις τὴν λαμπρὰν ἐντύπωσιν ἐκ τῆς ἀναγνώσεως τοῦ ποιήματος. Τὸ ἐλάττωμα τοῦτο ἀποδοτέον κυρίως εἰς τὴν ἐποχὴν τοῦ ποιητοῦ. Ὁ ἁπλοϊκὸς ἀναγνώστης καὶ ἀκροατὴς τῶν χρόνων ἐκείνων ἠρέσκετο εἰς τὴν μακρολογίαν, καὶ δὲν κατεπονεῖτο ἀπὸ τὸ πλάτος τῆς διηγήσεως καὶ τὰς ἐπαναλήψεις. Τὸ κοινὸν ἐν μέσῳ τοῦ ὁποίου ἐκινεῖτο καὶ πρὸς τὸ ὁποῖον ἀπετείνετο ὁ Κορνάρος, τέκνον καὶ αὐτὸς ὑπέροχον

τοῦ λαοῦ τούτου, ἀπῄτει τοῦτο. Τὴν αὐτὴν πλατεῖαν ἀνάπτυξιν εὑρίσκομεν καὶ εἰς ἄλλα σύγχρονα ποιητικὰ προϊόντα λ. χ. τὸν Γύπαριν τὸ ὡραῖον ποιμενικὸν δρᾶμα, καὶ τὴν ἔξοχον τοῦ Χορτάτζη τραγῳδίαν τὴν Ἐρωφίλην.

Ἀπὸ τῆς πρώτης του ἐμφανίσεως ὁ Ἐρωτόκριτος εὗρε πάνδημον ὑποδοχήν. Αὐτὸς ὁ ποιητὴς ἀναφέρει εἰς τὸν ἐπίλογόν του τὸ διαφέρον καὶ τὴν περιέργειαν, ἥν ἐκίνησεν ἀμέσως τὸ ποίημα (κυκλοφορῆσαν, ὡς φαίνεται, κατ᾽ ἀρχὰς ἀνωνύμως). Ἔπειτα ὁ ἐπιμελητὴς τῆς πρώτης ἐντύπου ἐκδόσεως (τοῦ 1713) λέγει ὅτι «τόσον ἐπαινεῖται καὶ φαίνεται τερπνότατον εἰς ὅσους τὸ ἀναγνώσουν». Καὶ κατ᾽ ἀρχὰς μὲν τὸ ποίημα ἐγνώσθη διὰ τῶν Κρητῶν προσφύγων εἰς τὴν Ζάκυνθον καὶ τὴν ἄλλην Ἑπτάνησον καὶ τὴν Πελοπόννησον ἐκ χειρογράφων, μετὰ τὴν πρώτην ὅμως ἐκτύπωσιν καὶ τὰς πυκνὰς ἀνατυπώσεις ἐν Ἑνετίᾳ τὸ ποίημα ἐκυκλοφόρησεν εὐρύτατα πανταχοῦ ὅπου ὑπῆρχον ἀποκατεστημένοι Ἕλληνες, π. χ. ἐν Ρουμανίᾳ, ὅπου καὶ μιμητὰς καὶ μεταφραστὰς εἰς Ρουμανικὴν γλῶσσαν εὗρε, καὶ εἰς τὴν μεσημβρινὴν Ρωσσίαν, ὥστε νὰ νὸ προσέξωσι καὶ ἀναγράψωσι τὸ πρᾶγμα διάφοροι περιηγηταὶ λ. χ. ὁ Clarke, ὁ Leake, ὁ Pouqueville κλπ. καὶ νὰ ἐκφράσωσι τὸν θαυμασμόν των διὰ τοῦτο. Καὶ ὁ ἀοίδιμος Κοραῆς κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ παρελθόντος αἰῶνος ἀναφέρει κατ᾽ ἐπανάληψιν τὸ πρᾶγμα, καὶ ἀποκαλεῖ τὸν Ἐρωτόκριτον Ὅμηρον τῆς νεοελληνικῆς Φιλολογίας.

Εἰς τὴν Ἑπτάνησον ἰδίως ὑπῆρξε μεγάλη ἡ ἀγάπη πρὸς τὸ ποίημα καὶ ἡ διάδοσις αὐτοῦ. Τὰ ὀνόματα Ἐρωτόκριτος, Ἀρετοῦσα ἐγένοντο πανδήμως γνωστὰ καὶ ὡς βαπτιστικὰ ὀνόματα, αἱ ἐξ αὐτοῦ ἀπεικονίσεις ἦσαν συχναί, στίχοι τοῦ ποιήματος εἰσῆλθον εἰς τὴν λαϊκὴν ποίησιν,

μεταμφιέσεις κατὰ τὰ πρότυπα τῶν ἱπποτῶν τοῦ κονταροκτυπήματος καὶ παραστάσεις καὶ ἀπαγγελίαι κατὰ τὰς Ἀπόκρεω ἐγίνοντο καὶ μέχρι τῶν ἡμερῶν μας. Ἐν Κρήτῃ καὶ σήμερον ἀκόμη εἶναι τὸ μοναδικὸν ἐντρύφημα τῶν νέων καὶ νεανίδων τοῦ ἀγροτικοῦ καὶ ποιμενικοῦ κόσμου· ὁλόκληρα μέρη τοῦ ποιήματος ἀποστηθίζονται καὶ ᾄδονται πρὸς λύραν κατὰ τὰς ἑορτὰς καὶ πανηγύρεις, καὶ πολλάκις τὸ ποίημα φέρει ὁ ἀγρότης καὶ ποιμὴν νεανίσκος ὡς ἀπαραίτητον σύντροφον εἰς τὰ βουνὰ καὶ τὰ ὀροπέδια τῆς νήσου.

Εἶναι ἀληθὲς ὅτι κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους τὸ ποίημα ἀπώλεσε μέγα μέρος τοῖς δημοτικότητός του μεταξὺ ἰδίως τῶν λογίων τάξεων τοῦ ἔθνους. Ἡ μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Ἑλλάδος διὰ τῶν σχολείων ἀναπτυχθεῖσα τάσις καὶ ἀγάπη πρὸς τὰ ἀρχαῖα κλασσικὰ ἔργα ἐγένετο αἰτία ὑποτιμήσεως καὶ τῶν ἄλλων μεσαιωνικῶν πραγμάτων καὶ ἔργων καὶ τοῦ Κρητικοῦ ἔπους, καὶ αὐτὸς δὲ ὁ τόσον ὀρθοφρονῶν Κοραῆς μετά τινος εἰρωνείας ὀνομάζει τὸν Κορνάρον Ὅμηρον τῆς χυδαϊκῆς φιλολογίας. Ἀλλ᾽ ἡ ἀπό τινων δεκάδων ἐτῶν γεννηθεῖσα ἀντίδρασις κατὰ τοῦ ὑπερβολικοῦ καὶ ἀποκλειστικοῦ κλασσικισμοῦ καὶ ἐν Εὐρώπῃ καὶ ἐν Ἑλλάδι, ἥτις τόσας προκαταλήψεις καὶ ἀδίκους ἀντιλήψεις κατέρριψεν, ἀπέδωκε κατὰ μικρὸν τὴν προσήκουσαν ἐκτίμησιν καὶ προσοχὴν εἰς τὸν μεσαιωνικὸν καὶ νεώτερον Ἑλληνικὸν κόσμον, καὶ ὁ Ἐρωτόκριτος, ἂν ἐξαιρέσωμεν ἀραιάς τινας παρακρούσεις καὶ παραφωνίας ἀδιορθώτων σχολαστικῶν, εὗρε τὴν δέουσαν ἐκτίμησιν, καὶ ἀποκατέστη εἰς τὴν ἐμπρέπουσαν θέσιν. Μετὰ τοὺς ξένους Gidel, Fauriel, Pernot, Oftedal κλπ. οἱ ἡμέτεροι Σάθας, Ἰούλιος Τυπάλδος, Γιάνναρης, Δαμβέργης, Σωτηριάδης κλπ. ἐτίμησαν κατ᾽ ἀξίαν τὸ Κρητικὸν ποίημα, ὁ δὲ ποιητὴς καὶ κρι-

τικώτατος Κωστῆς Παλαμᾶς ἐτόνισεν ἀληθῆ ὕμνον εἰς τὸν Κρῆτα ποιητήν, καὶ δὲν ἐδίστασε νὰ ἀποκαλέσῃ αὐτὸν τὸν μέγαν τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους καὶ ἀθάνατον ποιητήν.

ΠΗΓΑΙ ΤΟΥ ΠΟΙΗΜΑΤΟΣ

Τὸ δυσχερὲς ζήτημα τῶν πηγῶν τοῦ Ἐρωτοκρίτου ἐξητάσθη διὰ μακρῶν εἰς τὴν Εἰσαγωγὴν τῆς μεγάλης ἐκδόσεως. Συνοψίζομεν κατωτέρω τὰ κυριώτερα συμπεράσματα τῆς ἐρεύνης ἐκείνης.

Ἐξ ἀρχαίων πηγῶν ἑλληνικῶν καὶ λατινικῶν δὲν φαίνεται νὰ ἤντλησεν ὁ Κορνάρος ἀπ᾿ εὐθείας. Αἱ μικραὶ ὁμοιότητες καὶ ἀναλογίαι χωρίων τινῶν καὶ εἰκόνων πρὸς ἀνάλογα χωρία τοῦ Ὁμήρου, Βιργιλίου, Ἀπολλωνίου, Ὀβιδίου καὶ Στατίου εἶναι μεμακρυσμέναι, καὶ ἐξηγοῦνται ἄν δεχθῶμεν, ὅτι ὁ Κορνάρος τὰ ἐγνώρισεν ἐκ μεταφράσεων καὶ ἀπομιμήσεων Ἰταλικῶν. Ἐν γένει δὲν παρατηρεῖται ἀρχαιομάθεια εἰς τὸν Ἐρωτόκριτον, καὶ πιθανώτατα ὁ ποιητὴς δὲν ἠδύνατο νὰ κάμῃ χρῆσιν, ἢ τουλάχιστον δὲν ἠθέλησε νὰ προσφύγῃ εἰς αὐτάς.

Ἐκ Φραγκικῶν ὅμως καὶ μάλιστα Ἰταλικῶν προτύπων εἶναι βέβαιον ὅτι ἐπωφελήθη πολλαχοῦ ὁ Κορνάρος. Εἰς τὴν ἐποχήν, καθ᾿ ἥν ἔζη (17ον αἰῶνα), ἡ Ἰταλικὴ ποίησις εἶχε μεγάλην διάδοσιν, καὶ εἰς τὴν Κρήτην, ὅπου ἐκυριάρχουν οἱ Ἑνετοί, καὶ τόσοι Ἰταλομαθεῖς μάλιστα εἰς τὰς πόλεις εὑρίσκοντο, τὰ προϊόντα τῆς Ἰταλικῆς ποιήσεως ἐκυκλοφόρουν εὐρέως. Εἶναι γνωστὸν ὅτι οἱ ἐξ Ἑνετίας ἀποστελλόμενοι ἀνώτεροι ὑπάλληλοι, Δοῦκες, Ἀρχιστράτηγοι, Προβλεπταὶ κλπ. ἦσαν κάτοχοι πολλάκις ἀνωτέρας παιδείας καὶ μορφώσεως καὶ πολλοὶ τούτων καὶ τῶν ἄλλων Ἑνετῶν καὶ Κρητῶν ἦσαν ἀπόφοιτοι τῶν Πανεπιστημίων καὶ

τῶν λεγομένων Γυμνασίων τοῦ Παταβίου καὶ τῆς Ῥώμης καὶ τῆς Ἑνετίας. Οὐδαμῶς ἄρα παράδοξον ὅτι καὶ Κρῆτες Ἕλληνες καὶ δὴ ὁ Χορτάτζης καὶ ὁ Κορνάρος καὶ ἄλλοι ἐνεφοροῦντο τῆς ἰταλικῆς παιδείας καὶ ποιήσεως καὶ ἐτέρποντο εἰς τὴν ἀνάγνωσιν τῶν ὑπερόχων ἔργων τῆς Ἰταλικῆς Μούσης. Ἐκ τῆς λεπτομεροῦς καὶ ἐπισταμένης ἐξετάσεως τοῦ Ἐρωτοκρίτου προέκυψεν ἀσφαλῶς, ὅτι ὁ Κορνάρος ἀπεμιμήθη πολλαχοῦ τοῦ ποιήματος καὶ μάλιστα εἰς εἰκόνας καὶ παρομοιώσεις ἰταλικὰ πρότυπα· ἰδίως παρετηρήθησαν ὁμοιότητες εἰς τριάκοντα περίπου χωρία τοῦ Ἐρωτοκρίτου πρὸς ὅμοια χωρία τοῦ Μαινομένου Ὀρλάνδου τοῦ Ἀριόστου (Ariosto, Orlando Furioso).

Πρέπει νὰ ἔχωμεν ὑπ᾿ ὄψιν ὅτι ὁ Ἐρωτόκριτος ἐποιήθη ἐν περιβάλλοντι ἑνετικῷ, ὅτι εἶναι εἶδος ποιήματος, τὸ ὁποῖον ἐκαλλιέργησαν καὶ ἀνέπτυξαν οἱ Φράγκοι, τὸ ἱπποτικὸν ἐρωτικὸν καὶ ρωμαντικὸν εἶδος, καὶ ὅτι ἐξ αὐτῶν παρέλαβον καὶ ἐμιμήθησαν τὸ εἶδος τοῦτο καὶ ἐνεκολπώθησαν καὶ οἱ Βυζαντινοί.

Πλὴν τῆς γενικῆς ταύτης παρατηρήσεως διαβλέπομεν ἐν τῷ Ἐρωτοκρίτῳ καὶ ἄλλας ἐπιδράσεις καθαρῶς ἑνετικάς. Τὸ φεουδαλικὸν σύστημα καὶ ἡ σχέσις τοῦ ὑποτελοῦς πρὸς τὸν αὐθέντην εἶναι φραγκικὸν καὶ ἑνετικόν. Ἡ γιόστρα (τὸ κονταροκτύπημα), ἥτις τόσον σπουδαῖον μέρος (τὸ Β´) τοῦ ποιήματος καταλαμβάνει, καὶ μετὰ τόσης δυνάμεως καὶ θέρμης περιγράφεται, εἶναι φραγκικὸν καὶ δὴ ἑνετικὸν ἔθιμον κατὰ πάσας τὰς λεπτομερείας, εἰς τὸν ὁπλισμόν, τὴν ἐνδυμασίαν, τὴν ἐμφάνισιν τῶν ἱπποτῶν, τὴν παρασκευὴν καὶ ἐκτέλεσιν τοῦ ἀγωνίσματος καὶ τοὺς τεχνικοὺς ὅρους αὐτοῦ. Αἱ πλεῖσται τῶν χωρῶν τῶν ἀναφερομένων εἰς τὸ κονταροκτύπημα εἶναι κτήσεις ἑνετικαί, ἡ ἡμέρα τῆς τελέ-

σεως τῆς γιόστρας ἡ 25 Ἀπριλίου εἶναι ἡ ἐπισημοτάτη τοῦ ἑνετικοῦ Καλενδαρίου ὡς ἑορτὴ τοῦ προστάτου Ἁγ. Μάρκου, τὸ λαγοῦτον καὶ τὸ ὑπὸ τὸ παράθυρον τῆς ἐρωμένης νυκτερινὸν ᾆσμα καὶ ἡ ἐκ τούτου νυκτερινὴ ξιφομαχία ἐπίσης, τὸ πρόσωπον τῆς Νένας, αἱ ψευδεῖς γενειάδες, ἡ φούρκα καὶ πλεῖστα ἄλλα δεικνύουσι τὸ ἑνετικὸν περιβάλλον.

Ἀλλὰ δὲν ἦτο μόνη ἡ Ἰταλικὴ ποίησις καὶ τὸ ἑνετικὸν περιβάλλον, τὰ ὁποῖα ἐπέδρασαν ἐπὶ τοῦ ποιητοῦ. Ἀφθόνως μετεχειρίσθη καὶ ἐπωφελήθη τὴν ἑλληνικὴν μεσαιωνικὴν ποίησιν καὶ τὴν προγενεστέραν του Κρητικήν, καὶ τὰς λαϊκὰς παραδόσεις καὶ ἀντιλήψεις. Ἀρκεταὶ εἶναι αἱ ὁμοιότητες καὶ ἀναλογίαι ἐν τῷ Ἐρωτοκρίτῳ πρὸς προγενέστερα μεσαιωνικὰ καὶ Κρητικὰ ποιήματα, ὡς τὴν Θυσίαν τοῦ Ἀβραὰμ καὶ τὴν Ἐρωφίλην τοῦ Χορτάτζη. Ἀκόμη δὲ ἀφθονώτερα εὑρίσκονται ἐν τῷ ποιήματι τοῦ Κορνάρου τὰ γνήσια ἑλληνικὰ λαϊκὰ στοιχεῖα ἐκ ποιημάτων, διστίχων, λαϊκῶν παραδόσεων, μάλιστα δὲ πάντων λαϊκαὶ παροιμίαι ἀπαντῶσιν εἰς ἑκάστην σχεδὸν σελίδα τοῦ Ἐρωτοκρίτου· Τὰ ὀνόματα τῶν κυρίων προσώπων Ἀρετή, Ἐρωτόκριτος, Φροσύνη κλπ. ἔχουσι ληφθῆ ἐκ τῆς λαϊκῆς παραδόσεως, ἢ ἐπλάσθησαν ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ κατ᾽ αὐτήν· τὰ δίφορα μῆλα τὰ πεμπόμενα ὡς ξαρρωστικόν, ἡ πρὸς τιμωρίαν ἀποκοπὴ τῆς κόμης δυστροπούσης κόρης, ὁ ὅρκος εἰς τὸν Οὐρανόν, τὸν Ἥλιον, τὴν Σελήνην καὶ τὰ Ἄστρα, ἡ διὰ τῆς πτήσεως καὶ τοῦ ᾄσματος τῶν πτηνῶν πρόγνωσις τοῦ μέλλοντος, ὁ θολὸς ποταμὸς βλεπόμενος ἐν ὀνείρῳ ὡς προγνωστικὸν συμφορᾶς καὶ πλεῖστα ἄλλα ἐν τῷ ποιήματι εἶναι ἑλληνικὰ λαϊκὰ στοιχεῖα, τὰ ὁποῖα παρέλαβεν ὁ ποιητὴς ἀπ᾽ εὐθείας ἐκ τοῦ ἑλληνικοῦ περιβάλλοντος καὶ τῆς λαϊκῆς ψυχῆς.

Τὰ ποικίλα ταῦτα στοιχεῖα συνεχώνευσεν ὁ Κορνάρος μετ᾽ ἀληθοῦς ποιητικῆς δεξιότητος καὶ δυνάμεως ἐν τῇ ψυχῇ του καὶ παρήγαγεν οὕτως τὸ ποιητικὸν καλλιτέχνημα, δι᾽ οὗ επὶ αἰῶνας ηὔφρανε καὶ ἔτερψε τὴν διψῶσαν τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ ψυχήν.

ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΣΤΙΧΟΥΡΓΙΑ ΤΟΥ ΕΡΩΤΟΚΡΙΤΟΥ

Ὁ Ἐρωτόκριτος ἐγράφη εἰς τὸ Κρητικὸν ἰδίωμα καὶ δὴ τὸ ἰδίωμα τῆς ἀνατολικῆς Κρήτης, τὸ ὁποῖον καὶ μέχρι σήμερον σχεδὸν ἀπαράλλακτον ὁμιλεῖται ἐν αὐτῇ. Τὸ ἰδίωμα τοῦτο εἶχε διαμορφωθῇ τελείως καὶ καταστῇ πάγιον καὶ ὡς γραφομένη γλῶσσα κατὰ τὰ τέλη τοῦ 16ου αἰῶνος· διὰ τοῦτο δὲν εὑρίσκομεν ἐν τῷ Ἐρωτοκρίτῳ τὴν ἀνάμειξιν λογίων καὶ δημωδῶν χρήσεων, ἣν παρατηροῦμεν εἰς ἄλλα προγενέστερα τοῦ 1600 λογοτεχνικὰ Κρητικὰ ἔργα. Τὸ γλωσσικὸν ἰδίωμα τοῦ Ἐρωτοκρίτου ἔχει μεγάλην ὁμαλότητα, εἶναι ἡ γνησία δημοτικὴ λαλουμένη γλῶσσα, καὶ παρέχει τὴν ἐντύπωσιν εἰς τὸν ἀναγνώστην, ὅτι ἀκούει δημοτικὸν ποίημα καὶ οὐχὶ λογοτεχνικὸν προϊὸν λογίου ποιητοῦ.

Τῆς λογίας χρήσεως ἐλάχιστα ἴχνη παρατηροῦνται ἐν τῷ ποιήματι, τοιοῦτον λ.χ. εἶναι ὁ ὑπερθετικὸς βαθμὸς ἐπιθέτων τινῶν π. χ. λαμπρότατος, ἀγριώτατος, ὁμορφώτατος κλπ. σχηματισθεὶς κατὰ λογίαν παράδοσιν τοῦ ὑπερθετικοῦ βαθμοῦ ἀλλὰ μὲ ὕφὴν καὶ ὑλικὸν δημοτικόν.

Ξένου ὑλικοῦ ἤτοι ξένων λέξεων χρῆσις εἶναι μετριωτάτη ἐν τῷ ποιήματι. Ἐκ τῶν τρισχιλίων περίπου λέξεων τοῦ ποιήματος Ἀραβικαὶ εἶναι 8—10 τὸ πολὺ παραμείνασαι ἐκ τῆς ἐν Κρήτῃ Ἀραβοκρατίας (824—960 μ. Χ.) λ. χ. τὸ ἀζάπης, φαρί, ζαγάρι, βερτζί, χαράτσι κλπ. Ἰταλικαὶ εἶναι περὶ τὰς τεσσαράκοντα λ. χ. ἀγκοῦσα, μόδος, ποῦρι, τζόγια,

ἄτιες κλπ. Ἄλλαι τόσαι περίπου προέρχονται ἐκ τῆς Λατινικῆς, ἅς ἐκληρονομήσαμεν ἐκ τῶν Βυζαντινῶν, καὶ αἱ ὁποῖαι εἶναι πανελλήνιοι λ.χ. πόρτα, σπίτι, μισσεύγω, ἄσπρος, στράτα, τάβλα, στάβλος κλπ. Αἱ λοιπαὶ πᾶσαι λέξεις τοῦ ποιήματος εἶναι γνησίως ἑλληνικαί.

Τὸ γλωσσικὸν ὑλικὸν τοῦ ποιήματος καὶ τὸ τυπικὸν αὐτοῦ εἶναι γνωστὸν καὶ καταληπτὸν εἰς πάντα Ἕλληνα, διότι κεῖται ἐγγύτατα πρὸς τὴν κοινὴν δημοτικὴν χρῆσιν καὶ τὴν γλῶσσαν τῶν δημοτικῶν ᾀσμάτων. Δεκάδας τινὰς μόνον λέξεων ἰδιωματικῶν εἴτε κατὰ τοὺς τύπους εἴτε κατὰ τὴν σημασίαν δὲν νοεῖ εὐκόλως σήμερον ὁ μὴ Κρὴς ἀναγνώστης· ταύτας ἑρμηνεύομεν εἰς τὸ μικρὸν Λεξιλόγιον.

Καὶ ὁ στίχος τοῦ Ἐρωτοκρίτου εἶναι ὁ γνωστὸς πανελλήνιος πολιτικὸς τονικὸς δεκαπεντασύλλαβος ὁ ἀπὸ τοῦ δεκάτου αἰῶνος ἐπικρατήσας, ἀλλ᾽ ὑπὸ τὴν νεωτάτην του ἐξέλιξιν τὴν κατὰ δίστιχα ὁμοιοκατάληκτα, ὅπως ἤρχισε διαμορφούμενος κατὰ φραγκικὴν μίμησιν ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ 15^{ου} αἰῶνος. Τὸν ὁμοιοκατάληκτον τοῦτον στίχον εὑρὼν ὁ Κορνάρος διαμορφωμένον μετεχειρίσθη μετ᾽ ἐξαιρέτου ἐπιτυχίας, καὶ ἡ στιχουργία τοῦ Ἐρωτοκρίτου εἶναι ἄριστον ὑπόδειγμα τοῦ μέτρου τούτου. Οἱ στίχοι τοῦ ποιήματος εἶναι κατὰ τόσον λαϊκὸν τρόπον τονισμένοι, ὥστε νὰ νομίζῃ τις ὅτι ἀκούει δημοτικὸν ποίημα καὶ οὐχὶ τεχνητὴν στιχουργίαν. Τὸ μόνον τεχνητὸν γνώρισμα τῆς στιχουργίας τοῦ Ἐρωτοκρίτου εἶναι, ὅτι ἐνίοτε μεταχειρίζεται τὴν λεγομένην μετρικὴν διασκέλισιν, ἐν ᾧ εἰς τὴν λαϊκὴν στιχουργίαν ἕκαστος στίχος ἀποτελεῖ ἀπηρτισμένην ἔννοιαν ἢ φράσιν.

Καὶ ὁ στίχος καὶ ἡ ρίμα τοῦ Ἐρωτοκρίτου εἶναι τέλεια· οὐδαμοῦ σχεδὸν παραβιάζονται χάριν τοῦ μέτρου ἢ τῆς ρίμας οἱ κανόνες καὶ οἱ τύποι τῆς γλώσσης, οὐδὲ μεταβάλ-

λεται ὁ τόνος τῆς λέξεως. Ἡ ρίμα του εἶναι ρέουσα, ποικίλη, ἀβίαστος, πλουσία· ἡ φυσικότης αὐτὴ καὶ ἡ τελειότης περὶ τὴν στιχουργίαν ἡ ἐξομοιοῦσα τὸ ποίημα πρὸς τὰ κάλλιστα δημοτικὰ ᾄσματα μετὰ τῆς λαϊκῆς γλώσσης καὶ τῶν ἄλλων προτερημάτων τοῦ ποιήματος, συνετέλεσαν νὰ καταστῆ ὁ Ἐρωτόκριτος τὸ ἀγαπητὸν ἐντρύφημα τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ ἐπὶ δύο αἰῶνας.

ΕΡΩΤΟΚΡΙΤΟΣ

Α

Τοῦ κύκλου τὰ γυρίσματα, π' ἀνεβοκατεβαίνου,
καὶ τοῦ τροχοῦ, π' ὧρες ψηλὰ κι ὧρες στὰ βάθη πηαίνου
μὲ τοῦ καιροῦ τ' ἀλλάματα, π' ἀναπαημὸ δὲν ἔχου,
μὰ στὸ καλὸ κ' εἰς τὸ κακὸ περιπατοῦν καὶ τρέχου,
καὶ τὸν ἀρμάτω οἱ ταραχές, ὄχθριτες καὶ τὰ βάρη,
τοῦ ἔρωτα οἱ μπόρεσες καὶ τςὶ φιλιᾶς ἡ χάρι,
αὐτάνα μ' ἐκινήσασι τὴ σήμερον ἡμέρα
ν' ἀναθιβάλω καὶ νὰ πῶ τὰ κάμαν καὶ τὰ φέρα
'ς μιὰ κόρη κ' ἕναν ἄγγουρο, ποὺ μπερδευτῆκα ὁμάδι
σὲ μιὰ φιλιὰν ἀμάλαγη μὲ δίχως ἀσκημάδι·
κι ὅποιος τοῦ πόθου δούλεψε εἰσὲ καιρὸν κιανένα,
ἄς ἔρθῃ νὰ τ' ἀφουκραστῇ ὅ τ' εἶναι ἐδῶ γραμμένα
νὰ πάρῃ ξόμπλι κι ἀρμηνειὰ βαθιὰ νὰ θεμελιώνῃ
πάντα 'ς ἀμάλαγη φιλιά, ὁποὺ νὰ μὴ κομπώνῃ·
γιατὶ ὅποιος δίχως πιβουλιὰ τὸν πόθον του ξετρέχει,
εἰς τὴν ἀρχὴ ἄ βασανιστῇ, καλὸ τὸ τέλος ἔχει.
'Αφουκραστῆτε τὸ λοιπό, κι ἄς πιάνῃ ὁπού 'χει γνῶσι,
γιὰ νὰ κατέχῃ ἀλλοῦ βουλὴ κι ἀπόκρισι νὰ δώσῃ.
Τςὶ περαζόμενους καιρούς, ποῦ οἱ-Ἕλληνες ὡρίζα,
κι ὁποὺ δὲν εἶχ' ἡ πίστι ντως θεμέλιο μηδὲ ρίζα,
τότες μιὰ ἀγάπη μπιστικὴ στὸν κόσμο φανερώθη,
κ' ἐγράφτη μέσα στὴν καρδιὰ κι οὐδὲ ποτέ τζι λειώθη,

καὶ μὲ τιμὴ ἦσαν δυὸ κορμιὰ στοῦ πόθου τὸ καμίνι,
    καὶ κάμωμα πολλὰ ἀκριδὸ ς᾿ ἔτοιους καιροὺς ἐγίνη
εἰς τὴν ᾿Αθήνα, πού ᾿τονε τῆς μάθησις ἡ βρῶσις
    καὶ τὸ θρονὶ τῆς ἀρετῆς κι ὁ ποταμὸς τςὶ γνῶσις.
Ρῆγας μεγάλος ὥριζε τὴν ἄξα Χώρα κείνη
    μ᾿ ἄλλες πολλές, κ᾿ εἰς ἀντρειγὲς ἐξακουστὸς ἐγίνη·
῾Ηράκλη τὸν ἐλέγασι, ξεχωριστὸ ἀπὸ τς ἄλλους,
    ποπανωθιὸ ᾿ς τςὶ φρόνιμους, πρῶτος εἰς τςὶ μεγάλους,
ξετελειωμένος βασιλιός, πλιὰ ἄξος σὲ πᾶσα τρόπο,
    ποὺ οἱ-ἐμιλιές του ἦσα σκολειὸ καὶ νόμος τῶν ἀθρώπω.
᾿Απὸ μικρὸς παντρεύτηκε κ᾿ ἐσυντροφιάστη ὁμάδι
    μὲ ταίρι, ποὺ ποτὲ κιανεὶς δὲν τοῦ ᾿βρισκε ψεγάδι·
᾿Αρτέμη τὴν ἐλέγασι τὴ Ρήγισσαν ἐκείνη,
    ἄλλη κιαμιὰ στὴ φρόνεψι ἴσα τζι δὲν ἐγίνη·
κ᾿ οἱ δυὸ σομπροπατούσασι, στὴ ζυγαρὰν ἐσάζα,
    στὴν ὄρεξιν εὑρίσκουνταν, ᾿ς τςὶ γνῶμες ἐταιριάζα·
ἀγαπημένο ἀντρόγυνο ἦτονε πλιὰ παρ᾿ ἄλλο,
    καὶ μόνον ἕνα λογισμὸν εἶχαν πολλὰ μεγάλο,
γιατὶ ἦσανε χρόνους μαζί, καὶ τέκνο δὲν ἐκάμα,
    ᾿ς ἔγνοια μεγάλη καὶ καημὸ τς ἦβανε αὐτὸ τὸ πρᾶμα·
κάρβουνο μέσ᾿ στὰ σωθικὰ τς ἤβραζε νύκτα μέρα,
    μὴν ἔχοντας κλερονομιὰ σιμώνοντας τὰ γέρα.
Τὸν Ἥλιο καὶ τὸν Οὐρανὸ συχνιὰ παρακαλοῦσα,
    γιὰ νὰ τς ἀξώσῃ καὶ νὰ δοῦν παιδί, ποὺ πεθυμοῦσα.
Περνοῦν οἱ χρόνοι κ᾿ οἱ καιροί, κ᾿ ἡ Ρήγισσα γαστρώθη,
    κι ὁ Ρῆγας ἐκ τὸ λογισμὸ καὶ βάρος ἐλυτρώθη.
᾿Αγάλια ἀγάλια σίμωσε, κ᾿ ἦρθεν ἐκείν᾿ ἡ-ὥρα,
    νὰ γεννηθῇ κλερονομιὰ ν᾿ ἀναγαλλιάσ᾿ ἡ Χώρα·
μιὰ θυγατέραν ἤκαμε, πού ᾿φεξε τὸ Παλάτι
    κείνη τὴν ὥρα, ποὺ ἡ μαμμὴ στὰ χέρια τὴν ἐκράτει·

θαράπειο κι ἀναγάλλιασι, χαρὰ πολλὰ μεγάλη
    ὁ Ρῆγας μὲ τὴ Ρήγισσαν ἐπήρασιν κ' οἱ-ἄλλοι·
τῆς Χώρας σπίτια καὶ στενὰ σοῦ φαίνετο γελοῦσα,
    κ' οἱ γειτονιὲς ἐχαίρουντα, κ' οἱ τόποι ἀναγαλλιοῦσα.
Ἤρχισε κ' ἐμεγάλωνε τὸ δροσερὸ κλωνάρι,
    κ' ἐπλήθαινε στὴν ὀμορφιά, στὴ γνῶσι κ' εἰς τὴ χάρι·
ἐγίνηκε τῆς ἡλικιᾶς, παντόθες ἐγροικήθη,
    πὼς γιὰ νὰ τό 'χου θάμασμα, στὸν κόσμον ἐγεννήθη·
καὶ τ' ὄνομά τζι τὸ γλυκὺ τὸ λέγαν 'Αρετοῦσα,
    οἱ-ὀμορφιές τς ἦσαν πολλές, τὰ κάλλη τς ἦσαν πλούσα·
χαριτωμένο θηλυκὸ τὴν ἤκαμεν ἡ φύσι,
    κ' ἴσα τζι δὲν εὑρίσκετο 'ς 'Ανατολὴ καὶ Δύσι·
μ' ὅλες τσὶ χάρες κι ἀρετὲς ἦτονε στολισμένη,
    εὐγενικὴ καὶ τακτικὴ πολλὰ χαριτωμένη·
καὶ σὰ Βασίλισσας παιδὶ καὶ Ρῆγα θυγατέρα,
    πόθο μεγάλον ἤβανε στὸ γράμμα νύκτα μέρα·
ἐκαμαρώνασίν τηνε ὁ κύρις τσι κ' ἡ μάννα,
    κ' ἐπάψασιν οἱ λογισμοί, κ' οἱ πόνοι ντως ἐγιάνα.
Εἶχεν ὁ Βασιλιὸς πολλοὺς μὲ φρόνεψι καὶ πλούτη,
    συμβουλατόροι ντού 'σανε οἱ μπιστεμένοι τοῦτοι,
μ' ἀπ' ὅλους εἶχεν ἀκριβὸ πάντα στὴ συντροφιάν του
    ἕναν, ὁποὺ Πεζόστρατον ἐκράζαν τ' ὄνομά ντου·
τοῦ Παλατιοῦ ἦτο θαρρετὸς ξεχωριστὸς παρ' ἄλλο,
    καὶ διχωστάς του ὁ Βασιλιὸς δὲν ἤκαν' ἕνα ζάλο.
Εἶχεν κι αὐτὸς ἕναν ὑγιὸ πολλὰ κανακεμένο,
    φρόνιμο κι ἀξαζόμενο ζαχαροζυμωμένο·
ἦτονε δεκοκτὼ χρονῶ, μά 'χε γερόντου γνῶσι,
    τὰ λόγια ντου 'σανε θροφή, κ' ἡ-ἀρμηνειά ντου βρῶσι·
καὶ τ' ὄνομα τοῦ νιούτσικου Ρωτόκριτο τὸ λέγα,
    ἦτονε τς ἀρετῆς πηγὴ καὶ τς ἀρχοντιᾶς ἡ φλέγα,

κι ὅλες τςὶ χάρες, ποὺ οὐρανὸς καὶ τ' ἄστρη ἐγεννῆσα,
μ' ὅλες τὸν ἐμοιράνασι, μ' ὅλες τὸν ἐστολίσα.
Πάντα μὲ καταστάμενους ἤπρασσε, καὶ ξετρέχει
νὰ μάθῃ κεῖνα, πού 'δασι κι' ὁ νιὸς δὲν τὰ κατέχει.
Θέλει 'ς ἐκεῖνο τὸν καιρὸ τὸ πρικορριζικόν του,
καὶ πρᾶμα, ποὺ δὲν ἤμοιαζε, βάνει στὸ λογισμόν του·
ἔστοντας καὶ καθημερνὸ νὰ πηαίνῃ στὸ Παλάτι,
ὁ Ρῆγας γιὰ τὸν κύριν του σὰν τέκνο τὸν ἐκράτει·
ἄμε ταχιά, πήγαινε ἀργά, θώρειε τὴν 'Αρετοῦσα,
μέσα ἡ καρδιά ντου λάμπανε, τὰ σωθικὰ κεντοῦσα·
ἀγάλια ἀγάλια 'ς ἐρωτιὰ καὶ πόθον ἐκινᾶτο,
πείραξιν εἶχε λογισμοῦ κι οὐδέ 'τρω' οὐδὲ κοιμᾶτο,
ἡ γνῶσί ντου δὲν τοῦ βουηθᾷ, ὁ πόθος τὸν ἐνίκα,
μπλιὸ δὲ γνωρίζει τὸ καλὸ μηδὲ πρεπὸν ἐγροίκα·
τὴν 'Αρετοῦσα μὲ κουρφὸ πόθο κι ἀγάπη ἐθώρει,
μὰ 'ς ἔτοιο πρᾶμα ἔγνοια κιαμιὰ δὲν εἶχε αὐτήν' ἡ κόρη.
λίγη ἀφορμή 'το στὴν ἀρχή, ποὺ σκλάβωσε τὰ μέλη,
μὲ λίγο τὸν ἐπλάνεσε τὸ πίβουλο κοπέλλι·
τὸ λίγο γίνηκε πολύ, καὶ τὸ πολὺ νὰ κάμῃ
ἀρχίνισεν ἀποκλαμούς, σὰ ρίζες τὸ καλάμι.
Μὲ πόνους κι ἀναστεναμοὺς ἐπέρναν ὁ καιρός του,
κ' ἤμπαινε μέσα στὴ φωτιὰ κ' ἐκέντα μοναχός του·
ἐπάσκισε, ὅσο μπόρεσε, τὴν παίδα ν' ἀλαφρώσῃ,
κι ἀντρειεύγετο κ' ἐλόγιαζε νὰ τοῦ βουηθήσ' ἡ γνῶσι·
καὶ καθ' αὐγὴ καὶ καθ' ἀργὰ στ' ἄλογο καβαλλάρις
μὲ τὰ γεράκια καὶ σκυλλιά, σὰν ἦτον κυνηγάρις,
ἐπήγαινε ξετρέχοντας κυνήγι νὰ τοῦ λάχῃ,
κ' ἤπασκεν ὅσον τὸ μπορεῖ, νὰ βγῇ ἀπὸ τέτοια μάχη,
κ' ἤβανε μέσ' στὸ λογισμὸ νὰ φεύγῃ ἐκ τὸ Παλάτι,
μά 'σφαλε, δὲν τὸν ἤφινε ὁ καημός, ποὺ τὸν ἐκράτει·

οὐδὲ γεράκια οὐδὲ σκυλλιὰ οὐδ' ἄλογα μποροῦσα,
τὸν πόθο ν' ἀλαφρώσουσι, πού 'χε στὴν 'Αρετοῦσα,
μὰ πάντα ὁ νοῦς κ' ἡ θύμησι ἦτονε μετὰ κείνη,
λίγο νερὸ ποτὲ φωτιὰ μεγάλη δὲν τὴ σβήνει,
μᾶλλιος τὴν ξάφτει καὶ κεντᾷ καὶ βράζει καὶ πληθαίνει,
κ' εἴδαμε τὴν ἀναλαμπή, ὀντὲ νερὸ τὴ γραίνει·
ἔτσι κι αὐτὸς ὅ τι κανε τὴν παίδα ν' ἀλαφρύνῃ,
καὶ νά 'βρῃ ἀέρα καὶ δροσιά, πλιὰ ἀνάφτει τὸ καμίνι.
Τὴ νιότην του 'διδε ζιμιό, κ' ἐπλήθαιν' ὁ καημός του,
τὸ ξέτρεχε γιὰ γιατρικό, ἦτον ἀντίδικός του.
Στὰ δάση, ποὺ πορπάτειενε, συντήραν' ἕνα ἕνα
ἀποὺ τὰ δέντρη τὰ ὄμορφα, ὀπού 'σαν ἀθισμένα,
κι ὀπού 'χε δεῖ ὄμορφο δεντρὸ μὲ τ' ἄνθη στολισμένο,
εἶν τς 'Αρετούσας τὸ κορμὶ τ' ὀμορφοκαμωμένο·
ὀπού 'χε 'δεῖ τὰ λούλουδα τὰ κοκκινοβαμμένα,
ἤλεγ' ἔτσ' εἶν τὰ χείλη τζι καὶ τςὶ κερᾶς μου 'μένα·
τό 'χε γροικήσει τ' ἀηδονιοῦ πὼς κιλαηδῶντας κλαίει,
ἐλόγιαζε πὼς τὸν πονεῖ καὶ μοιρολόγι λέει,
κ' ἐτρέχασι τὰ μάτια ντου, στὴ γῆς πηλὸν ἐκάνα,
τὰ 'θελε γιὰ παρηγοριά, 'ς πλιὰ πάθη τὸν ἐβάνα·
τ' ἄλογο δὲν τόνε φελᾷ, γεράκι δὲν τ' ἀρέσει,
γιατί 'χε ἡ δόλια ντου καρδιὰ τὴ σαϊττιὰ στὴ μέση.
Ἤφηκε τὸ λαγωνικό, γιατὶ τόνε παιδεύγει,
τς αὐγῆς τὴν περιδιάβασι μπλιὸ δὲν τήνε γυρεύγει,
καὶ τ' ἄλογα ἀπαρνήθηκε, καὶ τὰ γεράκια ἀφίνει,
γιατὶ κακὰ γιατρεύγουσι τς ἀγάπης τὴν ὀδύνη,
καὶ μόνιος κι ὁλομόναχος ἐβάλθη νὰ περάσῃ,
καὶ νὰ μὴ δῇ ξεφάντωσι, ὥστε ποὺ νὰ γεράσῃ.
Μὰ 'χε ἕνα φίλο μπιστικὸ καὶ φρόνιμο περίσσα,
ὁμάδι ἀναθραφήκασι, ἀπόσταν τςὶ γεννῆσα,

καὶ τ' ὄνομα τοῦ φίλου ντου Πολύδωρο τὸ λέγα,
σὲ μιὰ πνοὴν ἐζοῦσανε, σὲ μιὰν ἀγάπη ἐπλέγα,
καὶ μὴ μπορῶντας τὴν κουρφὴν ἀγάπη μπλιὸ νὰ χώνῃ,
μιὰν ταχινὴ τοῦ φίλου ντου τήνε ξεφανερώνει.

ΡΩΤΟΚΡΙΤΟΣ

Λέει του, ἀδέρφι, δὲ μπορῶ στὸν κόσμο μπλιὸ νὰ ζήσω,
γιατί 'βαλα ἕνα λογισμό, καὶ στέκω ν' ἀφορμίσω·
'ς τόπο ψηλὸν ἀγάπησα, μακρὰ πολλὰ ξαμώνω,
κοπιῶ εὔκαιρα τὰ χέρια μου νὰ πιάσω τὸ δὲ σώνω·
τὴ θυγατέρα τοῦ Ρηγός, τ' Ἀφέντη μας τὴν κόρη,
ὁπ' ἄνεμος δὲν τςί 'δωκε, οὐδ' ἥλιος τὴν ἐθώρει,
κι ὁποὺ μᾶς παίρνει τὴ ζωή, ὄντε μᾶς πιάσῃ μάχη,
ὁ λογισμὸς εἶν πού 'βαλα, δίχως θεμέλιο νά 'χῃ.
Γνωρίζω πὼς οἱ δύναμες τὸ θέλω δὲ μποροῦσι,
κι' ὅ τι κι' ἅ κτίζω ὁλημερνίς, κάθε βραδὺ χαλοῦσι,
μὰ τυφλωμένος βρίσκομαι, τὰ κάνω δὲν κατέχω,
κ' ἤχασα τὸ λογαριασμό, καὶ μπλιό μου νοῦ δὲν ἔχω.
Δῶσ' μου βουλὴ παρηγοριᾶς, σὰ φίλος βοήθησέ μου,
καὶ τοῦτα, ποὺ μὲ βρήκασι, δὲν τἄλπιζα ποτέ μου.

ΠΟΙΗΤΗΣ

Ἐχάθηκ' ὁ Πολύδωρος τοῦ φίλου ντου ν' ἀκούσῃ
πρᾶμα, ὁποὺ δὲν ἤλπιζε τὰ χείλη ντου νὰ ποῦσι,
καὶ μὲ βαρὺν ἀνάβλεμμα καὶ μ' ὄψιν ἀλλαμένη
στρέφεται στὸ Ρωτόκριτο, κ' ἔτσι τοῦ συντυχαίνει.

ΠΟΛΥΔΩΡΟΣ

Ἀδέρφι, τὰ σοῦ γροίκησα, τὰ μὄχεις μιλημένα,
ποτέ μου δὲν τὰ λόγιαζα, μηδ' ὤλπιζ' ἀπὸ σένα,
νὰ βάλῃς ἔτοιο λογισμὸ νὰ θὲς νὰ κιντυνεύγῃς,
καὶ πραματ' ἀνημπόρετα κι ἄμοιαστα νὰ γυρεύγῃς,

γιατὶ σὲ κράτου γνωστικό, ἄθρωπο παιδεμένο,
μά, σὰ θωρῶ, κορπώνουμου στὸ σοῦ ᾽χω γροικημένο,
κι ἀπεὶς μοῦ λές, πὼς ἤβαλες τὸ λογισμὸν αὐτεῖνο,
σήμερο κάνω ἀπόφασι καὶ κουζουλὸ σὲ κρίνω.
Ἡ Ρηγοπούλλα, σὰ γροικῶ, ἀγάπη δὲν κατέχει,
οὐδὲ λογιάζει το ποτέ, οὐδ᾽ ἔτοιες ἔγνοιες ἔχει·
καὶ σὺ πῶς ἐποκότησες, κι ἀφῆκες στὴν καρδιά σου
νὰ φυτευτῇ τέτοιο δεντρό; καημένε, βάσανά σου,
ἀπόχει φύλλα βλαβερά, καρπὸ φαρμακεμένο
κι ἀπὸ τὴ ρίζα ὥς την κορφὴ ἀγκάθια ᾽ν γεμισμένο;
ἀθὸς τού ᾽ναι θανατερός, τὸ πωρικόν του βλάφτει,
ὡσὰν τὴ φλόγα τςὶ φωτιᾶς σὰν τὸ καμίνιν ἅφτει.
Ἂν ἡ-᾽Αρετοῦσα εἶχε βαλθῇ ἐσένα ν᾽ ἀγαπήσῃ
ἐσὺ δὲν ἤμοιαζε ποτὲ νὰ μπῇς εἰς ἔτοια κρίσι,
μὰ μᾶλλιος καὶ τὸν πόθον τςι νὰ διώξῃς ἀπὸ σένα,
καὶ νὰ μακρύνῃς ἀπὸ ᾽πά, νὰ πορπατῇς στὰ ξένα,
παρὰ ᾽ς ἀγάπη ἔτοιας κερᾶς νὰ μπῇς νὰ κιντυνεύγῃς,
καὶ τὸ κακό σου μοναχὸς νὰ θὲς νὰ τὸ γυρεύγῃς.
Εἰσὲ παλάτια βασιλιῶ τὰ μάτια ὀντὲ στραφοῦσι,
πρέπει νὰ τὰ δοξάζουσι καὶ νὰ τὰ προσκυνοῦσι,
γιατὶ οἱ-αὐλὲς τῶν ᾽Αφεντῶν ἔχουν αὐτιὰ κι ἀκούσι,
καὶ τὰ τειχιὰ τοῦ Παλατιοῦ μάτια καὶ συντηροῦσι·
καὶ σὺ πῶς ἐποκότησες κ᾽ ἐμπῆκες ᾽ς ἔτοια πάθη,
ἡ Ρηγοπούλλα εἶντα νὰ πῇ, Ρωτόκριτε, ἂν τὸ μάθῃ;
ἂν τὸ νοήσῃ κ᾽ ἤβαλε πόθο ᾽ς αὐτήνη ὁ νοῦς σου,
κακὰ ἀποδόματα θωρῶ ἐσὲ καὶ τοῦ κυροῦ σου,
νὰ σᾶς ξορίσουν ἀπὸ ᾽πά, φτωχοὺς νὰ σᾶςε κάμου·
ἐτοῦτα κι᾽ ἄλλα πλιὰ ἄσκημα θὲ νά ᾽ν προυκιὰ τοῦ γάμου·
Μετάστρεψε τὸ λογισμὸν ἐτοῦτο, ποὺ σὲ κρίνει,
μὴν πὰ ν᾽ ἀνάψῃς μιὰ φωτιά, ὁποὺ ποτὲ δὲ σβήνει.

Ποῦρι τ᾽ ἀθρώπου δόθηκε, κ᾽ εἶναι τὸ φυσικόν του,
νὰ διαμετρᾷ τὰ πράματα μὲ τὸ λογαριασμόν του,
καὶ σὺ εἶντα μέτρος ἤκαμες σὲ τοῦτα, ποὺ μοῦ λέγεις,
θωρῶ κι ἀφίνεις τὸ καλό, καὶ τὸ κακὸ διαλέγεις.
Ὡσὰ γνωρίσῃ ἄθρωπος, κι ὀλπίζει νὰ κερδαίσῃ
κεῖνο τὸ πρᾶμα, π᾽ ἀγαπᾷ, κι ὁποὺ πολλὰ τ᾽ ἀρέσει,
ὁ νοῦς παραλαφρώνεται, ἡ-ὀλπίδα ντου πληθαίνει,
κι ἀπάνω στὸ λογαριασμὸ εἶναι θεμελιωμένη.
Σὰν τὸ μετρήσῃ μιὰ καὶ δυὸ καὶ βρίσκει το πὼς μοιάζει,
ξετρέχει το μὲ προθυμιά, κι ὅσο μπορεῖ σπουδάζει.
Καὶ σὺ μὲ ποιὸ λογαριασμὸ ἔχεις σὲ τοῦτο ὀλπίδα;
ἀδέρφι μου, ἔτοιο κουζουλὸ ὡσὰν ἐσὲ δὲν εἶδα,
ποὺ σέ ᾽συρε τὸ ριζικὸ κ᾽ ἡ μοῖρα νὰ σὲ βάλῃ,
κι ἀγάπησες ἔτοιας λογῆς μιά μας κερὰ μεγάλη.
Ὄνειρον εἶν πολλὰ ζαβὸ καὶ κουζουλὸ περίσσα,
καὶ γι᾽ ἀφορμάρους τσὶ κρατοῦ, ὅσ᾽ ἐτσιδὰ ᾽γαπῆσα.
Πολλά ᾽ναι δύσκολη δουλειὰ καὶ μπερδεμένη τούτη,
νὰ θὲς νὰ μπῇς σὲ Βασιλιοῦ ρηγᾶτα κ᾽ εἰσὲ πλούτη·
γιατί ᾽ναι διαφορὰ πολλὴ στὸν ἕν᾽ ἀπὸ τὸν ἄλλο,
ἐσένα λέσινε μικρό, τὸ Ρῆγα λὲν μεγάλο.
Τὰ χόρτα π᾽ ἀγκυλώνουσι, τ᾽ ἀγκάθια ποὺ κεντοῦσι,
γιὰ πελελοὺς τσὶ κράζουσιν, ὅσοι κι ἂν τὰ κρατοῦσι.
Κιανεὶς τὸ χέρι στὴ φωτιὰ μὴ ᾽γγίξῃ, γιατὶ καίγει,
μέσ᾽ στὸ πηγάδι κάρβουνα κανεὶς μὴν πὰ γυρεύγῃ.
Ὁ Ρῆγας ἔχει τὴν ἐξὰ εἰς ὅ τι κι ἂν ὁρίσῃ,
κι ὡς θέλει κι ὡς τοῦ φαίνεται, κάνει δικὴ ντου κρίσι·
εἰς τὴ βουλήν του βρίσκεται καλό μας καὶ κακό μας
καὶ μέσ᾽ στὸ χέριν του κρατεῖ ζωὴ καὶ θάνατό μας.
Ὁ Βασιλιὸς εἶν σπλαχνικός, καλὸς μὲ πᾶσαν ἕνα,
μὴν κομπωθῇς πὼς ἀγαπᾷ τὸν κύρι σου καὶ σένα,

κι ἀφέντης ὅσο πλιὰ ἀγαπᾷ τὸ δοῦλο, ἂν ἔν καὶ σφάλῃ,
  ᾿ς τόση περίσσα ὄργιτα γυρίζει καὶ μεγάλη,
καὶ τόσο πλιὰ στὰ σφάλματα, ποὺ στὴν τιμὴ ξαμώνου,
  μέσ᾿ στὴν καρδιὰν ἀγγίζουσι, καὶ μέσ᾿ στὸ νοῦ ξαπλώνου.
Διῶξέ τς αὐτοὺς τςὶ λογισμούς, μὴ δὲν κακαποδώσῃς,
  γομάρι, ποὺ δὲ δύνεσαι, μὴ θέλῃς νὰ σηκώσῃς·
μὲ τὸ δικό σου φύσημα μὴ βουληθῇς νὰ ξάψῃς
  φωτιά. ὁποὺ δὲ σβήνεται, καὶ τὸ κορμί σου κάψῃς.
Εἰς τὸ Παλάτι τοῦ Ρηγός, ἀδέρφι, μπλιὸ μὴν πηαίνῃς,
  γιατὶ σὰ σὲ θωροῦ συχνιὰ ν᾿ ἀνεβοκατεβαίνῃς,
ὁ κόσμος εἶναι πονηρός, κι ὁ πόθος σὲ τυφλώνει,
  κι ὡς καὶ νὰ τὸ κρατῇς κουρφό, γοργὸ τὸ φανερώνει·
κι ἂν εἶν καὶ τοῦτο γροικηθῇ, ποὺ ἡ τύχη μὴν τ᾿ ὁρίσῃ,
  λόγιασε βάλε το στὸ νοῦ τὰ θὲ νὰ κάμῃ κρίσι.
῾Ο Ρῆγας ἔχει τὴν ἐξά, κ᾿ εἶν ἡ δουλειὰ δική ντου,
  καὶ μ᾿ ἀπονιὰ γδικιώνεται στὰ θέλει ἡ-ὄρεξί ντου
καὶ τούτη τὴν ἀποκοτιά, ὁπού ᾿βαλεν ὁ νοῦς σου,
  ἐσένα φέρνει θάνατο καὶ πάθη τοῦ κυροῦ σου.

ΠΟΙΗΤΗΣ

῎Ηστεκεν ὁ Ρωτόκριτος, τοῦ φίλου ντου ἀφουκρᾶτο,
  ὡσὰν τυφλός, ὡσὰν βουβός, καὶ δὲν τοῦ πιλογᾶτο·
καὶ μὲ τὴν ὥρα τὴν πολλὴ ᾿ς ἀπόκρισι κινήθη,
  μὲ κλάημα κι ἀνεστεναμὸ τοῦ φίλου πιλοήθη.

ΡΩΤΟΚΡΙΤΟΣ

᾿Αδέρφι μου, γνωρίζω το, θωρῶ τὸν κόπο χάνω,
  καὶ τὸ ζυγώνω ἔτσι μακρά, ποτέ μου δὲν τὸ φτάνω·
κατέχω κι ἂ μαθητευτῇ ἐκεῖνο, ποὺ ξετρέχω,
  ἐσίμωσε τὸ τέλος μου, καὶ μπλιὸ ζωὴ δὲν ἔχω·

μὰ πιάστηκα, μπερδεύτηκα, ξεμπερδεμὸ δὲν ἔχω,
μ' ὅλο ποὺ βλέπω τὸ κακό, τὸ βλάψιμο κατέχω·
λογιάζω το, γνωρίζω το πὼς πρέπει νὰ τ' ἀφήσω,
καὶ μὲ νερὸ τὰ κάρβουνα γλήγορα νὰ τὰ σβήσω,
μὴν κάμουσιν ἀναλαμπή, ὁποὺ τὴ λάψι δίδει,
καὶ φανερώση τὸ κουρφό, ὁποὺ 'ναι στὸ σκοτείδι,
κι ὅ τι κι ἂ χώνω στὰ βαθιὰ τόσες φορὲς καὶ τόσες,
ἔμπη σὲ χίλια στόματα, ἔμπη σὲ χίλιες γλῶσσες.
Μὰ εἶντα μοῦ ξάζει νὰ γροικῶ, καὶ τὰ πρεπὰ νὰ γνώθω
ἐδά, ποὺ σκλάβος βρίσκομαι καὶ δοῦλος εἰς τὸν πόθο;
εἶντα μοῦ ξάζει νὰ γροικῶ, τί μὲ φελᾷ νὰ ξεύρω,
ἀπεὶς τὸ δρόμον ἤσφαλα, δὲ βλέπω νὰ τὸν εὕρω;
μπλιὸ μπόρεσι ὁ λογαριασμὸς δὲν ἔχει νὰ βουηθήση,
ἐκεῖ π' ἀγγίξη ἡ πεθυμιὰ καὶ τς ἐρωτιᾶς ἡ κρίσι.
Οἱ λογισμοί 'ναι σαΐττιές, καρδιά μου ν' τὸ σημάδι,
καὶ μάχουνται καὶ ποιὸς μπορεῖ νὰ τὰ συβάση ὁμάδι;
ὁ πόθος ὄντε βουληθῇ, καὶ θέλη νὰ νικήση.
γνῶσι δὲν εἶ οὐδὲ δύναμι νὰ τόνε πολεμήση.
Πολλὰ μεγάλη δύναμι, πολλὰ μεγάλη χάρι
ἔχει τ' ὁλόγδυμνο παιδί, ποὺ παίζει τὸ δοξάρι,
βαστᾷ κουρφὰ ψιλὴ μαγνιά, τὰ μάτια μας κουκλώνει,
καὶ τὸ κακό, ποὺ μελετᾷ, δὲ μᾶς τὸ φανερώνει·
τὴν ἴσα στράτα δὲν πατεῖ, μὰ τὴ στραβὴ γυρεύγει,
φαρμακεμένες μαγεριὲς πάντα μᾶς μαγερεύγει.
Ἄλλοι ἄξοι φρονιμώτατοι, ποὺ 'χαν καιροῦ θεμέλιο,
τοῦ ἔρωτα γενήκασι παιγνίδιν του καὶ γέλιο·
εὔκολα καὶ τὰ κάρβουνα κ' ἡ σπίθα ἀναλαμπάνει
τ' ἄχερα τὰ λινόξυλα, ποῦρι καὶ νὰ τὰ φτάνη.
Ἐβάλθηκά το ἀπὸ καιρὸ καὶ θέλησα ν' ἀρχίσω
νὰ λιγοπηαίνω στοῦ Ρηγός, γιὰ νὰ τς ἀλησμονήσω,

νὰ βρῶ βοτάνι δροσερό, καὶ τὴν πληγὴ νὰ γιάνω,
καὶ μπλιὸ τὰ ξύλα στὴ φωτιὰ νὰ μὴν τὰ βάνω ἀπάνω,
κ' εἰς ἄλλο πρᾶμα ἐγνοιανὸ τὸ νοῦ μου νὰ μπερδέσω,
καὶ τὸ κρατῶ ἀνημπόρετο νὰ δῶ νὰ τὸ μπορέσω,
κι ὡς τὸ λογιάσω μοὔρχεται μεγάλη λιγωμάρα,
τὰ μέλη ποκρυγαίνουσι, καὶ πιάνει με τρομάρα·
θαμπώνουνται τὰ μάτια μου, κ' ἡ-ὄψι ἀπονεκρώνει,
κ' ἴδρω τοῦ ψυχομαχισμοῦ τὸ πρόσωπό μου δρώνει,
κι ὀπίσω ἂ θέλω νὰ συρθῶ, ἡ πεθυμιὰ μ' ἀμπώθει
'ς ἐκεῖνο, ποὺ ὁ λογαριασμὸς κ' ἡ γνῶσι μπλιὸ δὲ γνώθει.
Λόγιασε 'ς εἶντα βρίσκομαι, καὶ ξαναδέ το πάλι,
πέ μου πῶς θὲς νὰ βουηθηθῶ 'ς ἔτοια δουλειὰ μεγάλη.
Ἀρχή τονε πολλὰ μικρὴ κι ἄφαντη δίχως ἄλλο,
μὰ τὸ μικρὸ μὲ τὸν καιρὸν ἐγίνηκε μεγάλο·
ἐλόγιασα νὰ τὴ θωρῶ, κι ὡς τὴ θωριὰ νὰ σώνω,
καὶ μετὰ κείνη νὰ περνῶ καὶ νὰ μηδὲν ξαπλώνω,
κι ἀγάλη ἀγάλη ἡ πεθυμιὰ μέ-βανε μέσ' τὰ βάθη,
κ' ἤκαμε ρίζες καὶ κλαδιά, βλαστοὺς καὶ φύλλα κι ἄθη,
κ' ἐπλήθαινε τὴν πεθυμιὰ τὸ πελελό μου ἀμμάτι,
κ' ἤρχιζε κ' ἐστρατάριζε κ' ἐσιγανοπορπάτει·
τὸ σιγανὸ μὲ τὸν καιρὸ προθυμερὸν ἐγίνη,
κ' ἤβαν' ὁ ἔρωτας κουρφὰ τὰ ξύλα στὸ καμίνι.
Κι ὡσὰν ἀπὸ μικρὸν αὐγὸ πουλλὶ μικρὸν ἐβγαίνει
τρεμουλλιασμένο κι ἄφαντο, καὶ μὲ καιρὸ πληθαίνει,
κάνει κορμί, κάνει φτερά, καθ' ὥρα μεγαλώνει,
καὶ πορπατεῖ, χαμοπετᾷ καὶ φτερουγοξαπλώνει,
κι ἀπ' ἄφαντο κι ἀπὸ μικρό, ποὺ 'τον ὀντὲν ἐφάνη,
κορμί, φτερὰ καὶ δύναμι καὶ μεγαλότη κάνει,
τὸ ἴδιο γίνη κ' εἰς ἐμὲ στὴν ἄπραγή μου νιότη,
ἀρχὴ μικρὴ κι ἀψήφιστη ἦτον ἀποὺ τὴν πρώτη,

μὰ ἐδά 'χει τόση δύναμι κ' ἔτσι μεγάλη γίνη,
δπού μοῦ πῆρε τὴν ἐξά, καὶ δίχως νοῦ μ' ἀφίνει·
κι ἀγάπη, ποὺ στὰ βάσανα ἀντρεύγει καὶ πληθαίνει,
κι ὁποὺ μὲ τς ἀναστεναμοὺς θρέφεται καὶ χορταίνει,
θάμασμα ποῦρι τὸ κρατοῦν ὅλοι μικροὶ μεγάλοι,
πῶς στὴν ἀρχήν τςι ἀνήμπορη γεννᾶται στὴν ἀθάλη
σπίθα μικρὴ κι ἀψήφιστη, δὲ λάμπει μηδὲ βράζει,
καὶ πῶς νὰ κάμῃ ἀναλαμπὴ κανεὶς δὲν τὸ λογιάζει,
κι ἀγάλια ἀγάλια θρέφεται, σὰν τὸ καμίν' ἀνάφτει,
κεντᾷ καὶ καίει δυνατά, καὶ τὸ κορμί μας βλάφτει.
Πρωτύτερα ὄντε τάκουγα νὰ μοῦ τὰ λέσιν ἄλλοι,
'ς ἔτοιες δουλειὲς ὁ λογισμὸς ἤλπιζα νὰ μὴ σφάλῃ,
μὰ ξάφνου ὁ κακορρίζικος ἐπιάστηκα στὸ βρόχι,
ποὺ στ' ὄμορφόν τςι πρόσωπο πάντα στεμένο τό 'χει.
'Εμὲ κιανεὶς δὲ μοῦ φταιξε, μηδὲ παραπονοῦμαι
τινὸς ἀλλοῦ στὰ βάσανα κ' εἰς τςὶ καημούς, ὁπού μαι·
μιὰ κάποια λίγη πεθυμιὰ ἐσήκωσε τὸ νοῦ μου,
καὶ δυὸ φτεροῦγες ἤκαμε μέσα τοῦ λογισμοῦ μου,
τοῦτες στὸν οὐρανὸ πετοῦ, τὴν πεθυμιά μου πάσι,
κι ὡσὰ σιμώσου τσὶ φωτιᾶς, τσὶ καίει ἐκείν' ἡ βράσι,
καὶ πάραυτας γκρεμνίζομαι, ἀπεὶς φτερὰ δὲν ἔχω,
γιατὶ ἤφηκα τὰ χαμηλὰ καὶ τὰ ψηλὰ ξετρέχω·
καὶ πάλι ἐκείνη ἡ πεθυμιὰ δὲ θέλει νὰ μοῦ λείψῃ,
πάραυτας κάνω ἄλλα φτερά, πάλι πετῶ στὰ ὕψη·
καὶ πάλι βρίσκω τὴ φωτιά, πάλι ξανακεντᾷ με,
κ' ἐκ τὰ ψηλά, ποὺ βρίσκομαι, μὲ ξαναρρίχνει χάμαι·
κι ὅσον πετῶ εἰς τὰ ψηλά, τόσο φωτιὲς εὑρίσκω,
καὶ καίγουντ' οἱ φτεροῦγές μου καὶ πέφτω καὶ βαρίσκω,
κ' ἐτούτη ἡ πεθυμιὰ ἡ λωλὴ πετῶντας μὲ πειράζει,
καὶ πάει τσὶ φτεροῦγές μου εἰς τὴ φωτιά, ὀντὲ βράζει,

κι ὥστε ποὺ νά 'μαι ζωντανός, παίδαν ἔχω μεγάλη,
μαγάρι νὰ μ' ὁλόκαιγε, νὰ μέ 'χανεν ἀθάλη.

ΠΟΙΗΤΗΣ

Λέει τ' ὁ φίλος,

ΠΟΛΥΔΩΡΟΣ

Τὰ φτερά, ποὺ σήκωσεν ὁ νοῦς σου,
καὶ βάνει τ' ἀνημπόρετα μέσα τοῦ λογισμοῦ σου,
βλέπεσ' ἀδέρφι, ὅσο μπορεῖς, ἔβγα ἀπ' αὐτὴν τὴ ζάλη,
στὸ πέταμα, ποὺ πέταξες, μὴ δὲν πετάξῃς πάλι·
κι ἂν τὰ φτερὰ πετοῦν ψηλά, καὶ τὴ φωτιὰν εὑρίσκῃς,
κόψε τα ρῖξέ τα 'πὸ κεῖ, ζιμιὸ νὰ μὴ βαρίσκῃς,
γὴ βγάλε τα καὶ βρέξε τα εἰς τὸ νερὸ τςὶ γνῶσις,
ζιμιὸ νὰ μὴν πετᾷς ψηλά, ζιμιὸ νὰ χαμηλώσῃς.
Θωρῶ το πῶς σὲ πολεμοῦ δυό σου ὀχθροὶ μεγάλοι,
ἡ-ἀγάπη μὲ τὴν πεθυμιά, ποῦρι κ' ἡ μιὰ κ' ἡ-ἄλλη
μποροῦν, ὥστε νὰ θὲς καὶ σύ, μὰ κάμε νὰ τ' ἀφήσῃς
τ' ἄμοιαστα τ' ἀνημπόρετα, ζιμιὸ νὰ τὰ νικήσῃς.
Πάντα 'ναι στὰ ψηλὰ φωτιά, καὶ τςὶ φτεροῦγες καίγει
κεινοῦ, ποῦ τ' ἀνημπόρετα καὶ τ' ἄμοιαστα γυρεύγει.
Διῶξέ τς αὐτοὺς τςὶ λογισμούς, μὴ σὲ κακομοιριάσου,
πήγαινε στὰ γεράκια σου, χαίρου μὲ τὰ σκυλλιά σου·
λησμόνησε τοῦ Παλατιοῦ, λησμόνησε τῆς κόρης,
τάξε, πῶς ἦτο θάνατος, ἐκεῖ ποὺ τὴν ἐθώρεις.
Ποῦρι δὲν εἶσαι πελελός, μὰ τὰ πρεπὰ κατέχεις,
θωρεῖς το καὶ γνωρίζεις το, σὰν εἶντα ὀλπίδαν ἔχεις
εἰς ἔτοιο πρᾶμα δύσκολο, 'ς ἔτοια δουλειὰ μεγάλη,
ὁποὺ στὰ βάθητα τςὶ γῆς βούλεται νὰ σὲ βάλῃ·
φαρμάκιν ἔχει ἡ μαγεριὰ τούτη, ποὺ μαγερεύγεις,
καὶ ντροπιασμένο θάνατο μὲ προθυμιὰ γυρεύγεις.

ΠΟΙΗΤΗΣ

Τοῦ φίλου τὰ διατάματα μέσ' στὴν καρδιὰν ἐμπαῖνα
τοῦ Ρώκριτου, καὶ τὴν πληγὴ δαμάκιν ἀλαφραῖνα,
λέει του,

ΡΩΤΟΚΡΙΤΟΣ

Τὰ μοῦ μίλησες ἐτούτη τὴν ἡμέρα
σὲ λογισμὸ καλύτερο καὶ πλιὰ ἐλαφρὸ μὲ φέρα.
Ἐβάλθηκα ν' ἀπαρνηθῶ τοῦ Παλατιοῦ τὴ στράτα,
καὶ νὰ μακρύνω ὅσο μπορῶ τοῦ πόθου τὰ μαντᾶτα,
νὰ δυσκολέψω τς ἀφορμές, ὁποὺ μὲ τυραννοῦσι,
κι ἀνὲ μπορῶ τὰ μάτια μου μπλιό ντως νὰ μὴν τὴ δοῦσι·
κι ἂ δὲ μπορῶ νὰ τὸ βαστῶ, καθ' ὥρα ἂς ἀποθαίνω
μὲ τιμημένο θάνατο παρὰ μὲ ντροπιασμένο.
Καλλιὰ νεκρὸ ἂς μὲ κλάψουνε ὁ κύρις μὲ τὴ μάννα,
παρὰ νὰ ποῦν πὼς μὲ ντροπὴν ἐκ τὴ φλακὴ μὲ βγάνα.

ΠΟΙΗΤΗΣ

Κι ἀρχίνισεν ἀπὸ λιγοῦ νὰ πράσσῃ στὸ Παλάτι,
τὴν ἁρμηνειὰ τοῦ φίλου ντου καὶ τὴ βουλήν του κράτει.
Μά σφαλεν εἰς τὰ λόγιαζε, κ' εἰς τά τασσε νὰ κάμῃ,
καὶ τὸ κορμίν του ἐσείρωνε κ' ἤτρεμε σὰν καλάμι,
καὶ μὴ μπορῶντας νὰ βαστᾷ τὸ μάκρος ἐκ τὴν κόρη,
ἐβάλθηκε τςὶ πόνους του νὰ συγκερνᾷ ὡς ἐμπόρει·
κι ὄντεν ἡ νύκτα ἡ δροσερὴ καθ' ἄθρωπο ἀναπεύγει,
καὶ κάθε ζῷ νὰ κοιμηθῇ τόπο νὰ βρῇ γυρεύγει,
ἤπαιρνε τὸ λαγοῦτόν του κ' ἐσιγανοπορπάτει,
κ' ἐκτύπαν το γλυκιὰ γλυκιὰ ἀνάδια στὸ Παλάτι.
Ἦτον ἡ χέρα ζάχαρι, φωνή 'χε σὰν ἀηδόνι,
κάθε καρδιὰ νὰ τοῦ γροικᾷ κλαίει κι ἀναδακρυώνει.

Ἤλεγε κι ἀνεθίβανε τοῦ Ἔρωτα τὰ πάθη,
ὀγιὰ ν' ἀκούῃ πᾶσα εἷς, τςὶ πρᾶξές του νὰ μάθῃ.
Κάθε καρδιὰ ἀνελάμπανε, ἂν ἦτο σὰν τὸ χιόνι,
᾿ς ἔτοια γλυκώτατη φωνὴ κοντὰ νὰ τςὶ σιμώνῃ.
Ἐμέρων' ὅλα τ᾿ ἄγρια, τὰ δυνατὰ ἁπαλαῖνα,
στὸ νοῦν τ᾿ ἀθρώπου ὅ τι λεγε μὲ λύπησι πομένα·
ἐμίλειε παραπόνεσες, ποὺ τςὶ καρδιὲς ἐσφάζα,
τὸ μάρμαρον ἐσποῦσανε, τὸ κρούσταλλον ἐβράζα.
Ἤμνογε καὶ τοῦ φίλου ντου ὀγιὰ νὰ τοῦ πιστεύγῃ,
πὼς μετ᾿ αὐτὰ θὲ νὰ περνᾷ, κι ἄλλο νὰ μὴ γυρεύγῃ.
Λέει του,

ΡΩΤΟΚΡΙΤΟΣ

Φίλε, ἐβάλθηκα τραγοῦδι καὶ λαγοῦτο
γλήγορα νὰ μὲ γιάνουσι στὸ λογισμὸν ἐτοῦτο.
Σὰν τραγουδήξω καὶ νὰ πῶ τὸν πόνο, ποὺ μὲ κρίνει,
μοῦ φαίνεται πὼς εἶν νερό, καὶ τὴ φωτιὰ μοῦ σβήνει.

ΠΟΙΗΤΗΣ

Ἐλόγιασ' ὁ Πολύδωρος, πὼς τοῦτο ν᾿ ἀληθέψῃ,
καὶ νὰ περνᾷ μὲ τςὶ σκοπούς, κι ἄλλο νὰ μὴ γυρέψῃ·
καὶ πάλι τρόπο καρτερεῖ ὀγιὰ νὰ τὸν διατάσσῃ,
ν' ἀπαρνηθῇ καὶ τςὶ σκοπούς, κι ἄλλη βουλὴ νὰ πιάσῃ.
Εἰς τούτη τὴν καλὴ καρδιὰ δὲν τόνε δυσκολεύγει,
σὰ φρόνιμος στὸ διάταμα πάντα καιρὸ γυρεύγει,
κ' ἤτονε πάντα μετ᾿ αὐτό, δὲ θὲ νὰ τὸν ἀφήσῃ
νὰ πηαίνῃ μοναχὸς ἐκεῖ, ὥστε νὰ λησμονήσῃ
ἐκεῖνα ποῦ τὸν τυραννοῦ, κ᾿ ἔχουν ἀκόμη ρίζα,
ὥστε νὰ τοῦ βρομέσουσιν ὅ τι κι ἂν τοῦ μυρίζα.
Καὶ τὴν αὐγή, πρὶ ἄλλος τςὶ δῇ, στὸ σπίτιν ἐγιαγέρνα,
κι ὁ Ρῆγας μὲ τὴ Ρήγισσα πολλὴ χαρὰν ἐπαῖρνα,

νὰ τοῦ γροικοῦ νὰ τραγουδῇ, κ' ἔτσι γλυκιὰ νὰ λέγῃ
τοῦ Ἔρωτα τςὶ πονηριές, τςὶ πρᾶξές του νὰ ψέγῃ.
Μ' ἀπ' ὅλους τς ἄλλους πλιὰ γλυκιὰ ἦσα στὴν Ἀρετοῦσα,
καὶ τὰ τραγούδια ξυπνητὴ συχνιὰ τὴν ἐκρατοῦσα,
κι ὁληνυκτὶς ἀνάπαψι δὲν εἶχε νὰ λογιάζῃ,
ποιὸς εἶναι αὐτὸς ποῦ τραγουδεῖ καὶ βαραναστενάζει·
καὶ μέρα νύκτα ἡ πεθυμιὰ πληθαίνει νὰ τ' ἀκούῃ,
μὴ γνώθοντας, κι ὁ Ἔρωτας ὀντὲ γελᾷ, μᾶς κρούει.
Εὑρίσκετο ταχιὰ κι' ἀργὰ πάντα στὴ συντροφιάν τςι
κείνη, ποὺ τὴν ἐβύζασε, Φροσύνη τ' ὄνομά τζι.
Ἐτούτη χρόνους καὶ καιροὺς ἤτονε στὸ Παλάτι,
τὴ Ρηγοπούλλα βύζασε, κι ὡς μάννα τὴν ἐκράτει·
στὴ βλέπησίν της ἐτουνῆς τὴν εἴχασι δοσμένη,
γιατί 'τον ἄξα, φρόνιμη, περίσσα τιμημένη.
Καὶ μὲ τὴ Νέναν τςι συχνιὰ ἐμίλειε τοῦτα κεῖνα,
πάντα γιὰ τὸν τραγουδιστὴ ἀθιβολὲς ἐκίνα,
κι ὁληνυκτὶς νὰ τραγουδῇ τόσο πολλὰ ἤρεσέν τςι
ποὺ ὕπνο εἰς τὰ μάτια τζι δὲν ἤβανε ποτέ τζι,
ἤπαιρνε τὰ τραγούδια ντου, συχνιὰ τὰ ξαναλέγει,
κ' ἐρχίνισεν ἀπὸ μακρὰ ὁ πόθος νὰ δοξεύγῃ,
καὶ δίχως νὰ τόνε θωρῇ μὲ τὰ τραγούδια αὐτεῖνα
ς' ἀγάπην ἐμπερδεύγετο, κ' εἰς πεθυμιὰν ἐκίνα,
κ' ἐξύπνα καὶ τὴ Νέναν τςι, κ' ἐμίλειε μετὰ κείνη
κουρφὰ κλεφτὰ τὴν πάτασσε τοῦ Ἔρωτ' ἡ-ὀδύνη.
Ὅποιο τραγοῦδι τς ἤρεσε ἤπιανε κ' ἤγραφέν το,
ἐθώρειε, ξαναθώρειεν το, ξεστήχου μάθαινέν το.
Τὸ σύθεμα τοῦ τραγουδιοῦ καὶ τοῦ σκοποῦ ἡ γλυκότη
ἐσκλάβωνε συργουλιστὰ τςὶ κορασᾶς τὴ νιότη.
Ταχιὰ ταχιὰ σηκώνουντο, πρὶ νὰ ξυπνήσου οἱ-ἄλλοι,
κι ὁ λογισμός τςι βρίσκετο σὲ παιδωμὴ μεγάλη.

Τοῦ ὕπνου τςι τς ἀνάπαψες τὴν ὀρδινιά, ποὺ κράτει.
ποὺ ὕστερη νὰ σηκωθῇ ἦτον ἐκ τὸ κρεβάτι,
ἤφηκε, δὲν τςὶ θέλει μπλιό, κ' εἰς ἄλλες ἔγνοιες μπαίνει
καὶ φαίνεταί τς ἡ-ἀγρυπνιὰ τὴ θρέφει, τὴν παχαίνει.
Ἡ Νένα δὲν ἐλόγιαζε, πὼς νἄμπῃ 'ς πόθου ὀδύνη,
καὶ τούτη τὴν καλὴ καρδιὰ νὰ παίρνῃ τὴν ἀφίνει,
ἔτσι κι αὐτὴ σὰν κοπελλιὰ ὠρέγετο ν' ἀκούῃ,
δὲν ἔγνωθε κι ὁ Ἔρωτας συχνιὰ τςὶ κατακρούει,
κι ἂ δὲν τὴν εὕρῃ ξυπνητή, νὰ τοῦ τὸ πῇ νὰ πηαίνῃ,
στὸ δεύτερο κατάκρουσμα ἀνοίγει του καὶ μπαίνει.
Μ' ἀγκοῦσες, μ' ἀναστεναμοὺς ἐπέρνα νύκτα μέρα,
καὶ δὲ θωρεῖ, πὼς ἦτονε 'νοὺς Ρῆγα θυγατέρα,
νὰ μὴν ἀφήσῃ ὁ λογισμὸς ἐκεῖνος νὰ ριζώσῃ,
νὰ τόνε διώξῃ νὰ διαβῇ, νὰ μὴν τήνε προδώσῃ,
ἀμ' ἤφηκε κ' ἐπλήθυνε ἡ λάβρα στὸ καμίνι,
κι ἀπὸ μιὰ σπίθα ἀπόμικρη φωτιὰ μεγάλη γίνῃ.
Ὁ Ρῆγας μιὰ ἀπὸ τςὶ πολλὲς ἠθέλησε νὰ μάθῃ,
ποιὸς εἶν αὐτός, ποὺ τραγουδεῖ τῆς ἐρωτιᾶς τὰ πάθη
ἔτσι γλυκιὰ καὶ νόστιμα, ποὺ ταίρ' ἄλλο δὲν ἔχει,
κ' ἐβάλθηκε νὰ τόνε δῇ καὶ νὰ τόνε κατέχῃ,
καὶ μιὰν ἡμέρα κάλεσμα ἤκαμε στὸ Παλάτι,
ξεφάντωσι ἀπὸ τὸ ταχὺ ὧς τὸ βραδὺν ἐκράτει,
κ' ἐλόγιασε μὲ τςὶ πολλούς, πού 'σανε καλεσμένοι,
πὼς νἄρθῃ κι ὁ τραγουδιστής, καὶ μὲ χαρὰ ἀνιμένει
ἐκεῖνο, ποὺ ἔτσι γλυκιὰ τὰ βάσανά ντου λέγει,
ὁποὺ τὸν ἄθρωπο κινᾷ μὲ τὸ σκοπὸ νὰ κλαίγῃ·
ἀμ' ἤσφαλέν του ὁ λογισμὸς γιὰ τότες, καὶ κομπώθη,
κι οὐδ' ἕνα, 'ς κεῖνα ποὔρχισεν, ὄφελος δὲν ἐδόθη,
γιατὶ ποτὲ ὁ Ρωτόκριτος δὲ θὲ νὰ τραγουδήσῃ
στὸ φανερό, μὴν τόνε δῇ κιανεὶς νὰ τὸν γνωρίσῃ,

καὶ δυσκολέψ᾿ ἡ μοῖρά ντου μὲ τσὶ σκοποὺς ὁμάδι,
καὶ χάσῃ τὴν παρηγοριά, πού παιρνε πᾶσα βράδυ,
κ᾿ ἐπῆγε μὲ τὸν φίλον του, παράμερα καθίζει,
δὲν εἶχε φῶς νὰ στρέφεται μηδὲ ν᾿ ἀναντρανίζῃ.
Τὰ μάτια ντου κιαμιὰ φορὰ στανιό ντου συντηροῦσα
στὸν τόπον, ὁποὺ βρίσκουντον κ᾿ ἦτον ἡ-᾿Αρετοῦσα,
κι ὅσο τςὶ φεύγει τςὶ φωτιᾶς, τάσον καὶ πλιὰ σιμώνει,
ὥρες ζεστὸς ἐπόμενε, κι ὥρες κρυγιὸς σὰ χιόνι.
῎Ηρχισεν ἡ ξεφάντωσι, ἦρθαν οἱ καλεσμένοι,
κ᾿ ἡ-᾿Αρετοῦσα μὲ χαρὰ στέκεται κι ἀνιμένει
ν᾿ ἀκούσῃ τὸν τραγουδιστὴ τςὶ νύκτας, νὰ γνωρίσῃ
ποιὸς εἶναι, ποὺ τὴν τυραννᾷ, κι ὁποὺ τςὶ δίδει κρίσι.
᾿Αρχίσασι νὰ τραγουδοῦ, κι ὁ Ρῆγας τοὺς ἐγροίκα,
μέσα ντου λέει, σὰ θωρῶ, ὀπίσω τὸν ἐφῆκα
τςὶ νύκτας τὸν τραγουδιστή, πού ᾿θελα νὰ κατέχω·
κεῖ πού ᾿θελα νὰ ξεγνοιαστῶ, πλειότερην ἔγνοιαν ἔχω.
᾿Εθώρειεν τους κ᾿ ἐγροίκαν τους ἐκεῖ, ποὺ τραγουδοῦσα,
μ᾿ ἀπὸ τσὶ νύκτας τὸ σκοπὸ πολλὰ μακρὰ κρατοῦσα.
῾Η-᾿Αρετοῦσα κάθουντο στὸ πλάϊ τοῦ κυροῦ τςι,
κι ὅσον ἐγροίκα τόσο πλιὰ ἤβανε μέσ᾿ στὸ νοῦν τςι
τςὶ νύκτας τὸν τραγουδιστή, γιατὶ κιανεὶς δὲ σώνει
ὡσὰν ἐκεῖνον νὰ τὸ πῇ, οὐδὲ νὰ τοῦ σιμώνῃ.
Μεγάλη καλοθέλησι στὸ λογισμὸ κινᾶτο,
κ᾿ ἐκείνου τοῦ τραγουδιστὴ τςὶ νύκτας ἐθυμᾶτο.
῎Ηπαψεν ἡ ξεφάντωσι, ἐβράδειασεν ἡ-ὥρα,
καὶ καθενεὶς στὸ σπίτιν του ἐπῆγεν εἰς τὴ Χώρα.
῾Ο Ρῆγας βάνει λογισμό, πολλὰ βαθιὰ τὸν πιάνει,
εἰντά ᾿ναι κι ὁ τραγουδιστὴς τςὶ νύκτας δὲν ἐφάνη,
καὶ μ᾿ ἄλλο τρόπο βάλθηκε, ποιὸς εἶναι νὰ κατέχῃ,
κι ὥστε νὰ μάθῃ καὶ νὰ δῇ, πλειότερην ἔγνοιαν ἔχει·

καὶ κράζει μιὰν ἀργατινὴ δέκα ἀπὸ τὴν Αὐλήν του,
ὁποὺ πλερώνουνταν καλὰ νὰ βλέπουν τὸ κορμίν του,
λέει τως, «Πιάστε τ' ἅρματα χωστὰ καὶ μὴ μιλῆτε,
κι ἀμέτε σὲ παράχωστο τόπο καὶ φυλακτῆτε,
κι ὡς ἔρθῃ αὐτός, ποὺ τραγουδεῖ καὶ παίζει τὸ λαγοῦτο,
γλήγορα νὰ τὸν φέρετε εἰς τὸ Παλάτι τοῦτο.»
Κινοῦν καὶ πάσι τὸ ζιμιὸ κ' οἱ δέκα ἁρματωμένοι,
καθένας τὸν τραγουδιστὴ ἤστεκε κι ἀνιμένει.
Εἰς ὥραν ὀλιγούτσικη, ὁπού 'σανε χωσμένοι,
θωροῦν τον μ' ἕνα σύντροφον ἀξάφνου καὶ προβαίνει,
κι ἀρχίζει πάλι τὸ σκοπὸ τὸ γλυκοζαχαρένιο,
κ' ἐκτύπα τὸ λαγοῦτόν του, σὰν τό' χε μαθημένο.
Ἡ γλῶσσά ντου παρά ποτε ἐγίνηκεν ἀηδόνι,
καὶ τὸ μεσάνυκτο περνᾷ, τὸ φῶς τς αὐγῆς σιμώνει·
τότες ἀπὸ τὸ χάλασμα βγαίνουν οἱ-ἀντρειωμένοι,
κι ὡς τς εἶδεν ὁ Ρωτόκριτος σκολάζει καὶ σωπαίνει,
καὶ τὸ λαγοῦτο σκόρπισεν εἰς ἑκατὸ κομμάτια,
νὰ μὴν τόνε γνωρίσουσι κεῖνα τὰ ξένα μάτια,
καὶ λέει καὶ τοῦ φίλου ντου,

ΡΩΤΟΚΡΙΤΟΣ

'Απόψε κάνει χρεία
νὰ δείξωμε τὴ δύναμη κι ὅλη μας τὴν ἀντρεία.
Ἡ-ὄρεξί σου ἂ σὲ βαστᾷ νὰ μὴ μᾶς γνωρίσου,
ἀπόψε κάμε τὸ πρεπὸ καὶ σὺ μὲ τὸ σπαθί σου,
κ' ἐγὼ καλλιά 'χω θάνατο, παρὰ νὰ γνωριστοῦμε,
καὶ πρὶ μᾶς πάσι στοῦ Ρηγὸς θέλω νὰ σκοτωθοῦμε.
'Ετοῦτοι, ποῦ στὸ χάλασμα ἐστέκα κι' ἀνιμένα,
ὁ Βασιλιὸς τοὺς ἤπεψε νὰ πιάσουσιν ἐμένα,

κ᾽ ἐγὼ δὲ θέλω νὰ πιαστῶ, καλλιά 'χω νὰ ποθάνω,
καὶ νὰ μὲ πάσινε νεκρὸ εἰς τὸ Παλάτ' ἀπάνω.
Τὸ κάλεσμα, ποὺ γίνηκε τὴν περασμένη σκόλη,
κάτεχε 'γώ 'μουν ἀφορμή, καὶ μαζωκτῆκαν ὅλοι.
Στέκε κοντά μου, βούηθα μου, κι ἂς πολεμοῦμ' ὁμάδι.
κι ὀλπίζω ἀπόψε ἀγδίκιωτοι δὲν πάμεν εἰς τὸν ᾅδη.

ΠΟΙΗΤΗΣ

Γροικήσετε τοῦ Ἔρωτα θαμάσματα τὰ κάνει,
κ' εἰσὲ θανάτους ἑκατό, ὅσ' ἀγαποῦν, τςὶ βάνει,
πληθαίνει τως τὴν ὄρεξι, καὶ δύναμι τῶς δίδει,
μαθαίνει τςι νὰ πολεμοῦ τὴ νύκτα στὸ σκοτείδι,
κάνει τὸν ἀκριβὸ φτηνό, πρόθυμο τὸν ὀκνιάρι,
κάνει καὶ τὸν ἀκάτεχο νὰ ξέρῃ πᾶσα χάρι.
Ἡ-ἀγάπη τὸ Ρωτόκριτο κάνει νὰ πολεμήσῃ
μὲ δέκα, κ' εἰς τὸν Ἔρωτα ὀλπίζει να νικήσῃ.
Σιμώνουν ὅλοι σπλαχνικὰ καὶ χαιρετοῦν τςὶ δυό ντως
λέγοντας, πὼς ὀρέγουνται περίσσα τὸ σκοπόν τως,
κι' ἂς συνοδέψουν ὅλοι ντως, κ' ἔτσι συντροφιασμένοι
νὰ πάσινε στοῦ Βασιλιοῦ, ὁποὺ τοὺς ἀνιμένει,
νὰ τραγουδήσουν τοῦ Ρηγός, τςὶ χάρες τως νὰ δείξου,
μὴν περπατοῦσι μοναχοί, μὰ κι ὅλοι ντως νὰ σμίξου.
Ἐτότες ὁ Ρωτόκριτος ἀρχοντικὰ μιλεῖ τως
καὶ φρόνιμα, ὡς ἐγνώρισε κ' εἶδε τὴν ὄρεξίν τως,
λέει τως,

ΡΩΤΟΚΡΙΤΟΣ

Φίλοι κι ἀδερφοί, ἡ-ὥρα δὲν τὸ δίδει,
νὰ πάμε τώρα στοῦ Ρηγὸς 'ς τςὶ νύκτας τὸ σκοτείδι,
τς Ἀφέντες, ὁπ' ὁρίζουσιν, οἱ δοῦλοι προσκυνοῦσι,
κι ὄχι μὲ κτύπους καὶ φωνὲς νὰ πὰ νὰ τςὶ ξυπνοῦσι.

Ἐγὼ δὲ θὲ νὰ καρτερῶ κ' ἡ-ὥρα μὲ σπουδάζει,
κ' ἐκεῖνο, ποὺ μοῦ λέτε σεῖς, δὲν πρέπει μηδὲ μοιάζει.

ΠΟΙΗΤΗΣ

Σὰν τοὺς ἀποχαιρέτισε κ' ἐμίσσευγε, θωροῦσι,
πῶς δὲ γροικᾷ μὲ τὸ καλό, κ' εἰς τὸ κακὸ θὰ μποῦσι.
Ἐφήκασι τις ἀθιβολές, στ' ἅρματα βάνου χέρα,
σπιθίζου, λάμπουν τὰ σπαθιά, κ' ἡ νύκτα γίνη μέρα.
Ἐς τοῦτα τ' ἀνακατώματα δυὸ πέσα καὶ 'ποθάνα,
κ' οἱ δέκα ὀκτὼ γενήκασι, κι' ἀρχίσασι καὶ χάνα·
καὶ πάλι τοῦτοι κ' οἱ-ὀκτὼ ἦσανε λαβωμένοι,
κι ἄγγικτος ὁ τραγουδιστὴς κι ὁ φίλος του πομένει.
Ἐχάσασιν οἱ πλειότεροι, π' ὠλπίζα νὰ νικήσου,
κ' οἱ δυὸ τοὺς ἐντροπιάσασι δίχως νὰ τοὺς γνωρίσου,
γιατὶ εἶχαν εἰς τὸ πρόσωπο γενεάδες καμωμένες,
καὶ κάθ' ἀργὰ τςὶ βάνασι μακρὲς ξεχουρδισμένες,
καὶ δὲν ἐμπόρειεν ἄθρωπος ποτὲ νὰ τςὶ γνωρίσῃ·
πολλὲς βολὲς ἡ μαστοριὰ ἐνίκησε τὴ φύσι.
Ἦσανε νέοι δροσεροὶ στὸ φόρον ὁλημέρα,
καὶ κάθ' ἀργὰ στολίζουντα ψοματινὰ τὰ γέρα.
Ἐτοῦτα τὰ κομπώματα ἐκάνασι τὰ γένεια,
ποὺ βάναν εἰς τὸ πρόσωπο κ' οἱ δυὸ τὰ ψοματένια.
Τὴ δύναμίν τως οἱ-ὀκτὼ γροικοῦσι πῶς ἐχάθη,
μισσεύγου, φεύγουν ἀπὸ κεῖ, μὴν τς' εὕρουν κι ἄλλα πάθη.
Ἐτότες ὁ Ρωτόκριτος τοῦ φίλου συντυχαίνει,
ἀνὲ γροικᾷ λαβωματιά, πῶς βρίσκεται, πῶς πηαίνει,
λέει του,

ΠΟΛΥΔΩΡΟΣ

Δὲ μοῦ 'γγίξασιν εἰσὲ κιανέναν τόπο,
μά 'χω μεγάλη κούρασι, γροικῶ μεγάλον κόπο,

κι ἂς πορπατοῦμε γλήγορα, κι ἂς πάμεν εἰς τὴν κλίνη,
καὶ τὸ καλό μας ριζικὸν ἤκαμεν ὅ τι ’γίνη,
μὰ ’γὼ δὲν τὤλπιζα ποτὲ ἐτοῦτο, πού ’δα τώρα,
σὰν ξημερώσῃ θὲς γροικᾷς, εἶντα μιλοῦ στὴ Χώρα.

ΠΟΙΗΤΗΣ

Καὶ μὲ τὰ ζάλα σιγανὰ στὸ σπίτιν τως γιαγέρνου,
καὶ τὸ ταχὺ ἄλλοι τοῦ Ρηγὸς κακὰ μαντᾶτα φέρνου,
λέσιν του. «Οἱ δέκα, πού ’πεψες, ἐκαταλαβωθῆκα,
καὶ σκοτωμένους δυὸ ἀπ’ αὐτοὺς πολλὰ ἄσκημα εὑρῆκα.»
Ὁ Ρῆγας θέλει τὸ ζιμιὸ νὰ μάθῃ κάθε πρᾶμα,
καὶ πῶς ἐπῆεν ἡ μαλιὰ τὴ νύκτα, κ’ εἶντα κάμα.
Δυὸ ’πῆγα κ’ εἴπασίν τού το ἀπὸ τςὶ πονεμένους,
κ’ ἐθώρειεν τους ὁ Βασιλιὸς ἄσκημα λαβωμένους·
ἐκράτειεν το γιὰ θάμασμα δυὸ νὰ μπορέσουν τόσα,
καὶ ἄλλοὺς ἐσημαδέψασι, κι ἄλλους ἐθανατῶσα,
λέσιν του,

ΣΟΛΝΤΑΔΟΙ

’Αφέντη, κάτεχε ὅ τ’ εἴδαμεν ἀπόψε,
ἂ μᾶςε πέψῃς μπλιὸ ἐκεῖ, τὴν κεφαλή μας κόψε,
κι αὐτόνος ὁ τραγουδιστής, κι αὐτὸς ὁ λαγουτάρις
εἶναι μεγάλης δύναμις, εἶναι μεγάλης χάρις,
κι ὅ τι γλυκότη κι ὀμορφιὰ εἰς τὸ τραγούδι δείχνει,
τόσο φαρμάκι καὶ φωτιὰ μὲ τὸ σπαθίν του ρίχνει.
Ζάχαρ’ εἶν τὸ τραγούδιν του, καὶ τὸ σπαθίν του Χάρος,
τς ἀλήθειες φανερώνομε, καὶ μὴν τὸ πάρῃς βάρος.
Ὡσὰν ἀϊτὸς ἐπέτετο, καὶ τὸ σπαθίν του ἐκράτει,
βροντή ’τονε τὸ χέριν του, κι ὡς ἀστραπὴ τὸ μάτι,
ἐβάρισκε στὴ μιὰ μερά, κ’ ἐπλήγωνε στὴν ἄλλη,
κι ἀπὸ μακρᾶς τοῦ φαίνουντα τῆς ἀντρειᾶς τὰ κάλλη.

Δέκα 'μαστεν κ' ἐκεῖνοι δυό, π' ἀνάθεμα τὴν ὥρα,
    ὅλοι 'γεβεντιστήκαμε 'ς τςὶ γειτονιὲς στὴ Χώρα.
Ποιοί 'ν τοῦτοι δὲν κατέχομε, δὲν ξεύρομε μηδ' ἕνα,
    κανίσκια μᾶς ἐδώκασιν πρικιὰ φαρμακεμένα·
πολὺ σκοτείδιν ἦτονε, καὶ μόνο τῶ σπαθιῶν τως
    τὴ λαμπιράδα βλέπαμε, κι ὄχι τὸ πρόσωπόν τως.

ΠΟΙΗΤΗΣ

Ἡ-'Αρετοῦσα τά 'κουγε ταῦτ' ὅλα ποὺ μιλοῦσα,
    καὶ σὰ δεντρὰ φυτεύγουντα μέσ' στὴν καρδιά, κι ἀθοῦσα,
κ' ἐπεριμπλέκαν οἱ βλαστοί, τὰ σωθικά τζι πιάνα,
    κ' εἰς ἔγνοια μεγαλύτερη καὶ παίδα τὴν ἐβάνα,
νὰ μάθῃ τὸν τραγουδιστή, ποιὸς εἶναι νὰ κατέχῃ,
    ὁπ' ἔτοιες χάρες κι ἀρετὲς κ' ἔτοια γλυκότην ἔχει.
'Επλήθαινεν ἡ παίδα τζι κ' ἡ πείραξί τζ ἡ τόση,
    κ' ἤπασκεν ὅσον τὸ μπορεῖ τὴν παίδα ν' ἀλαφρώσῃ,
νὰ συνηφέρῃ ὁ λογισμός, ὁποῦ τήνε πειράζει,
    νὰ δροσερέψῃ τὴν καρδιά, ποὺ σὰν καμίνι βράζει.
Κι ὥρες φιλότητες ξομπλιῶν ἐγάζωνεν ἡ κόρη·
    κι ὥρες βιβλία τῶ φρόνιμω ἐδιάβαζε κι' ἐθώρει,
κ' ἤπασκεν ὅσον τὸ μπορεῖ νὰ τςὶ βουηθήσ' ἡ γνῶσι,
    νὰ πάψῃ ὁ πόνος τςὶ καρδιᾶς κι ὁ νοῦς τςι νὰ μερώσῃ·
μὰ οὐδὲ τὰ ξόμπλια τ' ἀκριβά, μηδὲ φιλότης γράμμα
    ἀλάφρωσιν εἰς τὸ κακόν, ὁπού 'χε, δὲν τςὶ κάμα.
Τὸ διάβασμα ἐσκόλασε, τὸ ξόμπλι δὲν τς ἀρέσει,
    στὴν παίδαν τςι δὲν ηὕρισκε πρᾶμα νὰ τὴ φελέσῃ.
Πάντα 'ν ὁ νοῦς τςι στὰ βαθιά, πάντα στὰ μπερδεμένα,
    καὶ πάντα στὰ θολὰ νερὰ κ' εἰς τ' ἀνεκατωμένα.
Τὸ λαγουτάρι ἀναζητᾷ, τοῦ τραγουδιοῦ θυμᾶται,
    καὶ τὰ βιβλία σφάλισε, τὸ ξόμπλιν τς ἀπαρνᾶται.

Κράζει τὴ Νέναν τςι χωστὰ μέσα στὴν κάμεράν τςι,
μὲ σιγανάδα καὶ ντροπὴ τςὶ λέει τὰ κουρφά τζι.

ΑΡΕΤΟΥΣΑ

Νένα, μεγάλη πείραξιν ἔχω στὸ νοῦ μου μέσα,
καὶ τὰ τραγούδια κ' οἱ σκοποὶ ἀξάφνου μ' ἐπλανέσα,
καὶ πεθυμῶ καὶ ραθυμῶ νὰ μάθω νὰ κατέχω,
ποιὸς εἶν αὐτὸς ποῦ τραγουδεῖ, κ' ἔγνοια μεγάλην ἔχω,
κ' ἐτούτη ἡ τόση πεθυμιὰ μοῦ φέρνει σὰ λακτάρα,
κι ὡς θυμηθῶ πῶς τραγουδεῖ, μοὔρχεται λιγωμάρα.
Μηδὲ θαρρῇς 'ς πρᾶμ' ἄπρεπον ἡ πεθυμιὰ κινᾷ με,
καὶ κάλλιο νά 'πεφτα νεκρὴ τὴν ὥρα κείνη χάμαι,
μὰ ὡς ρέγομαι νὰ τοῦ γροικῶ, ἤθελα νὰ τὸ μπόρου,
ποιὸς εἶναι νὰ τὸν κάτεχα, νὰ τὸν ἐσυχνοθώρου,
γιατὶ ἀπ' τὰ τραγούδια ντου κ' ἐκ τς ἀντρειᾶς τὴ χάρι,
αὐτὸς θὲ νά 'ν ἀπαρθινὰ ψηλοῦ δεντροῦ κλωνάρι.
γιατὶ 'ς ἀθρώπους χαμηλοὺς χάρες δὲν κατοικοῦσι,
πάντα 'ς τςὶ μεγαλύτερους γυρεύγουσι νὰ μποῦσι.
Μέσα μοῦ λέ' ὁ λογισμός, πὼς τοῦτος ὁ ἀντρειωμένος
εἰσὲ φωλιὰν ἀρχοντικὴ θὲ νά 'ν ἀναθρεμμένος,
καὶ τὸ δεντρόν, ὁπού 'καμε ἀθὸ ἔτσι μυρισμένο,
σὲ τόπον ἄξο κι ὅμορφο τό 'χουσι φυτεμένο,

ΠΟΙΗΤΗΣ

Τὸ νὰ γροικήσῃ ἡ Νένα τζι τά 'λεγε ἡ-'Αρετοῦσα,
φαρμακεμένες σαΐττιὲς στὰ σωθικὰ κτυποῦσα,
κ' ἐθώρειε μιὰν κακὴν ἀρχή, πὄχει νὰ φέρῃ πόνους,
πὄχει νὰ δώσῃ βάσανα μὲ μῆνες καὶ μὲ χρόνους,
κ' ἤπασκεν ὅσον τὸ μπορεῖ νὰ τήνε δυσκολέψῃ,
νὰ τςὶ ξεράνῃ τὸ δεντρό, πρίχου νὰ τὸ φυτέψῃ,
καὶ λέει τςι,

ΦΡΟΣΥΝΗ

Παιδάκι μου, είντά 'ναι τὰ δηγᾶσαι;
δὲν εἶσαι ἡ-'Αρετοῦσα μπλιό, ἄλλη λογιάζω νά 'σαι,
ιαὶ ποῦ 'ν οἱ φρονιμάδες σου, ποὺ σὲ θαμάζουντα ὅλοι,
δπού 'σου βρύσι τς εὐγενειᾶς καὶ τῆς τιμῆς περβόλι;
ιαὶ πῶς τὰ λέγεις τ' ἄμοιαστα, στὸ νοῦ σου πῶς τὰ βάνεις;
ποῦ τά 'βρες τοῦτα τ' ἄνοστα, ὁποὺ μ' ἀναθιβάνεις;
νας γιατὶ ξεσπάθωσε, κ' ἐλάβωσε τὸν ἄλλο,
καὶ τραγουδεῖ καὶ νόστιμα, τόνε κρατεῖς μεγάλο;
αὶ ποιὸς ὡσὰν τὸν κύρι σου στὴ Χώρα 'ν, 'Αρετοῦσα,
καὶ ποιὰ παλάτια βρίσκουνται σὰν τὰ δικά σας πλούσα;
τὰ δὲν εἶν Ρηγόπουλλοι, οὐδ' 'Αφεντόπουλλ' ἄλλοι,
Κερά μου, ἐπὰ δὲ βρίσκουνται ὡσὰν ἐσᾶς μεγάλοι,
τὰ ὅσοι κατοικοῦσινε εἰς τὰ περίγυρ' οὗλοι,
σκλάβοι 'ναι τ' ἀφεντάκι σου, κ' ἐσέ, Κερά μου, δοῦλοι.
αὶ τοῦτοι, ποὺ γυρίζουσι, καὶ νυκτοπαρωροῦσι,
καὶ στέκουνε 'ς τςὶ γειτονιές, καὶ παρατραγουδοῦσι,
ιέγνοιαστοι κι ἀμέριμνοι εἶν τοῦτοι, θυγατέρα,
γι' αὗτος δὲν ἔχου ἀνάπαψι οὐδὲ νύκτα μηδὲ μέρα,
ἄλλος κιανεὶς δὲν τςὶ ψηφᾷ, καὶ τοῦ κακοῦ λογοῦνται,
καὶ πελελὲς τςὶ κράζουσι, ὅσες τῶς ἀφουκροῦνται.
χὶ μὴ λογιάσῃς καὶ κιανείς, ὁπού 'χει ἀθρώπου χρῆσι,
βγαίνει ἀπὸ τὸ σπίτιν του νὰ νυκτοπαρωρήσῃ,
: κεῖνοι, ποὺ δὲν ἔχουνε πράματα μηδὲ γνῶσι,
γυρίζου νὰ βρεθῇ κιανεὶς νὰ τςὶ κακαποδώσῃ.
ρά μου, 'ς τοῦτα ποὺ μιλῶ, κάτεχε κ' ἔχω πρᾶξι,
κι οὐδὲ τὸν Ἔρωτα 'φηκα ποτὲ νὰ μὲ πατάξῃ.
ὰ νιότα μου κιαμιὰ φορὰ ἂν ἤθελε προβάλει,
μὲ μάνιτα τὸν ἤδιωχνα κ' ἐπήγαινεν εἰς ἄλλη,

κ' ἐγιάτρευγα μὲ προθυμιὰ καὶ δίχως σκιὰς ν' ἀρχίσω
τς ἀγάπης τὰ πλανέματα, πρίχου νὰ τὰ γνωρίσω.
Τοῦτό 'ναι σὰν τὴν ἀρρωστιὰ καὶ κάηλα ὀντὲν ἀρχίσῃ,
κ' εἶν χρειὰ γιὰ μιὰ ὁ ἄρρωστος νὰ τὴ φλεγοτομήσῃ,
νὰ μὴν ἀφήσῃ τὸ κακὸ τςὶ φλέγες του νὰ πιάνῃ,
στὸ αἷμα ν' ἀνακατωθῇ, καὶ νὰ τόνε ποθάνῃ.
Πᾶσα κακὸ εἰς τὴν ἀρχὴ θέλει γιατρό, 'Αρετοῦσα,
πᾶσα φωτιὰ θέλει νερὸ νὰ πάψῃ τὴν ἁφοῦσα.
Ἄλλο δὲν εἶν τὸ γιατρικὸ τοῦ πόθου, ὀντὲν ἀρχίσῃ,
παρὰ ζιμιὸ νὰ βρῇ ἀφορμὴ νὰ τοῦ ξελησμονήσῃ,
νὰ βάνῃ μέσ' στὸ λογισμὸ χίλιες βολὲς τὴν ὥρα,
ποιὰ 'ν τςὶ τιμῆς τὰ κέρδητα καὶ τς' εὐγενειᾶς τὰ δῶρ
Μηδὲ θυμᾶσαι τραγουδιοῦ, τὴν παιδωμή σου πᾶψε,
μέσα 'ς τσὶ γνῶσις τὴν πυρὰ ὅ τι κι ἂ μοῦ 'πες κᾶψε.
Τούτ' ἡ-ἀρχή, ἂν καὶ μικρή, ἐμένα δὲ μ' ἀρέσει,
γιατὶ εἴδαμε ἀπὸ γῆς ὡς γῆ τὸν ἄνθρωπο νὰ πέσῃ,
καὶ νὰ βαρῇ καὶ νὰ βλαβῇ, στὸ 'στερο νὰ ποθάνῃ,
κι ἄλλος νὰ πέσῃ ἀπὸ γκρεμνό, νὰ σηκωθῇ νὰ γιάνῃ.
Γιὰ τοῦτο πρέπει στοὶς ἀρχὲς νὰ βλέπῃ, ὁπόχει γνῶσι,
νὰ μὴν ἀφήσῃ τὸ κακὸν ἀγκάθι νὰ ριζώσῃ.
'Ετοῦτες οἱ κακὲς ἀρχές, ποὺ πίβουλα προδίδου,
εἰς τὸ κορμὶ μὲ τὸν καιρὸ πρίκες καὶ πάθη δίδου.
'Ετοῦτα, ποὺ μοῦ μίλησες, μπλιό μου ἂ σοῦ τὰ γροικήσω,
πιάνω μαχαίρι νὰ σφαγῶ νὰ κακοθανατήσω.
'Εγὼ κατέχω, 'Αφέντρα μου, ἐτοῦτα ποῦ ξαμώνου,
τὸ πόσο βλάψιμο βαστοῦ, πόσο φαρμάκι χώνου.
Διῶξέ τς αὐτοὺς τςὶ λογισμούς, ξύπνησε, ξεζαλίσου,
μὲ συντροφιὲς ξεφάντωνε, μὴν εἶσαι μοναχή σου,
καὶ θὲ θωρεῖς τοὶς 'Αφεντιές, πού 'χεις καὶ τὰ Ρηγᾶτα,
μὰ μπῆκες 'ς ἔτοια δάσητα, κι' ἐξέσφαλες τὴ στράτα

Ἔδγα ἐκ τὰ δάση σήμερο, γλήγορα ξεμπερδέσου,
καὶ κεῖνα, ποὺ σοῦ γροίκησα, μὴν ξαναπῇς ποτέ σου.

ΠΟΙΗΤΗΣ

Γὰ γνωστικὰ διατάματα, ποὺ ἡ Φροσύνη μίλειε
τῆς Ἀρετούσας, καὶ συχνιὰ κλαίοντας τὴν ἐφίλειε,
εἶχα μεγάλη δύναμι, τὸ λογισμὸ ἀλαφρύνα,
κ' ἐσβῆσάν τςι τὰ κάρβουνα, μὰ οἱ σπίθες ἐπομεῖνα.
Ἐπόμεινεν τς ἡ πεθυμιὰ τοῦ τραγουδιοῦ ν' ἀκούσῃ,
καὶ τὸν τραγουδιστὴ ποτὲ τὰ μάτια τζι μὴ δοῦσι,
καὶ δὲν ἐλόγιαζε νὰ πῇ, τὸ πῶς δὲν ξεχωρίζει
τραγούδι ἐκ τὸν τραγουδιστή, κ' ἡ φύσι ἔτσ' ὁρίζει,
ι ὁπ' ἀγαπᾷ καὶ ῥέγεται τοῦ τραγουδιοῦ γλυκότη,
λιξεύγει τοῦ τραγουδιστὴ τὰ κάλλη καὶ τὴ νιότη.
Η πρώτη νύκτα πέρασε καὶ δὲ γροικᾷ λαγοῦτο
οὐδὲ σκοπὸ τοῦ τραγουδιοῦ, πρίκα τςὶ φέρνει τοῦτο·
ιπαίνει 'ς μεγάλο λογισμό, τὴ δεύτερ' ἀνιμένει
ν' ἀκούσῃ τὸν τραγουδιστή, κι ἀδείπνητ' ἀπομένει.
Επέρασε κ' ἡ δεύτερη κ' ἡ τρίτη καταχρούει,
κι οὐδὲ τραγούδι οὐδὲ σκοπὸ οὐδὲ λαγοῦτ' ἀκούει.
Ὅσον ἐπέρναν ὁ καιρός, κ' οἱ νύκτες ἐδιαβαῖνα,
τόσον οἱ λογισμοὶ κουρφὰ τὴν ἐψυγομαραῖνα.
Ιολλὴ χαρὰ στὰ σωθικὰ ἐγροίκαν ἡ Φροσύνη,
θαρρῶντας πῶς ἡ-Ἀρετὴ τὸ λογισμόν τς ἀφίνει
:ὸν ἄφαντον, ὁπού 'δαλε, σὰ δὲ συχνοσπουδάζῃ
ἐκεῖνος ὁ τραγουδιστὴς τὴ νύκτα νὰ πειράζῃ.
Χαὶ μ' ὅλο ποὺ 'το φρόνιμη, ἤσφαλεν εἰς ἐτοῦτο,
κ' ἡ-Ἀρετοῦσα φόρμιζε νὰ μὴ γροικᾷ λαγοῦτο,
ιὐδὲ τραγούδι οὐδὲ σκοπό, κι ἀγκούσευγε κ' ἐπόνει,
σὰν τὸ κερὶ 'νελίγωνε, κ' ἐφύρα σὰν τὸ χιόνι.

Τούτη ἄς ἀφήσωμε γιὰ δὰ τὴν ποθοπλανταμένη,
νὰ πῶ γιὰ τὸ Ρωτόκριτο, ποὺ ’ς λογισμὸν ἐμπαίνει.
Σὰν εἶδε πὼς ὁ Βασιλιὰς ἐβάλθη δίχως ἄλλο
νὰ μάθῃ τὸν τραγουδιστή, εἶχεν καημὸ μεγάλο.
Ἤπαψε τὰ τραγούδια ντου τὸ νυκτοπάρωρόν του,
καὶ μόνον ἀγκουσεύγετο μέσα στὸ λογισμόν του,
γιατὶ μὲ τὸ γλυκὸ σκοπὸ ἐπέρναν ὁ καιρός του,
κι ἀλάφρωσι στὸ πόνον του ηὗρισκε μοναχός του,
καὶ πάλι ὁ Ρῆγας καθ’ ἀργὰ ἤβανε νὰ βιγλίσου
πολλούς, νὰ τόνε πιάσουσι γὴ νὰ τόνε γνωρίσου·
καὶ σὰν οἱ δέκα χάσασι καὶ καταντροπιαστῆκα,
κ’ ἐπῆρεν ὀγιὰ λόγου ντως πολὺ καημὸν καὶ πρίκα,
τριάντα πέμπει καθ’ ἀργά, καὶ τάσσει τως καὶ δῶρα,
λέει τως νὰ γυρίζουσιν ὁληνυκτὶς τὴ Χώρα,
νὰ βροῦ νὰ τόνε πιάσουσι, κι ἀπομονὴ δὲν ἔχει,
καὶ δίχως ἄλλο βάλθηκε, ποιὸς εἶναι νὰ κατέχῃ.
Μὰ ὁ Ρώκριτος σὰ φρόνιμος δὲν πιάνεται στὸ δίκτυ,
καὶ τὰ τραγούδια καὶ σκοποὺς παράμερα τὰ ρίκτει,
κι ἀπονωρὶς στὴν κλίνην του ἤθετε κ’ ἐκοιμᾶτο,
κι ὁληνυκτὶς στὰ βάσανα τοῦ πόθου τυραννᾶτο.
Ἐχλόμιανε, ἀδυνάμισε, τςὶ συντροφιὲς ἀρνήθη,
ἡ ὀμορφιά ντου χάθηκε, κ’ ἡ νιότη καταλύθη.
Εἶχεν κι ὁ κύρις τ’ ὁ φτωχὸς ἔγνοια, ποὺ τόνε κρίνει
γιὰ τὸν ὑγιόν του, νὰ θωρῇ εἶντα λογῆς ἐγίνη,
ἀσούσσουμος κι ἀνέγνωρος καὶ κατηγορημένος,
κι ἀπὸ μεγάλους λογισμοὺς πάντα συννεφιασμένος,
κι οὐδὲ γεράκια οὐδὲ σκυλλιὰ οὐδ’ ἄλογα ἀναμνηάζει,
μὰ παραμίλειε μοναχός, κι ὡς ἀφορμάρις μοιάζει,
κράζει τονε καὶ σπλαχνικὰ τοῦ λέγει,

ΠΕΖΟΣΤΡΑΤΟΣ

Εἴντα λογιάζεις,
καὶ μπλιὸ δὲν εἶσαι ζωντανός, μ' ἀποθαμμένος μοιάζεις;
ἤφηκες τςὶ ξεφάντωσες, κι' οὐδὲ δουλειὲς γυρεύγεις,
τῶ δουλευτάδω δὲ μιλεῖς μπλιὸ νὰ τῶς ἁρμηνεύγεις,
πάντα τὴ μοναξὰ ζητᾷς, τὴ μοναξὰ ξετρέχεις,
γιὰ τςὶ δουλειές μας, σὰ θωρῶ, ἔγνοια κιαμιὰ δὲν ἔχεις,
κι οὐδὲ γεράκια οὐδὲ σκυλλιὰ οὐδ' ἄλογ' ἀναμνηάζεις,
δὲν εἶσαι νοικοκύρης μπλιό, σὰ νά 'σουν ξένος μοιάζεις,
σὰ γέρος ἀπορρίκτηκες, καὶ δὲν ψηφᾷς τὴ νιότη,
τὴ στράτ' ἐκείνη τὴν καλὴ βλέπω ἤλλαξες τὴν πρώτη.
Θωρεῖς με ποῦρι, καλογιέ, γέροντας εἶμαι τώρα,
καὶ νὰ μακρύνω δὲ μπορῶ μπλιὸ μ' ὄξω ἀπὸ τὴ Χώρα,
κ' εἰν οἱ δουλειές μας στὰ χωριὰ καθημερνὸ πληθαίνου
καὶ σὰ δὲν πάς, ἀκάμωτες, παιδάκι μ', ἀπομένου,
ποῦρι δὲν ἔχω ἄλλο παιδὶ στὸν κόσμο παρὰ σένα,
καὶ σὺ θὲ νὰ τὰ χαίρεσαι ὅ τ' ἔχω κοπιασμένα,
μὰ δὲν κατέχω ἡ μοῖρά μου ἅ θὲ νὰ μ' ἀμποδίσῃ,
καὶ χάσω τοὶς ὀλπίδες μου, παντέρμο νὰ μ' ἀφήσῃ.
Τρεῖς μῆνες ἐπεράσασι, τέσσερεις πορπατοῦσι,
ἀπ' ὅσοι σὲ γνωρίζασι κλαίσι νὰ σὲ θωροῦσι·
ἤφηκες τς ἔγνοιες τοῦ σπιτιοῦ καὶ τὰ νοικοκεράτα,
πολλὰ πορπάτειες ὄμορφα, μὰ 'δὰ ἄλλαξες τὴ στράτα.
Τὴ μάννα σου μὲ λογισμὸ πολλὰ βαρὺ τὴν κρίνεις
θυμῶντάς σε πὼς ἤσουνε, βλέποντας πῶς ἐγίνης
Λυπήσου μας καὶ σκόλασε τὴ στράταν, ὁποὺ πιάσες,
σπούδαξε κ' εὗρε γλήγορα τὴν πρώτην, ὁπού 'χάσες.

ΠΟΙΗΤΗΣ

Ὁ Ρώκριτος τὰ τοῦ λεγεν ὁ κύρις του, λογιάζει,
κι ὅσον ἐμπόρειεν ἀφορμὲς τοῦ βρισκε νὰ τὰ σάζῃ,

κ᾽ ἐκεῖνος τοῦ τὰ πίστευγε, γιατὶ ἡ-ἀγάπ᾽ ἡ τόση,
   ὁπού χε ᾽ς τοῦτο τὸν ὑγιό, τοῦ ζάβωνε τὴ γνῶσι.
Λυπᾶται τςὶ γονέους του, κι ὀγιὰ νὰ τς ἀλαφρώσῃ,
   ἐπῆρε φίλους κ᾽ ἐδικούς νὰ πὰ νὰ ξεφαντώσῃ,
σύρνει γεράκια καὶ σκυλλιὰ καὶ συντροφιὰ μεγάλη,
   κι ὁ κύρις του ἀνεγάλλιασεν, ὡσὰν τὸν εἶδε πάλι,
πῶς μὲ τς ἀγαπημένους του ἐπῆε στὸ κυνήγι,
   καὶ μὲ τςὶ συνανάθροφους, ὡσὰν καὶ πρῶτα, σμίγει.
Μ᾽ ἀνάθεμά την τὴ χαρά, πού ᾽δε τὴν ὥρα κείνη,
   κι ὁ λογισμός, ὁπού βαλε, ποτὲ δὲν τὸν ἀφίνει.
Ἤκαμε γιὰ τὸν κύριν του τὸ πρᾶμα, ὁπ᾽ ἐμίσα,
   μὰ συντροφιὲς γιὰ λόγου ντου ἔτοιον καιρὸ δὲν ἦσα,
γιατὶ ἡ φιλοξεφάντωσι πολλὰ τόνε πειράζει,
   καὶ δὲ μπορεῖ, σὰν ἤθελε, τὸν πόθο νὰ λογιάζῃ.
Ἤφηκε πάλι τςὶ πολλούς, καὶ μπλιὸ δὲν τς ἀναμνηάζει
   τὸ πρᾶμα πού ᾽ναι στανικῶς, ὀγλήγορα σκολάζει.
Μόνο μὲ κάποιους γέροντες συχνιά πρασσε ν᾽ ἀκούῃ
   γιὰ κείνην, ὁποὺ στὴν καρδιὰ μὲ τὸ σφυρὶ τοῦ κρούει,
κ᾽ ἤπαιρνε σὰν παρηγοριά, τό θελε ᾽δεῖ ἀπ᾽ αὐτείνους
   ἐκ τὸ Παλάτι νἄρχουνται, κ᾽ ἤσμιγε μετὰ κείνους.
Λόγο ποτὲ δὲν ἤλεγεν ὀγιὰ τὴν ᾽Αρετοῦσα,
   μά δειχνε τὸν ἀκάτεχο, ὁσ᾽ ὥραν ἐμιλοῦσα,
μ᾽ ἀθιβολὲς ἀπόμακρα ἐσίμωνε κοντά τζι,
   ὁπού κανε τςὶ γέροντες κ᾽ ἐλέγαν τ᾽ ὄνομά τζι,
μὰ δὲν ἐγνώθασι ποτὲ τὸ λογισμόν, ὁπόχει,
   γιατί χωνε μὲ φρόνεψι τς ἀναλαμπῆς τὴ λόχη·
ὡς καὶ σκυλλὶ λαγωνικὸ τὸ νά θελε γαυγίσει,
   πὼς ἦτονε τοῦ Παλατιοῦ, τοῦ λάφρωνε τὴν κρίσι.
Μ᾽ ὅλο ποὺ δὲν ἐσύχνιαζε νὰ πηαίνῃ στὸ Παλάτι,
   στὸν ἴδιον πόθο σπούδαζε, κ᾽ εἰς ἐκεῖνον ἐπορπάτει,

καὶ δὲν ἀλάφρων' ὁ καημός, μαλλιοστὰς πλιὰ πληθαίνει,
τὸ γιατρικό, ποὺ τοῦ δωκεν ὁ φίλος, δὲν τὸν γιαίνει,
Ὄφκαιρα τοῦ πε ν' ἀρνηθῇ τοῦ Παλατιοῦ τὴ στράτα,
γιατὶ ἡ-ἀγάπη ἀπὸ μακρὰ τοῦ πεμπε τὰ μαντᾶτα.
Ἂς τὸν ἀφήσωμε γιὰ δὰ κι αὐτὸ νὰ κιντυνεύγῃ,
κι ὁ λογισμός, ὁπού βαλε, δίκια τόνε παιδεύγει,
κι ἄς ποῦμε γιὰ τὴν Ἀρετή, π' ὡς εἶδε κ' ἐπερνοῦσα
οἱ νύκτες, καὶ στὴ γειτονιὰ τραγούδια δὲν ἀκοῦσα,
ἐπλήθαινεν ἡ πεθυμιά, ἀνάπαψι δὲ βρίσκει,
κουρφὰ βαστᾷ τὸν πόνον τσι, καὶ γανακτᾷ καὶ πλήσκει,
καὶ πρὸς τὴ Νένα τζι μιλεῖ,

ΑΡΕΤΟΥΣΑ

Εἶντά 'ν καὶ δὲν ἐφάνη
τσὶ νύκτας ὁ τραγουδιστὴς καὶ τά κανε δὲν κάνει;
κάτεχε ὅσο στερεύγομαι τὸ πρᾶμα, ποὺ μ' ἀρέσει,
τόσο πλιὰ μέσ' στὰ σωθικὰ σπίθες φωτιᾶς μὲ καίσι·
τὴ νύκτα ὀντὲν ἐγροίκουνε σκοπόν, ὁποὺ πεθύμου,
θαράπειο καὶ ἀναγάλλιασιν ἤπαιρνε τὸ κορμί μου,
κι ἀναπαημένη βρίσκουμουν καὶ παρηγορημένη,
καὶ μπλιὸ γιὰ τὸν τραγουδιστὴ δὲν ἤμουνε γνοιασμένη,
μὰ δὰ ποὺ τὰ στερεύγομαι, καὶ σὰ πουλλιὰ πετάξα,
τὴν πεθυμιὰ πληθύνασι, τὴν ὄρεξί μου ἀλλάξα,
καὶ θέλω τὸν τραγουδιστὴ νὰ μάθω δίχως ἄλλο,
γιὰ λόγου ντου 'χω παιδωμὴ καὶ λογισμὸ μεγάλο.
Θωρῶ ξαναγιαγείρασι κ' ἤρθαν τὰ περασμένα,
καὶ θὲ ν' ἀκούσω καὶ νὰ δῶ ποιὸς τραγουδεῖ γιὰ μένα.
Ἐτοῦτος ὁ τραγουδιστής, Νένα, πολλὰ κατέχει,
καὶ σὰ λογιάζω 'ς φρόνεψι ταίρι ποθὲς δὲν ἔχει.

Ὡς εἶδεν, πὼς ὁ κύρις μου θέλει νὰ τόνε μάθῃ,
ἥπαψε τςὶ ξεφάντωσες, καὶ μέ ᾽φηκε στὰ πάθη,
ὁπού παιρνα ἀναγάλλιασι ὅλη τὴν ὥρα κείνη,
ὁποὺ τραγούδειε κ᾽ ἤλεγε τς ἀγάπης τὴν ὀδύνη.
Νένα, γιὰ μένα ἦσανε τοῦτ᾽ ὅλα δίχως ἄλλο,
αὐτὸς θὲ νά ᾽ν ἕναν κορμὶ φρόνιμο καὶ μεγάλο.
Τὰ λόγια του τὰ γνωστικὰ κάθομαι καὶ λογιάζω,
γραμμένα τά ᾽χω, καὶ συχνιὰ κλαίοντας τὰ διαβάζω.
κι ἀλλοῦ ποθὲς δὲν τά κουσα, μηδ᾽ εἶδά τα γραμμένα,
κατέχω το, γνωρίζω το, πὼς ἦσανε γιὰ μένα,
κι ἀπὸ τὴν πρώτη ἀργατινή, πού παιξε τὸ λαγοῦτο,
ἐλόγιασά το κ᾽ εἶπά το γιὰ μένα εἶναι τοῦτο,
μὰ ὁ φόβος θὲ νὰ τὸν κρατῇ, γιὰ κεῖνο δὲν τὸ δείχνει,
μόνο ᾽ς τςὶ νύκτας τὸ σκοπὸ παραπετρὲς μοῦ ρίχνει.
Τρεῖς μῆνες μ᾽ ἔτοια δούλεψι μ᾽ ἔτοια ἀρχοντιὰ καὶ τάξι
ποιὰ νά χε στέκει δυνατὴ νὰ μὴν τήνε πατάξῃ;
καλὰ καὶ δὲν τὸν εἴδαμε, δὲν ξέρομε ποιὸς εἶναι,
μὰ ἀπὸ τὰ λόγια τὰ ὅμορφα κορμὶ μεγάλον εἶναι,
᾽Απ᾽ ὅ τι κάλλη ἔχει ἄνθρωπος, τὰ λόγια ᾽χουν τὴ χάρι
νὰ κάνουσι κάθε καρδιὰ παρηγοριὰ νὰ πάρῃ,
κι᾽ ὁποὺ κατέχει νὰ μιλῇ μὲ γνῶσι καὶ μὲ τρόπο,
κάνει καὶ κλαίσιν καὶ γελοῦ τὰ μάτια τῶν ἀθρώπω.
Αὐτὸς σὲ κίντυνο βαλε γιὰ μένα τὸ κορμίν του
προχθές, ὀντὲν ἐγλύτωσε μὲ τόσους τὴ ζωήν του,
ὄντεν ὁ κύρις μου βαλε τςὶ δέκα νὰ τὸν πιάσου,
πρᾶμα καμε, ποὺ δὲν μποροῦν ἄλλοι νὰ τὸ λογιάσου,
καὶ κρατημένη βρίσκομαι εἰς τὰ καμώματά ντου,
γιατὶ ὡς κι ἄν εἶμαι κοπελλιά, γνωρίζω τὰ κουρφά ντου.

ΠΟΙΗΤΗΣ

Ἡ Νένα ξανασφάηκε νὰ τςὶ γροικήσῃ πάλι,
πὼς βρίσκεται στὸ λογισμό, ὁπούλπιζε νὰ βγάλῃ.
Ἐστηθοδάρθηκεν ὀμπρός, κι ἀπόκεις ἀρχινίζει
κ᾽ ἐμίλειεν τςι σὰ μάννα τζι, καὶ σὰ γονεῖς μανίζει,—
λέει τςι,

ΝΕΝΑ

Πάντα λόγιαζα, πάντα ᾽λπιζα, κ᾽ ἐθάρρου
κείνη τὴ λίγη παιδωμὴ νὰ διώξῃς μονιτάρου,
καὶ σὰν ἀρχὴ ἄφαντη πολλὰ καὶ διχωστὰς θεμέλιο,
νὰ τὴν ἀφήσῃς νὰ διαβῇ καὶ νὰ τὴν ἔχῃς γέλιο·
μὰ ᾽γὼ θωρῶ κ᾽ ἐρρίζωσε, κι ἀφωρμισμένη σ᾽ ἔχει,
᾽ς κάψα μεγάλη βρίσκεσαι, καὶ σὺ θαρρεῖς καὶ βρέχει.
Πῶς εἶν καὶ πεθυμᾷς νὰ δῇς, ἕνα ποὺ δὲν κατέχεις,
κ᾽ ἕτοιο μεγάλο λογισμὸ κ᾽ ἕτοια λακτάραν ἔχεις;
ὀγιὰ τραγούδια, πού πανε κοντὰ στὴ γειτονιά σου,
ἐμπῆκες ᾽ς ἕτοια πεθυμιά, κ᾽ ἤχασες τὴν ἐξά σου;
Ἐτοῦτος, ποὺ τραγούδησε, καὶ ποιὸς τόνε κατέχει,
γὴ ὄμορφος εἶναι γὴ ἄσκημος, σωστὰ τὰ μέλη ἂν ἔχῃ;
πάψε τς αὐτοὺς τςὶ λογισμούς, σκόλασ᾽ αὐτὴ τὴ ζάλη,
καὶ τέτοια πράματ᾽ ἄμοιαστα ὁ νοῦς σου μπλιὸ μὴ βάλῃ.
Μιὰ γνωστικὴ καὶ φρόνιμη ἄξα καὶ παινεμένη,
γιὰ σκοποτραγουδίσματα εἶν᾽ ἔτσι᾽ ἀποδομένη;
Ὅσες κι ἂν εἶναι ζωντανές, κ᾽ ἡ πλάκα ὅσες σκεπάζει,
κρίνω νὰ μὴν εὑρίσκεται κιαμιὰ ἄλλη νὰ σοῦ μοιάζῃ
εἰς ὀμορφιὰ καὶ φρόνεψι κ᾽ εἰσὲ πιτηδειοσύνη,
κ᾽ ἐδὰ χερότερη ὀλωνῶ ἡ-᾽Αρετοῦσα ᾽γίνη.
Βλέπ᾽ ὅ τι κι ἅ μοῦ μίλησες, ἄλλος μὴν τὰ γροικήσῃ,
καὶ κάμε αὐτὴ ἡ-ἀναλαμπή, ὁπού ᾽ψε νὰ σοῦ σβήσῃ.

Μιὰ ᾿Αφέντρα τέκν᾿ ἔτοιου Ρηγὸς καὶ μιὰ κερὰ μεγάλη
πῶς τό παθ᾿ ἔτοιο λογισμὸ ἀψήφιστο νὰ βάλῃ;
ποὺ μόνο νὰ τὸ θυμηθῶ νὰ τὸ καλολογιάσω,
νεκρώνουνται τὰ μέλη μου, κι ὅλη σιγοτρομάσσω;
Μετάστρεψε τὸ λογισμό, τὸ νοῦ σου μὴν παιδεύγῃς,
καὶ τέτοια πράματ᾿ ἄφαντα κι ἄμοιαστα μὴ γυρεύγῃς.
Κι᾿ ἂν εἶχες δεῖ τὸν Ἔρωτα σὰ Ρῆγας νὰ προβάλῃ,
καὶ νά χε πεῖ πὼς σ᾿ ἀγαπᾷ ἐσένα πλιὰ παρ᾿ ἄλλη,
ἐτύχαινε ν᾿ ἀντισταθῇς, νὰ πὰς καλλιὰ στὸν ᾄδη,
παρὰ νὰ κάμῃς τςὶ τιμῆς βλάψιμο κι ἀσκημάδι.
Καὶ σὺ γιὰ κτύπο λαγουτιοῦ γιὰ τραγουδιοῦ γλυκότη
ἐμπέρδεσες κ᾿ ἐσκλάβωσες τὴν ὅμορφή σου νιότη;
δίχως νὰ δῇς ποιὸς τραγουδεῖ καὶ διχωστὰς νὰ ξεύρῃς
ποιὸς εἶναι, ποιὸς τὸν ἤπεψε, νὰ θέλῃς νὰ τὸν εὕρῃς;
κ᾿ ἔτοιας λογῆς νὰ σκλαβωθῇς καὶ νὰ τὸν ἀγαπήσῃς,
καὶ νὰ ψυχομαραίνεσαι, ὥστε νὰ τοῦ γροικήσῃς;
Βλέπεσ᾿ αὐτός ὁ λογισμὸς πλιότερα μὴ ριζώσῃ,
μ᾿ ἀνάσπασε καὶ ρῖξέ τον, μὴ σὲ κακοποδώσῃ.

ΠΟΙΗΤΗΣ

Ἡ-᾿Αρετοῦσα νὰ γροικᾷ τὰ τςί ᾿λεγεν ἡ Νένα,
ἀπιλογιὰ τῆς ἤδωκε μὲ χείλη πρικαμένα,

ΑΡΕΤΟΥΣΑ

Νένα μου, ὀντὲν ἐγροίκησα τραγούδια καὶ λαγοῦτα,
δὲν ὤλπιζα, οὐδὲ θάρρουν το νἄρθω στὰ μέτρα τοῦτα.
Μὰ δὲν κατέχω νὰ σοῦ πῶ, τὸ πῶς καὶ μ᾿ εἶντα τρόπο
τὰ μέλη κομπωθήκασι, κ᾿ ἐμπῆκα ᾿ς ἔτοιον κόπο·
ἂν ἤθελα γνωρίσω πὼς στὰ βάθη κατακρούω,
ἀπὸ τὴν πρώτην ἤφρασσα τ᾿ αὐτιὰ νὰ μὴν τ᾿ ἀκούω·

μὰ λόγιαζα νὰ μὴ ψηφῶ μηδ᾽ ἄλλους μηδὲ τοῦτο,
καὶ μόνο περιδιάβασι νὰ παίρνω στὸ λαγοῦτο,
κι ὡς ἄγνωστη κομπώθηκα καὶ πιάστηκα στὸ βρόχι,
ὡσὰν τὸ στένῃ ὁ κυνηγός, καὶ τὴν ὀλπίδαν τὄχει
νά ᾿βρῃ πουλλὶν ἀκάτεχο κι ἄγνωστο νὰ γελάσῃ,
κι ὀντὲ πετᾷ καὶ κιλαηδεῖ μὲ πλάνος νὰ τὸ πιάσῃ.
Ἔτσι μπερδεύτηκα κ᾽ ἐγώ, καὶ πάσκω καὶ ξετρέχω,
νά ᾿βγω ἀπὸ τέτοιο μπερδεμό, καὶ λυτρωμὸ δὲν ἔχω·
κι ὀλημερνὶς κι ὀληνυκτὶς ξύπνου κι ὀντὲ κοιμοῦμαι,
τὸ λαγουτάρι ἀνεζητῶ, τοῦ τραγουδιοῦ θυμοῦμαι·
πάσκω, βουηθοῦμαι ὅσο μπορῶ, τὸ σφάλμα μου γνωρίζω,
μὰ τὴν ἐξά μου πήρανε, πλιό μου δὲν τὴν ὁρίζω·
μαγάρι ἂς ἦτο βολετό, μαγάρι νὰ τὸ μπόρου,
ἕνα ποὺ δὲν ἐγνώρισα, στὸ νοῦ νὰ μὴν ἐθώρου·
μὰ ὀλημερνὶς κι ὀληνυκτὶς κρίσιν ἔχω μεγάλη,
νὰ ζγουραφίζω στὴν καρδιὰ ᾿νούς, ποὺ δὲν εἶδα, κάλλη,
καὶ σοθετὴ κι ὡριόπλουμη ἐγίν᾽ ἡ ζγουραφιά ντου,
τὴ στόρησι ζγουράφισα ἐκ τὰ καμώματά ντου.
Ταχιὰ κι ἀργά τονε θωρῶ, πολλὰ ὅμορφος ἐγίνη,

ΝΕΝΑ

Γροίκα ἀνοστιά, γροίκα ἀρρωστιά, γροίκα δαιμόνου ὀδύνη,
μηδὲ λογιάζω καὶ ποτὲ στὸν κόσμον νά ᾿τον ἄλλη
νὰ μπῆκε ᾿ς ἔτοια παιδωμὴ ἄφαντη καὶ μεγάλη.
κι οὐδὲ νὰ βρέθηκε κιαμιὰ ἄθρωπο ν᾽ ἀγαπήσῃ
δίχως νὰ τόνε δῇ ποτέ, καὶ νὰ τόνε γνωρίσῃ,
Πολλές, ἂν τὸ κατέχασιν, ἐθέλανε τὸ λέγει
γιὰ παραμύθι, καὶ κιανεὶς νὰ μὴν τῶς τὸ πιστεύγῃ.

ΑΡΕΤΟΥΣΑ

Νένα μου, ὄντ᾽ ἐνεθρέφουμουν, καὶ κοπελλιὰ λογούμου,
παιγνίδια καὶ κουτσουνικὰ πάντα βανα στὸ νοῦ μου,

καὶ μετ' αὐτὰ ξεφάντωνα, κ' ἐπέρναν ὁ καιρός μου,
κι ὁπού 'χε πει νὰ τ' ἀρνηθῶ, ἦτον ἀντίδικός μου,
καὶ πᾶσ' ἀργὰ ὡς πρᾶμα ἀκριβὸ 'ς τςὶ μόσκους ἤβανά τα
καὶ στὰ ἀργυρὰ καὶ στὰ χρυσὰ ἐμοσκοφύλασσά τα,
καὶ τὸ ταχὺ πρὶ σηκωθῶ, καὶ πρὶ ντυθῶ ἅτιες, Νένα,
στὸ στρῶμα μοῦ τὰ φέρνασι, κ' ἐθώρουν τα ἕνα ἕνα,
κ' εἶχα μεγάλη παιδωμὴ μὲ τὰ κουτσουνικά μου,
κεῖνα χα γιὰ παρηγοριά, κεῖνά σαν ἡ χαρά μου,
κι ὡσὰν ἀκρομεγάλωσα, τὸ γράμμα ἤρεσέ μου·
δὲν τὄφινα ἐκ τὰ χέρια μοῦ ταχιὰ κι ἀργὰ ποτέ μου·
τὸ ράψιμο, τὰ γράμματα καὶ τὸ κοντύλι, Νένα,
ἀγάπουν κ' εἰς ψιλότητες οἱ λογισμοί μου μπαῖνα.
Θυμᾶσαί το πόσες φορὲς μοῦ λεγες, «θυγατέρα,
εἶντα τὸ θὲς τὸ διάβασμα τὸ τόσο νύκτα μέρα,
εἶντ' ὄμορφα κ' εἶντα καλὰ βρίσκεις αὐτοῦ γραμμένα
καὶ δὲ σ' ἀρέσει μηδὲ θὲς πρᾶμ' ἄλλο μπλιὸ κιανένα»;
καὶ 'γώ χα τόση πεθυμιὰ (ποῦρι μεγάλο πρᾶμα)
νὰ βάνω στὸ προσκέφαλο κάθε βραδὺ τὸ γράμμα·
τό χα ξυπνήσει ἐφώνιαζα «Κιαμιὰ φωτιὰ ἂς μοῦ φέρῃ»
καὶ σὺ πολλὰ βαρειούσουν το, Νένα, τὸ καλοκαίρι·
συχνιὰ μοῦ παραμάνιζες κ' ἤλεγες πὼς σὲ κάνω
νὰ βάλῃς τὰ βιβλία μου εἰς τὴ φωτιὰν ἀπάνω.
Πολλὰ μὲ καταδίκαζες στὴν παιδωμὴν ὁπού μου,
κι ὥρες μὲ γέλιο σ' τά κουγα, κι ὥρες σοῦ τὰ βαρειούμου.
Μὰ 'δὰ μηδὲ τὸ ράψιμο, κουτσοῦνα οὐδὲ κοντύλι
ἔγνοια κιαμιὰ μοῦ δίδουσι, μὰ πρικαμένα χείλη·
ἐδὰ γροικῶ ἄλλη παιδωμή, ἐδὰ γροικῶ ἄλλη ζάλη,
ἐπάψαν ὅλες οἱ μικρές, κ' ηὗρέ με μιὰ μεγάλη,
Τὸ ράψιμο ἔχω ἀντίδικο, τὸ γράμμα ἔχω ὀχθρό μου,
καὶ τὸ σκοπὸ παρηγοριά, καὶ τὴ φωνὴ γιατρό μου,

καὶ μὴ θαρρῇς καὶ πεθυμῶ πρᾶμα, ποὺ νὰ μὴ μοιάζῃ,
γὴ ἄφαντα κι ἄσκημα ποτὲ ὁ νοῦς μου νὰ λογιάζῃ·
πρὶ παρὰ πρᾶμα βουληθῶ, ὁποὺ κιανεὶς τὸ ψέγει,
καλλιὰ νεκρὴ πολλ' ἄσκημη ἡ μάννα νὰ μὲ κλαίγῃ.
Ἀρέσει μου καὶ πεθυμῶ νὰ δῶ τὸ λαγουτάρι,
ὁπού 'χει τόσην ἀντρειάν, ὁπού 'χει τόση χάρι,
κι ὡς τόνε δῶ ἀναπαύγεται ἡ πεθυμιά μ' ἡ τόση,
δὲν εἶμαι τόσ' ἀφορμαρά, μά 'χω δαμάκι γνῶσι.
Μὰ ποῦρι ἂν ἔν καὶ μέλλει μου 'ς τοῦτα τὰ πάθη νά 'μαι.
Ἥλιε μου, δῶσ' μου θάνατο, γὴ ἐλεημοσύνη κάμε.
Τὴν πρώτην ὁποὺ τ' ἄκουσα κ' ἤπαιζε τὸ λαγοῦτο,
ποτέ μου δὲν τὸ 'λόγιαζα νἄρθω στὸ μέτρος τοῦτο,
μὰ τὰ τραγούδια πὄλεγε, κι ὁποὺ χαρὰ μοῦ φέρνα,
ἦσαν προδότες πίβουλοι καὶ τὴν ἐξὰ μοῦ παῖρνα·
τὸ περασμένο κάμωμα τῆς ἀντρειότης πάλι,
μοῦ πλήθυνε τὴν παιδωμή, μοῦ πλήθυνε τὴ ζάλη.
Αὐτὸς δὲν εἶ μηδὲ στραβὸς μηδὲ ζουγλός, Φροσύνη,
καὶ μαρτυρᾷ καὶ λέγει το τὸ πρᾶμα, ὁπού 'γίνη.
Ὁπόχει ἔτοια μποδίσματα, δὲν πολεμᾷ μὲ δέκα,
γνωρίζεις το καὶ σὺ καλά, κι ἄς εἶσαι καὶ γυναῖκα.

ΠΟΙΗΤΗΣ

Τοῦτα τὰ λόγια τρέμοντας τὰ χείλη ἀνεθιβάνα,
τὰ μάτια τρέχαν ποταμός, στὴ γῆς πηλὸν ἐκάνα.
Ἐσκόλασε τὸ διάταμα γιὰ τότες ἡ Φροσύνη,
δὲν ἤθελ' ἄλλο νὰ τςὶ πῇ ὀγιὰ τὴν ὥρα κείνη.
Εἶδεν τὸ πὼς τὰ χείλη της ἐχάνα ὅ τι μιλοῦσα,
δὲ θέλει ν' ἀποδιαντραπῇ πλειότερ' ἡ-'Αρετοῦσα,
κ' εἰς ἄλλην ὥρα καὶ καιρὸ βούλεται νὰ μιλήσῃ,
καὶ τοῦτα τὰ διατάματα πάλι νὰ ξαναρχίσῃ.

Ἔχει καημένα σωθικά, χείλη φαρμακεμένα,
ʼς ὅ τʼ ἤκουσε τῆς ʼΑρετῆς δὲν τς ἤρεσε κιανένα.
Κʼ εἶντα δὲν κάνει ὁ Ἔρωτας σὲ μιὰ καρδιά, πʼ ὁρίζει,
σὰν τὴ νικήσῃ οὐδὲ καλὸ οὐδὲ κακὸ γνωρίζει,
εἶντα δὲν κάνει ὁ πίβουλος, ὄντε τὸ νῖκος ἔχει,
καὶ ποῦ τὰ βρίσκει τὰ πολλὰ τὰ τόσα, ποὺ κατέχει,
μὲ πόσες στράτες μᾶς γελᾷ, μὲ πόσες μᾶς πειράζει,
πῶς μᾶςε δείχνει δροσερὸ ἐκεῖνο, ὁποὺ βράζει,
πόσα μᾶς τάσσει ἀδικητής, κι ἀπόκει μᾶς κομπώνει,
πόσα μᾶς γράφει στὴν ἀρχή, κʼ ὕστερα μᾶς τὰ λειώνει.
Καὶ ποιὸς μπορεῖ νʼ ἀντισταθῇ τὴν ὥρα, ποὺ θελήσῃ
νʼ ἀρματωθῇ μὲ πονηριὲς νά μᾶςε πολεμήσῃ;
ἔτσι νικᾷ τὰ γερατειά, ὡσὰ νικᾷ τὴ νιότη,
χαρά στον, ὅποιος τοῦ χωστῇ, καὶ φύγῃ ἀπὸ τὴν πρώτη.
Ὅποιος στραφῇ νὰ τόνε δῇ, ἐκεῖνο μόνο σώνει,
ζιμιὸ τὸ πιάνει τὸ σφυρί, ζιμιὸ κτυπᾷ στʼ ἀμόνι·
μʼ ὅπου τοῦ φύγῃ, ὡς τόνε δῇ, καὶ φίλο δὲν τὸν ἔχῃ·
μʼ ὅλον ὁποὺ βαστᾷ φτερά, σφαίνει ὅσον κι ἂν κατέχῃ.
Μὰ λίγοι ʼναι, ποὺ φεύγουσι, λίγοι ʼναι, ποὺ γλυτώνου,
λίγοι ʼναι, ποὺ τόνε νικοῦ, ὄντε τόνε μαλώνου.
Τὸ νῖκος ἔχει στὴν ἀρχὴ στὸ τέλος κʼ εἰς τὴ μέση,
κιανένα δὲν ἐμάλωσε νὰ μὴν τόνε κερδαίσῃ·
ἐνίκησε τὴν ʼΑρετή, ἐσκόρπισε τὸ νοῦ τζι,
καὶ δὲ δειλιᾷ τὴ μάνναν τςι κι ὄργιτα τοῦ κυροῦ τζι,
κάνει την κʼ εἶναι ξυπνητὴ ὅλο το μερονύκτι,
γιὰ νὰ θυμᾶται τςὶ φιλιᾶς, κʼ εἰς ἀφορμὴ τὴ ρίκτει,
κʼ ὕπνον ἂν εἶχεν κοιμηθῇ, ἤτονε ξυπασμένος,
μʼ ἀγκοῦσες κι ἀναστεναμούς, σὰν κάνει ἀρρωστημένος.
ʼΑφίνω τη στὰ βάσανα, κι ἀπεὶς τὰ θέλει ἂς τά ʼχῃ,
κι ἂς πῶ γιὰ τὸ Ρωτόκριτο, πού ʼτο στὴν ἴδια μάχη.

Ἀσούσσουμος κι ἀνέγνωρος ἦτον ἀποδομένος,
κλιτὸς πολλὰ καὶ ταπεινὸς χλομὸς καὶ μαραμένος,
καὶ μόνιος κι ὁλομόναχος μὲ λογισμὸ πορπάτει,
καὶ πάντα του ἐστέκουντο ἀνάδια στὸ Παλάτι,
κ᾽ ἐφαίνουντά ντου τὰ τειχιὰ ἀνάπαψι τοῦ δίδα,
καὶ κεῖνα ᾽χε παρηγοριά, κ᾽ εἰς τὸν καημόν του ὀλπίδα,
κι ὁ πόνος του κ᾽ ἡ πείραξι τοῦ φαίνετο λιγαίνει
θυμῶντας, ποιὰ νὰ βρίσκετο μέσα κατοικημένη.
Ὡσὰ ζαβὸς καὶ πελελὸς πάντα στεκε κ᾽ ἐθώρει
τὸν τόπο ποὺ πορεύγετο ἡ πλουμισμένη κόρη,
κ᾽ ἐξόμπλιαζε καθημερνὸ εἰς τὴν καρδιάν του μέσα,
κεῖνες τςὶ τόσες ὀμορφιές, ὁποὺ τόνε πλανέσα.
Τὰ μάτια δὲν καλοθωροῦ στὸ μάκρεμα τοῦ τόπου,
μὰ πλιὰ μακρὰ καὶ πλιὰ καλὰ θωρεῖ ἡ καρδιὰ τ᾽ ἀθρώπου·
ἐκείνη βλέπει στὰ μακρά, καὶ στὰ κοντὰ γνωρίζει,
κ᾽ εἰς ἕναν τόπο βρίσκεται, κ᾽ εἰσὲ πολλοὺς γυρίζει.
Τὰ μάτια νὰ ᾽ναι κι ἀνοικτά, τὴ νύκτα δὲ θωροῦσι,
μέρα καὶ νύκτα τςὶ καρδιᾶς τὰ μάτια συντηροῦσι·
χίλια μάτια ᾽χει ὁ λογισμός, μεροῦ νυκτοῦ βιγλίζου,
χίλια ἡ καρδιὰ καὶ πλειότερα, κι οὐδὲ ποτὲ σφαλίζου.
Μακρά ᾽τον ὁ Ρωτόκριτος ἀπὸ τὴν Ἀρετοῦσα,
τὰ μάτια, πού χε στὴν καρδιά, πάντα τὴν ἐθωροῦσα·
ἐθώρειεν τη, ποῦ βρίσκουντον ταχύ, νύκτα, ἀποσπέρα
μ᾽ ὅλο ποὺ δὲν τὴν ἤβλεπε μὲ μάτια τὴν ἡμέρα.
Ὁ φίλος του ὁ πολλὰ ἀκριβὸς θωρῶντας, πῶς ἐγίνη,
καὶ πὼς τὸν πρῶτο λογισμὸ ἀκόμη δὲν ἀφίνει,
τοῦ λέει μιὰ ἀπὸ τςὶ πολλὲς νὰ πὰ νὰ ξεφαντώσου,
τοῦ λογισμοῦ καὶ τοῦ κορμιοῦ παράταξι νὰ δώσου,
καὶ νά ᾽ν οἱ δυὸ ὁλομόναχοι, ὀγιὰ νὰ μὴ γροικήσῃ
κιανείς, ἐκεῖνα τὰ μιλοῦ, κι ἀλλοῦ τὰ μολοήσῃ.

Καβαλλικεύγουσι κ' οἱ δυὸ μιὰ ταχινὴ μιὰ σκόλη,
πάνε καμπόσ' ἀπόμακρα εἰς ἕνα περιβόλι,
κ' εὑρήκασινε μοναξά, πεζεύγουν καὶ καθίζου,
καὶ μὲ τοὺς ἀναστεναμοὺς ἀθιβολὲς ἀρχίζου,
καὶ λέει τ' ὁ Πολύδωρος,

ΠΟΛΥΔΩΡΟΣ

'Αδέρφι, θέλω πάλι
νὰ πῶ γι' αὐτὴ τὴν παιδωμή, ὁπού 'χεις καὶ τὴ ζάλη,
γιατὶ καλὰ καὶ δὲ μιλεῖς, τὰ μάτια μολογοῦσι
ἐκεῖνο, ποὺ τὰ χείλη σου δὲ θέλου νὰ μοῦ ποῦσι·
γιὰ ποιὰ ἀφορμὴ σὲ τυραννᾷ πρᾶμα, ὁποὺ κατέχεις,
πῶς δὲν κλερονομᾷς ποτέ, καὶ μηδ' ὀλπίδαν ἔχεις;
γιὰ ποιὰ ἀφορμὴ ἔτοιο λογισμὸ ἔχεις γιὰ τὴν Κερά σου,
πού χίλιοι χρόνοι ἀνὲ διαβοῦ, καὶ χίλιοι ἀνὲν περάσου,
αὐτὴ δὲν εἶν γιὰ λόγου σου, δὲν εἶν γιὰ σὲ ἔτοια βρῶσι,
'ς ἔτοιο δεντρὸν ἡ χέρα σου ζουγλαίνεται ν' ἁπλώσῃ.
῾Ωσὰν ἀγάπησες ἐσύ, θαρρῶ στὸν κόσμον ἄλλος
ποτὲ νὰ μὴν ἀγάπησε μικρὸς μηδὲ μεγάλος.
῎Ηκουσα δὰ κ' ἐδιάβασα, καὶ μιὰ βουλὴ κρατοῦσι,
ἐκεῖνοι π' ἀγαπήσανε, καὶ κεῖνοι π' ἀγαποῦσι.
Τὸ δοῦν μιὰν κόρην ὄμορφη, ἡ πεθυμιὰ 'ν ἡ πρώτη
νὰ τσὶ κινᾷ νὰ ρέγουνται τσὶ λυγερῆς τὴ νιότη,
καὶ πάντα τούτ' ἡ πεθυμιὰ εἶναι μὲ τὴν ὀλπίδα,
κ' ἔχουν τὰ μάτια προδοτή, σὰν κεῖνα ποὺ τὴν εἶδα,
καὶ μὲ τὴν ἄκρα τοῦ ματιοῦ μαντᾶτο τσὶ μηνοῦσι,
καὶ μετ' αὐτὸ τὸν πόθων τως τσὶ λὲν καὶ μολογοῦσι,
κι ἅ δοῦνε κ' ἔχει ἀντίμεψι λιγάκι ἡ δούλεψί ντως,
ἡ πεθυμιά ντως θρέφεται, πληθαίν' ἡ παιδωμή ντως,

ἀξάφτ᾽ ἡ φλόγα τςὶ καρδιᾶς, ἡ-ὀλπίδα μεγαλώνει,
καὶ κάθε λίγη στὴν ἀρχὴ παρηγοριὰ τςὶ σώνει·
τὴ δούλεψι σπουδάζουσι, ὥστε νὰ τήνε φέρου
στὸ θέλου, καὶ συχνιάζουσι ἀργὰ καὶ ταχυτέρου·
βρίσκου βιδλία τς ἐρωτιᾶς, ἀνοίγουν καὶ θωροῦσι,
κι ἂν ἔχου νὰ κερδαίσουσι, εὔκολα τὸ γροικοῦσι.
Μὰ σὰν τὴ λυγερὴν ἰδοῦ, κ᾽ εἶν πάντα ξεγνοιασμένη,
κ᾽ εἰς πόρτα παραθύριν τςι ποτέ τζι δὲν προβαίνει,
κι ἀνέγνωρη ᾽ς τςὶ κόπους τως δείχνει μὲ κάθε τρόπο,
παίρνουνται κάτω τὸ ζιμιό, σκολάζουσι τὸν κόπο.
Καὶ κεῖνος, ποὺ παιδεύγετο, ἡ πεθυμιά ντου σβήνει,
καὶ τὴ δουλειάν, ὁπούρχισεν, ἀκάμωτην ἀφίνει.
μπλιὸ δὲν κοπιᾷ τὸ λογισμό, μηδὲ τὸ νοῦ παιδεύγει,
μὰ βάνει ἄλλο λογισμὸ κι ἄλλη δουλειὰ γυρεύγει.
Σὰ δὲ συναπαντήξουσι τὰ μάτια νὰ σμικτοῦσι,
ὄφκαιρα βασανίζουνται ἐκεῖνοι, ποὺ κοπιοῦσι,
Τοῦτο ᾽ν τὸ πρῶτ᾽ ἀρμήνεμα ἑνούς, π᾽ ἀναντρανίζει
μιὰ λυγερή, κι ἀρέσει του, καὶ δούλεψιν ἀρχίζει·
τὸ δῇ μιὰ δυὸ καὶ τρεῖς φορές, κ᾽ ἡ-ὄρεξες δὲ σάζου,
οὐδ᾽ οἱ καρδιὲς συδάζουνται, μηδὲ τὰ μάτια μοιάζου,
ἐκεῖνον, ὁπ᾽ ὠρέγετο, ᾽ς ὄργιτα τόνε φέρνει
σκολάζει, καὶ ξεγνοιάζεται μπλιὸ δὲ ξαναγιαγέρνει,
κι οὐδὲ μπορεῖ μιὰν ἄσπλαχνη ἄθρωπος ν᾽ ἀγαπήσῃ,
γιατὶ ἔτσι τ᾽ ἀποφάσισε τῆς ἐρωτιᾶς ἡ κρίσι·
καὶ σὺ ποὺ λὲς κ᾽ ἡ-᾽Αρετὴ δὲν ξέρει τὸν καημό σου,
κι οὐδὲ ποτέ τζι στράφηκε νὰ δῇ τὸ πρόσωπό σου,
πῶς ἤτονε κι ἀγάπησες ἔτοια κερὰ μεγάλη;
στὸν κόσμο πρᾶμα ἤδειξες, ποὺ δὲν ἐδεῖξαν ἄλλοι.
Ἂν ἔν κ᾽ εὑρέθη καὶ κιανεὶς κεράν του ν᾽ ἀγαπήσῃ,
ἐκείνη τοῦ διδε ἀφορμή, κ᾽ ἤμπαινε ᾽ς ἔτοια κρίσι,

ὡσὰν τοῦ μίλειε σπλαχνικά, κ' ἐθώρειε παιγνιδᾶτα,
κείνη τονε ποὺ τοῦ 'δειχνε τῆς ἐρωτιᾶς τὴ στράτα.
'Σ ἐσὲ μεγάλο τὸ κρατῶ, πολὺ κακὸ σοῦ μέλλει,
ὁπ' ἀγαπᾷς μιά σου κερὰ μὲ δίχως νὰ σὲ θέλη.
Ἡ στράτα αὐτή, ποὺ πορπατεῖς, ἀγκάθια 'ναι γεμάτη,
γιάγειρε κι ἄλλαξέ τηνε, πιάσ' ἄλλο μονοπάτι.
Ἤλλαξες ἀπ' ὅ τ' ἤσουνε, κι' ἄλλος ἐξαναπλάστης,
κ' ἤφηκες τὸ λογαριασμό, κ' ἤσφαλες κ' ἐγελάστης,
κ' ἐκαταστάθης ἄγνωστος, καὶ σὰν τὸ ζῷ γυρίζεις,
καὶ τὸ καλὸ ἀπὸ τὸ κακὸ ποιὸν εἶναι δὲ γνωρίζεις.
Μὴ σοῦ φανῇ παράξενο, ἂν εἶν καὶ τοῦτο λέγω,
κι ἂν εἶν κι ὅ τι μοῦ μίλησες κατηγορῶ καὶ ψέγω.
Κάτεχε πὼς εἰσὲ πολλὰ τὸ ζῷ τ' ἀνθρώπου μοιάζει,
κι ὁπού 'χει γνῶσι κι ὁμυαλό, ἐτοῦτ' ἂς τὰ λογιάζῃ·
ἄθρωπος νά 'ναι δυνατὸς νά 'χῃ ἀντρειὰ καὶ χάρι,
πλιὰ δύναμι καὶ πλιὰ ἀντρειὰ ἔχει τὸ λεοντάρι,
κι ἂν εἶν στὰ πόδια γλήγορος, κι ἂν πιλαλῇ καὶ τρέχῃ,
τούτη τὴ γληγορότητα καὶ πλιὰ τὸ λάφιν ἔχει·
κι ἂν κ' ἡ φωνή ντου 'ναι γλυκειά, μελῳδικὴ ἡ λαλιά ντου,
καὶ παίρνουν ἀναγάλλιασι ὅσοι κι ἂν εἶν κοντά ντου,
εἶναι πολλῶ λογιῶ πουλλιά, ποὺ γλυκοκιλαηδοῦσι,
π' ἀφίνουνε τὸ φαγητὸ πολλοὶ νὰ τὰ γροικοῦσι.
Ἔτσι κ' οἱ-ἄλλες χάριτες, ποὺ 'ς ἄθρωπο θωροῦμε,
βρίσκουνται πάντα κ' εἰς τὰ ζά, ποὺ νὰ τὰ πῶ βαρειοῦμαι,
καὶ μόνον ὁ λογαριασμὸς εἶναι ποὺ διαχωρίζει
τὸ ζῷ ἀπὸ τὸν ἄνθρωπο, γιὰ κεῖν' ὅλα τὰ ρίζει,
στένει τὸ λάφι ὡς κι ἅ γλακᾷ, καὶ τὰ θεριὰ μερώνει,
καὶ τὰ πουλλιά, ἂν πετοῦν ψηλά, στὴ γῆς τὰ χαμηλώνει.
Ἐκεῖνος ὁ λογαριασμὸς ὅλα τὰ βασιλεύγει,
νικᾷ, μερώνει τ' ἄγρια, καὶ τὰ θεριὰ παιδεύγει·

κι ἀπείτις καὶ τὸ χάρισμα ἐτοῦτο ἀπαρνήθης,
    τὴ στόρησι τῆς ἀθρωπιᾶς ἐξέσκισες κ᾽ ἐγδύθης,
καὶ πορπατεῖς ὡσὰν τὸ ζῷ, λογαριασμὸ δὲν ἔχεις,
    καὶ δὲ νογᾷς ποῦ βρίσκεσαι, καὶ ποῦ ᾽σαι δὲν κατέχεις.
Μετάστρεψε τὸ λογισμό, ξύπνησε, ξεζαλίσου,
    στὸν πόλεμο, ποὺ βρίσκεσαι, ἀντρειέψου, βουηθήσου,
μὴ δῇς μεγάλα βάρητα καὶ πάθη στὸ κορμί σου,
    κ᾽ εἰς τοῦτες τσὶ κακὲς ἀρχές, ὅσο μπορεῖς, βλεπήσου,

ΠΟΙΗΤΗΣ

᾽Εγροίκαν τα ὁ Ρωτόκριτος, δὲν τά χε παραμύθια,
    ἐγνώριζε κ᾽ ἐθώρειεν τα, πὼς ἦσαν ὅλ᾽ ἀλήθεια,
ἐγνώριζε κ᾽ ἐθώρειεν το, κι ἄμοιαστα τυραννᾶτο,
    κι ἀπολογιὰ λυπητερὴ ἤδωκε στὰ φουκρᾶτο.

ΡΩΤΟΚΡΙΤΟΣ

᾽Αδέρφι, τὰ μοῦ μίλησες, μεσ᾽ στὴν καρδιά μου μπῆκα,
    μὰ φύγαν πάλι τὸ ζιμιό, καὶ τόπο δὲν εὑρῆκα,
τὸ σφάλμα μου γνωρίζω το, πῶς βρίσκομαι κατέχω,
    μὰ δὲ μπορῶ νὰ βουηθηθῶ, καὶ τὴν ἐξὰ δὲν ἔχω.
῾Ο ῎Ερωτας ἀνυφαντὴς μὲ πονηριὰν ἐγίνη,
    ἀράχνην ἤστεσε ψιλή, κ᾽ ἐπιάστηκα ᾽ς κείνη·
σὰν τὸ μωρὸ κομπώθηκα, ὁποὺ δὲν ἔχει γνῶσι,
    καὶ βουηθισμὸ μπλιὸ ποῦ νὰ βρῶ, καὶ τίς νὰ μὲ γλυτώσῃ;
ὁ ῎Ερωτας μ᾽ ἐμπέρδεσε, καὶ σκλάβον του κρατεῖ με,
    καὶ δουλευτής του γράφτηκα, καὶ μετὰ κεῖνον εἶμαι.
Κατέχεις πὼς ἐθέλησα νὰ φύγω ἀπὸ τὸ βρόχι,
    μ᾽ ἀπάνω κάτω ἐπὰ κ᾽ ἐκεῖ αὐτὸς στεμένο τό χει,
κι ἂν ξεμπερδέσω ᾽ς μιὰ μερά, ᾽ς ἄλλη μεταμπερδένω,
    καὶ πάντα βρίσκω μπερδεμοὺς εἰς ὅ τι τόπο πηαίνω,

Ἀρνήθηκα τοῦ Παλατιοῦ τὴ στράτα καὶ μισῶ τη,
κ' ἐγώ χω πλιὰ τὴν παιδωμὴ ἐδὰ παρὰ τὴν πρώτη,
κι ἀπόσταν τὴ παρνήθηκα, καὶ μπλιό μ' ἐκεῖ δὲν πάω,
δὲν ἠμπορῶ νὰ κοιμηθῶ νὰ πιῶ μηδὲ νὰ φάω,
κι' ὤλπιζα νὰ λησμονηθοῦν οἱ πόνοι, ποὺ μὲ κρίνα,
μὰ 'γὼ θωρῶ χερότεροι καὶ πλιὰ βαροὶ πομεῖνα,
κι ὅσο μακραίνω 'κ τὴ φωτιά, ἐτόσο πλιὰ μὲ καίγει,
κι ὁ πόθος μὲ χερότερα ἅρματα μὲ παιδεύγει.
Αὐτὸς λαβώνει ἀπὸ κοντά, κι ἀπὸ μακρὰ σκοτώνει,
κι ὅσον κι ἂ φεύγω κι ἂ γλακῶ, μὲ τὰ φτερὰ μὲ σώνει.
Ὁλημερνὶς τὴ στόρησιν ἐκείνης, ποὺ μὲ κρίνει,
μοῦ βάνει μεσ' στὸ λογισμό, κ' ἐκεῖ μοῦ τὴν ἀφίνει,
κι ἂ θέσω ν' ἀποκοιμηθῶ, τὰ μάτια μου ὡς καμνύσου,
μοῦ δείχνει, πὼς τὰ χείλη τζι σκύφτου νὰ μὲ φιλήσου.
Ὤφου κακό, ποὺ μ' εὕρηκε, ποιὰ ὥρα νά 'ν ἐκείνη
ν' ἀναπαγῶ; μὰ τὸ γδυμνὸ κοπέλλι δὲ μ' ἀφίνει·
Ἀνὲ μπορῇς σὰ φίλος μου βούηθα, καὶ γιάτρεψέ με,
κι ὁ λογισμός, ὁπού 'βαλα, θωρῶ ἐθανάτωσέ με.

ΠΟΙΗΤΗΣ

Νὰ τοῦ γροικᾷ ὁ Πολύδωρος μ' εἶντα καημὸ τὰ λέει,
καὶ πῶς τὸν ἔχει ἀγκαλιαστὸ καὶ λουκτουκιᾷ καὶ κλαίει,
ἀρχίζει μὲ παρηγοριές, ἀρχίζει μὲ γλυκότη,
κ' ἐγιάτρευγε συργουλιστὰ τοῦ φίλου ντου τὴ νιότη,
λέει του,

ΠΟΛΥΔΩΡΟΣ

Ἀδέρφι, ὁ λογισμὸς κι αὐτὴ ἡ μεγάλ' ὀδύνη,
ὥστε νὰ βρίσκεσαι κοντὰ στὴ Χώρα, δὲ σ' ἀφίνει,
πάντα σὲ θέλει τυραννᾷ χειμῶναν καλοκαίρι,
ἂ δὲ μακρύνῃς ἀπὸ πὰ νὰ πᾶς εἰς ἄλλα μέρη·

κι ἂν πεθυμᾷς ὁ λογισμὸς αὐτεῖνος νὰ σ᾽ ἀφήσῃ,
μίσσεψε κι ἄμε γύρισε, ᾽ς ᾽Ανατολὴ καὶ Δύσι,
τόπους νὰ δῇς πολλὰ ὄμορφους, ποὺ ᾽δὰ δὲν τςὶ κατέχεις,
ἐπά ᾽σαι μ᾽ ἕνα λογισμό, πάντα μιὰν ἔγνοιαν ἔχεις,
νὰ δῇς στὰ ξένα στὰ μακρὰ πῶς κάνου, πῶς περνοῦσι,
κ᾽ εἶντα λογῆς πορεύγουνται, κ᾽ εἶντα λογῆς μιλοῦσι,
καὶ πῶς ἀλλάσσ᾽ ἡ φορεσά, καὶ πῶς ἀλλάσσ᾽ ἡ γνώμη,
νὰ δῇς ὅ τι δὲν ἤπραξες, οὐδ᾽ ἤκουσες ἀκόμη,
νὰ δῇς τὰ ἤθη τῶν πολλῶν, εἶντα λογῆς ἀλλάσσου,
πῶς ζοῦσιν εἰς τὰ νιότα τως, πῶς κάνου σὰ γεράσου.
Βρύσες νὰ δῇς καὶ ποταμούς, χῶρες, χωριὰ καὶ δάση,
νὰ σοῦ φανῇ παράξενο ὁ κόσμος πῶς ἀλλάσσει,
νὰ δῇς κοράσα πλιὄμορφα παρὰ τὴν ᾽Αρετοῦσα,
νὰ δροσερέψῃς τὸν καημό, νὰ πάψῃ ἡ-ἄφοῦσα,
καὶ τάσσω σου ᾽ς λίγον καιρὸ θέλεις ξελησμονήσει
τουνῆς, ποὺ ἀνεπόλπιστα σέ βαλε ᾽ς ἔτοια κρίσι·
κι ὡσὰν καρφί, ποὺ μὲ καρφὶ ἄλλο ᾽κ τὴν τρύπα βγάνεις,
στὸν τόπο τῆς ἀγάπης της ἄλλην ἀγάπη βάνεις.
᾽Ετοῦτο εἶναι φυσικό, ἀδέρφι, στὴν ἀγάπη,
νὰ μὴ μπορῇ νὰ βγῇ ἡ παλαιὰ παρὰ μὲ νιάν, ἀζάπη·
γιατ᾽ ἕναν τόπο μοναχὸ εἰς τὴν καρδιά μας μέσα,
ἐδιάλεξεν ὁ Ἔρωτας, κ᾽ οἱ-ἄλλοι δὲν τ᾽ ἀρέσα·
ἐκεῖ ᾽χει ἕνα ψηλὸ θρονί, ὁποὺ συχνιὰ καθίζει,
τ᾽ ἀπομονάρι μας κορμί, ὡς τοῦ φανῇ, τ᾽ ὁρίζει·
κι ὡς κινηθῇ ἡ πεθυμιά, κι ἀρχίσῃ καὶ νικᾷ μας
᾽Αφέντης, ὁποὺ κάθεται καὶ ρίζει τὴν ἐξά μας,
ζιμιὸ ᾽ς ἀγάπη βάνει μας, γιατ᾽ ἄλλο δὲν κατέχει,
μόνον ἀγάπες κ᾽ ἐρωτιές, κι οὐδ᾽ ἄλλην ἔγνοιαν ἔχει·
κείνη, ποὺ ρεγουμέστανε στὸ νοῦ μᾶς τήνε βάνει,
καὶ δίδει τςι ζιμιὸν ἐξά, κι ὡς θέλει μᾶςε κάνει,

κι ὁ λογισμὸς κ' ἡ-ὄρεξι πάντα 'ναι μετὰ κείνη,
    ὁποὺ μᾶς ἐπρωτόβαλε 'ς τς ἀγάπης τὴν ὀδύνη.
Τὰ μάτια μοναχὰ 'χουσι, σὰν κεῖνα ποὺ θωροῦνε,
    σύβασι μὲ τὸν Ἔρωτα, καὶ μιὰ βουλὴ κρατοῦνε.
Μποροῦσιν ὄντε σεβάστοῦ, νὰ βγάλουνε τὴν πρώτη
    ἀγάπη ἀπὸ τὸ λογισμό, νὰ βάλουν ἄλλη νιότη,
κι ὡς δοῦ ἄλλα κάλλη καὶ ρεχτοῦ, τοῦ Ἔρωτα μηνοῦσι,
    καὶ νιὰν ἀγάπη κτίζουνε, καὶ τὴν παλιὰ χαλοῦσι,
καὶ διώχνουν τ' ἀπὸ τὴν καρδιά, τὸν πόθο μεταλλάσσου,
    καὶ τοῦτα φέρνουν οἱ καιροὶ κ' οἱ μέρες σὰν περάσου.
Λοιπόν, ἂν τό 'χῃς ὄρεξι, καὶ πεθυμᾷς νὰ γιάνῃς,
    γύρεψε κ' εὗρε γιατρικὸ στὸν πόνο σου νὰ βάνῃς.
Προθύμεψε καὶ σπούδαξε, βιάσου καὶ μὴν ἀργήσῃς,
    μίσσεψε μάκρυν' ἀπὸ 'πὰ νὰ τςὶ ξελησμονήσῃς,
κ' ἔρχομαι μετὰ λόγου σου, δὲ θέλω μοναχός σου
    νὰ πορπατῇς στὴν ξενιτειά, κ' ἔπαρ' με σύντροφό σου.

ΠΟΙΗΤΗΣ

Τὰ λόγια τοῦτα μὲ πολλὰ κι ἄλλα, π' ἀναθιβάνει,
    ἀρέσαν τοῦ Ρωτόκριτου, κ' ἤρχισε νὰ τὰ πιάνῃ,
κ' ἐβάλθηκεν ὅσο μπορεῖ 'κ τὴ χώρα νὰ μακρύνῃ·
    μὲ σπούδα μπαίνει 'ς ὀρδινιὰ ζιμιὸ τὴν ὥρα κείνη,
καὶ παίρνει καὶ τὸ φίλον του, δίχως του δὲ μισσεύγει,
    νὰ τοῦ θυμίζῃ τὰ πρεπὰ καὶ νὰ τοῦ τ' ἀρμηνεύγει.
Τ' ἄρματα τὰ καλύτερα καὶ πλιὰ ὄμορφα γυρεύγει,
    τὰ γληγορύτερ' ἄλογα καὶ δυνατὰ διαλέγει.
Ἐπῆε 'ς τςὶ γονέους του, καὶ τὴν εὐκήν τως παίρνει,
    λέει τως νὰ μὴ γνοιάζουνται, κι ὀγλήγορα γιαγέρνει,
καὶ πὰ νὰ δῇ τὴν Ἔγριπο, γιατὶ δὲν τὴν κατέχει,
    κ' ἤκουσε χίλιες ὀμορφιὲς παρ' ἄλλη χώραν ἔχει.

Καλὰ κ' ἐπόνειε στὴν καρδιὰ ὁ κύρις μὲ τὴ μάννα
νὰ τῶς μισσέψῃ ἔτοιος γιός, πάλι στὸ νοῦν ἐδάνα,
πὼς θέλ' ἀλλάξει λογισμό, σὰν ἀποκεῖ μακρύνῃ,
καλοκαρδίσει καὶ χαρῇ μορφίσει καὶ παχύνει,
ποὺ ἔτοιας λογῆς ἐγίνηκε, καὶ γνωριμιὰ δὲν ἔχει,
καὶ μοναχός του εἶντα κακὸ τὸν κρίνει, δὲν κατέχει.
Παράχωστα τὴ μάνναν του ἐθέλησε νὰ κράξῃ,
τςὶ κατοικιᾶς του τὰ κλειδιά τς ἤδωκε νὰ φυλάξῃ,
λέει τςι,

ΡΩΤΟΚΡΙΤΟΣ

Μάννα, ἂ μ' ἀγαπᾷς, ἀθρώπου μὴν τὰ δώσῃς,
'ς τόπο κουρφὸ ἄμε βάλε τα, καὶ κάμε νὰ τὰ χώσῃς,
γιατ' ἔχω μέσ στ' ἀρμάρι μου κάποια χαρτιὰ γραμμένα,
ὁποὺ δὲ θέλω νὰ τὰ 'δῇ ἄλλος δίχως μου μένα.

ΠΟΙΗΤΗΣ

Ἡ μάννα, ποὺ τὰ μάτια τζι εἶν τὸ παιδὶ ἐκεῖνο
τοῦ λέει, «Γιέ μου τὰ κλειδιὰ ἀθρώπου δὲν τὰ ἀφίνω,
κι ὁ κύρις σου καμιὰ φορὰ ἂν καὶ μοῦ τὰ ζητήξῃ,
δὲν τοῦ τὰ δίδω, κάτεχε, ποτὲ νὰ πὰ ν' ἀνοίξῃ».
Μὲ σπλάχνος ἀποχαιρετᾷ, μὲ λογισμὸ μισσεύγει,
γιατρὸ νὰ βρῇ νὰ γιατρευτῇ ξετρέχει καὶ γυρεύγει.
Πάντα 'ν ὁ φίλος του κοντά, κι ἀθιβολὲς τοῦ φέρνει,
κ' ἐκεῖνος ὅ τι κι ἂ γροικᾷ, παρηγοριὰ δὲν παίρνει,
μ' ἀπείτις ἐμακρύνασι, κ' εἰς μέρη ἄλλα σιμῶσα,
νέφαλα μαῦρα σκοτεινὰ τὰ μάτια ντου κουκλῶσα,
κ' ἐμούλλωσε τὴν κεφαλή, καὶ τὸ κορμὶ ἀπορρίκτει,
κ' ἤκλαιγε κι ἀνεστέναζε ὅλο τὸ μερονύκτι.
Καθημερινὸ τὰ μέλη ντου ἐλειῶναν κ' ἐφυροῦσα,
μ' ἀφίνω τον κι ἂς κρίνεται νἄρθω στὴν 'Αρετοῦσα.

Ἦτονε νιὰ καὶ δροσερὴ κι ἀμάθητη στὰ πάθη,
κι ὡς ἐμπερδέθη στὴ φιλιά, ἐψύγη κ' ἐμαράθη,
ἐχάθηκεν ὁ ὕπνος τσι, ἐκόπη τὸ φαητόν τσι,
καὶ μὲ τὴν τύχη ἐμάχετο καὶ μὲ τὸ ριζικόν τσι,
ὁποὺ τὴν ἐτυφλώσανε, κ' ἐβάλθη ν' ἀγαπήσῃ
ἐκεῖνον, ὁποὺ δὲ μπορεῖ νὰ δῇ οὐδὲ νὰ γνωρίσῃ.
Ὁ κύρις νὰ τήνε θωρῇ νὰ ν' ἔτσ' ἀποδομένη,
ἀσούσσουμη κι ἀνέγνωρη χλομὴ καὶ μαραμμένη,
δὲν ξεύροντας τὴν ἀφορμή, εἶντα 'ναι, ποὺ τὴν κρίνει,
κ' ἐχάθηκαν τὰ κάλλη τζι, κ' ἔτοιας λογῆς ἐγίνη,
ἐρώταν τη καθημερινὸ ὁμάδι μὲ τὴ μάννα,
εἶντά 'ναι καὶ τὰ κάλλη τζι ἐλειῶσαν κ' ἐχλομιάνα.
Ἤλεγε τὸ δὲν ἦτονε, καὶ τὴν ἀλήθεια χώνει,
ἤδειχνε τὴν πασίχαρη, ὀγιὰ νὰ τσὶ κομπώνῃ,
κ' ηὕρισκε χίλιες ἀφορμὲς 'ς ὅ τι κι ἀνὲν τσὶ λέγα,
κ' ἐμόρφιζε τὰ ψόματα, κ' ἐκεῖνοι τὰ πιστεῦγα,
κ' ἔστοντας νὰ τὴν ἔχουνε μοναχοθυγατέρα,
ὁ κύρις μὲ σπλαχνότητα τσὶ λέει μιὰν ἡμέρα,
πὼς γιὰ νὰ δῇ καὶ νὰ χαρῇ καὶ νὰ καλοκαρδίσῃ,
'ς ὅλες τσὶ χῶρες καὶ νησὰ πέμπει νὰ διαλαλήσῃ,
κ' ἤλεγεν ὁ διαλαλημός, ὁπού 'ναι ἀντρειωμένοι,
'ς τσὶ κοπισιπέντε τ' Ἀπριλιοῦ ὁ Ρῆγας τς ἀνιμένει,
εἰς τὴν Ἀθήνα νὰ βρεθοῦ, στὸ φόρον τσι νὰ σμίξου,
νὰ κονταροκτυπήσουσι, καὶ τὴν ἀντρειὰ νὰ δείξου,
κι ὁποὺ νικήσ' ἐκ τὸ λαὸ νά 'χῃ τιμὴ μεγάλη,
κ' ἕνα στεφάνι ὁλόχρυσο νὰ βάνῃ στὸ κεφάλι,
ἕνα στεφάνι ὁλόχρυσο καὶ μαργαριταρένιο,
ἀπὸ τσὶ θυγατέρας του τὰ χέρια καμωμένο.
Ἐπῆεν ὁ διαλαλημὸς σὲ μιὰ χώρα κ' εἰς ἄλλη,
κ' οἱ-ἀντρειωμένοι πήρασι τότε χαρὰ μεγάλη.

Κράζει τὴ θυγατέραν του ὁ Ῥῆγας καὶ μιλεῖ τςι
νὰ κάμῃ τζόγια ὡριόπλουμη, σὰ θέλει μοναχή τςι,
γιατὶ ἔρχουνται γιὰ λόγου τζι μεγάλοι καβαλλάροι
νὰ κονταροκτυπήσουσι, καλὴν καρδιὰ νὰ πάρῃ,
κι ἂς εἶν ἡ τζόγια ὁλόχρυση καὶ πλούσα πλιὰ παρ' ἄλλη,
σὰν εἶν κι αὐτὴ ξεχωριστὴ κι ἀπ' ὅλους τως μεγάλη.
Παρηγοριὰ κι' ἀλάφρωσιν ἐπῆρε νὰ τ' ἀκούσῃ.

ΑΡΕΤΟΥΣΑ

Μέσα μοῦ λέει ὁ λογισμὸς ἐδά 'χουσι νὰ δοῦσι
τὰ μάτια μου τὸ πεθυμοῦ, καὶ τὸ ποθεῖ ἡ καρδιά μου,
ἐκεῖνον τὸν τραγουδιστή, ποὺ ν' ἡ παρηγοριά μου,
ἐκεῖνο τ' ἀξαζόμενο τ' ὄμορφο παλληκάρι,
εἰς τ' ἄλογο μὲ τ' ἄρματα, σὰν τς ἄλλους καβαλλάρι.
Κι ἀπείτις κι ἀποκότησε δέκα νὰ πολεμήσῃ,
παιγνίδι θέλει τὸ κρατεῖ νὰ κονταροκτυπήσῃ.
Μέσ' ἡ καρδιά μου τὸ γροικᾷ, λέει τ' ἡ-ὄρεξί μου,
μιλεῖ τ' ὁ νοῦς κι ὁ λογισμός, τὸ πῶς ἡ παιδωμή μου
ἔχει νὰ πάψῃ γλήγορα, γιατὶ ἔχω νὰ γνωρίσω
ἐκεῖνον, ὁποὺ δὲ μπορῶ νὰ τοῦ ξελησμονήσω.
Μὰ δὲν κατέχω εἶντα λογῆς νὰ ξεδιαλύνω τοῦτο,
ποὺ ὁ καβαλλάρις δὲ βαστᾷ στὰ χέρια ντου λαγοῦτο
νὰ τὸ κτυπᾷ νὰ τὸ γροικῶ καὶ τὸ σκοπὸ νὰ λέγῃ,
γιατὶ κοντάρια κι ἄρματα τέτοιον καιρὸ γυρεύγει.
Μὰ ὀλπίζω ἀπὸ τὴν ἀντρειά, ὁποὺ δὲν εἶν εἰς ἄλλο,
νὰ γνωριστῇ καὶ θάμασμα θὰ τὸ κρατῶ μεγάλο.

ΠΟΙΗΤΗΣ

Καὶ πάραυτας μὲ προθυμιὰ καὶ πόθον ἀρχινίζει
καὶ τζόγια κάνει ὁλόχρυση, πλουμιὰ τήνε στολίζει.

Μέσα σὲ τοῦτο τὸν καιρὸν εἰς ἀρρωστιὰ μεγάλη·
ἤπεσεν ὁ Πεζόστρατος μὲ κάηλα καὶ μὲ ζάλη·
ἐμπαινοβγαῖναν οἱ γιατροί, κι ὅλοι τὸν ἐφοβοῦντα,
κ᾽ εἰς τὸ Παλάτι τοῦ Ρηγὸς πολλὰ τὸν ἐλυποῦντα,
γιατί ᾽το συβουλάτορας τ᾽ Ἀφέντη ᾽ς πᾶσα τρόπο,
πάντα μὲ λόγια φρόνιμα ἐβουήθα, τῶν ἀθρώπω.
Ἡ χώρα ᾽κεῖ μαζώνετο, κι᾽ ὅλη τὸν ἐλυπᾶτο,
πέμπουν καὶ τοῦ Ρωτόκριτου σπουδακτικὸ μαντᾶτο.
Ἐθέλησε κ᾽ ἡ Ρήγισσα νὰ πάῃ μιὰν ἡμέρα
μ᾽ ἄλλες πολλὲς τοῦ Παλατιοῦ καὶ μὲ τὴ θυγατέρα,
κι ἀπονωρὶς τ᾽ ἀπόγιομα συντροφιαστὲς κινοῦσι,
στοῦ Πεζοστράτη πήγανε, πῶς βρίσκεται νὰ δοῦσι.
Εἶχε καλύτερη μερὰ κι᾽ ἀλάφρωσι παρμένη,
κι ὅλοι οἱ γιατροὶ μὲ μιὰ βουλὴ ἐλέγασι πῶς γιαίνει.
Τοῦ Πεζοστράτη ἡ γυνὴ σὰν εἶδε τὴν Κεράν τσι
καὶ τὴν Ἀφεντοπούλλαν τσι, σὰ σκλάβα προσκυνᾷ τσι,
κ᾽ ἐκ τὴ χαράν τσι τὴν πολλὴ παράτρομος κρατεῖ τη,
πὼς ἤρθασιν οἱ Ρήγισσες στοῦ δουλευτὴ τὸ σπίτι.
Δὲν ξέρ᾽ εἶντα παράταξι τῆς Ἀρετῆς νὰ δώσῃ,
ποὺ νὰ τὴν πάῃ γιὰ νὰ δῇ νὰ πὰ νὰ ξεφαντώσῃ.
Εἶχε περβόλι ὀρεκτικὸ μὲ δέντρη μυρισμένα,
σὰν κεῖνον ὀμορφύτερο δὲν ἦτον᾽ ἄλλο ἕνα.
Στὸ περιβόλι πάσινε, τὴ χέραν της ἐκράτει,
καὶ πιάνει ἀθοὺς καὶ ραίνει τη, ρόδα καὶ περιχᾷ τη.
κι ὁπού ᾽τον ὅμορφο δεντρό, ἐστέκαν καὶ θωροῦσα,
ὅλα τὰ μυριορέγετο κ᾽ ἐπαίνα ἡ-Ἀρετοῦσα,
κ᾽ ἦσανε μὲ λογαριασμὸ καὶ μέτρο σοθεμένα,
καὶ μὲ μεγάλη μαστοριὰ καὶ τέχνη φυτεμένα,
Στὴν τέλειωσι τοῦ περβολιοῦ εὑρίσκετο κτισμένη
μιὰ κατοικιὰ μὲ μαστοριὰ μεγάλη καμωμένη·

τούτ᾽ ἦτον τοῦ Ρωτόκριτου καὶ χώρια τὴν ἐκράτει,
μὲ στόλισες βασιλικὲς ὡσὰ Ρηγὸς πχλάτι.
Ἐκεῖ ᾽γραφε, ᾽κεῖ διάβαζε, τὴ νύκα ᾽κεῖ κοιμᾶτο,
ἐκεῖ τὰ πάθη μοναχὸς καὶ πόνους του δηγᾶτο.
Ἡ μάννα ντου ᾽χε τὰ κλειδιά, κ᾽ εἶχέν του κι ἀμοσμένα
νὰ μὴν ἀφήση ἐκεῖ νὰ μπῇ ποτὲ ἄθρωπο κιανένα,
μὰ τότες τὸ λησμόνησε, κ᾽ ἐθέλησε ν᾽ ἀνοίξη,
καὶ τοῦ σπιτιοῦ τὴν ὀμορφιὰ καὶ στόλισι νὰ δείξη.
Ἐμπήκασινε καὶ θωροῦ τὴν κατοικιὰν ἐκείνη,
καὶ λέγαν κι ὀμορφύτερη δὲν ἦτο μηδὲ γίνη.
Τὸ στόλισμα τὸ σόθεμα κι ὅ τι ᾽σαν ἐκεῖ μέσα,
ὅλα τὰ μυριορέγουνταν, περίσσα τῶς ἀρέσα,
μ᾽ ἀπ᾽ ὅλες πλιὰ τὰ ρέγετο τοῦτ᾽ ὅλα ἡ-᾽Αρετοῦσα,
παρηγοριὰ κι ἀλάφρωσι τὰ μέλη τζι γροικοῦσα,
καὶ μέσα ποὺ τὰ ξόμπλιαζε κι ὁποὺ τὰ συχνοθώρει,
μιὰν πορτοπούλλα ἀπόχωστη ἐξάνοιξεν ἡ κόρη,
κ᾽ ἕναν κλειδὶ ἐκρέμουντο μ᾽ ἕνα χρυσὸ βαστάϊ
ἐκεῖ κοντὰ στὴν ἄνοιξι τςὶ πόρτας στό ᾽να πλάϊ·
τούτη ᾽τον τοῦ Ρωτόκριτου ἡ-ἀκριβοκάμερά ντου,
πού μπαινε μόνι᾽ ἀμοναχὸς κ᾽ ἤγραφε τὰ κουρφά ντου,
Σκριτόριο ᾽χε ὁλάργυρο καδέγλα χρυσωμένη,
καλαμαρθήκη πλουμιστὴ καὶ μαργαριταρένη·
αὐτά ᾽σαν μέσ᾽ στὴν κάμερα μόνο καὶ τὰ χαρτιά ντου.
πού ᾽γραφε κ᾽ ἐζγουράφιζε τὰ παραδάρματά ντου.
Ἡ-᾽Αρετοῦσα τὸ κλειδὶ πιάνει ζιμιὸ κι ἀνοίγει,
᾽ς κεῖνον τὸν τόπον ἤκαμε πολλὰ ὅμορφο κυνήγι.
Ἐμπῆκε μέσα μοναχή, καὶ τ᾽ ἀρμαριοῦ σιμώνει,
τὴν πρώτην ἄνοιξι θωρεῖ, πιτήδεια ἀνασηκώνει,
κ᾽ ἤλαχεν εἰς τὴ χέρα τςι πρῶτο χαρτί, ποῦ πιάσε,
πρᾶμα ποὺ τὴν ἐζάλισε, κι ὅλο τὸ νοῦν τς ἐχάσε·

ὅ τι τραγούδια καθ᾽ ἀργὰ ἤκουγε τ᾽ ἐρωτάρι,
ὅλα γραμμένα τά ᾽βρηκε, ὡς ἤνοιξε τ᾽ ἀρμάρι,
σπουδακτικὰ τὰ διάβασε, καὶ πάλ᾽ ἐκεῖ τ᾽ ἀφίνει,
βγαίν᾽ ὄξω, δείχνει πὼς πονεῖ, κι ἀποκουμπᾷ στὴν κλίνη.
Ἐζήτηξε νὰ κοιμηθῇ λίγο τὴν ὥρα κείνη,
γιὰ νὰ περάσῃ ὁ πόνος τςι μὴν πὰ νὰ τςὶ πληθύνῃ·
ὅλες ἀπόξω τς ἤβγαλε, καὶ τὴ Φροσύνη μόνο
μέσα ᾽θελε γιὰ συντροφιά, νὰ τςὶ βουηθᾷ στὸν πόνο.
Δείχνει τςι κ᾽ ἐμαντάλωσε, κι ἀπόκει τήνε κράζει.
λέει τςι, πὼς οὐδὲ κακὸ οὐδὲ πόνος τὴν πειράζει,
μ᾽ ἂς τς ἀκολουθᾷ καὶ θέλει ᾽δεῖ πρᾶμα, ποὺ δὲν τ᾽ ὀλπίζει,
καὶ μὲ θεμέλιο σήμερον ὁ πόθος της ἀρχίζει.

ΑΡΕΤΟΥΣΑ

Ἀκλούθα, Νένα, σιγανά, καὶ μίλειε ἀγάλια ἀγάλια,
καὶ σήμερο πακούστηκα στὰ τόσα παρακάλια.

ΠΟΙΗΤΗΣ

Παίρνει τηνε, καὶ τὸ ζιμιὸ στὴν κάμεραν ἐμπαίνου,
ὁπού ᾽σαν κεῖνα τὰ χαρτιὰ τοῦ νιοῦ τοῦ δοξεμένου,
καὶ πιάνει καὶ διαβάζει τα, κ᾽ ἐγροίκαν τα ἡ Φροσύνη,
καὶ σαϊττιὰ εἰς τὴν καρδιὰ τς ἦρθε τὴν ὥρα κείνη,
μέσα της λέει ὁ λογισμός, τὴν κόρη ὅσα προδῶσα,
εὑρίσκουνταν πολλὰ μακρά, μά ᾽δὰ κοντὰ σιμῶσα.
Ἡ-᾽Αρετή, ὡς ἐδιάβασε τοῦ πόθου τὰ γραμμένα,
μιλεῖ τςι μ᾽ ἀναστεναμούς,

ΑΡΕΤΟΥΣΑ

Εἶντα μοῦ λέεις, Νένα;
Ἐκεῖνο, ὁποὺ γύρευγα, κι οὐδ᾽ ηὕρισκα ποτέ μου,
αἰφνίδια κι ἀνεπόλπιστα σήμερον ἦλαχέ μου,

καὶ τὰ τραγούδια κ' οἱ σκοποὶ καὶ τῆς ἀντρειᾶς ἡ χάρι
εἶναι κεινοῦ, ποὺ μέλλεται γυναῖκα νὰ μὲ πάρῃ.
Οἱ λογισμοὶ λαφρύνασι, ἤπαψ' ἡ παιδωμή μου,
ὁποὺ μοῦ φαίνουντ' ὡς ἐδά, πὼς ζωντανὴ δὲν ἦμου.

ΠΟΙΗΤΗΣ

Ἡ Νένα τότε κλαίοντας λέει στὴν Ἀρετοῦσα,

ΝΕΝΑ

Εἰντά 'ναι τοῦτα τ' ἄφαντα τὰ αὐτιά μου πού σ' ἀκοῦσα;
γιατὶ ηὗρες γράμμα καὶ χαρτιὰ καὶ λόγια τῆς ἀγάπης,
ζιμιὸ σὲ πῆρεν ἡ χαρά, καὶ τόσο παρατράπης;
Συμπάθειο πρῶτα σοῦ ζητῶ, κερὰ καὶ θυγατέρα,
ὡσὰν ἀφορμαρὰ μιλεῖς ἐτούτην τὴν ἡμέρα,
κ' εἶντα μεγάλον ἤτονε, ἂν ηὗρες εἰς τ' ἀρμάρι
τραγούδια, κι ὁ Ρωτόκριτος κατέχει καὶ ριμάρει,
γὴ καὶ ποθὲς τὰ γροίκησε κι αὐτός, ὡσὰν κ' ἐσένα,
κι ἀρέσασίν του καὶ κεινοῦ, κ' ἔχει τα 'πὰ γραμμένα;
καὶ σὰν τὰ ρέκτηκες καὶ σύ, τὰ ρέκτηκε καὶ τοῦτος;
μ' ἀνάθεμα τὸ διάφορο τῶν τραγουδιῶ τὸ πλοῦτος,
καὶ πόσοι κακορρίζικοι, πόσοι φτωχοὶ ψωριάροι
τοῦ τραγουδιοῦ 'χου μάθησι καὶ τοῦ σκοποῦ τὴ χάρι.
Λογιάζεις το κι ὁ Ρώκριτος τά καμεν ὀγιὰ σένα;
ὡσὰ θωρῶ, μπλιὸ δὲ γροικᾷς λογαριασμὸν-κιανένα.
Καὶ πότες ὁ Ρωτόκριτος ἦρθε νὰ δῇ τὸ Ρῆγα;
μόνον ἀργὰ καὶ πάρωρα καὶ νὰ σταθῇ καὶ λίγα·
καὶ πότε στράφη νὰ σὲ δῇ καὶ νὰ σ' ἀναντρανίσῃ,
γὴ πότες ἀποκότησε λόγο νὰ σοῦ μιλήσῃ;
ἕνας παιδί μου, π' ἀγαπᾷ, ὁλημερνὶς συχνιάζει,
καὶ νὰ θωρῇ ταχιὰ κι ἀργὰ τὴν κόρη δὲ σκολάζει·

καὶ τοῦτος μέρες καὶ καιροὺς εἶναι ποὺ δὲν ἐφάνη,
ἄλλες δουλειὲς γυρεύγει αὐτός, Κερά μου, κι᾽ ἄλλα κάνει.
Βάλε κεῖ πού ᾽βρες τὰ χαρτιὰ κι αὐτὸ τὸ ξένον πρᾶμα,
μὴ θὲς νὰ δείξῃς κάμωμα, ὅπ᾽ ἄλλες δὲν ἐκάμα.

ΠΟΙΗΤΗΣ

Ἡ-᾽Αρετοῦσα δὲ μιλεῖ, μὰ γύρευγε στ᾽ ἀρμάρι
γιὰ νά βρῃ κι ἄλλο τίβοτσι τς ἀγάπης νὰ τὸ πάρῃ·
κ᾽ εἰς τ᾽ ἀρμαριοῦ τὴν ἄνοιξι τὴ δεύτερην εὑρίσκει
πρᾶμ᾽ ἀκριβό, ποὺ τς ἤπεψεν ὁ Ἔρωτας κανίσκι·
ζγουραφιστή βρηκεν ἐκεῖ κ᾽ εἶδε τὴ στόρησίν τςι,
πρᾶμά ᾽τονε, ποὺ πλήθυνε πολλὰ τὴν παιδωμήν τςι.
Ἦτον ἐκείν᾽ ἡ ζγουραφιὰ μὲ μαστοριὰ μεγάλη,
ὁποὺ δὲν ἐξεχώριζες τὴ μιὰν ἀπὸ τὴν ἄλλη,
μὲ τόσην πιδεξότητα τὴν εἶχεν-καμωμένη,
ὁπού ᾽το σὰν τὴ ζωντανὴ ἴδια ἡ ζγουραφισμένη.
᾽Εφαίνετό σου καὶ γελᾷ, καὶ θέλει νὰ μιλήσῃ,
κ᾽ ἡ τέχνη ᾽ς ἔτοιο κάμωμα ἐνίκησε τὴ φύσι.
Κιανεὶς δὲν τὴν ἐκάτεχε τὴ ζγουραφιὰν ἐκείνη,
γιατὶ ἀπὸ τοῦ Ρωτόκριτου τὰ ἴδια χέρια γίνη,
κι οὐδὲ στὸν τόπο, πού τονε, ἄθρωπος δὲν ἐμπῆκε,
κι οὐδὲ γιὰ νὰ στραφῇ νὰ δῇ κιανένα δὲν ἀφῆκε·
᾽ς ψηλὸ πανὶν ἡ ζγουραφιὰ ἦτονε καμωμένη,
στὴν ἄνοιξη τὴ δεύτερη τὴν εἶχε φυλαμένη,
κι ὥς τό πιασε στὴ χέραν τςι ζιμιὸ τὸ ξετυλίσσει,
κ᾽ ἐφανίστη τζι κ᾽ ἤστραψε ἡ-᾽Ανατολὴ κι᾽ ἡ Δύσι,
καὶ μέσ᾽ στὰ μάτια τς ἤδωκε φωτιὰ κι ἀστροπελέκι,
καὶ σὰ βουβὴ καὶ σὰν τυφλὴ καὶ σὰν τὸ λίθο στέκει.
Ἔτσι καμπόσο καρτερεῖ, κι ἀπόκει ἀναντρανίζει,
τὴν πρόσοψίν τςι σπλαχνικὰ στὴ Νέναν τςι γυρίζει,
λέει τςι,

ΑΡΕΤΟΥΣΑ

Νένα, εἶντ' ἄλλο μπλιὸ σημάδι θὲς νὰ δοῦμε,
σφαλτὰ πορπάτουν καὶ τυφλά, μὰ 'δὰ κατέχω ποῦ μαι,
τὰ χώνουντα φανήκανε, τὰ γύρευγα βρεθῆκα,
κ' εἰς παίδα μεγαλύτερη, κ' εἰς ἔγνοια πλιὰν ἐμπῆκα·
τὸ πρᾶμα βεβαιώθηκε, θεμελιωμένον εἶναι,
ἐκεῖνος, ὁποὺ μ' ἀγαπᾷ, κατέχω τον ποιὸς εἶναι.
Εἰς τὰ τραγούδια μοῦ βρισκες λογαριασμὸν κιανένα,
μὰ 'ς τοῦτο ποῦ θωρεῖς ἐδά, εἶντα μοῦ βρίσκεις, Νένα;
Ποιὸς λογισμὸς τὸν ἤφερεν ἐμὲ νὰ ζγουραφίσῃ,
κ' εἶντά 'ν κ' ἐφύλασσέ με ἐπὰ δίχως νὰ μ' ἀγαπήσῃ;
Φροσύνη μου καὶ μάννα μου, ἄφης τὰ παραμύθια,
σὰν τὴν γνωρίζεις πέ τηνε σήμερο τὴν ἀλήθεια·
αὐτόνος θὲ νὰ χάνεται στὸν πόθον ὀγιὰ μένα,
τὰ εἶδα τὸ φανερώνουσι καὶ τά χω γροικημένα.
Θωρεῖς μὲ πόση μαστοριὰ καὶ τέχνην ἤκαμέ με,
πιάσ' ξόμπλιασε τὴ ζγουραφιά, κι ἀπόκει στράφου δέ με,
καὶ δὲ θὲς εὕρει διαφορὰν ἀπὸ τὴ μιὰν ὥς τὴν ἄλλη,
λόγιασε τέχνη κι' ἀρετὴ καὶ μαστοριὰ μεγάλη.
Πέ μου ποιὰ χάρι βρίσκεται, καὶ νὰ μὴ δὲν τὴν ἔχῃ,
ποιὸς ἄλλος ἐγεννήθηκε νὰ ξέρῃ τὰ κατέχει;

ΠΟΙΗΤΗΣ

Πιάνει φυλάσσει τὸ ζιμιὸ τὴν ζγουραφιὰν ἐκείνη
καὶ τὰ χαρτιὰ τῶν τραγουδιῶ, κλέφτρα τοῦ πόθου γίνη,
κ' ἐπάψασιν οἱ λογισμοὶ οἱ πρῶτοι, κ' ἦρθαν ἄλλοι,
θεμελιωμένοι πλιὰ βαθιὰ καὶ πλειότερα μεγάλοι.
Σὰν ὁ τυφλός, ὁποὺ ποτὲ στράτα καλὴ δὲ βρίσκει,
σκοντάφτει, πεδουκλώνεται, καὶ πέφτει καὶ βαρίσκει,

ἀγανακτᾷ στὴν ζῆσίν του, τὸ θάνατόν του κράζει,
βαραίνει πρὸς τὸ ριζικό, ὁποὺ τόνε πειράζει,
καὶ πάντ' ἀναζητᾷ τὸ φῶς, βαρειέται τὸ σκοτείδι,
γιατὶ ἡ τυφλάγρα βάσανα καὶ πείραξες τοῦ δίδει,
κι ἀξάφνου ὄντε 'ς πλιὰ κακὴ στράτα 'ναι μπερδεμένος,
πάρουσι φῶς τὰ μάτια ντου, ξετυφλωθῇ ὁ καημένος,
πασίχαρος, καλόκαρδος κ' ἐλεύτερος γυρίζει,
τοῦ ἥλιου νὰ δώσῃ φχαριστιά, γιατὶ τὸ φῶς γνωρίζει,
ἔτσι κι αὐτήνη τό παθε τότε τὴν ὥρα κείνη,
τυφλή τονε κι ὁλότυφλη, κ' ἐδὰ μὲ φῶς ἐγίνη·
τυφλὰ πορπάτειε στὴ φιλιά, τυφλή τονε στὰ πάθη,
τυφλὰ πασπάτευγε νὰ βρῇ τὸν ἀγαπᾷ νὰ μάθῃ,
τὰ μάτια τζι ξεφέξασι, τὴ συννεφιὰν ἐδιῶξα,
καὶ τὴν τυφλάγρα φήκασι, τὸ σκότος ἐζυγῶξα.
'Εδά βρηκε τὸ γύρευγε, καὶ μπλιὸ δὲν τὸ ξετρέχει,
ἐδά 'ναι 'ς ἄλλο λογισμόν, ἐδὰ ἄλλην ἔγνοιαν ἔχει,
'Εδά βρε τὸν τραγουδιστή, ποὺ γύρευγε νὰ μάθῃ,
καὶ μπλιὸ ὁ νοῦς τςι βάσανα δὲν ἔχει μηδὲ πάθη,
λέει τς ἡ Νένα,

ΝΕΝΑ

Δὲ μπορῶ νὰ σοῦ συντύχω τώρα,
νὰ πᾶμεν εἰς τςὶ Ρήγισσας μᾶςε σπουδάζει ἡ-ὥρα,
κ' ἐγώ χω νὰ σοῦ πῶ πολλά, κι ἃ θέλω νὰ τ' ἀρχίσω
δὲν ἔχω τόπο οὐδὲ καιρὸ ἐδὰ νὰ τὰ μιλήσω,
ὁμάδι θὲ νὰ μείνωμε, καὶ θέλεις μοῦ γροικήσει,
εἶντά 'ν αὐτὸς ὁ λογισμός, καὶ θὲ νὰ σ' ἀφορμίσῃ,

ΠΟΙΗΤΗΣ

Τὴν πόρτα ξεμαντάλωσε καὶ βγαίνει ἡ-'Αρετοῦσα,
καὶ τότες γιὰ τὸν πόνον της ὅλες τὴν ἐρωτοῦσα,
λέει τως,

ΑΡΕΤΟΥΣΑ

Λίγος ἦτονε, κι ὡς ἐπαρακοιμήθη,
ἐπέρασε καὶ σκόρπισε καὶ μπλιὸ δὲν ἐγροικήθη.

ΠΟΙΗΤΗΣ

Ἤσμιξε μὲ τὴ μάνναν τςι, γιαγέρνει στὸ Παλάτι,
κι ὅ τ᾽ ηὕρηκεν τὰ φύλαξε, κουρφὰ πολλὰ τὰ κράτει.
Ἐβράδειασεν, ἐνύκτιασε, καὶ πὰ νὰ κοιμηθοῦσι,
κοντὰ κοντὰ σιμώνουσι, καὶ σιγανὰ μιλοῦσι.
Πρώτη ᾽ν ἡ Νένα ποὔρχισε, κ᾽ εἶπε στὴν Ἀρετοῦσα,
᾽ς ὅ τ᾽ εἴδασι τὰ μάτια τζι, κι ὅ τι τ᾽ αὐτιά τζ᾽ ἀκοῦσα.

ΝΕΝΑ

Κερὰ καὶ θυγατέρα μου, δέ το καὶ καλοδέ το,
κ᾽ εἰς λογισμὸ πολλὰ ἄφαντο ἐμπῆκες, κάτεχέ το.
Εὔκολον εἶναι τὸ κακό, κι ὅποιος βαλθῆ τὸ κάνει,
μ᾽ ὅποια πληγώθη στὴν τιμή, δὲν εἴδαμε νὰ γιάνη.
Εὔκολον εἶν στὸ τρέξιμο κιανεὶς νὰ πορπατήξῃ,
μ᾽ ἀνὲ βιαστῆ καὶ μπερδεθῆ καὶ πρῶτο ζάλο ρίξῃ,
ὡσὰν τὸ πρῶτο μπερδεθῆ, τὸ δεύτερο ἀκλουθᾷ του,
τὸ τρίτο καὶ τὸ τέταρτο ξεσφαίνει καὶ τζουρλᾷ του,
ποσῶς δὲν ἀναπαύγεται, μ᾽ ὅλο κουλουμουντρίζει,
καὶ μὲ τὸ κουλουμούντρισμα τὴ χέραν του τσακίζει·
κι ὁποὺ δὲ σώσῃ γλήγορα σπίθα φωτιᾶς νὰ σβήσῃ,
δύνεται χῶρες καὶ χωριὰ καὶ δάση νὰ κεντήσῃ.
Γι αὗτος τυχαίνει στὴν ἀρχὴ ἐκεῖνοι, πού ᾽χου γνῶσι,
νὰ μὴν ἀφίνου τὸ κακὸ νὰ περισσοξαπλώσῃ.
Γιατὶ τὴ φύσι τὸ κακὸ πολλὰ κακὴ τὴν ἔχει,
μ᾽ ἕνα πόδα ᾽ν ὀντὲ κινᾷ, καὶ μὲ τὰ χίλια τρέχει,
καὶ πράματα, ποὺ φαίνονται εὔκολα στὴν ἀρχήν τως,
εἶναι βαρὰ καὶ δύσκολα πολλὰ στὴν τέλειωσίν τως,

κι ὅποιος τὰ ρέγετ᾿ ἀκλουθᾷ, κι ὅ τι τ᾿ ἀρέσει κάνει,
    κομπώνεται καθημερινό, καὶ μὲ ντροπὴ τὰ χάνει,
καὶ τ᾿ ἄμοιαστα καμώματα, ποὺ τς ὄρεξις ἀρέσου,
    χάνουσι καὶ ζημιώνουσι, ἀμ᾿ ὄχι νὰ κερδαίσου.
Στὸν πόθον, ὅπου βρίσκεσαι, σὰ γέλιον ἐκινήθη,
    κ᾿ ἐδὰ ξαμώνει κίντυνα καὶ γκρεμνισμοὺς στὰ βύθη,
καὶ λόγιασε σὰ φρόνιμη, Κερά μου, νὰ σκολάσῃς
    ἐτούτη τὴν κακήν ἀρχή, καὶ τά σφαλες νὰ σάσῃς.
Εἶντά ᾿ν οἱ τόσες σου χαρὲς ὅλο τὸ μερονύκτι;
    γιατί βρῆκες τὴ ζγουραφιὰ στοῦ δουλευτὴ τὸ σπίτι;
γιατί βρες στίχους τραγουδιοῦ γραμμένους μέσ᾿ στ᾿ ἀρμάρι,
    γιὰ τοῦτο ὁ Ρωτόκριτος εἶν ἄξος νὰ σὲ πάρῃ;
Ἕνας, ποὺ τρέμει ὄντε σὲ δῇ, ὡς τρέμει τὸ καλάμι,
    πῶς μελετᾷς καὶ πῶς τὸ λὲς ταίριν του νὰ σὲ κάμῃ;
ἄλλαξ᾿ αὐτὸ τὸ λογισμό, μὴ δὲν κακαποδώσῃς,
    μὴ θέλῃς μὲ τὰ πάθη σου ξόμπλι ἀλλωνῶ νὰ δώσῃς.
Δὲ θὲ νὰ φάω οὐδὲ νὰ πιῶ, ὥστε νὰ παραδώσω,
    καὶ τοῦ κορμιοῦ μου θάνατο ἐβάλθηκα νὰ δώσω,
νὰ μὴ θωροῦν τὰ μάτια μ᾿ οὐδὲ νύκτα οὐδὲ μέρα,
    τὸ πῶς ἐκακαπόδωκε ᾿νοὺς Ρῆγα θυγατέρα.

ΠΟΙΗΤΗΣ

Ἡ Νένα τζι ὅ τι λεγεν ἡ-᾿Αρετὴ τὰ γροίκα,
    κ᾿ ἐγνώριζεν τὸ σφάλμα τζι, μὰ ὁ πόθος τὴν ἐνίκα.
Ὡσὰν παιδίν τςι σπλαχνικὰ ὄχι ὡς κερὰ μιλεῖ τςι,
    σιμώνει, καὶ τὸ μάγουλο βάνει στὴν κεφαλήν τςι,
λέει τςι,

ΑΡΕΤΟΥΣΑ

Νένα, βλέπω το, γνωρίζω τ᾿ ἀπατή μου
    πὼς εὔκολα σκλαβώθηκα, δὲν εἶμαι μπλιὸ σὰν ἦμου.

Μαγάρι τοῦτα στὴν ἀρχὴ νὰ τά θελα κατέχει,
πῶς ἡ-ἀγάπη βάσανα, κι ὁ πόθος πρίκες ἔχει.
Μαγάρι νά 'το βολετό, μαγάρι νὰ τὸ μπόρου,
νὰ μὴν τὸν εἶχα στὴν καρδιά, συχνιὰ νὰ τὸν ἐθώρου,
μὰ πιάστηκα σὰν τὸ πουλλί, μπλιὸ δὲ μπορῶ νὰ φύγω,
κι ὥς κ' ἐδεπά, ποὺ σοῦ μιλῶ, ἐκεινονὰ ξανοίγω,
κι ἂν πρῶτας τὸν ἀγάπησα δίχως νὰ τὸν κατέχω,
ἐδὰ διπλὰ καὶ τρίδιπλα μέσ' στὴν καρδιὰ τὸν ἔχω·
καὶ πῶς εἶν μπορετὸ νὰ βγῶ ἀπὸ τὰ πάθη, πού 'μαι,
ἂν εἶναι πάντα μετὰ μὲ ξύπνου κι ὀντὲ κοιμοῦμαι;
ἐσένα φαίνουντ' εὔκολα, γιατὶ δὲν εἶσαι 'ς τοῦτα,
καὶ δὲν ψηφᾷς τοὶς ὀμορφιὲς τραγούδια οὐδὲ λαγοῦτα,
μὰ ὁπού 'ναι μέσα στὴ φωτιά, κατέχ' εἶντα 'ν ἡ βράσι,
κι οὐδὲ κιαμιὰ ἄλλη τὴ γροικᾷ, ἂ δὲν τὴ δικιμάση.
Παιγνίδι μᾶς φαίνεται τὸ δοῦμε φουσκωμένη
ἀπὸ μακρὰ τὴ θάλασσα κι ἄγρια καὶ θυμωμένη
μὲ κύματ' ἄσπρα καὶ θολὰ βρυγιὰ ἀνεκατωμένα,
καὶ τὰ χαράκια ὀντὲ κτυποῦ, κι' ἀφρίζουν ἕνα ἕνα,
καὶ τὸ καράβι ἀμπώθουσι μὲ μάνιτα μεγάλη
στὴ φουσκωμένη θάλασσα σὲ μιὰ μερὰ κ' εἰς ἄλλη,
καὶ κείνους τς ἀνεκατωμοὺς καὶ ταραχὲς γροικοῦμε,
καὶ δίχως φόβο ἀπὸ τὴ γῆς γελῶντας τςὶ θωροῦμε.
Μὰ κεῖνοι, ποὺ στὰ κύματα εἶναι καὶ κιντυνεύγου,
καὶ νὰ γλυτώσουν ἀπὸ τὴ σκληριὰ ξετρέχου καὶ γυρεύγου,
αὐτοὶ κατέχουσι νὰ ποῦ, κι ἀπόκρισι νὰ δώσου,
εἶντα 'ν ὁ φόβος τοῦ γιαλοῦ, ἂν ἔναι καὶ γλυτώσου,
καὶ τῶν κυμάτ' ὁ πόλεμος καὶ τῶν ἀνέμω ἡ μάχη,
καὶ δὲ γνωρίζει τὸ κακὸ κιανείς, ἂ δὲν τοῦ λάχη.
Σὰν πῶς θαρρεῖς καὶ βρίσκομαι, κ' εἰς εἶντα παίδαν εἶμαι,
κ' εἶντα θεριὸ στὸ στόμα ντου μέ βαλε καὶ κρατεί με;

᾿Σ δυὸ πράματα ἀντίδικα στέκω καὶ κιντυνεύγω,
νὰ τὰ συβάσω καὶ τὰ δυὸ ξετρέχω καὶ γυρεύγω,
καὶ βάνω κόπο, μὰ θωρῶ καὶ βολετὸ δὲν εἶναι,
τό ᾿να μὲ τ᾿ ἄλλο μάχεται κι ὀχθρὸς μεγάλος εἶναι.
᾿Απὸ τὴ μιά ᾿χω τοῦ κυροῦ τὸ φόβο, ποὺ μὲ κρίνει,
κι ἀπὸ τὴν ἄλλη τςὶ φιλιᾶς κι ἀγάπης τὴν ὀδύνη.
Φοβοῦμαί τον τὸν κύρι μου, τὸ πρᾶμα ντρέπομαί το,
καὶ θέλω ὀπίσω νὰ συρθῶ, Νένα μου, κάτεχέ το,
μὰ ὁ ῎Ερωτας στέκει ἀναδια μου, καὶ τ᾿ ἄρματα μοῦ δείχνει,
βαστᾷ φωτιὰ κι ἀναλαμπή, κι ἀπάνω μοῦ τὴ ρίχνει,
καὶ δὲν κατέχω εἶντα νὰ πῶ, κ᾿ εἶντα ν᾿ ἀποφασίσω,
τίνος νὰ κάμω θέλημα, καὶ πάλι ποιοῦ ν᾿ ἀφήσω.
Φόβος καὶ πόθος πολεμᾷ, κ᾿ ἐγώ μαι τὸ σημάδι,
καὶ δὲ μπορῶ τοῦτα τὰ δυὸ νὰ τὰ συβάσω ὁμάδι.
Κριτὴ μὲ βάλαν καὶ τὰ δυό, κι ἀπόφασι γυρεύγου,
πολλὰ μὲ βασανίζουσι, πολλὰ μὲ κιντυνεύγου·
ὡς βουληθῶ τοῦ κύρι μου τὸ δίκιο νὰ μιλήσω,
ὁ ῎Ερωτας μανίζει μου, πὼς θὲ νὰ τὸν ἀφήσω,
κι ὡσὰν ὁπού ᾿ν πλιὰ δυνατός, νὰ κάμω δέ μ᾿ ἀφίνει
τὴ σημερινὴν ἀπόφασι, στὸν κύρι δικιοσύνη·
καὶ μ᾿ ὅλο ποὺ τὸ δίκιον του καθάρια τὸ γνωρίζω,
χάνει ὁ γονεῖς μου, σὰ θωρῶ, στανιῶς μ᾿ ἀποφασίζω.
῾Ο ῎Ερωτας στέκει ἀνάδια μου, κι ἄδικα τυραννᾷ με,
μ᾿ ἄρματα φοβερίζει με, καὶ μὲ φωτιὰ κεντᾷ με,
μὲ τὸ ξιφάρι μοῦ μιλεῖ, μὲ τὴ σαΐττα λέγει,
τὸ δίκιον του μ᾿ ἀναλαμπὴ καὶ φλόγα τὸ γυρεύγει,
κι ἂν δὲν τοῦ κάμω θέλημα, μὲ τὴ φωτιὰ μὲ καίγει,
καὶ πλιὰ παρὰ τὸν κύρι μου βαρίσκει καὶ δοξεύγει,
κι ὡς βουληθῶ στὸν πόλεμο, ὁπού ᾿μαι, νὰ νικήσω,
τέσσερα ζάλα πάω ὀμπρός, κι ὀκτὼ γιαγέρνω ὀπίσω.

Μ' ἂς εἶσαι, Νένα, θαρρετή, καὶ μ' ὅλο ποὺ ἡ-ἀγάπη,
μέ 'βαλε σὲ βαθιὰ νερά, κι ὁ νοῦς μου παρατράπη,
ποτὲ δὲ θέλεις 'δεῖ 'ς ἐμὲ πρᾶμ' ἄπρεπο κιανένα,
κι ἂς καίγουνται τὰ μέλη μου, κι ἂς εἶν τυραννισμένα·
καὶ σκιὰς εἰς τὸ δακτύλι μου αὐτὸς δὲ θέλ' ἁπλώσει,
κι ἂς τυραννᾶται τὸ κορμί, ὥστε ποὺ νὰ τελειώσῃ,
κι οὐδὲ ποτὲ ἀπὸ λόγου μου δὲ θέλει 'δεῖ κανίσκι,
μ' ὅλο π' ὁ πόθος πολεμᾷ, μ' ὅλο ποὺ μοῦ βαρίσκει,
μηδ' ἄλλο πρᾶμαν ἄμοιαστο παρὰ μιλιᾶς ἐλίγο,
στ' ἀπομονάρια τῆς φιλιᾶς ὀλπίζω νὰ τοῦ φύγω·
κι ἂν ἀγαπῶ ἂς ἀγαπῶ· ὁ κύκλος σὰ γυρίσῃ,
κ' ἡ μάννα μου τὸ συβαστιῇ, κι ὁ κύρις μου τ' ὁρίσῃ,
ἄντρας μου νά 'ν ὁ Ρώκριτος, τότες κ' ἐγὼ νὰ κάμω
κάθε πρεπὸ κάθε μοιαστὸ στὸν ἐδικό μας γάμο,
καὶ δίδε μου παρηγοριὲς τὰ πάθη ν' ἀλαφρώσου,
μηδὲν πληθύνῃ ὁ πόνος μου, καὶ ξεψυχήσω ὀμπρός σου·
μπλιὸ μὴ μοῦ δείχνῃς δυσκολιές, καὶ βρὲ τὸ γιατρικό μου,
ἐγροίκησες τὴ γνώμη μου, κ' εἶδες τὸ λογισμό μου.

ΠΟΙΗΤΗΣ

Ὁληνυκτὶς πειράζουνται δίχως νὰ κοιμηθοῦσι,
ὄντε τὰ ξημερώματα τὸ φῶς τς αὐγῆς θωροῦσι.
Ἦρθεν ἡ μέρα ἡ λαμπιρή, σηκώνουνται, καθίζου,
στὴ χέραν τως τὸ μάγουλο κ' οἱ δυό ντως ἀκουμπίζου,
κι ὡσὰ βουβὲς κι ὡσὰν κουφὲς κι ὡσὰν τυφλὲς ἐμοιάζα,
καὶ πράματα πολλῶ λογιῶ ἐστέκαν κ' ἐλογιάζα.
Ἡ Νένα τζι σὰ φρόνιμη ἤβανεν εἰς τὸ νοῦν τζι
γιὰ τὸ κακό, ποὺ μελετᾷ ἡ κόρη τοῦ κορμιοῦ τζι,

καὶ τῶ γονέω τὴ ντροπή, ποὺ θὲ νὰ κάμῃ ἐθώρει,
    κιαμιὰ βοήθεια ἔτοιον καιρὸ νὰ δώσῃ δὲν ἐμπόρει,
λέει,

NENA

    Ἂν τὸ πῶ τοῦ βασιλιοῦ, κι ἂν τήνε μαντατέψω,
    σκοτώνει τη, καὶ δὲ μπορῶ στερνὰ νὰ τὴ γιατρέψω,
καὶ πάλι ἂν τὸ κρατῶ κουρφό, καὶ δὲν τὸ μολοήσω,
    καὶ πορπατῇ τὸ πρᾶμ᾽ ὀμπρός, κ᾽ ἔτοιας λογῆς τ᾽ ἀφήσω,
τοῦτο ᾽χει νὰ μαθητευτῇ, ὅ τι καιρὸς γυρίσῃ,
    κι ὁ κύρις τσι σὰν πίβουλη βάνει νὰ μὲ φουρκίσῃ,
καὶ θέλει ᾽πεῖ καὶ μιὰ βουλὴ ἤμουνε μετὰ κείνη,
    καὶ μπλιὸ στὸν κόσμο ζωντανὴ μιὰν ὥρα δὲ μ᾽ ἀφίνει.
Ποῦρ᾽ ὁ καιρὸς ἂς πορπατῇ, ἂς πηαίνῃ κι ἂς περάσῃ,
    μήπως καὶ ξελησμονηθῇ ὁ πόθος σὰ γεράσῃ·
καὶ τὸ μακρὺ πολλὲς φορὲς εἶδα καλὸ νὰ φέρῃ,
    κ᾽ ἡ μέρα ἀλλιῶς νά ᾽ν τὸ ταχὺ κι ἀλλιῶς τὸ μεσημέρι·
ἀκόμη κι ὁ Ρωτόκριτος στὴν ξενιτειὰ γυρίζει,
    καὶ τίς κατέχει ἂν ἤλαχε ᾽ς τόπο ποὺ δὲν ὀλπίζει,
γὴ σκλάβο τὸν ἐπιάσασι καὶ θάνατο τοῦ δῶκα,
    γὴ κι ἄλλα κάλλη λυγερῆς πάλι τὸν ἐπροδῶκα,
κι ἀπείτις κ᾽ ἔτσι εὔκολα πιάνεται καὶ μπερδένει,
    τίς ξέρει ἂν εἶν κι ἀγάπησε ἄλλην κοπέλλα ξένη,
κι ἀπαρνηθῇ τὸν κύριν του, τὴ μάννα λησμονήσῃ,
    καὶ τς Ἀρετούσας τὴ φιλιὰ καὶ τὴν ἀγάπ᾽ ἀφήσῃ;
κ᾽ ἔστοντας ἀπὸ λόγου της νὰ μὴν εἶδε σημάδι
    τοῦ πόθου, καὶ νὰ μὴ θαρρῇ νὰ σμίξουσιν ὁμάδι,
ἂν ἔχῃ ἀγάπη μέσα ντου γλήγορα λησμονᾶται,
    πρᾶμα, ποὺ δὲν ἀφέντεψε, ἂ χάσῃ, δὲ λυπᾶται,
κ᾽ ἡ-᾽Αρετὴ τὸ σφάλμα τζι δῇ το καὶ καλοδῇ το,
    καὶ διώξῃ καὶ ζυγώξῃ το κεῖνο, ποῦ ἐδὰ ποθεῖ το,

καὶ σιγανὰ μὲ φρόνεψι ὅλα τὰ θέλει σάσει,
κι ἄνοστος καταστένεται ὁ πόθος σὰ γεράσῃ·
πάλι καὶ 'γὼ καθημερινὸ θέλω τήνε διατάσσει,
κι ὅλα τὰ πράματ' ὁ καιρὸς χαλᾷ καὶ μεταλλάσσει.

ΠΟΙΗΤΗΣ

Τοῦτα λογιάζει ἡ Νένα τζι, κι ἄλλα λογιάζει κείνη,
κι ἄλλα ξομπλιάζει ἡ-'Αρετή, κι ἄλλα θωρεῖ ἡ Φροσύνη.
Τῆς 'Αρετῆς ἡ πεθυμιὰ ἐπλήθαινε ν' ἀκούσῃ,
ποῦ βρίσκετ' ὁ Ρωτόκριτος μαντᾶτο νὰ τςὶ ποῦσι,
κ' ἐμάθαινε καθημερινό, ποὖρχουντα στὸ Παλάτι
ξένοι, καὶ λέγαν τοῦ Ρηγὸς τςὶ τόπους ποὺ πορπάτει,
κ' ἤπαιρνε σὰν παρηγοριά, πὼς εἶν καλὰ ν' ἀκούσῃ,
καὶ δὲν ἐρώτηξε ποτὲ ἐκείνη νὰ τςὶ ποῦσι·
μὲ φρόνεψι λακτάριζε, μὲ γνῶσι τυραννᾶτο,
μέσα καψοφλογίζουντο, κι ὄξω δὲν ἐγροικᾶτο.
Ἂς λακταρίζῃ, ἂς καίγεται, ἂς εἶναι μαραμμένη,
κι ἂς πῶ γιὰ τὸ Ρωτόκριτο, πῶς βρίσκεται, πῶς πηαίνει.
Ὅσον ἐξενιτεύγουντο μακρὰ ἀπὸ τὴν 'Αθήνα,
τόσον καὶ πλιὰ οἱ λογισμοὶ τς ἀγάπης τὸν ἐκρίνα·
ἐμάργωνεν εἰς τὴ φωτιά, κ' ἤβραζε στὸν ἀέρα,
εἶχεν τὸν ἥλιο σκοτεινό, καὶ μαύρη τὴν ἡμέρα,
καὶ τὸ βοτάνι πού βρηκεν ὁ φίλος πλιὰ βαραίνει,
καὶ τὴν πληγήν του κακουργᾷ ἀμ' ὄχι νὰ τὴ γιαίνει,
κ' ἡ-ἁρμηνειά, ποὺ τοῦ 'δωκεν, ἤσφαλε δὲν ἐσάσε,
μὰ πλιὰ βαραίνει τὴν καρδιά, πλιὰ μέσα την ἐπιάσε,
κ' ἐγύρισε 'ς χερότερο, καὶ πλιὰ όχθρός του γίνη,
κι ὅσο μακραίνει τῆς φωτιᾶς, πλιὰ ἄφτεν εἰς τὸ καμίνι,
τὰ μάτια ντου ὅπου στρέφουντα, κι ὅπου κι ἂν ἐθωροῦσα,
δὲν εἶδαν ὀμορφύτερη ἀπὸ τὴν 'Αρετοῦσα·

καὶ τόσο πλιὰ τὰ κάλλη τζι τὸν ἐψυγομαραῖνα,
 ποὺ ὁ νοῦς δὲν ἐλαφρώνουντον, μηδ' οἱ πληγὲς ἐγιαῖνα.
Δὲν ξεύρει μπλιὸ ὁ Πολύδωρος εἶντα βουλὴ νὰ δώση,
 ὁ Ἔρωτας ἔχει μάθησι πλιὰ παρ' αὐτὸ καὶ γνῶσι,
γιατί 'ναι σὲ ψηλὸ θρονὶ καὶ πλούσο καὶ μεγάλο,
 καὶ πλιὰ κατέχει, πλιὰ μπορεῖ παρὰ κιανέναν ἄλλο.
Μέσα σὲ τοῦτο τὸν καιρὸ ὁ στρατολάτης φτάνει,
 κ' ἤμαθε γιὰ τὸν κύριν του, πῶς στέκει ν' ἀποθάνη.
Ἐμίσσεψε σπουδακτικὰ νὰ πάῃ στὴν Ἀθήνα,
 γιατὶ μὲ λόγια σπλαχνικὰ ἡ μάννα ντου τοῦ 'μήνα.
Εἶπέν το καὶ τοῦ φίλου ντου, τὸ πῶς τςὶ βιάζει ἡ-ὥρα,
 γλήγορα νὰ γιαγείρουσι στὴν ἰδικήν τως Χώρα.
Δὲν ἦτο γιὰ τὸν κύριν του ἐτοῦτο ποὺ σπουδάζει,
 μὰ ὁ λογισμὸς τῆς Ἀρετῆς εἶναι, ποὺ τόνε βιάζει·
καὶ τὸν καιρὸν ὁπού λειπε ἔτσι μακρὰ ἀπὸ κείνη,
 ἐπλήθυνεν ὁ πόθος του κι ἀμέτρητος ἐγίνη.
Σπουδακτικὰ γιαγέρνουσι, τὴ στράτα γληγοροῦσι,
 σώνου στὴ Χώρα βιαστικὰ τὸν ἄρρωστο νὰ δοῦσι.
Ἀλάφρωσι ὁ Ρωτόκριτος ἐγροίκησε στὰ πάθη,
 κι ἀποθαμένος ἦτονε, μά ζησε κι ἀνεστάθη.
Τὸν κύριν του καλύτερα ηὕρηκε δίχως βάρος,
 γιὰ δὰ δὲ ἐφοβούντονε νὰ τόνε πάρη ὁ Χάρος.
Ἐπῆραν ὅλοι ντως χαρά, μὰ πλιὰ ἡ καημένη μάννα,
 κι ὡσὰν τὸν εἶδεν οἱ πληγὲς τοῦ λογισμοῦ τζ ἐγιάνα.
Πᾶν τὰ μαντᾶτα ἐδῶ κ' ἐκεῖ καὶ ἀνεβοκατεβαῖνα,
 πῶς ἦρθεν ὁ Ρωτόκριτος, ὁπού λειπε στὰ ξένα,
καὶ φέρνει ἀέρας τὴ λαλιὰ τούτη στὴν Ἀρετοῦσα,
 χαρὰ μεγάλην ἤδειξε, τ' αὐτιά τζ ὀντὲ τ' ἀκοῦσα,
κι ἀέρας ἦτο δροσερός, στὰ σωθικά τζι μπῆκε,
 κουρφὰ κουρφὰ χαιράμενη περίσσα τὴν ἀφῆκε·

κι ἀξάφνου ὄντε τὸ γροίκησε, πὼς ἤσωσε στὴ Χώρα,
ἐχλόμιανε, ἐκοκκίνησε χίλιες βολὲς τὴν ὥρα,
καὶ γιὰ νὰ μὴ γνωρίσουσιν οἱ-ἄλλοι τὴ χαράν τςι,
μὲ σιγανάδα σύρθηκε μέσα στὴν κάμεράν τςι·
ἐκεῖ 'τονε κ' ἡ Νένα τζι, καὶ δυὸ καρδιὲς βαστοῦσι,
κεῖνα, ποὺ γιαίνουσι τὴ μιά, τὴν ἄλλην ἀρρωστοῦσι.
Ἐβάλθηκεν ἡ λυγερὴ σὰ φρόνιμη νὰ χώση
τς ἀγάπης τςι τὰ βάσανα νὰ μὴν τὰ φανερώση,
νὰ μὴ μπορῇ ὁ Ρωτόκριτος ποτὲ νὰ τὴ γνωρίσῃ,
πὼς ἔχει βάσαν' ἐρωτιᾶς, πὼς ἔχει πόθου κρίσι,
κι ἀγάλια ἀγάλια μὲ καιρὸ νὰ τοῦ τὸ φανερώνῃ,
ζάλο καὶ ζάλο νὰ κινᾷ ὁ πόθος νὰ ξαπλώνῃ.
Στολίζεται, ἀποφτειάνεται, κ' εἰς τοῦ κυροῦ τζι πηαίνει,
καὶ μὲ μεγάλη πεθυμιὰ νὰ τόνε δῇ ἀνιμένει.
Ἐκεῖνος ὡς ἐπέζεψε πρώτη δουλειά, ποὺ κάνει,
κουρφὰ κράζει τὴ μάνναν του, καὶ τὰ κλειδιά ντου πιάνει
νὰ γράψῃ πάλι βάσανα καὶ παίδα, ποὺ τὸν κρίνει,
νὰ βάλῃ ξύλα στὴ φωτιὰ κάρβουνα στὸ καμίνι.
Ἀνοίγει τ' ἀρμαράκιν του νὰ βρῇ τὴ ζγουραφιάν του,
νὰ κανακίσῃ στὸ πανὶ μὲ σπλάχνος τὴν κεράν του·
ὡς ἤνοιξε καὶ δὲ θωρεῖ τὴ στόρησιν ἐκείνη,
'ς ἀφόρμισι τὸν ἤρριξε κι ἄλλος ἐξαναγίνη,
ἀπάνω κάτω γύρευγε μὲ παιδωμὴ καὶ ζάλη.
Σὰν ὄντες κοιμηθῇ παιδὶ 'ς τςὶ μάννας τὴν ἀγκάλη
πολλὰ ἀκριβὸ καὶ μοναχὸ πολλὰ κανακεμένο,
κι ὡς θὰ τοῦ δώσῃ τὸ βυζί, τὸ βρίσκει ἀποθαμένο,
σηκώνει, ξαφορμίζει ὁ νοῦς στὸ ξαφνικὸ μαντᾶτο,
νὰ δῇ νεκρὸ στὰ χέρια τζι παιδί, ὁποὺ κοιμᾶτο,
συρθῇ τὸ αἷμα στὴν καρδιά, κ' ἡ-ὄψι ἀπομείνῃ
ἄσπρη χλομὴ σὰν τοῦ νεκροῦ, ἔτοιας λογῆς ἐγίνῃ.

Ἀποκρυγιαῖνα τὸ ζιμιὸ τςὶ νιότης του τὰ μέλη,
ὡς εἶδε, πὼς δὲν ηὕρισκεν ἐκεῖνο, ὁποὺ θέλει,
τὰ μάτια κάνει ὡσὰ νεκροῦ, κ' ἡ-ὄψι ντου ἀπομένει
μὲ δίχως αἷμα ζωντανὸ ὡσὰν ἀποθαμένη,
καὶ ζαλισμάρα τοῦ 'δωκε, παράτρομος μεγάλος,
καὶ δὲν ἐκάτεχε νὰ πῇ ἐκεῖνος εἶναι γὴ ἄλλος·
σὰν ὄνειρο τοῦ φαίνετο, καὶ πὼς κοιμᾶτ' ἐθάρρει
καὶ νὰ ξυπνήσῃ ἐνίμενε νὰ τά βρῃ μέσ' στ' ἀρμάρι.
Σὰν ἐπαρασυνήφερεν ὁ λογισμός του μέσα,
ἤρχισε νὰ καλοθωρῇ, ποιοὶ νά 'ναι, ποὺ τοῦ φταῖσα.

ΡΩΤΟΚΡΙΤΟΣ

Τίς νὰ τὰ πῆρεν ἀπὸ κεῖ, καὶ τίνος νὰ τὰ πῆγα,
λέει, δὲν ἦσανε πουλλιὰ τὰ γράμματα κ' ἐφύγα,
κι οὐδ' εἶναι μπορετό ποτε κλέφτης νὰ μπῆκε μέσα,
γιατὶ γυρέψειν ἤθελε ἀσήμι γὴ τορνέσα,
γὴ τίβοτσ' ἄλλο ἀκριβό, μὰ τὰ γραμμένα κεῖνα
οἱ κλέφτες, ἂν τὰ θέλα βρεῖ, στὸν τόπον τως τ' ἀφίνα.

ΠΟΙΗΤΗΣ

Κράζει τὴ μάνναν του ζιμιό, ρωτᾷ, ξαναρωτᾷ τη,
σὰν κείνη π' ὅλα τὰ κλειδιὰ στὰ χέρια της ἐκράτει,
ἐκείνη μ' ὅρκους φοβεροὺς τοῦ λέει,

ΜΑΝΝΑ ΡΩΤΟΚΡΙΤΟΥ

Τὸ κλειδί σου,
γιέ μου, ἐγὼ τὸ φύλασσα, στὴν ξενιτειὰ ὅντεν ἦσου,
κι ἀθρώπου δὲν τὸ θάρρεψα, μηδ' ἤφινα ποτέ μου
κιανένα νἄμπῃ δίχως σου, νὰ ζήσῃς καλογιέ μου.
Μιὰν ὥρα μόν' ἡ Ρήγισσα ἦρθε κ' ἡ-'Αρετοῦσα
νὰ δοῦσινε τὸν κύρι σου, τὸ βάρος σὰν ἀκοῦσα,

κ᾽ εἰς τὸ περβόλι θέλησεν ἐκείνην τὴν ἡμέρα,
νὰ πάρῃ περιδιάβασι τ᾽ Ἀφέντη ἡ θυγατέρα,
κι ὠρέγετο νὰ συντηρᾷ τὰ δεντρικά, ποὺ ἀθοῦσα,
περίσσα τὰ ξενίζουνταν, ὅσες κι ἂν τς ἀκλουθοῦσα.
Ὅλο τὸ τριγυρίσασι, στὴν κατοικιά σου σῶσα,
κι ἀπόξω σὰν τὴν εἴδασι, τὴν ἀποκαμαρῶσα,
κ᾽ ἐφάνη μου νά ᾽ναι πρεπὸ ν᾽ ἀνοίξω νἄμπου μέσα,
γιατὶ ἐθώρουν τςὶ Κερᾶς ἀπόξω καὶ τς ἀρέσα.
Μὲ τάξι καὶ μὲ φρόνεψιν ἐμπῆκα κ᾽ ἐθωροῦσα,
τςὶ στόλισες ὠρέγουνταν, τςὶ πάστρες ἐπαινοῦσα,
καὶ δὲν ἁπλώσασι ποθές, μόνον ἡ Ρηγοπούλλα,
πού ᾽νοιξεν καὶ στοχάστηκεν εἰς τὴν καμεροπούλλα,
μὰ τίβοτσι δὲν ἤπιασε, μὰ τὸ ζιμιὸν ἐβγῆκε,
μουδ᾽ ἅπλωσε, μὰ ᾽σὰν Κερά, ὡς τά βρηκε, τ᾽ ἀφῆκε.
Πρᾶμα ἃ σοῦ λείπῃ καὶ ζητᾷς, ξελησμονᾷς το, γιέ μου,
καὶ τὸ κλειδί σου κιανενὸς δὲν τό ᾽δωκα ποτέ μου.

ΠΟΙΗΤΗΣ

Τό ᾽κουσεν ὁ Ρωτόκριτος τ᾽ ἀναθιβάνει ἡ μάννα,
τὰ λόγια τζι σὲ λογισμοὺς μεγάλους τὸν ἐβάνα,
μὰ δὲν τὸ ξεφανέρωσε, μέσα κουρφὸ τὸ κράτει,
καὶ λέει,

ΡΩΤΟΚΡΙΤΟΣ

Ὅ τι κι ἂν κρούφευγα, ξέρουν το στὸ Παλάτι,
κι ὡς τά πιασε καὶ διάβασε καὶ τά δε ἡ-᾽Αρετοῦσα,
λόγια ᾽σὰν ποὺ πολλὲς βολὲς τ᾽αὐτιά τζι μοῦ τὰ ᾽κοῦσα,
κ᾽ ἡ ζγουραφιὰ βεβαίωσε, κ᾽ ἤκαμε νὰ γνωρίσῃ,
πῶς βρίσκομαι γιὰ λόγου τζι ᾽ς πόθου κι ἀγάπης κρίσι,
᾽ς ὅ τι μιλεῖ ὁ λογαριασμός, πολλά θελε μανίσει,
γεῖς δουλευτὴς τοῦ Παλατιοῦ τόσα ν᾽ ἀποκοτήσῃ,

νὰ ζγουραφίση μιὰν Κερὰ νὰ τὴν κρατῆ χωσμένη,
καὶ καθ᾿ ἀργὰ νὰ τραγουδῆ, ἡ·ἀγάπη πῶς μαραίνει,
καὶ τοῦ κυροῦ τζι τά ᾿δειξε, καὶ δὲ μοῦ λείπουν πάθη,
καὶ ἐδά ᾿βρε τὸν τραγουδιστή, ποὺ γύρευγε νὰ μάθη·
καὶ τοῦτο ὁ λογαριασμὸς εὔκολα μοῦ τὸ δείχνει,
τὴ ζγουραφιὰ καὶ τὰ χαρτιὰ φυλάσσει δὲν τὰ ρίχνει.
Γιὰ χαλασμό μου τά πιασε κεῖν᾿ ὅλα ἀπὸ τ᾿ ἀρμάρι,
ὄχι νὰ θὲ νὰ τὰ θωρῆ νὰ μάθη νὰ ριμάρη.
Τά χωνα ξεχωστήκανε, τὰ κρούφευγα φανῆκα,
καὶ τὰ μοῦ δίδασι χαρά, ὀχθροί μου ἐδὰ γενῆκα.
᾿Ανάθεμα τὸ ριζικό, ἀνάθεμα τὴν ὥρα,
π᾿ ὁ φίλος μοῦ ᾿δωκε βουλὴ νὰ πάω ᾿ς ἄλλη χώρα.

ΠΟΙΗΤΗΣ

Στέκει, λογιάζει καὶ θωρεῖ, εἶντα μπορεῖ νὰ κάμη,
νὰ βουηθηθῆ ᾿ς ἔτοια δουλειά, καὶ τρέμει σὰν καλάμι·
κι ἂν τόνε κράξη ὁ Βασιλιὸς νὰ τὸν ἀναρωτήξη,
μ᾿ εἶντα λογῆς λογαριασμὸ τὸ μαῦρ᾿ ἄσπρο νὰ δείξη,
καὶ μὲ μεγάλο λογισμὸ θωρεῖ, ξαναθωρεῖ το,
γιατὶ ἤβλεπε τὸ κάμωμα πολλὰ καθάριον ἦτο.
Ζερβὰ δεξὰ τὸ γύριζε, πάντα βρισκε πὼς φταίει,
γιατὶ τὸ φῶς τὸ λαμπιρὸ νύκτα κιανεὶς δὲ λέει.
᾿Ογιὰ λιγώτερο κακὸ θὲ νὰ σταθῆ στὸ σπίτι,
κ᾿ εἰς τς ἄλλους τούτη τὴ δουλειὰ πολλὰ κουρφὴ κρατεῖ τη·
μόνον εἰς τὸν Πολύδωρον ὅλα τὰ φανερώνει,
καὶ κάποια, ποὺ τοῦ κρούφευγε, ἐδὰ δὲν τοῦ τὰ χώνει.
Εἶπέν του γιὰ τὴ ζγουραφιά, ποῦ ᾿τον καὶ πῶς ἐχάθη,
κι ὡς τό κουσεν ὁ φίλος του ἀσάλευτος ἐστάθη,
καὶ δὲν κατέχει εἶντα νὰ πῆ, κ᾿ εἶντα βουλὴ νὰ δώση,
εἰς ἔτοια πράματα ψιλὰ κομπώνεται κ᾿ ἡ γνῶσι·

ἐκράτειεν το γιὰ ἀπαρθινό, πὼς στοῦ Ρηγὸς τὴ χέρα
βρίσκουνται κεῖνα τὰ χαρτιὰ ἀπὸ τὴν πρώτη μέρα.
Ποῦρ᾽ ἤδωκε κι αὐτὸς βουλὴ στὸ σπίτι ν᾽ ἀπομείνῃ
ὁ Ρώκριτος, ὥστε νὰ ᾽δοῦ γιὰ τὴ δουλειὰν ἐκείνη·
κατάχωστα μὲ πονηριὰ καὶ γνῶσι νὰ ξανοίξου,
κι ἀνὲ μπορέσουν τὸ κακὸ καὶ βάρη ἀλλοῦ νὰ ρίξου,
νὰ βροῦσι φίλους κ᾽ ἐδικοὺς κουρφὰ νὰ τῶς μιλήσου,
νὰ ψομομαρτυρήσουσι ὀγιὰ νὰ τοῦ βουηθήσου,
νὰ ποῦν πὼς ἄλλος τά ᾽δωκε στοῦ Ρώκριτου τὴ χέρα,
νὰ σάζουσι τὰ λόγια ντως στὴν ὥρα στὴν ἡμέρα,
καὶ γιὰ κιανέναν ἄθρωπο, ποὺ νὰ ᾽ν ἀποθαμένος,
νὰ ποῦν πὼς κεῖνος τά δωκε, νὰ βουηθηθῇ ὁ φταισμένος.
Τούτ᾽ ἡ βουλή, ποὺ τοῦ ᾽δωκεν ὁ φίλος δὲν τ᾽ ἀρέσει,
δὲν ἔχει πόδια νὰ σταθῇ ἐκεῖνος, ὁποὺ φταίσῃ,
λέει του,

ΡΩΤΟΚΡΙΤΟΣ

Φίλ᾽ ἄ μ᾽ ἀγαπᾷς, καὶ θὲς νὰ μοῦ βουηθήξῃς,
εἰς τὸ Παλάτι πήγαινε νὰ δῇς καὶ νὰ ξανοίξῃς
τοῦ Βασιλιοῦ τὸ πρόσωπο, ἂν εἶναι μανισμένος,
γὴ ποῦρι καὶ χαιράμενος καὶ καλοκαρδισμένος·
κι ἄ σοῦ μιλήσῃ σπλαχνικά, γιὰ λόγου μου ρωτήξῃ,
γὴ ἀνάβλεμμ᾽ ἄγριο καὶ θολὸ καὶ γρινιασμένο δείξῃ,
νἄρθῃς ζιμιὸ νὰ μοῦ τὸ πῇς, νὰ μάθω τὰ μαντᾶτα,
νὰ ξοριστῶ νὰ πορπατῶ ᾽ς τσὶ ξενιτειᾶς τὴ στράτα,
κι ἀγάλια ἀγάλια νὰ φυρῶ, οἱ ὀλπίδες σὰ χαθοῦσι,
καὶ τὸ μαντᾶτο γλήγορα νἄρθου νὰ σᾶς ε ποῦσι,
πὼς γιὰ τὸν πόθον τς ἐκεινῆς, ποὺ γάπησα στανιῶς τσι
ἐπόθανα κ᾽ ἐτέλειωσα κ᾽ ἐχάθηκα ἀπ᾽ ὀμπρός τσι,
νὰ τὸ γροικήσῃ νὰ χαρῇ, κι ὅ τι ἤσφαλα γιὰ κείνη
νὰ μὴν ἀναθιβολευτῇ, κι ἀνέγνοια νὰ πομείνῃ.

ΠΟΙΗΤΗΣ

Ὁ φίλος τ᾽ ἀνεδάκρυωσε στὰ λόγια, ποὺ τ᾽ ἀκούει,
κ᾽ ἡ πρίκα ντου κι ὁ πόνος του μέσ᾽ στὴν καρδιὰ τοῦ κρούει,
λέει του,

ΠΟΛΥΔΩΡΟΣ

Μὴν πρικαίνεσαι, τούτη τὴν ἔγνοια δῶσ᾽ μου,
καὶ νὰ ξανοίξω στὰ μπορῶ σοῦ τάσσω μοναχός μου,
κι ὅ τι σημάδι θέλω ᾽δεῖ νὰ σοῦ τὸ πῶ καὶ σένα.
νὰ συβουλέψωμε κ᾽ οἱ δυὸ εἰς τά ᾽χεις καμωμένα.

ΠΟΙΗΤΗΣ

᾽Ετοῦτος ἤπρασσε συχνιὰ στοῦ Ρῆγα τὸ Παλάτι,
μὰ ἀγάπες δὲν ἐγύρευγε, οὐδὲ φιλιὲς ἐκράτει,
(κ᾽ εὔκολα κεῖνοι ποὺ μποροῦν, κ᾽ οἱ ᾽Αφέντες, ὁπ᾽ ὁρίζου,
᾽ς ἔτοια μεγάλα σφάλματα γρινιάζου καὶ μανίζου),
κ᾽ ἐκίνησε σὰ δουλευτὴς νὰ πὰ νὰ χαιρετίσῃ,
ὀγιὰ νὰ δῇ τὸ πρόσωπο τ᾽ ᾽Αφέντη νὰ γνωρίσῃ.
᾽Επῆε μ᾽ ἔτοιο λογισμό, καὶ χαιρετᾷ τὸ Ρῆγα,
κι αὐτὸς πασίχαρος ρωτᾷ, καὶ λέει πῶς ἐπῆγα
στὰ ξένα, ποὺ γυρίζασι, κ᾽ εἶντα μαντᾶτα φέρα,
καὶ δίδει του καὶ φίλησε τὴ σπλαχνικήν του χέρα,
καὶ μὲ τὸ γέλιο τοῦ μιλεῖ, χαρὰ πολλὴ τοῦ κάνει,
ρωτᾷ γιὰ τὸ Ρωτόκριτο, πῶς εἶν καὶ δὲν ἐφάνη.
Ἦτον ἐκεῖ κ᾽ ἡ-᾽Αρετή, τὰ λέγασιν ἐγροίκα,
καὶ τὰ κουρφὰ τζ ἐφύλαξε, κι ὄξω δὲν ἐφανῆκα.
Ποῦρι δὲν ἦτο μπορετὸ ὅλους νὰ τςὶ κομπώνῃ,
κ᾽ ἐγνώρισ᾽ ὁ Πολύδωρος κεῖνο, ποὺ ᾽ς τς ἄλλους χώνει.
Εἶδέν τηνε χαιράμενη, εἶδέν τη ξεγνοιασμένη,
εἶντα σημάδι θέλει μπλιὸ νὰ στέκῃ ν᾽ ἀνιμένῃ;

σὰν ηὕρηκεν καλὲς καρδιές, ζιμιὸ παρηγορήθη,
καὶ μὲ γλυκότη τοῦ Ρηγὸς στὰ τοῦ ᾿πε πιλογήθη.
λέει,

ΠΟΛΥΔΩΡΟΣ

Ὁ Ρωτόκριτος κακὰ βρίσκεται γιὰ τὴν ὥρα,
κ᾿ εἰς τὸ κλινάριν ἤθεκεν, ὡς ἦρθεν εἰς τὴ Χώρα.

ΠΟΙΗΤΗΣ

Ἡ-᾿Αρετοῦσ᾿ ὡς τ᾿ ἄκουσεν, ἐχλόμιανε κ᾿ ἐφάνη
τὸ πὼς ἐτούτη ἡ-ἀρρωστιὰ μέσ᾿ στὴν καρδιὰ τὴν πιάνει.
Σφαίνει ὁποὺ ᾿πῇ κ᾿ οἱ λογισμοὶ τ᾿ ἀθρώπου δὲ γροικοῦνται,
γιατὶ μὲ δίχως ἐμιλιὰ στὸ πρόσωπο θωροῦνται.
Ἄς πάσκῃ ποῦρι ὅσο μπορεῖ ἄθρωπος νὰ τὸ χώνῃ,
τὰ μάτια καὶ τὸ πρόσωπο ὅλα τὰ φανερώνει·
μπορεῖ λίγ᾿ ὥρα νὰ κρατῇ λίγ᾿ ὥρα νὰ κομπώνῃ,
μὰ γλήγορα γνωρίζεται κεῖνο, ποὺ θὲ νὰ χώνῃ.
᾿Εγνώρισ᾿ ὁ Πολύδωρος κατέχοντας καὶ τ᾿ ἄλλα,
πὼς οἱ γραφὲς κ᾿ ἡ ζγουραφιὰ σὲ πόθο τὴν ἐβάλα.
Κεῖ πού ᾿χε τὴν παρηγοριά, τὸ πὼς δὲν τὰ κατέχει
ὁ Ρῆγας κεῖνα τὰ κουρφά, κι οὐδ᾿ ἔτοιαν ἔγνοιαν ἔχει,
πρικαίνεται, κ᾿ εἰς τὰ θωρεῖ, σὰ φρόνιμος λογιάζει,
τὸ πὼς δὲν ἤσβησ᾿ ἡ φωτιά, μὰ ᾿ς δυὸ κεντᾷ καὶ βράζει.
Δειλιᾷ τέτοιαν κακὴν ἀρχή, τὸ τέλος τςι φοβᾶται,
κι ὄχι τὸν ἕνα μοναχὰς μὰ καὶ τςὶ δυὸ λυπᾶται.
Μισσεύγει κι ἀποχαιρετᾷ, στοῦ φίλου ντου γιαγέρνει,
καὶ τὰ μαντᾶτα ὡς φρόνιμος συγκεραστὰ τὰ φέρνει,
λέει του,

ΠΟΛΥΔΩΡΟΣ

᾿Αδέρφι, κάτεχε, κι ὁ Ρῆγας δὲν τὸ ξεύρει
ἀκόμη κεῖνο τὸ κακό, ποὺ μέλλεται νὰ σ᾿ εὕρῃ,

κι ὁλόχαρος μ᾽ ἐρώτηξε, ὡς μ᾽ εἶδεν, ὀγιὰ σένα,
καὶ πῶς τὰ πήγαμε κ᾽ οἱ δυό, ποὺ λείπαμε στὰ ξένα·
μά τς ᾽Αρετῆς τὸ πρόσωπο καθάρια φανερώνει,
πὼς ἔχει μάνιτα πολλή, κι ὡς φρόνιμη τὸ χώνει,
μὰ τ᾽ ὄνομά σου ὡς τό ᾽κουσε, ᾽ς τόσ᾽ ὄχθριταν ἐμπῆκε,
φαρμάκιν ἐκ τ᾽ ἀρθούνια τζι μὲ τὸν καπνὸν ἐβγῆκε,
καὶ σιγανὰ τὰ χείλη τζι ἀνεβοκατεβῆκα,
καὶ μέσ᾽ στὸ στόμα μίλησε, ὁπ᾽ ἄλλος δὲν ἐγροίκα,
κ᾽ ἐκ τοῦ στομάτου τὸν καπνὸ κ᾽ ἐκ τὰ σημάδια τζ ὅλα
μὲ μάνιτα ᾽δα καὶ νὰ πῆ, ὁ κλέφτης ἦρθεν κιόλα;
τὰ χείλη τὰ ξαμώνασι δίχως νὰ τὰ μιλοῦσα
τὰ μάτια μου γροικήσασι, τ᾽ αὐτιὰ τὸ δὲν ἀκοῦσα,
καὶ λέω σου νὰ βλέπεσαι, καὶ τὴ φωτιὰ νὰ σβήσῃς,
κ᾽ εἰς τὸ Παλάτι τοῦ Ρηγὸς μπλιό σου νὰ μὴν πατήσῃς.
Τὴ μάννα καὶ τὸν κύρι σου ἡ-᾽Αρετὴ λυπᾶται,
γιαῦτος τὸ σφάλμα, πού καμες, γιὰ ᾽δὰ δὲ μολογᾶται,
γιατὶ κατέχει κι ἂν τὸ πῆ, ὁ Ρῆγας δὲν ἀφίνει
ἀγδίκιωτος ᾽ς ἔτοια δουλειὰ μεγάλη ν᾽ ἀπομείνῃ·
μ᾽ ἀνὲν καὶ ᾽δῆ ἀπὸ λόγου σου ξόμπλι κιανέναν ἄλλο,
τὸ φανερώνει τοῦ κυροῦ, κάτεχε, χωρὶς ἄλλο,
κι ἂν εἶναι καὶ φανερωθῆ, κι ὁ Ρῆγας νὰ τὸ μάθῃ,
κακομοιριὲς τὸ σπίτι σας ἔχει πολλὲς νὰ πάθῃ.
Γιὰ τοῦτο ξώφευγε ἀπὸ κεῖ, δεῖχνε πὼς δὲν κατέχεις,
καὶ πὼς οὐδ᾽ ἔτοιο λογισμὸν οὐδ᾽ ἔτοιαν ἔγνοιαν ἔχεις,
γιὰ νὰ λογιάσῃ πὼς ποθὲς τά βρες κ᾽ ἐλάχασί σου,
κι ἄκακα δίχως πονηριὰ τά ᾽χες στὴ φύλαξί σου,
καὶ μὴ ζητᾷς κιαμιὰ βολὰ νὰ μάθῃς τίς τὰ πιάσε,
καὶ φρόνιμος παρὰ ποτὲ ἐδὰ τυχαίνει νά ᾽σαι,
νάρθῃ νὰ ξελησμονηθῆ τὸ πρᾶμα νὰ περάσῃ,
μά ᾽δά, ποὺ βράζει, βλέπεσε νὰ μὴν καῆς στὴ βράσι.

ΠΟΙΗΤΗΣ

Ἤστεκεν ὁ Ρωτόκριτος μὲ λογισμὸ κ᾽ ἐγρόικα,
λίγη τὴν ἔχει τὴ χαρά, μεγάλη ντου εἶν ἡ πρίκα·
πὼς δὲν κατέχει ὁ Βασιλιός, τοῦτο πολλὰ τ᾽ ἀρέσει,
μὰ οἱ μάνιτες τῆς Ἀρετῆς βράζουν πολλὰ καὶ καίσι.
Στὸ σπίτ᾽ ἐβάλθη νὰ σταθῇ μέρες, νὰ μὴν τὸν δοῦσι,
κι ὀντὲ ρωτήξ᾽ ὁ Βασιλιός, πὼς εἶν κακὰ νὰ ποῦσι.
Τὸν ἀρρωστάριν ἤκαμε, κι ὁ κύρις τὸ πιστεύγει,
καὶ γιατρικὰ πολλῶ λογιῶ πέμπει νὰ τοῦ γυρεύγῃ.
Ἡ-Ἀρετὴ μὲ λογισμὸ τὴν ἀρρωστιάν του γροίκα,
μέσ᾽ στὴν καρδιά ᾽χε τὸν καημό, στὰ σωθικὰ τὴν πρίκα.
Ὁ κύρις τσι καθημερινὸν ἤπεμπε νὰ μαθαίνῃ,
χαρὰ μεγάλην ἤπαιρνε, τὸ θέλαν πεῖ πὼς γιάινει·
γιατὶ τὸν κύριν τ᾽ ἀκριβὸ τὸν εἶχε στὸ Παλάτι,
ἔτσι κι αὐτεῖνο σὰν παιδὶ καὶ τέκνο τὸν ἐκράτει.
Μέσα σὲ τοῦτο τὸν καιρό, ποὺ οἱ μέρες ἐπερνοῦσα,
τέσσερα μῆλα δίφορα ηὗρεν ἡ-Ἀρετοῦσα,
πέμπει καὶ κανισκεύγει τα εἰς τ᾽ ἄρρωστου τὴ μάννα,
ἐκεῖνα ἐγενήκασι γιατροὶ καὶ τὸν ἐγιάνα.
Σὰν τά δε καὶ σὰν τοῦ πασι, πὼς εἶν ἐκ τὸ Παλάτι,
κ᾽ εἴπασι ποιὰ τῶς τά ᾽πεψε, καὶ ποιὰ χέρα τὰ κράτει,
ὁληνυκτὶς ἐλόγιαζε, καθόλου δὲν κοιμᾶται,
καὶ μ᾽ ἔτοια ξόμπλια φανερὰ ἀντρεύγει, ξεφοβᾶται·
λέει,

ΡΩΤΟΚΡΙΤΟΣ

Πῶς εἶναι μπορετό, πῶς μοιάζει τοῦτο νά ᾽χῃ
ἡ-Ἀρετοῦσα μετὰ μὲ τόση κακιὰ καὶ μάχη,
ἂν εἶν καὶ κατὰ πὼς θωρῶ, κι ὁπόχω γνωρισμένα,
τὴ μάννα μου κανίσκεψε ξαρρωστικὸ γιὰ μένα;

δὲ θέλω μπλιὸ γιὰ ἔτοια δουλειὰ τοῦ φίλου νὰ μιλήσω,
τὴ γνώμην του κατέχω τη, πάντα μὲ σύρν᾽ ὀπίσω,
κι ἀμπόδισμα καὶ δυσκολιὲς καὶ μπέρδεμα μοῦ βάνει,
καὶ χώνει μου τὸ γιατρικό, ὁπού μπορὰ μὲ γιάνῃ.
Εἰς τὰ γροικῶ κ᾽ εἰς τὰ θωρῶ, κ᾽ εἰς ὅ,τι μ᾽ ἀρμηνεύγει
ὁ Ἔρωτας, ἡ-᾽Αρετὴ νὰ βλάψῃ δὲ γυρεύγει
κιανένα γιὰ τὴ ζγουραφιά, μηδὲ γιὰ τὰ γραμμένα,
μηδ᾽ ὄρεξι κιαμιὰ κακὴ δὲν ἔχει μετὰ μένα.
Κι ἂν εἶχεν εἶστ᾽ ἀπαρθινό, καὶ τόσο νὰ μανίσῃ,
ἤθελ᾽ ἀστράψει ὥς ἐδά, νὰ βρέξῃ νὰ χιονίσῃ·
μὰ ᾽γὼ θωρῶ καλοκαιριά, μέρα σιγανεμένη,
καὶ νέφαλο στὸν οὐρανὸ θολὸ δὲν ἀπομένει.
Πάντ᾽ ἡ γυναῖκα ἀνερωτᾷ, καὶ πεθυμᾷ ν᾽ ἀκούσῃ,
πὼς ὅλοι τήνε ρέγουνται κι ὅλοι τὴν ἀγαποῦσι,
κι οὐδὲ μανίζει οὐδὲ χολιᾷ, ἀμὴ πολλὰ τς ἀρέσει,
ὅλοι μεγάλοι καὶ μικροὶ ὅμορφη νὰ τὴ λέσι·
κι ἂν ηὖρε τὰ τραγούδια μου, τὸ σκιάσμα τς ὀμορφιᾶς τςι
δὲν ἐκακωσυνεύτηκε, μά ᾽χει το γιὰ χαράν τςι.
Λογιάζει πὼς σὰ δουλευτής, ὁπού ᾽μαι στὸ Παλάτι,
ἤπιασα καὶ ζγουράφισα τὸ σκιάσμα, ὁποὺ κράτει.
Δὲ λέει πὼς τὴν ἀγαπῶ, μὰ σὲ καλὸ τὸ πιάνει,
κ᾽ ἔτοια γλυκότη κι ὀμορφιὰ ποτὲ κακὸ δὲν κάνει.
Γλήγορα θὲ νὰ σηκωθῶ νὰ πῶ τὸ πὼς ἐγιάνα,
κ᾽ ἐπέρασέ μου τὸ κακὸ κ᾽ οἱ πόνοι, ποὺ μ᾽ ἐπιάνα,
κ᾽ εἰς τὸ Παλάτι μοναχὸς νὰ πάω μιὰν ἡμέρα,
καὶ νὰ φιλήσω ὡς δουλευτὴς τ᾽ ᾽Αφέντη μου τὴ χέρα,
γιὰ νὰ γνωρίσω καὶ νὰ ᾽δῶ εἰς εἶντα στράταν εἶμαι,
κι ὁ λογισμός, ὁπού ᾽βαλα, γὴ γιαίνει γὴ ἀρρωστεῖ με.

ΠΟΙΗΤΗΣ

Ἡ κάηλα ἡ ψοματινὴ ἐπέρασε καὶ διάβη,
νερὸ γυρεύγει στὴ φωτιά. πρὶ νὰ τὸν ἀναλάβῃ.
Ντύνεται καὶ σηκώνεται, κι ἀπείτις ἐσηκώθη,
δυὸ μέρες ἦτο σφαλιστὸς κι ἀπόκεις φανερώθη.
Θωροῦν τον φίλοι κ᾽ ἐδικοί, παίρνου χαρὰ μεγάλη,
ποὺ πρῶτα ᾽κεῖ δὲν ἤφινε κιανένα νὰ προβάλῃ.
Ἦρθεν κι ὁ φίλος, καὶ θωρεῖ τὸ φίλο ᾽ς ἄλλα φύλλα,
κ᾽ ἐκάμα νεκρανάστασι τῆς Ἀρετῆς τὰ μῆλα.
Γροικᾷ του κ᾽ ἐλογάριαζε νὰ πάῃ στὸ Παλάτι,
καὶ τὰ διατάματα διωξε, κι ἄλλη βουλὴν ἐκράτει·
ἐλόγιασ᾽ ὁ Πολύδωρος τὸ πὼς κουρφὸ θὲ νά ᾽ναι
μαντᾶτ᾽ ἀπὸ τὴν Ἀρετή, κ᾽ ἐκεῖνο τὸν ἐγιάνε·
λέ᾽ ὅ τι κι ἂν ἐκόπιασα, θωρῶ νεκρὰ πομεῖνα,
καὶ χορτασμένον ηὗρηκα ἕναν ὁποὺ ἐπείνα.
Γιὰ τότες μπλιὸ δὲν τοῦ μιλεῖ, μὰ λόγιασε πὼς ἔχει
μαντᾶτ᾽ ἀπὸ τὴν Ἀρετή, ὥστε νὰ τὸ κατέχῃ.
Στολίζετ᾽ ὁ Ρωτόκριτος νὰ πάῃ στὸ Παλάτι,
μὲ ταπεινότη κίνησε, καὶ μ᾽ ἔγνοιαν ἐπορπάτει.
Ἤβανε χίλιους λογισμούς, εἶντα ν᾽ ἀποφασίσῃ,
κ᾽ εἶντα νὰ κάμῃ πρὸς αὐτὸν τῆς Ἀρετῆς ἡ κρίσι.
Δὲ θέλει παρὰ μιὰ φορὰ νὰ τὴν ἀναντρανίσῃ,
κι ἂν ἔχῃ μάχη πρὸς αὐτὸ νὰ δῇ καὶ νὰ γνωρίσῃ,
κι ἀπόκεις μπλιὸ νὰ μὴ στραφῇ στὸν τόπο πού ᾽ν ἐκείνη,
νὰ καίγετ᾽ ὁλομόναχος ᾽ς τς ἀγάπης τὴν ὀδύνη.
Ἐσίμωσε, τοῦ Παλατιοῦ ἀνέβηκε τὴ σκάλα
ἐκείνης, ποὺ τὸν πότιζε τὸ μέλι καὶ τὸ γάλα,
καὶ μπαίνει μέσα, χαιρετᾷ σὰ δουλευτὴς τὸ Ρῆγα,
πρὸς τὴ μερὰ τῆς Ἀρετῆς ἐστράφηκεν ὀλίγα·

καὶ κείνη μὲ τὴν πονηριὰ δὲν ἤθελε γιὰ πρώτη
νὰ δείξῃ τοῦ Ρωτόκριτου πῶς ρέγεται τὴ νιότη.
Ἐχλόμιανε κ᾽ ἐκρύγιανε, τὴν ἴδιαν ὥρα πάλι
ἐξάψα, ξεκοκκίνησα τὰ πλουμιστά τζι κάλλη·
ἀνοῖγαν καὶ σφαλίζασι τὰ φύλλα τςὶ καρδιᾶς τςι,
καὶ μὲ τὴν πρίκα ἤτονε συγκεραστὴ ἡ χαρά τζι.
Στοῦ πόθου τὰ μπερδέματα εἶχε χαρὰ μεγάλη
νὰ βλέπῃ ἕναν π᾽ ἀγαπᾷ, μ᾽ ἔτοια ὁμορφιὰ καὶ κάλλη·
μὰ ὡς εἶχε βάλει εἰς τὸ νοῦ, κι ὡς ἤθελε λογιάσει,
ποιὰ στράτα μέλλει νὰ κρατῇ, καὶ ποιὰ βουλὴ νὰ πιάσῃ
νὰ βγῇ τὸ πρᾶμα μὲ τιμή, ὁπού ᾽βαλε στὸ νοῦν τςι,
καὶ νὰ γενῇ μὲ τὴν εὐκὴ μάννας καὶ τοῦ κυροῦ τζι,
χολικιασμένη πόμενε, καὶ πόλεμο μεγάλο
εἶχε στὰ φύλλα τςὶ καρδιᾶς γιὰ τό ᾽να καὶ γιὰ τ᾽ ἄλλο·
κουρφὰ τὸν ἀνεντράνιζε, κι οὐδὲ πολλὰ συχνιάζει,
ἀκάτεχη ᾽ς ἔτοια δουλειὰ καὶ δίχως πόθο μοιάζει·
κ᾽ ἐκεῖ ποὺ πάντα σὰν Κερὰ ἀνέγνοια τὸν ἐθώρει,
ἐδὰ κλιτὰ καὶ ντροπιαστὰ τὸν ἤβλεπεν ἡ κόρη,
κ᾽ εἰς ἔτοια χρειὰν ἀντρεύγετο νὰ τςὶ βουηθήσ᾽ ἡ γνῶσι,
καὶ τὴν ἀγάπη ἔτσι εὔκολα νὰ μὴν τοῦ φανερώσῃ,
νὰ τόνε σύρῃ τὸν καιρό, ὅπου μπορεῖ νὰ σώσῃ,
καὶ τὰ κουρφά τζ᾽ ὁ Ρώκριτος ποτὲ νὰ μὴν τὰ νιώσῃ.
Μὰ τοῦτο σφαίν᾽ ὁποὺ τὸ πῇ, ὁ πόθος δὲν κομπώνει,
μὰ ὅποια ἀγαπᾷ, στὸν ἀγαπᾷ γοργὸ τὸ φανερώνει.
Ἤρχισεν ὁ Ρωτόκριτος τοῦ Παλατιοῦ συχνιάζει,
κι οὐδὲ τὰ πίσω συντηρᾷ, μηδὲ τἄμπρὸς λογιάζει.
Κιαμιὰ φορὰ μὲ φρόνεψι τὴν Ἀρετοῦσα θώρει,
γιὰ νὰ γνωρίσῃ εἶντα καρδιὰ κι ὄρεξιν ἔχ᾽ ἡ κόρη,
κι ἂν ἔχῃ μάχη καὶ κακιά, κι ἂν εἶναι μανισμένη,
καὶ τέτοια ἀπόφασ᾽ ἤστεκε μὲ φόβον κι ἀνιμένει.

Τὴν πρώτ᾿ ἐστράφη ἀπὸ λιγοῦ, τὴ δεύτερη πληθαίνει,
τὴν τρίτη παίρνει ἀποκοτιά, πλιὰ παραμπρὸς ἐμπαίνει.
Δέ τη καὶ ξαναδέ τηνε, ἀρχίνησεν κ᾿ ἡ κόρη
κ᾿ ἐσυχνοστρέφετο κι αὐτή, μὲ σπλάχνος τὸν ἐθώρει.
Κεῖ πού ᾿λεγε νὰ κρατηχτῇ, καιρὸς πολὺς νὰ διάβῃ,
Ἔρωτας τς ἧφτε τὴ φωτιά, κ᾿ ἤστεκε ν᾿ ἀναλάβῃ.
᾿Εθώρειεν τὸ Ρωτόκριτο πῶς ἦτον, κ᾿ ἐλυπᾶτο.
καὶ μὲ τὴν ἄκρα τοῦ ματιοῦ συχνιὰ τοῦ πιλογᾶτο.
Εἰς κάποιο μόδο γεῖς τ᾿ ἀλλοῦ ἤπαιζε μὲ τὸ μάτι,
ὁποὺ ᾿γνωρίσασιν κ᾿ οἱ δυό, πὼς μιὰ φιλιὰ τςὶ κράτει.
Ἤμοιασεν ὁ Ρωτόκριτος κεινοῦ τοῦ στρατολάτη,
πού ᾿λαχε ᾿ς περιποταμιὰ νερὸ θολὸ γεμάτη
κι ὥς τηνε ᾿δῇ φοβᾶταί τη, δειλιᾷ νὰ τὴν περάσῃ,
μὰ βιάζεται κι ἀποκοτᾷ νὰ τήνε δικιμάσῃ,
κι ἀγάλια ἀγάλια πορπατεῖ, ζάλο καὶ ζάλο κάνει,
νὰ δῇ τὸ βάθος τοῦ νεροῦ βέργα κρατεῖ καὶ βάνει,
πάντα τςὶ βέργας ἀκλουθᾷ, καὶ κείνη τιμονεύγει,
τὴν πλιὰν ἀνάβαθη μερὰ καὶ πλιὰ εὔκολη γυρεύγει·
κι ἀπείτις δῇ καὶ καλοδῇ, καὶ λίγο βάθος ἔχει,
περνᾷ, ξαναπερνᾷ τηνε, καὶ φόβο μπλιὸ δὲν ἔχει.
Ἔτσι αὐτεινοῦ τὰ μέλη ντου ἐτρέμαν καὶ δειλιοῦσα,
τὴν πρώτην, ὁποὺ ᾿στράφηκε κ᾿ εἶδε τὴν ᾿Αρετοῦσα,
κι ἀγάλια ἀγάλια ἀρχίνισεν ἀποκοτιὰ νὰ παίρνῃ,
νὰ συχνοπηαίνῃ στοῦ Ρηγὸς καὶ νὰ σπουδογιαγέρνῃ·
καὶ δικιμάζοντας κι αὐτὸς τὸ βάθος τῶν κυμάτω
ηὖρεν ἀνάβαθα νερά, καὶ μπλιὸ δὲν ἐφοβᾶτο.
᾿Εγνώρισ᾿ ἐκ τὰ μάτια τζι τὸν πόθο τςὶ καρδιᾶς τςι.
κ᾿ ἐκ τὴ χλομάδα τὴν πολλὴ κ᾿ ἐκ τὴν ἀδυναμιάν τςι,
τὸ πρᾶμα μπλιὸ δὲν εἶν χωστὸ στὸν ἕναν κ᾿ εἰς τὸν ἄλλο,
γιατὶ γνωρίσασιν κ᾿ οἱ δυό, πὼς πορπατοῦ ἕνα ζάλο.

Ἡ-Ἀρετοῦσ᾽ ὅσο μπορεῖ, ἤπασκε νὰ τὸ χώνῃ,
μὰ ὁ Ἔρωτας ὁ πίβουλος τήνε ξεφανερώνει,
κι ὅσο μὲ γνῶσι πονηριᾶς νὰ κουρφευτῇ γυρεύγει,
ὁ πόθος τὴ φανέρωνε, ἡ-ἀγάπη μαντατεύγει.
Τά χουσι μέσ᾽ στὸ λογισμό, κιανεὶς δὲν τὰ κατέχει,
μηδ᾽ ἄλλος τοῦτα τὰ γροικᾷ, μόν᾽ ὅποιος ἔγνοιαν ἔχει.
Ἡ Νένα τζι τὰ κάτεχε κι᾽ ὁ φίλος τοῦ ἐρωτάρι,
κ᾽ ἐσφάζουντα καθημερνὸ γιὰ τὰ δικά ντως βάρη.
Μπλιὸ οἱ-ἀρμηνειές τως δὲ μποροῦν ὄφελος νὰ τῶς κάμου,
προξενητᾶδες μοναχοὶ θὲ νά ᾽ν οἱ δυὸ τοῦ γάμου.
Ἐκρουφανεντρανίζασι, κ᾽ ἐκουρφοσυντηροῦσα,
γέλιο δὲ δείχνει ὁ γεῖς τ᾽ ἀλλοῦ, μηδὲ ποτὲ ᾽μιλοῦσα·
ἐδέτσι ἐπέρναν ὁ καιρός, τὰ μάτια σανε μόνο,
ποὺ ᾽μολογοῦσαν τςὶ καρδιᾶς τὰ πάθη καὶ τὸν πόνο.
Τ᾽ ἀνάβλεμμα τῆς Ἀρετῆς εἶναι στὸ ναὶ κ᾽ εἰς τ᾽ ὄχι,
μὲ φρόνεψι τὸ κάρβουνο εἰς τὴν ἀθάλη τό ᾽χει·
δὲ θὲ νὰ δείξῃ κ᾽ εὔκολα ὁ πόθος τὴν ὁρίζει,
μέσ᾽ ἄφτει βράζει ἡ φωτιά, μ᾽ ἀπόξω δὲν καπνίζει·
καὶ μ᾽ ὅλο π᾽ ὁ Ρωτόκριτος ἐγνώριζε κ᾽ ἐθώρει,
πὼς σπλαγχνικὰ συχνιὰ συχνιὰ ἀναντρανίζ᾽ ἡ κόρη,
ποτέ ντου δὲν ἀποκοτᾷ λόγο νὰ τςὶ μιλήσῃ,
γιατὶ γυρεύγει πλιὰ καλὰ τὴν κόρη νὰ γνωρίσῃ·
κι ὅλα τ᾽ ἀναντρανίσματα, ποὺ ᾽διδ᾽ ἡ Ἀρετοῦσα,
ἡ τάξι κ᾽ ἡ γλυκότητα πάντα τὰ συγκερνοῦσα,
κι ὀγιὰ τιμὴ κι ὀγιὰ βγενειὰ κι ὀγιὰ μεγαλωσύνη
νὰ τὴ γνωρίσῃ ἔτσι καλὰ ἀκόμη δὲν ἀφίνει·
καὶ μ᾽ ὅλο πού ᾽χε πεθυμιὰ νά ᾽τονε κάμῃ ταίρι,
θέλει καὶ τοῦτο ὁ καιρὸς μὲ γνῶσι νὰ τὸ φέρῃ.
Ἐθώρειεν τον ἀνεπεύγετο, κ᾽ ἐκεῖνο τήνε σώνει·
καὶ δίχως σπούδα σιγανὰ θὰ φτάνῃ τὰ ζυγώνει,

κ᾽ εὑρίσκετ᾽ ὁ Ρωτόκριτος μέσα στὸ ναὶ κ᾽ εἰς τ᾽ ὄχι,
ὧρες ᾽ς ἀέρα δροσερό, κι ὧρες ᾽ς φωτιὰ καὶ λόχη.
Ἤτρεμε κ᾽ ἐφοβᾶτονε, κ᾽ ἐβλέπουντο μὴ σφάλῃ,
νὰ δείξῃ τὸν ἀδιάντροπο ᾽ς ἔτοια Κερὰ μεγάλη,
καὶ πάντα μὲ κλιτότητα καὶ μὲ ταπεινοσύνη
ἐθώρειεν κ᾽ ἀναντράνιζε τὴν ὀμορφιὰν ἐκείνη,
κ᾽ ἤλεγε μέσ᾽ στὸ λογισμό,

ΡΩΤΟΚΡΙΤΟΣ

Κατέχω καὶ γνωρίζω
κι ἄξος δὲν εἶμαι ᾽γὼ ποτέ, ἔτοιαν Κερὰ νὰ ρίζω,
καὶ νὰ τὴν κάμω ταίρι μου, καὶ τὸ λοιπὸ τυχαίνει,
ὁ δουλευτὴς σὰ δουλευτὴς εἰς τὴν Κερὰ νὰ πηαίνῃ.
Τοῦτο μὲ σώνει κι ἂς περνῶ, σώνει με κι ἂς κατέχω,
πὼς ρέγεται νὰ μὲ θωρῇ, κέρδος μεγάλον ἔχω,
καὶ τίβοτσ᾽ ἄλλο ἀπ᾽ αὐτὴ δὲ μοιάζει ν᾽ ἀνιμένω,
τοῦτο ἄς ἔχω γιὰ θροφὴ νὰ τρώγω νὰ χορταίνω.

ΠΟΙΗΤΗΣ

Ὅποιοι ἀγαποῦσιν γκαρδιακά, παρηγοριὰ μεγάλη
παίρνου νὰ βλέπου γεῖς τ᾽ ἀλλοῦ τῶν ἀμματιῶ τὰ κάλλη,
χαίρουντ᾽ ἀναγαλλιοῦσινε μὲ τὴ θωριὰν ἐκείνη,
κι ἂ θέλου νὰ στραφοῦν κι ἀλλοῦ, ἡ-ἀγάπη δέν τς ἀφίνει.
Ἔτσι ᾽τον στὸ Ρωτόκριτο, ἔτσι στὴν Ἀρετοῦσα,
μὲ τὴ θωριὰν ἐθρέφουνταν, μὲ μαστοριὰ περνοῦσα,
δασκαλικὰ πορεύγουντα μ᾽ ὅλον ὁπού ᾽ν ἡ πρώτη,
ποὺ μπῆκε ᾽ς ἔτοια βάσανα ἡ-ἄπραγη ντως νιότη.
Μὴν τὸ κρατεῖτε γιὰ πολύ, μὴν τὸ θαμάζεστ᾽ ὅλοι
τοῦτες οἱ τέχνες βρίσκουνται ᾽ς τςὶ φύσις τὸ περβόλι,
κ᾽ εἰς πράματα πολλῶ λογιῶ, π᾽ ἄθρωπος δὲν κατέχει,
κι οὐδ᾽ ἤπραξε, μηδ᾽ εἶδέν τα ἡ φύσι μάθησ᾽ ἔχει.

Σὰν τὸ μωρό, ὁποὺ κιανεὶς φαητὸ δὲν τ᾽ ἀρμηνεύγει,
καὶ κεῖν᾽ ὅ τι ὥρα γεννηθῇ νὰ βρῇ βυζὶ γυρεύγει·
[ἀπὸ τὴν κοιλιὰν τςὶ μάννας του ἡ φύσι δασκαλεύγει,
καὶ τὸ βυζὶ γιὰ ζῆσίν του νὰ τό βρῃ πασπατεύγει],
καὶ δίχως νά 'χῃ δάσκαλο, μὲ μάθησι γεννᾶται,
κλαίει, γυρεύγει τὸ βυζί, κ᾽ ἡ μάννα τὸ λυπᾶται,
[κι ἂν εἶναι καὶ γιαμιὰ γιαμιὰ γάλα δὲν τὸ ταΐσῃ,
στὸ στόμα τὰ δακτύλια ντου βάνει νὰ πιπιλίσῃ],
δείχνει τὴ χρείαν του τὸ ζιμιό, καὶ μολογᾷ τὰ θέλει,
μ᾽ ὅλον ὁπού 'ν ἔτσι ἄφαντο καὶ βρέφος καὶ κοπέλλι·
ἔτσι 'ναι κ᾽ εἰς τὸν ἄγγουρο καὶ κόρη, ὄντεν ἀρχίσου
φιλιὰ νὰ κάμουν τς ἐρωτιᾶς, καὶ μποῦσι ν᾽ ἀγαπήσου.
Μ᾽ ὅλον ὁπού 'ν ἡ πρώτη ντως, καὶ μάθησι δὲν ἔχου,
τὸ κάνει χρειὰ 'ς ἔτοιες δουλειὲς γνωρίζουν καὶ κατέχου.
Δάσκαλος εἶν ὁ Ρώκριτος, κ᾽ ἡ 'Αρετοῦσα πάλι
χώνει τὸν πόθο φρόνιμα, σὰ νά 'λον καὶ μεγάλη,
καὶ σὰ νὰ θέλασι βρεθῇ ἄλλη φορὰ καὶ λάχει
εἰς ἔτοιο πόλεμο, γροικοῦ εἶντα ζητᾷ ἔτοια μάχη.

B

Μέσα σὲ τοῦτον τὸν καιρὸ ἦρθεν ἐκείνη ἡ ὥρα
    νὰ μαζωκτοῦν οἱ στρατηγοί, ν' ἀναγαλλιάσ' ἡ Χώρα,
νὰ κονταροκτυπήσουσι, τὰ δῶρα νὰ κερδαίσου,
    νὰ τιμηθοῦσιν οἱ καλοί, νὰ ντροπιαστοῦ ὅσοι πέσου.
Ἐκάτεχ' ὁ Ρωτόκριτος κεῖνο, ποὺ διαλαλήθη,
    κ' εἰσὲ μεγάλη πεθυμιὰ παρ' ἄλλον ἐκινήθη
νὰ δικιμάσῃ καὶ νὰ δῇ μ' ἄλογο καὶ κοντάρι,
    ἂν εἶν καλὸς νὰ πολεμᾷ σὰν κι ἄλλο παλληκάρι,
καὶ λέει τοῦ Πολύδωρου τότες τὴν ὄρεξίν του,
    καὶ φανερώνει τά 'θελε ζητῶντας τὴ βουλήν του.
Ὁ φίλος του σὰ φρόνιμος, ποὺ πάντα δυσκολεύγει
    τά 'χεν ἐκεῖνος ὄρεξι καὶ κεῖνα, ποὺ γυρεύγει,
κ' ἤπασκε πάντα νὰ σβηστῇ ὁ λογισμὸς ὁπ' ἔχει,
    καὶ τὴν ἀγάπη τς 'Αρετῆς νὰ μὴν τήνε ξετρέχῃ,
κατέχοντάς τον δυνατὸ παρ' ἄλλο καβαλλάρι
    ἐλόγιασε, πῶς τὴν τιμὴ ἀπ' ὅλους θέλει πάρει,
καὶ τὸ στεφάνι τὸ χρυσὸ μὲ νῖκος νὰ κερδαίσῃ,
    κ' ἡ-'Αρετοῦσα 'ς πλιὰ φιλιὰ κι ἀγάπη νὰ μπερδέσῃ.
Γι αὖτος πολλῶ λογιῶ ἀφορμὲς καὶ δυσκολιὲς τοῦ βάνει,
    γιατὶ δὲν τό 'χει ὄρεξι νὰ πάρῃ τὸ στεφάνι,
λέει του,

ΠΟΛΥΔΩΡΟΣ

    Ἂ θέλῃς τὴ βουλὴ τοῦ φίλου τοῦ καλοῦ σου
ἄς τὸ κονταροκτύπημα, ὁπού βαλεν ὁ νοῦς σου,

γιατὶ ἃ θελήσῃ ἡ μοῖρά σου καὶ τὸ στεφάνι πάρῃς,
καὶ δείξῃς ἀντρειὰ πολλὴ στ᾽ ἄλογο καβαλλάρις,
ὁ Ρῆγας εἶναι φρόνιμος καὶ θέλει τὸ λογιάσει,
πῶς ἤσουν ὁ τραγουδιστής, ὁπού βαλε νὰ πιάσῃ·
γιατ᾽ ἄλλος εἰς τὴ Χώρα μας δὲν εἶναι σὰν ἐσένα
εἰς τὴν ἀντρειάν, καὶ μολογᾷς καὶ δείχνεις τὰ χωσμένα
κ᾽ ἐκεῖνο, ποὺ γιὰ λύπησιν ἡ-᾽Αρετὴ κουρφεύγει,
καὶ νὰ μποδίσῃ τὸ κακὸ μὲ φρόνεψι γυρεύγει,
μὲ πελελὴν ἀποκοτιὰ θὲς νὰ τὸ φανερώσῃς,
νὰ μὴ μπορῇς νὰ κουρφευτῇς μπλιὸ μηδὲ νὰ τὸ χώσῃς.
᾽Εσύ ᾽σαι, ἀδέρφι, δυνατός, μά ᾽σουν χωστὸς ὥς τώρα,
δὲ σὲ κατέχουν παρά ᾽γὼ ἀπ᾽ ὅσοι ᾽ναι στὴ Χώρα,
κι ὅλ᾽ ἔχουν ἔγνοια καὶ ρωτοῦν ἀπὸ τὴν ὥρα κείνη,
ὁπού ᾽ς τσὶ δέκα θάνατος καὶ λαβωμὸς ἐγίνη·
καὶ τὸ σὲ ᾽δοῦ καὶ μ᾽ ἀντρειὰ κερδαίσῃς τὸ στεφάνι,
κεῖνοι, ποὺ χάσαν τς ἐδικούς, κι ὁ πόνως τως τσὶ πιάνει
θέλου φωνιάξει τοῦ Ρηγός, ὁποὺ τὰ δίκια κρίνει,
γιὰ κείνους, ὁποὺ σκότωσες, νὰ κάμῃ δικιοσύνη,
καὶ θέλει δεῖ κακομοιριὲς μεγάλες τὸ κορμί σου,
καὶ τὰ τραγούδια κ᾽ οἱ σκοποὶ σὲ κλάημα νὰ γυρίσου.
Πιάσ᾽ τὴ βουλή μου, ἀδέρφι μου, δέ τη καλὰ φουκροῦ τη,
ἂς τὸ κονταροκτύπημα γιὰ τὴ φορὰν ἐτούτη.
Τὸ πρᾶμα εἶναι σύνωρο, κι᾽ ἀκόμη οἱ πονεμένοι
εἶναι θλιμμένοι σκοτεινοὶ καὶ μαυροφορεμένοι.

ΠΟΙΗΤΗΣ

῾Ο Ρώκριτος, ποὺ πεθυμιὰν εἶχε νὰ τόνε δοῦσι
τὰ μάτια, ποὺ τοῦ δίδουσι πνοὴ καὶ τόνε ζοῦσι,
τὸ πῶς ἐκαβαλλίκεψε, κ᾽ ἤπιασε τὸ κοντάρι
γιὰ τὸ στεφάνι, ὁπού καμε, ἄλλος νὰ μὴν τὸ πάρῃ,

κι οὐδὲ νὰ καυχιστῆ κιανείς, πὼς στὴν Ἀθήνα μέσα
τέτοι᾽ ἀκριβὰ χαρίσματα οἱ ξένοι τὰ κερδαῖσα,
λέει,

ΡΩΤΟΚΡΙΤΟΣ

Πολύδωρ᾽ ἀδερφέ, τὰ μοῦ μιλεῖς γροικῶ τα,
θυμοῦμαι τὰ διατάματα τἄστερα καὶ τὰ πρῶτα,
καὶ σμίγω κεῖνες τς ἐμιλιὲς μὲ τοῦτα, ποὺ μοῦ λέγεις,
κ᾽ εὑρίσκω ποιά ᾽ν ἡ-ἀφορμή, ὁποὺ μὲ δυσκολεύγεις·
κ᾽ ἐγὼ στὸ νοῦ μου τό βαλα νὰ κονταροκτυπήσω,
καὶ γιὰ θανάτους ἑκατὸ μπλιὸ δὲ γιαγέρνω ὀπίσω,
κι ὅ τι κι ἂ μοῦ ᾽πες σήμερο, πρᾶμά ᾽ναι, ποὺ δὲ μοιάζει,
κι ὁ Βασιλιὸς οὐδὲ κιανεὶς μπλιὸ τοῦτα δὲ λογιάζει,
κι ἄφης τ᾽ αὐτάνα, ἂ μ᾽ ἀγαπᾷς, φίλε μου, νὰ περάσου,
θωρῶ τὴ φρονιμάδα σου, γροικῶ τὴν πονηριά σου·
κατέχω τοῦτα, ποῦ μοῦ λές, κι ὁποὺ μ᾽ ἀναθιβάνεις,
κι ἄφης τα νὰ περάσουνε, γιατὶ τὸν κόπο χάνεις.
Γιὰ πέ μ᾽ ἂ θέλ᾽ ἡ μοῖρά μου καὶ κάμῃ νὰ νικήσω,
καὶ τὸ στεφάνι τὸ χρυσὸ ἀλλοῦ νὰ μὴν τ᾽ ἀφήσω,
ποιὰ μεγαλύτερη χαρὰ μπορεῖ νὰ δῇ ἡ καρδιά μου,
σὰ νά ᾽χω τζόγια, πού καμε μὲ πόθον ἡ Κερά μου;
νὰ παίρνω σὰν παρηγοριὰ στὰ πάθη νύκτα μέρα
μὲ τὸ στεφάνι, πού πλεξεν ἡ μαρμαρένια χέρα;
νὰ τὸ θωρῶ ταχιὰ κι ἀργά, κ᾽ εἰς τὰ προσκέφαλά μου
νὰ τό ᾽χω μὲ πολλὴ χαρὰ ὁληνυκτὶς κοντά μου;
καὶ μετὰ κεῖνο νὰ περνῶ, ὥστε νὰ παραδώσω,
κι ὥστε νὰ φέρουν οἱ καιροὶ τὴ ζῆσι νὰ τελειώσω;
καίρι νὰ κάμω ἔτοιαν Κερὰν ἐμπόρεσι δὲν ἔχω,
τὸ θέλουν ἄλλοι νὰ μοῦ ποῦν, γνωρίζω καὶ κατέχω,
κι ἀπεὶς σὲ πράματα ψηλὰ δὲ φτάν᾽ ἡ μπόρεσί μου,
σκιὰς μὲ τὰ καμωσούδια τζι νὰ θρέφω τὸ κορμί μου.

Ὅσους κι ἅ δῶ τοῦ Παλατιοῦ ὡς καὶ μικρὸ ζαγάρι,
μοῦ δίδουν ἀναγάλλιασι γιὰ τὴ δικήν τςι χάρι·
κ᾽ ἕνα στεφάνι σὰν κι αὐτὸ ἂν τύχῃ καὶ μοῦ μέλλει.
ἡ πεθυμιὰ ἀναπαύγεται, πρᾶμ᾽ ἄλλο μπλιὸ δὲ θέλει.

ΠΟΙΗΤΗΣ

Σὰν εἶδεν ὁ Πολύδωρος τὸ πῶς τὸν κόπο χάνει,
κι οὐδ᾽ ἀρμηνειὰ οὐδὲ διάταμα ὁ φίλος μπλιὸ δὲν πιάνει,
ἀφίνει τὰ διατάματα καὶ τ᾽ ἀρμηνέματά ντου,
τς ἀγάπης ἔχου δύναμι πλιὰ παρὰ τὰ δικά ντου,
κι ἀλλάσσει νοῦ καὶ λογισμὸ κι᾽ αὐτὸς τὴν ὥρα κείνη,
κ᾽ εἰς ἔτοια χρεία μοναχὸ τὸ φίλο δὲν ἀφίνει.
Λογιάζει γιὰ τὴ φορεσὰ πῶς νὰ τοῦ τηνε κάμῃ,
γιὰ νά ᾽ν ἡ πλιὰ ὀμορφύτερη ἐκεῖ, ποὺ θὲ νὰ δράμῃ.
Ἄσπρη ἀργυρὴ μὲ τὰ χρυσὰ ἡ φορεσά ντου γίνη,
ἄλλη κιαμιὰ ὀμορφύτερη δὲν ἦτον ἀπὸ κείνη.
Κουρφὰ καταρδινιάζει τον, πόθο μεγάλο βάνει,
καὶ πάσκει νά βγῃ νικητής, νὰ πάρῃ τὸ στεφάνι.
Ἦρθεν ἡ-ὥρα κι ὁ καιρὸς ἤφταξε και σιμώνει,
καὶ πασανεὶς τὸ φίλον του μὲ πόθον ἀρματώνει.
Ὥρισ᾽ ὁ Ρῆγας νὰ γενῇ ἕνα ψηλὸ πατάρι,
ἐκεῖ, ποὺ θὲ νὰ μαζωκτοῦ νὰ τρέξου οἱ καβαλλάροι.
Τάβλες καὶ τράβες καὶ καρφιὰ καὶ τέχνη τῶ μαστόρω
ἐξετελειῶσ᾽ ὅ τι θελεν ὁ Ρῆγας εἰς τὸ φόρο,
καὶ μὲ χρυσὰ καὶ μ᾽ ἀργυρὰ τριγύρου τὸ στολίζου,
κ᾽ ἐλάμπασινε τὰ θρονιὰ κ᾽ οἱ τόποι ποὺ καθίζου.
Ἡ-ὥρα ἡ πεθυμητικὴ ἦρθεν, ὁπ᾽ ἀνιμένα,
νὰ δείξουν τὰ καμώματα ὅλοι τὰ παινεμένα.
Μὲ βούκιν᾽ ἀπὸ τὴν αὐγὴ στὴ Χώρα διαλαλοῦσι,
οἱ ἀνήμποροι καὶ τὰ μικρὰ παιδιὰ νὰ φυλακτοῦσι·

κι ἂν εἰς τὸ φόρο γὴ μωρὸ γὴ ἀνήμπορος προβάλῃ,
κι ἀπὸ κιανένα σκοτωθῇ φονιὰ μήν τονε βγάλῃ.
Βγάνουσι τὰ μποδίσματα, σφαλίζουν τ᾽ ἀργαστήρια,
γέμουν τὰ δώματα λαὸ οἱ-αὐλὲς καὶ παραθύρια,
κι ὡς ἐκαλοξημέρωσε, δευτεροδιαλαλοῦσι,
τςὶ καβαλλάρους κράζουσι, τὰ βούκινα κτυποῦσι.
Ἦρθαν παραπρωτύτερα Ρηγόπουλλοι μεγάλοι,
μὰ χώνουνταν, δὲν ἤθελε κιανεὶς τως νὰ προβάλῃ
στὸ φόρο, γιὰ νὰ μὴν τςὶ δοῦν νὰ ξέρουν ποιοί ᾽ναι τοῦτοι,
μὰ ξάφνου νὰ προβάλουσι μὲ φορεσὲς καὶ πλούτη.
Ἦρθεν ὁ Ρῆγας κ᾽ ἤκατσεν ἀπάνω στὸ πατάρι,
κι ὥρισε τότες τὸ ζιμιὸν νὰ βγοῦν οἱ καβαλλάροι·
Ἐκεῖ ᾽τονε κ᾽ ἡ Ρήγισσα ἐκεῖ κ᾽ ἡ θυγατέρα,
πάντα τὴ Νένα σπλαχνικὰ ἐκράτειεν ἀπὸ τὴ χέρα,
ἡ-ὁποιὰ σὰ γρὰ καὶ φρόνιμη ὅλα τὰ πίσω θώρει,
καὶ νὰ γελάσῃ νὰ χαρῇ σὲ τοῦτα δὲν ἐμπόρει.
Εἰς τὸ χαρτί ᾽σα γράμματα μὲ τοῦ Ρηγὸς τὴ χέρα,
κ᾽ ἐλέγα «ὁπού βγῃ νικητὴς ἐτούτην τὴν ἡμέρα,
κ᾽ εἰς τὸ κονταροκτύπημα εἶναι καλλιὰ ἀντρειωμένος,
νά ᾽χῃ τὰ δῶρα τ᾽ ἀκριβά, καὶ νά ᾽ν καὶ παινεμένος».
Ἐκράτειε πάλι ἡ Ρήγισσα ἀθὸ περιπλεμένο,
ποὺ φαίνετό σου ᾽κ τὸ δεντρὸ τὸν εἶχασι κομμένο·
ἤτονε πλούσος κι ἀκριβὸς στὰ φύλλα κ᾽ εἰς τὴ ρίζα,
γιατὶ ζαφειρομπάλασα ὅλο τὸν ἐστολίζα,
καὶ μὲ μετάξα καὶ χρυσὰ τὰ φύλλα ᾽ν καμωμένα,
ποὺ κόμπωνε θωρῶντάς τον, κ᾽ ἐγέλα πᾶσα ἕνα,
λογιάζοντας κι ἀπὸ δεντρὸ τὴν ὥρα κείνη πιάστη,
κ᾽ ἤκαμε κάθε ἄθρωπο ἐτότες κ᾽ ἐγελάστη·
Τοῦτος ἀθὸς εὑρίσκετο ᾽ς τςὶ Ρήγισσας τὴ χέρα,
ὀγιὰ νὰ τόνε δώσῃ ᾽νοὺς ἐκείνην τὴν ἡμέρα,

ὅποιος πλιὰ πλούσα κι ὅμορφα κι ἄξα θελε προβάλει,
καὶ βάλει τὸ κοντάριν του μὲ τέχνη στὴ μασκάλη.
Κ᾽ ἤστεκε στὴ Βασίλισσα νὰ δῇ καὶ νὰ γνωρίσῃ,
κι ὅτινος τς ἤθελε φανῇ νὰ κάμῃ δίκια κρίσι.
Ἐστέκασι μὲ πεθυμιὰ ὅλοι μικροὶ μεγάλοι
ν᾽ ἀκούσου ἁρμάτω ταραχή, στρατιώτη νὰ προβάλῃ.

ΑΦΕΝΤΟΠΟΥΛΛΟΣ ΤΗΣ ΜΥΤΙΛΗΝΗΣ

Ὁ πρῶτος ὁπεὺ μ᾽ ἀφεντιὲς ἦρθεν τὴν ὥρα κείνη,
ἤτονε τ᾽ Ἀφεντόπουλλο ἀπὸ τὴ Μυτιλήνη·
εἰς ἕναν ἄλογο ψαρὸ πιτήδειος καβαλλάρις,
ὅμορφος, ἀξαζόμενος κ᾽ ἐρωτοδιωματάρις.
Τὰ ροῦχα, ποὺ σκεπάζανε ποπάνω τ᾽ ἄρματα ντου,
μπλάβα μὲ τ᾽ ἄστρα τὰ χρυσὰ ἦτον ἡ φορεσά ντου,
κ᾽ εἰς τ᾽ ἄρματα τῆς κεφαλῆς εἶχε ζγουραφισμένο
ψηλὸ βουνί, κ᾽ εἰς τὴν κορφὴ λαφάκι δοξεμένο,
κ᾽ ἐφαίνετό σου ἐστρέφετο καὶ τὴ σαΐττα ἐθώρει,
καὶ νὰ τὴ βγάλῃ ξάμωνε, κ᾽ ἐκεῖνο δὲν ἐμπόρει.
Στὸ λάφιν ἀποκατωθιὸ ἐλέγαν τὰ γραμμένα,
«Δέτε καὶ λυπηθῆτέ με εἰς τά χω παθωμένα,
ἵδρωσα καὶ παράδειρα ἔτσι ψηλὰ νὰ σώσω,
κι ὡς ἤσωσα, λαβώθηκα, στέκω νὰ παραδώσω».
Πάει ζιμιὸ καὶ προσκυνᾷ τοῦ Βασιλιοῦ σιμώνει,
καὶ τ᾽ ὄνομά ντου γράψασι, κι᾽ ἐκεῖ τὸ φανερώνει.
Δημοφάνης ἐκράζετο τ᾽ ἀγένειο παλληκάρι,
πολλὰ τὸν ἐτρομάσσασιν εἰς τῆς ἀντρειᾶς τὴ χάρι.
Πολλὰ τὸν ἐρεκτήκασι γιὰ τὰ ὅμορφά ντου κάλλη.
ἐσύρθηκε σὲ μιὰ μερά, ὥστε νἄρθοῦν κ᾽ οἱ-ἄλλοι.
Πάλι θωροῦν κ᾽ ἐπρόβαλεν εἰσὲ λιγάκιν ὥρα,
νιούτσικο Βασιλιόπουλλον ἀπὸ μεγάλη χώρα.

ΡΗΓΟΠΟΥΛΛΟΣ ΤΟΥ ΑΝΑΠΛΙΟΥ

Ιτον τοῦ Ρῆγα τ᾽ Ἀναπλιοῦ ὁ γιὸς ὁ κανακάρις,
ὡσὰν ἀϊτὸς ἐπέτετο στ᾽ ἄλογο καβαλλάρις·
νερατζᾶτα κι ἀργυρὰ ροῦχά ᾽τονε ντυμένος,
νέος εἰκοσιδυὸ χρονῶ ὁμορφοκαμωμένος.
τολὴ καὶ πλοῦτος κι ἀρχοντιὰ ἦτονε τὸ κορμίν του,
κ᾽ εἶχεν κι αὐτὸς τὴ ζγουραφιὰ ψηλὰ στὴν κεφαλήν του·
ἀπὸ μακρὰν ἐδείχνασιν οἱ ζγουραφιὲς ἐκεῖνες
ἥλιο θαμπὸ καὶ σκοτεινὸ μὲ δίχως τοὶς ἀκτῖνες,
ὀμπρὸς στὸν ἥλιο κάθετο κόρη ζγουραφισμένη,
σὰ νά χεν εἶσται ζωντανὴ τὴν εἶχαν καμωμένη,
ἐκ τὰ μαλλιά τζι τὰ χρυσὰ κι ἀπὸ τὸ πρόσωπόν τζι
ἀχτῖνες λαμπιρώτατες ἐφέγγασιν ὀμπρός τζι.
ἶχεν κι αὐτόνος γράμματα στὸν ἥλιον ἀποκάτω,
τζὶ πόνους του φανέρωνε, τὰ πάθη ντου δηγᾶτο.
Ἐκείνη, ποὺ μὲ λάβωσε, κι ὁποὺ πολλὰ μὲ κρίνει,
ἡ-ὀμορφιὰ κι ἡ λάψι τζι τοῦ ἡλιοῦ τς ἀκτῖνες σβήνει.»
Ὡσὰν τὸν πρῶτο ἔτσι κι αὐτὸς τοῦ Βασιλιοῦ σιμώνει,
καὶ τ᾽ ὄνομά ντου γράψασι, κ᾽ ἐκεῖ τὸ φανερώνει.
ντρόμαχος ἐκράζετο, ἀντρειὰν καὶ χάριν ἔχει,
τρομάσσει καὶ φοβᾶταί τον, ὅποιος τόνε κατέχει.
ἄλι ἀξοπίσω ντου αὐτεινοῦ ἐπρόβαλε κοντάρι
κι ἄλογο κόκκινο ψηλὸ μ᾽ ὅμορφο καβαλλάρι.

ΑΦΕΝΤΗΣ ΤΗΣ ΜΟΘΩΝΗΣ

ὐτό ᾽ναι τ᾽ Ἀρχοντόπουλλο, π᾽ ὥριζε τὴ Μοθώνη,
πάντα χει λογισμοὺς τιμῆς, πάντα ψηλὰ ξαμώνει.
τονε χρυσοκόκκινη ἡ φορεσά, ποὺ φόρει,
χάρισμα τοῦ τὴν ἤκαμε μιὰ πλουμισμένη κόρη.

Τςὶ κεφαλῆς ἡ ζγουραφιά, ποὺ θέλησε νὰ βάλῃ,
ἤδειχνε πῶς μαραίνεται γιὰ μιᾶς Νεράϊδας κάλλη.
Τὸν Ἔρωτα ᾿χε μ᾿ ἄρματα καὶ σὰ βαρὰ ξαμώνει,
πυρὴ φωτιὰ καὶ μιὰν καρδιὰ καὶ σιδερὸν ἀμόνι.
Μὲ γράμματ᾿ ἀποκατωθιὸ λέγει ξεκαθαρίζει,
ποὺ καθαεὶς τὰ πάθη ντου καὶ πόνον του γνωρίζει,
«Θωρεῖτε τούτη τὴν καρδιά; πυρὴ φωτιὰ τὴν καίγει,
στ᾿ ἀμόνι κοπανίζεται, κι Ἔρωτας τὴ δοξεύγει».
Καὶ τ᾿ ὄνομά ντου λέγασι Φιλάρετον οἱ-ἄλλοι,
εἶχεν ἀντρειὰ καὶ δύναμι καὶ πλουμισμένα κάλλη.

ΑΦΕΝΤΗΣ ΤΗΣ ΕΓΡΙΠΟΣ

Μὲ φορεσὰ ὁλοπράσινη μ᾿ ἀϊτοὺς χρυσοὺς στὴ μέση
ἦρθεν καὶ τ᾿ Ἀρχοντόπουλλο, ποὺ Ἡράκλη τόνε λέσ[ι]
ὥριζε χῶρες καὶ χωριὰ εἰς τς Ἔγριπος τὰ μέρη,
κ᾿ εἰς ἀντρειὰν καὶ φρόνεψι δὲν εἶχεν ἄλλο ταίρι.
Τὴ ζγουραφιὰ τςὶ κεφαλῆς μὲ τέχνη τὴν ἐκάμα,
καὶ τὴ λακτάρα τςὶ καρδιᾶς ἤλεγε μὲ τὸ γράμμα.
Ἦτο μιὰ βρύσι κ᾿ ἤτρεχε νερὸ ἄσπρο κρουσταλλένιο,
κ᾿ ἕνα δεντρὸν ἀνάδια τζι φυμένο μαραμένο,
δίχως βλαστοὺς δίχως ἀθοὺς δίχως καρποὺς καὶ μῆλα,
κ᾿ ἤδειχνε πῶς ξεραίνουνται οἱ κλῶνοι καὶ τὰ φύλλα.
Ἦσαν καὶ γράμματα χρυσὰ εἰς τοῦ δεντροῦ τὴ μέση,
τὴν παραπόνεσι τοῦ νιοῦ καὶ τὸν καημόν του λέσι,
«τὴ βρύσι στέκω καὶ θωρῶ, δὲ θὲ νὰ μὲ δροσίσῃ,
κι ἀφῆκέ με νὰ ξεραθῶ, δὲν κάνει δίκια κρίσι».

ΑΦΕΝΤΗΣ ΤΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

Μὲ σπούδα καὶ μὲ βιὰ πολλὴ ἐπρόβαλ᾿ ὡς λιοντάρι
ὁ Ἀφέντης τῆς Μακεδονιᾶς τ᾿ ὄμορφο παλληκάρι.

Ἦτον εἰκοσινοὺς χρονοῦ ὅμορφος κοπελλιάρις,
πολλὰ μεγάλης δύναμις πολλὰ μεγάλης χάρις·
τραγουδιστής, ξεφαντωτὴς καὶ νυκτογυρισμένος,
στοῦ πόθου τὰ στρατέματα πολλὰ βασανισμένος,
καὶ τ' ὄνομά ντου τὸ γλυκὺ τὸ λέγα Νικοστράτη,
ἡ φορεσά ντου ἦτο χρυσὴ ὅλο καρδιὲς γεμάτη.
Εἶχεν κι αὐτὸς στὴν κεφαλὴ τς ἀγάπης τὸ σημάδι,
πολλῶ λογιῶ πουλλιὰ κ' ἐκείτουντα ὁμάδι,
κ' ἕνα γεράκι ζωντανὸ στὸ δίκτυ μπερδεμένο
μὲ γράμματα, ποὺ λέγασι, πὼς εἶναι σκλαβωμένο·
«πολλὰ πουλλιὰ κυνήγησα, καὶ λέσι με πετρίτη,
μὰ δὰ κομπώθηκα κ' ἐγώ, κ' ἐπιάστηκα στὸ δίκτυ».
Σωσμένος δὲν ἦτον καλά, κι ἀπὸ μακρὰ γροικοῦσι
σάλπιγγες μὲ τςὶ νιάκαρες, βούκινα καὶ κτυποῦσι,
κι ὅλοι στραφῆκαν καὶ θωροῦ πρὸς τὴ μερὰν ἐκείνη,
καὶ πεθυμοῦ νὰ μάθουσι, εἶντά 'ναι κ' εἶντα γίνη·
κι ὡσὰ φεγγάρι λαμπιρὸ ἐφαίνετο στὴ μέση
γεῖς καβαλλάρις, κ' ἤρχετο τὴ τζόγια νὰ κερδαίση.

ΑΦΕΝΤΗΣ ΤΗΣ ΚΟΡΩΝΗΣ

'Σ ἕνα φαρὶ μαυρόψαρο ὅμορφο καὶ μεγάλο
πηδῶντας καὶ χλιμίζοντας ἤκανε κάθε ζάλο.
Ἦτονε δίχως φορεσά, κ' ἐβγῆκ' ἀπό 'να σπήλιο
ντυμένος ἅρματα χρυσά, ποὺ λάμπα σὰν τὸν ἥλιο.
Τοῦτον τὸ σπήλιον ἤκαμε μὲ τάβλες καὶ μὲ τράβες
μὲ ζγουραφιὲς τριῶ λογιῶ πράσινες, μαῦρες, μπλάβες·
τὸ μαῦρο δείχνει σκοτεινό, τὸ πράσινο σὰ δάση,
τὸ μπλάβο πέτρες χάλαβρο, ποὺ μπόρειε νὰ γελάση
ἡ ζγουραφιὰ καθ' ἄθρωπο, ὁποὺ νὰ μὴν κατέχῃ,
καὶ νὰ θαρρῇ κι ἀπαρθινὰ ὁ τόπος σπήλιον ἔχει.

Ἐτοῦτος ἦτον ἀνιψὸς τ᾽ Ἀφέντη ἐκ τὴν Κορώνη,
καθένας, ποὺ τόνε θωρεῖ, τὸν ἀποκαμαρώνει·
κι ὁληνυκτὶς μὲ μαστοριὰ κεῖνον τὸν σπήλιο κάνει,
καὶ τὸ ταχὺ στὴ μέσην τως ὡσὰν ἀϊτὸς ἐφάνη.
Δρακόμαχος ἐκράζετο κ᾽ ἔτσι ᾽τον τ᾽ ὄνομά ντου,
σπίδες, λιοντάρια σκότωνε μὲ τὴν παλληκαριάν του.
Ἡ ζγουραφιὰ τςὶ κεφαλῆς δείχνει τὴν ὄρεξίν του,
πὼς χαίρεται στὰ βάσανα καὶ θρέφει τὸ κορμίν του.
Εἶχεν ἐκεῖνο τὸ πουλλί, ποὺ στὴ φωτιὰ σιμώνει,
καίγεται κι ἄθος γίνεται καὶ πάλι ξανανιώνει.
Ἐλέγασιν τὰ γράμματα, ὅποιος κι ἂν τὰ διαβάζῃ,
πὼς ἡ φωτιά, ποὺ τὸν κεντᾷ, δροσίζει ὄχι νὰ βράζῃ·
«Ὅσο σιμώνω στὴ φωτιά, καὶ βράζει καὶ κεντᾷ με,
τόσο καὶ ξανανιώνει με, γιατρεύγει καὶ φελᾷ με».

ΑΦΕΝΤΗΣ ΤΗΣ ΣΚΛΑΒΟΥΝΙΑΣ

Μὲ μιὰ βροντὴ καὶ μιὰ ἀστραπὴ μὲ τέχνη καμωμένη
ἀπό ᾽να νέφαλο θολὸ γεῖς καβαλλάρις βγαίνει.
Ἐτοῦτος εἶναι, π᾽ ὥριζε τςὶ Σκλαβουνιᾶς τςὶ τόπους,
ποτὲ ἡ ἀντρειά ντου δὲν ψηφᾷ οὐδὲ θεριὰ οὐδ᾽ ἀθρώπους.
Στὴ δύναμίν του πέτετο, πολλά τον καυκησάρις,
χαρὰ τό χε νὰ πολεμᾷ πεζὸς καὶ καβαλλάρις.
Αὐτὸς δὲν εἶχε φορεσά, καὶ τ᾽ ἄρματά ντου λάμπου,
κ᾽ ἦσα γεμᾶτα ἀθοὺς δεντρῶ καὶ λούλουδα τοῦ κάμπου.
Πάντα δειχνε τὸν ἄπονο, πάντα τὸ μανισμένο,
μιὰν πιθαμὴ περίσσευγε τὸν πλιὰ μακρὺ ἀντρειωμένο.
Εἶχεν κι αὐτὸς στὴν κεφαλὴ νησὶ ζγουραφισμένο,
κ᾽ ἦτο στὴ μέση τοῦ γιαλοῦ βαθιὰ θεμελιωμένο,
κ᾽ ἡ θάλασσα κι ὁ ἄνεμος μὲ μάνιτα τὸ δέρνα,
τὸ κῦμα ἦσκα κ᾽ ἤφριζε, κ᾽ ἐκ τὴν κορφήν του πέρνα,

μά δειχνε πῶς δὲν τὴ ψηφᾷ τὴ μάνιταν ἐκείνη,
κι ἀσάλευτο στὴν ταραχὴ κι ἀλύγιστον ἐγίνη.
Τὸ γράμμα ἦτον εὔκολο, καὶ πασανεὶς τὸ γροίκα,
γιὰ ποιὰ ἀφορμὴν ἡ θάλασσα κι ἄνεμος δὲν τὸ νίκα.
«Φόβοι, τρομάρες, μάνιτες, κύματα κι ἃ φυσκώσου,
δὲν ἠμποροῦ μιὰ μπιστικὴ φιλιὰ νὰ ξερριζώσου.
Τ' ὄνομα, ποὺ τοῦ βγάλανε τὴν ὥρα, ποὺ γεννήθη,
ὡσὰν ἀκρομεγάλωσε, πάραυτας τ' ἀπαρνήθη,
κ' ηὕρηκεν ἄλλο ὄνομα, ἔτσ' ἤθελε, ἔτσι ὁρίζει,
Τριπόλεμος ἐκράζετο ὀγιὰ νὰ φοβερίζῃ.

ΑΦΕΝΤΗΣ ΤΗΣ ΑΞΙΑΣ

Τὴν ὥρα, ποὺ ποφάνηκε τοῦτος ὁ ἀντρειωμένος
ἐπρόβαλεν ἀπὸ μακρὰ γεῖς νιὸς καμαρωμένος,
σγουρός, ξαθός, πολλὰ ὄμορφος, ποὺ ἴσα ντου δὲν ἐγίνη
ἄλλος κιανείς, καὶ νὰ βαστᾷ τὴν ὀμορφιὰν ἐκείνη.
Τοῦτό 'ναι ν' Ἀφεντόπουλλο, ποὺ τὴν Ἀξιὰν ὁρίζει,
μέρα καὶ νύκτα πολεμᾷ, ποτέ ντου δὲ μανίζει,
μὰ πάντα του ὡς καὶ τὴ μαλιὰ μὲ γέλιο τήνε κάνει,
καλωσυνᾶτος σὰν αὐτὸς στὸν κόσμο δὲν ἐφάνη.
Γλυκάρετος ἐκράζετο, κοντά 'ρθε, πού 'σα οἱ-ἄλλοι,
μὲ σπλάχνος τς ἐχαιρέτισε καὶ μ' ἀρχοντιὰ μεγάλη,
κι ὅλοι τὸν ἀγαπήσασι δίχως νὰ τὸν γνωρίζου,
γιατὶ οἱ ἀθοὶ τῆς ἀρχοντιᾶς ἀπὸ μακρὰ μυρίζου.
Τὸ Ρῆγαν ἐπροσκύνησε καὶ τ' ὄνομά ντου γράφει·
φαρὶν ἐκαβαλλίκευγε λεύτερο σὰν τὸ λάφι·
ἦτο στὸ στῆθος κόκκινο, μαύρη 'τον ἡ-ὀρά ντου,
ψαρὰ τὰ πόδια κι ὁ λαιμὸς καὶ μούρτζινη ἡ τριχιά ντου,
ὁλάσπρα τὰ καπούλλια ντου πολλὰ ὁλωνῶν ἀρέσει,
γύρου τριγύρου στέκουσιν κ' ἔχουν τονε στὴ μέση.

Δικτάτην εἶχε φορεσὰ και ὅλη χρυσοπλεμένη
κ' εἰς κάθε μιὰ ἀπὸ τςὶ θελιὲς καρδιὰ σαϊττεμένη.
Ἀπόσταν ἦτονε μικρὸς ἐγάπησε μιὰν κόρη,
καὶ νὰ τὴ βγάλῃ ἀπὸ τὸ νοῦ ποτέ του δὲν ἐμπόρει,
πάντα τὴν εἶχε 'ς τςὶ καρδιᾶς τὰ βάθη ριζωμένη,
κι ὅσον ἐπέρναν ὁ καιρός, ἡ παίδα ντου πληθαίνει.
Ἡ ζγουραφιὰ τςὶ κεφαλῆς κι ὁ στίχος ὅ τι λάλει,
ἤδειχνε τὴν ἐμπόρεσι τς ἀγάπης τὴ μεγάλη.
Εἶχε φεγγάρι λαμπιρὸ καὶ στρογγυλὸ γεμᾶτο,
κ' ἕνα δεντρὸ πολλὰ ξερὸ στὸ φέγγος ἀποκάτω,
καὶ πάλι ἀνάδια ἄλλο δεντρὸ μὲ τ' ἄθη μὲ τὰ μῆλα,
κι ὁ Ἔρωτας κοιμᾶτονε στὰ δροσερά ντου φύλλα.
Τὸ γράμμαν ἐφανέρωνε, κ' ἐκεῖνο ξεδιαλύνει,
γιὰ εἶντα τό 'να 'ναι χλωρό, τ' ἄλλο ξερὸν ἐγίνη·
«στὴ γέμωσι τοῦ φεγγαριοῦ ἄλλο δεντρὸ δὲν πιάνει
μόνο τς ἀγάπης τὸ δεντρό, ποὺ πάντα ρίζες κάνει».
Μὲ σπλάχνος ἐχαιρέτισε ὅλους μικροὺς μεγάλους,
κι ἀπόκει 'ς τόπο κ' εἰς ἀδειὰ ἐσύρθη σὰν καί τς ἄλλους.

ΚΑΡΑΜΑΝΙΤΗΣ

Ἐπρόβαλεν ὡσὰ θεριὸ ἕνας Καραμανίτης,
ὁπού χεν ὄχθριτα πολλὴ μὲ τὸ νησὶ τῆς Κρήτης.
Ἦτον Ἀφέντης δυνατὸς καὶ πλούσος καὶ μεγάλος,
'ς κεῖνα τὰ μέρη σὰν αὐτὸ δὲν ἐγεννήθη ἄλλος,
δὲν ἐπροσκύναν Οὐρανό, Ἄστρα μηδὲ Σελήνη,
τὸν κόσμο ἐφοβέριζε μὲ τὴ θωριὰν ἐκείνη·
εἰς τὸ σπαθί του πίστευγε, κ' ἐκεῖνον ἐπροσκύνα,
πάντα πολέμους κι ὄχθριτες πάντα μαλιὲς ἐκίνα.
Ἦτονε κακοσύβαστος καὶ δύσκολος περίσσα,
εἰς τὴ μαλιὰν ἐχαίρετο, καὶ τὴν ἀγάπ' ἐμίσα.

ιδόλιοντας ἐκράζετο, κι ὡς ἦρθεν εἰς τὸ Ρῆγα,
μὲ γρίνιες ἐχαιρέτισε, καὶ μίλησε καὶ λίγα.
τέ ντου δὲν ἐγέλασε, μὰ πάντα ντου λογιάζει,
κ᾽ εἶν ἡ λαλιά ντου ἡ σιγανὴ σὰν ἄλλου ὀντὲ φωνιάζει·
ώντας ἐφοβέριζε, μὲ τὴ θωριάν του βλάφτει,
καὶ μιὰ πλεξούδα κρέμουντον εἰς τό ᾽να του ριζαύτι.
καβαλλίκευγε ἕνα ζῷ ἀγριώτατο περίσσα,
ὁποὺ τὸ φοβηθήκασι στὸ φόρο ὅσοι κι ἂν ἦσα·
ά ᾽χε σὰν κατόπαρδος καὶ πόδια σὰ βουβάλι,
καὶ μάτια σὰν ἀγριόκατος, κ᾽ ἡ γλῶσσά ντου μεγάλη·
ον ἡ τρίχα ντου ψαρή, μπαλώματα γεμάτη
κόκκινα, μαῦρα, μούρτζινα ᾽ς ὅλον του τὸ δερμάτι.
το λυγνὸ κ᾽ ἐλεύτερο, στὸ γλάκι δὲν τὸ σώνει,
νά ᾽ν κι ἀπὸ χέρα δυνατὴ σαΐττα οὐδὲ βελτόνι.
χνιὰ συχνιὰ ᾽σερνε φωνές, μὰ δὲ χιλιμιντρίζει,
ἀμ᾽ εἶχεν ἄγρια τὴ φωνή, καὶ σὰ θεριὸ μουγκρίζει.
σὰν ἐγράφτη στοῦ Ρηγός, καὶ τ᾽ ὄνομά ντου λέγει,
γιὰ νὰ σταθῇ τόπο πολὺ μεγάλη ἀδειὰ γυρεύγει·
κάμποι δὲν τ᾽ ἀρέσουσι, κι ὁ τόπος δὲν τὸν παίρνει,
κ᾽ ἐπὰ κ᾽ ἐκεῖ μὲ τὸ φαρὶ συχνοπηγαινογέρνει.
χεν κι ἀπάνω στ᾽ ἄρματα βαλμένο ᾽να δερμάτι
᾽νοὺς λεονταριοῦ, ποὺ σκότωσε στὰ δάση, ποὺ περπάτει,
ἐκρέμουνταν τοῦ λιονταριοῦ τὰ πόδια ὀμπρὸς στὰ στήθη,
πολλά ᾽χε δυνατὴ καρδιά, ποὺ δὲν τὸν ἐφοβήθη.
χνιὰ συχνιὰ τοῦ λιονταριοῦ τὰ πόδια ἔτσι σαλεῦγα,
ποὺ φαίνετο, πῶς ἄθρωπο ν᾽ ἁρπάξουν ἐγυρεῦγα.
ι δίχως νὰ στραφῇ νὰ δῇ τς ἄλλους νὰ χαιρετίσῃ,
καὶ δίχως νὰ συγκατεβῇ ἀθρώπου νὰ μιλήσῃ,
ρίνια πρὸς τὸν οὐρανό, ἐγρίνια στὸν ἀέρα,
ἡ-ὄψι ντου φανέρωνε τά κανε μὲ τὴ χέρα.

Ἡ φορεσά ντου κ᾽ ἡ θωριὰ καὶ τὸ φαρὶν ὁμάδι
    ἐδεῖχναν πὼς εἶν δαίμονας, κ᾽ ἐδγῆκ᾽ ἀπὸ τὸν ᾅδη.
Στὴν κεφαλή χε ὁλόμαυρο τὸ Χάρο μὲ δραπάνι,
    καὶ μὲ τὸ αἶμα γράμματα κι ὄχι μὲ τὸ μελάνι,
κ᾽ ἐλέγα «Ὅποιος μὲ θωρεῖ, ἂς τρέμῃ κι ἂς φοβᾶται,
    καὶ τὸ σπαθί, ὁποὺ βαστῶ, κιανένα δὲ λυπᾶται».

ΤΟ ΓΙΟΣ ΤΟΥ ΡΗΓΑ ΤΟΥ ΒΥΖΑΝΤΙΟΥ

Μὲ στόλισι βασιλικὴ καὶ πλούσα πλιὰ παρ᾽ ἄλλη
    καὶ μ᾽ ἔπαρσες ρηγατικὲς καὶ μ᾽ ἀφεντιὰ μεγάλη,

ἐπρόβαλεν ὡσὰν ἀϊτὸς στ᾿ ἄλογο καβαλλάρις
    τοῦ Ρῆγα τοῦ Βυζάντιου ὁ γιὸς ὁ κανακάρις
μὲ καβαλλάρους εἴκοσι κ᾿ εἴκοσι πεζολάτες,
    κι ἀπὸ μακρὰ πλουμίζασι κ᾿ ἐλάμπασιν οἱ στράτες.
Τςὶ πεζολάτες εἶχ᾿ ὀμπρός, χρυσᾶ ἅρματα φοροῦσα,
    καὶ τὰ σπαθιὰ βαστοῦ γδυμνὰ ἐκεῖ, ποὺ πορπατοῦσα,
κ᾿ οἱ καβαλλάροι ὀπίσω ντου ὀμορφοστολισμένοι,
    καὶ παραστέκα τ᾿ Ἀφεντός, σὰν ἦσα μαθημένοι,
κι ὀμπρὸς ἀπ᾿ ὅλους ἤρχουνταν πεζοὶ ὄχι καβαλλάροι
    νέοι ὀκτὼ ξαρμάτωτοι τοῦ Βασιλιοῦ ἀλογάροι,
ἑνοὺς καιροῦ ἑνοὺς κορμιοῦ μιὰ φορεσὰ ντυμένοι
    σγουροί, ξαθοί, μακροί, λυγνοὶ κι ὀμορφοκαμωμένοι.
Πάνε μὲ ζάλα μετρητά, μὲ διῶμα πορπατοῦσι,
    κι ὅλοι τςὶ μυριορέγουνται κεῖνοι, ποὺ τςὶ θωροῦσι·
καὶ σύρνασι κι ὀκτὼ ἄλογα, ποὺ ἄλλα σὰν ἐκεῖνα
    στὸ στάβλο τὸ ρηγατικὸ δὲν ἦσα οὐδ᾿ ἐπομεῖνα,
τρία μαῦρα, τρία κόκκινα κ᾿ ἕνα ψαρὸ μεγάλο
    κι᾿ ἕνα στὴ μέση μούρτζινο, ποὺ ᾿πήδα ᾿ς κάθε ζάλο.
Μὰ ὀμπρὸς ἀπ᾿ ὅλους ἤρχουνταν τέσσαρεις καβαλλάροι,
    στὴ μαστοριὰ τςὶ σάλπιγγας εἶχα μεγάλη χάρι,
μ᾿ ἔτοια φυσηματιὰ γλυκειὰ ἐξέραν καὶ λαλοῦσα,
    ποὺ φαίνετό σου καὶ πουλλιὰ ἦσαν καὶ κιλαηδοῦσα.
Τ᾿ ἄλογο ποὺ ὁ Ρηγόπουλλος ἦτονε καβαλλάρις,
    εἶχε μεγάλη δύναμι, ἦτο μεγάλης χάρις·
ἐπήδα μὲ τὰ τέσσερα ἀπάνω στὸν ἀέρα,
πολλὰ θαμάσματα καμε ἐκείνην τὴν ἡμέρα.
Τό χεν πηδήξει στὰ ψηλά, στὴ γῆς νὰ μὴν ἀγγίζῃ,
    ἐτσίνα κι ἀγριεύγουντον, κι ὡσὰ θεριὸ μουγκρίζει,
καὶ δίχως νὰ πατῇ στὴ γῆς, καθὼς ἀναθιβάνω,
    ἤρριχνεν ἑκατὸ τσινιὲς στὸν ἄνεμον ἀπάνω.

Ἐτοῦτα ὅλα τά κανεν Ἀφέντης, ποὺ τ' ὁρίζει,
κι ὁποὺ τὴ γνώμην του γροικᾷ, τσὶ πρᾶξές του γνωρίζει.
Πάλι ἤστεκε στὸ χέριν του, πρᾶμά τονε μεγάλο,
νὰ τὸ μερώνῃ σὰν ἀρνί, νὰ δείχνῃ πῶς εἶν ἄλλο.
Ἀδειάσασι, ὡς τὸν εἴδασι, κ' ἐκάμασίν του τόπο,
κ' ἤλαψε σὰν Αὐγερινὸς στὴ μέση τῶν ἀθρώπω.
Ἐφάνηκ' ὡς ἐπρόβαλεν ἡ-ἀφεντιὰ τὴν ἔχει,
καθένας τὸν ἐγνώρισε κι ἂς μὴ τόνε κατέχῃ,
πὼς εἶν' Ἀφέντης Βασιλιὸς ψηλοῦ δεντροῦ κλωνάρι,
γιατὶ τὸν συντροφιάζασι πεζοὶ καὶ καβαλλάροι.
Πάει στοῦ Ρῆγα τὸ ζιμιό, μὲ γνῶσι χαιρετᾷ το,
λίγα σαλεύγει τὸ κορμί, λίγα τὸ κλίνει κάτω,
ἐπέτετο καὶ ρέμπετο στὴν ἀφεντιὰ τὴν τόση,
στὴ μεγαλότητα κιανεὶς δὲν εἶν' νὰ τοῦ σιμώσῃ.
Πιστόφορος ἐκράζετο, ἐδέτσι τόνε λέσι,
ὅλοι τὸν ἐρεκτήκασι, πολλὰ ὁλωνῶν ἀρέσει,
Ἤτονε δράκος στὴν καρδιά, στὴ δύναμι λιοντάρι,
ποτὲ δὲν ἐφοβήθηκε πεζὸ γὴ καβαλλάρι,
ἐφόρειε κάποια φορεσά, π' ὅσοι κι ἂν τὴ θωροῦσι,
εἶντά ναι, πῶς νὰ γίνηκε, δὲν ξέρουσι νὰ ποῦσι.
Ἤλαμπε τόσο κ' ἤστραφτε, ποὺ κάθε φῶς θαμπώνει,
κ' ἡ λαμπιράδα τζ ἡ πολλὴ τὴν ὀμορφιάν τςι χώνει·
γιατὶ δὲν ἦτο μπορετὸ κιανεὶς νὰ τοῦ σιμώσῃ,
καὶ βγῇ ἡ-ἀκτῖνα τῶ ρουχῶ νὰ μὴν τόνε θαμπώσῃ.
Ἐς κιανέναν ἄλλο ὁ Βασιλιὸς τὴν κεφαλὴ δὲν κλίνει,
ἀμ' αὐτουνοῦ πολλὴ τιμὴ δίδει τὴν ὥρα κείνη.
Μὲ πρόσωπο χαιράμενο μὲ λόγια ζαχαρένια
ἐτοῦτον ἀποδέκτηκεν, ὄχι ἄλλο ἔτσι κιανένα,
κ' ἐκ τὸ θρονίν του τὸ χρυσὸ λιγάκι ἀνεσηκώθη,
πολλὴ τιμὴ παρ' ἀλλουνοῦ τουνοῦ τ' Ἀφέντη δόθη.

Ἀοῦτος ἀγάπα κι ὤλπιζε μιὰν κόρη νὰ νικήσῃ,
καὶ μ' ὅλο πού βρε δυσκολιές, δὲ θὲ νὰ τὴν ἀφήσῃ,
νὰ λόγιαζε χαιράμενο τέλος νὰ ξετελειώσῃ,
νὰ κάμῃ τό χε πεθυμιά, καὶ τ' ἄγρια νὰ μερώσῃ·
'ς ἡ ζγουραφιὰ τσὶ κεφαλῆς ἤδειχνεν τὴν ὀλπίδα,
γιατί χε κλῆμα δροσερὸ μ' ὅμορφην ἀγγουρίδα,
' ἦλεγ' ὁ στίχος κ' ἡ γραφὴ «Μὲ τὸν καιρὸν ὀλπίζω
νὰ φάω τ' ὄξεινο γλυκύ, ποὺ ἐδὰ δὲ γιοματίζω».
Ὅλοι τὰ μάτια ντως 'ς αὐτὸ στρέφουν καὶ συντηροῦσι,
καὶ δὲν ἀναντρανίζουσιν κιανένα μπλιὸ νὰ δοῦσι.
Ἡ-'Αρετοῦσα μοναχάς, πού 'χεν ἀλλοῦ τὸν νοῦν τσι
ἐλιγοστράφηκε νὰ δῇ, μὰ μίλειε τοῦ κυροῦ τσι.
Ὄτ' ἡ Φροσύνη σιγανὰ λέει στὴν 'Αρετοῦσα,

ΝΕΝΑ

Κερά μου, δὲ θωρεῖς καὶ σὺ τὰ κάλλη ντου τὰ πλούσα;
τράφου καὶ σὺ καὶ ξάνοιξε, ὅπου θωροῦσιν ὅλοι,
νὰ δῇς τὴ βρύσι τς ὁμορφιᾶς πλουσότητας περβόλι·
αρακαλῶ τὸ ριζικὸ κ' ἡ μοῖρα νὰ τὸ θέλῃ,
ἐτοῦτο τὸ Ρηγόπουλλο ὄχι ἄλλο νὰ σοῦ μέλλῃ,
ὰ παντρευτῇς νὰ τιμηθῇς σὰν κατὰ πῶς σοῦ πρέπει,
καὶ ἀπὸ μακρὰ ὁ Ρωτόκριτος σὰ δοῦλος νὰ σὲ βλέπῃ,
' ἀφήσῃς χόρτα βρομερά, κι ἀθὸ φαρμακεμένο,
νὰ πάρῃς ρόδον ὅμορφο καὶ μοσκομυρισμένο.

ΠΟΙΗΤΗΣ

Ἐκείνη οὐδὲ πλουσότητα γυρεύγει μηδὲ χάρες,
μ' ὅλες τσὶ φαίνουνται χιονιὲς κι ἀνεμικὲς κι ἀντάρες·
ι ἀκόμη δὲν ἐπρόβαλεν ὁ ἥλιος, ποὺ τὴ βράζει,
κ' ἐκεῖνος, ποὺ γιὰ λόγου ντου παντοτινὰ λογιάζει.

ΑΦΕΝΤΗΣ ΤΗΣ ΠΑΤΡΑΣ

Θωροῦσι ὀπίσω ντ᾿ ἐτουνοῦ πάλι ἕναν καβαλλάρι
ἄσκημον εἰς τὸ πρόσωπο, κι ἄγριο σὰ λιοντάρι,
δίχως κιανένα σύντροφο, κ᾿ ἦτον ἀρματωμένος,
ἀπὸ τὰ νύχια ὣς τὴν κορφὴ σίδερα φορτωμένος.
᾿Αρματωσὰ πολλὰ βαρὰ εἶχεν καὶ σκουριασμένη,
κ᾿ ἡ-ὄψι μαυροπράσινη κι ἀγριοσυννεφιασμένη·
ἄλογο καβαλλίκευγε, π᾿ ἄνεμος δὲν τὸ σώνει,
δίχως νὰ κρούῃ μ᾿ ἄρματα ἡ-ὄψι ντου λαβώνει·
μηδὲ κιαμιὰ ἄλλη φορεσὰ γιὰ τότες δὲν ἐφόρει.
Τοῦτος ἐγάπα ἀπὸ καιρὸ μιὰ πλουμισμένη κόρη,
κ᾿ ἐκόπιασε κ᾿ ἐξόδιασε πολλὰ νὰ τήνε κάμῃ
νὰ πῇ τὸ ναί, νὰ συβαστῇ νὰ σμίξουσιν ἀντάμη.
Μὰ κείνη δὲν τὸν ἤθελε, μὰ πάντα τὸν ἐμίσα,
γιατί τον ἄσκημος πολλὰ κι ἀγριώτατος περίσσα.
Καὶ κεῖνος πάντα λόγιαζε, πῶς νὰ τὸν ἀγαπήσῃ,
κι οὐδὲ ποσῶς δὲν ἤθελεν ἔτοιαν ὁδὸ ν᾿ ἀφήσῃ.
Μὰ μ᾿ ὅλο ποὺ τὴν ἤβλεπε σκληρὴ καὶ γρινιασμένη,
πάντα μὲ τὴν ἀπομονὴ τὸ σπλάχνον τς ἀνιμένει.
Στὴν περικεφαλαίαν του τὴν κατασκουριασμένη,
μὲ ζγουραφιά χε θάλασσα ἄγρια καὶ θυμωμένη,
κ᾿ εἰς τ᾿ ἀκρογιάλι γεῖς ψαρᾶς πεζόβολον ἐκράτει,
μὰ βλέποντας τὴ θάλασσα τὰ κύματα γεμάτη,
μὲ τὸ δακτύλιν του δειχνε, τάχ᾿ ὁ καιρὸς δὲ σάζει,
νὰ κυνηγήσῃ νὰ χαρῇ σὰν κατὰ πῶς λογιάζει.
Καὶ μὲ τὸ γράμμα φανερά, ποὺ κάθα εἶς τὸ γροίκα,
ἤλεγε πῶς τςὶ δυσκολιὲς ἡ ᾿πομονὴ τςὶ νίκα.
«Ἂν ἔχω τὴν ἀπομονή, καὶ νὰ μηδὲν ὀκνέψω,
σὰ σιγανέψουν οἱ καιροί, ὀλπίζω νὰ ψαρέψω».

Ηρθεν ὀμπρὸς εἰς τοῦ Ρηγός, καθὼς ἐκάμα οἱ-ἄλλοι,
ἐγράφτηκε καὶ προσκυνᾷ μ᾽ ἀγριότητα μεγάλη.
ιρακόκαρδος ἐκράζουντο, δράκου σουσσούμιν ἔχει,
ποτέ ντου δὲν ἐγέλασε, μηδὲ χαρὰ κατέχει.
Ετοῦτος δὲν ἐγνώρισε οὐδὲ κύρι οὐδὲ μάννα,
μ᾽ ἀποῦσταν ἤτονε μικρὸς στὴν κούνιαν, ἐπεθάνα
ἰς μιᾶς λαλᾶς του μάϊσσας τὸ σπίτιν ἐνεθράφη,
γιὰ κεῖνο γίνη ἔτσ᾽ ἄγριος, καθὼς ὁ στίχος γράφει.
τὴν Πάτραν ἐγεννήθηκε κ᾽ ἐκείνην ἀφεντεύγει,
ποτὲ ἄθρωπο δὲν ἀγαπᾷ, μὰ ὅλο μαλιὲς γυρεύγει·
ιμώνει τοῦ Σπιδόλιοντα, καὶ τς ἄλλους δὲ γυρεύγει,
τὰ φρύδια ντου ἐνέσυρνε, τὰ μάτια ντου ἀγριεύγει·
ι ὁ γεῖς τὸν ἄλλο χαιρετᾷ, καὶ σὰ θεριὰ μουγκρίζου,
καὶ μὲ τὴν ἄγρια ντως θωριὰ τὸν κόσμο φοβερίζου.

ΤΟ ΡΗΓΟΠΟΥΛΛΟΝ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ

ὴν ὥρα κείνη ἀπὸ μακρὰ ὡσὰ φωνὲς γροικοῦσι,
καὶ σὰν ἁρμάτω ταραχές, φαριὰ χιλιμιντροῦσι,
᾽ ἤτονε τὸ Ρηγόπουλλο τςὶ Κύπρος ὁ πετρίτης,
κ᾽ ἤλαμπε ὡς λάμπ᾽ Αὐγερινός, κι ὡς φέγγ᾽ Ἀποσπερίτης·
ὡς ἤσωσεν εἰς τοῦ Ρηγός, ποιὸς εἶναι ἐκεῖ τὸ λέγει,
κάνει ζιμιὸ καὶ φέρνουν του κοντάρια καὶ διαλέγει.
ιάνει τὸ πλιὰ βαρύτερα, πετᾷ το στὸν ἀέρα,
σὰ φύλλο τ᾽ ἀποδέχτηκε στὴ δυνατήν του χέρα.
είχνει τςὶ χάρες τῆς ἀντρειᾶς καὶ τοῦ κορμιοῦ τὰ κάλλη,
πολλὰ τὸν ἐρεχτήκασιν ὅλοι μικροὶ μεγάλοι.
υπρίδημος ἐκράζετο, πολλοὶ τὸν ἐγνώριζα,
κι ὅλα ντου τὰ καμώματα ἀπὸ μακρὰ μυρίζα·
κὶ τ᾽ ἅρματά ντου μὲ μαγνιὰ ἦσανε σκεπασμένα,
καὶ μὲ χρυσὰ ἀποπανωθιὸ δεντρὰ περιπλεμένα.

Ἦσαν καὶ βρύσες καὶ πουλλιὰ μὲ μαστοριὰ μεγάλη,
κ᾿ ἤδειξε τούτ᾿ ἡ φορεσὰ ὅμορφη πλιὰ παρ᾿ ἄλλη.
Στὴν περικεφαλαίαν του ἦτο ζγουραφισμένο
ἁμάξι, καὶ κωλόσυρνε τὸν Ἔρωτα δεμένο,
κ᾿ εἶχεν καὶ γράμματ᾿ ἀργυρά, ποὺ κάθα εἰς τὰ γροίκα,
πῶς τὸ κοπέλλι τὸ τυφλὸ ποτὲ δὲν τὸν ἐνίκα.
«Τὸ νικητὴ τὸν κερδαιτὴ στὰ πάνω κ᾿ εἰς τὰ κάτω
δεμένο κωλοσύρνω τον στ᾿ ἁμάξι μου ἀποκάτω».

ΡΩΤΟΚΡΙΤΟΣ

Ἦρθε λαὸς ἀρίφνητος, ἐγέμισεν ὁ φόρος,
στὸ ὕστερ᾿ ὁ Ρωτόκριτος ἤσωσεν ἀσπροφόρος,

᾿ς ἕνα φαρὶν ὁλόμαυρο, τό ναν του πόδι ᾿ν ἄσπρο,
καὶ μέσα ᾿ς ὅλους ἤλαμπεν ὡσὰν τςὶ μέρας τ᾿ ἄστρο.
Ὅλοι σταθῆκα νὰ θωροῦν ἔτοιο κορμὶ ἀξωμένο
νιὸν καβαλλάριν ὄμορφο ἀϊτὸ ζγουραφισμένο·
ἄσπρη φαντὴ χρυσάργυρη ἦτον ἡ φορεσά ντου,
καὶ μὲ μεγάλη μαστοριὰ σκεπάζει τ᾿ ἄρματά ντου,
καὶ μ᾿ ἔτοια τέχνη ἡ φορεσὰ καὶ μαστοριὰν ἐγίνη,
ποὺ φαίνουνται καὶ τ᾿ ἄρματα κ᾿ ἐφαίνουντον κ᾿ ἐκείνη.
᾿Σ τςὶ κεφαλῆς τὴ ζγουραφιὰ τουνοῦ τοῦ διωματάρι
ἦτονε μέσα στὴ φωτιὰ καημένο ἕνα ψυχάρι,
κ᾿ εἶχε μὲ γράμματ᾿ ἀργυρὰ καὶ παραχρυσωμένα
εἰς μόδο κατασκεπαστὸ τὰ πάθη ντου γραμμένα,
«τὴ λαμπιράδα τςὶ φωτιᾶς ὠρέχτηκα κ᾿ ἐθώρου,
κ᾿ ἐσίμωσα κ᾿ ἐκάηκα, νὰ φύγω δὲν ἐμπόρου».
᾿Επῆεν εἰς τοῦ Βασιλιοῦ, κι ὡς ἤσωσε κοντά ντου,
τὸ πρόσωπο φανέρωσε, κ᾿ ἤλαψε ἡ-ἐμορφιά ντου.
Καὶ τ᾿ ὄνομά ντου ὡς τό ᾿γραψε, τὴν ἀγαπᾷ ξανοίγει,
καὶ κείνη γροίκα τὴν καρδιὰ τὸ πῶς πετᾷ νὰ φύγῃ.
Ἤτρεμ᾿ αὐτὴ στὴ μιὰ μερά, κ᾿ ἐκεῖνος εἰς τὴν ἄλλη,
μὰ χώνασι τὸ κάρβουνο κ᾿ οἱ δυό ντως στὴν ἀθάλη.
Καὶ σὰν πουλλάκι ὀντὲ βραχῇ καὶ χαμοκουκουβίσῃ,
κι ὁ ἥλιος ἔβγῃ νὰ τὸ δῇ, νὰ τὸ ζεστοκοπήσῃ,
κάτσῃ ζιμιὸ ᾿ς ψηλὸ δεντρὸ καὶ γλυκοκιλαηδήσῃ,
κι ἁπλώσῃ τὰ φτερούγια ντου, τὸ στῆθος πιπιρίσῃ,
ζερβὰ δεξὰ γῆ κι οὐρανὸ χαιράμενο ξανοίξῃ,
σημάδι τςὶ παρηγοριᾶς καὶ τςὶ χαρᾶς του δείξῃ,
ἔτσι κι αὐτήνη χάρηκε μὲ γνῶσι νὰ λογιάσῃ
τότες τὸν ἥλιο ἀνάδια τζι, ὁποὺ τςὶ δίδει βράσι.
Καλὰ καὶ μυριοχάριτο τὸν ἤκαμεν ἡ φύσι,
κ᾿ ἐφάνηκε ξεχωριστὸς ᾿ς ᾿Ανατολὴ καὶ Δύσι,

μ' ἂν εἶχεν εἶσται κι ἄσκημος, τότες τὴν ὥρα κείνη
σὰν ἤβαλε τὸν πόθον τςι, πολλὰ ὅμορφος ἐγίνη·
καὶ φαίνεταί τς ἄλλος κιανεὶς στὰ κάλλη δὲν τοῦ μοιάζει,
ἄξο πολλὰ μέσα στὸ νοῦ πάντα τόνε λογιάζει,
κ' ἐκεῖνο μόνο συντηρᾷ, ἐκεινονὰ ξανοίγει,
καὶ φαίνετό τςι καὶ πουλλὶ εἶναι, καὶ θὲ νὰ φύγη.
Κι ὡσὰν ὁ ναύτης στὴ χιονιὰ κ' εἰς τὴν πολλὴν ἀντάρα,
ὄντε τὴ νύκτα κυβερνᾷ μὲ φόβο καὶ τρομάρα,
πάντ' ἕναν ἄστρο συντηρᾷ, μ' αὐτὸ τὴ στράτα ὁδεύγει,
μὲ κεῖνο σάζει τ' ἄρμενα, μὲ κεῖνο τιμονεύγει,
ἔτσι κι αὐτὴ στὴν καταχνιά, ὁπού χει τὴ μεγάλη,
στοῦ πόθου τζι τὴ σκότισι δὲν συντηρᾷ ἄλλα κάλλη,
μόνο τὸ ἄστρο τὸ λαμπρό, τοῦ Ρώκριτου τὴ νιότη,
καὶ μηδ' ἐστράφη ἀλλοῦ νὰ 'δῇ ζιμιὸν ἀπὸ τὴν πρώτη.
'Εκεῖ βρηκεν ἀνάπαψι καὶ δρόσο τοῦ καημοῦ τζι,
κ' εἰς κεῖνο ποὺ κιντύνευγεν ἄστρο τοῦ βουηθισμοῦ τζι.
Εἰς ἕναν τόπο στρέφουντον, κ' ἕναν κορμὶν ἐθώρει,
κιανέναν ἄλλο δὲν ψηφᾷ ν' ἀναντρανίσῃ ἡ κόρη.
Ὅλοι τςι φαίνουνται ἄσκημοι δίχως ἀντρειὰ καὶ χάρι,
κι ὅλοι σὰ νύκτα σκοτεινή, κι ὁ Ρώκριτος φεγγάρι.
'Ανάθεμα τὸν Ἔρωτα μὲ τὰ καλά, τὰ κάνει,
καὶ πῶς κομπώνει καὶ γελᾷ τὴ φρόνεψι, καὶ σφάνει,
'ς πόσ' ἄδικα, 'ς πόσ' ἄπρεπα τὸν ἄθρωπο μπερδένει,
κι ὁποὺ τὸν ἔχει γιὰ κριτὴ εἰς εἶντα σφάλμα μπαίνει.
Πόσ' 'Αφεντόπουλλοι ὅμορφοι ἦσαν ἐκεῖ στὴ μέση,
καὶ μόνον ὁ Ρωτόκριτος τῆς 'Αρετῆς ἀρέσει,
καὶ δὲ θωρεῖ μπλιὸ στὰ ψηλά, μὰ χαμηλὰ ξαμώνει,
καὶ μὲ μαγνιὰ τὰ μάτια τζι κι ἀράχνη τὰ κουκλώνει,
καὶ νὰ ξανοίξῃ δὲ μπορεῖ εἰς τὸ καλὸ νὰ πάῃ,
μὰ στὸ τὴ βλάφτει προθυμᾷ, γιατὶ ἡ καρδιά τζ' ἐσφάη.

) Ρῆγας κι ὅλοι ποὺ θωροῦ, χαρὰ μεγάλην ἔχου,
τὸν πλιά ντως δυνατώτερο ἀκόμη δὲν κατέχου.

[ΡΗΓΟΠΟΥΛΛΟ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ]

έλου νὰ μποῦνε 'ς ὀρδινιά, γιατ' ἄλλοι δὲν ἐλεῖπα,
ὁντὲ γροικοῦν ἀπὸ μακρὰ σὰ βούκινο κ' ἐκτύπα.
ωροῦσι σκόνις νέφαλο στὰ ὕψη σηκωμένο,
καὶ καβαλλάρι μὲ πολλοὺς ἄλλους συντροφιασμένο.
αῦρο φαρί, μαῦρ' ἄρματα, καὶ μαῦρο τὸ κοντάρι,
μαύρη ἦτονε κ' ἡ φορεσὰ τουνοῦ τοῦ καβαλλάρι·
ντρειωμένος δυνατὸς κ' εἰς τὰ ἄρματα τεχνίτης,
κ' ἐγίνη κ' ἐνεθράφηκεν εἰς τὸ νησὶ τῆς Κρήτης.
ἡ χώρα τὴν ἐξακουστὴ τὴν ὄμορφη Γορτύνη
ὥριζε κι ἀποφέντευγε αὐτὸς τὴν ὥρα κείνη.
[-ἀφορμὴ ποὺ πορπατεῖ μαῦρος σκοτεινιασμένος,
καὶ μὲ πολλούς, ὁποὺ φοροῦ μαῦρα συντροφιασμένος,
ἔρωτας ἦτον ἡ-ἀρχή, τὸ τέλος πάλι 'γίνη
ἀπὸ τὸ Χάρο, ποὺ ποτὲ χαρὰ δὲ μᾶς ἀφίνει.
τοῦτος ἐκατέβαινεν ἀπὸ Ρηγάδων αἷμα,
κύρι χε, ποὺ στὴν ἀντρειὰ παντόθες τὸν ἐτρέμα,
ἀπόθανεν κι ἀφῆκέν το τριῶ μερῶ παιδάκι,
κ' ἐνέθρεψέν το ἡ μάννα ντου δίχως κυροῦ κανάκι.
νέθρεψέν το 'ς ἀρετὲς 'ς ἄρματα κ' εἰσὲ γράμμα,
Ρηγόπουλλο τὸ κράζασι 'ς τςὶ πρᾶξες κ' εἰς τὸ πρᾶμα.
λέγαν του νὰ παντρευτῇ, δὲν ἤθελε ποτέ ντου,
μὰ τὴ ζωὴ τςὶ μοναξᾶς ἀγάπα κ' ἤρεσέν του.
κ σὰν ὁποὺ πολλὲς φορὲς αὐτοίν' οἱ περισσάροι
κομπώνουνται καὶ πιάνουνται στὸ δίκτυ σὰν τὸ ψάρι,
ι κι αὐτὸς ἐπιάστηκε μὲ δίχως νὰ θελήσῃ
στοῦ Ἔρωτα τὰ βάσανα, καὶ δὲ μπορεῖ νὰ γλύσῃ.

Περνῶντας μιὰν ταχυτερινὴ θωρεῖ μιὰν πλουμισμένη
μιὰν ἀγγελοζγουράφιστη ροδοπεριχυμένη·
σὲ παραθύρι ἐκάθουντο μὲ γνῶσι καὶ μὲ τάξι,
παννὶν ἐκράτειεν κ' ἤκανε γάζωμα μὲ μετάξι.
Τὰ χείλη τζι ἦσανε βερτζί, τὰ μάτια τζι ζαφείρι,
τὸ πρόσωπόν της ἤδιδε λάψι στὸ παραθύρι·
καὶ τοῦ φανίστη ὡς τήνε δῆ, καὶ σαΐττιὰ τοῦ δῶκα,
κ' εἶχεν τὸν πόθο στὸ χωνὶ τὸν ἔρωτα στὴν κόκκα.
Πάραυτα ἡ γνώμη ντοὺ 'λλαξε, καὶ τὴ βουλὴ τὴν πρώτη
ἤφηκε, κ' ἐσκλαβώθηκεν ἡ-ὅμορφή του νιότη.
Δὲν εἶχε κεῖνον τὸν καιρὸ οὐδὲ κύρι οὐδὲ μάννα,
ἀμ' ἦτον ὁλομόναχος, γιατὶ κ' οἱ δυὸ ποθάνα.
Δὲν ἦτον ποιὸς νὰ τοῦ μιλῇ καὶ νά τονε διατάσσῃ,
νὰ τοῦ λαφρώσῃ ὁ λογισμός, κι ὁ πόνος νὰ περάσῃ·
κι ὁλημερνὶς κι ὁληνυκτὶς ἀναπαημὸ δὲν ἔχει,
κ' ἐκείνην, ὁπ' ἀγάπησε, μὲ προθυμιὰ ξετρέχει·
καὶ μ' ὅλο ποὺ στὴν ἀρχοντιὰ καὶ πλούτη δὲν τοῦ μοιάζει
ὁ πόθος τοῦτο δὲ θωρεῖ, ἡ-ἀγάπη δὲ λογιάζει.
'Σ ἔτοιες δουλειὲς ὁ Ἔρωτας κατέχει καὶ σπουδάζει,
γίνεται προυκανάδοχος, καὶ γλήγορα τὰ σάζει.
Ἀγαπηθήκασι κ' οἱ δυό, κ' ἕνας τὸν ἄλλο θέλει,
καὶ τοῦτο κάνει τα συχνιὰ τὸ πίβουλο κοπέλλι.
Ἐκέρδαισε τςὶ κόπους του, ἤσμιξε μετὰ κείνη,
στὸν κόσμον ἔτοια πεθυμιὰ καὶ σμῖξι δὲν ἐγίνη.
Συχνιὰ περιδιαβάζασι, καθ' ὥρα ξεφαντῶνα,
ὧρες σὲ δάση σὲ βουνιά, κι ὧρες 'ς γιαλοῦ λιμιῶνα.
Μὰ πλιὰ συχνιὰ παρὰ ποθὲς στὴν Ἴδα κατοικοῦσα,
κεῖνον τὸν τόπον ρέγουνταν, κ' ἐκεῖνον ἀγαποῦσα.
Ἐκεῖ 'σαν κάμποι καὶ βουνιὰ καὶ δάση καὶ λαγκάδια,
χορτάρια, λούλουδα, φυτὰ καὶ βρύσες καὶ πηγάδια,

δέντρη μ' ἀθοὺς καὶ μὲ καρποὺς καὶ δροσερὰ λιβάδια,
μετόχια μὲ πολλοὺς βοσκοὺς κι ἀρίφνητα κουράδια·
κι ἀπ' ὅλους κείνους πού 'σανε ἐκεῖ κατοικημένοι,
μιὰ βοσκοπούλλα βρίσκουντον ὀμορφοκαμωμένη,
κι ὁ κύρις τςι τὴν ἤπεμπε κ' ἤβλεπε τὸ κουράδι,
συχνιὰ συχνιὰ παντήχνασι μ' αὐτὸ τὸ νιὸν ὁμάδι,
ὁποιὸς μὲ τὸ δοξάριν του ἐγύρευγε κυνήγι,
κι ὡς τοῦ χε λάχει νὰ τὸ δῇ δὲν τ' ἄφινε νὰ φύγῃ.
Ἀγρίμια, λάφια καὶ λαγοὺς ἤφερνεν εἰς τὸ σπίτι,
κ' ἴσα ντου δοξαράτορα δὲν ἤκαμεν ἡ Κρήτη.
Ποτέ ντου δὲν ἐθέλησεν, ὅπου κι ἂν τοῦ παντήξῃ,
νὰ τςὶ μιλήσῃ, ὄντε τῇ δῇ, καὶ σπλάχνος νὰ τςὶ δείξῃ.
Ἐκεῖνος δὲν ὠρέγετο ἄλλης Νεράϊδας κάλλη,
γιατί χε μὲ τὸ ταίριν του φιλιὰ πολλὰ μεγάλη.
Μ' ἀνάθεμά την τὴ ζηλειὰ μὲ τὰ καλά, τὰ κάνει,
πόσους καημοὺς καὶ λογισμοὺς στὸ νοῦ τ' ἀθρώπου βάνει·
Ἤρχισεν ἡ-ἀφόρεσι τὰ μέλη νὰ πληγώνῃ,
τὰ λογικὰ νὰ τυραννᾷ, κ' εἰς τὴν καρδιὰ νὰ σώνῃ.
Ἐλόγιασεν ἡ λυγερή, πὼς ν' ἀγαπᾷ ἄλλην κόρη
τὸ ταίριν τςι, γιατὶ συχνιὰ τὴ βοσκοπούλλα θώρει,
κ' εἰς ἀφορμὴ την ἤρριχνεν ἐκεῖνο, τὸ λογιάζει,
κ' ἐμπῆκε σὲ πολλὴ ζηλειά, γιατὶ τὸ πρᾶμα μοιάζει.
Ἐπλήθαινέν τς ὁ λογισμὸς, ἐπλήθαιν' ἡ-ὀδύνη,
τὴ βοσκοπούλλα λόγιαζε, πὼς φίλαινά ντου γίνῃ.
Κ' ἐβάλθηκε μὲ πονηριὰ νὰ δῇ καὶ νὰ γνωρίσῃ,
ἂν εἶναι ποῦρι ἀπαρθινό, γὴ νὰ τὸ λησμονήσῃ.
Καὶ μιὰν ἀπογιοματινὴν εἰς ἕνα κουτσουνάρι
ἐπῆε κεῖ τ' ἀντρόγυνο, ὕπνο γλυκὺ νὰ πάρῃ,
κ' οἱ φίλοι ντου παραμερᾶς ἐπαῖζαν κ' ἐγελοῦσα,
γιατὶ δὲν ἐσιμώνασι 'ς κεῖνο τὸν τόπο πού 'σα·

κ' ἐβάστα τὸ δοξάριν του, δὲ θέλει νὰ τ' ἀφήσῃ,
μήπως καὶ λάχῃ τίβοτσι ἄγριο νὰ κυνηγήσῃ.
Ἐκούμπισ' ὁ Χαρίδημος 'ς ἕνα δεντρὸ ἀποκάτω,
τὸ κτύπο τοῦ κουτσουναριοῦ κοιμῶντας ἐφουκρᾶτο.
Ἤβαλε κ' εἰς τὸ πλάϊν του γεμᾶτο τὸ δοξάρι,
'ς τούτην τὴν τέχνη ἄλλος κιανεὶς δὲν εἶχεν ἔτοια χάρι·
κι ὁ νόστιμος κελαηδισμός, ποὺ τὰ πουλλάκια κάνα
μὲ τὴ μουρμούρα τοῦ νεροῦ, 'ς γλυκότη τὸν ἐβάνα,
κ' ὕπνος τὸν ἀποκοίμησε, κ' ἡ λυγερὴ τςὶ φάνη,
πὼς εἶν καιρὸς νὰ τόνε δῇ ξυπνῶντας εἶντα κάνει·
γιατὶ παρέκει τοῦ νεροῦ σὲ δροσερὸ λαγκάδι,
ἡ βοσκοπούλλα μοναχὴ ἤβλεπε τὸ κουράδι,
Λέ', ἂς μακρύνω κι ἂς χωστῶ εἰς τὰ κλαδιὰ στὰ δάση,
κι ὡσὰν ξυπνήσῃ θέλω δεῖ, τὶ στράτα θέλει πιάσει,
νά μαι χωσμένη σιγανὰ μὲ δίχως νὰ μιλήσω,
κι ὡς σηκωθῇ, νὰ δῶ ἀπὸ κεῖ σημάδι νὰ γνωρίσω.
Ἐμπῆκε μέσα στὰ κλαδιά, κιανεὶς δὲν τὴν κατέχει,
ἐχώστη, δὲν ἐφαίνουντο, μεγάλην ἔγνοιαν ἔχει,
καὶ μὲ τρομάμενη καρδιὰ ἤστεκε νὰ γνωρίσῃ,
ἂν εἶναι ἀλήθεια τὰ πονεῖ, καὶ τὰ τςὶ δίδουν κρίσι.
Καὶ κεῖ ποὺ ἐκοιμᾶτονε ὁ νιώτερος τοῦ φάνη,
πὼς ἦρθεν πόδας λιονταριοῦ, καὶ τὴν καρδιάν του πιάνει,
κ' ἐγροίκησέν τονε κρυγιὸ πλιὰ παρὰ ἀπὸ τὸ χιόνι,
κ' ἐφαίνετό του τὴν καρδιὰ πὼς τοῦ τὴν ξερριζώνει.
Τρομάμενος ἐξύπνησε, μὲ φόβον ἐσηκώθη,
τὸ ταίριν του ἀνεζήτησε, στ' ἄρματα παραδόθη·
καὶ τὸ δοξάριν του ζιμιὸ ἤπιασεν εἰς τὴ χέρα,
δειλιᾷ εἶντα νὰ τοῦ μέλλεται ἐκείνην τὴν ἡμέρα.
Δὲν ηὕρηκεν τὴ λυγερή, κι ὅλος σιγοτρομάσσει,
μὰ λόγιασεν πὼς νά τονε στὸ σπίτιν, ὁποὺ πράσσει,

καὶ πρὸς τὰ δάση πορπατεῖ, τοπώνει καὶ ξανοίγει,
    ὀγιὰ νὰ βρῇ ἄγριο τίβοτσι νὰ κάμῃ τὸ κυνήγι.
Θωρεῖ σαλεῦγαν τὰ κλαδιά, τὰ δεντρουλλάκια κλίνα,
    λάφι γὴ ἀγρίμι λόγιαζε, πὼς νά τον εἰς ἐκεῖνα·
καὶ τὴ σαΐττα κόκκιασε ζιμιὸ τὴν ὥρα κείνη,
    ὤφου κακὸν ὁπού καμε, ὤφου ἀδικιὰ ποὺ γίνη·
ἤτονε τόσο γλήγορος νὰ σύρῃ τὸ βελτόνι
    καὶ νὰ τὸ πέψῃ στὸ κλαδί, ποὺ τέτοια κάλλη χώνει,
ὁποὺ δὲν εἶχ᾽ ἡ λυγερὴ καιρὸ σκιᾶς νὰ γυρέψῃ
    παρέκει τόπο νὰ χωστῇ καὶ νὰ μετασαλέψῃ·
κ᾽ εὑρίσκει την ἡ σαϊττιὰ στὰ μαρμαρένια στήθη,
    κι ἂν ἤσυρε καὶ δαμινὴ φωνή, δὲν ἐγροικήθη,
καὶ φαίνεται, ξεψύχησε μὲ δίχως νὰ φωνιάξῃ·
    ἀνάθεμα τὸ λογισμὸ καὶ τςὶ ζηλειᾶς τὴν πρᾶξι.
Ἐγροίκησ᾽ ἐκ τὸ χέριν του τὸ πὼς κυνήγι γίνη,
    καὶ πὼς κριὰς ἐπλήγωσε μὲ τὴ σαΐττα κείνη,
κ᾽ ἐγλάκηξε μὲ τὴ χαρὰ καὶ μπαίνει μέσ᾽ στὰ δάση,
    καὶ τὸ κυνήγι γύρεψε νὰ σώσῃ νὰ τὸ πιάσῃ.
Ηὕρηκε τὸ δὲν ἤθελε, εἶδε τὸ δὲν ἐθάρρει,
    γιὰ τὸ κυνήγι, πού καμε θάνατο θὲ νὰ πάρῃ.
Ηὕρηκεν τὴν πολυαγαπᾷ κρυγιὰ καὶ ματωμένη,
    εἶχεν πνοὴ κ᾽ ἐμίλησε, κ᾽ εἶπέν του κι ἀποθαίνει,
κ᾽ ἐπῆρεν τέτοιο θάνατο γιὰ ν᾽ ἀγαπᾷ περίσσα,
    κι ὡς τό πεν ἐξεψύχησε, τὰ μάτια τζι σφαλῖσα.
Νὰ δῇ τέτοι᾽ ἀνεπόλπιστο ἐτρόμαξεν κ᾽ ἐχάθη,
    καὶ μοναχός του νὰ σφαγῇ κείνη τὴν ὥρα βάλθη,
καὶ τόση πρίκα καὶ καημὸς τὸν κρίνει καὶ παιδεύγει,
    ὁποὺ νὰ πάρῃ θάνατο μὲ τ᾽ ἄρματα γυρεύγει·
καὶ τόσο τό πιασε βαρὺ τὸ πρᾶμαν, ὁποὺ γίνη,
    ποὺ δίχως ἄλλο νὰ σφαγῇ θέλει τὴν ὥρα κείνη.

Μᾶρθαν κ᾽ εὑρήκασίν τονε οἱ μπιστικοί ντου φίλοι,
πρίχου νὰ κάμῃ ἡ χέρα ντου ὅ τ᾽ εἴπασι τὰ χείλη·
κι ὡς εἶδαν τ᾽ ἀνεπόλπιστο ἐκλάψα, λυπηθῆκα,
κι ἀρχίζου νὰ παρηγοροῦ τοῦ φίλου ντως τὴν πρίκα·

καὶ ξόμπλια μυριαρίφνητα πολλὰ ὄμορφα τοῦ λέσι,
καταδικάζουσίν τονε νὰ βλέπεται μὴ φταίσῃ,
μηδὲ θελήσῃ νὰ σφαγῇ, μὴ βουληθῇ ἔτοιο πρᾶμα,
μ᾽ ἂς δείξῃ στ᾽ ἀνεπόλπιστο, ὡσὰν καὶ ἄλλοι κάμα.
Μὲ τσὶ πολλὲς παρηγοριὲς δαμάκι συνηφέρνει,
᾽ς τσὶ γνῶσις τὸ λογαριασμὸ σὰν ἄθρωπος γιαγέρνει,

κ' ἤβαλε μέσ' στὸ λογισμὸ νὰ ζῇ νὰ τςὶ δουλεύγῃ,
    καὶ μὲ τὰ δῶρα τῆς ἀντρειᾶς νὰ τήνε κανισκεύγῃ·
κ' ἐπήγαινε ξετρέχοντας σὲ μιὰ κ' εἰς ἄλλη χώρα
    τὰ κονταροκτυπήματα, καὶ κέρδαινε τὰ δῶρα·
καὶ κεῖνα, ποὺ τοῦ δίδασι πλέρωμα τῆς ἀντρειᾶς του,
    ἐπήγαινε κ' ἐκρέμαν τα στὸ μνῆμα τῆς κερᾶς του,
καὶ μετ' αὐτὰ τὰ κέρδητα, ὡσὰ θαράπειο βρίσκει,
    κ' ἤπαιρνε σὰν παρηγοριὰ πηαίνοντας τὸ κανίσκι.
Κι ὡς ἤκουσε καὶ γίνεται στὴ χώρα στὴν Ἀθήνα
    τέτοιο κονταροκτύπημα, ἡ-ὄρεξι τὸν κίνα
νὰ πάῃ μαῦρος σκοτεινὸς νὰ κονταροκτυπήσῃ
    γιὰ τὴν κερά του, πού χασε, κ' ἤλπιζε νὰ νικήσῃ·
κ' ἐλόγιαζε καὶ μελετᾷ, σὰν τὸ στεφάνι πιάσῃ,
    στὸν τάφον τςι, σὰν τό ζαρε, νὰ πὰ νὰ τὸ κρεμάσῃ.
Ἤργησε, γιατὶ τοῦ λαχε μπέρδεμα εἰς τὴ στράτα,
    μ' ἀπὸ τὴν πρώτη κίνησε, πού κουσε τὰ μαντᾶτα.
Χαρίδημος ἐκράζετο, ἀντρειὰ καὶ χάριν ἔχει,
    καὶ πάντα κεῖ ποῦ πολεμᾷ, στράφτει, βροντᾷ καὶ βρέχει.
Σπίθες σιδέρω αἷμα κορμιῶ ἐβγάνει ὅπου μαλώσῃ,
    καὶ βροντισμοὺς καὶ ταραχὲς ἡ δύναμί ντου ἡ τέσῃ.
Εἶχεν κι αὐτὸς στὴν κεφαλὴ ἕνα κερὶ σβημένο,
    τὸν ἄνεμον ἀνάδια ντου ἤδειχνε φουσκωμένο·
καὶ τὸν καημόν του τὸν πολύ, τὴ λάβρα ποὺ τὸν κρίνει,
    μὲ γράμματ' ἀποκατωθιὸ λέει καὶ ξεδιαλύνει·
«κείνη ἡ φωτιά, ποὺ μοῦ φεγγε, μπλιὸ λάψι δὲ μοῦ δίδει,
    κι ἄνεμος μοῦ τὴν ἤσβησε, κ' ἐδά μαι στὸ σκοτείδι».
Πολλοὶ τὸν ἐγνωρίζασι πεζοὶ καὶ καβαλλάροι,
    φωνιάζουν «ἐδὰ πρόβαλε τῆς Κρήτης τὸ λιοντάρι·
τοῦτος εἶν ὁ Χαρίδημος, κι ἀπὸ τὴν ὥρα κείνη,
    ὁπού χασε τὸ ταίριν του, ὁλόμαυρος ἐγίνη,

κι ἂ ζήση χρόνους ἑκατό, μπλιό ντου δὲ θὲ ν' ἀλλάξη,
ἀπεὶς κ' ἡ μοῖρά ντου θελε ἔτσι νὰ τὸν πειράξη».
Ὡς τό κουσε ὁ Σπιδόλιοντας μὲ μάνιτ' ἀρχινίζει
ὅλος ν' ἀναταράσσεται, ν' ἀγριεύγη, νὰ μανίζη·
τὰ σωθικά ντου ὡς τὸ θερμὸ βράζου ἀναχοχλακίζου,
βροντᾷ καὶ τὸ στομάχιν του, τὰ χείλη ντου μαυρίζου,
καπνίζουν τὰ ρουθούνια ντου, σὰν τ' ἄλογο ὄντε τρέχει,
κι ἀπάνω κάτω πορπατεῖ, κι ἀναπαημὸ δὲν ἔχει.
Ποῦρ' ἤστεκε κ' ἐνίμενε, νὰ τόνε δῇ εἶντα κάνει,
μέσα ντου διαλογίζετο, πῶς νὰ τόνε πεθάνη·
κι ὡσὰν τὸν εἶδε κ' ἤσωσε εἰς τοῦ Ρηγὸς κ' ἐγράφτη,
ἐκέντησ' ὅλο τὸ κορμί, κι ὡς τὸ καμίνιν ἅφτει,
καὶ μπλιὸ δὲν ἔχ' ἀπομονή, κ' εἰς τὴν καρδιὰν ἐσφάη,
μὲ μάνιτα στοῦ Βασιλιοῦ ἐκίνησε καὶ πάει.
Τὰ μάτια ξαγριέψασι, καρβούνω σπίθες βγάνου,
τόπο τοῦ δῶκαν τὸ ζιμιό, κι ἄδεια πολλὴ τοῦ κάνου.
Δίχως νὰ κλίνη κεφαλὴ δίχως νὰ προσκυνήση,
δίχως νὰ πάρη θέλημα τοῦ Ρῆγα νὰ μιλήση,
δείχνοντας μὲ τὸ χέριν του τὸν Κρητικὸν ἀρχίζει
ἄγρια περίσσα νὰ μιλῇ καὶ νὰ τὸν φοβερίζη.

ΚΑΡΑΜΑΝΙΤΗΣ

Ἀφέντη, πρᾶμα ἐγνοιανὸ πολλὰ μ' ἀνεκατώνει,
κ' ἡ μάνιτά μου τὴν καρδιὰ ἀλύπητα πληγώνει,
καὶ θέλω τὴν ἀπόφασι τὴν ὥρα, ποὺ γροικήσης
τὸ δίκιο μου, κι ὅ τι βαλα στὸ νοῦ μου νὰ μ' ἀφήσης
νὰ κάμω μὲ τὴ χέρα μου σήμερο τοῦ ὀχθροῦ μου,
καὶ ν' ἀντιμέψω τ' ἄδικο, πού καμε τοῦ κυροῦ μου.
Ρῆγα, γιατὶ σοῦ γνώρισα σπλάχνος καὶ καλωσύνη,
ἦρθα κ' ἐγὼ στὸ κάλεσμα ἐτοῦτον, ὁποὺ γίνη.

Καλὰ κ᾽ εἰς τοῦτο ἡ γνώμη μου μακρὰ ᾽ν κ᾽ ἡ ὄρεξί μου,
γιατὶ ἤμαθα στὰ αἵματα νὰ βάφω τὸ σπαθί μου,
μὰ ποῦρ᾽ ἐσυγκατέβηκα, κ᾽ ἦρθα νὰ σὲ τιμήσω,
καὶ δίχως μου ἔτοιο κάλεσμα δὲν ἤθελα ν᾽ ἀφήσω,
κι οὐδ᾽ ὤλπιζα οὐδ᾽ ἐθάρρουν το ὁ Κρητικὸς νὰ λάχῃ
ἐπά, γιατὶ ἔχω μετ᾽ αὐτὸ πολλὴ κακιὰ καὶ μάχη,
κ᾽ ἐτύχαινε, σὰν ἤκουσε πῶς εἶμαι πὰ νὰ φύγῃ,
ὄχι ν᾽ ἀνεκατώνεται καὶ μετὰ μὲ νὰ σμίγῃ·
γιατὶ ἀπὸ χρόνους καὶ καιροὺς ὁ πίδουλός του κύρις
εἰς τὸ σπαθίν, ὁποὺ βαστᾷ, ἐγίνη νοικοκύρις,
κ᾽ ἤκαμε μιὰ τραϊττοριὰ μεγάλη τοῦ γονεῖ μου
τότες ἐκεῖνον τὸν καιρόν, ποὺ ἐγὼ κοπέλλιν ἤμου.
Στὴ Σκλαβουνιὰν ἐλάχασι, κ᾽ εἰς μιὰ κατάκρυα βρύσι
ἤδιωξε τοῦ πατέρα μου νὰ πάῃ νὰ δειπνήσῃ.
᾽Εδείπνησε, κ᾽ ἐκούμπισεν ὕπνο λίγο νὰ πάρῃ,
καὶ τὸ σπαθίν του κρέμασε ᾽ς ἑνοὺς δεντροῦ κλωνάρι,
κι ἀνέγνοιος ἐκοιμοῦντονε, τὸ δεῖπνο νὰ χωνέψῃ,
κι ὁ κύρις του ἀποκότησε κ᾽ ἐπῆε νὰ τὸ κλέψῃ·
καὶ δὲν κατέχω ποῦ λαχε ᾽ς κεῖνο τὸ μονοπάτι·
εἰς τὸ δεντρὸν ἐσίμωσε καὶ σιγανὰ πορπάτει,
κι ὡς εἶδεν κ᾽ εἶν ὁ κύρις μου στοῦ ὕπνου ντου τὴ ζάλη,
ἤπιασε κεῖνο τὸ σπαθὶ μ᾽ ἀποκοτιὰ μεγάλη.
᾽Επῆρέν το κ᾽ ἐμίσσεψε, καὶ μπλιό ντου δὲν ἐφάνη,
κι ὁ γιός του τώρα τὸ βαστᾷ τὸ παλληκάρι κάνει.
Πολλὲς φορὲς ἐρώτηξεν ὁ κύρις μου νὰ μάθῃ,
ὁ κλέφτης ποῦ νὰ βρίσκεται, γιὰ νὰ τοῦ δώσῃ πάθη·
μὰ χώνετό του, καὶ ποτὲ δὲν ηὗρε νὰ τὸν πιάσῃ,
κι ἀπὸ τὴν πρίκα πόθανε, πρὶ παρὰ νὰ γεράσῃ.
Λοιπό, Ρῆγα, ποφάσισε τὸ δίκιο, σὰν τοκάρει,
νὰ μοῦ γιαγείρῃ τὸ σπαθί, γὴ θάνατο νὰ πάρῃ,

καὶ τὸ κονταροκτύπημα ἐβγῆκ' ἀπὸ τὸ νοῦ μου,
ὥστε νὰ πάρω τὸ σπαθί, ὁπού τον τοῦ κυροῦ μου.
Γνωρίζω το πῶς τὸ βαστᾷ, καὶ μοῦ χουν καὶ πωμένα
πολλοί, πῶς κεῖνο τὸ σπαθὶ εἶναι δικό μου μένα·
κι ἀπόσταν ἐνεθράφηκα, ἐρώτου νύκτα μέρα,
ποῦ νά ναι, ποῦ νὰ βρίσκεται 'ς τίνος ἀθρώπου χέρα.
Ἐρώτουν καὶ καθημερνὸ μοῦ φέρνασι μαντᾶτο,
πῶς τοῦτος τ' ἀποφέντεψε, κι ἀπόκοτα βαστᾷ το·
μὰ δὲν τὸν ἤλαχα ποτὲ νὰ τόνε ξαρματώσω,
τοῦ κύρι τὴν ἀποκοτιὰ στὸ γιὸ νὰ τὴν πλερώσω.
Μὰ δὰ βρεθήκαμεν ἐπά, θέλω νὰ μοῦ τ' ἀφήσῃ,
ἀλλιῶς νὰ κάμ' ἡ χέρα μου ὅ τι δὲν κάμῃ ἡ κρίσι.

ΠΟΙΗΤΗΣ

Τοῦτα λεγε ὁ Σπιδόλιοντας, τὸν Κρητικὸν ἐθώρει,
κ' ἐκεῖνος μὲ τὴ φρόνεψι τὰ πόμεν' ὅσο μπόρει.
Ἡ Ῥήγισσα κ' ἡ-'Αρετὴ κι ὅλοι οἱ-ἀπομονάροι
γροικῶντάς τον ἐτρέμασιν ἀπάνω στὸ πατάρι·
καὶ μέσα στὸ χοντρὸ λαὸ πολλὴ βαβούρα γίνη,
κ' ἐφαίνουντό ντως τὸ ζιμιὸ κι ὅλους τςὶ καταπίνει.
Μὰ ὁ Κρητικός, πρὶ ἄλλο πωθῇ, κοντύτερα σιμώνει,
καὶ μ' ἀρχοντιὰ καὶ φρόνεψι τὴ μάνιτάν του χώνει,
καὶ μὲ πολλὴ γλυκότητα μὲ τάξι καὶ μὲ γνῶσι
ἐζήτησε τοῦ Βασιλιοῦ θέλημα νὰ τοῦ δώσῃ,
στά κουσε νὰ πιλοηθῇ, γιατὶ βαθιὰ τ' ἀγγίζει
ἐκεῖνο, ποὺ ὁ Σπιδόλιοντας ψοματινὰ σαλίζει.
Κι ὡς εἶδε κι ὡς ἐγνώρισε, 'Αφέντης πῶς ὁρίζει
νὰ πῇ κι αὐτὸς τὸ δίκιον του, ἔτοιας λογῆς ἀρχίζει.

ΚΡΗΤΙΚΟΣ

Καραμανίτη, ὅ τι μιλεῖς, εἶν ὅλα παραμύθια,
καὶ σήμερο μὲ πιβουλιὰ ἤχωσες τὴν ἀλήθεια·
κι ὅσες φορὲς γιὰ τὸ σπαθὶ πῆς κ᾽ ἦτονε δικό σου,
κι ὁ κύρις μου σᾶς τό κλεψε, ψόματα στὸ λαιμό σου·
ψεύγεσαι σὺ κι ὅποιος τὸ πῆ, πὼς σὲ καιρὸν κιανένα
ὁ κύρις μ᾽ ἤκαμε ποτὲ πρᾶμ᾽ ἄπρεπο ᾽ς ἐσένα,
μὰ μὲ μεγάλην ἀντρειὰ τὸ πῆρεν τοῦ κυροῦ σου,
κι αὐτάνα τὰ ψοματινὰ βγάλε τ᾽ ἀπὸ τὸ νοῦ σου.
Κι ὁ κύρις σου, ὡσὰν κ᾽ ἐσέ, ἐπείραζ᾽ ἕναν ἕνα,
κ᾽ ἐλάχα μὲ τὸν κύρι μου κ᾽ οἱ δυό ντως εἰς τὰ ξένα,
καὶ κάθε μέρα ἀφορμὲς τοῦ βρισκε νὰ μαλώσῃ,
ποῦρ᾽ ηὕρηκε τὸ γύρευγε, κι ὅ τ᾽ ἤπασκε νὰ δώσῃ,
κι ὡσὰν τὸν ἤσφιγγε πολλά, καὶ μπλιὸ δὲν τὸν ἐμπόρειε,
εἰς τ᾽ ἄρματα συρθήκασι, πολὺς λαός τς ἐθώρειε,
καὶ μοναχὸς μὲ τὸ σπαθὶ ὄχ᾽ ἄλλον εἰς τὴ χέρα
ἐκάμασινε τὴ μαλιὰ ἐκείνην τὴν ἡμέρα·
καὶ κάμποσ᾽ ὥρα στὴ μαλιὰν ἐκείνη κιντυνεῦγα,
καὶ μ᾽ ἀντρειὰ καὶ μαστοριὰ τὸ νῖκος ἐγυρεῦγα.
Στὸ ὕστερον ὁ κύρις μου ὡσὰν καλλιὰ τεχνίτης,
τοῦ δειξε πῶς μαλώνουσιν εἰς τὸ νησὶ τῆς Κρήτης.
Ἐλάβωσέν τον ἄσκημα στὸν πόδα κ᾽ εἰς τὴ χέρα,
καὶ κάνει του πολὺ κακὸ ἐκείνην τὴν ἡμέρα,
καὶ τὴ δεξάν του ζούγλανε, καὶ τὸ σπαθὶ τοῦ πέφτει,
καὶ μὲ τὸ δίκιον του χασε, ὄχι νὰ ζιγανεύτη.
Μὲ τὸ δικόν του θέλημα ζιμιὸ τὴν ὥρα κείνη
ἐμίσσεψε, καὶ τὸ σπαθὶ τοῦ νικητὴ τ᾽ ἀφίνει.
Τὸ πρᾶμα εἶναι φανερό, κι ὁ κόσμος τὸ κατέχει,
γιατὶ τὸ ψόμα νὰ σταθῇ πόδια ποτὲ δὲν ἔχει,

καὶ σὺ μιλεῖς κομπώματα τὴ σημερνὴν ἡμέρα,
    π᾿ ὁ κύρις σου τὴ μαρτυριὰν ἐβάσταν εἰς τὴ χέρα,
κι οὐδὲ ποτέ ντου. θέλησεν ἀπὸ τὴν ὥρα κείνη
    ἅρματα νὰ βαστάξῃ μπλιό, γιατὶ ζουγλὸς ἐγίνη,
κ᾿ εἶναι ντροπή σου, κάτεχε, τὰ ψόματα νὰ λέγῃς,
    κι ἄδικα νὰ καταφρονᾷς τς ἄλλους καὶ νὰ τςὶ ψέγῃς.
Τὸ πρῶτο πρᾶμα τςὶ τιμῆς εἶναι στὸν ἀντρειωμένο,
    νὰ μὴν τὸν εὕρουσι ποτὲ σὲ ψόμα κομπωμένο·
γιατὶ ἐκ τὸ φόβο λέγουσι τὸ ψόμα πῶς κινᾶται,
    κι ὅποιος τα ψόματα λαλεῖ, δίχως ἀντρειὰ λογᾶται·
μὰ ὁποὺ μπορεῖ καὶ δύνεται καθ᾿ ἄντρα νὰ μαλώσῃ,
    τὸ ψόμα μηδ᾿ ἡ καυκησὰ δὲν εἶν δική ντου βρῶσι,
[μὰ τοῦτο εἶν τὸ φαγητό, ποὺ τρώει καὶ χορταίνει
    ὁ καυκησάρις κι ὁ δειλός, εἰς ὅποιον τόπο πηαίνει].
᾿Σ ἐσένα πού ᾿σαι ἄντρας καλὸς καὶ δύναμις μεγάλης,
    μεγάλο πρᾶμα τὸ κρατῶ ἔτοιας λογῆς νὰ σφάλῃς.
᾿Απὸ πολλοὺς ἐγροίκησα τὴ δύναμι, τὴν ἔχεις,
    κι οὐδ᾿ ὤλπιζα οὐδ᾿ ἐλόγιαζα ψόματα νὰ κατέχῃς.
Σὲ λίγα λόγια γροίκα μου, φουκροῦ καλὰ εἶντα λέγω,
    ἐγὼ δὲ δίδω πείραξι, οὐδὲ μαλιὲς γυρεύγω,
ἀμ᾿ ὅποιος κι ἂ μὲ πείραξε, ἐκεῖνος μὲ κατέχει,
    μὰ καυκησὰ τὸ στόμα μου καὶ ψόματα δὲν ἔχει,
καὶ τιμημένα τὰ βαστῶ ὣς τώρα τ᾿ ἅρματά μου,
    κι ὀλπίζω κι ἀποδὰ κι ὀμπρὸς ντροπὴ νὰ μὴ μοῦ κάμου.
Ποῦρι ἂ σ᾿ ἀρέσῃ τὸ σπαθί, καὶ θέλῃς νὰ τὸ πάρῃς,
    νὰ τὸ νικήσῃς πάσκισε πεζὸς γὴ καβαλλάρις.
᾿Εγὼ δὲν ἐφοβήθηκα ποτὲ ἄθρωπο κιανένα,
    καὶ μ᾿ ὅλο πού μαι ἀνήμπορος, δὲ σὲ δειλιῶ οὐδὲ σένα,
κι ὅντεν ὁρίζῃς, κι ὅντε θές, ἂς πᾶμε ᾿ς ἕναν τόπο
    μακρά, γιατὶ βαρειοῦμαί το τὸ πλῆθος τῶν ἀθρώπω,

μ᾽ ἅρματα μόνο κοφτερὰ καὶ σιδερὸ σκουτάρι,
νὰ δοῦμε τοῦτο τὸ σπαθί, ποιὸς μέλλει νὰ τὸ πάρῃ,
νὰ τὸ ξεκαθαρίσωμε κ᾽ ἡ μάχη νὰ τελειώσῃ,
ποῦρι νὰ θέλῃ ὁ Βασιλιὸς θέλημα νὰ μᾶς δώσῃ.

ΠΟΙΗΤΗΣ

᾽Σ τοῦτα τ᾽ ἀνεκατώματα γλακοῦν οἱ-ἀντρειωμένοι
νὰ δοῦν εἰντά χουν διαφορὲς ἐτοῦτ᾽ οἱ μαλωμένοι.
Γροικοῦσι τοῦ Σπιδόλιοντα ἐκεῖνα τ᾽ ἀπονᾶται,
ἀκούσι καὶ τοῦ Κρητικοῦ τὸ πῶς τ᾽ ἀπιλογᾶται,
καὶ στέκουν κι ἀνιμένουσι τὸ Ρῆγα νὰ μιλήσῃ,
καὶ πεθυμοῦ ν᾽ ἀκούσουσι τὸ θὲ ν᾽ ἀποφασίσῃ.
Ὁ Βασιλιὸς μὲ φρόνεψι καὶ σπλάχνος ἀρχινίζει,
καὶ πρῶτα στὸ Σπιδόλιοντα τὸ πρόσωπο γυρίζει,
λέει του,

ΒΑΣΙΛΙΟΣ

Δὲν ἀνίμενα σήμερον ἀπὸ σένα,
νὰ ποῦσινε τὰ χείλη σου τὰ σοῦ χω γροικημένα·
κι ἂν εἶχες παραπόνεσιν ἐτύχαινε ν᾽ ἀφήσῃς
τὴ διαφορά σου, κ᾽ ὕστερα νὰ μοῦ τήνε μιλήσῃς,
ὀγιὰ νὰ μὴ δυσκολευτῇ τὸ κάλεσμα, ποὺ γίνη,
κι ὁ φρόνιμος ἔτοιους καιροὺς τςὶ διαφορές τ᾽ ἀφίνει·
γιατὶ θωρεῖς τὸ μάζωμα ἐτοῦτο τὸ μεγάλο,
ὁποὺ τιμῶ ὅσο μπορῶ τὸν ἕναν καὶ τὸν ἄλλο,
καὶ τὸ παιδί μου ἂν ἤθελε κιανεὶς νὰ μοῦ σκοτώσῃ,
᾽ς ἔτοιον καιρὸν ἀντίμεψι δὲν ἤθελα τοῦ δώσει,
οὐδὲ γυρέψειν ἤθελα νὰ γδικιωθῶ ἔτοια ὥρα,
ὁπού ᾽ν τόσ᾽ Ἀφεντόπουλλοι καὶ ξένοι μέσ᾽ στὴ Χώρα,
μά θελα ἀφήσω νὰ χαροῦ καὶ νὰ περιδιαβάσου,
κ᾽ ἐσὲ ποῦ θεμελιώθηκε σήμερ᾽ ἡ μάνιτά σου;

γιά 'να σπαθί, ποὺ βρέθηκε στοῦ Κρητικοῦ τὴ χέρα,
κάνεις ἀνεκατώματα ἐτούτην τὴν ἡμέρα;
ἀφῆτε τςι τςὶ διαφορές, καὶ παραμπρὸς μὴν πάσι,
καὶ τὸ κονταροκτύπημα, ὑγιέ μου, σὰ σκολάσῃ,
ἔχετε μέρες καὶ καιρὸ καὶ τόπο νὰ βρεθῆτε,
νὰ τὸ ξεκαθαρίσετε, ἀμὴ γιὰ δὰ τ' ἀφῆτε.

ΠΟΙΗΤΗΣ

Ἐμίλησεν ὁ Βασιλιός, μιλοῦσιν του κ' οἱ-ἄλλοι,
λέσιν του ἀνεκατώματα στὴ μέση ντως μὴ βάλῃ,
τὸ κάλεσμα τοῦ Βασιλιοῦ μὴ θέλῃ νὰ ξηλώσῃ,
κι ἂς σιγανέψῃ ἡ μάνιτα, κ' ἡ-ὄργιτα ἂς μερώσῃ,
γιά 'να σπαθὶ μηδὲ γενῇ ἔτοια μεγάλη μάχη,
κι ἂς κάμῃ τὸ χερότερο, ἄλλον καιρὸ ὁποὺ λάχῃ.
Ὅσον τοῦ μίλειε ὁ Βασιλιός, κι ὅσο μιλοῦν κ' οἱ-ἄλλοι,
τόσον καὶ πλιὰ ἡ-ὄχθριτα ἐγίνουντο μεγάλη·
καὶ μὲ φωνὴ ἀγριώτατη στρίδοντας τὸ μουστάκι
τοῦ Ρῆγα πιλοήθηκε μὲ λόγια ὅλο φαρμάκι.

ΚΑΡΑΜΑΝΙΤΗΣ

Ἀφέντη, γιὰ νὰ μὴ μοῦ πῇς τὸ πὼς περίσσα σφάνω,
μά βανα χέρι στ' ἄρματα γιὰ νὰ μὲ δοῦ εἶντα κάνω,
γιατὶ δὲ θέλω ἔτοιο σπαθὶ νὰ χαίρεται ὀχθρός μου,
καὶ δῶσ' μού το τὸ θέλημα, γὴ παίρνω τ' ἀπατός μου.

ΠΟΙΗΤΗΣ

Μ' ἀγριώτατον ἀνάβλεμμα καὶ βρουχισμοὺς μεγάλους
ἐγύρισε τὸ πρόσωπο, κ' ἐμίλησε μὲ τς ἄλλους

ΚΑΡΑΜΑΝΙΤΗΣ

Θωρῶ κ' ἐμαζωκτήκετε καὶ βαδουρίζετ' ὅλοι,
ὡσὰν τὸ κάν' οἱ μέλισσες 'ς τς ἀθοὺς στὸ περιβόλι,

κ᾿ ἐκ τὴ μερὰ τοῦ Κρητικοῦ γνωρίζω πῶς κρατεῖτε,
    καὶ βλέπω ποῦ ξαμώνουσιν ἐκεῖνα, ποὺ μιλεῖτε.
Ἂν εἶναι κι ἀπὸ σᾶς κιανεὶς καὶ θὲ νὰ τοῦ βουηθήσῃ,
    ἂς ἔρθῃ ποῦρι μετ᾿ αὐτὸ ἐπά, κι ἂς πολεμήσῃ·
ἐλάτε τρεῖς καὶ τέσσερεις, ὅσοι κι ἂν εἶστ᾿ ἐλάτε,
    πολλοὺς καὶ λίγους τὸ σπαθὶν ἐτοῦτο δὲ φοβᾶται.
Δὲ θέλω μπλιὸ νὰ μοῦ μιλῇ κιανεὶς νὰ μὲ πειράζῃ,
    νὰ γδικιωθῶ ν᾿ ἀντιμεφτῶ τὸ δίκιο μου μὲ βιάζει·
δεῖ θέλω ποιὸς ἀπὸ τςὶ δυὸ ψοματινὰ τὰ λέγει,
    καὶ ποιὸς εἶν κεῖνος, π᾿ ἄδικα νὰ βρῇ μαλιὲς γυρεύγει.

ΠΟΙΗΤΗΣ

Ὁ Κρητικὸς δὲ θέλει μπλιὸ νὰ στέκῃ ν᾿ ἀνιμένῃ,
    πολλὴ ντροπὴ τοῦ φαίνεται ἐτοῦτο ν᾿ ἀπομένῃ,
καὶ πάει ὀμπρὸς εἰς τοῦ Ρηγὸς μὲ ταπεινότη ἀρχίζει,
    νὰ τοῦ μιλῇ τὸ δίκιον του μὲ δίχως νὰ μανίζῃ.

ΚΡΗΤΙΚΟΣ

Ρῆγα, πειδὴ καὶ βάλθηκε τοῦτο τὸ παλληκάρι,
    ὅσο πλιὰ γλήγορα μπορεῖ, τ᾿ ἄρματα νὰ μοῦ πάρῃ,
κι ἀποῦστα μ᾿ εἶδε κ᾿ ἦρθα πά, ἀπομονὴ δὲν ἔχει,
    καλεῖ με νὰ μαλώσωμε γιὰ πρᾶμα, ποὺ κατέχει
τὸ πῶς ἐχ᾿ ἄδικο πολύ, μ᾿ ἀπείτις κ᾿ ἔτσι θέλει,
    ἂς δοῦμε τοῦτο τὸ σπαθὶ σήμερο τίνος μέλλει.
κι ὀγιὰ νὰ μὴν πειράζωμε τόσο πολλὰ τὴ Χώρα,
    ἂς τὰ ξεκαθαρίσωμε τά χομε ᾿ς λίγην ὥρα,
νά χουν κ᾿ οἱ-᾿Αφεντόπουλλοι καιρὸ νὰ ξεφαντώσου,
    κ᾿ ἔτοιο μεγάλο κάλεσμα οἱ δυὸ νὰ μὴν ξηλώσου·
μ᾿ ἕνα σκουτάρι σιδερὸ κ᾿ ἕνα σπαθὶ στὴ χέρα,
    θέλω καὶ νὰ γενῇ ἡ μαλιὰ τὴ σημερινὴν ἡμέρα.

Μὲ τὰ πολλὰ ἅρματα ἄτυχος τὸν ἀντρειωμένο κάνει,
μὰ ὄντε μαλών' ὀλόγδυμνος, τρομάρα τόνε πιάνει.

ΠΟΙΗΤΗΣ

Ὁ Ρῆγας σὰν ἐγνώρισε, πὼς ἕνας κι ἄλλος θέλει
νὰ δοῦσιν κεῖνο τὸ σπαθὶ σὲ τίνος χέρια μέλλει,
κι ὅ τι πε τοῦ Σπιδόλιοντα στὸν ἄνεμο τὰ χάσε,
ζιμιὸ τὴ γνώμην του 'λλαξε, κι ἄλλη βουλὴν ἐπίασε,
καὶ θέλημα τῶς ἤδωκε νὰ τὸ ξεκαθαρίσου,
καὶ μὲ σκουτάρι καὶ σπαθὶ μόνο νὰ πολεμήσου.
Τὴν ὥραν, ὁποὺ πήρασι τὸ θέλημα τοῦ Ρῆγα,
σύρνουνται, καὶ μὲ βιὰ πολλὴ παράμερας ἐπῆγα,
καὶ βγάνουν ὅλα τ' ἅρματα, καὶ μόνο τὸ σκουτάρι
καὶ τὸ σπαθὶν ἐπόμεινε στὸ κάθε παλληκάρι.
Ὅλο τὸ πλῆθος τοῦ λαοῦ τρομάσσει καὶ φοβᾶται,
ἀναδακρυώνει, καὶ πονεῖ, τὸν Κρητικὸ λυπᾶται.
Οἱ-ἀρετὲς κ' ἡ γνῶσί ντου καὶ τςὶ μιλιᾶς ἡ χάρι
ἤκαμε κι ἀγαπῆσάν τον πεζοὶ καὶ καβαλλάροι·
τὸν ἄλλο τὸ σκληρόκαρδο δὲ δύνουνται νὰ δοῦσι,
ἀμ' ὅλοι τοῦ 'ργιστήκασι, κι ὅλοι τόνε μισοῦσι.
Ἐλόγιαζαν πὼς δὲ μπορεῖ ὁ Κρητικὸς νὰ κάμῃ
μαλιὰ καλὴ μ' ἔτοιο θεριό, κ' ἐτρέμαν σὰν καλάμι.
Μὰ κεῖνοι, ποὺ κατέχασι τὸν Κρητικὸ εἶντα ξάζει,
καὶ ξέρανε πὼς 'ς τὴν ἀντρειὰ κιανεὶς δὲν τοῦ ταιριάζει,
κι οὐδὲ φοβήθηκε ποτὲ ἄντρα, θεριὸ ἂν ἐγίνῃ
καὶ νὰ μασῇ τὰ σίδερα καὶ νὰ τὰ καταπίνῃ,
δὲν ἔχου φόβο οὐδὲ δειλιοῦ, μὰ στέκουν κι ἀνιμένου
νὰ δοῦνε τςὶ παλληκαριὲς τοῦ μαυροφορεμένου.
Μ' ἂς ποῦμε γιὰ τὴν 'Αρετή, π' ὡς εἶδε καὶ ξηλώθη
ἔτοιο κονταροκτύπημα, εἰς τὴν καρδιὰ πληγώθη·

μέσα τζ ἀναθεμάτιζε χίλιες βολὲς τὴν ὥρα,
    ὁποῦρθεν ὁ Σπιδόλιοντας στὴν ἐδικήν τως Χώρα,
καὶ κάνει τη καὶ δὲ μπορεῖ τὸν ἀγαπᾷ νὰ βλέπῃ,
    γιατὶ τὸ πρᾶμα τὸ γνοιανὸ ὅλους τςὶ παρατρέπει,
κ' ἐτούτη ἡ φοβερὴ μαλιά, π' ἀκόμη δὲν ἐγίνη,
    τοῦ Ἔρωτα τς ἀρματωσὲς παράμερα τς ἀφίνει.
Δὲν εἶν πρεπὸ τοῦ Ρώκριτου νὰ στέκῃ ν' ἀτονιάρῃ,
    μὰ μὲ τοὺς ἄλλους ἤσμιξε μακρὰ ἀπὸ τὸ πατάρι.
Στὸν τόπο πού 'ν ὁ Κρητικὸς ἐκεῖ ὅλοι πηγαίνου,
    κι ὅλοι ἀρμηνεύγου ὅ τι μποροῦ τοῦ νιοῦ τοῦ παινεμένου,
κι ὅ τι κατέχει πᾶσα εἷς καὶ ξέρει, τοῦ θυμίζει,
    μ' αὐτὸς ὅλα τὰ κάτεχε στὰ ξένα, ποὺ γυρίζει.
'Εκεῖ 'τον κι ὁ Ρωτόκριτος, μὲ τέχνη τ' ἀρμηνεύγει,
    ποιὲς κοπανιὲς νὰ βλέπεται, καὶ ποιὲς νὰ δυσκολεύγῃ.
Στὸν ἄλλον τόπο, πού 'τονε τὸ φοβερὸ λιοντάρι,
    ἐπῆεν ὁ Δρακόκαρδος τ' ἄγριο παλληκάρι,
κ' ἤλεγε τοῦ Σπιδόλιοντα στ' ἄρματ' ὅ τι κατέχει,
    κ' ἐκεῖνος νὰ τοῦ τὸ γροικᾷ ἀπομονὴ δὲν ἔχει,
καὶ λέει του μὲ μάνιτα,

ΣΠΙΔΟΛΙΟΝΤΑΣ

                                        Θαμάζομαι 'ς ἐσένα,
    τὸ πῶς δειλιᾷς καὶ γνοιάζεσαι 'ς ἔτοια μαλιὰ γιὰ μένα,
καὶ λέεις κι ἀρμηνεύγεις μου, νὰ βλέπωμαι μοῦ δείχνεις,
    πολλ' ἄγνωστά 'ν τὰ λόγια σου, στὸν ἄνεμο τὰ ρίχνεις.
'Ο Κρητικὸς κι ἄλλοι πολλοὶ νὰ μὲ μαλώσου ὁμάδι,
    ἐτούτ' ἡ χέρα κάνει τους νὰ πὰ νὰ βροῦν τὸν ᾅδη·
κιανεὶς δὲ θέλω νὰ μιλῇ, καὶ σήμερ' ἂς μ' ἀφήσῃ.
    στὰ μοῦ σφαλεν ὁ Κρητικὸς νὰ κάμω δίκια κρίσι.

ΠΟΙΗΤΗΣ

Ἐπήγανε στοῦ Βασιλιοῦ, καὶ θέλημα τῶς δίδει,
    ὀγιὰ νὰ κάμουσιν κ᾽ οἱ δυὸ θανατερὸ παιγνίδι.
Ὥρισε νὰ γενῇ ἡ μαλιὰ μακρὰ ἀπὸ τὸ πατάρι,
    κ᾽ ἐκεῖ πρεμαζωκτήκασι πεζοὶ καὶ καβαλλάροι·
καταπλακώνετ᾽ ὁ λαός, κι ὁ γεῖς τὸν ἄλλ᾽ ἀμπώθει,
    ὀντὲν ἀπὸ τὸ Βασιλιὸ τὸ θέλημαν ἐδόθη.
Τρέχου, γλακοῦσι νὰ θωροῦν ὅλοι μικροὶ μεγάλοι,
    κι ἄθρωπος δὲν ἀπόμεινεν, ὁποὺ νὰ μὴν προβάλῃ.
Ἐτότες λέ᾽ ὁ Κρητικὸς ὁ νιὸς ὁ παινεμένος,
    «ὁποὺ ἀποθάνῃ ἀπ᾽ ὅλους σας ἂς εἶν συχωρεμένος»,
καὶ μ᾽ ἕνα σάλτο ὡσὰν ἀϊτὸς ἐστάθηκε στὸ ζάλο,
    καὶ βάνει χέρα στὸ σπαθί, κι ἀνίμενε τὸν ἄλλο,
κ᾽ ἐκεῖνος πάλι ἀνάδια ντου ὀγλήγορος σιμώνει,
    καὶ διχωστὰς παραθεσμιὰ σὰ Δράκος ξεσπαθώνει,
καὶ σμίγουν τὰ γδυμνὰ σπαθιά, σηκώνουν τὰ σκουτάρια,
    κι ἀρχίζουσινε τὴ μαλιὰ τοῦτα τὰ παλληκάρια.
Μὲ μάνιτα καὶ μ᾽ ἀντρειὰ ἀγριεύγουν καὶ φουσκώνου,
    ποὺ ὅσοι κι ἂν τούςε θωροῦ, πονοῦν κι ἀναδακρυώνου.
Σὰν δυὸ λιοντάρια ὄντε βρεθοῦ μὲ πεῖνα μέσ᾽ στὰ δάση,
    καὶ βροῦ φαητό, κι ἀπάνω ντου τό ᾽να καὶ τ᾽ ἄλλο ἀράσσει,
μουγκρίζουν κι ἀγριεύγουσι, πεινοῦν καὶ μὲ τὸ στόμα
    καὶ μὲ τὰ νύχια ράσσουσι, καὶ τρέχουν εἰς τὸ βρῶμα·
τό ᾽να καὶ τ᾽ ἄλλο πολεμᾷ τὸ βρῶμα νὰ κερδαίσῃ,
    ἔτσ᾽ ἤκαμαν καὶ τοῦτοι οἱ δυὸ εἰς τοῦ λαοῦ τὴ μέση.
Τριγυρισμένους τς ἔχουσι, καὶ στέκουν καὶ θωροῦσι,
    τὸν πλιὰ ἀντρειωμένο ἀπὸ τοὺς δυὸ δὲν ξέρουσι νὰ ποῦσι,
καὶ μόνο κεῖνα τὰ σπαθιά, π᾽ ἀνεβοκατεβαίνου,
    κι ὥρες ζερβὰ τὰ ζάλα ντως κι ὥρες δεξὰ τὰ πηαίνου.

Πολλὰ μεγάλη δύναμιν ἔχει ὁ Καραμανίτης,
πλιὰ τέχνης καὶ πλιὰ μαστοριᾶς εἶν τὸ παιδὶ τῆς Κρήτης,
καὶ μὲ τὴν τέχνη συντηρᾶ τὴν ὥρα, ποὺ μαλώνει,
τὴ χέρα τοῦ Σπιδόλιοντα, σὲ ποιὰ μερὰ ξαμώνει·
κ' ἐξώφευγε τςὶ κοπανιές, κ' ἤβλεπεν τὸ σπαθίν του,
κι ὡσὰν ἀϊτὸς ἐπὰ κ' ἐκεῖ ἐπέταν τὸ κορμίν του,
σύρνετ' ὀπίσω, πάει ὀμπρός, ζέρβὰ δεξὰ γιαγέρνει,
καὶ πρίχου σώση ἡ κοπανιά, εἰς τὸ σπαθὶ τὴν παίρνει·
κι ὅποιο σπαθὶ εἶχ' ἔτοια βαφή, σίδερο δὲν τὸ πιάνει,
οὐδὲ ποτὲ τσακίζεται, οὐδ' ἀδοντιὰ δὲν κάνει.
Πότε καὶ λίγο τοῦ διδε ἀπάνω στὸ σκουτάρι,
στὴ γῆς κομμάτια τό 'ριχνε τὸ φοβερὸ λιοντάρι.
Ἤστεκεν ὁ Χαρίδημος σὰν ἄντρας κι ἀνιμένει,
καὶ γύρευγε νὰ βρῇ καιρὸ ἡ χέρα ἡ τιμημένη.
Δὲ θέλει δίχως διάφορο οἱ κοπανιὲς νὰ πηαίνου,
ὡσὰν ἐπηαῖνα τοῦ θεριοῦ τ' ἄγριου τοῦ θυμωμένου,
ποὺ πότε δίδει στὸ σπαθὶ καὶ πότε στὸ σκουτάρι,
μ' αὐτεῖνες οἱ λαβωματιὲς δὲν ἔχουνε τὴ χάρι.
Μὰ τοῦτος ἔχ' ἀπομονή, καὶ πολεμᾷ μὲ γνῶσι,
καὶ ἐγύρευγέν τον ἀνοικτὸ γιὰ νὰ τόνε λαβώση.
Καὶ πάντα ὀμπρὸς στὰ μάτια ντου μὲ τὸ σπαθὶ ξαμώνει,
γιὰ νὰ τόνε κρατῇ μακρά, νὰ μὴν πολυσιμώνη.
Μὲ τὸν καιρὸ ὁ Χαρίδημος τὴ χέρα χαμηλώνει,
κ' ηὗρέν του τὸ μερὶ ἀνοικτό, δαμάκι τὸ λαβώνει.
'Σ κεῖνον τὸν τόπο τοῦ βγαλε τότες τὸ πρῶτον αἷμα,
κι ἀρχίσασι κ' ἐχαίρουντα κεῖν' οἱ πολλοί, ποὺ τρέμα.
Λιγάκι τὸν ἐλάβωσε, ποὗρι τὸ αἷμα βγῆκε,
καὶ τὸ σπαθίν του στὸ μερὶ λαβωματιὰ τοῦ φῆκε·
κι ὡσὰν τεχνίτης στ' ἄρματα πάντα καιρὸ γυρεύγει,
μὲ γνῶσι καὶ μὲ μαστοριὰ νὰ κρούγῃ καὶ νὰ φεύγῃ.

Τὴ δεύτερη λαβωματιὰ στὸ στῆθος τοῦ τὴν κάνει,
κ' ἦτον ἐτούτη ἀκρόκαλη, αἷμα πολὺ τοῦ βγάνει.
Ὡς εἶχε ρίξει κοπανιά, πάντα του τὸ σκουτάρι
μὲ τὸ σπαθὶ συντρόφιαζε τ' ἀγένειο παλληκάρι,
ὀγιὰ νὰ βλέπῃ τὸ κορμὶ νὰ μὴν τοῦ τὸ λαβώσῃ
τ' ἄγριο θεριό, ποὺ κτάσσουντο θάνατο νὰ τοῦ δώσῃ.
Γι' αὗτος δὲν εἶχε δύναμι πολλὴν ἡ κοπανιά ντου,
ἐβλέπουντο, κ' ἐλάβωνε, κ' ἐσίμωνε κοντά ντου.
Γυρεύγει τόπον καὶ καιρὸν ἐκείνην τὴν ἡμέρα,
νὰ κάμῃ μιὰ μαλιὰ καλὴ ἡ τιμημένη χέρα.
Ὡς εἶδεν ὁ Σπιδόλιοντας τὰ αἵματα καὶ τρέχου
στὸ στῆθός του κ' εἰς τὸ μερί, καὶ τὸ κορμίν του βρέχου,
ἐμούγκρισ' ἐταράχτηκε, καὶ σὰ λιοντάρ' ἀγριεύγει,
καὶ νὰ βαρῇ τοῦ Κρητικοῦ τόπο νὰ βρῇ γυρεύγει.
Μηδὲ ποτὲ τὸ πέλαγος ἔτοιας λογῆς μανίζει,
'ς τς ἀνεμικὲς τοῦ Γεναριοῦ, ὄντε βροντᾷ κι ἀφρίζει,
'ς καιρὸ π' ἀνεκατώνεται μὲ ταραχὴ μεγάλη,
κι ὀντὲ σκορπᾷ τὰ κύματα ὄξω στὸ περιγιάλι,
[κ' ἔτοιας λογῆς τοὶς ἀστραπὲς καὶ τςὶ βροντὲς γροικοῦνε,
ποὺ 'κ τὸ σκιασμὸ ὅλος ὁ λαὸς τὰ μάτια ντως κινοῦνε],
σὰν ἤκαμ' ὁ Σπιδόλιοντας στὰ αἵματα, ποὺ θώρει
καὶ τρέχαν, καὶ νὰ γδικιωθῇ ἀκόμη δὲν ἐμπόρει.
Ἐδάγκανε τὰ χείλη ντου, μέσ' ἡ καρδιά ντου βράζει,
Δράκοντας κι ὄχι ἀθρωπινὸ τὸ πρόσωπόν του μοιάζει,
κ' ἤσυρε μουγκαλισματιὰ ἔτσι πολλὰ μεγάλη,
ποὺ τὸ πατάρι σείστηκε πὸ μιὰ μερὰν ὡς ἄλλη,
κ' ἐφάνη κ' ἦτονε βροντή, ποὺ ἀπ' τὰ ὕψη ἀρχίζει,
καὶ κάνει ταραχὴ πολλή, τὰ νέφαλα ξεσκίζει,
καὶ μὲ πολὺ συχαλασμὸ στὰ βάθη κατεβαίνει·
ἐδέτσι κι ἀπ' τὸ στόμα ντου ὁ μουγκρισμὸς ἐβγαίνει·

μανίζει μὲ τὰ χέρια ντου, καὶ τὸ σπαθίν του ψέγει,
θωρῶντας τςὶ λαβωματιὲς νὰ γδικιωθῇ γυρεύγει·
λέει,

ΣΠΙΔΟΛΙΟΝΤΑΣ

Θωρῶ δὲν ἔχω μπλιὸ οὐδὲ σπαθὶ οὐδὲ χέρα,
μὰ ὅλα μ' ἀπαρνηθήκασιν ἐτούτην τὴν ἡμέρα,
ἀπείτις κ' ἕνας Κρητικὸς τόσ' ὥρα μὲ μαλώνει,
κ' ἡ χέρα μου πιβούλεψε, καὶ δὲν τόνε σκοτώνει.

ΠΟΙΗΤΗΣ

'Εμάζωξε σὰν τὸ θεριὸ ὅλη τὴ δύναμίν του,
κι ὅσο μπορεῖ ψηλὰ ψηλὰ σηκώνει τὸ σπαθίν του,
κι ἀπόκει τρέχει ἀπάνω ντου μὲ τ' ἀγριωμένο χέρι,
καὶ ξάμωσε νὰ τοῦ βαρῇ 'ς τςὶ κεφαλῆς τὰ μέρη,
κι ὁ Κρητικὸς ὀγλήγορος σηκώνει τὸ σκουτάρι,
βάνει το πρὸς τὴν κεφαλή, τὴν κοπανιὰ νὰ πάρῃ,
κ' ἐβλέπησε τὴν κεφαλή, γιατὶ ἀπομπρὸς τὸ βάνει,
καὶ δίδει του μιὰν κοπανιά, ποὺ μέσα 'ς δυὸ τὸ κάνει,
καὶ πέφτει κάτω τὸ μισό, τ' ἄλλο μισὸ πομένει,
κ' εὑρέθηκεν κ' ἡ χέρα ντου λιγάκι λαβωμένη.
Τὴν κοπανιὰ τρομάξασι ὅλοι οἱ ἀπομονάροι,
νὰ δοῦν νὰ κόψῃ μέσα 'ς δυὸ τὸ σιδερὸ σκουτάρι.
Τότες σὰν εἶδ' ὁ Κρητικὸς καὶ τὸ σκουτάρι χάσε,
εἰς ἄλλο μόδο πολεμᾷ, κι ἄλλη βουλὴν ἐπιάσε.
Πλιὰ δυνατὸς ἐγίνηκε, καὶ πλιὰ ἄφοβα μαλώνει,
ζάλο δὲν κάνει ὀπίσω μπλιό, μ' ὅλο κι ὀμπρὸς σιμώνει,
καὶ δὲν τοῦ φαίνεται καιρὸς νὰ στέκῃ ν' ἀνιμένῃ,
πόδας τὸν πόδαν ἤμπωθε, καὶ πάντα μέσα μπαίνει.
Στρέφεται χάμαι καὶ θωρεῖ καὶ τὸ κορμὶ μουλλώνει,
καὶ μὲ μεγάλη μαστοριὰ στὰ πόδια τοῦ ξαμώνει.

'Εθάρρεψ' ὁ Σπιδόλιοντας, κ' ἐκεῖ θὲ νὰ τοῦ δώση,
καὶ χαμηλώνει τ' ἅρματα νὰ μὴν τόνε λαβώση.
'Ετότες τοῦ Χαρίδημου τοῦ φάνη νά 'ν ἡ-ὥρα,
νὰ δώση τέλος τςὶ μαλιᾶς νὰ κατατάξῃ ἡ Χώρα,
κ' ἐσήκωσεν ὡς ἀστραπὴ τὸ γλήγορόν του χέρι,
ὡσὰν τὸν εἶδεν ἀνοικτὸ 'ς τςὶ κεφαλῆς τὰ μέρη,
καὶ μπήχνει τ' ὅλο τὸ σπαθὶ εἰς τὸ λαιμὸ ἀποκάτω,
ὕπνο τὸν ἀποκοίμησε, παντοτινὰ κοιμᾶτο.
Ἤπεσε κάτω τὸ θεριό, τὰ μάτια ντου γρυλλώνει,
φαρμάκι φτεῖ μὲ τοὺς ἀφρούς, κλάημ' ἀναδακρυώνει,
κ' ἐμουγκαλίστη τρεῖς φορὲς τὸ φοβερόν του στόμα,
κ' ἐβρόντηξεν ὁ οὐρανὸς κ' ἐσκίστηκεν τὸ χῶμα,
καὶ μὲ μεγάλη ταραχὴ καὶ μουγκρισμὸν ὁμάδι
ἐπῆε ἡ-ἄγρια ντου ψυχὴ στὸ μαυρισμένον ᾅδη·
κ' ἐκεῖνος πού το φοβερός, κι ὁπ' ὅλοι τὸν ἐτρέμα,
σήμερον ἐκυλίστηκε 'ς τςὶ σάρκας του τὸ αἷμα·
καὶ σήμερ' ἐκείνη ἡ ψυχή, π' ἄθρωπο δὲν ἐδείλια,
πάει νὰ δῇ τοῦ Χάροντα τὰ μαυρισμένα σπήλια·
κ' ἕνα μεγάλο θάμασμα κείνην τὴν ὥρα 'φάνη,
τ' ἄλογο τοῦ Σπιδόλιοντα τςὶ σάρκες του δαγκάνει·
ὅσ' ὥρα ἐπολέμανε ἀντρειεύγετο νὰ λύση,
νὰ πάη στὸν ἀφέντην του ὀγιὰ νὰ τοῦ βουηθήση·
ὡσὰν ἐμίσσεψ' ἡ ψυχή, κ' ἐπῆεν εἰς τὸν ᾅδη,
πέφτει κι αὐτὸ χάμαι, ψοφᾷ, τελειώνουσιν ὁμάδι.
'Ενίκησεν ὁ Κρητικός, λαβωματιὰ δὲν ἔχει,
μόνο μικρὴ μικρὴ πληγή, καὶ λίγον αἷμα τρέχει,
κι οὐδὲ γιατρὸ δὲν ἔχει χρειὰ νὰ πέψῃ νὰ γυρέψῃ,
μὰ πῆε γιὰ ν' ἀρματωθῇ καὶ νὰ καβαλλικέψῃ.
Μὲ σπούδα μπαίνει 'ς ὀρδινιὰ νὰ κονταροκτυπήση,
μὰ ὁ Ρῆγας δὲν ἐθέλησε γιὰ τότες νὰ τς ἀφήση,

γιατὶ ὄξω πού 'τον πάρωρα, πολλὰ βαρὺ τοῦ φάνη,
σὰν εἶδε τὸ Σπιδόλιοντα νὰ πέσῃ ν' ἀποθάνῃ·
καὶ μ' ὅλο πού χεν ἄδικο, καὶ ὅλοι τοῦ 'ργιστῆκα,
ὁ Ρῆγας τὸν ἐπόνεσε κ' εἶχε μεγάλην πρίκα·
καλὰ καὶ νὰ τοῦ θέλασι κακὸ ὅλοι μικροὶ μεγάλοι,
καὶ καθανεὶς τοῦ Κρητικοῦ νῖκος ἐπαρακάλει.
'Ετοῦτο ἡ φύσι τό δωκεν εἰς τὴν καημένη σάρκα
κάθε κορμὶ νὰ συμπονῇ τ' ἄλλου κορμιοῦ τὴν πλάκα·
καὶ τὸν ὀχθρόν του νὰ θωρῇ κιανεὶς πὼς πὰ νὰ θάψου,
δὲν ἠμποροῦν τὰ μάτια ντου παρὰ νὰ τόνε κλάψου·
ἔσ' θέλει ἂς εἶν σκληρόκαρδος, τὸ σπλάχνος νὰ τοῦ λείπῃ,
εἰς ἔτοιες χρεῖες βρίσκεται μὲ πόνον καὶ μὲ λύπη.
Πoῦρ' ὁ λαὸς ἐφώνιαξε, πολλὴ βαβούρα γίνη,
κ' ἐδείξασιν πολλὴ χαρὰ ὅλοι τὴν ὥρα κείνη.
'Εμήνυσεν ὁ Βασιλιός, κ' εἶπε νὰ διαλαλήσου,
γιὰ νἄρθουσι τοδεταχιὰ νὰ κονταροκτυπήσου,
γιατὶ δὲν ἤθελε γιὰ δὰ νὰ τρέξουσιν ἐκεῖνοι,
κ' ἤσωσε κ' ἐπερίσσεψε τὸ πρᾶμαν, ὁποὺ 'γίνη.
Καλὰ κ' ἐπόνεσεν πολλῶ, ὁ στίχος πὼς ἀλλάσσει,
καὶ χίλιοι χρόνοι φαίνουνται ἡ νύκτα νὰ περάσῃ·
ποῦρι τὸ θέλει ὁ Βασιλιός, καὶ κεῖνο ὁπ' ὁρίσῃ
οὐδένας δὲν ἀποκοτᾷ τὸ ἐνάντιο νὰ μιλήσῃ.
'Επόνεσεν εἰς τὴν καρδιὰ δαμάκι ἡ-'Αρετοῦσα,
κ' ἐδώκασίν της βάσανο κεῖνα, ποὺ διαλαλοῦσα·
πειδὴ καὶ τότες δὲ μπορεῖ νὰ δῇ τὸν ἐρωτάρι
νὰ λυγιστῇ ν' ἀποφτειαστῇ νὰ τρέξῃ τὸ κοντάρι·
ποῦρ' ἤχωνε σὰ φρόνιμη τὸν πόνο, ποὺ τὴν κρίνει,
καὶ τοῦ κυροῦ τζι σίμωσε καὶ σπλαχνικούλλα γίνη·
συργουλιστὰ συργουλιστὰ φιλεῖ τονε στὴ χέρα,
λέει, πὼς ἐπρικάθηκεν ἐκείνην τὴν ἡμέρα,

στὸ πρᾶμα, ὁποὺ γίνηκε στ᾽ ἄγριο παλληκάρι,
καὶ τοῦτα μίλειε, κ᾽ ἤρχουνταν κάτω ἀπὸ τὸ πατάρι
ὁμάδι μὲ τὴ Ρήγισσα, κ᾽ ἐπῆαν στὸ Παλάτι,
κ᾽ ἡ συντροφιά τονε πολλή, κι ἀρίφνητ᾽ ὥρα κράτει.
᾽Εθάφτην ὁ Σπιδόλιοντας, κ᾽ ἐτέλειωσε τςὶ χρόνους,
κ᾽ ἀφῆκεν εἰς τςὶ τόπους του πρίκες πολλὲς καὶ πόνους,
κ᾽ ἤπεσεν κεῖνο τὸ θεριό, π᾽ ὅλοι τὸν ἐτρομάσσα,
κ᾽ οἱ·ἀντρειὲς κ᾽ οἱ δύναμες σὰ νέφαλα περάσα.
Πονεῖ τον ὁ Δρακόκαρδος, μὰ χρειά ᾽ναι νὰ πομένῃ,
κι ἂ θὲ νὰ πῇ καὶ τίβοτσι, γιὰ τότες τὸ σωπαίνει.
Πάσι καὶ ξαρματώνουνται ζιμιὸ οἱ·ἀντρειωμένοι,
καὶ καθανεὶς τοδεταχιὰ μὲ πεθυμιὰ ἀνιμένει.
᾽Επόνειεν ὁ Ρωτόκριτος, πῶς γιὰ τὴν ὥρα κείνη
νὰ κονταροκτυπήσουσιν ὁ Ρῆγας δὲν τς ἀφίνει,
νὰ δείξῃ ἀπάνω στ᾽ ἄλογο τέχνη κι ἀντρειοσύνῃ,
κ᾽ ἐζήλεψεν τοῦ Κρητικοῦ στὸ πρᾶμαν, ὁποὺ ᾽γίνη,
ὡς εἶδεν τόσον ἔπαινος καὶ φήμη, ποὺ τοῦ δίδα·
ποῦρ᾽ ἐπαρηγοροῦντονε, καὶ πάντα ντου χε ὀλπίδα
εἰς τὸ κονταροκτύπημα νὰ κάμῃ νὰ γνωρίσου,
ποιὸ πρέπει νὰ παινέσουσι, ποιὸ πρέπει νὰ φημίσου.
Καὶ μετ᾽ αὐτοὺς τςὶ λογισμοὺς πάει κι αὐτὸς καὶ βγάνει
τ᾽ ἄρματα καὶ κοντὰ κοντὰ στὴν κλίνην τόυ τὰ βάνει,
ὀγιὰ νὰ τά βρῃ τὴν αὐγὴ ν᾽ ἀρματωθῇ ὁ στρατιώτης,
καὶ νά ᾽ναι πρῶτος ὁλωνῶν τὸ παίνεμα τῆς νιότης.
᾽Εβράδειασε κ᾽ ἐνύκτιασε, καθένας στὸ κλινάρι
ἤθεκε γιὰ ν᾽ ἀναπαῇ, κ᾽ ὕπνο γλυκὺ νὰ πάρῃ.
Μὰ ἡ·᾽Αρετοῦσα δὲ μπορεῖ νὰ κοιμηθῇ, ὅπου πάῃ,
ἀμ᾽ ἐστρουφογυρίζουντον στό ᾽να κ᾽ εἰς τ᾽ ἄλλο πλάϊ.
῾Η Νένα τζ ἀνεστέναζε, καὶ λέει τς ἡ καημένη,

ΝΕΝΑ

Εἶδες τὸ τέλος τό χουσι, μάννα μου, οἱ ἀντρειωμένοι;
δλ' εἶναι αὐτοὶ τοῦ μακελλειοῦ, στὸ θάνατο γυρίζου,
ἀμ' οἱ Ρηγᾶδες κάθουνται καὶ μοναχὰς ὁρίζου.
Γροικᾷς καλὰ εἶντα σοῦ μιλῶ, καὶ γιὰ τὴν ὥρα τούτη
εἶπα τὴν παραφαντασά, καὶ σὺ καλὰ φουκροῦ τη.

ΠΟΙΗΤΗΣ

Κείνη δὲ δίδει ἀπιλογιά, μὰ στέκει καὶ λογιάζει,
νὰ ξημερώσῃ πεθυμᾷ, κι ὁ πόθος τήνε βιάζει.
Τὴν ὥρα ποὺ ὁ Αὐγερινὸς πασίχαρος προβαίνει,
κι ἀπὸ τςὶ γῆς τὸ πρόσωπο ἡ σκοτεινάγρα βγαίνει,
καὶ τὰ πουλλιὰ χαμοπετοῦν κι ἀναγαλλιοῦσιν οὖλα,
κ' ἔχουν εἰς τὰ φτερούγια ντως πάχνη ἀπὸ τὴ δροσούλλα,
ποιὸ κάθεται 'ς χλωρὸ κλαδί, ποιὸ 'ς δένδρο, ποιὸ 'ς χαράκι,
καὶ τὸ σκοπόν του κιλαηδεῖ πᾶσα λογῆς πουλλάκι,
καὶ μὲ τὴ σιγανὴ λαλιὰ τὸν ἥλιο προσκαλοῦσι,
καὶ πεθυμοῦσι γλήγορα νὰ βγῇ νὰ τόνε δοῦσι,
ἡ-'Αρετὴ σηκώθηκε τὸ παραθύρ' ἀνοίγει,
καὶ τὴν αὐγὴ τὴ λαμπιρὴ με τὴ χαρὰ ξανοίγει·
ντύνεται καὶ στολίζεται, καὶ στέκει κι ἀνιμένει,
πότε νὰ τςὶ μηνύσουσι νὰ σηκωθῇ νὰ πηαίνῃ.
'Εδέτσι κι ὁ Ρωτόκριτος μὲ τὴν αὐγὴ σηκώθη,
καὶ δὲ μπορεῖ νὰ καρτερῇ, μὰ πάραυτ' ἀρματώθη·
καβαλλικεύγει σὰν ἀϊτός, στὸ φόρο κατεβαίνει,
καὶ τς' ἄλλους ὁποὺ λείπασιν, ἤστεκεν κι ἀνιμένει·
καὶ νὰ καὶ κεῖνοι γλήγορα, πρὶ ὁ ἥλιος νὰ προβάλῃ,
ἐκεῖ περμαζωκτήκασιν ὅλοι μικροὶ μεγάλοι.
Μὲ τὴν αὐγὴ κι ὁ Βασιλιὸς στὸ φόρο κατεβαίνει,
μ' ὅλη τὴν ἄξα συντροφιά, κ' εἰς τὸ πατάρι βγαίνει.

Ὁρίζει κ᾿ ἤρθανε ζιμιὸ ὀμπρός του οἱ καβαλλάροι,
γιὰ νὰ κατέχῃ πασανείς, ποιὸς τρέχει τὸ κοντάρι.
Τρεῖς εἶν ποὺ θὲ νὰ πολεμοῦ, καὶ δέκα ἀντίκρυτά ντως,
νὰ δείξουσι τὴν τέχνην τως καὶ τὴν παλληκαριάν τως.
Ὁ Κυπριώτης εἶν ὁ γεῖς κι ὁ Κρητικὸς ὁ ἄλλος,
καὶ τρίτος ὁ Ρωτόκριτος, πού ᾿ν τῆς ἀντρειᾶς τὸ κάλλος.
Ἐτοῦτ᾿ οἱ τρεῖς ἐπαίρνουντα τς ἄλλους νὰ πολεμήσου,
νὰ πάρουσι τὸ χάρισμα, ἂν εἶναι καὶ νικήσου,
κι ὁ Ρῆγας μὲ τὸ χέριν του ἤγραφεν ἕναν κ᾿ ἕνα,
νὰ μὴ γενῇ ἀζιγανιὰ καὶ λάθος σὲ κιανένα.
Ἐλάχαν τοῦ Χαρίδημου τρεῖς δυνατοὶ ἀντρειωμένοι,
Δρακόμαχος, Νικόστρατος, νέοι καμαρωμένοι,
κι ὁ δυνατὸς Τριπόλεμος, ποὺ Σκλαβουνιὰν ὁρίζει,
καὶ δὲν ψηφᾷ τὸ θάνατο, καὶ φόβο δὲ γνωρίζει.
Μὰ τέσσερεις ἐλάχασι τοῦ Ρῆγα ἀπὸ τ᾿ ἀμάξι,
κ᾿ ἔχει νὰ κουραστῇ πολλὰ νὰ βαραναστενάξῃ,
ὁ Δημοφάνης τὸ θεριὸ ἀπὸ τὴ Μυτιλήνη,
κι ἀπὸ τ᾿ Ἀνάπλι Ἀντρόμαχος, λιόντες θεριὰ κ᾿ ἐκεῖνοι,
κι ὁ Γλυκαρέτης τῆς Ἀξιᾶς τὸ φοβερὸ κοντάρι,
κι ὁ Ἀφέντης τοῦ Βυζάντιου τ᾿ ὄμορφο παλληκάρι·
καὶ τρεῖς καὶ τοῦ Ρωτόκριτου ἐλάχασι τ᾿ ἀζάπη,
τὴ δύναμίν του πλήθαινε τς Ἀφέντρας τ᾿ ἡ-ἀγάπη.
Ἡράκλης ἐκ τὴν Ἔγριπον ὁ ἕνας κι ἄλλος πάλι
ὁ νέος ὁ Φιλάρετος τὸ φοβερὸ κεφάλι,
ποὺ τὴ Μοθώνην ὥριζε, κ᾿ εἶχε τιμὲς καὶ πλούτη,
σπίδας καὶ λιονταριοῦ καρδιὰ βαστοῦν κ᾿ οἱ δυό ντως τοῦτοι.
Ἤλαχε κι ὁ Δρακόκαρδος τ᾿ ἀζάπη τοῦ ἐρωτάρι,
κ᾿ ἔχει μεγάλες κονταρὲς καὶ δυνατὲς νὰ πάρῃ.
Τρεῖς τρεῖς ἐλάχανε τῶ δυό, τέσσερεις τοῦ Κυπρίδη,
τὸ ριζικόν του θέλησε, κι ὁ Ρῆγας τοῦ τσὶ δίδει.

Καθένας ξέρει μετὰ ποιὸ θὲ νὰ συναπαντήξῃ,
νὰ τρέξῃ τὸ κοντάριν του, τὴν ἀντρειὰ νὰ δείξῃ·
καὶ στέκουν κι ἀνιμένουσι μὲ πεθυμιὰ μεγάλη,
πότε νὰ δώσῃ θέλημα τοῦ Ρῆγα τὸ κεφάλι.
Εἰκοσιπέντε σάλπιγγες καὶ βούκινα κτυποῦσι,
καὶ τὸ πατάρι σείστηκε, καὶ τ᾿ ἄλογα ξυποῦσι.
Πρῶτο σημάδι τῆς ἀρχῆς ᾿ς ἔγνοια πολλὴ τοὺς βάνει,
ποιὸς μέλλει νά βγῃ νικητής, νὰ πάρῃ τὸ στεφάνι.
Δὲν εἶναι πεθυμητικὴ ἔτσ᾿ ἡ βροντή, ὀντὲ στράψῃ,
᾿ς καιρὸ ποὺ ς᾿ ἀνακρέμασι ὁ ἥλιος τὸν κόσμο κάψῃ,
κι ἀθούς, χορτάρια, λούλουδα, δέντρῃ, κλαδιὰ ξεράνῃ,
κ᾿ ἔρθῃ βροντὴ μὲ νέφαλο καὶ τὴ βροχούλλα κάνῃ,
κι ἀναγαλλιάσουν καὶ χαροῦν ὅλοι μικροὶ μεγάλοι,
θωρῶντας, τά ᾿σανε νεκρά, πὼς ἀνεζῆσαν πάλι,
σὰν ἦτο πεθυμητικὸς ὁ Ρώκριτος ν᾿ ἀκούσῃ
οἱ σάλπιγγες νὰ παίζουσι τοὺς ἄντρες νὰ καλοῦσι·
κι ἀνίμενε μὲ πεθυμιὰ νὰ δευτεροκτυπήσου,
νὰ σάσῃ τὸ κοντάριν του, τὸ τρέξιμο ν᾿ ἀρχίσου.
Ἂς ποῦμε καὶ τῆς Ἀρετῆς κεῖνο, ποὺ τὴν παιδεύγει,
ποὺ γύρισεν τὸ πρόσωπο, καὶ τῆς Φροσύνης λέγει.

ΑΡΕΤΟΥΣΑ

Φροσύνη, ποιὸς σοῦ φαίνεται νά ᾿ν κάλλιο παλληκάρι
στὸ σεῖσμα κ᾿εἰς τὸ λύγισμα κ᾿εἰς τῆς ἀντρειᾶς τὴ χάρι;
στὸ σεῖσμα κ᾿ εἰς τὸ λύγισμα στὸ ζῶσμα τῶν ἀρμάτω,
στ᾿ ἀρχοντικὰ ἀναρρίμματα, κ᾿ εἰς τῆς ἀντρειᾶς τὸ νᾶτο;
καὶ ποιὸς μὲ διῶμα κάθεται, καὶ τὸ κορμὶ δὲν κλίνει,
τὴν ὄρεξί σου πέ μου τη, νὰ ζῇς καὶ σύ, Φροσύνη.

ΠΟΙΗΤΗΣ

Τότες ἡ Νένα ὡς πονηρὴ θωρῶντας, πῶς ἡ κόρη
τὴν ἀσπροφόρο ξόμπλιαζε, κ᾽ ἐκεῖνο πάντα θώρει,
κ᾽ ἐγνώρισε πῶς πλιὰ βαθιὰ ὁ πόθος τςι ριζώνει,
καὶ τὸ Ρωτόκριτο θωρεῖ κ᾽ ἐκεῖνο καμαρώνει,
γιὰ νὰ τςὶ πάψ᾽ ὁ λογισμὸς τςὶ λέει,

ΝΕΝΑ

Θυγατέρα,
κάτεχε ἀπ᾽ ὅσους κι ἂν θωρῶ ἐτούτην τὴν ἡμέρα,
κ᾽ ἤρθασι κ᾽ ἐγραφτήκασι, ἐμένα δὲ μ᾽ ἀρέσει
μόνο τὸ Βασιλιόπουλλο, ὁπού ᾽ναι κεῖ στὴ μέση,
κι ὁποῦρθε μὲ πολλὴ ἀφεντιά, κ᾽ ἐπρέπισεν ἡ Χώρα,
ἐκεῖνο καμαρώνω γὼ χίλιες φορὲς τὴν ὥρα·
κι ὄξω ἀπὸ κεῖνο ρέγομαι, κ᾽ ἔχει ὁμορφιὰ μεγάλη
κεῖνον τὸ χρυσοκόκκινο τὸν ξαθοσγουρομάλλη·
κάθεται σὰ ζγουραφιστός, καὶ στράφτει μέσ᾽ στὰ κάλλη,
κι ὡσὰν ἐτούτους καὶ τοὺς δυὸ θαρρῶ δὲν εἶν ἐπὰ ἄλλοι.
Τότες τςὶ λέει ἡ-᾽Αρετή,

ΑΡΕΤΟΥΣΑ

᾽Ολίγη πρᾶξιν ἔχεις,
καὶ τὸ καλὸ ἀπὸ τὸ κακὸ ποιὸν εἶναι δὲν κατέχεις·
᾽ς τςὶ κόκκινους ᾽ς τςὶ πράσινους, κι ὅσους κι ἂ γέμῃ ὁ φόρος,
ποπανωθιόν τως ὁλωνῶ εἶν κεῖνος ὁ ἀσπροφόρος·
κι ἀπείτις ἀποκότησε δέκα νὰ πολεμήσῃ,
εἰς κάθε πρᾶμα, σὰ θωρῶ, ἐπέρασεν τὴ φύσι.
Γιὰ πέ μου εἶντα τοῦ λείπεται, καὶ ποιὰ χάρι δὲν ἔχει;
ποιὰ τέχνη βρίσκεται ἀρχοντιᾶς καὶ δὲν τήνε κατέχει;
λιοντάρι στὴν παλληκαριά, χρυσὸς ἀϊτὸς στὸ διῶμα,
πολλὰ σκλαβώνει τςὶ καρδιὲς τὸ ζαχαρένιο στόμα.

Οἱ κόρδες τοῦ λαγούτου ντου πουλλιὰ 'ν καὶ κιλαηδοῦσι,
καὶ γιαίνου τὰ τραγούδια ντου ἄρρωστο νὰ τ' ἀκούσῃ,
ὡς καὶ ζγουράφος ἤμαθε δίχως δασκάλου πρᾶξι,
ἡ μοῖρά μου τὸν ἤφερε, ὀγιὰ νὰ μὲ πατάξῃ.
'Εδὰ μαθαίνει καὶ γιατρός, τςὶ πληγωμένες γιαίνει,
συχνιὰ δροσίζει τςὶ καρδὲς ἐκεῖνες, ποὺ μαραίνει,

ΠΟΙΗΤΗΣ

Πάλ' ἡ Φροσύνη νὰ θωρῇ πῶς εἰς τὴν 'Αρετοῦσα,
οἱ σπίθες πλιὰ παρὰ ποτὲ ἐβράζαν κ' ἐκεντοῦσα,
ἤψεγε τοῦ Ρωτόκριτου τὴ νιότη καὶ τὰ κάλλη,
κι ἀνόστιζέν τςι τον πολλὰ μὲ πονηριὰ μεγάλη.
λέει τςι,

ΝΕΝΑ

Θυγατέρα μου, γροίκα τὰ λέω τώρα,
κάτεχε, ἡ τζόγια πού 'καμες, βγαίνει ὄξω ἀπὸ τὴ Χώρα.
Τίς εἶναι σὰν τὸν Κρητικὸ καὶ σὰν τὸν Κυπριώτη;
καὶ τίς σὰν τοῦ Πιστόφορου τὴν ἀντρειωμένη νιότη;
καὶ κεῖνο τὸν Τριπόλεμο τίς νὰ τόνε νικήσῃ;
κι αὐτὸ τὸ χρυσοκόκκινο, ὁπού περνᾷ τὴ φύσι;

ΠΟΙΗΤΗΣ

Ξαναφυσοῦν τςὶ σάλπιγγες, κ' ἤτονε τὸ σημάδι,
οἱ καβαλλάροι δυὸ καὶ δυὸ νὰ τρέξουσιν ὁμάδι.
Τρεῖς ἦσαν σὰν πρωτόγεροι, πού χαν τςὶ γνῶσις χάρι,
καὶ πρᾶξι 'ς τοῦτες τςὶ δουλειὲς γιὰ κάθε καβαλλάρι.
Λιγοψυχᾷ ὁ Ρωτόκριτος, κ' ἐκάμασίν του χάρι,
νά 'ν πρῶτος γιὰ τὸν κύριν του νὰ τρέξῃ τὸ κοντάρι·
τότες ἀπὸ τςὶ γέροντες τὸ θέλημαν ἐδόθη,
τὸν Ἔρωταν ἀνέκραξε, στὸν πόθο παραδόθη,

καὶ τὸ Φιλάρετο καλεῖ τ' ὄμορφο παλληκάρι,
    καὶ τὸν ἀνίμενεν κι αὐτός, κ' ἐκράτει τὸ κοντάρι.
Τότες ἐστράφη ἡ-'Αρετὴ στὴ Νέναν τςι καὶ λέγει,
    ὁμάδι 'ν κεῖνος, ποὺ παινᾷ καὶ κεῖνος, ὁποὺ ψέγει,
ὁμάδι καλεστήκασι, κ' ἐδὰ θέλει γνωρίσει,
    ποιὸς θέλει τιμηθῇ ἐκ τςὶ δυό, καὶ ποιὸς θὲ νὰ νικήσῃ.
Γύρου τριγύρου 'ν ὁ λαός, καὶ πεθυμοῦ νὰ δοῦσι,
    δυὸ παλληκάρια σὰν αὐτά, πῶς κονταροκτυποῦσι.
Σὰ στὰ λαγκάδια τὰ βαθιὰ τ' ἄγρια τὰ δασωμένα,
    ὁπού 'ναι μέσα τὰ θεριὰ κι ὄρνια κατοικημένα,
κ' ἔχουσι δέντρη καὶ κλαδιὰ σὲ μιὰ μερὰ κ' εἰς ἄλλη,
    καὶ κατεβῇ ἀπὸ τὰ βουνιὰ ἀνεμικὴ μεγάλη,
καὶ μὲ βροντὴ καὶ μ' ἀστραπὴ μέσα στὰ δάση δώσῃ,
    κατασκορπίσῃ τὰ κλαδιά, τὰ δέντρη ξερριζώσῃ,
κ' οἱ σκόνες μὲ τὴν ταραχὴ φόβο τοῦ κόσμου δώσου,
    φύγουσιν ὄρνια καὶ θεριά, νὰ βροῦ ἄδεια νὰ γλυτώσου,
ἐδέτσι βρόντηξ' οὐρανός, κ' ἡ γῆς ἀνεσηκώθη,
    ὀντὲν ἡ πρώτη κονταρὰ στὰ στήθη ντως ἐδόθη.
'Ασάλευτος ἐπόμεινε στὴν κοπανιὰν ἐκείνη
    ὁ Ρώκριτος, κ' εἰς τὸ λαὸ χαρὰ μεγάλη γίνη.
Ἤδειξεν κι ὁ Φιλάρετος στ' ἄρματα εἶντα ξάζει,
    ποσῶς δὲν ἐσαλεύτηκε, σὰν καρφωμένος μοιάζει.
Πιάνου κοντάρια πλιὰ βαρὰ ὀγιὰ νὰ δευτερώσου,
    'ς τόπο ποὺ νά 'ναι βλαβερός, πάσκουν κ' οἱ δυὸ νὰ δώσου.
Ὁ Ἥλιος δίδει στ' ἄρματα, καὶ φέγγουσι καὶ λάμπου,
    σμίγου, συναπαντήχνουσι στὴ μιὰ μερὰ τοῦ κάμπου.
Ἤδωκε του Ρωτόκριτου μιὰν κονταρὰ στὰ μάτια,
    καὶ τὸ κοντάρι σκόρπισεν εἰς ἑκατὸ κομμάτια.
Ἡ κονταρά τονε βαρὰ καὶ δυνατὴ περίσσα,
    λιγάκι τὸν ἐζάλισε, μὰ δὲν τὸν ἐγνωρίσα,

μὰ ἡ κονταρὰ τοῦ Ρώκριτου πλιὰ δυνατὰ λαδώνει,
  πού δωκε τοῦ Φιλάρετου ἐκεῖ, ποὺ τοῦ ξαμώνει·
στὸ κούτελο σημάδεψε, κ' ηὗρέν τον κ' εἰς τὴ μέση,
  κ' ἐσάλεψε κ' ἐκούνησε, δυὸ τρεῖς φορὲς νὰ πέσῃ·
ζερβὰ δεξὰ ζυγάριζε κ' ἤγερνεν τὸ κορμίν του,
  κ' εἰς τὴν καπούλλα τοῦ φαριοῦ 'γγίζει τὴν κεφαλήν του.
Νὰ τρέξῃ δὲν ἐμπόρειε μπλιό, γιατὶ ἦτονε γραμμένο,
  ὅποιος κι ἂ γείρῃ 'κ τ' ἄλογο νὰ τὸν κρατοῦ χαημένο.
Ἡ-'Αρετοῦσα πέτετο, κ' ἦτο χαρὰ γεμάτη,
  καὶ τὴ Φροσύνην ἤσφιγγεν ἐκεῖ, ποὺ τὴν ἐκράτει,
ἡ-ὁποιά στεκε μὲ λογισμόν, ἐπόνειε, γιατὶ 'θώρει,
  τὸ πῶς μὲ σπούδα πορπατεῖ στὸν ἐγκρεμνὸν ἡ κόρη.
Τὴ σάλπιγγα ὁ Ρωτόκριτος κάνει καὶ δευτερώνει,
  κράζ' ἄλλο νἄρθῃ γλήγορα, στὸ κέρδος ἀξαμώνει.
Σὰ λιόντας ἀγριεύτηκε τς Ἔγριπος ὁ στρατιώτης
  καὶ τῆς ἀντρειᾶς ὁ μάστορας τὸ παίνεμα τςὶ νιότης·
πιάνει κοντάρι δυνατό, τοῦ Ρώκριτου σιμώνει,
  καὶ λέει του μὲ μάνιτα,

ΑΦΕΝΤΗΣ ΤΗΣ ΕΓΡΙΠΟΣ

'Αδέρφι, δὲ σὲ σώνει,
τό καμες τοῦ Φιλάρετου, ν' ἀκροσταθῇς καμπόσο,
  νὰ ξεκουράσῃς τὸ κορμὶ στὸν κόπο σου τὸν τόσο,
μὰ κράζεις με, κι ὡσὰ θωρῶ, λιγοψυχᾷς περίσσα,
  μὰ κάτεχε κι ὁπού λαχα, ποτὲ δὲ μ' ἐνικῆσα,
καὶ θὲς γνωρίσει σήμερο, ποιὸς εἶμαι νὰ κατέχῃς,
  γιατὶ τὴν πρᾶξί μου ὡς ἐδὰ ἀκόμη δὲν τὴν ἔχεις.

ΠΟΙΗΤΗΣ

Δὲν τοῦ μιλεῖ ὁ Ρωτόκριτος, μὰ δείχνει μὲ τὴ χέρα
  πῶς θέλουσινε γνωριστῇ ἐκείνην τὴν ἡμέρα.

Πιάνουσιν τόπο ἀκρόμακρα οἱ ὄμορφοι καβαλλάροι,
στὴ σέλλα σάζουν τὸ κορμί, στὴ χέρα τὸ κοντάρι·
εἰς τ᾽ ἄρματα τςὶ κεφαλῆς δυὸ κονταρὲς κτυποῦσι,
ποὺ μέσ᾽ στὸν ὁμυαλὸ κ᾽ οἱ δυὸ πόνο πολὺ γροικοῦσι·
μ᾽ ἀσάλευτοι πομείνασι καὶ δευτερώνουν ἄλλη
παρὰ τὴν πρώτη πλιὰ βαρὰ καὶ πλειότερα μεγάλη.
Ὁ Ἡράκλης ἐκ τὴν Ἔγριπο ἤγειρενε δαμάκι,
γιατὶ παραζαλίστηκε, κ᾽ εἶναι νὰ πιῇ φαρμάκι.
Ἐστάθην ὁ Ρωτόκριτος, κι ἀσάλευτος ἐγίνη,
κ᾽ ἐφανιστή σου νίκησε στὴν κονταρὰν ἐκείνη.
Ποῦρ᾽ ἐμιλήσασι κ᾽ οἱ δυό, κι ὁμάδι συβαστῆκα
νὰ τρέξουν ἄλλη μιὰ φορά, μὰ τότες δὲν τς ἀφῆκα
ἐκεῖν᾽ οἱ τρεῖς πρωτόγεροι, πού χαν ἐξὰ παρμένη,
εἰς ὅ τι ἀποφασίσουσι, καθένας νὰ σωπαίνῃ.
Σὰν εἶδεν ὁ Ρωτόκριτος πῶς ἡ δουλειά ᾽ν κριμένη,
ἐκάλεσε καὶ τὸν ὀχθρὸ τὸν ἄλλο, π᾽ ἀνιμένει·
κ᾽ ἡ σάλπιγγα δυὸ τρεῖς φορὲς παίζει τοῦ καλεσμάτου,
καὶ κίνησε ὁ Δρακόκαρδος καὶ σάζει τ᾽ ἄρματά του,
κ᾽ ἐσκέπασε τὰ μάγουλα τὰ κιτρινοβαμμένα
μὲ σίδερα πολλὰ βαρὰ καὶ πολυσκουριασμένα.
Δύναμιν εἶχε σὰ θεριό, δράκου καρδιὰν ἐφόρει,
νὰ κάμῃ θέλει σήμερο ν᾽ ἀναδακρυώσῃ ἡ κόρη.
Σιμώνει τοῦ Ρωτόκριτου, λέει του, ἄ θελήσῃ
ὕστερα μὲ τὰ κοφτερὰ σπαθιὰ νὰ πολεμήσῃ.

ΔΡΑΚΟΚΑΡΔΟΣ

Τάχα νὰ θέλῃ ὁ Βασιλιός; πέ το νὰ τὸ κατέχω,
κι ἀποῦσταν ψὲς γιὰ ἔτοια δουλειὰ μεγάλην ἔγνοιαν ἔχω.

ΠΟΙΗΤΗΣ

Τὸ γροίκησ᾽ ὁ Ρωτόκριτος ἐκεῖνο, ποὺ τοῦ λέγει,
ἐγνώρισέν τονε γιαμιά, εἶντά ᾽ναι τὸ γυρεύγει.
καὶ λέει του,

ΡΩΤΟΚΡΙΤΟΣ

Δὲν ἔχω ἐξὰ γιὰ δὰ νὰ σοῦ μιλήσω,
καὶ διχωστὰς ἀπιλογιὰ τυχαίνει νὰ σ᾽ ἀφήσω·
μὰ τὸ κονταροκτύπημα, ἀδέρφι, σὰν τελειώσῃ,
νὰ πάμεν εἰς τοῦ Βασιλιοῦ θέλημα νὰ μᾶς δώσῃ·
νά χῃς τὸ θέλεις ἀπὸ μέ, καὶ πρᾶμα εἶναι λίγο,
καὶ τάσσω σου κ᾽ εὑρίσκεις με, γιατὶ δὲ θὲ νὰ φύγω.
Τοῦτα γιὰ δὰ ἂς τ᾽ ἀφήσωμε, γιατὶ καιρὸς δὲν εἶναι,
ὁποὺ θωρεῖς πόσος λαὸς πρεμαζωμένος εἶναι,
κι ἂν εἶσαι ὡς δείχνεις δυνατός, κι ἂν εἶσαι παλληκάρι,
δεῖξέ τη τὴν παλληκαριὰ κ᾽ ἐδὰ μὲ τὸ κοντάρι.

ΠΟΙΗΤΗΣ

Δὲ στέκου νὰ μιλοῦσι μπλιό, μὰ ᾽φήκασι τὰ λόγια,
καὶ σύρνουνται μὲ μάνιτα γεῖς ἐκ τὸν ἄλλο χώρια.
Ξαναφυσοῦν οἱ σάλπιγγες ἐκεῖνες, ποὺ τοὺς κράζου,
καὶ τὸ ζιμιὸ ἑτοιμάζουνται, καὶ τὰ κοντάρια σάζου.
Μὲ μάνιτα ὁ Ρωτόκριτος κινᾷ τὴν ὥρα κείνη,
σὰν κάρβουνον ἀφτούμενο τὸ πρόσωπόν του γίνη.
Ἤξαφεν κι ὁ Δρακόκαρδος, ποὺ τοῦ δωκεν ἡ φύσι,
τς ἀθρώπους ὅλους νὰ μισᾷ, κι οὐδ᾽ ἕνα ν᾽ ἀγαπήσῃ·
ἐκίνησε μὲ μάνιτα, ἀγριεύγει καὶ δριμώνει,
ὡσὰν τὸ κάν᾽ ὁ ποταμὸς θολὸς ὀντὲ φουσκώνῃ,
ὁποὺ χαράκια καὶ δεντρὰ σύρνει καταθρουλίζει·
ἔτοιας λογῆς ἀγριεύτηκε, ἔτοιας λογῆς μανίζει.

Στὸ πρῶτο συναπάντημα πρᾶμά τονε μεγάλο,
νὰ δώσουν τὰ κοντάρια ντως στὴ μούρ᾿ ἕνα μὲ τ᾿ ἄλλο,
καὶ καταθρουλιστήκασι, μὰ στὰ κορμιὰ δὲ ᾿γγίζου,
κι ἐμπρὸς ὀπίσω τὸ ζιμιὸ σὰν ἀστραπὴ γυρίζου.
Μὲ δύναμι καὶ μ᾿ ἀντρειὰν ἄλλα κοντάρια πιάνου,
τρέχουν κ᾿ εἰς τς ἀμασκάλες τως μὲ μάνιτα τὰ βάνου.
Τοῦ γρινιασμένου ἡ κονταρὰ εἰς τὸ λαιμὸ ἀποκάτω
ἤδωκε τοῦ Ρωτόκριτου, ὁποὺ τὴν ἐθυμᾶτο·
τὴν ἀναπνιάν του στούμπωσε, κακὸ πολὺ τοῦ κάνει,
καὶ λίγο λίγον ἤλειψε νὰ πέσῃ ν᾿ ἀποθάνῃ.
Τὸ αἷμα ἀπὸ τὸ στόμα ντου ἤτρεχεν εἰς τὰ στήθη,
τούτη τὴν κονταρὰ ὁ λαὸς πολλὰ τὴν ἐφοβήθη.
Ὅλοι φωνιάζουν, ὅλοι μιλοῦ, καὶ λέσιν ἐδὰ πέφτει,
ποῦρι στὴ σέλλα στάθηκε, κι ὡς λιόντας ἀντρειεύτη.
Ἡ κοπανιὰ δὲν ἤβλαψε τόσο τὸν ἐρωτάρι,
σὰν ἤβλαψεν τὴν Ἀρετὴ ἀπάνω στὸ πατάρι,
ποὺ τὸ κονταροκτύπημα ἐκράτει γιὰ παιγνίδι,
κ᾿ ἐδά χει πόνο στὴν καρδιά, παράτρομος τςὶ δίδει,
κι ὡσὰν τὸν εἶδεν κ᾿ ἤγερνε καὶ τόσον αἷμα τρέχει,
ἀγκουσεμένη βρίσκεται κι ἀναπαημὸ δὲν ἔχει·
ἐχλόμιανε κ᾿ ἐχάθηκε, κι ἀλλῆς λογῆς ἐγίνη,
κιανεὶς δὲν τὴν ἐγνώρισε, μόνον ἡ γρὰ Φροσύνη.
Ὅποια ἄλλη ἀγάπησε ποτέ, μπορεῖ νὰ τὸ λογιάσῃ
τὸν πόνον, ὁποὺ γροίκησε, μὴν πὰ νὰ τόνε χάσῃ.
Ποῦρ᾿ ἐπαρηγορήθηκε, σὰν εἶδε τὸ κοντάρι
τοῦ Ρώκριτου εἶντα καμε εἰς τ᾿ ἄλλο παλληκάρι.
Ἐκτύπησέν του ἡ κονταρὰ στὰ μάτια ἔτσι μεγάλη,
πού λειψε λίγο νὰ χαθοῦν τὰ γρινιασμένα κάλλη·
ἤσπασεν τὸ κοντάριν του, κ᾿ ἐπῆε ποῦ καὶ κομμάτι,
μιὰ φλετζακίδα ἀλύπητη ἐμπῆκε πρὸς τ᾿ ἀμμάτι,

στὸ φρύδιν ἀποκατωθιό, κ᾽ ἔτοια πληγὴ τοῦ κάνει,
που ὕστερα τοῦ κακούργησε, κ᾽ ἤστεκε νὰ ποθάνῃ.
Βχρὰ πολλὰ ζαλίστηκε, καὶ μπλιό ντου νοῦ δὲν ἔχει,
καὶ δὲ γροικᾷ λαβωματιάν, οὐδ᾽ αἷμα ἀνὲν τρέχῃ.
Γέρνει τρεῖς τέσσερεις φορές, κι ὀμπρὸς ὀπίσω πάει,
κ᾽ εἰς τό ᾽στερο ἀπὸ τ᾽ ἄλογον ἤπεσε στό ᾽να πλάϊ.
Χάμαι στὴ γῆς ἐξάπλωσεν τςὶ Πάτρας το λιοντάρι,
ἡ σέλλα πόμειν᾽ ὅφκαιρη δίχως τὸν καβαλλάρι.
Πολλὴ βαβούρα στὸ λαὸ ἐτότες ἐγροικήθη,
κ᾽ ἡ-᾽Αρετὴ στὸ κάωμα τοῦτο παρηγορήθη,
μὰ δὲν ἐμπόρειε ἔτς᾽ εὔκολα νὰ καλοσυνηφέρῃ
στὸ φόβον, ὁποὺ τςί δωκε τοῦ Δράκοντα τὸ χέρι.
Σηκώνεται, σφουγγίζεται, νὰ γιατρευτῇ γυρεύγει,
μὲ τῆς ἀντρειᾶς τὴν ἐντροπὴν ἀμίλητα μισσεύγει·
κι ἂν εἶχεν κι ὄρεξιν κακή, γιὰ τότες δὲν τὴ δείχνει,
μὰ μούλλωσε τὴν κεφαλή, στὰ χαμηλὰ τὴν μπήχνει.
᾽Επόμειν᾽ ὁ Ρωτόκριτος ᾽ς μεγάλο νῖκος τότες.
᾽Ετοῦτες ἦσαν οἱ μαλιὲς κ᾽ οἱ κονταρὲς οἱ πρῶτες.
῏Ηρθε καὶ τοῦ Κυπρίδημου ἡ-ὥρα, π᾽ ἀνιμένει
νὰ τόνε πολεμήσουσι τέσσερεις ἀντρειωμένοι·
μέσα στὸ φόρος δυὸ φορὲς ἀνεβοκατεβαίνει,
κι ὀμπρός του παῖζα οἱ σάλπιγγες, κι ὡς λιόντας ἀνιμένει
ποιὸς νἄρθῃ ἀπὸ τςὶ τέσσερεις νὰ τόνε δικιμάσῃ·
δὲν ἤθελε μπλιὸ ὁ καιρὸς κ᾽ ἡ-ὥρα νὰ περάσῃ·
μ᾽ ὅλον τὸν κόσμον παίρνετον ὀγιὰ νὰ πολεμήσῃ,
νὰ δείξῃ πῶς ὁ ῎Ερωτας δὲν κάνει δίκια κρίσι,
γι αὐτος στ᾽ ἁμάξι μὲ ντροπὴ δεμένο τόνε σύρνει,
καὶ πρὸς αὐτεῖνον ἤκαμε σὰ Ρῆγας δικιοσύνη.
Πολλὰ καλὰ ὀρδινιάζεται, μεγάλην ἔγνοια βάνει,
ὄντεν ἀνάδια ντου θωρεῖ νἄρθῃ τὸ Δημοφάνη,

ἐκεῖνο τ' Ἀφεντόπουλλο ἀπὸ τὴ Μυτιλήνη·
σιμώνει του καὶ λέει του, πῶς δὲ γροικᾶ νὰ κρίνῃ,
γιατὶ στ' ἀμάξιν του κρατεῖ τὸν Ἔρωτα δεμένο,
καὶ νὰ τοῦ δείξῃ κι ἄδικα τὸν ἔχει σκλαβωμένο.
Ἤρχισε τὸ Ρηγόπουλλο τςὶ Κύπρος νὰ μανίζῃ,
τ' ἀνάβλεμμα ντου πρὸς αὐτὸν συννεφιαστὸ γυρίζει,
λέει του,

ΚΥΠΡΙΔΗΜΟΣ

Ἐγὼ 'καμα καλά, ἀμ' ὄχι ἐσεῖς οἱ - ἄλλοι,
ποῦ 'στε σὲ λάθος φανερὸ κ' εἰς ἐντροπὴ μεγάλη,
νὰ λέτε, πὼς σᾶςε νικᾶ ἕνα μικρὸν κοπέλλι,
καὶ πῶς ἔχει ἀπὸ λόγου σας ἐκεῖνο, ὁποὺ θέλει.
Ἐτοῦτος ἐγεννήθηκεν εἰς τὰ δικά μου μέρη,
κ' ἐπάσκισε πολλὲς φορὲς σὲ τοῦτα νὰ μὲ φέρῃ·
μὰ ἐμὲ ποτὲ δὲ μοῦ 'ρεσε, μ' ὅσα πολλὰ κατέχει,
ἡ πρᾶξί ντου 'ναι βλαβερή, καὶ σφαίνει ποὺ τὴν ἔχει,
καὶ πλιὰ μοῦ 'γγίζει παρὰ σέ, κι ἂν ἤθελε μ' ἀρέσει,
σὰν καταπῶς τόνε θωρεῖς, δὲν τόνε 'θέλα δέσει·
καὶ νὰ σοῦ δείξω σήμερο, πὼς πάντα δίκια πηαίνω,
καὶ πάντα μὲ τὴ χέρα μου τς ἀκάτεχους μαθαίνω

ΠΟΙΗΤΗΣ

Ἀφῆκαν τ' ἀπονέματα, κ' εἰς ὀρδινιὰν ἐμπῆκα,
κ' εἰς τὸ κονταροκτύπημα πολλὰ ἄγρια καλεστῆκα,
κι ἀπὸ τὴν τόση μάνιτα κι ἀγριότητα, ποὺ 'δεῖξα,
ἐσφάλασιν οἱ κοπανιές, κι οὐδένα δὲν ἐγγίξα.
Ὡσὰ γεράκι ὀντὲ χυθῇ, κι ἀπὸ ψηλὰ ξανοίγῃ,
καὶ θὲ νὰ πιάσῃ τὸ πουλλί, κ' ἐκεῖνο νὰ τοῦ φύγῃ,
ξαναγιαγέρνει τὸ ζιμιὸ στὴν ἄλλη νὰ τὸ πάρῃ,
ἔτοιας λογῆς ἐκάμασιν καὶ τοῦτοι οἱ καβαλλάροι·

ὡσὰ γεράκια στρέψασι νὰ ξανατρέξουν πάλι,
κ᾽ ἕνας τὸν ἄλλον ἤπασκε χάμαι στὴ γῆς νὰ βάλῃ.
Εἰς τοῦτο τὸ δευτέρωμα οἱ κοπανιὲς δὲ σφάνου,
πόνο πολὺ τῶς δίδουσι, πολὺ κακὸ τῶς κάνου.
Ἐπῆρε τέτοια κονταρὰ ἀπὸ τὸ Δημοφάνη
ὁ Κυπριώτης, ποὺ θολὸς ὁ οὐρανὸς τοῦ φάνη,
κ᾽ εἰς τ᾽ ἄλογον του ἐπὰ κ᾽ ἐκεῖ σὰ ζαβωμένος πάει,
κ᾽ ἤδειξε δυὸ καὶ τρεῖς φορὲς νὰ πέσῃ στό ᾽να πλάϊ.
Ζάλη καὶ τὸ Ρηγόπουλλον ἐγροίκησε μεγάλη
καὶ πόνον εἰς τὴν κεφαλή, ἀμ᾽ ἐπλερώθη πάλι·
στὸ κούτελο μιὰ κονταρὰ δίδει τοῦ Δημοφάνη,
σὰ νά χεν ἀποκοιμηθῇ ᾽ς ὕπνο βαρὺ τοῦ φάνη.
Ἤτονε τόσο δυνατή, τόσο ᾽τονε μεγάλη,
π᾽ ὁ καβαλλάρις ἤγερνε σὲ μιὰ μερὰ κ᾽ εἰς ἄλλη·
κι ὡσὰν τὸ κάνει ἡ ζυγαρά, π᾽ ἀνεβοκατεβαίνει,
καὶ κατὰ τὸ γομάριν τςι βαραίνει κι ἀλαφραίνει,
ἔτσ᾽ ἤκανε στὴ ζάλην του, καὶ μ᾽ ὅλο π᾽ ἀντρειεύτη,
στό ᾽στερο μὴ μπορῶντας μπλιὸ ἀπὸ τὴ σέλλα πέφτει.
Ἤπεσεν ἀπὸ τ᾽ ἄλογο μὲ πόνο καὶ μὲ πρίκα,
κι ὅλοι τὸν ᾽Αφεντόπουλλον ἐτοῦτο λυπηθῆκα.
Ἤτρεχεν ἐκ τὴ μύτη ντου αἷμα κι ἀπὸ τ᾽ αὐτιά ντου,
ζάλη μεγάλη καὶ πολλὴ ἐγροίκα στὰ μυαλά ντου.
Ὡσὰν τὸν ἤρριξεν αὐτὸν στὸν ἄλλον ἀξαμώνει,
κι ὡς ἤπαιξεν ἡ σάλπιγγα, ᾽Αντρόμαχος σιμώνει,
λέει του,

ΑΝΤΡΟΜΑΧΟΣ

Ὅ τ᾽ ἔχεις ὡς ἐδά, ἀδέρφι, καμωμένα
δὲν ξάζουσ᾽ οὐδὲ τίβοτσι, ἃ δὲ βαρῇς κ᾽ ἐμένα,
καὶ νὰ σὲ δῇ ὅλος ὁ λαός, κι ὁ Ρῆγας νὰ γνωρίσῃ,
τὸ πῶς δὲ βρίσκεται κιανεὶς ἐδῶ νὰ σὲ νικήσῃ.

Κάτεχ᾽ ἐδὰ παρὰ ποτὲ νὰ σφίγγῃς τὸ κοντάρι,
στέκε στὴ σέλλα δυνατός, ἂν εἶσαι παλληκάρι.
Μὴν παίρνεσαι ᾽ς ὅ τ᾽ ἤκαμες, Ρηγόπουλλ᾽ ἀντρειωμένε,
καὶ νὰ γνωρίσῃς σήμερο ᾽Αντρόμαχος ποιὸς ἔναι.

ΠΟΙΗΤΗΣ

Τοῦ Κυπριώτη φάνηκε περίσσο νὰ γροικήσῃ,
πὼς ἦρθεν ἕνας πελελὸς νὰ τόνε φοβερίσῃ,
λέει του,

ΚΥΠΡΙΔΗΜΟΣ

῎Αν ἤκουσες ποτὲ ποιὸς εἶμαι, πῶς μὲ λέσι,
καὶ πῶς κατέχω τ᾽ ἅρματα, θαρρῶ νὰ μὴ σ᾽ ἀρέσῃ·
ἐμὲν τὰ μέλη μου, ἀδερφέ, ὅντεν ἐγεννηθῆκα,
εἰς τὴν κοιλιὰ τσὶ μάννας μου τὸ φόβον τως ἀφῆκα,
κι ἄφοβος ἐγεννήθηκα, κάμε νὰ τὸ κατέχῃς,
καὶ σὺ νὰ μὲ ξυπᾷς ἐδὰ χαημένον κόπον ἔχεις.
Τὰ λόγια τ᾽ ἀπονέματα ποτὲ δὲν ἔχου χάρι,
δὲν κρούει ἡ γλῶσσα δυνατὰ σὰν κρούει τὸ κοντάρι.

ΠΟΙΗΤΗΣ

῎Ηστεκεν, κ᾽ ἤκουγ᾽ ὁ λαὸς τοῦτα π᾽ ἀναθιβάνα,
κ᾽ εἴδασι, πὼς τὰ μάτια ντως σπίθες φωτιὲς ἐβγάνα.
Τὸν κάμπον ἐμοιράσασι, καὶ τ᾽ ἄλογα κεντοῦσι,
καὶ τὰ κοντάρια σφίγγουσι, κ᾽ εἰς τ᾽ ἅρματα κτυποῦσι.
Δυὸ κονταρὲς εἰς τὰ κορμιὰ δίδουν τ᾽ ἁρματωμένα,
κ᾽ ἐλάχαν τ᾽ ἅρματα καλά, ἀμὴ κ᾽ οἱ δυὸ πεθαῖνα.
῾Ωσὰ βροντὴ καὶ πλειότερο ἤκαμ᾽ ὀντὲ κτυπῆσα,
κι ἀπὸ τὸ σφῖμα τῶν ποδιῶ τ᾽ ἄλογα γονατίσα·
γὴ ἀπὸ τὸ σφῖμα τῶν ποδιῶ, γὴ κι ἀπὸ τὸ κοντάρι
τ᾽ ἄλογα γονατίσασι, κι ἀπάν᾽ οἱ καβαλλάροι,

κ᾽ εἰς τὴν κοιλιὰ καὶ τῶν οἱ δυὸ ἦτον τὸ φτερνιστήρι,
καθένας τως ἐδιάζουντο νὰ δευτερογιαγείρῃ.
Ὡσὰν πουλλιὰ ὀντὲ βόσκουνται, κι ἀξάφνου νὰ γροικήσου,
κτύπο πολὺ στὴ μέσῃ ντως, καὶ ν᾽ ἀναφτερακίσου,
καὶ νὰ πετάξουν τὸ ζιμιὸ σὰν ξεπεριωρισμένα,
ἔτσι κι αὐτάνα ὡς ἀστραπὴ ἦσανε σηκωμένα.
Γιαγέρνουν πάλι τὰ θεριὰ στὸ πρῶτόν τως σημάδι,
πιάνου κοντάρια δυνατά, νὰ ξανατρέξου ὁμάδι,
μὲ μάχην ἐκινήσασι, μὲ μάνιταν ἐτρέξα
τὴν ὥρα, ποὺ γροικήσασι, τςὶ σάλπιγγες κ᾽ ἐπαῖξα·
κ᾽ ἕναν καιρὸν ὁ γεῖς τ᾽ ἀλλοῦ στὸ κούτελο κτυποῦσι,
τὰ μάτια θαμπωθήκασι, τ᾽ αὐτία ντως δὲν ἀκοῦσι.
Ὀλίγο λίγον ἤλειψε τοῦ δυνατοῦ Κυπρίδη
νὰ πέσῃ μὲ τὴν κονταρά, π᾽ Ἀντρόμαχος τοῦ δίδει.
Δυὸ τρεῖς φορὲς ἐπὰ κ᾽ ἐκεῖ γέρνει κι ἀπάνω κάτω,
κ᾽ ἐξάπλωσεν τὰ χέρια ντου ὀγιὰ νὰ δώσῃ κάτω.
Ποῦρι ἀντρειεύτηκεν καλά, ἐστάθηκε δὲν πέφτει,
κι ἂν εἶχε πόνους ᾽ς τς ὀμυαλούς, στό ᾽στερον ἐγιατρεύτη.
Μ᾽ ἀκούσετε τὴν κονταράν, ὁπού δωκεν καὶ τοῦτος
ὁ θησαυρὸς τςὶ δύναμις καὶ τῆς ἀντρειᾶς τὸ πλοῦτος.
Ηὕρηκε τὸν Ἀντρόμαχον ἴσα στὸ κούτελόν του,
καὶ μιὰν ὀργυιὰ τὸν ἤρριξε μακρὰ ᾽πὸ τ᾽ ἄλογόν του,
καὶ ζαλισμένος ἤπεσε, καὶ κεῖνοι ποὺ θωροῦσα,
ἀποθαμμένος καὶ νεκρὸς πὼς ἤτονε θαρροῦσα.
Πάσιν πολλοὶ καὶ βγάνουν του μὲ βιὰ καὶ πιδεξότη
τὰ σίδερα τςὶ κεφαλῆς, καὶ κλαῖγαν ἔτοια νιότη·
μὰ παρηγορηθήκασι σὰν ἐγνωρίσαν πάλι,
πὼς κεῖνο, ποὺ τὸν ηὕρηκεν, ἦτον ἀπὸ τὴ ζάλη.
Τὸν ἄλλο δὲ μποροῦ νὰ δοῦ, κ᾽ ἔχουν του κακωσύνη
γιὰ τὸν καημένον Ἔρωτα, ἄδικα πὼς τὸν κρίνει.

Ἐξεζαλίστ' Ἀντρόμαχος, κ' ἐπῆεν εἰς τὸ σπίτι,
αἷμα ἀπὸ τὸ στόμα ντου ἤτρεχε κ' ἐκ τὴ μύτη.
Πολλὰ τὸ ντράπη κ' ἤθελε τοῦ Ρῆγα νὰ μηνύσῃ,
θέλημα νάχῃ κι ἄλλη μιὰ νὰ κονταροκτυπήσῃ,
κ' ηὕρισκε χίλιες ἀφορμές, μ' ἀλήθεια δὲν τοῦ ξάζου,
γιατὶ τὰ λόγια τ' ἄμοιαστα στὴ ζυγαρὰ δὲ σάζου·
κι ὅλοι τοῦ λέγα καὶ πρεπὸ δὲν εἶναι νὰ τὸ κάμῃ,
γιατὶ ὁποὺ χάσῃ, δὲ μπορεῖ πάλι νὰ ξαναδράμῃ.
Ὁ Γλυκαρέτης ὁ γλυκὺς τ' ὅμορφο παλληκάρι
καβαλλικεύγει σὰν ἀϊτὸς καὶ πιάνει τὸ κοντάρι·
τοῦ Κυπριώτη σίμωσε μ' ὄψι ἀναγαλλιασμένη,
καὶ μὲ μιλιὰ καὶ μὲ λαλιὰ γλυκειὰ καὶ ζαχαρένη,
λέει του,

ΓΛΥΚΑΡΕΤΗΣ

Ἀφέντη, ἐγὼ θωρῶ ἡ νιότη σου εἶντα ξάζει,
κι ὅσοι 'ναι ἐπὰ στὴν ἀντρειὰ οὐδένας δὲ σοῦ μοιάζει.
Μ' ἀπείτις κ' εἰς τὸ κάλεσμα ἦρθα κ' ἐγὼ τοῦ Ρῆγα,
καλὰ καὶ νά 'μαι ἀκάτεχος, καὶ νὰ μπορῶ καὶ λίγα,
κ' ἐδόθηκέ μου σήμερο μ' ἔτοιο θεριὸ νὰ δράμω,
κι ὀπίσω ἂ θέλω νὰ συρθῶ ντροπή 'ναι νὰ τὸ κάμω·
καὶ κάνει χρειὰ ν' ἀντρειευτῶ 'ς πράματα τιμημένα,
κι ἂν πέσω κι ἀπὸ τ' ἄλογο, εἶν κι ἄλλοι σὰν κ' ἐμένα·
μὰ τὸ κονταροκτύπημα τοῦτο ὅτινος κι ἂ λάχῃ,
πρεπό 'ναι γιὰ νὰ γίνεται δίχως κακιὰ καὶ μάχη·
κι ἀνέν κι ὅλοι ἤρθαμεν ἐπὰ ὀγιὰ τιμὴ τοῦ Ρῆγα,
δὲν πρέπει νὰ μανίζωμε οὐδὲ πολλὰ οὐδὲ λίγα.
Ἐγὼ κατέχω το καλά, πῶς μὲ νικᾷς γιὰ πρώτη,
τὴν πεσματιά μου κι ἀποδὰ μοῦ φαίνεται θωρῶ τη·
τὴν πεσματιὰ καὶ τὸ χαημὸ ἐγώ 'ς κακιὰ δὲν τά 'χω,
μὰ πάντα νά 'σαι Ἀφέντης μου, νὰ σὲ τιμῶ ὅπου λάχω,

καὶ βάρει μου ὅπου σοῦ φανῆ, καὶ πάλι ἐγὼ νὰ κάμω
καλωσυνᾶτα ὅ τι μπορῶ ἐδὰ ποὺ θὲ νὰ δράμω.

ΠΟΙΗΤΗΣ

Ν' ἀκούσῃ τὸ Ρηγόπουλλο μὲ πόση σπλαχνοσύνη
ὁ Γλυκαρέτης τοῦ μιλεῖ τότες τὴν ὥρα κείνη,
'ς μεγάλη καλοθέλησι γιὰ λόγου ντου κινήθη,
καὶ μὲ σπλαχνότητα πολλὴ ὄμορφα πιλοήθη.

ΚΥΠΡΙΔΗΜΟΣ

'Αδέρφι μου, μὲ τςὶ κακοὺς καὶ 'γὼ κακωσυνεύγω,
μὰ τὴν ἀγάπη θέλω τη καὶ πάντα τὴ γυρεύγω·
κ' ἐκεῖν' οἱ δυὸ ποὺ πέσασι, κι ὁποὺ μὲ φοβερίζα,
τὸ δίκιον τως καὶ τ' ἄδικο ποσῶς δὲν τὸ γνωρίζα·
κι ἄς τους ἐκείνους κι ἂς μιλοῦ, κι ἄς τους κι ἂς φοβερίζου,
μὰ σὲ γροικῶ τὰ λόγια σου πολλὴ ἀρχοντιὰ μυρίζου,
καὶ λέω σου το σήμερον ὀγιὰ νὰ τὸ κατέχῃς,
πῶς φίλο σου παντοτινὸ καὶ δουλευτὴ νὰ μ' ἔχῃς.
Μὰ στὸ κονταροκτύπημα ἐτοῦτο κάνει χρεία
νὰ δείξωμε τὴ δύναμι κι ὅλη μας τὴν ἀντρεία.

ΠΟΙΗΤΗΣ

'Εδέτσι μ' ἀγαπητερὰ λόγια ξεχωριστῆκα,
κ' ἐκεῖ ποὺ θὲ νὰ τρέξουσι 'ς τςὶ τόπους ἐσυρθῆκα.
'Ως ἀποφτειάσαν τὰ κορμιά, τὴ σάλπιγγα γροικῆσα,
καὶ τὰ κοντάρια σφίξασι, κι ὡς λιόντες ἐκινῆσα·
κ' οἱ δυὸ ἦρθα μ' ἔτοια δύναμι, ὁποὺ περνᾷ τὴ φύσι,
κ' ἕνα βουνὶν ἐθέλασι σαλέψει καὶ κουνήσει.
Οἱ κονταρὲς ἐδώκασι στὸ σιδερὸ στομάχι,
καὶ μ' ὅλον ὁποὺ τρέξασι δίχως κακιὰ καὶ μάχη,
ἦσανε τόσο δυνατές, ποὺ οἱ-ἄλλοι τς ἐτρομάξα,
καὶ τοῦτοι ἀπὸ τὸν πόνον τως ἐβαρανεστενάξα·

τὰ σωθικὰ ματώσασι κ᾽ αἷμα πολὺν ἐφτῦσα,
καὶ μέσ᾽ στὰ φύλλα τῆς καρδιᾶς τὸν πόνον ἐγροικῆσα.
Ὁ Κυπριώτης μέσα ντου ἤλεγ᾽ ἐδὰ γνωρίζω,
ὅ τι δὲν εἶδα οὐδ᾽ ἤπραξα ᾽ς τσὶ τόπους, ποὺ γυρίζω·
σήμερον ηὗρα ἕναν κορμὶ στῶν Ἀθηναίω τὰ μέρη,
ποὺ ᾽ς καλωσύνη κ᾽ ἀντρειὰ ποθὲς δὲν ἔχει ταίρι·
τὴ δύναμίν του μάζωξε, παρὰ ποτὲ τὴ θέλει,
δειλιᾷ τον τὸ Γλυκάρετο, κι ἂς εἶν καὶ πλιὰ κοπέλλι.
Ζητοῦν κοντάρια δυνατά, κι ὁ γεῖς κι ὁ ἄλλος θέλει,
νὰ δοῦν τὴ δεύτερη φορὰ ἡ τζόγια τίνος μέλλει·
καὶ καθανεὶς ὅ τι μπορεῖ τὴν ὥρα κείνη κάνει,
ἔτσι γιὰ νὰ ᾽χῃ τὸν ἀθό, ὡσὰν καὶ τὸ στεφάνι.
Μ᾽ ἀκούσετε τὸ ριζικὸ πῶς ἦρθε νὰ μποδίσῃ,
στὸ δεύτερο κεντάρεμα δὲ θέλει νὰ τς ἀφήσῃ.
᾽Σ ἕναν καιρὸ κινήσασι τὰ ὄμορφα παλληκάρια,
καὶ σφίγγου στὴ μασκάλην τως τὰ δυνατὰ κοντάρια·
μ᾽ ἀπάνω στὸ μεσόστρατον ὁπού τρεχεν ὁ Ἀξιώτης,
τ᾽ ἄλογον ἤκαμ᾽ ἄδικο τῆς ὄμορφής του νιότης.
Ἐκαταπεδουκλώθηκε, πέφτει, κουλουμουντρίζει,
τὸν καβαλλάρι πλάκωσε, τὴ χέραν του τσακίζει·
κ᾽ ἦτο μεγάλο καὶ πολὺ ἡ μοῖρα ν᾽ ἀδικέψῃ,
κ᾽ ἔτοιας λογῆς ἀλύπητα νὰ τόνε ζιγανέψῃ.
Καλὰ καὶ πάλι νά γιανε, σὰν πρῶτας νά ᾽ν ἡ χέρα,
ποῦρ᾽ ἤχασεν ὅ τ᾽ ἤπασκεν ἐκείνην τὴν ἡμέρα.
Ἐτρέξαν ὅλοι, ἐβγάλαν τον ἀπ᾽ τ᾽ ἄλογο ἀποκάτω,
κι αὐτόνος μὲ γλυκότητα στά ᾽κουγε, πιλογᾶτο.

ΓΛΥΚΑΡΕΤΗΣ

Ἐτοῦτο ὁποὺ μοῦ λαχε, δὲ μὲ πολυπρικαίνει,
κι οὐδὲ τὴ χέρα μου γροικῶ, νά ν᾽ τόσο τσακισμένη·

κι ἄς εἶν γιὰ τὸ καλύτερο, οὐδ᾽ εἰς κακὸ τὸ βάνω,
κι ὅ τι κι ἂ φέρνουν οἱ καιροί, πάντα ᾽ς καλὸ τὸ πιάνω.
Μὲ λιόνταν ἐκαλέστηκα τὴ σημερνὴν ἡμέρα,
καὶ τίς κατέχει ἂν ηὕρισκεν ἄλλο παρὰ τὴ χέρα;

ΠΟΙΗΤΗΣ

᾽Εκεῖ ᾽τον κι ὁ Ρηγόπουλλος, κ᾽ ἐγροίκα του εἶντα λέει,
κι ἀναδακρυώνει καὶ πονεῖ, καὶ τὸ κακόν του κλαίει.
Τὴν κεφαλὴ ξαρμάτωσε, καὶ σπλαχνικὰ τοῦ μίλειε,
κ᾽ ἤσκυφτε καὶ συχνιὰ συχνιὰ κλαίοντας τὸν ἐφίλειε,
λέει του,

ΚΥΠΡΙΔΗΜΟΣ

᾽Απεὶς τὸ ριζικὸ τὸ θέλησε κ᾽ ἡ μοῖρα,
καὶ μετὰ σένα ἄδικα νῖκος κακὸν ἐπῆρα,
κι ἂν εἶχεν λείπει ἡ πεσματιά, π᾽ ἀδίκεψεν ἐσένα,
γνωρίζω πῶς δὲν ἤφτανεν ἡ δύναμί μου ἐμένα
νὰ σὲ νικήσω, τὸ λοιπὸ κεῖνο ποὺ τὸ κοντάρι
δὲν ἤκαμε, ἄς τὸ κάμωμε μὲ τῆς φιλιᾶς τὴ χάρι·
κι ὅποιος μὲ σπλάχνος κι ἀρχοντιὰ τὸν ἄλλο μας νικήσῃ,
νὰ κράζεται πλιὰ δυνατὸς ᾽ς ᾽Ανατολὴ καὶ Δύσι·
κι ἀγάπα με νὰ σ᾽ ἀγαπῶ, καὶ πάντα ὥστε νὰ ζοῦμε
νάρχωμαι ἐκεῖ ποὺ βρίσκεσαι, καὶ νἄρχεσαι κεῖ πού ᾽μαι.
Εἶπασι κι ἄλλα σπλαχνικὰ λόγια κ᾽ οἱ δυό ντως τοῦτοι,
πολλὰ κερδαίνει ἡ φρόνεψι καὶ τς ἀρχοντιᾶς τὰ πλούτη·
ἐκεῖνοι ποὺ γροικοῦσανε στέκοντας μετ᾽ αὐτείνους,
πρᾶξι καὶ μάθημα καλὸ ἐπαῖρναν ἀπὸ κείνους.
῾Ο Ρῆγας ἐπρικάθηκε κι ὅλοι οἱ - ἀπομονάροι,
γιατὶ ᾽τον τοῦτο τὸ κορμὶ πλούσο ἀπὸ κάθε χάρι·
καὶ συντροφιάζουν τον πολλοί, στὸ σπίτι τόνε πάσι,
δὲ θέλουν ὥρα νὰ διαβῇ, μουδ᾽ ὥρα νὰ περάσῃ·

κ᾿ ἐφέρασινε τοὺς γιατροὺς ἐκείνην τὴν ἡμέρα,
κι ὡς εἴδασιν τὴν κοπανιάν, ὁπού χεν εἰς τὴ χέρα,
δένουν καλὰ ὀρδινιάζουν την, καὶ γιατρικὰ τοῦ βάνου,
κ᾿ εἶπασι, πὼς ὀγλήγορα σὰν πρῶτας τοῦ τὴν κάνου.
Τὴν κεφαλὴν ἀρμάτωσεν ὁ Κυπριώτης πάλι,
κάνει κ᾿ ἡ σάλπιγγα κτυπᾷ στὸ φόρο κι ἀντιλάλει,
καὶ τὸ Ρηγόπουλλο καλεῖ, ποὺ τὸ Βυζάντιο ὁρίζει,
τὴ δύναμίν του τὴν πολλὴ ἀκόμη δὲ γνωρίζει.
Καβαλλικεύγει σὰν ἀϊτός, κ᾿ οἱ σάλπιγγές του πηαίνου
ὀμπρός, κ᾿ ἐκιλαηδοῦσανε τοῦ νιοῦ τοῦ παινεμένου,
καὶ συντροφιάζουν τον πολλοὶ πεζοὶ καὶ καβαλλάροι,
καὶ τρεῖς φορὲς ἐπέρασεν ὀμπρὸς ἀπ᾿ τὸ πατάρι
μὲ μιὰ μεγάλην ἀφεντιά μὲ μιὰ μεγάλη χάρι,
ὁποὺ παρακαλοῦν πολλοὶ τὴ τζόγια αὐτὸς νὰ πάρῃ.
Σὰν ἤκαμε δυὸ τρεῖς φορὲς τὸ γῦρο, δὲν τοῦ φάνη
καιρὸς γιὰ ν᾿ ἀνιμένῃ μπλιό, κ᾿ ἕνα κοντάρι πιάνει
πολλὰ μεγάλο καὶ βαρὺ καὶ δυνατὸ περίσσα,
ὁποὺ τὸ θαμαχτήκασι στὸ φόρο ὅσοι κι ἂν ἦσα·
κι ὣς ἤπαιξεν ἡ σάλπιγγα ἡ πρώτη κ᾿ ἐγροικήθη,
μὲ τς ἐδικές του τὸ ζιμιὸν ἐδιπλοπιλοήθη,
κι ἀπόκει τρέχει τὸ φαρί, τςὶ σκάλες ἀντιπάτει,
καὶ ποῦ νὰ κάμῃ κοπανιὰ ξομπλιάζει μὲ τ᾿ ἀμμάτι.
Ἐτούτ᾿ ἡ-ἴδια πεθυμιὰ ἦτον κ᾿ εἰς τὸν Κυπρίδη,
καὶ τὸ κανίσκι ὁ γεῖς τ᾿ ἀλλοῦ στὸ κούτελο τὸ δίδει.
Ἦσαν κ᾿ οἱ δυὸ Ρηγόπουλλοι, ἦσαν κ᾿ οἱ δυὸ ἀντρειωμένοι,
δυὸ κονταρὲς ἐδώκασιν, ὁποὺ στὴν Οἰκουμένη
δὲν εὑρεθῆκαν ἄλλοι δυὸ ὡσὰν αὐτοὺς νὰ κάμου,
στὴ σέλλα στέκου ἀσάλευτοι καὶ θὲ νὰ ξαναδράμου.
Ἀσάλευτοι πομείνασι, μὰ σκότισι μεγάλη
ἐδώκασιν οἱ κονταρὲς τότες κ᾿ ἡ μιὰ κ᾿ ἡ-ἄλλη·

καὶ ἀπὸ τ᾽ αὐτιὰ καὶ τῶν οἱ δυὸ αἷμα πολὺν ἐβγῆκε,
κ᾽ ἡ κοπανιὰ μέσ᾽ τς ὁμυαλοὺς βαβούρα τῶς ἐφῆκε.
Στέκουν οἱ-ἄλλοι καὶ θωροῦ, κι ἀκόμη δὲν κατέχου,
ποιὸς ἀπομένει νικητὴς ἀπὸ τοὺς δυό, ποὺ τρέχου.
Κεντοῦσι πάλι τ᾽ ἄλογα, κι ὡσὰν πουλλιὰ πετοῦσι,
κ᾽ εἰς τοῦ μηλίγγου τὴ μερὰ οἱ κοπανιὲς κτυποῦσι,
μὰ πήγασινε ξώφαλσές, καὶ βλάβη δὲν ἐκάμα,-
χαημένη πῆγ᾽ ἡ κοπανιὰ ἐκείνη, ὁποὺ δράμα·
ἀτσάκιστα πομείνασι τὰ δυνατὰ κοντάρια,
γιαγέρνου νὰ τριτώσουνε τὰ ὅμορφα παλληκάρια.
Ὅσον καὶ δυναμώνουσι τόσον καὶ πλιὰ δριμώνου,
τὴν κοπανιὰ στὸ κούτελο κ᾽ οἱ δυὸ τήνε ξαμώνου.
Χιλιμιντρίζουν τὰ φαριά, καὶ ἀναπαημὸ δὲν ἔχου,
κ᾽ οἱ καβαλλάροι μάχουνται, τὸ κέρδος τως ξετρέχου.
Ἤρθασι σὰν τὸν ἄνεμο τ᾽ ἄλογα νὰ τςὶ βροῦσι,
στὸν τόπο ποὺ ξαμώνουσι, τςὶ κονταρὲς κτυποῦσι.
Δὲν κάνουν ἔτοια ταραχὴ τὰ δέντρη τὰ μεγάλα,
ποὺ στὰ βουνιὰ φυτρώνουσι, γὴ στὰ λαγκάδια τ᾽ ἄλλα,
ὄντεν ὁ νότος γὴ ὁ βορρᾶς μὲ μάνιτα φουσκώνῃ,
καὶ κατακόβγῃ τςὶ κορφές, τςὶ ρίζες ξερριζώνῃ,
ὡσὰν ἐκάνα οἱ κονταρὲς οἱ δυνατὲς ἐκεῖνες,
ποὺ πῆγαν τὰ κομμάτια ντως κ᾽ ηὗραν τοῦ ἡλιοῦ τς ἀκτῖνες.
Ἤδωκεν ὁ Πιστόφορος εἰς τὴ δεξὰ μασέλλα
τοῦ Κυπριώτη κονταρά, κ᾽ ἤγειρ᾽ ἀπὸ τὴ σέλλα.
Τότες τ᾽ ἀλόγου τὸ λαιμὸν ἀγκαλιαστὸν ἐπιάσε,
τὸ χαλινάριν ἤφηκε, τὴ μιὰν του σκάλα χάσε,
καὶ δυὸ δόντια τοῦ βγήκασι, καὶ τ᾽ ἄλλα ξεκουνῆσα,
τὴν κονταρὰ τὰ μέλη ντου ὅλα τὴν ἐγροικῆσα.
Μὲ τὸ λαιμόν, ὁποὺ πιασε, τ᾽ ἀλόγου ντου βουηθήθη,
δὲν πέφτει, μὰ μπορεῖ νὰ πῇ, πὼς τότες ἐγεννήθη·

Μ᾽ ἀκούσετε τὴν κονταρὰ τοῦ δυνατοῦ Κυπρίδη,
ὁποὺ τοῦ Βασιλιόπουλλου τὴν ὥρα κείνη δίδει.
Ἤτονε τόσο φοβερή, τόσο ᾽τονε μεγάλη,
ποὺ τόνε πιάσε καταχνιὰ καὶ σκοτισμὸς καὶ ζάλη.
Δὲν ἔχει μπλιό ντου θύμησι καὶ δύναμι νὰ στέκῃ,
καὶ τ᾽ ἄλογο τόνε βαστᾷ, καὶ πάει τον παρέκει,
κ᾽ ἐκεῖνος ἐζυγάριζε, καὶ μπλιόν του ἀντρειὰ δὲν ἔχει
νὰ στέκῃ ἀπάνω στὸ φαρί, καὶ ποῦ ᾽ναι δὲν κατέχει.
᾽Σ ὅλον τὸ ὕστερον αὐτὸς μέσα σὲ λίγην ὥρα
ἤπεσε καὶ πόνο πολὺ ἤδωκεν εἰς τὴ Χώρα.
Ἀπὸ τὴν πρίκα ὁ Βασιλιὸς ἤτρεμε σὰν καλάμι,
γιατί χε πεθυμιὰ πολλὴ γαμπρὸ νὰ τόνε κάμῃ·
καὶ πέμπει ἀπὸ τςὶ φρόνιμους νὰ πὰ νὰ τόνε δοῦσι,
καὶ πῶς σὰ λιόντας ἤκαμε καὶ δράκος νὰ τοῦ ποῦσι,
μὰ τ᾽ ἄδικο ποὺ γίνηκε, τοῦ ριζικοῦ ᾽το χάρι,
ὄχι νά ᾽ν ὁ Κυπρίδημος κάλλιον του παλληκάρι.
Ὅλα ταῦτα περάσασι, κ᾽ εἰς ἄλλα πάλι μπαίνου,
νὰ δοῦσι καὶ τοῦ Κρητικοῦ τοῦ φοβεροῦ ἀντρειωμένου,
πῶς θέλει κάμει μὲ τςὶ τρεῖς, ποὺ τοῦ δωκεν ἡ μοῖρα,
τί κονταρὲς τοῦ δώκανε, τί κονταρὲς τοῦ πῆρα.
Κοντάρια βάστα ξαργιτοῦ βαρὰ καὶ μαυρισμένα,
καὶ μετὰ κεῖνα θέλησε νὰ τρέξῃ μ᾽ ἕναν ἕνα.
Ἤλαχε ᾽ς κείνην τὴ μερά, ποὺ θὲ νὰ τρέξῃ τοῦτος,
γεῖς καβαλλάρις δυνατὸς καὶ μὲ μεγάλο πλοῦτος·
Δρακόμαχος ἐκράζουντο, κ᾽ ὥριζε τὴν Κορώνη,
καὶ πάντα του μ᾽ ἀγριότητα καὶ καυκησὰ μαλώνει,
κ᾽ ἐσίμωσε τοῦ Κρητικοῦ, καὶ λέει του,

ΔΡΑΚΟΜΑΧΟΣ

Ὅ τι ᾽γίνη
ἐψὲς μὲ τὸ Σπιδόλιοντα, δὲν εἶν ἡ-ὥρα κείνη·

καὶ βάλε το καλὰ στὸ νοῦ, τὸ πὼς μὲ τὸ κοντάρι
    τυχαίνει νὰ φανερωθῇς, ἂν εἶσαι παλληκάρι·
ἀπόσταν ψὲς τὸ πεθυμῶ 'ς ἐσένα κι ὄχι 'ς ἄλλο
    νὰ τρέξω τὸ κοντάρι μου ἐτοῦτο τὸ μεγάλο,
καὶ θέλεις μάθει σήμερο, πῶς κονταροκτυποῦσι,
    καὶ ρώτηξ' ὄντε σοῦ φανῇ, ποιὸς εἶμαι νὰ σοῦ ποῦσι.

ΠΟΙΗΤΗΣ

Τοῦτος ἐμάλωνε καλά, μά χε κακὴ μιὰ χάρι,
    ὠχθρεύγετο κ' ἐζήλευγε τὸ κάθε παλληκάρι,
κι ὅ τ' ἤκαμεν ὁ Κρητικὸς στὸ πρᾶμα, ποὺ ἐγίνη,
    περίσσα τὸν ὠχθρεύτηκεν ἀπὸ τὴν ὥρα κείνη·
καὶ μὲ τὴ μάχη τοῦ μιλεῖ, ἀγριεύγει καὶ μανίζει,
    πολλὰ σφανε τὸν Κρητικὸ νὰ θὲ νὰ φοβερίζῃ,
Σὰν ἕνα ξύλο ἀπόξερο, ποὺ στὴ φωτιὰ σιμώσῃ,
    πιάσῃ φωτιά, κι ἄψῃ ζιμιὸ ἢ βράσι σὰν τοῦ δώσῃ,
καὶ βγάλῃ τὴν ἀναλαμπὴ μὲ δίχως νὰ καπνίσῃ,
    καίγεται, κι ὥστε νὰ κρατῇ, μπλιὸ δὲ μπορεῖ νὰ σβήσῃ,
ἐδέτσι κι ὁ Χαρίδημος μ' ἀφοῦσαν ἐγροικήθη
    στὰ λόγια τοῦ Δρακόμαχου, καὶ πάραυτας κεντήθη,
μ' ἀπόξω δὲν τοῦ φαίνουντον, γιατὶ καπνὸ δὲν κάνει,
    καὶ τὴ λαλιὰ 'κ τὸ στόμα ντου πολλὰ γλυκειὰ τὴ βγάνει,
λέει,

ΚΡΗΤΙΚΟΣ

        Δὲ θέλω καυχησές, κάμε νὰ τὸ κατέχῃς,
    μ' ἀκάτεχον ἐμάλωσες, κ' εἰς τοῦτο δίκιον ἔχεις,
κι ἀκάτεχος τοῦ κάτεχου ποτὲ δὲν τ' ἀρμηνεύγει,
    στὸν κατεχάρι ἀκάτεχος τὸ μάθημα γυρεύγει,
καὶ ριζικό χα σήμερο, κ' ἦρθες νά μ' ἀρμηνέψῃς,
    τὰ δὲν κατέχω νὰ μοῦ πῇς, καὶ νὰ μὲ δασκαλέψῃς.

Μὰ βλέπεσε κι ὁ μαθητὴς πολλὲς φορὲς κομπώνει,
καὶ μὲ κλεψὰ καὶ πονηριὰ τὸ δάσκαλο λαβώνει.
Δῶσ᾽ μου νὰ μάθω γλήγορα κ᾽ ἡ-ὥρα μᾶςε βιάζει,
κι ὁποὺ σπουδάζει στὴ δουλειά, ἀπονωρὶς σκολάζει.

ΠΟΙΗΤΗΣ

Τότες κεντοῦσι τ᾽ ἄλογα, καὶ τὰ κορμιὰ μουλλώνου,
στὸ σιδερένιο κούτελο κ᾽ οἱ δυό ντως ἀξαμώνου.
Ἦτονε τόσα ἡ μάνιτα τοῦ Κρητικοῦ μεγάλη,
ὁποὺ τὸν ἐξανάκαμε τςὶ μάνιτας ἡ ζάλη,
κ᾽ ἔτοιας λογῆς μ᾽ ἔτοιαν καρδιὰ ἤσφιξε τὸ κοντάρι,
ποὺ δυὸ κομμάτια τό καμε, πρὶ βρῆ τὸν καβαλλάρι·
μ᾽ ὅλον ὁπού ᾽τονε χοντρὸ καὶ δυνατὸ περίσσα,
τ᾽ ἄρματα μὲ τὴ χέραν του στὸ σφῖμα τὸ τσακίσα.
Ὄφκαιρη πῆγ᾽ ἡ κοπανιά, ἀμὴ τοῦ Δρακομάχη
ηὕρηκεν τὸ Χαρίδημο μ᾽ ὄχθριτα καὶ μὲ μάχη,
καὶ τὸ κοντάρι σκόρπισε καὶ πῆε ποῦ καὶ κομμάτι,
κ᾽ ἡ κοπανιὰ τὸν ηὕρηκεν εἰς τὸ δεξὸν τ᾽ ἀμμάτι.
Πόνο μεγάλο τοῦ δωκε, μὰ δὲν τόνε σαλεύγει,
καὶ μὲ μεγάλη προθυμιὰ νὰ γδικιωθῇ γυρεύγει,
νὰ γδικιωθῇ στὰ τοῦ καμε μὲ πεθυμιὰ μεγάλη,
καὶ ἐπολέμα γλήγορα χάμαι νὰ τόνε βάλῃ·
μ᾽ ὅλον ὁπού ᾽χε τὴν ἀντρειὰ καὶ δύναμι μεγάλη,
τὸ τσάκισμα τοῦ κονταριοῦ ᾽ποκάτω στὴ μασκάλη
ἐντράπηκεν ὁ Κρητικός, ἄφτει ξεκοκκινίζει,
πῶς τὰ κοντάρια τὰ χοντρὰ στὸν ἄνεμο τσακίζει,
κι ὡσὰ λιοντάρι ἀγρίεψε, φουσκώνει καὶ μανίζει,
στοῦ Δρακομάχου τὴ μερὰ σὰν ἀϊτὸς γυρίζει·
κι ἄλλο κοντάρι πλιὰ βαρὺ ἐπιάσεν εἰς τὴ χέρα,
πολλὰ κακωσυνεύτηκεν ἐκείνην τὴν ἡμέρα,
καὶ λέει τοῦ Δρακόμαχου,

ΚΡΗΤΙΚΟΣ

᾿Αδέρφι, ᾽ς τούτη πάγει,
καὶ τὸ κοντάρι ἂν ἤσπασεν ἡ χέρα δὲν ἐρράγη.

ΠΟΙΗΤΗΣ

Σφίγγουνται, ξανασάζουνται, κι ἀντιπατοῦν τςὶ σκάλες,
μουλλώνου τὰ κοντάρια ντως, σφίγγουν τα ᾽ςτς ἀμασκάλες,
ἀγριεύγουσι, καὶ τὰ φαριὰ ᾽ς ἕναν καιρὸ κινοῦσι,
ὅλοι τῆς Χώρας στέκουσι μὲ φόβο καὶ θωροῦσι.
Σὰν ἀγριεμένα νέφαλα, ποὺ σμίξουν καὶ σφικτοῦσι,
καὶ στράψουσι, καὶ τὴ βροντὴ πλιὰ δυνατὰ κτυποῦσι,
καὶ γροικηθῇ σεισμὸς στὴ γῆς στὴ μάνιταν ἐκείνη,
ἔτσι στὸ συναπάντημα τῶν ἀντρειωμένω γίνη·
ἐβρόντηξεν ὁ οὐρανός, σοῦνται τςὶ γῆς τὰ βάθη,
κ᾽ ἦτο μιὰ βρύσι ἐκεῖ κοντά, καὶ τὸ νερὸ θολάθη.
Πρὸς τοῦ μηλίγγου τὴ μερά, ποὺ τοῦ κουτέλου ἀγγίζει.
ἐξάμωσ᾽ ὁ Δρακόμαχος, καὶ δυνατὰ μανίζει·
ἐκεῖ ποὺ ξάμων᾽ ἤδωκε, κ᾽ ἡ χέρα ντου δὲ σφάνει,
καὶ βροντισμὸ καὶ ταραχὴ ἡ κονταρά ντου κάνει·
πρὸς τοῦ μηλίγγου τὴ μερὰ ἤδωκεν τὸ κοντάρι,
ζάλ᾽ ηὔρηκεν τὸν Κρητικὸ τ᾽ ὅμορφο παλληκάρι.
᾿Ομπρὸς στὴ σέλλα κούμπισε, καὶ τ᾽ ἄλογο πορπάτει,
τὸ χαλινάρι δὲν κρατεῖ, τςὶ σκάλες δὲν ἐπάτει.
Μεγάλο πόνο τοῦ ᾽δωκε τὸ παινεμένο χέρι,
κείνη τὴν ὥρα εἶδε στὴ γῆς τ᾽ ἄστρα τὸ μεσημέρι.
᾿Ακόμη τέτοια κονταρὰ δὲν τοῦ λαχε νὰ πάρῃ,
μουδ᾽ ἐκονταροκτύπησε μὲ τέτοιο καβαλλάρι.
῎Ηργησε νὰ ξεζαλιστῇ, κ᾽ ἡ κεφαλή ντου ἐπόνει,
ποῦρι καλὰ ἀντρειεύτηκε, κι ὅσο μπορεῖ τὸ χώνει.
Οἱ κονταρὲς τοῦ Κρητικοῦ, π᾽ ἄθρωπο δὲ λυποῦνται,
κι ὅτινος κι ἂν ἐδώκασι πάντα ντως τςὶ θυμοῦνται,

ἐκάμα σου, Δρακόμαχε, πρᾶμα ποὺ δὲν ἐθάρρεις,
καὶ χάμαι σὲ πεζέψασιν, ὁπού 'σουν καβαλλάρις.
Ηὗρέν τονε στὸ πρόσωπο ἡ κοπανιὰ ἡ μεγάλη,
κ' ἦκαμε τὸ κοντάριν του τὰ μαθημένα πάλι.
Τὸ σίδερο κατάσπασε, τὰ χείλη ντου σκιστῆκα,
μά 'τον ἡ ζάλη ντου πολλὴ καὶ πόνο δὲν ἐγροίκα.
Τὴ σέλλαν ἀπαρνήθηκεν, ὕπνο βαρὺ κοιμᾶτο,
τὰ πόδια πρὸς τὸν οὐρανό, κ' ἡ κεφαλὴ ἄνω κάτω.
Ἤπεσεν ἀπὸ τ' ἄλογο μ' ἔτοιο μεγάλο βάρος,
ὁπ' ὁ λαὸς ἐλόγιασε, πὼς τὸν ἐπῆρ' ὁ Χάρος.
Μὲ μουγκρισμὸ ἀνεντράνισε, μ' ἀγριότην ἐσηκώθη,
νὰ τρέξῃ πάλι πεθυμᾷ, μὰ τ' ἄδικόν του γνώθει,
κ' ἐμίσσεψε μὲ μάνιτα, σὰ λιόντας ἐβρουχᾶτο,
τοῦ Κρητικοῦ μὲ τὸ σπαθὶ δείχνοντας ἀπονᾶτο·
ἐκεῖνος, ὁποὺ στὴ μαλιὰ ποτὲ δὲν ἐφοβήθη,
ἀφίνει τον καὶ μάχεται, καὶ δὲν τοῦ πιλοήθη.
Κοντάρι πάλ' οἱ δοῦλοί ντου ἄλλον ἐφέρασίν του,
καὶ νὰ πληθαίνῃ ξέτρεχεν ἔπαινος καὶ τιμή ντου.
Ὁ Νικοστράτης νὰ θωρῇ καὶ νὰ γροικᾷ στὸ φόρο,
πὼς δίδουνε πολλὴ τιμὴ 'ς αὐτὸ τὸ μαυροφόρο,
μιὰ πεθυμιὰ τὸν κίνησεν ἔτσι πολλὰ μεγάλη,
ποὺ τὴν τιμήν του βάλθηκε στὴ ζυγαρὰ νὰ βάλῃ,
σιμώνει τοῦ Χαρίδημου καὶ λέει του,

ΝΙΚΟΣΤΡΑΤΟΣ

Ἀντρειωμένε,
ἄλλος ἐπὰ στὴ δύναμιν ὡσὰν ἐσὲ δὲν ἔναι·
γιὰ δ' αὗτος μὲ τοῦ λόγου σου ἡ-ὄρεξι κινᾷ με,
νὰ τρέξω τὸ κοντάρι μου, κι ἀνὲν καὶ πέσω χάμαι,
ἐγὼ δὲν τὄχω γιὰ ντροπή, γιατὶ θωρῶ λιοντάρι,
ἀπάνω 'ς ἕναν ἄλογο σήμερο καβαλλάρι,

καὶ μὲ λιοντάρι πολεμῶ, κέρδος δὲν ἀνιμένω,
μ᾿ ὅ τι κι ἂ χάσω μετὰ σέ, δὲν τὸ κρατῶ χαημένο.

ΠΟΙΗΤΗΣ

Θωρεῖ τον ὁ Χαρίδημος, μὲ σπλάχνος τοῦ σιμώνει,
κι ἀπὸ τὰ νύχια ὣς τὴν κορφὴ τὸν ἀποκαμαρώνει·
λέει του,

ΚΡΗΤΙΚΟΣ

᾿Απὸ τὰ λόγια σου καὶ τὰ ὅμορφά σου κάλλη
ἐσύ ᾿χεις ἀντρειὰ πολλὴ καὶ φρόνεψι μεγάλη,
κι ὅ τι θελα νὰ πῶ ᾿ς ἐσέ, εἶπες ἐσὺ ᾿ς ἐμένα,
κ᾿ εὐχαριστῶ σου τὸ λοιπό, στὰ μοῦ ᾿χεις μιλημένα.
᾿Εσύ ᾿σαι Βασιλιοῦ παιδὶ ψηλοῦ δεντροῦ κλωνάρι,
σήμερο πεθυμῶ κ᾿ ἐγὼ νά ᾿χω ἀπὸ σὲ μιὰ χάρι.
῎Ας τὸ κονταροκτύπημα, νὰ ζήσῃς, μετὰ μένα,
γιατὶ γροικῶ τὰ μέλη μου πῶς τά χεις σκλαβωμένα,
καὶ τέτοια νιότη σὰν αὐτὴ ἔτοι᾿ ἀντρειὰ καὶ χάρι
δὲν τὸ μπορῶ, δὲν κάνω το, νὰ βλάψω μὲ κοντάρι,
κ᾿ εἰς κεῖνα ποὺ μοῦ μίλησες, δέ ᾿ς εἰντά ᾿μαι φερμένος,
δίχως νὰ τρέξῃς μετὰ μὲ βρίσκομαι νικημένος.

ΠΟΙΗΤΗΣ

Γροικῶντας ὁ Νικόστρατος τοῦ Κρητικοῦ εἶντα λέγει,
πῶς τὴ φιλιάν του πεθυμᾷ, κι ἀγάπην του γυρεύγει,
τ᾿ ἀπιλογᾶται,

ΝΙΚΟΣΤΡΑΤΟΣ

Δὲ μπορῶ ὀπίσω νὰ γυρίσω,
ἡ χρεία μὲ σφίγγει μετὰ σὲ νὰ κονταροκτυπήσω·
γιατί ᾿ν ἐπὰ τόσος λαός, ποὺ στέκουν καὶ θωροῦσι,
κι ἀνὲ γιαγείρω κι ἂ συρθῶ, εἶντα θαρρεῖς νὰ ποῦσι;

Δὲν τὸ κατέχεις φυσικὸ στὸν ἄνθρωπο εἶντα γίνη,
πάντα νὰ λέῃ τὸ κακό, καὶ τὸ καλὸ ν᾽ ἀφίνῃ;
Δὲ θέλου πεῖ πῶς σὲ φιλιὰ κι ἀγάπη πορπατοῦμε,
μὰ πάντα θέλου μαρτυρᾷ, πῶς τρέμω καὶ φοβοῦμαι,
καὶ βάρει μου νὰ σοῦ βαρῶ, κι ἃς δείξῃ τὸ κοντάρι
τοῦ καθενὸς τὴ δύναμι τοῦ καθενὸς τὴ χάρι.

ΠΟΙΗΤΗΣ

Σὰν ἤκουσεν ὁ Κρητικὸς καὶ γιαγερμὸ δὲν ἔχει,
λέει του,

ΚΡΗΤΙΚΟΣ

Τώρᾳ γιὰ ὀχθρὸ ἡ-ἀφεντιά σου ἂς μ᾽ ἔχῃ,
τὰ κονταροκτυπήματα σὰν πάψου καὶ σκολάσου,
γιὰ φίλο μου κι ἀφέντη μου νά ᾽χω τὴν ἀφεντιά σου.

ΠΟΙΗΤΗΣ

Πιάνουν κοντάρια δυνατὰ βαρὰ πολλὰ μεγάλα,
καὶ τὴ φιλιά, π᾽ ἀρχίσασι, παράμερας ἐβάλα.
Φωνὲς μεγάλες στὸ λαὸ σεισμὸς στῆς γῆς γροικήθη,
ὄντε τςὶ πρῶτες κονταρὲς ἐδῶκαν εἰς τὰ στήθη.
Ἀσάλευτοι πομείνασι στὴν πρώτη οἱ καβαλλάροι,
γιὰ τότες δὲ γνωρίζουσι τὸ κάλλιο παλληκάρι.
Ἐξανατρέξαν τ᾽ ἄλογα, καὶ δευτερώνουν πάλι,
κ᾽ ἕνας τὸν ἄλλον ἤπασκε χάμαι στὴ γῆς νὰ βάλῃ.
Εἰς τὸ λαιμὸ ἀποκατωθιὸ τςὶ κονταρὲς κτυποῦσι,
καὶ μηδὲ τότες διαφορὰ ᾽ς κιανένα δὲ θωροῦσι.
Καλειοῦνται νὰ τριτώσουνε, κι ἀκούσετ᾽ εἶντα ᾽γίνη
κ᾽ εἶντα κονταροκτύπημα ἦτον τὴν ὥρα κείνη.
Σὰν ἀξοπίσω τςὶ βροντῆς μιὰ ἀνεμικὴ μεγάλη,
ἔρθῃ καὶ ρίξῃ τὰ δεντρά, χάμαι στὴ γῆς τὰ βάλῃ,

καὶ τὸ γιαλὸ μὲ κύματα ἀσπρίζῃ καὶ φουσκώνῃ,
καὶ νέφαλο στὸν οὐρανὸ κάνῃ τςὶ γῆς ἡ σκόνι,
γενῇ μεγάλη ταραχή, κ᾽ ἡ μέρα σκοτεινιάσῃ,
κ᾽ ἐκείνους τς ἀνεκατωμοὺς ὁ κόσμος τςὶ δειλιάσῃ,
ἔτσι στὸ συναπάντημα ἐκεῖνον ἐγροικήθη,
ἐδείλιασ᾽ ὅλος ὁ λαὸς καὶ γιὰ τςὶ δυὸ φοβήθη.

Ἤδωκε τ᾽ Ἀφεντόπουλλο στοῦ μαύρου τὸ κεφάλι
μιὰ κονταρὰ ἔτσι δυνατή, κ᾽ ἔτσι πολλὰ μεγάλη·
τὴν περικεφαλαίαν του ζουλίζει, ξεκαρφώνει,
καὶ ρίχνει τη, κ᾽ ἐφάνηκε τὸ πρόσωπο, ποὺ χώνει·
λαβωματιὰ δὲν τοῦ καμε ἡ κοπανιὰ ἡ μεγάλη,
μόνο ποὺ τοῦρθε σὰ σεισμὸς στὸν ὁμυαλὸ καὶ ζάλη,

καὶ κούμπισε τὴν κεφαλὴ ἔτσι γδυμνὴ σὰν ἦτο
εἰς τὸ λαιμὸ τ᾽ ἀλόγου ντου, καὶ δυνατὰ κρατεῖτο.
Μὰ ἡ κονταρὰ τοῦ Κρητικοῦ ἤδωκε στὴ μασέλλα
τοῦ Νικοστράτη τοῦ θεριοῦ, κ᾽ ἤπεσ᾽ ἀπὸ τὴ σέλλα
μὲ διχωστὰς λαβωματιά, μά χε μεγάλη ζάλη,
σὰ Δράκος ἐσηκώθηκε νὰ ξανατρέξῃ πάλι.
Μὰ ἔστοντας κι ὅλοι νὰ τοῦ ποῦν πὼς δὲ μπορεῖ νὰ δράμῃ,
ἐσώπασε, πρᾶμ᾽ ἄπρεπο δὲν ἤθελε νὰ κάμῃ,
καὶ πρὶ μισσέψῃ ἀποδεκεῖ τοῦ Κρητικοῦ σιμώνει,
καὶ σπλαχνικὰ τόνε φιλεῖ, δαμάκι ἀναδακρυώνει,
καὶ λέει του,

ΝΙΚΟΣΤΡΑΤΗΣ

Ὅπου κι ἂ βρεθῶ, δπού ᾽μαι κι ὅπου πηαίνω,
᾽ς ἀγάπην ἕναν ἀδερφὸν ἔχεις ἐμπιστεμένο,
καὶ πάντα θέλω μαρτυρᾷ τςὶ χάρες τοῦ κορμιοῦ σου,
καὶ πὼς δὲν ἐπαράφερες, μά μοιασες τοῦ κυροῦ σου,
π᾽ ὅσοι τὸν ἐγνωρίσασι ἀκόμη τοῦ θυμοῦνται,
τὴ γνῶσι, τςὶ παλληκαριές, τςὶ χάρες του δηγοῦνται
Θυμοῦμαι καὶ πολλὲς φορὲς ἤκουσα τοῦ κυροῦ μου
λόγια, ποὺ δὲ μποροῦσι μπλιὸ νὰ βγοῦσ᾽ ἀπὸ τὸ νοῦ μου·
μ᾽ ἄρχοντες ἐσυντύχαινε, καὶ τὸ γονεῖ σου ἐπαίνα
μὲ μιὰ μαλιάν, δπού ᾽καμε γυρίζοντας στὰ ξένα
μὲ τοῦ Σπιδόλιοντα ἀπατὰ τὸν ἀντρειωμένον κύρι,
κ᾽ ἐκεῖ λαχ᾽ ὁ πατέρας μου κι ἄλλοι πολλοὶ μαρτύροι,
κ᾽ ἤλεγε σὰν τὸν κύρι σου δὲν εἶδ᾽ ἄλλον κιανένα,
κι ὣς πέρυσι, ποὺ πόθανε, πάντα του τὸν ἐπαίνα.
Μὰ σὺ τὸν ἐπερίσσεψες ᾽ς ἐκεῖνο ποὺ γνωρίζω,
καὶ νά ᾽ν κιανεὶς ὡσὰν ἐσὲ στ᾽ ἄρματα δὲν ὀλπίζω.
Κάτεχε πὼς δυὸ κέρδητα ἤκαμες μετὰ μένα
τὴ τζόγια τὴν ὁλόχρυση καὶ τὴ φιλιά μου ἐμένα.

Τςὶ χῶρές μου τὰ πλούτη μου ὅριζε σὰ δικά σου,
κ᾿ ἐσκλάβωσές με σήμερο μὲ τὴν παλληκαριά σου·
κι ἂν ἤπεσα ᾿πὸ τ᾿ ἄλογο δὲν τό ᾿χω ᾿ς ἐντροπή μου,
γιατὶ σὲ πρᾶξι κι ἀντρειὰν ὡσὰν ἐσὲ δὲν ἦμου.

ΠΟΙΗΤΗΣ

Νὰ τοῦ γροικήσ᾿ ὁ Κρητικὸς τοῦτα, π᾿ ἀναθιβάνει,
μὲ σπλάχνος καὶ ταπείνωσιν ἀγκαλιαστὸν τὸν πιάνει,
λέει του,

ΚΡΗΤΙΚΟΣ

Ρῆγα κι ᾿Αμιρᾶ, καὶ δυνατὲ στρατιώτη,
ἀκόμη ἔτσ᾿ ἄνδρα ὡσὰν ἐσὲ δὲν ἤκαμεν ἡ νιότη,
κι οὐδὲ ποτέ μου τὤλπιζα, κ᾿ ἡ μοῖρα νὰ θελήσῃ
ὁ ἀνήμπορος τὸ δυνατὸ σήμερο νὰ νικήσῃ·
μὰ τοῦτο εἶν τοῦ ριζικοῦ, νὰ δῶ τὸ δὲν ὀλπίζω,
μ᾿ ἀφέντη μου στὴν ἀντρειὰν κ᾿ εἰς τ᾿ ἄλλα σὲ γνωρίζω,
κι ὅπου βρεθῶ ἕνα δουλευτὴν ἔχεις ἐμπιστεμένο,
ὅπου σὲ θέλει μαρτυρᾷ κορμὶ χαριτωμένο,
κ᾿ ἐσκλάβωσε μ᾿ ἡ χάρι σου ἐτούτην τὴν ἡμέρα,
τὰ κονταροκτυπήματα ᾿ς ἔτοια σκλαβιὰ μὲ φέρα.
Μήνα μου δίχως ντήρησι, ᾿ς κάθε σου χρειά, νὰ ζήσῃς,
κι ἀγάπα με ὥστε νὰ ζῶ, καὶ μὴ μ᾿ ἀλησμονήσῃς.

ΠΟΙΗΤΗΣ

Μὲ τέτοια λόγια σπλαχνικὰ ἐποχαιρετιστῆκα,
κι ὁ γεῖς κι ὁ ἄλλος στὴν καρδιὰ πόνο πολὺν ἐγροίκα.
Τὴν ὥρα κείνην ἤφταξε καὶ δυνατὰ μανίζει
ἐκεῖνος, ποὺ τὴ Σκλαβουνιὰν ἀφέντευγε κι ὁρίζει,
ὁ λιόντας ὁ Τριπόλεμος, ὁπ᾿ ἄντρα δὲ φοβᾶται,
κι ἀπὸ μακρὰ τοῦ Κρητικοῦ φωνιάζει κι ἀπονᾶται·

κι ὡς ἤσωσε μὲ μάνιτα καὶ μ᾽ ὄχθριτα μεγάλη
τοῦ λέει,

ΤΡΙΠΟΛΕΜΟΣ

Κάμ᾽ ἁρμάτωσε γλήγορα τὸ κεφάλι·
τὰ δυό μου χέρια νὰ ψυγοῦ, γιὰ πρώτη ἂ δὲ σὲ ρίξω,
πῶς κονταροκτυποῦσινε σήμερο νὰ σοῦ δείξω,
κ᾽ ἐκεῖνο τ᾽ ἀρχοντόπουλλο, πού ᾽πεσε ἀπὸ τὴ σέλλα,
ἦτο δειλὸ κι ἀκάτεχο, στ᾽ ἅρματα δὲν ἐφέλα.

[ΠΟΙΗΤΗΣ]

Μαζώνετ᾽ ὅλος ὁ λαός, καὶ στέκουν καὶ θωροῦσι,
κ᾽ ἐκεῖνα τ᾽ ἀπονέματα τὰ φοβερὰ γροικοῦσι.
Ἐκεῖ ᾽τον κι ὁ Ρωτόκριτος κι ὁ Ρῆγας ἀπ᾽ τ᾽ ἁμάξι
νὰ δοῦσι τὸ Χαρίδημο σήμερο πῶς θὰ διάξῃ.
Τὰ ψεσινὰ καμώματα, πού 'καμε τὸ λιοντάρι,
᾽ς ἔγνοια μεγάλην ἤβαλεν Ἁμάξι καὶ Ψυχάρι.
Ἐτοῦτ᾽ οἱ δυὸ νικήσασι μ᾽ ἐκείνους ποὺ τσί 'βαλα,
κ᾽ ἐκάμαν στὴν παλληκαριὰ θαμάσματα μεγάλα.
Ἐπόμεινεν ὁ Κρητικὸς ὕστερος ἀπὸ τς ἄλλους,
μά τονε δυνατώτερος ᾽ς μικροὺς κ᾽ εἰςὲ μεγάλους.
Ἐδὰ μὲ τὸ Σκλαβούναρο ἔχει νὰ πολεμήσῃ,
κ᾽ ἦρθε μὲ τ᾽ ἀπονέματα νὰ τόνε φοβερίσῃ.
Ὁ Κρητικός, ὁποὺ ποτὲ τὸ φόβον δὲν κατέχει,
νὰ τοῦ γροικᾷ νὰ μάχεται, χαρὰ μεγάλην ἔχει,
μά 'δειξε πὼς ἐδείλιασε, γιὰ νὰ τοῦ δώσῃ τρόπο,
νὰ σύρνῃ πλειότερες φωνὲς ὀμπρὸς εἰς τῶν ἀθρώπω,
καὶ λέει μὲ γλυκότητα καὶ μὲ ταπεινοσύνη,

ΚΡΗΤΙΚΟΣ

Ἀδέρφι μου, τοῦ ριζικοῦ εἶν τοῦτο, ποὺ ἐγίνη,
κι αὐτόνο τὸ Ρηγόπουλλο ἄντρα τόνε κατέχω,

  για τς ἀρετὲς καὶ χάρες του ἀφέντη μου τὸν ἔχω.
Τςὶ δυὸ φορές, ποὺ τρέξαμεν ὁμάδι τὸ κοντάρι,
  νῖκος ποτὲ δέν ἤλπιζα μὲ τέτοιο παλληκάρι.
Μὰ θέλησε τὸ ριζικὸ ὄχι πῶς δὲν ἐφέλα,
  ᾽ς τριὰ κονταροκτυπήματα ἤπεσ᾽ ἀπὸ τὴ σέλλα·
στὸ πρῶτο κ᾽ εἰς τὸ δεύτερο ἐλόγιασα πῶς χάνω,
  σὰν πύργος ἦτο δυνατὸς εἰς τὸ φαρὶν ἀπάνω.
Στὸ ὕστερον ἐσάλεψε κ᾽ ἤπεσε ᾽κ τ᾽ ἄλογόν του,
  κ᾽ ἤβαλε καὶ τὸ ριζικὸν ἐκεῖ τὸ μερτικόν του.
Δὲν ἦτο τὸ κοντάρι μου ἄξο νὰ τόνε ρίξῃ,
  καὶ δὲν τὸ θέλω καυκιστῆ ᾽ς ὅποιον κι ἃ μὲ ρωτήξῃ·
κι ἄδικον ἔχεις κ᾽ ἐντροπὴ ἔτσι᾽ Ἀμιρᾶ νὰ ψέγῃς,
  καὶ βλέπεσε κιαμιὰ φορὰ μὴν εὕρῃς, τὸ γυρεύγεις.
Ἔτσι κ᾽ ἐμένα σήμερα μὲ δίχως νὰ σοῦ σφάλω,
  μοῦ δωκες μὲ τὰ λόγια σου φόβο πολλὰ μεγάλο,
κι ἀπείτις καὶ μ᾽ ἀνήμπορο κοντάρι θὲ νὰ δράμῃς,
  ὀμπρὸς μιὰ χάρι σοῦ ζητῶ, νὰ ζῇς, νὰ μοῦ τὴν κάμῃς·
παρακαλῶ σε νὰ μοῦ πῇς νὰ μάθω τ᾽ ὄνομά σου
  γιὰ νὰ μπορῶ νὰ σὲ παινῶ εἰς τὴν παλληκαριά σου.

ΠΟΙΗΤΗΣ

Τοῦτ᾽ ὁ Σκλαβοῦνος νὰ γροικᾷ πλιὰ τὴ φωνὴ ἀγριεύγει,
  στρέφετ᾽ ἐπά, στρέφετ᾽ ἐκεῖ, νὰ τόνε δοῦ γυρεύγει·
λέει του,

ΤΡΙΠΟΛΕΜΟΣ

Ἐγὼ τὴ Σκλαβουνιὰν ὁρίζω κι ἀφεντεύγω,
  νύκτα καὶ μέρα μάχομαι, πάντα μαλιὲς γυρεύγω·
καὶ τ᾽ ὄνομά μου ἂν πεθυμᾷς καὶ θέλῃς νὰ τὸ μάθῃς,
  Τριπόλεμο μὲ λέσινε, θώρει᾽ εἶντα θὲ νὰ πάθῃς.

ΠΟΙΗΤΗΣ

Ὡς ἤκουσεν ὁ Κρητικός, ποιὸς εἶναι, ποῦ γεννήθη,
μὲ φρόνεψ' ἐκνογέλασε, μὰ δὲν τοῦ πιλογήθη,
καὶ λέει ὀμπρὸς τοῦ δουλευτή,

ΚΡΗΤΙΚΟΣ

Βάλε μου στὸ κεφάλι
τὴν περικεφαλαία μου κείνη τὴν πλιὰ μεγάλη.
Σήμερο κατὰ πῶς θωρῶ ἦρθεν ἐκείν' ἡ - ὥρα
νὰ ρίξω τὸν Τριπόλεμο, καὶ νὰ χαρῇ κ' ἡ Χώρα·
καὶ λέει του, Σκλαβούναρε, ἐγώ λεγα ποιὸς εἶσαι,
δὲν τό 'χω γιὰ παράξενο γιατὶ Σκλαβοῦνος εἶσαι,
ἀκάτεχος στὴν ἀρχοντιά, κι ἀμάθητος στὴν τάξι,
καὶ σήμερο ἀπὸ λόγου μου θέλω νὰ πάρῃς πρᾶξι.
Κάθου στὴ σέλλα δυνατός, μὴ λάχῃ καὶ ξεσύρῃς,
πολλὰ μεγάλο σὲ θωρῶ, φοβοῦμαί σε μὴ γείρῃς.

ΠΟΙΗΤΗΣ

Ἀρμάτωσε τὴν κεφαλή, τὸ τρέξιμον ἀρχίσα,
σφίγγουσι τὰ κοντάρια ντως, καὶ τὰ φαριὰ κινῆσα.
Ὡσὰν τὸ μαῦρο νέφαλο, π' ἄνεμος τὸ σκορπίζει,
καὶ μὲ βροντὲς καὶ μ' ἀστραπὲς τὸν κόσμο φοβερίζει,
φυσᾷ το 'κ τὴν Ἀνατολή, καὶ πάει το στὴ Δύσι,
κάνει το ἡ ἀνεκάτωσι νὰ βρέξῃ νὰ χιονίσῃ,
ἐδέτσι ἀστραποβρόντηξε τςὶ Κρήτης τὸ λιοντάρι,
ὄντε στὴν ἀμασκάλην του ἤσφιξε τὸ κοντάρι.
Μ' ἄλλη ὄρεξι μ' ἄλλην καρδιὰ μὲ τὸ Σκλαβοῦνο τρέχει,
παρὰ μὲ τὸ Ρηγόπουλλο, γιατὶ ὀχθρὸ τὸν ἔχει.
Ἐμούγκρισεν τςὶ Σκλαβονιᾶς ὁ δράκος κ' ἐβρουχᾶτο,
λογιάζει 'ς πρώτη κονταριὰ νὰ τόνε ρίξῃ κάτω.

Συναπαντήχνουν τὰ θεριά, καὶ τὰ κοντάρια πῆγα
εἰς τὸν ἀέρα σὰ φτερά, κι ὡσὰν πουλλάκια φύγα.
Στὸ κούτελο ὁ Τριπόλεμος τὴν κονταρὰ τοῦ δίδει,
κ' ἤβγαλε σπίθες ἑκατὸ τὸ σιδερὸ κασσίδι.
Τ' ἄλογον ἐγονάτισε, μὰ χάμαι δὲν ἐστράφη,
καὶ τὸ ζιμιὸν ἐπήδηξεν ὁλόρθο σὰν τὸ λάφι.
Ἄλλο κακὸ δὲν ἤκαμεν ἡ κονταρὰ ἡ μεγάλη,
γιατὶ μὲ σίδερα διπλᾶ σκεπάζει τὸ κεφάλι.
Δίδει κι ὁ μαῦρος κοπανιὰ μὲ τὸ βαρὺ κοντάρι,
τ' ἄλογο ρίχνει ἀνάσκελα μ' ὅλον τὸν καβαλλάρι.
Κι ὡσὰν ἀπὸ ψηλὸ βουνὶ χοντρὸ χαράκι πέσῃ,
καὶ δώσῃ μὲ τὸ βροντισμὸ εἰς τοῦ γιαλοῦ τὴ μέση,
ἀνακατώσῃ τὰ νερά, καὶ κάμῃ ἀφροὺς κυμάτω,
γενῇ μεγάλη ταραχὴ στῆς θάλασσας τὸν πάτο,
ἔτοιας λογῆς ἐβρόντηξε στὴν πεσματιὰν ἐκείνη,
κ' ἔτσι μεγάλη ταραχὴ τὴν ὥρα κείνη γίνη.
Κατακτυπᾷ, καὶ βροντισμὸς ἤβγαινε τῶν ἀρμάτω,
κ' ἐτσίνα κ' ἐταράσσετο εἰς τ' ἄλογ' ἀποκάτω.
Ἐτρόμαξ' ὅλος ὁ λαὸς ἔτοιο θεριὸ νὰ δοῦσι
νὰ πέσῃ μ' ὅλο τ' ἄλογο, γιὰ θᾶμα τὸ κρατοῦσι.
Κτυποῦσε τςὶ παλάμες τως, γιὰ θάμασμα τὸ λέσι,
ἐγούγια του 'ς ἔτοιες δουλειές, ὅποιος κι ἂν κακοπέσῃ.
Πάσι πολλοὶ βουηθοῦσίν του, καὶ τ' ἄλογο σηκώνου,
κ' ἐκεῖνον, ποὺ εὑρίσκουντον στὸν τάφον, ἀναχώνου.
Σηκώνετ' ὁ Τριπόλεμος μὲ τς ἐντροπῆς τὴ ζάλη,
καὶ θέλημα τοῦ ζήτηξε νὰ ξαναδράμῃ πάλι.
Ὅλοι, ποὺ βρίσκουνταν ἐκεῖ, ἐτοῦτο νὰ γροικήσου,
ἐλίγο λίγο λείφτηκε νὰ τόνε ξαφορμίσου·
κ' ἐκεῖνος ὡς τὸ γροίκησε, τὸ πῶς τονε μισοῦσι,
τὰ μάτια ντου κιανένα μπλιὸ δὲ στρέφουνται νὰ δοῦσι.

Μισσεύγει μὲ τὴν ἐντροπή, καὶ μπλιό ντου δὲν ἐφάνη,
ἐτούτους τς ὅμορφους καρποὺς ἡ καυκησὰ τςὶ κάνει.
Ὅσοι κι ἂν εἴχασι δουλειές, ἐξελησμονηθῆκα,
κι ὅπου θελε βρεθῆ κιανεὶς γιὰ τὸ Σκλαβοῦνο γροίκα.
Τὶς τό 'λεγε μ' εὐλάβεια, καὶ τὶς μὲ γέλιο πάλι,
καὶ τούτη τὴν ἀθιβολὴ εἶχα μικροὶ μεγάλοι.
Οἱ σάλπιγγες τὰ βούκινα δίδου μεγάλη ζάλη,
τὶς πιλαλεῖ στὴ μιὰ μερά, καὶ τὶς γλακᾷ στὴν ἄλλη.
Τὰ κονταροκτυπήματα ἐπάψαν κ' ἐτελειῶσα,
κ' οἱ στρατηγοὶ τὴν ἀντρειά, ποῦ 'χαν ἐφανερῶσα.
Σύρνουντ' οἱ τρεῖς τως 'ς μιὰ μερά, Κερί, Ψυχάρι, Ἁμάξι,
μὲ πεθυμιὰ ἀνιμένασιν ὁ Ρῆγας ποιὸ νὰ κράξῃ,
γιατὶ κ' οἱ τρεῖς τως εἴχασι τὸ νῖκος ἐπαρμένο.
στέκει στὸ Ρῆγα ποιὸ νὰ πῇ πλιὰ ἄξο καὶ πλιὰ ἀντρωμένο.
Πολλὴ ἔγνοιαν ἔχ' ὁ Ρώκριτος, μέσ' στὴν καρδιὰ τὸν πιάνει,
φοβᾶται μὴν τοῦ πάρουσιν οἱ-ἄλλοι τὸ στεφάνι·
γιατὶ εἶδε τςὶ παλληκαριές, ποὺ κάμασιν κ' ἐκεῖνοι,
καὶ μέσα ντ' ἄντρες δυνατοὺς καὶ θαμαστοὺς τςὶ κρίνει·
κ' ἤλεγ' ἂς ἦτο μπορετό, κι ὁ Ρῆγας νὰ θελήσῃ
'ς ἐκεῖνον, ὁποὺ πεθυμῶ, νὰ γίνῃ δίκια κρίσι·
σήμερο νὰ μᾶς ἤβανεν ἕνα πρὸς ἕνα χώρια,
νὰ γνωριστῇ ποιὸς ἐκ τοὺς τρεῖς εἶν ἄξος γιὰ τὴν τζόγια.
Στέκουσι κι ἀνιμένουσι μὲ πεθυμιὰ μεγάλη,
σὰν εἶντ' ἀπόφασι νὰ πῇ τοῦ Ρῆγα τὸ κεφάλι.
Ηκραξε τὸν Πιστόφορο ἡ Ρήγισσα πλιὰ πρῶτα,
καὶ τὸν ἀθὸ τοῦ χάρισε γιὰ τὰ ὅμορφά ντου νιότα,
λέει του,

ΡΗΓΙΣΣΑ

Ἐσύ 'σου σήμερο ἀπ' ὅλους διωματάρις,
στὸ τρέξιμο τοῦ κονταριοῦ πολλὰ μεγάλης χάρις·

μὲ δίκιο ἐσένα πρέπει ἀθός, γιὰ κεῖνο τόνε παίρνεις,
καὶ μὲ τιμὴ 'ς τςὶ χῶρές σου καὶ μ' ἔπαινος γιαγέρνεις.

ΠΟΙΗΤΗΣ

Εὐχαριστᾷ ὁ Ρηγόπουλλος πολλὰ τὴν ὥρα κείνη,
κι ὅλοι φωνιάξαν κ' εἶπασι, πὼς δικαιοσύνη γίνη.
Τῆς 'Αρετούσας μοναχάς, ἐτοῦτο δὲν τς ἀρέσει,
κι ὠργίστηκε τέτοιου 'Αφεντὸς μὲ δίχως νὰ τςὶ φταίσῃ.
'Εκείνη πάντα λόγιαζε, πάντα 'λπιζε κ' ἐθάρρει,
πὼς τὸν ἀθὸν ὁ Ρώκριτος ἔχει νὰ τόνε πάρῃ,
καὶ δὲν ἐμέτρησε νὰ πῇ, τὸ πὼς τὴν ὥρα κείνη
μὲ φρονιμάδα ἡ μάννα τζι ἤκαμε δικαιοσύνη,
σὰν τὸ γνωρίσασιν πολλοί, κ' ἐλέγασίν το κι ἄλλοι,
μὰ ὁ πόθος τὴν ἐσκότιζε, κ' ἐτύφλωνέν τη πάλι.
Σὰν εἶδεν κι ὁ Ρωτόκριτος τὴ Ρήγισσα εἶντα κάνει,
ἐντράπηκε, πρικάθηκε, μ' ἀπόξω δὲν τοῦ φάνη,
καὶ σύζηλο τὸν ἤπιασε ζιμιὸ τὴν ὥρα κείνη,
κ' ἐφανιστήν του κ' ἡ 'Αρετὴ ἀλλοῦ γυναῖκα 'γίνη·
κ' ἐκείνη μ' ὅλες τς ὀμορφιές, ὁπού χεν καὶ τὰ κάλλη,
δὲν τὴν ἐσυντηροῦσανε τόσα περίσσα οἱ-ἄλλοι·
γιατὶ σὰ δὲν ἐστράφηκε νὰ δῇ ποτὲ κιανένα,
τὰ κάλλη τζι πομείνασιν εἰς τς ἄλλους θαμπωμένα.
Τὰ μάτια εἰς τὴν ὀμορφιὰ μεγάλη χάριν ἔχου,
κ' οἱ διωματάροι νὰ τὰ δοῦ πάσκουσι καὶ ξετρέχου·
κι ὄντε στραφοῦσι μιὰ καὶ δυὸ φορὲς καὶ δὲν τὰ δοῦσι,
ὅλες τοὶς ἄλλες ὀμορφιὲς ποσῶς δὲν τςὶ ψηφοῦσι.
Ὅλοι τὴν 'Αρετὴ παινοῦ ὀγιὰ τὴν ὀμορφιά της,
μὰ λογισμὸ δὲν ἤβαλε κιανεὶς γιὰ ὄνομά της.
Ὡσὰ δὲν ἀνεντράνισε νὰ δῇ κιανένα τούτη,
ὀλόσβηστα πομείνασι τῆς ὀμορφιᾶς τὰ πλούτη.

Τὴν ὥρα κείν' οἱ στρατηγοὶ γροικοῦ φωνὴ μεγάλη
ἐκ τὸ πατάρι τοῦ Ρηγός, κ' ἔτοιας λογῆς ἐλάλει,
«Ρωτόκριτος, Χαρίδημος, κι ὁ Ρῆγας Κυπριώτης,
πού 'ναι καθρέφτες τῆς ἀντρειᾶς καὶ παίνεμα τῆς νιότης,
ἂς ἔρθουσιν εἰς τοῦ Ρηγὸς νὰ προσκυνήσουν πάλι,
ν' ἀκούσουν τὴν ἀπόφασιν, κι ἂς στέκουσιν οἱ-ἄλλοι».
Ἐπήγασιν εἰς τοῦ Ρηγός, λέει τως τὴν ὥρα κείνη,
πὼς τὸ στεφάνι τὸ χρυσὸ γιά 'να κορμὶν ἐγίνη,
κι αὐτοίνοι οἱ τρεῖς ἂν πεθυμοῦ, καὶ θὲ νὰ τὸ νικήσου,
ἀλλήλως τως ἂς τρέξουσι νὰ τὸ ξεκαθαρίσου.
Τὰ ὀνόματά ντως τὸ ζιμιὸ 'ς χρυσὸ γαβάθι βάνει,
κ' ἕναν κοπέλλιν ἤκραξε, κ' εἶπέν του νὰ τὰ βγάνῃ,
κι ἀπόκει μὲ τὴ φρόνεψι κάνει τὴν ὥρα κείνη,
δυὸ ὀνόματα νὰ βγοῦν ὀμπρός, κ' ἐκεῖν' ὀπ' ἀπομείνῃ,
νὰ μὴ μπορῇ μὲ τς ἄλλους δυὸ νὰ κονταροκτυπήσῃ
μὰ νὰ μισσεύγῃ τὸ ζιμιόν· ἔτσ' εἶναι τούτ' ἡ κρίσι·
γιατὶ τοῦ φαίνετο ἄδικο περίσσο καὶ μεγάλο,
ὅποιος νικήσῃ ἀπὸ τςὶ δυὸ νὰ πολεμᾷ καὶ μ' ἄλλο.
Μὰ κεῖνοι πού βγουσιν ὀμπρός, Ἀφέντης ἔτσι θέλει,
νὰ τὸ ξεκαθαρίσουσιν ἡ τζόγια τίνος μέλλει,
κι ἂς ἔχῃ καὶ τὸ ριζικὸν ἐπὰ τὸ μερτικόν του·
καθένας πρῶτο πεθυμᾷ τ' ὄνομα τὸ δικόν του.
Στέκουν ὀμπρὸς εἰς τοῦ Ρηγὸς οἱ τρεῖς τως καὶ θωροῦσι,
καὶ τ' ὄνομά ντου κάθα εἷς παρακαλεῖ ν' ἀκούσῃ·
κι ὀμπρὸς ἐπροσκυνήσασι τὸν ὁρισμὸ τ' Ἀφέντη,
κ' εἶπαν πὼς τὴν ἀπόφασι μὲ γνῶσιν ἤκαμέν τη.
Ἡ Ἀρετοῦσα τρέμοντας τοῦτα στεκε κ' ἐθώρει,
ἐδείλια κ' ἐφοβᾶτονε ἡ πληγωμένη κόρη,
κ' ἤλεγε,

ΑΡΕΤΟΥΣΑ

Ἂς ἦτο μπορετό, τὸ πεθυμῶ νὰ γίνῃ,
εἰς τὸ γαβάθι ὁ Ρώκριτος ὕστερος νὰ πομείνῃ,
κι ἂς πάῃ ἡ τζόγια στὸ καλό, κι ἂς τήνε πάρουν ἄλλοι,
καὶ λίγο 'ναι τὸ διάφορο 'ς ἔτοια δουλειὰ μεγάλη·
κ' ἐκείνη ἡ χέρα, πού καμεν τ' ὡριόπλουμο στεφάνι,
ἐπά 'ναι, δὲν ἐξέμαθε, μὰ πλιὰ ὄμορφα τὰ κάνει.
Πάλ' ἃ θελήσῃ ἡ μοῖρά μου, ποὺ πάντα μὲ παιδεύγει,
καὶ τ' ὄνομα τοῦ Ρώκριτου κάμῃ καὶ πρῶτον ἔβγῃ,
μὴν ἔρθῃ ὀπίσω ὁ Κρητικός, γιατὶ ἔχει πλήσα χάρι,
πολλὰ φοβοῦμαι μετ' αὐτὸ πὼς χάνει τὸ Ψυχάρι·
τοῦ Κυπριώτη τ' ὄνομα τὸ δεύτερον ἂς εἶναι,
καὶ μετ' αὐτὸν ὁ φόβος μου τόσο πολὺς δὲν εἶναι.

ΠΟΙΗΤΗΣ

Βγαίνει τὸ πρῶτον ὄνομα, κ' ἦτον τοῦ πληγωμένου
τοῦ Ρώκριτου, κ' οἱ-ἄλλοι δυὸ στέκουσιν κι ἀνιμένου.
Βγαίνει ὁ Κυπριώτης δεύτερος, κ' ἐκ τὴ χαρὰ τὴν τόση
ἐδῶ κ' ἐκεῖ χαρίσματα ἐθέλησε νὰ δώσῃ.
Ἐπόμεινεν ὁ Κρητικὸς στοῦ γαβαθιοῦ τὸν πάτο,
μιλοῦν του, κ' ἐκ τὴν πρίκαν του μπλιὸ δὲν ἀπιλογᾶτο,
καὶ πρὸς τὴ μοῖρα μάνιζε καὶ πρὸς τὸ ριζικόν του,
πού 'καμε κ' ἦτον ὕστερο τ' ὄνομα τὸ δικόν του.
Δίχως ἀποχαιρετισμὸ καὶ δίχως νὰ πεζέψῃ,
δίχως νὰ πάρῃ θέλημα τοῦ Ρῆγα νὰ μισσέψῃ,
παίρνει τςὶ καβαλλάρους του καὶ μπλιὸ δὲν ἀνιμένει,
καὶ πρικαμένος πορπατεῖ καὶ μανισμένος πηαίνει·
κι ὅσο πλιὰ τοῦτος στὴν καρδιὰ εἶχε μεγάλα βάρη,
τόσον καὶ πλιὰ ὁ Ρηγόπουλλος κι ὁ Ρώκριτος ἐχάρη.

Ποῦρι κι αὐτοὶ κατέχουν το, πῶς ἔχουσι νὰ πάσι,
ἕνας θὲ νά ᾽ν ὁ νικητής, κι ὁ ἄλλος θὲ νὰ χάσῃ.
Μὰ καθανεὶς ἐλόγιαζε, τὸ πὼς τὸ νῖκος παίρνει,
μὰ ἡ μοῖρα ἄλλους ψηλὰ πετᾷ, κι ἄλλους στὰ βάθη γέρνει.
᾽Ετοῦτ᾽ οἱ δυὸ πομείνασι, κι ὅσοι κι ἂν τς ἀγαποῦσι,
πιδέξα τς ὀρδινιάζουσι, τὸ κάνει χρειὰ θωροῦσι.
Τὰ σελλοσκαλοχάλινα θωροῦσιν ἕναν ἕνα,
καὶ πασπατεύγουν τ᾽ ἅρματα, ἂν εἶναι ραϊσμένα.
Τὴν τέχνη καὶ τὴ δύναμι παρὰ ποτὲ μαζώνου,
καὶ ποῦ νὰ κάμουν κοπανιὰ καλύτερη ξαμώνου,
᾽Ομπρὸς στὸ στῆθος σφίγγουσι τὰ δυνατὰ κοντάρια,
πατοῦν τςὶ σκάλες δυνατὰ τὰ ὅμορφα παλληκάρια.
Πρὶ νὰ κινήσῃ τ᾽ ἄλογο, ὁ Ρώκριτος γυρίζει,
καὶ τὴν Κεράν του στὰ ψηλὰ μὲ πόθο ἀναντρανίζει·
καλὰ καὶ δὲν ἐμίλησε τότες, ὅντεν ἐστράφη,
τὸν πόνο τὴ λακτάραν του στ᾽ ἀνάβλεμμά ντου γράφει.
Ἡ-᾽Αρετοῦσα διάβασε στὰ μάτια ντου ὅ τι χώνει,
γιατὶ σὲ τοῦτες τςὶ δουλειὲς λίγο σημάδι σώνει.
᾽Εξάψεν κ᾽ ἐκοκκίνησε, κ᾽ ἐχλόμιανε περίσσα,
καὶ σὰ φωτιᾶς ἀναλαμπὲς ἧψαν καὶ πάλι σβῆσα.
Ὡς τς εἶδε κ᾽ ἐκινήσασι, ἀσπρίζει καὶ κρυγαίνει,
καὶ τὸ κονταροκτύπημα πολλὰ τήνε πρικαίνει.
Κεντοῦν, φουσκώνουν τ᾽ ἄλογα, κι ὡς ἀστραπὴ χυθῆκα,
καὶ σὰν ἀϊτοὶ βρεθήκασι στὸν κάμπο κ᾽ ἐσμικτῆκα.
᾽Σ τοῦτο τὸ συναπάντημα, ποὺ κάμα οἱ καβαλλάροι,
ἐφανιστή σου καὶ σεισμὸς ἥσεισε τὸ πατάρι,
καὶ τὰ κοντάρια σὰ γυαλιὰ ἐκαταθρουλιστῆκα,
χίλια κομμάτια πήγασι, στὰ νέφαλα ἀνεβῆκα.
῎Αλλα κοντάρια δυνατὰ πιάνου νὰ δευτερώσου,
καὶ στά ᾽χουσι νὰ κάμουσι τέλος γοργὸ νὰ δώσου.

Ἡ-Ἀρετοῦσα τρόμασσε, τὰ χείλη δὲ μιλοῦσι,
κ᾽ ἐφαίνετό τζ οἱ κονταρὲς στὸ στῆθος τςὶ κτυποῦσι,
κι ἂν ἤθελε μπορεῖ ἡ φτωχὴ νὰ τὸ ξεφανερώσῃ,
κ᾽ ἐκεῖνο, πού ᾽τονε χωστό, μὲ λόγια νὰ ξεχώσῃ,
ἤδιδ᾽ ἀπὸ τὰ μέλη της, τὴ χάρι νὰ τςὶ κάμου,
οἱ καβαλλάροι νὰ σταθοῦ, κοντάρι νὰ μὴ δράμου·
κ᾽ ἤλεγ᾽ «Ἐδιάβην ἡ χαρά, ὁπού ᾽χα ὀντὲν ἐβγῆκε
ὁ Κυπριώτης, κ᾽ ὕστερο τὸν Κρητικὸν ἀφῆκε,
γιατὶ ἐφοβούμουνε πολλὰ τὸν ἀντρειωμένο κεῖνο,
κ᾽ ἐδὰ πλιὰ τρέμω, πλιὰ δειλιῶ, καὶ πλιὰ φοβοῦμ᾽ αὐτεῖνο».
Τοῦτο τὸ φόβον τς ἤδωκε, κ᾽ εἰς πλήσαν ἔγνοια μπῆκε,
κάποια φωνή, δὲν ξέρουσιν ἀπ᾽ εἶντα στόμα βγῆκε,
καὶ τὸν Κυπρίδη παίνεσε στὸ τρέξιμον ἐκεῖνο·
μὰ τοῦτα ἐγὼ δὲν τὰ θωρῶ, παράμερα τ᾽ ἀφίνω.
Ἤρχισε νὰ δειλιᾷ ὁ λαός, κ᾽ ἤθελε κ᾽ ἐπεθύμα
ὁ Κυπριώτης τὸ θεριὸ νὰ πέσῃ ἀπὸ τὸ κτῆμα.
Μόν᾽ ἡ Φροσύνη χαίρουντο, κ᾽ ἐκρουφοπαρακάλει,
τ᾽ Ἁμάξι νά βγῃ νικητής, χάμαι νὰ τόνε βάλῃ.
Δευτεροτρέχουν τ᾽ ἄλογα, παρὰ ποτὲ μανίζου,
οἱ καβαλλάροι μάχουνται, καὶ τὰ φαριὰ μουγκρίζου.
Ἐξάμωσ᾽ ὁ Ρηγόπουλλος στὰ μάτια νὰ τοῦ δώσῃ,
μὰ τ᾽ ἄλογόν του στάθηκε, δὲ θέλει νὰ σιμώσῃ.
Σὰν εἶδεν ὁ Ρωτόκριτος, κ᾽ ἤσφαλε τ᾽ ἄλογόν του,
τὸ χαλινάριν ἤσεισε, στένει καὶ τὸ δικόν του,
καὶ δὲν τοῦ φαίνεται ἀντρειὰ νὰ τρέξῃ τὸ κοντάρι
μ᾽ ἕναν, πού καβαλλίκευγεν ἄλογο φοβιτσάρι,
λέει του,

ΡΩΤΟΚΡΙΤΟΣ

Ἀφέντη, τὸ φαρὶ θὲ νά ᾽χῃ ἀθρώπου γνῶσι,
δὲ θέλει πρίκα οὐδὲ ντροπὴ σήμερο νὰ σοῦ δώσῃ·

γροικᾷ, πῶς χάνεις μετὰ μέ, καὶ τὸ ζιμιὸν ἐστάθη,
τὴ δύναμί σου γροίκησεν ἀπάνω ντου καὶ χάθη·
κι ἀπεὶς θωρεῖς καὶ τ᾽ ἄλογο φρόνιμα κι ἄξα κάνει,
μὲ θέλημά σου σήμερο ἄφης μου τὸ στεφάνι.

ΠΟΙΗΤΗΣ

Ὡς ἤκουσ᾽ ὁ Ρηγόπουλλος τοῦ Ρώκριτου τὰ λόγια,
τοῦ λέει,

ΚΥΠΡΙΔΗΜΟΣ

Γλήγορα θὲς δεῖς ᾽ς ποιὸ θὲ νὰ πάῃ ἡ τζόγια.

ΠΟΙΗΤΗΣ

Καὶ τὸ ζιμιὸν ἐπέζεψε, κι ἄλλο φαρὶ γυρεύγει,
κι ὥς τό βρε, ἀπάνω σὰν ἀϊτὸς πηδᾷ καβαλλικεύγει.
᾽Αγριομιλεῖ τοῦ Ρώκριτου μὲ τῆς ἀντρειᾶς τὸ διῶμα,
κ᾽ ἤβγαν᾽ ἀπὸ τὰ μάτια ντου σπίθες κι ἀπὸ τὸ στόμα.

ΚΥΠΡΙΔΗΜΟΣ

Τ᾽ ἄλογο ἂν ἐφοβήθηκε, δὲ φταίει ὁ καβαλλάρις,
κ᾽ εἰς τ᾽ ἄνοστα, ποὺ μίλησες, τὴν πλερωμὴ νὰ πάρῃς·
περμάζωξε τὴν ἀντρειὰ καὶ δύναμιν, ἂν ἔχῃς,
καὶ νὰ σὲ μάθω νὰ μιλῇς, γιατὶ κακὰ κατέχεις,

ΠΟΙΗΤΗΣ

Μικροὶ μεγάλοι στέκασι μὲ φόβον κ᾽ ἐθωροῦσα,
καὶ νὰ κερδαίσῃ ὁ Ρώκριτος ὅλοι παρακαλοῦσα.
᾽Επλήθαινεν ἡ μάνιτα στὸν ἕναν κ᾽ εἰς τὸν ἄλλο·
σὰν ὄντε βγαίνῃ νέφαλο ἄγριο καὶ μεγάλο
ρίχνῃ χαλάζι μ᾽ ἀστραπή, χώνῃ βαθιὰ τὸν ἥλιο,
καὶ τὰ κουράδια στὰ βουνιὰ γυρεύγου νά βρου σπήλιο,

γλακᾷ ὁ βοσκὸς καὶ χώνεται, τρέχει ὁ ζευγᾶς καὶ φεύγει,
καὶ πᾶσα εἷς νὰ φυλακτῇ τόπο νὰ βρῇ γυρεύγει·
βροντοῦν λαγκάδια καὶ βουνιά, σιγοτρομοῦν τὰ δάση,
κι ὅλοι γυρεύγου φύλαξις τόπο νὰ βροῦ νὰ πάσι.
Ἔτσι κι ὀντὲν ἐδώκασι τὴν κονταρὰ τὴν ἄλλη,
σοῦ φάνη κ' ἐκ τοὺς οὐρανοὺς ἦρθε βροντὴ μεγάλη.
Μὰ σὰ χαράκι ριζιμιό, π' ἄνεμο δὲ φοβᾶται,
καὶ μηδὲ 'ς ἀστραπὴ δειλιᾷ, μηδὲ 'ς βροντὴ ξυπᾶται,
ἔτσι σταθῆκα ἀσάλευτοι στὴ κονταρὰν ἐκείνη,
'ς ἕναν ἀπ' ἄλλο διαφορὰ γιὰ τότες δὲν ἐγίνη,
οὐδὲ τὸν πλιὰ καλύτερο ἀκόμη δὲ γνωρίζου,
κι ὅσο πλιὰ στέκου δυνατοί, τόσον καὶ πλιὰ μανίζου.
Στὴ χέρα ντως ἐπόμεινε μιὰ πιθαμὴ κοντάρι,
τ' ἄλογα γονατίσασι, κι ἀπάνω οἱ καβαλλάροι.
Ὁ Ρῆγας εἶχεν πεθυμιὰ νὰ τούςε ξεχωρίση,
κι ἄξον ἀποστολάτορα πέμπει νὰ τῶς μηνύση
νὰ πάψουσιν τὴν ὄχθριτα γιὰ τὴν ἡμέρα κείνη,
κι ὁ γεῖς κι ὁ ἄλλος ὡς ταχιὰ μ' ἀγάπη ν' ἀπομείνῃ,
τὴ νύκτα ν' ἀναπάψουσι τὰ κουρασμένα μέλη,
κι ὡς ξημερώσῃ, νὰ τὸ δοῦν ἡ τζόγια τίνος μέλλει.
Μὰ τοῦτοι ξαγριέψασι, 'ς πλιὰ μάνιταν ἐμπαίνου,
καὶ τὸ μαντᾶτο τοῦ Ρηγὸς δὲ στέκου ν' ἀνιμένου.
Μὲ βιὰ γυρίζουν τ' ἄλογα, τὸ τέλος θὲ νὰ δοῦσι,
μικροὶ μεγάλοι στέκουσι μὲ φόβο καὶ θωροῦσι.
Ὤφου κακὸ στὴν Ἀρετὴ τὴν παραπρικαμένη,
πῶς ἔχει μάτια νὰ θωρῇ καρδιὰ νὰ τ' ἀπομένῃ,
ἕναν ὁπού χει ἔτσ' ἀκριβό, καὶ βλέπει μ' ἔγνοια τόση,
ὁ ἥλιος νὰ μὴν τόνε δῇ, κι ἄνεμος μὴν τοῦ δώσῃ,
'ς ἔτοιο κονταροκτύπημα σήμερο νά 'ν γιὰ κείνη,
γιὰ τὸ στεφάνι πού χαμε, στὴ Χώρα ν' ἀπομείνῃ.

Κρουφὰ κρουφὰ παρακαλεῖ καὶ κρουφαναδακρυώνει,
ἀγκοῦσες ἔχει καὶ καημούς, μὰ δὲν τςὶ φανερώνει.
Ἤρθαν κ' οἱ δυὸ μὲ μιὰν καρδιὰ σκύλλινη κ' ἐκτυπῆσα
τςὶ κονταρὲς τςὶ δυνατὲς καὶ φοβερὲς περίσσα.
Τοῦ Κυπριώτη τὸ βαρὺ καὶ δυνατὸ κοντάρι
στὸν ἴδιο τόπο τοῦ δωκε, ὁπού τον τὸ ψυχάρι,
κι οὐδὲ ψυχάρι οὐδὲ κερὶ οὐδὲ φωτιὰ οὐδὲ γράμμα,
τοῦ πόμεινε στὴν κεφαλή, κ' ἦτο μεγάλο πρᾶμα,
νὰ τὰ ξεσκίσῃ ἡ κονταρά, κι ὅλα νὰ σκορπιστοῦσι,
κ' ἐκ τὴ φωτιὰ τοῦ κονταριοῦ καημένα νὰ τὰ βροῦσι.
Πολλὰ ζαλίστ' ὁ Ρώκριτος στὴν κονταρὰν ἐκείνη,
στ' ἀλόγου ἀπάνω τὸ λαιμὸ τὴν κεφαλήν του κλίνει.
Καμπόσην ὥραν ἤτονε μὲ τὴ μεγάλη ζάλη,
μὰ ἡ μοῖρά ντου τοῦ βούηθησε εἰς ἔτοια χρειὰ μεγάλη.
Δυὸ τρεῖς καὶ τέσσερεις φορὲς δείχνει νὰ πέσῃ κάτω,
κ' ἡ-'Αρετὴ ἐνεδάκρυωνε, κρουφὰ τὸν ἐλυπᾶτο·
ποῦρ' ἀντρειεύτηκε καλά, στὴ σέλλα σταματίζει,
πρὸς τὴν Κεράν του μὲ καημὸ τὰ μάτια ἀναντρανίζει,
κ' ἤξαψ' ἀπὸ τὴν ἐντροπὴ πλιὰ παρὰ τὸ καμίνι,
κ' ὕστερα πάλι ἐχλόμιανε, κι ὡσὰ νεκρὸς ἐγίνη,
γιατὶ τὸν εἶδε ἔτοιας λογῆς ἐκείνη, ποὺ τὸν κρίνει,
εἰς τὸ λαιμὸ τ' ἀλόγου ντου τὴν κεφαλὴ νὰ κλίνῃ.
Μ' ἂς ποῦμεν καὶ τὴν κονταρά, ὁπού 'δωκε καὶ τοῦτος
μὲ τὴν ὁποιὰν ἐκέρδαισε τοῦ στεφανιοῦ τὸ πλοῦτος.
Ηὗρηκε τὸ Ρηγόπουλλο τ' ἀλύπητο κοντάρι
στὸ κούτελο, κ' ἐπῆρέν του τῆς ἀντρειᾶς τὴ χάρι.
Χάνει τςὶ σκάλες καὶ τςὶ δυό, τὸ χαλινάρ' ἀφῆκε,
ἐξάπλωσε τὰ χέρια ντου, καὶ ἀπὸ τὴ σέλλα βγῆκε.
Καὶ τὶς μπορεῖ νὰ δηγηθῇ ὀγιὰ τὴν ὥρα κείνη
τςὶ τόσους κτύπους καὶ φωνὲς τὴν ταραχή, ποὺ γίνῃ;

Τότες ἡ σάλπιγγα ζιμιὸ πολλὴ βαβούρα δίδει,
σημάδι πὼς ἐσκόλασε τςὶ γιόστρας τὸ παιγνίδι.
Πολλὴ χαρὰ κι ἀμέτρητη ἤκαμε στὸ πατάρι
ὁ Ρῆγας μὲ τὴ Ρήγισσα, κι ὅλοι οἱ-ἀπομονάροι.
Μ᾽ ἀπ᾽ ὅλους τούτους σήμερο ἡ-᾽Αρετοῦσα ᾽ν κείνη,
ὁποὺ πολλὰ ᾽ναγάλλιασε, κι ὅλο χαρὲς ἐγίνη.
᾽Εμέρωσ᾽, ἐσυνήφερε, ἤλαψ᾽ ἡ-ὀμορφιά της,
κ᾽ ἐπάψαν οἱ τρομάρες τςι, πού γροίκαν ἡ καρδιά της.
Τὰ βούκινα ξαναφυσοῦν, οἱ σάλπιγγες ἐπαῖξα,
κι᾽ ἀπ᾽ ὅλους τὸ Ρωτόκριτο στὸ νῖκος ἐδιαλέξα.
᾽Επῆ᾽ ἐμπρὸς εἰς τοῦ Ρηγός, πεζεύγει, γονατίζει,
καὶ τὴ χρυσήν του κεφαλὴ μὲ τζόγια τὴ στολίζει.
Τὴ τζόγια κείνη πιάνοντας ἡ-᾽Αρετὴ στὴ χέρα
στολίζει τὸν πολυαγαπᾷ ἐκείνην τὴν ἡμέρα.
῾Ο Ρῆγας ἔτσι τό θελε, τὰ γράμματα τὸ λέσι
νὰ τήνε δίδῃ ἡ-᾽Αρετὴ τὴ τζόγια, ὅποιου κερδαίσῃ.
Τὰ κάλλη τζ ἐπομείνασιν ὡσὰν ἀποθαμμένα,
κ᾽ ἐτρέμασι τὰ χέρια της, τὰ λόγια τζι μπερδένα.
᾽Ελίγο ᾽λίγον ἤλειψε νὰ τὴ γνωρίσου οἱ-ἄλλοι
καὶ τὰ κρουφὰ τοῦ λογισμοῦ ἀπέξω νὰ τὰ βγάλῃ.
Καὶ πάλι τοῦ Ρωτόκριτου, ὡς ἤγγιζεν ἡ χέρα,
ὁποὺ τοῦ δίδει τὴν ὑγειὰ νύκτα καὶ τὴν ἡμέρα,
δὲν ἤξερε ποῦ βρίσκεται, νέφαλο τὸν πλακώνει,
τὸν ὀμυαλόν του ζάβωσε, καὶ τὴν καρδιὰ πληγώνει·
μεγάλη κατασκέπασι τὸν ηὗρε καὶ τρομάρα,
δυὸ τρεῖς φορὲς ἐγροίκησε νὰ τοὖρθῃ λιγωμάρα.
Θάμασμα, πὼς δὲν εἴδασι τὸν-πόνο τῆς καρδιᾶς του
τὴν ὥρα, ποὺ τοῦ ᾽γγίξασι τὰ χέρια τῆς κερᾶς του.
Πολλὴ χαρὰ κι ἀμέτρητη ἐπῆρεν ὅλ᾽ ἡ Χώρα,
πὼς τὸ παιδὶ τοῦ Παλατιοῦ ἐκέρδαισε τὰ δῶρα.

Ὁ κύρις του ὁ Πεζόστρατος ὡσὰ γονεῖς τ' ἐχάρη,
κι ἀποκαμάρωνέν τονε στ' ἄλογο καβαλλάρι·
κι' ὡς εἶδεν τόχε πεθυμιά, καὶ τὸ 'θελεν ἐγίνη,
πολλὰ κανίσκια 'δῶ κ' ἐκεῖ δίδει τὴν ὥρα κείνη.
Ὡσὰν τοῦ βάλα τὸ χρυσὸ στεφάνι στὸ κεφάλι,
καὶ δίδει ὁ Ρῆγας θέλημα, καβαλλικεύγει πάλι.
Νὰ τόνε συντροφιάσουνε εἶν ὀρδινιὰ τοῦ Ρῆγα,
καὶ μὲ παιγνίδια καὶ χαρὲς στὸ σπίτι τὸν ἐπῆγα.
Μισσεύγουν κι' ἀποχαιρετοῦν οἱ-ἄλλοι καβαλλάροι,
κι ὁ Ρῆγας ἐκατέβηκε κάτω ἀπὸ τὸ πατάρι
ὁμάδι μὲ τὴ Ρήγισσα καὶ μὲ τὴ θυγατέρα,
κι ἀθιβολὲς ἐφέρνασιν ἐκείνην τὴν ἡμέρα
ὀγιὰ τςὶ τόσες ὀμορφιές, ποὺ 'χαν οἱ-ἀντρειωμένοι,
κι ἀπὸ τὴ γλῶσσαν ὀλωνῶ πολλά 'σαν παινεμένοι.
Μ' ἀπ' ὅλους τὸ Ρωτόκριτο παρ' ἄθρωπο παινοῦσι,
καὶ τοῦτα ὀμπρὸς στὴν Ἀρετὴν ἄκακα τὰ μιλοῦσι·
κ' ἐκείνη τὰ παινέματα ὅσον καὶ πλιὰ τ' ἀκούει.
τόσον ὁ πόθος στὴν καρδιὰ πλιὰ δυνατὰ τὴν κρούει.
Οἱ πόνοι τζ ἐπληθύνασι, μπλιὸ δὲ μπορεῖ νὰ χώση
τὴ λάβρα, καὶ τοῦ Ρώκριτου θὲ νὰ τὴ φανερώση.

Γ

Ἤμοιασε τούτη τ' ἄρρωστου, ὁποὺ πολλὰ τὸν κρίνει
κάηλα βαρά, κι ὅλο διψᾷ, πάντα ζητᾷ νὰ πίνῃ,
κι ὅσον τοῦ δίδουν τὸ νερό, πλιὰ καίγεται καὶ βράζει,
καὶ πλιὰ πληθαίνει ἡ δίψα ντου, καὶ πλιὰ τόνε πειράζει,
καὶ πλιὰ ὁ καημὸς στὰ σωθικὰ τόνε κεντᾷ καὶ ξάφτει,
καὶ τὸ ζητᾷ γιὰ γιατρικό, ἐκεῖνο τόνε βλάφτει.
Ὅσ' ὥραν ἔχει τὸ νερὸ στὸ στόμα, δρόσος παίρνει,
μά 'στερα δυνατώτερη ἡ δίψα ντου γιαγέρνει.
Ὅσ' ὥραν τὸ Ρωτόκριτο ἐθώρει ἡ -'Αρετοῦσα,
τὰ σωθικά τζι κ' ἡ καρδιὰ τὸ δρόσος ἐγροικοῦσα.
Ὠρέγετο τὰ κάλλη ντου, παρηγοριὰ τςὶ δίδα,
ἐχαίρετο, ἐλαφρώνετο στὴν πελελὴν ὀλπίδα.
Μὰ σὰν ἐμίσσεψ' ἀπὸ κεῖ, καὶ μπλιὸ δὲν τὸν ἐθώρει,
κιαμιᾶς λογῆς ἀνάπαψι δὲν ηὕρισκεν ἡ κόρη.
Πλιὰ ξάψε στὴν ἀγάπην του, πλιὰ στὴ φιλιάν του μπῆκε,
καὶ πλιὰ μεγάλη τὴν πληγὴ στὰ σωθικὰ τςὶ φῆκε.
Συχνιὰ ψυγομαραίνουντον, συχνιά 'χε λιγωμάρες,
συχνιά 'χε μέσ' στὸ λογισμὸ τς ἀγάπης τςὶ τρομάρες·
ἀμ' ὅσην ὥραν ἤβλεπεν ἐκεῖνο, ποὺ τὴν κρίνει,
οἱ λογισμοὶ κ' οἱ πόνοι της τςὶ 'κάναν καλωσύνη,
μὰ σὰν τὸν εἶχε στερευτῆ, περίσσα τυραννᾶτο,
κι ὅλη ξαναμαλάσσετο, κι ὅλη ξαναγεννᾶτο·
ἐπέρνα μέρες σκοτεινὲς νύκτες ἀσβολωμένες
ἀποσπερνὲς λακταριστὲς κι αὐγὲς περιωρισμένες.

Ἡ μάννα της κι ὁ κύρις της πόνο πολὺ γροικοῦσα,
κι ἀλλήλως τως ἐλέγασιν, εἶντα ᾽χει ἡ-᾽Αρετοῦσα,
κ᾽ ἐχάθηκεν ὁ ὕπνος της, κ᾽ ἐκόπη τὸ φαητό τζι,
σὰν ποιὸ νά ᾽ναι τὸ βάρος τςι, ποιὸ νά ᾽ναι τὸ κακό τζι.
Καθημερνὸ τὴν ἐρωτοῦν, εἶντά ᾽ν κι ἀδυναμίζει,
καὶ τὸ κακόν της δὲ γροικᾷ γιατρός, δὲν τὸ γνωρίζει.
Κ᾽ ἐκείνη μὲ καλὴν καρδιὰ καὶ γέλιο πιλογᾶτο,
κ᾽ ἤλεγε πὼς δὲν εἶν κακά, ἀμὴ καλὰ γροικᾶτο.
Μὲ πονηριὰ τὰ πράματα ξανάστροφα γυρίζει,
κ᾽ εἰς εἶντα στᾶτο βρίσκεται, κιανεὶς δὲν τὴ γνωρίζει.
Τὰ πάθη της δὲ γνώθουσι, οὐδὲ τὰ κουρφά τζι νιῶσα,
καὶ λὲν πὼς τό χει φυσικὸ ν᾽ ἀδυναμίζῃ τόσα.
Συχνιὰ συχνιὰ τςὶ Νένας τςι ἤλεγε τὸν καημόν τςι,
καὶ τὰ κουρφὰ τςὶ θάρρευγε κι ὅλον τὸ λογισμόν τςι,
ὡσὰν ἐκείνη πού ξερε τὰ πάθη τὰ δικά της,
ποὺ πάντα τςὶ φανέρωνε τὰ παραδάρματά της·
κ᾽ ἐκείνη μὲ παρηγοριὲς πάσκει νὰ τὴν περάσῃ,
μήπως καὶ ξελησμονηθῇ ὁ πόθος σὰ γεράσῃ.
Μὰ ᾽ς τοῦτο ὁποὺ λόγιαζεν, ἤσφανεν ἡ Φροσύνη,
γιατὶ ὅσο πέρναν ὁ καιρός, ἀμέτρητος ἐγίνη,
λέει τςι μιὰ ἀπὸ τςὶ πολλές,

ΑΡΕΤΟΥΣΑ

Νένα, τὸν κόσμο χάνω,
γιατί βαλα στὸ λογισμὸ νὰ πέσω ν᾽ ἀποθάνω,
γὴ ποῦρι κι ὁ Ρωτόκριτος τὰ πεθυμῶ ν᾽ ἀκούσῃ,
καὶ τακτικὰ τὰ χείλη μου μιὰ ὥρα νὰ τοῦ ποῦσι,
μὲ γνῶσι ᾽ς μόδον ὅμορφο, ὁποὺ νὰ μὴ γροικήσῃ,
πὼς ἔχω πόθου βάσανα, πὼς ἔχω ἀγάπης κρίσι.
Θωρεῖς με πῶς ἐπόδωκα, πάντα γρινιῶ καὶ κλαίω,
καὶ ὅ τι μιλήσω κι ὅ τι πῶ, πάντα γιὰ κεῖνο λέω.

ΠΟΙΗΤΗΣ

Ἡ Νένα σὰν παρηγοριὰ εἶχ' ὣς τὴν ὥρα κείνη,
μὰ ὡς εἶδε πὼς ἐφόρμισε στοῦ πόθου τὴν ὀδύνη,
καὶ θὲ νὰ καταφρονεθῇ καὶ θὲ ν' ἀποκοτήσῃ
τοῦ Ρώκριτου μ' ἀδιαντροπιὰ γι' ἀγάπες νὰ μιλήσῃ,
λέει τς,

ΝΕΝΑ

Εἶντα παθες ἐδά, κ' εἶντ' ἀφορμή 'ναι κείνη,
ποὺ πλήθυνε τὸν πόθο σου, κ' ἔτοιας λογῆς ἐγίνη;
γιατί 'δες τὸ Ρωτόκριτο στ' ἄλογο καβαλλάρι,
κ' ἐσείστη κ' ἐλυγίστηκε κ' ἥτρεξε τὸ κοντάρι;
εἶντα μεγάλο θάμασμα ἐγίνηκε στὴ Χώρα,
ἂν ἐκονταρακτύπησε, κ' ἐκέρδαισε τὰ δῶρα;
ἐτοῦτο εἶν τοῦ ριζικοῦ, δὲν εἶν ἀντρειὰ μεγάλη,
κ' εἴδαμε ποῦρι σὰν κι αὐτὸ κ' ἐκάμασιν κ' οἱ-ἄλλοι.
Εἶδά σε π' ἀνεδάκρυωσες ἐτότες, κ' ἥβλεπά σε,
ὀντὲν τ' ἀλόγου τὸ λαιμὸν ἀγκαλιαστὸν ἐπιάσε,
στὴν κονταρά, ποὺ τοῦ 'δωκεν ἐκεῖνος ἀπ' τ' ἁμάξι,
εἶδά σε κ' ἐφοβήθηκες, κ' ἐκεῖνος νὰ τρομάξῃ·
κι ἂν εἶχε τρέξει μετ' αὐτὸ τςὶ Κρήτης τὸ λιοντάρι,
κάτεχε, δὲν τὸν ἥφινε τὴ τζόγια νὰ τὴν πάρῃ·
μά 'χε κ' εἰς τοῦτο ριζικό, κατέχεις τ' ἀπατή σου,
καὶ ποῦρι ἀπὸ τὸ φόβο σου ἥτρεμε τὸ κορμί σου.
Μὰ θέλω νά 'ναι ὄμορφος νά 'ναι καὶ παλληκάρι,
γιὰ τοῦτο 'ν ἄξος μιὰν Κερὰ γυναῖκά ντου νὰ πάρῃ;
λόγιασε τούτη τὴ δουλειὰ ὀμπρὸς καλὰ πῶς πάει,
μὴ δώσῃς ἔτοιου κηπουροῦ τὸ μῆλο νὰ τὸ φάῃ,
κι ἄξα δὲν εἶν ἡ χέρα ντου 'ς ἔτοιο δεντρὸ ν' ἁπλώσῃ,
δὲ μοιάζει ν' ἀνεμουρδωθῇ στὸ στόμα ντου ἔτοια βρῶσι,

νὰ μὴν τὴ πάρῃ φανερά, οὐδὲ νὰ μὴν τὴ κλέψῃ,
γιατὶ ἂν τὴ φάῃ, δὲ μπορεῖ ποτὲ νὰ τὴ χωνέψῃ.
Ξερνᾷ τη, δὲν τὴ δέχεται, πρὶ στὴν κοιλιάν του σώσῃ,
πνίγεται, γιατ᾽ ἔτοιος λαιμὸς δὲν εἶν γιὰ ἔτοια βρῶσι.
Πῶς ἔχω γλῶσσα καὶ μιλῶ, μάτια κι ἀνεντρανίζω;
καλέ, πῶς δέ σηκών᾽ ὁ νοῦς, καὶ πῶς δὲν ἀφορμίζω;
εἰς τ᾽ ἄμοιαστα κ᾽ εἰς τ᾽ ἄφαντα, ποὺ μοῦ πες, θυγατέρα,
πῶς στέκω καὶ δὲν ξεψυχῶ ἐτούτην τὴν ἡμέρα;
ἐσύ ᾽σαι Βασιλιοῦ παιδί, καὶ τὸ λαὸν ὁρίζεις,
μπορεῖς νὰ παίρνῃς τὴ ζωὴ καὶ νὰ τήνε χαρίζῃς,
μὰ μ᾽ ὅλο πού ᾽χεις τὴν ἐξὰ νὰ πάρῃς τὴ ζωή μου,
κάτεχε, πὼς σ᾽ ἐνέθρεψα στὸ στῆθος σὰν παιδί μου,
κ᾽ ἐκ τὰ βυζά μου τὸ θροφὴ σοῦ διδα μὲ τὸ γάλα,
καὶ τοῦτες μ᾽ οἱ-ἀναθροφὲς μέσ᾽ στὴν καρδιὰ σ᾽ ἐβάλα·
Μεγάλ᾽ ἀγάπη σοῦ βαστῶ, παιδί μου καὶ κερά μου,
ὀγιὰ τὸ γάλα, πού φαες τρεῖς χρόνους στὰ βυζά μου.
Πολλὲς φορὲς ἐγρύπνησα γιὰ νὰ σ᾽ ἀποκοιμίσω,
καὶ νὰ σοῦ δώσω τὸ βυζί, συχνιὰ νὰ σὲ ταΐσω.
Πολλὲς φορὲς μ᾽ ἐκάμασι τὰ κοπελλίστικά σου,
κ᾽ ἤπια φαρμάκια καὶ χολὲς γιὰ τὰ κουτσουνικά σου.
Τό θελες κλάψει καὶ νὰ δῶ τὸ δάκρυο νὰ προβάλῃ,
μ᾽ εὕρισκε γιὰ τὸ κλάημά σου παρατραπὴ μεγάλη.
Τό χες σκοντάψει νὰ βαρῇς, τὸν πόνο δὲν ἐγροίκας,
σὰν τὸν ἐγροίκου ᾽γὼ γιὰ σὲ μὲ τὸν καημὸ τςὶ πρίκας.
Τό ᾽χες ζητήξει τοῦ κυροῦ χάρι νὰ μὴ σ᾽ τὴν κάμῃ,
ἐχλόμιαινα, ποκρύγιαινα, κ᾽ ἤτρεμα σὰν καλάμι.
Ἐσύ σουνε τὰ μάτια μου, ἐσύ ᾽σουνε τὸ φῶς μου,
εἰς κάθ᾽ ἀνάγκη καὶ κακὸ ἐσύ σουν ὁ γιατρός μου.
Ρήγισσας τέκνο βύζασα, ἀνάθεμ᾽ ἔτοια κρίσι,
ζῶντάς μου κι ἀποθάνοντας κατάρα θέλω ἀφίσει,

ποτὲ 'ς παλάτια βασιλιῶ φτωχοὶ νὰ μὴ σιμώνου,
γιατ' ἃ χαροῦ λίγον καιρό, ὕστερα μετανιώνου.
'Εγὼ γνωρίζω, ἐγὼ θωρῶ, κ' ἐγὼ γροικῶ εἶντα ζάλη
ἔχου ὄντε πράσσουν οἱ μικροὶ ἐκεῖ, ποὺ 'ν οἱ μεγάλοι.
'Εβύζασα κι ἀνέθρεψα 'νοὺς Ρῆγα θυγατέρα,
κ' εἶχα ὅλες τοὶς ὀλπίδες μου 'ς ἐκείνη νύκτα μέρα,
κ' ἐδὰ θωρῶ στράφτ' οὐρανὸς καὶ συννεφιᾷ καὶ βρέχει,
καὶ μετὰ μέναν ὁ καιρὸς μεγάλη μάχην ἔχει,
κ' ἐπέσαν οἱ-ὀλπίδες μου σὰν τοῦ δεντροῦ τὰ φύλλα,
ὄντε τὰ ψύγουν οἱ χιονιὲς καὶ κάνουσίν τὰ ξύλα·
κι ἂς ἦτο μόνον ὀγιὰ μέ, νὰ μὲ παιδέψῃ ἡ τύχη,
κ' ἐσὲ μὴ βρῇ ποτὲ κακὸ σκιὰς τὸ μικρό σου ἀνύχι.
Μὰ 'γὼ θωρῶ, πῶς οἱ καιροὶ πλιὰ ὀχθρεύγουν ὀγιὰ σένα,
ἃ δὲ σκολάσῃς γλήγορα τὰ μὄχεις μιλημένα.
Στὸ χιόνιν ἐθεμέλιωσες, κι ὅ τι κοπιάζεις χάνεις,
γιατὶ φτερὰ κι ὅλο βρυγιὰ στὸ κτίσιμό σου βάνεις,
κι ὁ ἥλιος τὰ θεμέλια σου λεῖ τα, γοργὸ χαλοῦσι,
κι ἄνεμος τὰ κτισίματα φυσᾷ καὶ τὰ σκορποῦσι.
Τοῦτο τὸ πρᾶμα, ποὺ θωρεῖς σήμερο πῶς σ' ἀρέσει,
θὲ νὰ σὲ βλάψῃ μὲ καιρόν, ὄχι νὰ σὲ φελέσῃ.
Πολλὰ μεγάλον ἄδικο μᾶς ἤκαμεν ἡ φύσι,
καὶ τὴν ἀλήθεια ἄθρωπος δὲ θὲ νὰ τὴ γροικήσῃ.
Ὅλοι ἀγαποῦν τὰ ψόματα νὰ λέν, νὰ μᾶς γελοῦσι,
καὶ τὴν ἀλήθεια οὐδὲ κιανεὶς δὲ θὲ νὰ τὴν ἀκούσῃ·
κι ἂν ἔχου φίλους κ' ἐδικοὺς νὰ τςὶ καταδικάσου,
τὰ λόγια ντως σὰν ἄνεμος ἀφίνου νὰ περάσου·
ὁ φίλος γίνεται ὀχθρός, τὸν ἐδικό 'χουν ξένο,
σὰν τῶς μιλήσουν τὸ πρεπὸ σὲ πρᾶμα κομπωμένο·
μὰ κεῖνος, ὁποὺ δὲν πονεῖ, ἀφίνει νὰ περάσῃ
τὸ σφάλμα, κι οὐδὲ βούλεται νὰ τὸ καταδικάσῃ·

παινᾷ το κι ὀμορφίζει το, καὶ πίβουλα κομπώνει,
τὸ ψόμα δείχν' ἀπαρθινό, καὶ τὴν ἀλήθεια χώνει·
κ' εἶναι πολλοί, παιδάκι μου, τὴ σήμερον ἡμέρα,
πὄχου στὸ στόμα τὸ γλυκύ, φαρμάκιν εἰς τὴ χέρα,
καὶ γιὰ νὰ τς ἔχουν ἀκριβούς, καὶ γιὰ νὰ τς ἀγαποῦσι,
πολλὰ μεταμορφίζουσι τὸ ψόμα, ὄντε τὸ ποῦσι.
Μὲ πονηριὰν ὅ τι γροικοῦ τ' ἀθρώπου πὼς τ' ἀρέσει,
ἂν ἔχῃ βλάβη καὶ κακό, κεῖνοι καλὸ τὸ λέσι.
Κ' ἐγὼ ἡ καημένη εἶντα νὰ πῶ στὸν κίντυνον, ὁπού 'μαι,
πῶς νὰ παινέσω σήμερο κεῖνα, ποὺ σ' ἀφουκροῦμαι,
πού 'ν ἡ-ἀρχή ντως βλαβερή, κ' ἡ μέση κομπωμένη,
καὶ θὲ νὰ κάμουν τέλειωσι κακὴ καὶ ντροπιασμένη;
'Οϊμέ, κι ἂς ἦτο μπορετὸ νὰ δῇς εἰς τ' ὄνειρό σου,
'ς εἶντα γκρεμνό, 'ς εἶντα βυθὸ σὲ πάει τὸ ριζικό σου,
καὶ νὰ φοβούσουν 'Αρετή, κι ὀπίσω νὰ γυρίσῃς,
καὶ τὴ δουλειάν, ὁπού 'ρχισες, ἀκάμωτη ν' ἀφήσῃς.
Παιδάκι μου, ἂς ἐγνώριζες, ποῦ πορπατεῖς καὶ πηαίνεις,
κ' εἰς εἶντα πέλαγος βαθὺ καὶ θυμωμένο μπαίνεις,
ν' ἀντρειευτῇς ὅσο μπορεῖς, μόνια σου νὰ βουηθήθῃς,
καὶ τὴ φιλιὰ τοῦ Ρώκριτου, Κερά μου, ν' ἀπαρνήθῃς.

ΑΡΕΤΟΥΣΑ

Νένα μου, λέγει ἡ-'Αρετή, φρόνιμα δασκαλεύγεις,
μὰ ἐγὼ ἡ φτωχὴ ξελησμονῶ ὅ τι κι ἅ μ' ἀρμηνεύγεις.
Τό 'να μου αὐτὶ σοῦ τὰ γροικᾷ, καὶ τ' ἄλλο τὰ ζυγώνει,
κι ὁ λογισμός μου 'γρίεψε καὶ μπλιό ντου δὲ μερώνει.
κι ἄθρωπος σὰν τὸ βουληθῇ καὶ κάμῃ τὸ ξετρέχει,
ὅποιος διατάσσει καὶ μιλεῖ, ὄφκαιρον κόπον ἔχει.
Θωρῶ, πὼς μὲ τὸν κύρι μου 'ς μάχη μεγάλη μπαίνω,
μὰ γροίκησα τῶ φρόνιμω καὶ τῶ γραμματισμένω,

κ᾽ εἶπασι κι ἀρμηνεύγουσι, πῶς σὰν τελειώση ἡ μάχη,
ἀγάπη καὶ γαλήνωσι τὸ τέλος της θὲ νά χῃ·
καὶ φέρνει ἡ μάχη ἀνάπαψι, ἡ-ὄχθριτα καλωσύνη·
ἔτσι κ᾽ ἡ μάχη τοῦ κυροῦ μερώνεται καὶ κείνη.

ΝΕΝΑ

Παιδί μου, λέγ᾽ ἡ Νένα τζι, σφάνουσι τὰ λογιάζεις,
κακὸ θεμέλιον ἔχουσι τοῦτα, ποὺ λογαριάζεις.
Ἂν τό πασιν οἱ φρόνιμοι, ἀληθινὰ τὸ λέσι,
μὰ βλέπε αὐτὸς ὁ λογισμὸς μὴν πὰ νὰ σὲ πλανέσῃ.
Κεῖνοι ᾽παν γιὰ τοὺς βασιλιοὺς εἰς μάχην ὄντε μποῦσι,
ὁποὺ γιὰ χῶρες καὶ χωριὰ μ᾽ ὄχθριτα πολεμοῦσι.
Ἐτούτ᾽ ἡ μάχη μὲ καιρὸ φιλιὰ κι ἀγάπη φέρνει,
κι ἀπ᾽ ὅ τι πάρῃ ὁ γεῖς τ᾽ ἀλλοῦ, κρατίζει καὶ γιαγέρνει.
Οἱ σκοτωμοί, ποὺ γίνουνται, βαρειοῦνταί τζι κ᾽ ἐκεῖνοι
τς ἔξοδες καὶ τςὶ κούρασες, καὶ κάνουν καλωσύνη.
Μὰ ἐσύ, Κερά μου, πορπατεῖς σὲ μπερδεμένη στράτα,
κ᾽ ἔχεις πολέμους κι ὄχθριτες τὰ λογικὰ γεμᾶτα,
καὶ θὲ νὰ κάμῃς τοῦ κυροῦ εἰς τὴν τιμὴ ἀσκημάδι,
καὶ δὲν τελειώνει ἡ μάχη σας, ὥστε νὰ μπῇς στὸν ᾅδη·
κι ἂν ἀποθάνῃς καὶ θαφτῇς, μ᾽ ὅλον ἐτοῦτο πάλι,
θὲ νά ᾽χῃς μὲ τὸν κύρι σου μάχη πολλὰ μεγάλη.
Γιατί ᾽ναι κάποια σφάλματα, ὁποὺ ποτὲ δὲ λειώνου,
καθημερνὸ τὴν ὄχθριτα κι ὄργιτα δυναμώνου.
Τὸ σφάλμα, ὁποὺ στὴν τιμὴν ἀγγίζει καὶ πληγώνει,
ὁ θάνατος δὲν τό σωπᾷ, τὸ μνῆμα δὲν τὸ χώνει.
Μὴ θὲς νὰ καταφρονεθῇς νὰ μπῇς εἰς ἔτοια μάχη,
π᾽ ἀρχὴ καὶ τέλος, μάννα μου, πολλὰ κακὸ θὲ νά ᾽χῃ.

ΠΟΙΗΤΗΣ

Ἡ-᾽Αρετὴ φουκρᾶτονε τά τς ἤλεγε ἡ Φροσύνη,
καὶ μὲ τοὺς ἀναστεναμοὺς τς ἀπιλογᾶται κείνη.

ΑΡΕΤΟΥΣΑ

Νένα, λογιάζω νὰ θαρρῇς καὶ μὲ τὸ θέλημά μου
    βάνω τὰ ξύλα στὴ φωτιά, καὶ καίω τὴν καρδιά μου.
Ἡ ὄρεξί μου, Νένα μου, ὁ νοῦς κ᾽ οἱ λογισμοί μου
    μακρὰν ὁδὸν ἐπιάσασι, δὲν εἶναι μπλιὸ δικοί μου.
Θωρῶ κ᾽ ἐξαναγίνηκα, γνωρίζω τ᾽ ἀπατή μου,
    γιατὶ ὅλα ἀλλάξαν εἰς ἐμέ, δὲν εἶμαι μπλιὸ σὰν ἤμου.
Πολλοὶ τὸν ἥλιο πεθυμοῦ, τὴ λάψιν του ζητοῦσι,
    κι ἄλλοι πολλοὶ ὄντε τόνε δοῦ, τὸ φῶς τως καταλοῦσι.
Ἄλλος τὴ βράσι ρέγεται, ἄλλος κρυγιὸν ἀέρα,
    ἄλλος τὸ σκότος πεθυμᾷ, καὶ βλάφτει τον ἡ μέρα.
Πολλοὶ τςὶ μεγαλότητες τούτου τοῦ κόσμου φεύγου,
    τὴν ταπεινότη ρέγουνται, κι αὐτὴ μόνο γυρεύγου.
Ἄλλοι τὸ πλοῦτος πεθυμοῦ, καὶ τὴ φτωχιὰ μισοῦσι,
    κι ἄλλοι ξετρέχου τὸ κακό, σπουδάζου νὰ τὸ βροῦσι.
Ὁ κόσμος ἀπὸ τὴν ἀρχὴ ἐδέτσι θεμελιώθη,
    καὶ πορπατεῖ καθένας μας ἐκεῖ, ποὺ ἡ τύχη ἀμπώθει.
Ἄ θέλω τὸ Ρωτόκριτο ταίρι νὰ τόνε κάμω,
    καὶ μετ᾽ αὐτὸ ἂν ὀρέγωμαι, καὶ θὲ νὰ κάμω γάμο,
ἐκείνους τςὶ λογαριασμούς, τ᾽ αὐτιά μου ποὺ σοῦ κοῦσα,
    τὴν ὥρα τούτη χάσα τους δὲν εἶμαι ἡ-Ἀρετοῦσα.
Σὰν πῶς θαρρεῖς κ᾽ εὑρίσκομαι; πῶς κρίνομαι; πῶς εἶμαι;
    τιμὴ καὶ φόβος τοῦ κυροῦ σφίγγει με καὶ κρατεῖ με,
κι ἀπὸ τὴν ἄλλη ὁ Ἔρωτας μ᾽ ἔχει ἔτσι πληγωμένη,
    ὁποὺ δὲν ξέρω νικητὴς ποιὸς εἶναι π᾽ ἀπομένει.
Ὡσὰν τὸ φυλλοκάλαμο ς᾽ ἀνέμου κακωσύνη,
    ὁποὺ κιαμιὰν ἀνάπαψι νὰ πάρῃ δὲν τ᾽ ἀφίνει,
μὰ ὧρες ἐπὰ κι ὧρες ἐκεῖ τ᾽ ἀμπώθουν οἱ-ἀνέμοι,
    κι ἀνεβοκατεβάζουν το κ᾽ ἐκεῖνο πάντα τρέμει,

ἐδέτσι βρίσκομαι κ' ἐγώ, ἀνάθεμ' ἔτοια ζῆσι,
μιὰν ὥρα ἀνέγνεια τὸ κακὸ δὲ θέλει νὰ μ' ἀφήση.
'Αρχή τονε πολλὰ μικρὴ κ' ἀψήφιστη τὴν πρώτη,
κι οὐδ' ἤλπιζα νὰ σκλαβωθῇ ἔτοιας λογῆς ἡ νιότη.
Μιὰ κάποια λίγη πεθυμιὰ θυμοῦμαι κ' ἤρχισέ μου,
καὶ τὸ τραγούδι κι ὁ σκοπὸς ἐγροίκουν κ' ἤρεσέ μου,
κ' ἐλόγιαζα κ' ἡ πεθυμιὰ σὲ λίγο ν' ἀπομείνῃ,
μὰ πλήθυνε μὲ τὸν καιρό, πόθος κι ἀγάπη ἐγίνη·
καὶ δὲν κατέχω νὰ τὸ πῶ, εἶντα λογῆς μοῦ φάνη,
καὶ πῶς ἐξάπλωσεν ἐδά, κι ὅλο τὸ νοῦ μου πιάνει.
Πρᾶμ' ἄλλο δὲν ἐλόγιασα, μὰ πόθο 'χα μεγάλο
νὰ τοῦ γροικῶ νὰ τραγουδῇ ἔτσι γλυκιὰ παρ' ἄλλο·
κι ἀγάλια ἀγάλια ἡ πεθυμιὰ τὴν ὄρεξιν ἐκίνα,
κι ὁ Ἔρωτας μὲ πιβουλιὰ τςὶ προξενιὲς μοῦ μήνα·
κι ἃ μοῦ μιλοῦσι δὲ γροικῶ, οὐδὲ κατέχω ποῦ 'μαι,
κρίνομαι, βασανίζομαι ξύπνου κι ὀντὲ κοιμοῦμαι·
καὶ βγῆκα ἀπὸ τὰ φωτερά, κ' ἐμπῆκα στὸ σκοτείδι,
καὶ τ' ἄρρωστου ἡ λιγοθυμιὰ συχνιὰ συχνιὰ μοῦ δίδει.
Μπορῶ νὰ πῶ κ' ἡ ζῆσί μου ἀπὸ τὴν ὥρα κείνη,
ὁπού βαλα τὸ λογισμό, ἔτοιας λογῆς μὲ κρίνει.
Ὡσὰν καράβι ὀντὲ βρεθῇ στὸ πέλαγος καὶ πλέγῃ
μὲ δίχως ναῦτες μοναχό, καὶ νὰ πνιγῇ γυρεύγῃ,
κι ὁ ἄνεμος κ' ἡ θάλασσα τοῦ χουν κακιὰ μεγάλη,
καὶ τρέχῃ πάντα στὸν πνιμὸ δίχως βοήθειαν ἄλλη,
ἐδέτσι βρίσκομαι κ' ἐγώ, μπλιὸ δὲ μπορῶ νὰ ζήσω,
τρέχω καὶ πορπατῶ νὰ βρῶ χαράκι νὰ σκορπίσω.
Κατέχεις το πὼς τὴν καρδιὰ ὁ Ἔρωτας δοξεύγει,
καὶ νοικοκύρις γίνεται, τὰ φύλλα τζι γυρεύγει,
καὶ δὲ μπορεῖ ν' ἀντισταθῇ κιανεὶς καὶ νὰ τοῦ φύγῃ,
κι οὐδὲ κοπιᾷ ἀδιαφόρετα, ὄντ' ἔβγῃ στὸ κυνήγι.

Ὁ Ρώκριτος εἶν Ἔρωτας, κι ἂν καὶ φτερὰ δὲν ἔχῃ,
μηδὲ θαρρῇς κ᾿ ἐχάσεν τα, ποῦ βρίσκουνται κατέχει·
μέσ᾿ στὴν καρδιά μου τά πεψε, κ᾿ ἐκεῖ ᾿ναι τὰ φτερά ντου,
γι᾿ αὗτος πετᾷ καὶ φεύγει μου, μὰ ᾿γὼ ᾿μαι κεῖ κοντά ντου.
Μὰ μ᾿ ὅλο πού ᾿ναι Ἔρωτας, κι ὁπού ᾿χει χάρι τόση,
τιμῆς σημάδι κ᾿ εὐγενειᾶς πάντα τοῦ θέλω δώσει·
καὶ τάσσω σου, πὼς νὰ μὲ δῇς σὲ τοῦτο ἀντρειωμένη,
μ᾿ ὅλο ποὺ μοῦ χει τὴν καρδιὰ στὴ μέση πληγωμένη.
Δίχως ψεγάδι βούλομαι νὰ πὰ νὰ βρῶ τὸ Χάρο,
τὸ δὲ θελήσῃ ὁ κύρις μου ἄντρα νὰ τόνε πάρω.
Ρέγομαι νὰ τόνε θωρῶ, γιατ᾿ ὄμορφος ἐγίνη,
ἄλλ᾿ ἀσκημάδι εἰς ἐμὲ δὲ θέλεις δεῖ, Φροσύνη·
μόν᾿ ἀπὸ λόγου μου θωριὰν εὐγενικὴ θὲ νά χῃ
καὶ τιμημένην ἐμιλιὰ σὲ τόπο, ποὺ μοῦ λάχῃ·
ἀμ᾿ ἄλλο τίβοτσι ἀπὸ μὲ δὲ θέλει δεῖ ἄτιε, Νένα,
καὶ λογισμὸ μὴ βάνῃς μπλιό, καὶ πίστεψέ μου μένα.

ΠΟΙΗΤΗΣ

Κάθε μιλιὰ τῆς ᾿Αρετῆς ἦτο φαρμακεμένη,
καὶ σὰ σαΐττα στὴν καρδιὰ τςὶ Νένας της ἐμπαίνει·
καὶ δὲ σκολάζει νὰ μιλῇ, δὲν παύγει νὰ διατάσσῃ,
καὶ τς ᾿Αρετούσας τὰ στραβὰ ἐγύρευγε νὰ σάσῃ,
λέει,

ΝΕΝΑ

Κερά, συνήφερε, λόγιασε, καλοδέ το,
φαρμάκιν ἔχει ὅ τι κρατεῖς, καὶ ρῖξε πάτησέ το·
ὡς πού ᾿ναι σύνωρη ἡ πληγή, μπορεῖς νὰ τὴ γιατρέψῃς,
καὶ βρίσκεις το τὸ γιατρικό, ἂν τὸ καλογυρέψῃς,
καὶ μὴν ἀφήσῃς νὰ γενῇ ὅλο κακοσαρκίδα,
διῶξέ την ἀπὸ λόγου σου τὴν ἄφαντην ὀλπίδα.

Ἐδά 'ν τὸ ξύλο δροσερό, καὶ σάζεις τ' ἂ θελήσῃς,
σὰν ξεραθῇ, δὲν ἠμπορεῖς παρὰ νὰ τὸ τσακίσῃς·
καὶ τὸ κακὸ ὄντεν εἶ μικρὸ κι ἄφαντο στὴν ἀρχήν του,
ἂ δὲν τὸ σβήσῃς, γίνεται πολὺ στὴν τέλειωσίν του·
κι ἂ δὲν τοῦ πάρῃ τὴ θροφὴ κιανεὶς ἀπὸ τὴν πρώτη,
κι ἀναθραφῇ, βλάφτει πολλὰ τὰ γέρα καὶ τὴ νιότη.
Ἄφησ' αὐτοὺς τςὶ λογισμούς, διῶξε τς ἀπὸ κοντά σου,
συνήφερε, καὶ στράφου 'δέ, σάσε τὰ σφάλματά σου.
Εἶσαι Βασίλισσας παιδὶ καὶ Ῥῆγα θυγατέρα,
κι ἀπ' Ἀφεντάδω προξενειὲς σοῦ φέρνουν πᾶσα μέρα.
Βασίλισσα χεις νὰ γενῇς, Ῥήγισσα ν' ἀποθάνῃς,
γιὰ τοῦτο καλολόγιασε, εἶντα 'ναι αὐτά, ποὺ κάνεις.
Τά στερα μετανιώματα δὲν ξάζου, θυγατέρα,
τὸ θὲ νὰ κάμῃς τὸ ταχύ, δέ το καλὰ ἀποσπέρα·
κι ὅποιος τὰ ὕστερα μετρᾷ πρὶ νὰ τῶςε σιμώσῃ,
'ς ὅ τι κι ἂ λάχῃ, δὲ μπορεῖ ποτὲ νὰ μετανιώσῃ.
Ἀμ' ὅποιος θὲ νὰ λαβωθῇ κι οὐδὲ ποτὲ νὰ γιάνῃ
καὶ πεθυμᾷ νὰ ντροπιαστῇ, τὰ βάν' ὁ νοῦς τ' ἂς κάνῃ.
Μπορεῖ, Κερά μου, ὁ λογισμός, πού βαλες νὰ σ' ἀφήσῃ,
καὶ νὰ γιατρέψῃς τὴν πληγὴ πρὶ νὰ σοῦ κακουργήσῃ.

ΑΡΕΤΟΥΣΑ

Νένα μου, λέει ἡ-Ἀρετή, εἶντά 'ν, τὰ δασκαλεύγεις;
τὸ πρᾶμα, ποὺ δὲν ἔχω ἐξά, νὰ δώσω μοῦ γυρεύγεις;
καὶ ποιὸς μπορεῖ ἀνημπόρετα πράματα νὰ νικήσῃ,
τὸν ψύλλο ποιὸς εἶδε ποτὲ λιόντα νὰ πολεμήσῃ;
εἶντα γιατροὺς καὶ γιατρικὰ μοῦ λέγεις νὰ ξεδράμω,
καὶ νά βρω τὴ λαβωματιὰ βοτάνι νὰ τῆς κάμω;
καὶ πῶς μπορῶ νὰ τήνε βρῶ; 'ς τόπο κρουφὸ τὴν ἔχω,
κ' εἶμαι σὲ τοῦτ' ἀμάθητη, κι οὐδ' εἶδα οὐδὲ κατέχω·

τουτ᾽ ἡ πληγή ᾽ναι στὴν καρδιὰ στὰ πλιὰ κρουφά τζι μέρη,
καὶ κάνει χρειὰ στὴ χέρα μου νὰ πιάσω τὸ μαχαίρι,
κ᾽ εἰς δυὸ νὰ σκίσω τὴν καρδιά, στὴ μέσην της κατέχω,
πῶς βρίσκετ᾽ ἡ λαβωματιὰ ἐκείνη, ποὺ ξετρέχω·
καὶ ποιὰ σὰ σκίσῃ τὴν καρδιά, μπλιόν της μπορεῖ νὰ ζήσῃ;
τίς νὰ γιατρέψῃ τὴν καρδιὰ μιᾶς, ὁποὺ ξεψυχήσῃ;
Δασκάλοι ἀθρῶποι φρόνιμοι κομπώνουνται καὶ σφάνου,
᾽ς ἔτοιες δουλειὲς δὲν ξέρουσι τὰ λέσι καὶ τὰ κάνου·
κ᾽ ἐγώ, Φροσύνη, πῶς μπορῶ καὶ λές μου καὶ κερδαίνῳ
νὰ πολεμήσω ἔτσι γδυμνὴ ἕναν ἁρματωμένο;
ὁποὺ βαστᾷ στὰ χέρια ντου σαΐττες καὶ δοξάρι,
νικᾷ ἔτσι τὸν ἀνήμπορο σὰν καὶ τὸ παλληκάρι;
καὶ πῶς μπορῶ ν᾽ ἀντισταθῶ, ποὺ οἱ δύναμές μου ἐπέσα,
κ᾽ ἐνίκησε καὶ βρίσκεται εἰς τὴν καρδιά μου μέσα;
καὶ τοῦτ᾽ οἱ ἀναστεναμοί, ποὺ βλέπεις καὶ συχνιάζου,
καλὰ καὶ τ᾽ ἀναστεναμοῦ σοῦ φαίνεται καὶ μοιάζου,
δὲν εἶν τοῦτ᾽ ἀναστεναμοί, ὁπ᾽ ἔρχονται ᾽ς ἐμένα,
σὰν εἶν οἱ-ἄλλ᾽ ἀναστεναμοί, καὶ πίστεψέ μου, Νένα.
Ἡ φύσι τς ἀναστεναμοὺς τς ἤκαμε, ὅντε κινοῦσι,
πάντα τὰ φύλλα τςὶ καρδιᾶς ὀμπρὸς νὰ τςὶ γροικοῦσι,
κι ὡς ἔβγουσι ἀπὸ τὴν καρδιά, καὶ μέσ᾽ στὸ στόμα μποῦσι,
μὲ τὸν ἀέρα βγαίνουσι, κι ἀέρα πὰ νὰ βροῦσι.
Ὁ πρῶτος ἀναστεναμὸς σὰν πάψῃ καὶ τελειώσῃ,
ἔτσι γοργὸ δὲν ἔρχεται ἄλλος νὰ δευτερώσῃ·
μὲ τὸν καιρόν τως πορπατοῦ τὰ πράματα καὶ πάσι,
τοῦ Ἔρωτα μόνο ἡ δύναμι συχνιὰ τὰ μεταλλάσσει·
καὶ τοῦτοι ποὺ συχνιάζουσι, σὰν τὸ νερὸ στὴ βρύσι,
δὲν εἶν καλοὶ ἀναστεναμοί, ὡσὰν τὸ θέλ᾽ ἡ φύσι·
δὲν εἶν τοῦτ᾽ ἀναστεναμοί, Νένα, σὰν εἶν οἱ-ἄλλοι
μὰ ᾽γώ ᾽χω μέσα στὴν καρδιὰ καρβουνιστιὰ μεγάλη,

κι ὁ Ἔρωτας εἶν ὁ μάγερος, συμπαίνει καὶ σπουδάζει,
    καὶ τσὶ φτερούγές του συχνιὰ ἀνεβοκατεβάζει·
φυσᾷ καὶ ξάφτει τὴ φωτιά, μὴν πάῃ καὶ τοῦ σβήσῃ,
    τὴ μαγεριὰν ἀκάμωτη δὲ θὲ νὰ τὴν ἀφήσῃ,
κι αὐτὸς ὁ ἀέρας τῶ φτερῶ, ποὺ ξάφτει τὸ καμίνι,
    κάνει τὸν ἀναστεναμό, π' ἔτσι συχνιὰ μὲ κρίνει,
καὶ δὲν εὑρίσκει ἀνάπαψι στὸ στῆθος ἡ καρδιά μου,
    μὰ πάντα μ' ἀναστεναμὸ ἔρχετ' ἡ-ἀναπνιά μου,
κι ἂ λάχῃ ξύλο γὴ κλαδί, ὅντεν ἀναστενάζω,
    βγαίν' ἔτοια φλόγα καὶ καημός, ποὺ καίω τα λογιάζω,
κ' εἶν ἡ καρδιά μου στὴν πυρά, καὶ καίγεται στὴ λάβρα,
    σὰν κάρβουνο 'ναι κόκκινη, τὰ φύλλα τζι 'ναι μαῦρα.
Μαγάρι ν' ἀποκαίγουντον, νὰ γίνουντον ἀθάλη,
    νὰ πάψουσιν οἱ πόνοι τζι, κ' ἡ παίδα τζ ἡ μεγάλη.
Παρακαλῶ το νὰ γενῇ, μὰ κεῖνος δὲν τὸ θέλει,
    κι ὀρέγεται τοὺς πόνους μου τὸ πίβουλο κοπέλλι·
καὶ πῶς μπορῶ νὰ βουηθηθῶ στοῦ πόθου τὸ κανίσκι,
    π' ὅπου μ' ἀγγίξῃ ἡ χέρα σου, Ρωτόκριτο μοῦ βρίσκει;
Γλήγορα, Νένα, βούηθησε, εὗρε νερὸ γὴ χιόνι,
    νὰ σβήσῃς τὴν καρβουνιστιὰ νὰ πάψουσιν οἱ πόνοι.
Μὰ τὸ δροσίζει, καίει με, τὸ καίει, μὲ μαργώνει,
    καὶ τὸ γυρεύγω γιατρικό, βαρίσκει καὶ λαβώνει.
Ὁ νοῦς μου τὰ βουνιὰ κρατεῖ, καὶ μέσ' στὰ δάση μπαίνει,
    κι ὅντε πετᾷ στὸν οὐρανό, στὰ βάθη κατεβαίνει.

ΠΟΙΗΤΗΣ

Ἐμίλειε μὲ τὰ κλάηματα, ἤλλαξε, ξαναγίνῃ,
    ἐσώπασε, δὲ θέλει μπλιὸ νὰ τσὶ μιλῇ ἡ Φροσύνη
γιὰ τότες, ἀμ' ἀνίμενε πάλι καιρὸς νὰ λάχῃ
    νὰ τσὶ τὰ πῇ μήπως καὶ βγῇ ἐκ τς ἐρωτιᾶς τὴ μάχη.

Ἂν ἔχῃ ἀγάπη ἡ-Ἀρετή, κι ἂν ἔχῃ πόθου ὀδύνη,
βρίσκεται κι ὁ Ρωτόκριτος 'ς πλιὰ παίδα παρὰ κείνη.
Ἐνίκησεν, ἐκέρδαισε, ἐπῆρεν τὸ στεφάνι,
κ' ἐλόγιασε πῶς γιατρικὸ ηὗρε νὰ τόνε γιάνῃ.
Ταχιὰ κι ἀργὰ τὸ ξόμπλιαζε, συχνιὰ τ' ἀναντρανίζει
θυμῶντας, πῶς τὸ γάζωσε κείνη, ποὺ τὸν ὁρίζει.
Χίλιες φορὲς λιγοθυμιὰ τοὔρχουντο τὴν ἡμέρα
θυμῶντας μὲ τὸ λογισμὸ τὴ μαρμαρένια χέρα.
Κεῖ πού θελε νὰ γιατρευτῇ, τὸν πόνο ν' ἀλαφρώσῃ,
ἡ παίδα ντου περίσσευγε, καὶ μπλιὸ δὲν εἶχε γνῶσι.
Ἐσύχνιαζε τοῦ παλατιοῦ, τὴν Ἀρετὴν ἐθώρει,
καὶ νὰ στοχάζεται γλυκιὰ ἄρχίνισεν κ' ἡ κόρη·
τὸ πρᾶμα μπλιὸ δὲν εἶν χωστὸ 'ς ἐκεῖνο κ' εἰς ἐκείνη,
κι ὁ πόθος τως ἐπλήθυνε, κι ἀμέτρητος ἐγίνη.
Ἐκνογελοῦσανε κρουφὰ κ' ἐσυχνοσυντηροῦσα,
κ' ἤρχιζε κ' ἐφανέρωνε τά χωνε ἡ-Ἀρετοῦσα.
Τὰ διάτασσεν ὁ φίλος του, καὶ τά λεγε ἡ Φροσύνη,
ὄφελος δὲν ἐκάμασιν εἰς τὴν ἀγάπη κείνη.
Ἐπλήθαινε καθημερνὸ τὸ βάσανο κ' ἡ κρίσι,
κ' ἡ-Ἀρετοῦσα γύρευγε τόπο νὰ τοῦ μιλήσῃ.
Στὴ κάμεράν τςι, πού τονε ἕνα ψηλὸν ἀνώγι,
εἶχ' ἄλλη κάμερα ὄμορφη εἰς ἐκεινῆς κατώγι,
εἰς τὴν ὀπίσω ντης μερὰ στοῦ κατωγιοῦ τὸ πλάγι,
σπίτι ἦτονε τοῦ Βασιλιοῦ σιτάρια νὰ φυλάγῃ,
πολλὰ μεγάλο καὶ πλατύ, κ' ἤσμιγε μετὰ κείνη
τὴν κάμερα τοῦ κατωγιοῦ, μὰ χαμηλὸν ἐγίνη,
κ' ἤφτανεν ὡς τὴν μέσην τςι, κ' ἐκεῖ χαν καμωμένο
παραθυράκι ἀπόμικρο μὲ σίδερα φραμένο,
κ' ἤγγιζε τὸ κατώφιλιο στὸ τέλος τοῦ δωμάτου,
κι ὅλα σχνε μὲ μαστοριὰ πολλὴ τοῦ κτισιμάτου.

Τὰ σίδερα γιὰ βλέπησι στὸ παραθύριν ἦσα,
διπλὰ διπλὰ τὰ κάμασι καὶ δυνατὰ περίσσα,
γιατὶ στὸ σπίτι, πού σανε τὰ στάρια φυλαμένα,
εὔκολα δίχως πείραξι καὶ κόπον ἀνεβαῖνα·
καὶ γιὰ νὰ μὴ βαλθῇ κιανεὶς νὰ θέλῃ νὰ γυρέψῃ,
κι ἀπὸ τὸ δῶμα τοῦ σπιτιοῦ ἄδεια νὰ βρῇ νὰ κλέψῃ,
τό χασι μὲ τὰ σίδερα, κ᾽ εἰς κεῖνο τὸ κατώγι
δὲν ἐκοιμᾶτο ἡ-᾽Αρετή, μηδὲ ᾽ς ἐκεῖνο τρώγει·
πότε καὶ λίγο μοναχὰς ἐπήγαινε κ᾽ ἐθώρει
ραψίματα στολίδια της, ποὺ φύλαγεν ἡ κόρη.
Ὁ πόθος ἐμαστόρευγε, κι ὁ Ἔρωτας τς ἀρμηνεύγει,
κ᾽ ἐγνώρισεν ἡ-᾽Αρετὴ πῶς ηὗρεν τὸ γυρεύγει.
Τὸν τόπο κεῖνο ξόμπλιαζε, κ᾽ εἶδε τὸ πῶς ἐμπόρει
νὰ πῇ νὰ ξεμολοηθῇ τά χε στὸ νοῦν τς ἡ κόρη·
κ᾽ ἐφανιστή τζι μ᾽ ὄμορφο μόδο, πριχοῦ μιλήσῃ,
νὰ κάμῃ κι ὁ Ρωτόκριτος ἐτοῦτο νὰ γροικήσῃ·
νἄρθῃ στὸ δῶμα, κι ἀποκεῖ ἐμπόρει αὐτὸς κ᾽ ἐκείνη
νὰ ποῦ μὲ τρόπον ὄμορφο τὴν παίδα, ποὺ τςὶ κρίνει·
κ᾽ ἔτοιας λογῆς ἐγνώσασι, κ᾽ οἱ δυὸ ἔτσι τὸ γροικῆσα,
ποὺ βρῆκαν ἄδεια καὶ καιρό, ὁμάδι κ᾽ ἐμιλῆσα.
Μὰ πρὶ μιλήσουν ἦτο χρειὰ νὰ θέλῃ κ᾽ ἡ Φροσύνη,
γιατὶ ἂ δὲ θέλῃ, τίβοτςι ἂς τάξου δὲν ἐγίνῃ,
κ᾽ ἤτονε χρειὰ νὰ τῆς τὸ πῇ νὰ τῆς τὸ φανερώσῃ,
γιατὶ ἐκεινῆς δὲν ἠμπορεῖ ἔτοιο κρουφὸ νὰ χώσῃ.
Ἔστοντας καὶ νὰ βρίσκουνται ὁμάδι νύκτα μέρα,
ὅλη ἡ-ἐξά τζι βρίσκετο ς᾽ τςὶ Νένας τςι τὴ χέρα.
Κράζει τη, καὶ μὲ συργουλιὲς καὶ πονηριὲς ἀρχίζει
νὰ τςὶ μιλῇ καὶ σπλαχνικὰ νὰ τήνε κανακίζῃ,
κι ἀποφασίζει ἔτοιας λογῆς, λέει τςι,

ΑΡΕΤΟΥΣΑ

Ἄτιε, Νένα,
τὰ μέλη μου γροικῶ πολλὰ κ᾽ εἶναι τυραννισμένα,
κι ἀνὲν καὶ τοῦ Ρωτόκριτου μιὰ ὥρα δὲ μιλήσω,
γὴ σφάζομαι, γὴ πνίγομαι, γὴ ἔχω ν᾽ ἀφορμίσω,
καὶ φαίνεταί μου κ᾽ εὔκολο ἐκ τὸ μεγάλο δῶμα
τά χει ἡ καρδιά μου, γνωστικὰ μπορεῖ νὰ πῇ τὸ στόμα.
Ἤγου στὸ δῶμα νὰ ᾽ν αὐτὸς ἀπόξω ν᾽ ἀφουκρᾶται,
κ᾽ ἐγὼ ἀπὸ μέσα νὰ μιλῶ, ὄντ᾽ ὁ λαὸς κοιμᾶται,
κ᾽ ἐκ τὸ παραθυρόπουλλο τὸ σιδερὸ μποροῦμε,
ἄφοβα δίχως ντήρησι καὶ φόβο νὰ μιλοῦμε,
καὶ τακτικὰ ὄχι ἀδιάντροπα θέλω τ᾽ ἀναθιβάλει,
γιὰ ποιὰ ἀφορμὴν ἐβάλθηκε στὰ πάθη νὰ μὲ βάλη.
Σὰν τοῦ μιλήσω, κάτεχε, Νένα μου, πὼς ὀλπίζω
ἀγάλια ἀγάλια λεύτερη σὰν πρῶτα νὰ γυρίζω·
ἐγὼ ἀπὸ μέσα νὰ μιλῶ, κι αὐτὸς νὰ στέκῃ ἀπόξω,
κι ὀλπίζω, πὼς ὀγλήγορα τὸν πόθον του νὰ διώξω,
σὰ μάθω ἀπὸ τὰ χείλη ντου γιὰ κεῖνα, ποὺ ριμάρει,
καὶ γιάντα μ᾽ ἐζγουράφισε, κ᾽ εἶχέ με μέσ᾽ στ᾽ ἀρμάρι.
Δὲ θέλω μπλιὸ ἄλλο τίβοτςι, κ᾽ ἐκεῖνο μόνο σώνει,
κ᾽ εἰς τὰ παράδειρα ὥς ἐδά, γεῖς λόγος μὲ πλερώνει·
κι᾽ ἀπὸ μακρὰ νὰ τοῦ μιλῶ, καὶ νὰ μηδὲ σιμώνω,
νὰ μὴ θωρῇ, μὰ νὰ γροικᾷ τὴν ἐμιλιά μου μόνο·
κι ἄ δῇς ποτὲ ἄλλο τίβοτςι, ὁποὺ νὰ μὴ σ᾽ ἀρέσῃ,
πιάσε μαχαίρι μπῆξέ μου εἰς τῆς καρδιᾶς τὴ μέση.

ΠΟΙΗΤΗΣ

Τὴ Νέναν τςι παρὰ ποτὲ τούτ᾽ ἡ φορὰ τὴ σφάζει,
γιατὶ σὰ φρόνιμη γροικᾷ, κι ὡς γνωστικὴ λογιάζει

τῆς Ἀρετῆς τὴν ὄρεξι, κ᾽ εἶντά ᾽ναι τὰ ξαμώνει,
κατέχει πὼς ἡ-ἐμιλιὰ ᾽ς ἔτοιες δουλειὲς δὲ σώνει.
Ἤκλαψ᾽ ἐδάρθη δυνατά, κι ἀπόκεις ἀρχινίζει,
νὰ τὴ διατάσσῃ τὰ πρεπά, κι ὡσὰ γονεῖς μανίζει.

NENA

Εἶντά ᾽ναι, ὁποὺ σ᾽ εὕρηκε, κ᾽ ἡ μοῖρα ποῦ σ᾽ ἀμπώθει,
κ᾽ εἶντα κακὰ σοῦ μέλλουνται, κι ὁ νοῦς σου δὲ τὰ γνώθει,
κ᾽ εἶντα φωτιὰ ἧψε στὴν καρδιὰ μιὰ ἀγάπη κομπωμένη,
ἄφαντη καὶ προσερινὴ καὶ καταφρονεμένη;
θωρῶ κι ὁ νοῦς σου στὸ κακὸ καὶ στὸ σὲ βλάφτει πράσσει,
κι ὁ λογισμός, ὁπού βαλες, δὲ θὲ νὰ σοῦ περάσῃ.
Δὲν ἦτο τοῦτο ἀναλαμπὴ τοῦ πόθου, θυγατέρα,
μᾶρθε φωτιὰ ἐκ τὴν κόλασι ἀπὸ δαιμόνου χέρα,
κ᾽ ἤρριξε φλόγα καὶ καημὸ στὰ σωθικά σου μέσα,
γιὰ κεῖνο ξάφνου ἔτοια μικρὰ πράματα σ᾽ ἐπλανέσα.
Τί ὄφελος κάνει ἡ μιλιὰ τοῦ Ρώκριτου, νὰ ζήσῃς;
θέλεις το μὲ τὸ δοῦλό σου γι᾽ ἀγάπες νὰ μιλήσῃς;
Ἂ σὲ θωρῇ, θώρειε καὶ σύ, τὰ κάλλη ντου ἅ σ᾽ ἀρέσου,
ρέγου τα, μὰ μὴ βουληθῇς μιλιὰ νὰ πῇς ποτέ σου·
ἀπὸ τὰ χείλη σου ποτὲ μὴν κάμῃς νὰ γροικήσῃ
τέτοιας λογῆς καμώματα, κι ἄφαντη σὲ γνωρίσῃ.
Ἂν πεθυμᾷς νὰ σ᾽ ἀγαπᾷ καὶ νά ᾽ναι στὴ σκλαβιά σου,
μὴ δείξῃς, πὼς ἐγροίκησεν ἀγάπην ἡ καρδιά σου,
κι ἂς τὸν καιρὸ νὰ πορπατῇ, κι ὁ κύκλος μεταλλάσσει,
κι ὁ λογισμός, ὁπού βαλες, μπορεῖ νὰ σοῦ περάσῃ,
νὰ παντρευτῇς μὲ Βασιλιὸ καὶ Ρῆγα, σὰ σοῦ πρέπει,
κι ὁ Ρώκριτος ἀπὸ μακρὰ μὲ φόβο νὰ σὲ βλέπῃ.
Ἂν ἔν καὶ λὲς πὼς χάνεσαι, καὶ στέκεις νὰ ἀφορμίσῃς,
πῶς νὰ σοῦ δώσω θέλημα νὰ πὰς νὰ τοῦ μιλήσῃς;

Ἂν ἔν κι ἀπὸ μακρὰ κεντᾷς, φυρᾷς κι ἀπολιγαίνῃς,
ἂν τοῦ σιμώσῃς κάτεχε, πὼς κάρβουνο ἀπομένεις.
Ἂν ἔν καὶ σὺ τὸ βουληθῇς καὶ θὲς νὰ τοῦ μιλήσῃς,
καὶ τέτοιο λογισμὸ κακό, πού βαλες, δὲν ἀφήσῃς,
ἐγώ, Ἀρετή, δὲν τὸ βαστῶ, μισσεύγω νὰ μακρύνω,
καὶ πάω ς' ἄλλη κάμερα μακρὰ ἀπὸ πὰ νὰ μείνω,
καὶ κάμε ὅ τι σοῦ φανῇ, κι ὁποὺ τὸ μετανιώσῃ,
καὶ τὸ κακό, ποὺ πεθυμᾷς, γοργὸ τὸ θέλεις σώσει.
Τὸν κύρι δὲν τόνε γελᾷς γιατὶ δὲν εἶν κοπέλλι,
κι ὡς θ' ἀποδώσῃ ὁ Ρώκριτος, κι ὁποὺ κακὸ μᾶς θέλει.
Δὲ θέλου λείψει βάσανα καὶ σένα, θυγατέρα,
ἂ δὲν ἀφήσῃς τὰ μοῦ λὲς ἐτούτην τὴν ἡμέρα.
Τὸ πρᾶμα φανερώνεται, τὸ δὲ θωρεῖς θωρεῖ σε,
τὸ πρῶτο, ποὺ μιλήσετε, σὰν ἦσου μπλιὸ δὲν εἶσαι.
Ἀδιάντροπη θὲ νὰ φανῇς κι ἄγνωστη δίχως τάξι,
γνωρίζεις το καὶ μοναχή, πρίχ' ἄλλος σὲ διατάξῃ.
Ὁ Ρώκριτος εἶν πονηρός, καὶ χίλια νὰ τ' ἀρέσῃς,
χάνεις μὲ τέτοια ἀποκοτιά, ἀμ' ὄχι νὰ κερδαίσῃς.
Λογιάσει θέλει μέσα ντου τὴν εὐκολότητά σου,
ψέγος σοῦ φέρνει στὴν τιμὴν ἡ ἀδιαντροπιὰ καὶ βιά σου·
καὶ μὴ μοῦ λὲς κι ἀπὸ μακρὰ θέλεις νὰ τοῦ μιλήσῃς,
κι ἀπιλογιὰ 'κ τὸ στόμα ντου μόνο θὲ νὰ γροικήσῃς.
Ὡς τοῦ μιλήσῃς καὶ τοῦ πῇς γιὰ τς ἐρωτιᾶς τὰ πάθη,
ἡ-δμορφιά σου ἐσκήμισε, κ' ἡ-εὐγενειά σου χάθη.
Τὰ μάθαινες ἐξέμαθες, τά ξερες ἤχασές τα,
καὶ τὰ Ρηγᾶτα 'ς τςὶ κοπρὲς ἐπολυτάρριξές τα.

ΠΟΙΗΤΗΣ

Ὅσον τςὶ βρίσκει δυσκολιὲς 'ς ἔτοια δουλειὰ ἡ Φροσύνη,
τόσον καὶ πλιὰ ξαγρίευγε κι ἀλλῆς λογῆς ἐγίνη,
λέει τςι,

ΑΡΕΤΟΥΣΑ

Νένα, δὲν εἶ μπλιὸ ξεγκουσεμὸς 'ς ἐμένα,
κι ὄφελος δὲ μοῦ κάνουσι, ὅ τ' ἔχεις μιλημένα.
Οἱ λογισμοὶ πετάξανε, στὸν οὐρανὸν ἐφτάσα,
κ' ἐκεῖ καῆκαν τὰ φτερά, καὶ τὴν ἐξά μου χάσα,
καὶ νὰ πετάξου δὲ μποροῦ, μπλιὸ νἄρθου νὰ μὲ βροῦσι,
καὶ στὰ ψηλὰ πομείνασι, καὶ σκλάβους τςὶ κρατοῦσι.
Ἐκεῖ 'ν κι ὁ νοῦς μου στὰ ψηλά, καὶ δίχως νοῦ μὲ φῆκε,
καὶ σὲ μεγάλες δυσκολιὲς καὶ πείραξες ἐμπῆκε,
κ' ἡ πεθυμιά μου πλήθυνε, ἀμ' ὄχι νὰ 'λιγάνῃ,
γιατὶ κεῖ, ποὺ δὲν εἶναι νοῦς, λογαριασμὸς δὲν πιάνει.
Τς ἐξᾶς μου καὶ δὲν εἶμαι μπλιό, δὲν εἶμαι μπλιὸ δική μου,
ὅλη ξαναμαλάκτηκα, δὲν εἶμαι μπλιὸ σὰν ἤμου,
καὶ σώπασε τὸ διάταμα, τὰ ξόμπλια ποὺ μοῦ δείχνεις,
γιατὶ τὰ λόγια, ποὺ μοῦ λές, στὸν ἄνεμο τὰ ρίχνεις.
καὶ τίς μπορεῖ τὰ κάρβουνα, ὡς ἄφτου νὰ τὰ σβήσῃ,
παρὰ νὰ πιάσῃ κρύο νερὸ ἀπάνω ντως νὰ χύσῃ;
Καρβουνιστιά χω στὴν καρδιά, νερὸ θὲ νὰ τὴ σβήσω,
καὶ τὸ νερὸ στὰ χείλη του βρίσκω, ὄντε τοῦ μιλήσω,
καὶ μόνο μὲ τὴν ἐμιλιὰ μὲ δίχως νὰ τ' ἀπλώνω,
μοῦ φαίνεται, σβήνει ὁ καημὸς ὁ τόσος, ὁποὺ χώνω.
Δὲ θέλω τίβοτς' ἀπ' αὐτό, νὰ τοῦ μιλήσω μόνο
μὲ σώνει, καὶ τὸν πόνο μου ἀρνεύγω καὶ μερώνω.

ΠΟΙΗΤΗΣ

Ξαναδιατάσσει ἡ Νένα τζι, καὶ τρέμει ἀπὸ τὴν πρίκα,
μὰ κείνη παραλόγισε, κι οὐδ' ἤβλεπε οὐδ' ἐγροίκα,
κι ὅσ' ἡ Φροσύνη τς ἤλεγε τὸ μίλημα ν' ἀφήσῃ,
τόσον τὴν ἐξαγρίευγε, κ' ἤστεκε νὰ ἀφορμίσῃ.

Ἡ Νένα τζι νὰ τὴ θωρῇ ἐδέτσι ἀποδομένη,
φοβῶντας τὰ περσότερα τὸ διάταμα σωπαίνει·
φούσκωσι μεγαλύτερη δὲ θέλει νὰ τςὶ δώσῃ,
γιατὶ φοβήθηκε πολλὰ ὁ νοῦς τςι μὴ σηκώσῃ.
Πολλὰ στανιό τζ ἐσύγκλινε, κ' ἐθεληματεψέν τςι,
νὰ τοῦ μιλήσῃ ἀπὸ μακρὰ τόπο κ' ἐξὰ ἤδωκέν τςι,
λογιάζοντας, πῶς ὁ καιρὸς νὰ τήνε κατατάξῃ,
νὰ καλοδῇ τὸ σφάλμα της κι ὁ λογισμὸς ν' ἀλλάξῃ.
Τοῦτος ὁ τόπος ἦτονε στοῦ κατωγιοῦ τὸ πλάϊ,
καὶ θέλησε ὁ Ρωτόκριτος μεσάνυκτα νὰ πάῃ.
Ἐβράδειασε, σκοτείνιασε, κοιμοῦνται στὸ Παλάτι,
καὶ μ' ἔγνοια ἦτο ἡ-Ἀρετὴ καὶ λογισμοὺς γεμάτη,
πῶς νὰ μιλήσῃ, εἶντα νὰ πῇ στὴν παίδα, ποὺ τὴν κρίνει,
ξετρουμισμένη βρίσκετο πολλὰ τὴν ὥρα κείνη.
Ὅλοι καταλαγιάσασι, κ' ἐκείνη ἔτσι ντυμένη,
εἰς τὸ κατώγι κάθετο, τὴν ὥρα κι ἀνιμένει,
ὁπού θελε ὁ Ρωτόκριτος νὰ πὰ νὰ τῆς μιλήσῃ,
κ' εἶχε μεγάλην πεθυμιὰ τότες νὰ τοῦ γροικήσῃ·
εἶχε μεγάλη πεθυμιά, μὰ τς ἐντροπῆς ἡ ζάλη
τὴν ἤκανε, καὶ βρίσκετο 'ς ἔγνοια πολλὰ μεγάλη.
Ἀντρειεύγεται ὅσο μπορεῖ, τὸ δείλιασμα σκολάζει,
κ' εἶντα νὰ πῇ τοὺ Ρώκριτου, κάθεται καὶ λογιάζει.
Τὸ παραθύρι σίδερα εἶχε, μὰ κείνη μπόρει
τὰ βάσανά της νὰ μιλῇ ἡ πληγωμένη κόρη.
Κ' οἱ δυὸ μποροῦσα νὰ μιλοῦ, ὁ γεῖς ἀπὸ τὸ δῶμα,
κ' ἡ-ἄλλη ἀπ' τὸ κατώγι τςι, νὰ λέσι μὲ τὸ στόμα,
εἶντά τον τ' ἀνεπόλπιστο, ποὺ τς ηὗρεν ἔτσ' αἰφνίδια,
καὶ νὰ τὰ λὲν μὲ κλάηματα κι ὄχι φιλιᾶς παιγνίδια.
Φροσύνη κακορρίζικη, μ' εἶντα καρδιὰ ἀνιμένεις
τὸν ἄθρωπον, ὁποὺ μισᾷς, κ' εἶντα χεις καὶ σωπαίνεις;

γιὰ νὰ μὴ δοῦν τὰ μάτια σου πράματα πλιὰ μεγάλα,
 ἐτοῦτα τὰ μικρότερα 'ς ἀρχὴ κακὴ σὲ βάλα.
Ἐσώπαινε δὲν ἤθελε μπλιὸ 'ς τοῦτα νὰ μιλήσῃ,
 πολλὰ τὴν ἐλυπᾶτονε, μὴν πὰ νὰ ξαφορφίσῃ.
Ἤρθεν ἡ-ὥρα κι ὁ καιρὸς νὰ μιληθοῦν τὰ πάθη,
 κι ὁ γεῖς τ' ἀλλοῦ ντως τὰ κρουφὰ ν' ἀκούσῃ καὶ νὰ μάθῃ.
Στὸ παραθύρι ἡ-Ἀρετὴ ἤστεκεν κι ἀνιμένει,
 τὸ σκότος κεῖνο δὲ δειλιᾷ, ὕπνος δὲν τὴ βαραίνει·
δίχως φωτιὰ ἦτον ἐκεῖ φοβῶντας μὴν περάσῃ
 κιανεὶς καὶ δῇ ἀντηλάρισμα, καὶ τὸ κακὸ λογιάσῃ.
Στὴ σκοτεινάγρα κάθουντον κ' ἡ Νένα τὴν ἀφίνει,
 γιὰ τότες δὲν ἐθέλησε νὰ στέκῃ μετὰ κείνη.
Ἤσωσεν ὁ Ρωτόκριτος εἰς τοῦ σταριοῦ τὸ σπίτι,
 καὶ ποιὰ μερά 'ναι ν' ἀνεβῇ γνωρίζει καὶ θωρεῖ τη.
Καὶ μ' ὅλο πού το δύσκολη στ' ἀνέβασμα ἀντρειεύτη,
 πολλὰ πιδέξα ἀνέβηκε, χαλίκι σκιὰς δὲν πέφτει.
Ἐτοῦτον εἶναι φυσικὸ κεινῶν ὁπ' ἀγαποῦσι,
 εἰς ἔτοιες χρειὲς σὰ λάγουσι, πουλλιῶ φτερὰ βαστοῦσι.
Ἐσίμωσ' ὁ Ρωτόκριτος, στὸ παραθύρι ἁπλώνει,
 κι ἀγαληνὰ καὶ σιγανὰ ποιὸς εἶναι, φανερώνει.
Μὲ ταπεινότ' ἡ-Ἀρετὴ τρέμοντας πιλογᾶται,
 μὲ μιὰ φωνὴ ἔτσι δαμινή, ποὺ δὲν καλογροικᾶται.
Ἐκανερῶσάν το κ' οἱ δυό, πὼς εἶν ἐκεῖ σωσμένοι,
 κι ἀπόκεις στέκου σὰ βουβοί, κ' ἡ γλῶσσά ντως σωπαίνει.
Ἤτρεμ' ἐκείνη 'ς μιὰ μερά, κ' ἐκεῖνος εἰς τὴν ἄλλη,
 κι ὁ γεῖς τὸν ἄλλο ἀνίμενε τὴν ἐμιλιὰ νὰ βγάλῃ.
Μιὰν ὥρα στέκα ἀμίλητοι, καὶ τὰ πολλὰ ποὺ χῶνα,
 ἐχάσαν τα, σοῦ φαίνεται, τὴν ὥρα ποὺ σιμῶνα.
Δὲν εἶχαν τὴν ἀποκοτιά, τὰ θέλου νὰ μιλήσου,
 δὲν ξέρουν ἀπὸ ποιὰ μερὰ τὰ πάθη ντως ν' ἀρχίσου.

Ὡσὰ λαήνι, ποῦ γενῆ πολλὰ πλατὺ στὸν πάτο,
κ᾽ εἰς τὸ λαιμὸ πολλὰ στενό, κ᾽ εἶναι νερὸ γεμᾶτο,
κι ὅποιος θελήση καὶ βαλθῆ ὄξω νερὸ νὰ χύση,
καὶ τὸ λαήνι μὲ τὴ βιὰ πρὸς χάμαι νὰ γυρίση,
μέσα κρατίζει τὸ νερό, κι ἀπόξω δὲν τὸ βγάνει,
κι ὅσον τὸ γέρνει, τόσο πλιὰ μόνο τὸν κόπο χάνει·
ἐδέτσι μοιάσασι κι αὐτοί, κ᾽ ἦσα γεμᾶτοι πάθη,
ἡ-ἀποκοτιά ντως νὰ τὰ πῆ, ὡς ἐσιμῶσα, χάθη,
καὶ θέλοντας νὰ ποῦν πολλά, τὰ λίγα δὲ μποροῦσι,
τὸ στόμα ντως ἐσώπαινε, μὲ τὴν καρδιὰ μιλοῦσι.
Ἦτονε πρώτη ἡ-Ἀρετή, π᾽ ἀρχίνισε νὰ λέγη,
καὶ τρόπο πλιὰ ὀμορφύτερο καὶ τακτικὸ γυρεύγει,
κι ἀρχίζει νὰ τὸν ἐρωτᾷ, κ᾽ ἡ-ἐμιλιά τζ ἡ πρώτη
τοῦ ᾽πε;

ΑΡΕΤΟΥΣΑ

Γιάντα ζγουράφισες τὴν ἄσκημή μου νιότη;
κ᾽ ἐκράτειες τηνε φυλακτὴ εἰς τ᾽ ἀρμαράκι μέσα
μὲ τὰ τραγούδια, πού λεγες, κι ὁποὺ πολλὰ μ᾽ ἀρέσα;
Εἶντα ἀφορμὴ ξεκίνησε τὴν ὄρεξί σου ᾽ς τοῦτα,
ἀπὸ τὴν πρώτη π᾽ ἄρχισες τραγούδια καὶ λαγοῦτα;
κ᾽ εἰς εἶντα στράτα περπατεῖς κ᾽ εἶντα ᾽ναι τὰ γυρεύγεις;
κ᾽ εἶντα χεις μετὰ λόγου μου, καὶ θὲς νὰ μὲ παιδεύγης;

ΠΟΙΗΤΗΣ

Ἐτοῦτα λέγει μοναχὰς γιὰ τὴ φορὰν ἐκείνη,
καὶ γιὰ τὴν πρώτη ὥς ἐκεῖ ἐβάλθη ν᾽ ἀπομείνη.
Πλιὰ ἀπόκοτα ὁ Ρωτόκριτος τὰ πάθη ντου δηγᾶται,
κάνει την κ᾽ ἀνεδάκρυωσε, κουρφὰ τόνε λυπᾶται.
Τά λεγε τά ᾽νεθίβανε καθένας, ποὺ διαβάζει,
κι ὁπού κουσε, κι ὁπού καμε, μπορεῖ νὰ τὰ λογιάζη.

ὲ θὲ νὰ χάνω τὸν καιρὸ κι ἄγνωστο νὰ μὲ πῆτε
νὰ λέγω κεῖνα, π' ὅλοι σας μὲ τὴν καρδιὰ θωρεῖτε.
Ως τὴν αὐγὴ τςὶ πόνους του ὁ Ρώκριτος ἐμίλειε,
τὸ παραθύρι σπλαχνικὰ ἀντὶς ἐκείνη φίλειε.
Ια ἡ-'Αρετοῦσα σπλαχνικὰ τὰ τς ἤλεγε φουκρᾶτο,
καὶ μόνον ἐνεστέναζε, μὰ δὲν ἀπιλογᾶτο.
Ητονε πρώτη ἡ-'Αρετή, ποὺ λέει,

ΑΡΕΤΟΥΣΑ

Ξημερώνει,
κι ἄμε νὰ πηαίνῃς, μίσσεψε, τοῦτο γιὰ δὰ σὲ σώνει·
άλι αὔρι' ἀργὰ ἀνιμένω σε 'ς τοῦτον τὸν ἴδιον τόπο
κουρφά, νὰ μὴ μᾶς δοῦν ποτὲ μάτια ἀλλωνῶν ἀθρώπω,
αὶ μόνο μὲ τὴν ἐμιλιὰ νὰ λέγω νὰ μοῦ λέγῃς,
ἄμ' ἄλλο τίβοτςι ἀπὸ μὲ κάμε νὰ μὴ γυρεύγῃς.

ΠΟΙΗΤΗΣ

Αποχαιρετιστήκασι κ' οἱ δυὸ τὴν ὥρα κείνη,
καὶ μὲ τοὺς ἀναστεναμοὺς κλάημα κουρφὸν ἐγίνη.
Εμίσσεψ' ὁ Ρωτόκριτος κ' ἡ-'Αρετὴ ἀνεβαίνει
στὴ κάμεράν τςι κ' ηὕρηκεν τὴ Νένα πρικαμένη.
υφλὴ βουβὴ κι ὁλόκουφη σοῦ φαίνετο, πὼς ἦτο,
καὶ τς 'Αρετούσας δὲ μιλεῖ, τὸ τέλος τςι θωρεῖ το,
όνο κουνεῖ τὴν κεφαλή, κλαίει κι ἀναστενάζει,
σὰ φρόνιμη καὶ τῶν οἱ δυὸ τέλος κακὸ λογιάζει.
Ηθεκε γιὰ νὰ κοιμηθῇ δαμάκι ἡ-'Αρετοῦσα,
κι ἐφαίνετό τζι τά κουσε πὼς τςὶ ξαναμιλοῦσα.
έγιασε, ξαναλόγιασε, δέ τα καὶ ξαναδέ τα
τὰ τς εἶπεν ὁ Ρωτόκριτος, ὄντεν ἀποχαιρέτα,

καὶ κάθε λόγο μέσα της ἐξόμπλιαζε κ' ἐθώρει,
κ' ὕπνο ποτὲ στὰ μάτια τζι δὲν ἤβανεν ἡ κόρη.
'Σ τούτην τὴν παίδα ἤτονε κι ὁ Ρώκριτος ἀζάπης
θυμῶντάς τα συχνιὰ συχνιὰ τὰ λόγια τῆς ἀγάπης,
καὶ τὰ τοῦ εἶπε ἡ-'Αρετὴ χίλιες φορὲς λογιάζει,
καὶ κάθε λόγο διαμετρᾷ, πῶς πάει, καὶ πῶς μοιάζει·
μὰ ἡ-'Αρετὴ ἂν ἀγρυπνᾷ, καὶ τοῦτος δὲν κοιμᾶται,
κι ὁ γεῖς κι ὁ ἄλλος μιὰ βουλὴ κρατεῖ καὶ τυραννᾶται.
Ἦρθεν ἡ μέρα ἡ λαμπιρή, κ' οἱ-ἄλλοι ὅλοι ξυπνῆσα,
μ' αὐτοίνοι οἱ δυὸ τὰ μάτια ντως ποτὲ δὲν τὰ καμνῦσα,
καὶ κατὰ πῶς ἐθέκασι, ἐδέτσι σηκωθῆκα,
κι ὁ γεῖς κι ὁ ἄλλος στὴ καρδιὰ ἕναν καημὸν ἐγροίκα.
'Εκείν' ἡ μέρα νὰ διαβῇ τῶς φαίνεται κ' ἐγίνη
χρόνος, κ' ἡ-ἔγνοια τῆς φιλιᾶς ὁλημερνὶς τςὶ κρίνει.
Μὲ πεθυμιὰ ἀνιμένασι τςὶ νύκτας τὸ σκοτείδι,
κ' ἡ μέρα πάντα βάσανο καὶ πείραξι τῶς δίδει.
Ἦρθεν τὸ σκότος κ' ηὗρέν τους, τὴν ὥραν τως κατέχου,
πάσι στὸν τόπον τως κ' οἱ δυό, χαρὰ μεγάλην ἔχου.
Ξανακινοῦν τὰ πάθη ντως, καὶ τότε ἡ-'Αρετοῦσα
πλιὰ λεύτερα καὶ σπλαχνικὰ τὰ χείλη τζι μιλοῦσα.
Ἤρχισεν κ' ἐφανέρωνε τοῦ Ρώκριτου νὰ μάθῃ
ἀπὸ τὰ βάθη τῆς καρδιᾶς παραμικρὸ 'κ τὰ πάθη.
Νύκτες πολὲς τςὶ πόνους τως στὸ παραθύρι λέσι,
κι ὥρες γελοῦ, ὅντε μιλοῦν, κι ὥρες σωπῶντας κλαίσι.
Εἶχαν τὴ νύκτα λαμπιρή, τὴ μέρα 'χα σκοτείδι,
τὸ παραθύρι μοναχὰς παρηγοριὰ τῶς δίδει.
Ὁληνυκτίς, ὁποὺ μιλοῦν τςὶ πόνους ἕναν-ἕνα,
τῶς φαίνεται καὶ τς οὐρανοὺς ἐνοίγασι κ' ἐμπαῖνα,
καὶ τὴν ἡμέρα, ποὺ τὸ φῶς τὰ θέλου δυσκολεύγει,
τῶς φαίνεται κι ὁ θάνατος κι ὁ Χάρος τςὶ γυρεύγει.

᾿Αλλήλως συμβουλεύγουνται νὰ μὴν πολυσιμώνῃ
τοῦ Παλατιοῦ ὁ Ρώκριτος, καὶ τὰ κουρφὰ νὰ χώνῃ,
κ' ἡ νύκτα μόνο τς ἤσωνε τὸν πόθο νὰ μιλοῦσι,
κι αὐτιὰ νὰ μὴν τῶςε γροικοῦ, μάτια νὰ μὴν τςὶ δοῦσι·
μὴν πὰ νὰ φανερώσουσι τά 'ναι βαθιὰ χωσμένα,
καὶ ξαγριέψουν τὸ ζιμιὸ πράματα μερωμένα.
᾿Εδέτσι ἐπέρναν ὁ καιρός, κι ὄντε θαρροῦ πὼς γιαίνου,
οἱ πόνοι ντως διπλώνουσι, τὰ πάθη ντως πληθαίνου.
Μιὰ νύκτα ὁ Ρωτόκριτος θέλει νὰ ξεδειλιάσῃ,
κ' ἐζήτηξε τῆς ᾿Αρετῆς τὸ χέριν της νὰ πιάσῃ,
λέει του,

ΑΡΕΤΟΥΣΑ

Μπλιό σου μὴν τὸ πῇς καὶ μὴν τὸ δευτερώσῃς,
καὶ μὴ ζητήξῃς, μὴ βαλθῇς στὸ χέρι μου ν' ἁπλώσῃς·
σὲ χέρι γὴ σὲ μάγουλο ποτὲ δὲ θὲς μ' ἀγγίξει,
ὥστε νὰ φέρουν οἱ καιροὶ γλυκὺς καιρὸς ν' ἀνοίξῃ,
νὰ τὸ θελήσῃ ἡ μοῖρά μου, κι ὁ κύρις νὰ τ' ὁρίσῃ,
ἀλλιῶς ποτὲ δὲν τὸ θωρεῖς, ὁ κόσμος κι ἃ βουλήσῃ.
Σώνει σε τοῦτο μοναχάς, λέω σου νὰ κατέχῃς,
ἐσὺ θὲ νά 'σαι ὁ ἄντρας μου κ' ἔγνοια κιαμιὰ μὴν ἔχῃς·
κι ὁ κόσμος ἂν ξαναγενῇ, ἄλλο δὲν κάνω ταίρι,
μόνον ἐσέ, Ρωτόκριτε, κι ἃς το γιὰ δὰ τὸ χέρι·
κι ὁ κύρις σου τὴν προξενειὰ κάμε νὰ τὴ μιλήσῃ
τοῦ Ρῆγα, καὶ μὲ τὸν καιρὸν ὀλπίζω νὰ νικήσῃ.
Γιατὶ πολλὰ τὸν ἀγαπᾷ καὶ ρέγεται καὶ σένα,
τςὶ χάρες σου πολλὲς φορὲς ἐμίλειε μετὰ μένα.
Τὴν προξενειὰ σὰν τοῦ τὴν πῇς, λογιάζω νὰ τ' ἀρέσῃ,
γιατὶ ἤκουσά του ἀπὸ καρδιᾶς πολλὰ νὰ σὲ παινέσῃ.
᾿Ορέγεται τςὶ χάρες σου, καὶ τὰ ὄμορφά σου κάλλη,
κ' εἰς τὸ Παλάτι ὄντε σὲ δῇ, παίρνει χαρὰ μεγάλη.

Λοιπὸ προθύμησε καὶ σύ, καὶ τοῦ κυροῦ σου πέ το,
κι ἂν τοῦ μιλήσῃ, γίνεται ὁ γάμος, κάτεχέ το.

ΠΟΙΗΤΗΣ

Ἔτσιας λογῆς ἡ πεθυμιὰ κι ὁ πόθος τςὶ πειράζει,
ποὺ τ᾽ ἄσπρο μαῦρο λέσινε, τὸ δροσερὸ πῶς βράζει.
Δὲ γνώθουσιν τὴ διαφορά, ὁπού ᾽ναι πλιὰ παρ᾽ ἄλλη,
ἀπό ᾽να δουλευτὴ μικρὸ σὲ μιὰν κερὰ μεγάλη,
μὰ λογαριάζουν προξενειὰ τοῦ Ρῆγα νὰ μηνύσου,
νὰ πὰ νὰ ξάψουν τὴ φωτιά, ποὺ πάσκουσι νὰ σβήσου.
Ἡ-᾽Αρετοῦσα τὸ κινᾷ, κι ὁ Ρώκριτος τὸ πιάνει,
καὶ τοῦ κυροῦ ντου νὰ τὸ πῇ στὸ λογισμόν του βάνει.
Τοῦτο ἐδόθη ᾽ς ὅλους μας, ὅ τι κι ἂν πεθυμοῦμε,
μ᾽ ὅλον ὁπού ᾽ναι δύσκολο, εὔκολο τὸ κρατοῦμε,
κ᾽ εὔκολα τὸ πιστεύγομε, κεῖνο ποὺ μᾶς ἀρέσει,
καὶ κάθα εἷς ᾽ς τοῦτο μπορεῖ νὰ σφάλῃ καὶ νὰ φταίσῃ.
Κατέχει το κι ὁ φίλος του, τὴ νύκτα ὅ τι κάνα,
κ᾽ εἰσὲ μεγάλο λογισμὸν ἐτοῦτα τὸν ἐβάνα.
Θωρεῖ τὸ πρᾶμα κ᾽ εἶν ὀμπρός, καὶ βάρος ἀξαμώνει.
νὰ δυσκολέψῃ δὲ μπορεῖ, δὲ δύνεται οὐδὲ σώνει,
καὶ μέρα νύκτα λόγιαζε τὸ τέλος τοῦ πραμάτου,
κι ὁ φίλος μπλιὸ τὰ τοῦ λεγε δὲν κάνει οὐδὲ γροικᾷ του.
Ἐβάλθη κ᾽ ὁ Ρωτόκριτος, κι ὁ πόθος τόνε βιάζει,
καὶ τοῦ κυροῦ ντου νὰ τὸ πῇ γοργὸ γοργὸ λογιάζει,
ἡ προξενειὰ νὰ μιληθῇ, τὸ γάμο νὰ τελειώσου,
καὶ τὰ κρατούσανε κουρφά, νὰ τὰ ξεφανερώσου.
Γυρεύγει μόδο καὶ καιρὸ καὶ τόπο νὰ τοῦ σάζῃ,
γιὰ νὰ μιλήσῃ τοῦ κυροῦ ἐκεῖνα, ποὺ λογιάζει.
Εὔκολα βρέθη ἡ-ἀφορμή, κ᾽ ἐξεφανέρωσέν τα,
καὶ κεῖνα πού χεν πεθυμιά, εἶπε κ᾽ ἐμίλησέν τα.

Ἔστοντας νὰ τόνε θωρῇ ὁ κύρις του γνοιασμένο
 ἀδύναμο, πολλὰ χλομὸ καὶ κατηγορημένο,
δίχως φαεῖ δίχως πιοτὸ καὶ νὰ φυρᾷ στὰ κάλλη,
 εἶχ᾿ ἔγνοιαν ὀγιὰ λόγου ντου καὶ παιδωμὴ μεγάλη.
Λέει του μιὰ ἀπὸ τςὶ πολλές,

ΠΕΖΟΣΤΡΑΤΟΣ

Ρωτόκριτε, παιδί μου,
 θωρῶ σε πῶς ἀπόδωκες, καὶ στὴν καρδιὰ πονεῖ μου.
Εἶντά ᾿ν αὐτοίνοι οἱ λογισμοὶ κ᾿ οἱ - ἔγνοιες, ποὺ σὲ βρῆκα,
 καὶ χολικεύγεσαι συχνιά, πάντα θωρῶ ᾿χεις πρίκα;
πέ μού το ἂ θὲς νὰ παντρευτῇς, τὸ γάμο νὰ μιλήσω.
 καὶ νὰ σοῦ πάρω ὅποιαν κι ἂ θές, νὰ σὲ καλοκαρδίσω.

ΠΟΙΗΤΗΣ

Σὰν τό κουσε ὁ Ρωτόκριτος δὲ θέλει μπλιὸ νὰ χώνῃ
 τὰ κούρφευγε, μὰ μερτικὸ κινᾷ νὰ φανερώνῃ,
λέει του,

ΡΩΤΟΚΡΙΤΟΣ

Κύρι καὶ γονεῖ, ἂ θέλῃς νὰ μὲ γιάνῃς,
 βούηθα μου στὰ σοῦ θέλω πεῖ, γὴ γλήγορα μὲ χάνεις.
Ὀρέγομαι νὰ παντρευτῶ μὲ μιάν, ὁποὺ μ᾿ ἀρέσει,
 κ᾿ οἱ - ὀμορφιές τςι στὴν καρδιὰ συχνιὰ πολλὰ μὲ καίσι.
Φρόνιμα πὲ τὴν προξενειά, σὰν εἶσαι μαθημένος,
 νὰ μ᾿ ἀναστέσῃς τὸ φτωχό, ὁπού μαι ἀποθαμμένος.

ΠΟΙΗΤΗΣ

Ὁ κύρις του νὰ τὸ γροικᾷ, πολλὰ τὸν καμαρώνει,
 μὰ δὲν ἐλόγιαζε ποτέ, κ᾿ ἔτσι ψηλὰ ξαμώνει,

κι ἀπὸ καιρὸ ὁ φτωχὸς γονεῖς ἦτον ἡ πεθυμιά ντου,
νὰ τὸν παντρέψῃ γιὰ νὰ δῇ χαρὰ στὰ γερατειά ντου·
μὰ τοῦτο ὁ Ρωτόκριτος δὲν ἤθελε ν' ἀκούσῃ,
κι οὐδὲ ποτὲ γιὰ παντρειὰν ἦφινε νὰ τοῦ ποῦσι·
κ' ἐδὰ ν' ἀκούσῃ ὁ κύρις του, πῶς τό 'πε μοναχός του,
ἐχάρηκε, ἀναγάλλιασε στὰ μίλησεν ὁ γιός του,
ἀπιλοήθη σπλαχνικά, λέει,

ΠΕΖΟΣΤΡΑΤΟΣ

Ρωτόκριτέ μου,
τοῦτο, ποὺ μοῦ 'πες σήμερο, χαρὰ πολλὴ ἤδωκέ μου·
κεῖνο, ποὺ πεθυμοῦσανε τ' αὐτιά μου νὰ γροικήσου,
σήμερο μοῦ φανέρωσες, κ' εἶπες τὴν ὄρεξί σου.
Πέ μου 'ς ποιὸν τόπο ρέγεσαι συμπεθεριὸ νὰ κάμω,
νὰ ξετελειώσω τὸ ζιμιὸ τὸν ἐδικό σου γάμο.

ΠΟΙΗΤΗΣ

Δὲ στέκει μπλιὸ ὁ Ρωτόκριτος καιρὸ ἄλλο ν' ἀνιμένῃ,
μὰ φανερώνει τοῦ κυροῦ τὸ πρᾶμα, καθὼς πηαίνει·
τὰ λόγια τοῦ παραθυριοῦ μόνο ποὺ δὲν τοῦ λέγει,
μὰ τὴν ἀγάπη μολογᾷ, καὶ γιατρικὸ γυρεύγει.
Σὰν ἤκουσεν ὁ γέροντας πρᾶμα, τὸ δὲ λογιάζει,
τοῦ φάνη μαῦρο νέφαλο, τὸ φῶς του σκοτεινιάζει·
τὰ μέλη ντου τρομάξασι, τὸ λίγον αἷμα χάθη,
κι ὁλότυφλος ἐπόμεινε τὴν ὥρα κ' ἐϐουϐάθη.
Σὰ φρόνιμος ἐλόγιαζε, σὰ γνωστικὸς ἐγροίκα,
εἰς εἶντα πάθη θὲ νὰ μπῇ, 'ς εἶντα καημὸ καὶ πρίκα.
Πρᾶμα μεγάλο καὶ βαρὺ κι ἀμέτρητο τοῦ φάνη,
θωρῶντας μιὰν πληγὴ κακή, ποὺ δὲ μπορεῖ νὰ γιάνῃ,
καὶ μὲ τρομάρα τοῦ κορμιοῦ καὶ μὲ μιλιὰ κλαημένη

τοῦ τέκνου πιλοήθηκε μ᾽ ὄψιν ἀποθαμμένη,
λέει του,

ΠΕΖΟΣΤΡΑΤΟΣ

Δὲν ἀνίμενα τοῦ γιοῦ μου ἡ φρονιμάδα
ἔτοια ζαβάγρα νὰ μοῦ πῇ, μηδ᾽ ἔτοια κουζουλάδα.
Ἀλλιῶς σ᾽ ἐκράτουν κ᾽ ἤλπιζα, πὼς νὰ σὲ δῶ μεγάλο,
μὰ σὰ θωρῶ, κομπώνουμουν κ᾽ ἤσφαινα δίχως ἄλλο.
Ἤλεγα νά σαι φρόνιμος, ἤλεγα νὰ κατέχῃς,
μὰ σὰ θωρῶ, οὐδὲ φρόνεψι οὐδὲ μυαλὸ δὲν ἔχεις.
Τὸ ριζικὸ παρακαλῶ σήμερο νὰ βουηθήσῃ
ἐτοῦτα, ποὺ μοῦ μίλησες, ἄλλος νὰ μὴ γροικήσῃ·
γιατὶ σὲ θέλουσι κρατεῖ μεγάλον ἀφορμάρι,
νὰ θέλῃ ὁ ψύλλος νὰ βαστᾷ ᾽νοὺς λιονταριοῦ γομάρι,
καὶ θέλουσι σ᾽ ἀναγελᾷ, ὅσοι κι ἂν σὲ κατέχου,
μὲ δίκιο νὰ σὲ ψέγουσι, καὶ πελελὸ νὰ σ᾽ ἔχου,
κ᾽ ἐκεῖνα, ποὺ μὲ κούρασες εἰς ἔπαινος σὲ φέρα
σὲ τόσους χρόνους καὶ καιρούς, νὰ χάσῃς ᾽ς μιὰν ἡμέρα·
κι ἂν πάῃ ὁ λόγος παραμπρός, κι ὁ Βασιλιὸς τ᾽ ἀκούσῃ,
μεγάλες κακορριζικιὲς ἔχου νὰ μᾶςε βροῦσι.
Διῶξέ τς αὐτοὺς τςὶ λογισμούς, ὑγιέ, παρακαλῶ σε,
γῆ πιάσε μὲ τὸ χέρι σου καὶ θάνατο μοῦ δῶσε,
γιὰ νὰ μὴ ζῶ νὰ σὲ θωρῶ, πῶς ἔχεις νὰ ἀποδώσῃς,
ἂ δὲν ἀλλάξῃς λογισμό, τά ᾽πες νὰ μετανιώσῃς.
Μὴ θὲς νὰ καταφρονεθῶ ἐδὰ στὰ γερατειά μου,
νὰ μοῦ φλακιάσουν τὸ κορμί, νὰ χάσω τὴν ἐξά μου.
Ποιὸς ἔχει στόμα νὰ τὸ πῇ, γλῶσσα νὰ τὸ μιλήσῃ,
τοῦ Βασιλιοῦ πῶς νὰ φανῇ, ὡσὰ μοῦ τὸ γροικήσῃ;
Τὸ τέκνον του τὰ μάτια ντου τὸ μοναχὸ κλωνάρι,
ποὺ μήνυσε ὁ Ρηγόπουλλος γυναῖκα νὰ τὴν πάρῃ,

νὰ τὴ ζητήξῃ ὁ δουλευτὴς γιὰ νὰ τὴν κάμῃ ταίρι·
 λόγιασε τοῦτο ἂ γροικηθῇ, πόσα 'χει νὰ μᾶς φέρῃ.
Πάψε τα αὐτὰ καὶ διῶξέ τα, ξαναπαρακαλῶ σε,
 κι ἂν ἔχῃς πόθο μέσα σου, φρόνιμα τόνε χῶσε,
καὶ πᾶψε αὐτὸ τὸ λογισμό, ὁποὺ πολλὰ σὲ κρίνει,
 βάλε νερὸ στὰ κάρβουνα, καὶ σβῆσε τὸ καμίνι,
νὰ μὴν τὸ μάθῃ ὁ Βασιλιός, καὶ γδικιωθῇ τὴν ὥρα,
 καὶ δώσῃ ξόμπλι μετὰ σὲ πολλὰ ἄσκημο στὴ Χώρα.
Τοῦτά 'σα τὰ ἔργα τῆς τιμῆς, ποὺ ξέτρεχες παιδί μου,
 καὶ τὰ ὄμορφα καμώματα κ' ἤπαιρνες τὴν εὐχή μου;
κι ἄθρωπος δὲν εὑρέθηκε γιὰ νὰ σοῦ πῇ ψεγάδι,
 μηδὲ ποτὲ τςὶ νιότης σου ἤκαμες ἀσκημάδι;
κ' ἐδὰ πῶς ἐκομπώθηκες, κ' εἰς ἔτοιαν ἔγνοια μπῆκες,
 καὶ πορπατεῖς στράτα κακή, καὶ τὴν καλὴν ἀφῆκες;
Ἂν ἀγαπᾷς μιά σου κερά, ἡ-ἀγάπη ποὺ δὲ μοιάζει,
 γλήγορα φέρνει βάρεμα, καὶ γλήγορα κουράζει.

ΠΟΙΗΤΗΣ

Ἐγροίκαν τ' ὁ Ρωτόκριτος, κι ὄξω λαλιὰ δὲ βγαίνει,
 βαρά 'σανε τὰ μάτια ντου, κ' ἡ-ὄψι ντου ἀλλαμένη·
κι ὡς εἶδε πὼς κύρις του τὸ διάταμα σκολάζει,
 ἀναδακρυώνει τακτικὰ καὶ βαραναστενάζει,
κι ἀπόκει ἀρχίζει νὰ μιλῇ καὶ σιγανὰ νὰ λέῃ
 ἐκεῖνο, πού 'χε στὴν καρδιά, κ' ἡ-ἐμιλιά ντου κλαίει.

ΡΩΤΟΚΡΙΤΟΣ

Ἐκάτεχά το, κύρι μου, τὸν πόνο μου ὡς γροικήσῃς,
 πὼς δὲν τὸ θέλεις συβαστῇ νὰ μὲ παρηγορήσῃς.
Γιατὶ τὰ τόσα γερατειὰ τὴν ὄρεξι μαργώνου,
 τὴ δύναμι λιγαίνουσι, τὸ φόβο δυναμώνου.

Τὸ φλέμα σὰν ἐπλήθυνε, καὶ σὰν τὸ αἷμα χάσου,
κάθ᾽ ἀλαφρὸ τῶς φαίνεται βαρὺ νὰ δικιμάσου.
Δὲν ἔχουσιν ἀποκοτιά, κι ὁ φόβος τως πληθαίνει,
καὶ τὸ βραστὸ τςὶ ζῆσίς τως σβήνεται καὶ κρυγαίνει,
ξεραίνεται ἡ-ἀνάδοσι, τὸ δρόσος τςὶ θροφῆς τως,
λιγαίνει καὶ κοντεύγεται τὸ μάκρος τςὶ ζωῆς τως.
Λοιπό, γονεῖ μου, ἀνὲ δειλιᾷς, δίκιο μεγάλον ἔχεις,
τςὶ νιότης τὰ καμώματα στὰ γέρα δὲν κατέχεις.
Κι ἂν ἔν καὶ μὲ τὰ λόγια μου σήμερο ἐπείραξά σε,
λησμόνησε τὸ σφάλμα μου, καὶ μπλιὸ μὴν τὸ θυμᾶσαι,
καὶ δῶσ᾽ μου, σὲ παρακαλῶ, μὲ σπλάχνος τὴν εὐκή σου,
κι ἀπόκει μὴ μὲ τάξῃς μπλιὸ γιὰ τέκνο γιὰ παιδί σου,
καὶ θὲ νὰ πὰ νὰ ξοριστῶ εἰς ἄλλη γῆς καὶ μέρη,
κι οὐδὲ γιὰ λόγου μου κιανεὶς μαντᾶτο μὴ σοῦ φέρῃ.
Ἕνα μαντᾶτο μοναχὰς γιὰ μένα θὲς γροικήσει,
ὁποὺ καημὸν εἰς τὴν καρδιὰ πολὺ σοῦ θέλ᾽ ἀφήσει.
Μάθεις τὸ θὲς κι ἀπόθανα, κ᾽ εἰς τὴν ξενιὰ μὲ θάψα,
καὶ ξένοι μαζωκτήκασι, κι ὡσὰν ξένο μὲ κλάψα.
Ἐδὰ μοῦ δῶσε τὸ φαρί, ὁπού ᾽ν ἀναθρεφτό μου
κ᾽ ἕνα κοντάρι καὶ σπαθὶ μόνο στὸ μισσεμό μου,
τ᾽ ἄλλα φαριὰ καὶ τ᾽ ἄρματα ἂς εἶναι στὴν ἐξά σου,
νὰ τὰ θωρῇς θυμῶντάς μου νὰ καίγεται ἡ καρδιά σου.
Ἡ γλῶσσά σου τοῦ Βασιλιοῦ ἂς τό ᾽θελε μιλήσει,
ποῦρι γιὰ μιὰ δὲν ἤβανε φωτιὰ νὰ μᾶς κεντήσῃ,
λογιάσει τό θελε κι αὐτός, πὼς ἡ-ἀγάπη ἡ τόση,
ὁποὺ βαστᾷς στὸ τέκνο σου, σοῦ κόμπωσε τὴ γνῶσι,
κι ἂν εἶχεν τοῦ φανῇ βαρὺ νὰ σὲ καταδικάσῃ,
ἤθελες δεῖ τὴ μάνιτα μὲ μέρες νὰ περάσῃ,
κι ἀλάφρωνες τὸ λογισμὸ κεῖνο, ποὺ κρίνει ἐμένα,
σὰν εἶχα δεῖ κι ὅ τι μπορεῖς, δὲν ἤλειψ᾽ ἀπὸ σένα,

νὰ βάλῃς νοῦ καὶ λογισμό, μὲ τρόπο νὰ γυρέψῃς
μὲ τὴν ἀφεντοπούλλα μας νὰ δῇς νὰ μὲ παντρέψῃς·
κι ὁ κύρις τς ἂ δὲν ἤθελε, κ' ἤδειχνε μανισμένος,
ἔτοιας λογῆς ἐπόμενα, γονεῖ μου, ἀναπαημένος·
μὰ δίχως νὰ τὸ πῇς ἐσὺ καὶ νὰ τὸ δικιμάσῃς,
νὰ θὲς μὲ τὰ διατάματα μόνο νὰ μὲ περάσῃς,
ἐδὰ μὲ χάνεις, καὶ γοργὸ πάω νὰ βρῶ τὸν ᾅδη,
καὶ κάθου μὲ τὸ Βασιλιὸ νὰ συμβουλᾶτε ὁμάδι,
καὶ τὴν εὐκή σου ζήτηξα, δῶσ' μού τη, μὴν ἀργήσῃς,
καὶ κάμε πέτρα τὴν καρδιὰ νὰ μοῦ ξελησμονήσῃς.
Τὴν ἀφορμὴ τςὶ μάννας μου μὴν τήνε πῇς νὰ μάθῃ,
εἶντα 'χα καὶ ξορίστηκα καὶ τέλειωσα στὰ πάθη.
Κύρι μου, 'ς τοῦτα, ποὺ μιλῶ, παρακαλῶ σε ἂ σφάλω,
συμπάθησέ μου, καὶ καημὸ ἔχω πολλὰ μεγάλο·
δὲν εἶμαι γώ, ποὺ τὰ μιλῶ, ἄλλος μοῦ τ' ἀρμηνεύγει,
ἐκεῖνος ὁποὺ τςὶ καρδιὲς πληγώνει καὶ δοξεύγει.

ΠΟΙΗΤΗΣ

Ὡς εἶδεν ὁ Πεζόστρατος πρᾶμα, ποὺ δὲν ὀλπίζει,
ἐμπαίνει 'ς ἄλλο λογισμό, 'ς ἄλλη βουλὴ γυρίζει,
κ' ἐβάλθη πρὶ παρὰ νὰ δῇ ὁ γιός του νὰ μισσέψῃ,
τρόπο πιτήδειο φρόνιμο κι ὄμορφο νὰ γυρέψῃ,
γιὰ νὰ τὸ πῇ τοῦ Βασιλιοῦ, κι ὡς τοῦ φανῇ ἂς τὸ πιάσῃ,
παρὰ νὰ δῇ στὰ γερατειὰ τέτοιον ὑγιὸ νὰ χάσῃ,
καὶ μὲ τὸ σπλάχνος σὰ γονεῖς ἤρχισε νὰ τὸν πιάνῃ,
καὶ νὰ τόνε παρηγορᾷ γιὰ τὸ γνοιανὸ στεφάνι,
λέει του,

ΠΕΖΟΣΤΡΑΤΟΣ

Γιέ μου, ἀπεὶς θωρῶ, κ' εἶσαι σὲ τέτοια κρίσι,
κι ὁ λογισμός, ὁπού βαλες, δὲ θέλει νὰ σ' ἀφήσῃ,

ἐβάλθηκα γιὰ λόγου σου τὸ δὲ μπορῶ νὰ κάμω,
καὶ νὰ γενῶ προξενητὴς στὸν ἄμοιαστό σου γάμο,
κι ἀνὲ μανίσῃ ὁ Βασιλιός, ὡς τοῦ φανῇ ἂς τὸ πιάσῃ,
καὶ τὴ ζωὴ δὲν τὴ ψηφᾷ ἄθρωπος σὰ γεράσῃ.

ΠΟΙΗΤΗΣ

Ὁλόχαρος ἐπόμεινεν ὁ γιός του νὰ γροικήσῃ,
πὼς τοῦ 'ταξεν ὁ κύρις του τὸ γάμο νὰ μιλήσῃ,
περίσσα τοῦ φχαρίστησε, κ' ἐκ τὴ χαράν του κλαίει,
μπλιὸ δὲ μιλεῖ γιὰ μισσεμούς, γιὰ ξενιτειὰ δὲ λέει,
γονατιστὸς τὸν προσκυνᾷ μὲ φρόνεψι καὶ τάξι,
γιατί ξερε ὅλα τὰ πρεπά, πρίχ' ἄλλος τὸν διατάξῃ.
Ἐκείν' ἡ μέρα πέρασε κ' ἡ-ἄλλη ξημερώνει,
κι ὁ κύρις τοῦ Ρωτόκριτου γλυκαίνει καὶ μερώνει,
δὲ θέλει μπλιὸ νὰ καρτερῇ καὶ νά χῃ ὁ γυιός του κρίσι,
κ' ἐβάλθηκεν τὴν προξενειὰ ἐτούτη νὰ μιλήσῃ.
Ἐπῆεν εἰς τοῦ Βασιλιοῦ, νὰ τόνε δικιμάσῃ,
κ' ἐλόγιασεν ἀπὸ μακρὰ μὲ ξόμπλια νὰ τὸν πιάσῃ,
ἀγάλια ἀγάλια ἀρχίνισεν ἀποκοτιὰ νὰ παίρνῃ,
καὶ μιὰν καὶ κι ἄλλη ἀθιβολὴ ἀλλοτινὴ νὰ φέρνῃ,
λέει,

ΠΕΖΟΣΤΡΑΤΟΣ

Τςὶ παλαιοὺς καιρούς, πού 'σα μεγάλ' ἀθρῶποι,
τὰ πλούτη καὶ Βασίλεια ἐκράζουντανε κόποι,
πειδὴ τιμοῦσανε πολλὰ τῆς ἀρετῆς τὴ χάρι
παρὰ τςὶ χῶρες τς ἀφεντιές, τὰ πλούτη, τὸ λογάρι,
κ' ἐσμίγασιν τὰ τέκνα ντως οἱ-Ἀφέντες οἱ μεγάλοι
μὲ τςὶ μικρούς, ὁπού χασι γνῶσι, ἀντρειὰ καὶ κάλλη
Ὅλα τὰ πλούτη κι ἀφεντιὲς σβήνουνε καὶ χαλοῦσι,
καὶ μεταλλάσσουν, κ' οἱ καιροὶ συχνιὰ τὰ καταλοῦσι,

μὰ ἡ γνῶσι κεῖ ποὺ βρίσκεται καὶ τς ἀρετῆς τὰ δῶρα,
    ξάζουν παρὰ βασίλεια παρὰ χωριὰ καὶ χώρα.
Οὐδ᾽ ὁ τροχὸς δὲν ἔχει ἐξά, ὡς θέλει νὰ γυρίσῃ,
    τὴ γνῶσι καὶ τὴν ἀρετὴ ποτὲ νὰ καταλύσῃ·
κ᾽ ἤφερνε ξόμπλια ἀπόμακρα πράματα περασμένα,
    καὶ κατὰ πῶς τοῦ σάζασι τά λεγεν ἕνα ἕνα.
Μὲ τοῦτες τςὶ παραβολὲς ἀγάλια ἀγάλια σώνει
    εἰς τὸ σημάδι τὸ γνοιανό, κ᾽ ἤρχισε νὰ ξαμώνῃ·
ἀποκοτᾷ δυὸ τρεῖς φορὲς νὰ τὸ ξεφανερώσῃ,
    κι ὀπίσω τὸν ἐγιάγερνε κ᾽ ἐκράτειεν τον ἡ γνῶσι.
Στὸ ὕστερον ἐνίκησε ἡ-ἀγάπη τοῦ παιδιοῦ ντου,
    καὶ φανερώνει τὰ χωστά, ὁποὺ χεν εἰς τὸ νοῦν του.
Μὰ ὡς ἐνεχάσκισε νὰ πῇ τὴν προξενειὰ τοῦ γάμου,
    τοῦ λέει ὁ Ρήγας,

ΡΗΓΑΣ

Πήγαινε, καὶ φύγε ἀπὸ κοντά μου.
Πῶς ἐβουλήθης κ᾽ εἶπές το, λωλὲ μισαφορμάρι,
    γυναῖκάν του ὁ Ρώκριτος τὴν Ἀρετὴ νὰ πάρῃ;
Φύγε τὸ γληγορύτερο, καὶ μπλιό σου μὴν πατήσῃς
    εἰς τὴν αὐλὴ τοῦ Παλατιοῦ, καὶ κακοθανατίσῃς·
γιατὶ σὲ βλέπω ἀνήμπορο, γι αὖτος δὲ σὲ ξορίζω,
    μὰ ὁ γιός σου μὴν πατήσῃ μπλιὸ ᾽ς τςὶ τόπους, ὁπ᾽ ὁρίζω·
τέσσερεις μέρες κι ὄχι πλιὰ τοῦ δίδω νὰ μισσέψῃ,
    κ᾽ εἰς ἄλλους τόπους νὰ διαβῇ καὶ μπλιό του νὰ μὴ στρέψῃ,
νὰ μὴν πατήσῃ, ὥστε νὰ ζῶ, στὰ μέρη τὰ δικά μου,
    ἀλλιῶς τοῦ δίδω θάνατο γιὰ χάρισμα τοῦ γάμου·
κ᾽ ἐκεῖνο ποὺ ἀποκότησες κ᾽ εἶπες τούτην τὴν ὥρα,
    μὴ γροικηθῇ, μὴν ἀκουστῇ, ᾽ς ἄλλον ἐπὰ στὴ Χώρα,
καὶ κάμω πρᾶμα εἰς ἐσέ, ὁποὺ νὰ μὴ σ᾽ ἀρέσῃ,
    νὰ τρέμου ὅσοι τ᾽ ἀκούσουνε, κ᾽ ἐκεῖνοι ποὺ τὸ λέσι.

Δὲ θέλω μπλιὸ νὰ σοῦ μιλῶ, στὸ Ρῆγα δὲν τυχαίνει
ἐτόσα νὰ πολυμιλῆ, κι ἀπόβγαλ' τον νὰ πηαίνη.
Μὲ φόβον ὁ Πεζόστρατος μισσεύγει ἐκ τὸ Παλάτι,
κ' ἐτρέμασιν τὰ γόνατα στὰ ζάλα, ποὺ πορπάτει·
ἡ ἐμιλιά ντου χάθηκεν, ἐλίγαν' ἡ πνοή ντου,
κάτω στὸν οὐρανίσκον του ἐσύρθηκε ἡ φωνή ντου,
καὶ μὲ τρομάρα κ' ἐντροπὴ στὸ σπίτιν του γιαγέρνει,
καὶ τὸ μαντᾶτο τὸ πρικὺ εἰς τὸν ὑγιόν του φέρνει.
'Εδέρνετο στὰ γόνατα, κ' ἤσυρνε τὰ μαλλιά ντου,
πὼς ἤσφαλε τ' ἀφέντη ντου ἐδὰ στὰ γερατειά ντου,
λέει του,

ΠΕΖΟΣΤΡΑΤΟΣ

Δὲ σοῦ τό λεγα, ὑγιέ μου, νὰ σκολάσης
τὸ λογισμόν, ὁπού βαλες, κι ἄλλη βουλὴ νὰ πιάσης,
καὶ σὺ ξεπάτησες κ' ἐμὲ 'ς πράματα κομπωμένα,
κι ὠργίστηκέ μου 'Αφέντης μου, καὶ χάνω σε κ' ἐσένα,
ποὺ μέ χεν ἀκριβὸ πολλὰ καὶ συβουλάτορά ντου,
κ' ἐδά χασα τὸ θάρρος του, κ' ἔχω τὴν ὄργιτάν του
κ' εἰς τοῦτο τόσο δὲν πονῶ, μὰ σὺ νὰ μοῦ μακρύνης
νὰ πορπατῆς στὴν ξενιτειά, ὁλότυφλο μ' ἀφίνεις.
Καὶ πότες νὰ σὲ καρτερῶ; πότες νὰ σ' ἀνιμένω;
ὁπού μαι γέροντας πολλά, καὶ γλήγορα ποθαίνω;
πῶς νὰ φανῆ τςὶ μάννας σου ἐδὰ στὰ γερατειά τζι,
ὡσὰν τὴν ἐκατάστεσες, ὑγιέ μου, σφάκελά τζι,
ποὺ τὴν ὁλπίδαν τς εἰς ἐσὲ εἶχεν ἀκουμπισμένη,
κ' ἐδὰ μισσεύγεις καὶ βουβή, ζουγλή, τυφλὴ πομένει.
Εἶντα χα νὰ σ' ἀφουκραστῶ κ' ἤσφαλα ἔτσι περίσσα,
καὶ τά λεγες δὲν ἤδιωξα, μὰ ἀφῆκα καὶ νικῆσα.
Καλὰ τὸ λέει ὁ φρόνιμος, ὁ λόγος πὼς κομπώνει,
κ' ἡ τόση ἀγάπη τοῦ παιδιοῦ τὸν ὁμυαλὸ ζαβώνει.

Ἐθώρουν το τὸ βλάψιμο, κ᾽ ἐμπόρου νὰ τὸ φύγω,
κι ὁ λογισμός σου σκόλαζεν εἰςὲ καιρὸν ὀλίγο,
καὶ γὼ κομπώθηκα εὔκολα ὀγιὰ νὰ σ᾽ ἀφουκροῦμαι,
κ᾽ ἐδά χω ζάλες σκοτεινές, καὶ δὲν κατέχω ποῦ ᾽μαι.
Γεῖς λόγος εἶναι παλαιός, κι ἀληθινὸ τὸν κρίνω,
ὀπ᾽ ἀφουκρᾶται κουζουλοῦ, γίνεται σὰν κ᾽ ἐκεῖνο.
Ἂς εἶχα κάμει ὄξω νοῦ, κι ἂς ἤθελα σ᾽ ἀφήσει,
κι ἂς εἶχες κλάψει μιὰ καὶ δυό, κι ἂς ἤθελες μανίσει·
ἐτοῦτα ὅλα περνοῦσανε, καὶ γλήγορα διαβαῖνα,
μὰ δὰ χαλάστηκες καὶ σύ, κ᾽ ἐχάλασες κ᾽ ἐμένα.

ΠΟΙΗΤΗΣ

Ἤστεκε κι ἀφουκρᾶτονε ὁ γιός τ᾽ ὁ πληγωμένος,
δὲν ἤξερε γὴ ζωντανὸς ἦτο γὴ ἀποθαμμένος.
Πολλὰ μεγάλη καταχνιὰ κι ἀντάρα τὸν πλακώνει,
τὰ μάτια ντου σκοτείνιασε, καὶ τὴν καρδιάν του ζώνει,
ἤτρεμεν ὅλον τὸ κορμί, κ᾽ ἡ δύναμι ντου χάθη,
τὰ μάτια δὲν ἐβλέπασι, τὸ στόμα ἐβουβάθη.
Ποτέ ντου δὲν τὸ λόγιαζεν, ἔτοια φωνὴ ν᾽ ἀκούσῃ,
οὐδὲ μαντᾶτο ἔτσι πρικὺ νἄρθουνε νὰ τοῦ ποῦσι.
Ἀντρειεύγετο ὅσον τὸ μπορεῖ ὀγιὰ τὸν κακομοίρη,
τὸ γέρο τὸν ἀνήμπορο τὸν πρικαμένο κύρι,
κι ἀρχίζει νὰ παρηγορᾷ μὲ σπλάχνος τὸ γονεῖ ντου,
γιὰ τότες δὲν ἐγύρευγε τὴν παίδα τὴ δικήν του,
λέει του,

ΡΩΤΟΚΡΙΤΟΣ

Κύρι μὴ δειλιᾷς, μὴν τρέμῃς μὴ φοβᾶσαι,
καὶ τὰ σοῦ τά πε ὁ Βασιλιὸς μὴ στέκῃς ν᾽ ἀφουκρᾶσαι.

Εἴντα μεγάλον ἦτονε στὴν προξενειὰν ἐτούτη;
καθένας πάντα πεθυμᾷ νά χῃ ἀφεντιὲς καὶ πλούτη·
ὁ κύρις πάντα κι ὁ γονεῖς μὲ προθυμιὰ γυρεύγει,
τὰ τέκνα ᾽ς μεγαλότητες καὶ πλούτη ν᾽ ἀναπεύγῃ,
κι ἀνὲν καὶ τούτη ἡ πεθυμιὰ ἐκίνησεν κ᾽ ἐσένα,
κ᾽ ἐξέτρεχες ὡσὰ γονεῖς νὰ βρῇς καλὸ γιὰ μένα,
εἶντα μεγάλον ἦτονε, κ᾽ εἶντα κακὸν ἐγίνη,
ὁ γιός σου ἂν ἐπεθύμησες ἀφέντης ν᾽ ἀπομείνη;
ἡ μάνιτα τοῦ Βασιλιοῦ εἶναι δίχως θεμέλιο,
μὲ τὸν καιρὸ σκολάζεται, τὸ κλάημα φέρνει γέλιο,
καὶ κάμε μὴν πρικαίνεσαι, καὶ πάω νὰ μακρύνω,
γιὰ νὰ σκολάσῃ ὁ Βασιλιὸς τὸ λογισμὸν ἐκεῖνο,
καὶ κατὰ πῶς θὲς δεῖς καὶ σὺ τὴν ὄχθριτα τοῦ Ρῆγα
πορεύγου, κ᾽ οἱ-ὀλπίδες μου ἀκόμη δὲν ἐφύγα·
κι ἄς τονε ποῦρι τὸν καιρό, κι ἂς πορπατῇ, κι ἂς πηαίνῃ,
κι ἂν ἐκακούργησ᾽ ἡ πληγή, καλὸς γιατρὸς τὴ γιαίνει.

ΠΟΙΗΤΗΣ

Δείχνει πὼς δὲν πρικαίνεται, γιὰ νὰ παρηγορήσῃ
τὸν κύριν του, ποὺ βρίσκεται εἰσὲ μεγάλη κρίσι.
Μὲ ταπεινότητα ζητᾷ συμπάθειο νὰ τοῦ δώσῃ,
ἀπείτις καὶ γιὰ λόγου ντου ἐκόμπωσε τὴ γνῶσι,
κ᾽ ἐπῆεν κ᾽ εἶπε προξενειά, κ᾽ ἐμπῆκε ᾽ς ἔτοια βάρη
γιὰ νὰ τοῦ δώσῃ ἀλάφρωσι καλὴν καρδιὰ νὰ πάρῃ.
Τούτους γιὰ ᾽δὰ ἂς τς ἀφήσωμε τὰ πάθη νὰ μιλοῦσι,
κι ἂς ποῦμε γιὰ τὴν Ἀρετή, ποὺ πῆε γιὰ ν᾽ ἀκούσῃ
εἰς τοῦ κυροῦ τζι ἀθιβολὴ στὴν προξενειὰ ἐκείνη,
γιατί χε πλήσο λογισμὸ κ᾽ ἔγνοια, ποὺ τήνε κρίνει.
Βρίσκει τονε κ᾽ ἐκάθουντο, κ᾽ ἐφαίνουντόν τ᾽ ἡ ζάλη,
κι᾽ ἀκουμπιστὸ στὴ χέραν του ἤκλινε τὸ κεφάλι·

ἡ-᾿Αρετή, πού γνώριζε εἶντα ᾿ν ἡ-ἔγνοια κείνη,
για κόμπωμα πασίχαρη καὶ σπλαχνικούλλα γίνη,
λέει του,

ΑΡΕΤΟΥΣΑ

᾿Αφέντη εἶντά ναι αὐτό, καὶ κάθεσαι γνοιασμένος
βαρόκαρδος καὶ μοναχὸς κι ἀποσυννεφιασμένος;
ἡ γνῶσί σου τὰ βάρητα καὶ λογισμοὺς ἐνίκα,
κ᾿ ἐδὰ εἶντα πρᾶμα ἐγνοιανὸ σοῦ φερε τόση πρίκα;

ΠΟΙΗΤΗΣ

῾Ως ἤκουσε τὰ λόγια τζι ὁ σπλαχνικός τσι κύρις
λέει,

ΡΗΓΑΣ

᾿Αρετοῦσα, κάτεχε πὼς ἦρθ᾿ ὁ νοικοκύρις
ἐκεῖνος, ὁποὺ ρέγομαι νὰ σοῦ τὸν κάμω ταίρι·
γιὰ δέ, παιδί μου, εἶς κουζουλὸς πόσα μπορεῖ νὰ φέρῃ·
γροίκησε μιὰν ἀποκοτιὰ κι ἀδιαντροπιὰ μεγάλη
τοῦ Πεζοστράτη τοῦ λωλοῦ, ποῦρθε ν᾿ ἀναθιβάλῃ,
γιὰ τὸν ὑγιόν του προξενειὰ ἄφοβα νὰ μιλήσῃ,
νὰ μὴ δειλιάσῃ νὰ τὸ πῇ, μὰ νὰ τ᾿ ἀποκοτήσῃ.
Εἰς τὰ καλά μου μ᾿ εὕρηκε, νὰ ζήσῃς, θυγατέρα,
ἀμὴ κακὴ γιὰ λόγου ντου ἦτον ἐτούτ᾿ ἡ μέρα.
Γιὰ δὲ ἕνα γέρο πελελό, ποῦ θέλησε νὰ δράμῃ,
νὰ βουληθῇ μὲ βασιλιὸ συμπεθεριὸ νὰ κάμῃ·
ποῦρ᾿ εἶπά του μέσ᾿ στὴν Αὐλὴ μπλιό ντου νὰ μὴν πατήσῃ,
καὶ νὰ ποβγάλῃ τὸν ὑγιὸ καὶ νὰ τὸν ἐξορίσῃ.
Μὲ βασιλιὸ παντρεύγω σε γλήγορα, θυγατέρα,
κι ὀψὲς ἀργὰς τὴν προξενειὰ τὴ νύκτα μᾶς ἐφέρα·
τοῦτό ναι τ᾿ ᾿Αφεντόπουλλο, ποὺ τὸ Βυζάντι᾿ ὁρίζει,
καὶ κάθε εἷς τὸν ἐπαινᾷ, ὁποὺ τόνε γνωρίζει.

Τοῦτό ναι, ὁποὺ τοῦ δωκεν ἡ μάννα σου στὴ χέρα
τὸν ὁμορφότατον ἀθὸ ἐκείνην τὴν ἡμέρα,
κι ὁποὺ μὲ τόσες ἔπαρσες καὶ μ' ἀφεντιὰ μεγάλη
στὴ Χώραν ἦρθε, κ' ἴσα ντου δὲν ἦσανε οἱ-ἄλλοι,
καὶ μετ' αὐτόν ἐλόγιασα γάμο νὰ ξετελειώσω,
ταίριν του καὶ γυναῖκά ντου γλήγορα νὰ σὲ δώσω.
Δὲν εἶν καιρὸς νὰ σὲ κρατῶ, μὰ δὰ ποὺ ζοῦμεν ὅλοι,
νὰ τὴ χαροῦμε, μάννα μου, τοῦ γάμου σου τὴ σκόλη.

ΠΟΙΗΤΗΣ

Τό κουσεν εἶντ' ἀπόφασι τοῦ Πεζοστράτη δόθη,
μεγάλο πρᾶμα ἦτονε τὸ πῶς δὲν ἐλιγώθη·
ἀπιλογιὰ ἐκ τὸ στόμα τζι οὐδὲ μιλιὰ δὲ βγαίνει,
μὰ δείχνει πῶς ἡ-ἐντροπὴ τὴν κάνει καὶ σωπαίνει,
καὶ μὴ μπορῶντας νὰ γροικᾷ, κ' ἐπλάνταν' ἡ καρδιά τζι,
βρίσκει ἀφορμὴ κ' ἐμίσσεψε, πάει στὴν κάμεράν τςι.
᾿Αγκουσεμένη βρίσκουντο πολλὰ τὴν ὥρα κείνη,
παρηγοριὰν ἐνίμενε νὰ βρῇ ἐκ τὴ Φροσύνη·
σκύφτει περιλαμπάνει την, κ' ἐστάθηκεν ὀμπρός τςι,
καὶ μὲ τὰ δάκρυα τὰ συχνιὰ βρέχει τὸ πρόσωπον τςι,
κ' ἐκεῖ ποὺ κατεβαίνασιν ἦσαν τοῦ ἡλιοῦ ἀκτῖνα·
μαργαριτάρια φαίνουνταν ὅλα τὰ δάκρυα κεῖνα.
Βουλὴ τήνε παρακαλεῖ γλήγορα νὰ τῆς δώσῃ,
μὴν τὴν ἀφήσῃ νὰ χαθῇ κι' ἄδικα νὰ τελειώσῃ.
Τὸν Πεζοστράτη ὁ κύρις της ἤδιωξ' ἐκ τὸ Παλάτι,
κ' ἔτοιο μαντᾶτο ξαφνικὸ βλάφτει τη καὶ φυρᾷ τη,
καὶ τ' ἄλλο πλιὰ χερότερο ὁποὺ βαθιὰ τς ἀγγίζει,
γιατὶ καὶ τὸ Ρωτόκριτο πολλὰ μακρὰ ξορίζει,
κι ἀπὸ Ρηγάδω προξενειὰ τοὖρθε τὴν ὥρα τούτη,
κ' ἐλίξεψε στὴν ἀφεντιὰ καὶ στὰ μεγάλα πλούτη,

κ' ἤβαλε μέσ' στὸ λογισμὸ τὸ γάμο νὰ τελειώση,
τοῦ Ρῆγα τοῦ Βυζάντιου νύφη νὰ τήνε δώση,
καὶ τὴ βουλήν της πεθυμᾷ, κι ἁρμήνεμα γυρεύγει,
μ' ὅλο ποὺ ἡ-ἀγάπη της κι ὁ πόθος τς ἁρμηνεύγει,
γιατὶ δὲ θέλει μοναχὴ νὰ κάμῃ τά χει ὁ νοῦς τςι,
μὰ γύρευγε κι ἀλλοῦ βουλὴ στ' ἄκουσε τοῦ κυροῦ τσι.
Ἡ Νένα 'ς τοῦτα, ποὺ γροικᾷ, χαρὰ καὶ πρίκαν ἔχει,
κ' ἤδωκε γνωστικὴ βουλὴ 'ς ἐκεῖνο ποὺ κατέχει.
Εἶχε χαρά, γιατὶ γροικᾷ κι ὁ Ρῆγας νὰ ξορίσῃ
ἐβάλθη τὸ Ρωτόκριτο, κ' ἔχ' ἡ φωτιὰ νὰ σβήσῃ.
Καὶ πάλι νὰ τήνε θωρῇ σὰν ξεπεριωρισμένη,
ἐτούτη ἡ-ἔγνοια τὴ φτωχὴ πολλὰ τήνε βαραίνει,
λέει της·

NENA

Θυγατέρα μου, πειδὴ ὁ καιρὸς δὲ σάζει,
κι ὁ κύρις σου σὲ παντρειὰ μ' ἄλλο σὲ λογαριάζει,
ἄς τονε τὸ Ρωτόκριτο, διῶξε τὴν ἔγνοια τούτη,
νὰ μπῇς κερὰ στοὶς ἀφεντιὲς κ' εἰς τὰ μεγάλα πλούτη,
ὡσὰ σοῦ πρέπει νὰ γενῇς καὶ πλιότερα μεγάλη,
μὴν πὰ νὰ χαμοκυλιστοῦ μιᾶς Ρηγοπούλλας κάλλη·
τὸ πρᾶμα πού χει δυσκολιές, τὸ πρᾶμα ποὺ δὲ μοιάζει,
ὁπού χει γνῶσι ἂς τὸ θωρῇ, κι' ὀμπρὸς ἂς τὸ λογιάζῃ·
ὀντὲ σοῦ δίδουν τςὶ βουλὲς προθυμερὰ τςι πιάνε,
κι ὅποια πληγώθη στὴν τιμήν, ποτέ ντης δὲν ἐγιάνε.
Ἀπὸ τὴν πρώτη ὅ τι λεγα ἂς τά θελες θυμᾶσαι,
καὶ τςὶ βουλές μου τςὶ καλές, ἂς εἶχες ἀφουκρᾶσαι·
μὰ ἂς εἶν ὅ τι δὲν ἤκαμες κάμε τὸ δά, παιδί μου,
ἄς τονε τὸ Ρωτόκριτο καὶ πιάσε τὴ βουλή μου,
διῶξέ την τὴν ἀγάπην του, δὲν εἶν αὐτὸς γιὰ σένα,
καὶ μὴ θυμᾶσαι ὁλότελα τά χετε μιλημένα.

Ἂν ἔν κ᾿ ἐμίλησες, Κερά, ποῦρ᾿ ἄλλο δὲν ἐγίνη
    κι ὁ ἄνεμος ἐπῆρέν την τὴν ἐμιλιὰν ἐκείνη.
Αὐτὸς δὲ θέλει πεῖ ποτέ, γιατί ναι δουλευτής σου,
    λόγον κιανένα ἄσκημο, νὰ βλάψη τὴν τιμή σου.
Σὰ δοῦλος θέλει σὲ θωρεῖ, κι ὄντε σ᾿ ἀνεντρανίση,
    δὲ θέλει πάρει ἀποκοτιὰ ποτὲ νὰ σοῦ μιλήση.
Σὰ διώξης τὴν ἀγάπην του, καὶ σὰν τοῦ λησμονήσης,
    καὶ σὰ φυσήξης τὸ κερί, ὁπού ψες, νὰ τὸ σβήσης,
καὶ δῆ το καὶ γνωρίση το, πὼς εἶναι στὸ σκοτείδι,
    χάνει τς ὀλπίδες, ὁποὺ ἐδὰ ὁ Ἔρωτας τοῦ δίδει,
κ᾿ ἐκ τςὶ κακούς του λογισμοὺς καὶ πείραξες ἐβγαίνει,
    κι ὡσὰν καὶ πρῶτας δουλευτὴς τοῦ Παλατιοῦ πομένει,
καὶ θέλει βρεῖ νὰ παντρευτῇ ᾿ς τόπο, ποὺ νὰ τοῦ μοιάζῃ,
    κ᾿ ἐκεῖνα ποὺ μιλήσετε, ποτὲ νὰ μὴ λογιάζῃ.
Σὰν κοπελλιά σφαλες κ᾿ ἐσύ, κ᾿ ἐβάλθης νὰ μιλήσης
    τοῦ Ρώκριτου, μὰ σάζεται τὸ σφάλμα σὰν τ᾿ ἀφήσης,
μόνο μὴν πάῃ παραμπρὸς τὸ σφάλμα τὸ δικό σου,
    κι ἂν ἤπεσες, παιδάκι μου, γείρου γοργό, σηκώσου.
Λίγο ἂν ἀνεμουρδώθηκε τὸ ροῦχο, πάστρεψέ το,
    τὸ πρᾶμα, ὁποὺ δάνεισες, γιάγειρε κ᾿ ἔπαρέ το·
κι ἂ σοῦ πονῇ ν᾿ ἀπαρνηθῇς τὸν πόθο καὶ βαραίνης,
    λόγιασε τὰ καλύτερα, Κερά μου, ποὺ κερδαίνεις·
διώχνεις τὴ στράτα τὴν κακή, δρόμο καθάριο πιάνεις,
    πολλὰ μεγάλην ἀλλαξὰ καὶ παινεμένη κάνεις,
διαλέγεις πλούτη κι ἀφεντιές, καὶ δὲν ψηφᾷς τὰ λίγα,
    κι ἀφίνεις ἕνα δουλευτή, καὶ παίρνεις ἕνα Ρῆγα.

ΠΟΙΗΤΗΣ

Τοῦτα τ᾿ ἀκούει ἡ-᾿Αρετὴ καὶ σεῖ τὴν κεφαλήν τςι,
    καὶ λέει, κεῖνο ποὺ γροικᾷ, κάνει το μοναχή τζι,

καὶ τςὶ Φροσύνης τὴ βουλὴ μπλιὸ δὲν τήνε γυρεύγει,
τὸν Ἔρωτα ᾽χει δάσκαλο, κ᾽ ἐκεῖνος τς ἀρμηνεύγει,
καὶ δίχως ἄλλο βάλθηκε βαθιὰ νὰ θεμελιώσῃ
τὸν πόθο τζι, κι ὅ τι γραψε δὲ θέλει μπλιὸ νὰ λειώσῃ,
λέει,

ΑΡΕΤΟΥΣΑ

Τὸ γράμμα στὴν καρδιὰ εἶναι δίχως μελάνι,
καὶ δὲ μπορεῖ μπλιὸ νὰ λειωθῇ παρὰ σὰν ἀποθάνῃ,
κι ἀπόψε ν᾽ ἀρραβωνιαστῶ βούλομαι μετὰ κεῖνο,
νά ᾽ν ἄντρας μου καὶ ταίρι μου, κι ἄλλης δὲν τὸν ἀφίνω,
κι ὅρκο φρικτὸ ν᾽ ἀμνόξωμε, καὶ πάντα νὰ κρατοῦμε
τὸν πόθο μας ἀμάλαγο, ὅ τι καιρὸν κι ἃ ζοῦμε,
καὶ τοῦ κυροῦ μου νὰ τὸ πῶ, σὲ παντρειὰ ἃ μὲ σφίξῃ,
πῶς μ᾽ ἄλλον ἄντρα δὲ μπορεῖ, δὲ μοιάζει νὰ μὲ σμίξῃ,
γιατὶ ἤταξα τοῦ Ρώκριτου σύντροφο νὰ τὸν κάμω,
καὶ χίλιοι χρόνοι ἀνὲ διαβοῦ, μ᾽ ἄλλο δὲν κάνω γάμο,
κι ἂς εἶν κι ἀλάργο ἀπὸ δεπά, κι ἂς εἶναι κ᾽ εἰς τὰ ξένα,
ἐγὼ νά μαι γιὰ λόγου ντου, κ᾽ ἐκεῖνος ὀγιὰ μένα,
καὶ δὲ λογιάζω ἀπονιὰ νὰ βρῶ ἔτοια τοῦ κυροῦ μου,
νὰ θὲ νὰ δώσῃ θάνατο ἄδικα τοῦ κορμιοῦ μου·
πάλι ἂν τὸ κάμῃ ἡ γνώμη ντου, καὶ θὲ νὰ μ᾽ ἀποθάνῃ,
ἐγὼ καλλιά χω θάνατο παρὰ στανιὸ στεφάνι.

ΠΟΙΗΤΗΣ

Τοῦτα τὰ λόγια τὰ γνοιανὰ τὰ πλιὰ βαρὰ ἀπὸ τ᾽ ἄλλα
τὴ Νένα ᾽ς ἄλλους λογισμοὺς βαρύτερους ἐβάλα,
κ᾽ ἐχάθηκε τὸ αἷμά ντης, τὸ φῶς τῶν ἀμματιῶν της,
καὶ τοῦ νεκροῦ τὰ πάχνισμα εἶχεν τὸ πρόσωπόν της.

Ἤτρεμεν ὅλο τὸ κορμί, κ᾽ ἡ δύναμί τζι χάθη
λογιάζοντας τὰ βάσανα καὶ τς Ἀρετῆς τὰ πάθη,
λέει τσι,

NENA

Εἶντά ᾽ναι τὰ μιλεῖς, ἐσύ σαι ποῦρι γὴ ἄλλη;
καὶ ποῦ βρες τὴν ἀδιαντροπιά, ὁπού χεις τὴ μεγάλη;
καὶ μελετᾷς ἔτοιας λογῆς τοῦ Ῥῆγα νὰ μιλήσῃς;
πῶς ἔχεις γλῶσσα νὰ τὸ πῇς, καρδιὰ ν᾽ ἀποκοτήσῃς;
καὶ ποῦ ᾽ν ἡ τάξι σου, Ἀρετή, κ᾽ ἀφῆκές την κ᾽ ἐχάθη,
κ᾽ ἐψυγομαραθήκασι τῆς εὐγενειᾶς σου τ᾽ ἄθη;
Τό χες γροικήσει ἄλλη νὰ πῇ λόγο γιὰ πόθου ὀδύνη,
ἡ ὄψι σου κοκκίνιζε, κ᾽ ἤξαφτε σὰν καμίνι,
κ᾽ εἶχες τὸν Ἔρωτα ὀχθρό, κ᾽ ἐμίσας τον περίσσα,
κ᾽ ἐδά, Ἀρετή μου, πράματα ἄφαντα σ᾽ ἐνικῆσα.
Ἐγὼ βουλὴ οὐδὲ θέλημα ποτὲ δὲ θέλω δώσει,
εἰς τὴν τιμὴ ᾽νοὺς Βασιλιοῦ γεῖς δουλευτὴς ν᾽ ἁπλώσῃ,
νὰ δῇ τέτοιο ἀνεπόλπιστο ἐδὰ στὰ γερατειά ντου,
νά ᾽ν ἄντρας σ᾽ ὁ Ῥωτόκριτος, ὁπού ᾽σαι σὺ κερά ντου.
Πῶς νὰ τὸ συβαστῶ, Ἀρετή, καὶ θέλημα νὰ βάλω,
καὶ νὰ σ᾽ ἀμπώσω νὰ χαθῇς ᾽ς ἔτοιο γκρεμνὸ μεγάλο;
τὰ πάθη σου θὲ νά ᾽ν πολλὰ μὲ τὸν καλό σου κύρι,
ἂν ἔν κ᾽ εἰς ἔτοιο κάμωμα τὸ ριζικὸ σὲ σύρῃ.
Κι ἀπάνω ᾽ς ὅλα κάτεχε, κι ὁ Ῥῆγας θανατώνει
αὐτόνο, καὶ τὸν κύριν του σὰν πίβουλο ζυγώνει,
κι ὅ τι κι ἂν ἔχου χάνουν τα, τὸ σπίτιν τως ἐρμίζει,
ἃ σοῦ γροικήσῃ νὰ τοῦ πῇς πρᾶμα, ποὺ δὲν ὀλπίζει·
κι ὅπου κι ἂν πὰ νὰ ξοριστῇ, πέμπει νὰ τὸν ξεδράμῃ,
νὰ τὸν εὑρῇ, κι ἀπάνω ντου κρίσι πρικειὰ νὰ κάμῃ.
Ἄλλαξε, θυγατέρα μου, τὸ λογισμὸν αὐτεῖνο,
γὴ ἐγὼ μακραίνω ἀποδεπὰ καὶ μοναχὴ σ᾽ ἀφίνω.

Δὲ θέλω κι ἄθρωπος νὰ πῆ εἰςὲ καιρὸν κιανένα,
πὼς εἰς ἐτοῦτα μιὰ βουλὴ ἤμουνε μετὰ σένα.
Ἀνάθεμα ἔτοια ὄρεξι, κακὴ ὥρα 'ς ἔτοια γνώμη,
τόσα δὲν τὰ βαρέθηκες τὰ βάσανά σου ἀκόμη;
νὰ διώξῃς ἔτοιο λογισμὸ νὰ φύγῃ ἀπὸ κοντά σου,
κι ὁ νοῦς σου νὰ περμαζωκτῆ νἀρθοῦν τὰ λογικά σου;
Ἄς τονε τὸ Ρωτόκριτο, μὴν τὸν ἀναθιβάνῃς,
συνήφερε, παιδάκι μου, καὶ 'δὲ καλὰ εἶντα κάνεις.
Ἡ-ὀλπίδα μ' ἔτοια πεθυμιὰ βλέπε μὴ σὲ κομπώσῃ,
νὰ γελαστῇς νὰ ντροπιαστῇς, μ' ἂς σοῦ βουηθήσῃ ἡ γνῶσι.
Καλὰ τὸ λὲν οἱ φρόνιμοι καὶ τςὶ γυναῖκες ψέγου,
γιατὶ ὅλο τὰ χερότερα καὶ τὰ κακὰ γυρεύγου,
καὶ δίχως γνῶσι τςὶ κρατοῦ, καὶ πελελὲς τςὶ κρίνου,
γιατὶ διαλέγουν τὸ κακό, καὶ τὸ καλὸν ἀφίνου.
Καὶ τοῦτο βλέπω φανερὰ σήμερον εἰς ἐσένα,
τὰ τιμημένα δὲν ψηφᾷς, μὰ θὲς τὰ ντροπιασμένα.
Τὸ πρᾶμα πού 'ναι σὰν ἀσκιά, κι ὡσὰν ἀθὸς διαβαίνει,
κι ὡσὰν τὸν ἄνεμο σκορπᾷ, κι ὡσὰν τὰ νέφη πηαίνει,
ἐρρέκτηκες κ' ἐδιάλεξες, προσερινὰ ξετρέχεις,
κ' εἰς τὰ παντοτινὰ θωρῶ καὶ λίγην ἔγνοιαν ἔχεις,
καὶ θὲς ν' ἀφήσῃς ἐντροπὴν εἰς τὰ Ρηγᾶτα μέσα·
'ς ἔτοιες δουλειὲς ἀνάθεμα 'ς ἐκείνους, ὁποὺ φταῖσα.
Παιδάκι μου, ὅποιες στὴν τιμὴ ἔτοι' ἀσκημάδι βάνου,
σαπούνια δὲν τὰ πλύνουσι, μηδὲ νερὰ τὰ βγάνου.

ΠΟΙΗΤΗΣ

Ἤλεγ' ἡ Νένα, διάτασσε, λογαριασμοὺς τς' ἐμίλειε,
κ' εἶχέν την στὴν ἀγκάλην τςι, κλαίοντας τὴν ἐφίλειε,
κ' ἤπασκεν ὅσον τὸ μπορεῖ τὸν νοῦν τςι ν' ἀλαφρώσῃ,
κι ὁ λογισμός, ὁπού βαλε νὰ μὴν τήνε κομπώσῃ·

ὅσον τς ἐμίλειε ἀγρίευγε, καὶ λέει πρὸς τὴ Νένα,

ΑΡΕΤΟΥΣΑ

Ἐτοῦτα δὲν τ᾿ ἀνίμενα νὰ μοῦ τὰ πῇς ἐμένα·
μὰ τὰ κανάκια τὰ πολλὰ θωρῶ, πὼς ἐδιαβῆκα,
κ᾿ οἱ σπλαχνικὲς ἀναθροφὲς ἐξελησμονηστῆκα,
ποὺ μέ βλεπες νὰ κοιμηθῶ καὶ πάλι νὰ ξυπνήσω,
κ᾿ ἐδὰ μοῦ λέγεις, Ἀρετή, μισσεύγω νὰ σ᾿ ἀφήσω·
γιατὶ θωρεῖς κι ἀγάπησα, ὡσὰν τὸ κάμαν κι ἄλλες
πλιὰ παρὰ μένα φρόνιμες πλιὰ ἄξες καὶ πλιὰ μεγάλες.
Θωρεῖς κι ὁ πόθος εἶν πολύς, κ᾿ ἡ παιδωμή ᾿ναι τόση,
ποὺ μοῦ σκοτείνιασε τὸ νοῦ, καὶ μπλιὸ δὲν ἔχω γνῶσι·
καὶ σὰ μοῦ πῆρε τὴν ἐξά, ποιὲς δύναμες μποροῦσι,
καὶ ποιᾶς γυναῖκας ἀντρειὲς νὰ τόνε πολεμοῦσι;
Ἐγώ ᾿χα τοὶς ὀλπίδες μου καὶ θάρρη μου ᾿ς ἐσένα,
γλυκιὰ βοτάνια νὰ μοῦ βρῇς, νὰ μὲ γιατρέψῃς, Νένα,
καὶ σὺ θωρῶ μὲ τὴ φωτιὰ καὶ σίδερο γυρεύγεις
νὰ κακουργήσῃς τὴν πληγή, καὶ νὰ τὴν ξαγριεύγῃς·
γιατί ᾿ν ἡ σάρκα ζωντανή, κι ὡς σμίξῃ μετ᾿ αὐτάνα,
μὲ θανατώνεις τὴ φτωχή, σὰν κι ἄλλες, ποὺ ποθάνα.
Πῶς νὰ τὴ διώξω τὴ φιλιά, κ᾿ ἐκεῖνο νὰ μὲ γιάνῃ;
ἄθρωπος ἀνημπόρετο πρᾶμα ποτὲ δὲν κάνει,
κ᾿ εἰς τὴ φιλιά, ποὺ βρίσκομαι, καὶ στέκω ν᾿ ἀφορμίσω,
δὲν εἶναι τοῦτο γιατρικὸ νὰ λὲς νὰ τὴν ἀφήσω.
Θωρῶ σε, πὼς πλιὰ παρὰ μὲ τρομάσσεις καὶ φοβᾶσαι,
γιατὶ δειλιᾷς τὸ θάνατο, σήμερο μ᾿ ἀπαρνᾶσαι.
Τὰ πάθη, ποὺ σοῦ μίλησα, ᾿ς φόβο πολὺ σ᾿ ἐβάλα,
κ᾿ ἐχάσες τὴν ἀναθροφὴ καὶ τῶ βυζῶ τὸ γάλα,
κι ὅ τ᾿ ἤλεγες κι ὅ τ᾿ ἤτασσες ἀλλότες, ἐπεράσα,
τς ὀλπίδες πού ᾿χα πρὸς ἐσέ, ὅλες ἐδὰ τς ἐχάσα·

κι ἂς εἶχες εἶπαι μετὰ μὲ σὲ μιὰ βουλὴν ὁμάδι,
　　κι ἂς μᾶςε δώσου θάνατο, κι ἂς πάμεν εἰς τὸν ᾅδη.
Ἐγώ 'μαι νιὰ καὶ κοπελλιά, καὶ πάλι δὲ φοβοῦμαι,
　　καὶ γιὰ θανάτους ἑκατὸ τὸν πόθο δὲν ἀρνοῦμαι,
καὶ σύ, Φροσύνη, πού 'σαι γρὰ γυναῖκα τοῦ καιροῦ σου,
　　φοβᾶσαι τόσο καὶ δειλιᾷς, κ' εἶσαι ὄξω ἀπὸ τὸ νοῦ σου,
νὰ μὴν τὸ μάθῃ ὁ κύρις μου νὰ πὰ νὰ σοῦ μανίσῃ;
　　ἂ σ' εἶχε δείρει μιὰ καὶ δυό, πάλ' ἤθελε σ' ἀφήσει.
Μὰ σὰ μὲ χάσῃς θέλεις πεῖ, ὤφρου, γιὰ λίγο πρᾶμα
　　τὰ λόγια τὰ διατάματα πόσο κακὸν ἐκάμα·
ἐχάσα τη τὴν κορασὰ τὴ μονοθυγατέρα,
　　οἱ-ἀρμηνειὲς κ' οἱ μάντιτες σὲ τοῦτα τὴν ἐφέρα,
καὶ θὲς μὲ μυριολυπηθῇ, καὶ θὲς ἀναστενάζει,
　　τὸ κάρβουνό μου στὴν καρδιὰ πάντα σοῦ θέλει βράζει·
κι αὐτὸ τὸ στῆθος ποὺ πολλὰ μ' εἶχε κανακεμένη,
　　τὸ θέλεις δέρνει νὰ πονῇς, νὰ λές, «Ὀϊμὲ ἡ καημένη»·
καὶ τὰ βυζά, ποὺ σπλαχνικὰ μοῦ δίδασιν τὸ γάλα,
　　θὲς τζαγκουρνίζει, σὰ μὲ δῇς, στὸ μνῆμα πὼς μ' ἐβάλα·
τὰ μάτια σου, ποὺ χαίρουνταν πολλὰ κι ἀναγαλλιοῦσα,
　　καὶ δεῖχναν τὴν ἀγάπην τως πάντ' ὄντε μὲ θωροῦσα,
νὰ τρέχου δάκρυα ποταμό, νὰ καίγουν τὴν καρδιά σου,
　　στὸ σ' εὖρεν ἀνεπόλπιστον ἐδὰ στὰ γερατειά σου,
καὶ νὰ στραφοῦ νὰ μὴ μὲ δοῦ, κι ὁ τόπος ν' ἀπομείνῃ,
　　ποὺ κείτουμου, ποὺ κάθουμου μὲ σέ, μάννα Φροσύνη.
Πῶς τὸ βαστᾷς, καὶ πῶς τὸ θές, κ' ἡ ψή σου πῶς τὸ κάνει,
　　ν' ἀφήσῃς ἔτοιο σπλαχνικὸ παιδί σου ν' ἀποθάνῃ;
καὶ τόσο αὐτήν' ἡ-ὄρεξι μὴν ἤθελε μανίσει,
　　καὶ λόγια τῆς παρηγοριᾶς ἂς εἶχες μοῦ μιλήσει,
κι ἂς τό 'χες συβαστῇ καὶ σὺ ὅ τ' ἤβαλα στὸ νοῦ μου,
　　καὶ μὴ σὲ κάμῃ ἔτσ' ἄσπλαχνη ὁ φόβος τοῦ κυροῦ μου·

κι ἂν εἶχες μπῆ σὲ κίντυνα κ' εἰς βάσανα γιὰ μένα,
ἂς εἶχες ἔχει ἀπομονὴ ὡσὰν καλή μου Νένα.
Φίλος γιὰ φίλον εἴδαμε νὰ πέση ν' ἀποθάνη,
καὶ τοῦτά 'ναι τὰ πωρικά, δποὺ ἡ· ἀγάπη κάνει,
κ' ἐγώ, ποὺ σοῦ 'μαι φίλαινα καὶ τέκνο στὴν ἀγάπη,
δγιὰ τὸ φόβο τῆς ἀσκιᾶς ὁ νοῦς σου παρατράπη;
καὶ τάχα ξαναγίνηκε σὲ κάθε πρᾶμ' ἡ φύσι,
κ' ἐκεῖνα ποὺ ξετέλειωσε θὲ νὰ τὰ καταλύση;
Ποιὸς εἰς τὸν κόσμο φάνηκε, κι ἀγάπη δὲν κατέχει;
ποιὸς δὲν τὴν ἐδικίμασε; ποιὸς δὲν τήνε ξετρέχει;
ὄχ' οἱ ἀθρῶποι μοναχά, πού 'χου μιλιὰ καὶ γνῶσι,
τρέχου σὲ τοῦτο τὸ δεντρὸ τς ἀγάπης γιὰ νὰ τρώσι·
πέτρες, δεντρὰ καὶ σίδερα καὶ ζὰ στὴν Οἰκουμένη
ὅλα γνωρίζουν καὶ γροικοῦ τὸν πέθο πῶς τὰ γιαίνει,
κ' ἕνα μὲ τ' ἄλλο τὴ φιλιὰ κι ἀγάπη λογαριάζει,
κι ὅλα ἀγαποῦν καὶ πεθυμοῦ τὸ πρᾶμα, ποὺ ταιριάζει.
Μὰ ὅλα γιὰ μένα σφάλασι, καὶ πάσιν ἄνω κάτω,
γιὰ μὲ ξαναγεννήθηκεν ἡ φύσι τῶν πραμάτω.

ΠΟΙΗΤΗΣ

Τοῦτα λεγεν ἡ-'Αρετὴ σὰν ὄξω ἀπὸ τὸ νοῦν τσι,
καὶ θάνατον ἐκτάσσουντο νὰ δώση τοῦ κορμιοῦ τζι.
'Εγνώρισεν ἡ Νένα τζι 'ς εἰντά 'τονε φερμένη,
τὸ διάταμα ἐσκόλασε, τ' ἀρμήνεμα σωπαίνει.
Τὰ δυνατὰ ἁπαλύνασι, τ' ἀνήμπορα μπορέσα,
κ' ἐχάσαν οἱ λογαριασμοί, τὰ σφάλματα κερδαῖσα·
τὴ γνώμη καὶ τὴν ὄρεξι πάραυτας τὴν ἀλλάσσει,
καὶ τὸ παιδίν της καὶ κερὰ δὲ θέλει νὰ τὸ χάση.
Καλὰ τὸ λέει ὁ φρόνιμος, ὀπ' ὅλα τὰ λογιάζει,
ὁ πόνος ὁ βαρύτερος τὸν ἀλαφρὸ σκολάζει,

τὸν πλιὰ μικρότερο γκρεμνὸ νὰ κατεβῇ γυρεύγει,
δὲ θέλει μπλιὸ νὰ τῆς μιλῇ καὶ νὰ τήνε παιδεύγῃ,
θωρεῖ κ᾽ ἐσήκωνεν ὁ νοῦς, κ' ἐθάμπωνε τὸ φῶς της,
πολλὰ τὴν ἐφοβήθηκε μὴν ξεψυχήσῃ ὀμπρός της,
λέει, «Τὰ πράματα ὁ καιρὸς γλυκαίνει κι ἀλἀφραίνει,
τὸ θάνατο μηδὲ γιατρὸς μηδὲ χορτάρι γιαίνει·
ἐκεῖνος εἶν ἀγιάτρευτος, κι ὁ κύκλος ὡς γυρίσῃ,
δὲν ἠμπορεῖ ποτὲ νεκρὸ στὸ λάκκο νὰ βουηθήσῃ·
στ' ἄλλα ποὺ φέρνουν οἱ καιροί, μάχες, γὴ πόθου ὀδύνη,
γυρίζει ὁ πόθος 'ς ὄργιτα, κ' ἡ μάχη 'ς καλωσύνη·
συχνιὰ ὅλα μεταλλάσσουνται καὶ τὰ βαρὰ ἀλαφραίνου,
ἀμ᾽ ὄντεν ἔρθῃ ὁ θάνατος σκολάζουν καὶ σωπαίνου.»
Τοῦτα λεγε ἀπὸ μέσα τζι, κ᾽ ἐβάλθη νὰ βουηθήσῃ
τῆς Ἀρετῆς, κι ὅσο μπορεῖ νὰ τὴν παρηγορήσῃ.
λέει της,

ΦΡΟΣΥΝΗ

Θυγατέρα μου, πειδή βαλες στὸ νοῦ σου
νὰ κάμῃς ἔτοιο βλάψιμο κι ἄδικο τοῦ κορμιοῦ σου,
κ᾽ ἔτσι καλὰ θεμέλιωσε μέσα στὸ λογισμό σου
ἀπόψε ν᾽ ἀρραβωνιαστῇς μ' ἕνα μικρότερό σου,
κ᾽ εἰς ἀφορμάγρα ὁ λογισμὸς σέ φερε, θυγατέρα,
καὶ πλιὰ παρὰ ποτὲ δειλιῶ ἐτούτην τὴν ἡμέρα,
μὴν πὰ νὰ πάρῃς θάνατο, καὶ χάσῃς τὴ ζωή σου,
καὶ μ᾽ ἔτοιο τέλος ἄσκημο μαυρίσῃς τὸ κορμί σου,
χάσῃς τὸν κόσμον ἄδικα μ᾽ ἔτοιας λογῆς ψεγάδι,
καὶ πάῃς μὲ πολλὴ ντροπὴ πολλὰ ἄσκημη στὸν ᾅδη,
δὲ θέλω νὰ σ᾽ ἀπαρνηθῶ, μὰ θὲ νὰ σοῦ βουηθήσω,
καὶ πεθυμῶ ἀπὸ λόγου σου καὶ πέ μου νὰ γροικήσω,
μὲ εἶντα μόδο βούλεσαι, κι ὁ νοῦς σου πῶς τὸ δίδει,
Κερά μου, ν᾽ ἀρραβωνιαστῇς νὰ δώσῃς δακτυλίδι.

Βλέπεσε μὴν τὸ βουληθῇς, βλέπεσε μὴ θελήσῃς,
πέτρες νὰ βγάλῃς γιὰ νὰ μπῇ, νὰ πὰ νὰ μ᾽ ἀφορμίσῃς·
δὲ θέλω τοῦτο νὰ γενῇ καλλιά χω νὰ μὲ σφάξῃς·
ἂς στέκῃ ἀπόξω, μίλειε του τὸ θέλεις νὰ τοῦ τάξῃς,
κ᾽ ἐκεῖνος πάλι ἂς σοῦ μιλῇ, καὶ στέκε σὺ ἀπομέσα,
καὶ δέσετε τὸν πόθο σας, σὰν κι ἄλλοι τὸν ἐδέσα·
κι ἂς πορπατῇ ἔτσ᾽ ὁ καιρός, κι ὁ κύκλος θέλ᾽ ἀλλάξει,
μὲ τὸν καιρὸ ὅλα τὰ νικᾷ ἡ φρόνεψι κ᾽ ἡ τάξι.

ΠΟΙΗΤΗΣ

Ποτέ της μεγαλύτερη χαρὰν ἡ-᾽Αρετοῦσα.
δὲν εἶδε, μηδὲ πλιὰ γλυκειὰ φωνὴ τ᾽ αὐτιά τζ ἀκοῦσα,
καὶ τρέχει κι ἀγκαλιάζεται, γλυκοφιλεῖ τὴ Νένα,
κ᾽ ἐκ τὴ χαρὰ στ᾽ ἀμμάτια τζι τὰ δάκρυα κατεβαῖνα,
λέει τςι,

ΑΡΕΤΟΥΣΑ

Αὐτοὺς τςὶ λογισμοὺς ὁ νοῦς σου μὴν τςὶ βάλῃ,
κ᾽ ἐμᾶς ἡ χέρα μας ποτὲ πέτρα κιαμιὰ νὰ βγάλῃ
οὐδὲ μεγάλη οὐδὲ μικρή, ἀσβέστη οὐδὲ χῶμα,
καὶ τοῦτο τ᾽ ἀρραβώνιασμα γίνεται μὲ τὸ στόμα·
καὶ δίχως νὰ μοῦ τό ᾽χες ᾽πεῖ, δὲν τό κανα ποτέ μου,
καλλιά παιρνα τὸ θάνατο, Νένα, καὶ πίστεψέ μου,
κ᾽ ἐκεῖ θὲς εἶσται μετὰ μέ, δεῖς θὲς τὸ θὲ νά κάμω,
σὰ μάννα καὶ μαρτύρισσα νά σαι καὶ σὺ στὸ γάμο.

ΠΟΙΗΤΗΣ

Πολλὰ πεθύμα ἡ-᾽Αρετὴ ἡμέρα νὰ βραδειάσῃ,
καὶ νἄρθῃ ἡ νύκτα νὰ τσὶ βρῇ τὸ γάμο νὰ συβάσῃ.
Ἔτσι καὶ τοῦ Ρωτόκριτου πληθαίνει ἡ πεθυμιά ντου,
νὰ τςὶ μιλήσῃ νὰ τςὶ πῇ γιὰ τὰ ξορίσματά ντου,

μὰ τὴ βουλὴ τῆς Ἀρετῆς ἀκόμη δὲν κατέχει,
πολλὰ φοβᾶται καὶ δειλιᾷ, κ᾽ ἔγνοια μεγάλην ἔχει.
Λογιάζει, πὼς σὰν ξοριστῆ, λογιάζει σὰ μακρύνη,
πὼς πιάνει ἡ-Ἀρετὴ νερὸ νὰ σβήση τὸ καμίνι.
Ἐτοῦτο εἶναι φυσικό, κι ὁπ᾽ ἀγαπᾷ φοβᾶται,
γιατὶ εἴδαμε πολλὲς φορές, κι ὁ πόθος λησμονᾶται,
κι ὁπού ᾽ν ἀγάπη γκαρδιακή, εἰς ὅποιον κι ἀνὲ λάχη,
πάντα φοβᾶται καὶ δειλιᾷ, νὰ μὴν τοῦ φέρη μάχη.
Ἐβράδειασεν, ἐνύκτιασε, λιγοψυχᾷ ἡ καρδιά ντως
στὸ παραθύρι νὰ βρεθοῦ, νὰ ποῦν τὰ βασανά ντως.
Ἤφταξε τὸ μεσάνυκτο, ἡ-ὥρα π᾽ ἀνιμένα,
στὸν τόπον εὑρεθήκασι, ποὺ πᾶσα νύκτα πηαῖνα.
Μιὰν ὥρα κλάψασιν ὀμπρὸς δριμιὰ κι ἐλουκτουκῆσα,
κ᾽ ἀπόκεις μ᾽ ἀναστεναμοὺς τὰ πάθη ντως ἀρχίσα,
λέει της ὁ Ρωτόκριτος,

ΡΩΤΟΚΡΙΤΟΣ

Ἤκουσες τὰ μαντᾶτα,
π᾽ ὁ κύρις σου μὲ ξόρισε στῆς ξενιτειᾶς τὴ στράτα;
κ᾽ ἐφάνηκέν του σφάηκε ὀγιὰ ἀφορμὴ δική σου,
σὰν ἤμαθε τὴν προξενειά, πού πες νὰ τοῦ μιλήσου;
κ᾽ ἔτοιας λογῆς ἐμάνισε, τόσο βαρὺ τοῦ φάνη,
π᾽ ὁ κύρις μου ᾽κ τὴν πρίκαν του λογιάζω ν᾽ ἀποθάνη.
Τέσσερεις μέρες μοναχά μοῦ δωκε ν᾽ ἀνιμένω,
κι ἀπόκει νὰ ξενιτευτῶ, πολλὰ μακρὰ νὰ πηαίνω.
Καὶ πῶς νὰ σ᾽ ἀποχωριστῶ καὶ πῶς νὰ σοῦ μακρύνω,
καὶ πῶς νὰ ζήσω δίχως σου στὸν ξορισμὸν ἐκεῖνο;
ἐσίμωσε τὸ τέλος μου, μάθεις τὸ θές, κερά μου,
στὰ ξένα πὼς μὲ θάψασι, κ᾽ ἐκεῖ ᾽ν τὰ κόκκαλά μου.

Κατέχω το κι ὁ κύρις σου γλήγορα σὲ παντρεύγει,
Ρηγόπουλλο, Ἀφεντόπουλλο, σὰν εἶσαι σύ, γυρεύγει,
καὶ δὲ μπορεῖς ν' ἀντισταθῆς 'ς τὰ θέλουν οἱ γονεῖς σου,
νικοῦν τηνε τὴ γνώμη σου κι ἀλλάσσει ἡ-ὄρεξί σου.
Μιὰ χάρι, Ἀφέντρα, σοῦ ζητῶ, κ' ἐκείνη θέλω μόνο,
καὶ μετὰ κείνη ὁλόχαρος τὴ ζῆσί μου τελειώνω·
τὴν ὥρα π' ἀρραβωνιαστῆς, νὰ βαραναστανάξῃς,
κι ὄντε σὰ νύφη στολιστῆς, σὰν παντρεμένη ἀλλάξῃς,
ν' ἀναδακρυώσῃς καὶ νὰ πῇς, Ρωτόκριτε καημένε,
τὰ σοῦ τασσα λησμόνησα, τό θελες μπλιὸ δὲν ἔναι·
κι ὄντε 'ς ἀγάπη ἀλλοῦ γαμπροῦ θὲς δώσεις τὴν ἐξά σου,
καὶ νοικοκύρις νὰ γενῇ στὰ κάλλη τς ὀμορφιᾶ σου,
κι ὄντε μὲ σπλάχνος σὲ φιλῇ, καὶ σὲ περιλαμπάνῃ,
θυμήσου 'νούς, ὁποὺ γιὰ σὲ ἐβάλθη ν' ἀποθάνῃ·
θυμήσου πὼς μ' ἐπλήγωσες, κ' ἔχω θανάτου πόνο,
κι οὐδὲ ν' ἁπλώσω μοῦ δωκες σκιὰς στὸ δακτύλι μόνο·
καὶ κάθε μῆνα μιὰ φορὰ μέσα στὴν κάμερά σου
λόγιαζε τά παθα γιὰ σὲ νὰ μὲ πονῇ ἡ καρδιά σου,
καὶ πιάνε καὶ τὴ ζγουραφιά, πού βρες στ' ἀρμάρι μέσα
καὶ τὰ τραγούδια, πού λεγα, κι ὁποὺ πολλὰ σ' ἀρέσα,
καὶ διάβαζέ τα, θώρειε τα, κι ἀναθυμοῦ κ' ἐμένα,
ποὺ μὲ ξορίσανε γιὰ σὲ πολλὰ μακρὰ στὰ ξένα·
κι ὄντε σοῦ ποῦν κι ἀπόθανα, λυπήσου με καὶ κλᾶψε,
καὶ τὰ τραγούδια, πού βγαλα, μέσ' στὴ φωτιὰ τὰ κᾶψε,
γιὰ νὰ μὴν ἔχῃς ἀφορμὴ εἰςὲ καιρὸν κιανένα
μπλιό σου νὰ τ' ἀναθυμηθῇς, μὰ νὰ 'ν λησμονημένα.
Παρακαλῶ, θυμοῦ καλά, ὅ τι σοῦ λέω τώρα,
καὶ γλήγορα μισσεύγω σου, μακραίνω ἀπὸ τὴ Χώρα·
κι ἂς τάξω ὁ κακορρίζικος, πὼς δὲ σ' εἶδα ποτέ μου,
μὰ ἕναν κερὶν ἀφτούμενο ἐκράτουν κ' ἤσβησέ μου·

μ᾽ ὅπου κι ἂν πάω κι ἂ βρεθῶ, κι ὅ τι καιρὸν κι ἂ ζήσω,
 τάσσω σου ἄλλη νὰ μὴ δῶ, μηδὲ ν᾽ ἀναντρανίσω
Καλλιά ᾽χω σὲ μὲ θάνατο, παρ᾽ ἄλλη μὲ ζωή μου,
 γιὰ σέναν ἐγεννήθηκε στὸν κόσμο τὸ κορμί μου.
Οἱ-ὀμορφιές σου ἔτοιας λογῆς τὸ φῶς μ᾽ ἐτριγυρίσα,
 κ᾽ ἔτοιας λογῆς οἱ-ἐρωτιὲς ἐκεῖ σ᾽ ἐζγουραφίσα,
ποὺ ᾽ς ὅποιον τόπο κι ἂ στραφῶ, τὰ μάτια ὅπου γυρίσου,
 πρᾶμ᾽ ἄλλο δὲ μπορῶ νὰ δῶ παρὰ τὴ στόρησί σου.
Κι ἂς εἶσαι ᾽ς τοῦτο θαρρετή, πὼς ὅντεν ἀποθαίνω,
 χαιρετισμὸ νὰ μοῦ πεμπες τὴν ὥρα κείνη, γιαίνω.

ΠΟΙΗΤΗΣ

Δὲν ἠμπορεῖ μπλιὸ ἡ-᾽Αρετὴ ἐτοῦτα ν᾽ ἀπομένῃ,
 κι᾽ ἀγκουσεμένη βρίσκεται καὶ ξεπεριωρισμένη,
καὶ λέει του νὰ μὴ μιλῇ, πλιότερα μὴ βαρκίνῃ
 μιὰ λαβωμένη τς ἐρωτιᾶς τοῦ πόθου ἀρρωστημένη,

ΑΡΕΤΟΥΣΑ

Τὰ λόγια σου, Ρωτόκριτε, φαρμάκιν ἐβαστοῦσα,
 κι οὐδ᾽ ὤλπιζα οὐδ᾽ ἀνίμενα τ᾽ αὐτιά μου ὅ τι σ᾽ ἀκοῦσα·
εἰντά ᾽ναι τοῦτα, ποὺ μιλεῖς, κι ὁ νοῦς σου πῶς τὰ βάνει,
 ποὺ τά βρε αὐτάνα ἡ γλῶσσά σου, ὁποὺ μ᾽ ἀναθιβάνει;
καὶ πῶς μπορεῖ τούτ᾽ ἡ καρδιά, ποὺ μὲ χαρὰ μεγάλη
 στὴ μέσην της ἐφύτεψε τὰ νόστιμά σου κάλλη,
καὶ θρέφει σε καθημερνό, στὰ σωθικὰ ριζώνεις,
 ποτίζει σε τὸ αἷμά τζι, κι ἀθεῖς καὶ μεγαλώνεις;
κι ὡς σέ βαλε σ᾽ ἐκλείδωσε, δὲ θέλει μπλιὸ ν᾽ ἀνοίξῃ,
 καὶ τὸ κλειδὶν ἐτσάκισε, ἄλλης νὰ μὴ σὲ δείξῃ;

καὶ πῶς μπορεῖ ἄλλο δεντρό, ἄλλοι βλαστοὶ κι ἄλλ᾿ ἄθη
μέσα τζι μπλιὸ νὰ ριζωθοῦ, ποὺ τὸ κλειδὶν ἐχάθη;
ζγουραφιστὴ σ᾿ ὅλον τὸ νοῦ ἔχω τὴ στόρησί σου,
καὶ δὲ μπορῶ ἄλλη μπλιὸ νὰ δῶ παρὰ τὴν ἐδική σου.
Χίλιοι ζγουράφοι κι ἃ βρεθοῦ μὲ τέχνη μὲ κοντύλι,
νὰ θὲ νὰ ζγουραφίσουσι μάτια ἄλλα κι ἄλλα χείλη,
τὴ στόρησί σου ὡς τήνε δοῦ, χάνεται ἡ μάθησί ντως,
γιατὶ καλλιά ᾿ν ἡ τέχνη μου παρὰ τὴν ἐδικήν τως.
᾿Εγὼ ὅντε σ᾿ ἐζγουράφισα, ἤβγαλα ᾿κ τὴν καρδιά μου
αἷμα, καὶ μὲ τὸ αἷμά μου ἐγίνη ἡ ζγουραφιά μου·
κι ὅποια μὲ αἷμα τῆς καρδιᾶς μιὰ ζγουραφιὰ τελειώση,
κάνει την ὅμορφη πολλά, κι οὐδέ μπορεῖ νὰ λειώση.
Πάντα ᾿ναι σάρκα ζωντανή, καταλυμὸ δὲν ἔχει,
καὶ ποιὸς νὰ κάμῃ ζγουραφιὰ μπλιὸ σὰν ἐμὲ κατέχει;
τὰ μάτια ὁ νοῦς μου κ᾿ ἡ καρδιὰ κ᾿ ἡ-ὄρεξι θελῆσα,
κ᾿ ἐσμῖξαν καὶ τὰ τέσσερα, ὅντε σὲ ζγουραφίσα·
καὶ πῶς μπορῶ νὰ σ᾿ ἀρνηθῶ; κι ἃ θέλω δὲ μ᾿ ἀφίνει
τούτη ἡ καρδιά, ποὺ ἐσύ ᾿βαλες ᾿ς τς ἀγάπης τὸ καμίνι,
κ᾿ ἐξαναγίνη στὴν πυρά, τὴν πρώτη φύσι ἐχάσε,
ἡ στόρησί μου χάθηκε καὶ τὴ δική σου ἐπιάσε.
Λοιπὸ μὴ βάλῃς λογισμό ᾿ς ἔτοια δουλειά, νὰ ζήσῃς,
δὲ σ᾿ ἀπαρνοῦμαι ᾿γὼ ποτέ, κι οὐδὲ καὶ σὺ μ᾿ ἀφήσῃς.
Κι ὁ κύρις μου ὅντε βουληθῆ, καὶ θὲ νὰ μὲ παντρέψῃ,
καὶ δῶ πῶς γάμο κτάσσεται, καὶ τὸ γαμπρὸ γυρέψῃ,
καλλιὰ θανάτους ἑκατὸ τὴν ὥρα θέλω πάρει,
παρ᾿ ἄλλος μόν᾿ ὁ Ρώκριτος γυναῖκα νὰ μὲ πάρῃ.
Μὰ γιὰ νὰ πάψῃ ὁ λογισμὸς αὐτόνος, ποὺ σὲ κρίνει,
κι ὀλπίδα μιὰ παντοτινὴ στοὺς δυό μας ν᾿ ἀπομείνῃ,
τὴν ὥρα τούτη θέλεις δεῖ, κι ἂς πάψῃ ἡ-ἔγνοια ἡ τόση,
πρᾶμα, ὁποὺ παρηγοριὰ πολλὴ σοῦ θέλει δώσει.

ΠΟΙΗΤΗΣ

Καὶ τὴ Φροσύνην ἤκραξε καὶ τὴ φωτιὰ τῆς πάει,
καὶ βάνει τη σὰ μάννα της εἰς τὸ δεξόν της πλάϊ,
λέει της,

ΑΡΕΤΟΥΣΑ

Νένα, γροίκησε, καὶ μαρτυριὰ νὰ δώσῃς,
'ς ὅ τι κι ἂ λάχῃ τὸ θωρεῖς, κάμε νὰ μὴν τὸ χώσῃς.
Εἶν ἄντρας μου ὁ Ρωτόκριτος, ὅ τι καιρὸς περάσῃ,
γὴ ἐδὰ στὰ νιότα στὸν ἀθό, γὴ ποῦρι σὰ γεράσῃ,
κι ἀμνόγω του στὸν Οὐρανό, στὸν Ἥλιο στὸ Φεγγάρι,
ἄλλος ὀγιὰ γυναῖκά ντου ποτὲ νὰ μὴ μὲ πάρῃ.

ΠΟΙΗΤΗΣ

Κεῖ ποὺ ποτὲ τὴ χέραν της δὲν τοῦ δωκε ν' ἁπλώσῃ,
τὴν ὥρα κείνη σπλαχνικὰ ὀγιὰ νὰ ξετελειώσῃ
τὸ τάσσιμο τοῦ γάμου ντης καὶ νά χῃ πάντα ὀλπίδα,
τήνε προβαίνει ἀρχοντικὰ στὴ σιδερὴ θυρίδα,
καὶ λέει,

ΑΡΕΤΟΥΣΑ

Ἂς πιάσῃ ὁ Ρώκριτος τὴ χέρα, ποὺ πεθύμα,
μὲ τὴν ὁποιὰ περλαμπαστοὶ νὰ μποῦμε 'ς ἕνα μνῆμα,

ΠΟΙΗΤΗΣ

καὶ βγαίνει ἐκ τὸ δακτύλιν της ὄμορφο δακτυλίδι,
μὲ δάκρυα κι' ἀναστεναμοὺς τοῦ Ρώκριτου τὸ δίδει,
λέει του,

ΑΡΕΤΟΥΣΑ

Νὰ καὶ βάλε το εἰς τὸ δεξό σου χέρι,
σημάδι, πὼς ὥστε νὰ ζῶ, εἶσαι δικό μου ταίρι,

καὶ μὴν τὸ βγάλῃς ἀποκεῖ, ὥστε νὰ ζῇς καὶ νά 'σαι
φόρειε το, κι ὅποια σ' τό 'δωκε, κάμε νὰ τῆς θυμᾶσαι·
κι ὁ κύρις μου ἂν τὸ βουληθῇ νὰ πάρῃ τὴ ζωή μου,
καὶ δὲ μ' ἀφήσῃ νὰ χαρῶ σὰ θέλει ἡ-ὄρεξί μου,
φύλαξε τὴν ἀγάπη μας, κι ἂς εἶσαι πάντα ὡς ἦσου,
καὶ μὲ τὸ δακτυλίδι μου πέρασε τὴ ζωή σου.
Τοῦτο γιὰ 'δά 'ν ὁ γάμος μας, καὶ τοῦτο μᾶς σώνει,
κάθε καιρὸ ὅ τι τάξαμε, τοῦτο τὸ φανερώνει·
κι ἅ δὲ θελήσῃ ἡ μοῖρά μας νὰ σμίξωμεν ὁμάδι,
ἡ ψή σου ἂς ἔρθῃ νὰ μὲ βρῇ χαιράμενη στὸν ᾅδη.
Πάντα σὲ θέλω καρτερεῖ ζῶντας κι ἀποθαμμένη,
γιατὶ μιὰ ἀγάπη μπιστικὴ στὰ κόκκαλα πομένει.
Μὴν τὸ λογιάσῃς καὶ ποτὲ 'ς ὅ τι μοῦ κάμῃ ὁ κύρις,
ἄλλος κιανεὶς μόνον ἐσὺ θὲς μοῦ 'σαι νοικοκύρις.

ΠΟΙΗΤΗΣ

Τὴ χέρα ἐκράτει γεῖς τ' ἀλλοῦ ὅσ' ὥρα τὰ μιλοῦσα,
καὶ ποταμὸ τὰ δάκρυα ντως καὶ βρύσιν ἐκινοῦσα.
Στὰ κίντυνα ὁ Ρωτόκριτος ποὺ βρίσκετο καὶ πάθῃ,
παρηγοριὰ τοῦ δώκασι τοῦτ' ὅλα, κι ἀνεστάθη,
κ' ἐπλήθυνε ἡ-ὀλπίδα του, καὶ βέβαιο τὸ θάρρει,
πὼς ἡ 'Αρετὴ ἄλλο παρ' αὐτὸ ἄντρα δὲ θέλει πάρει,
καὶ πρὸς τὴ χέραν τςι θωρεῖ καὶ βαραναστενάζει,
κι ἀπόκει ἀρχίζει νὰ μιλῇ, δάκρυα νὰ κατεβάζῃ,

ΡΩΤΟΚΡΙΤΟΣ

Καλῶς τὸ πιάσε ἡ χέρα μου τὸ μαρμαρένιο χέρι,
κεῖνο, π' ὀλπίδα μοῦ δωκε τὸ πὼς σὲ κάνω ταίρι·
σημάδι πεθυμητικὸ τῆς ἀναγάλλιασίς μου,
παρηγοριὰ καὶ θάρρος μου καὶ μάκρος τῆς ζωῆς μου·

χέρα ποὺ δίχως νὰ μιλῇ σωπῶντας μοῦ τὸ τάσσει
ἐκεῖνο, ὁποὺ τρόμασσεν ὁ νοῦς μου μὴν τὸ χάσῃ·
χέρα ποὺ πιάσεν τὸ κλειδί, καὶ μ' ὅλο τὸ σκοτείδι
ἤνοιξε τὸν Παράδεισο, καὶ τς Οὐρανοὺς μοῦ δίδει.

ΠΟΙΗΤΗΣ

Ὅποιος δουλεύγει τςὶ φιλιᾶς, κ' ἔχει καημὸ μεγάλο,
ἂς τὸ λογιάσῃ εἶντα λεγεν ὁ ἕνας μὲ τὸν ἄλλο·
ἂς τὸ λογιάσῃ κι ἂς τὸ δῇ κι ἀπὸ δικοῦ ντου ἂς κρίνῃ.
εἶντα ἀποχαιρετίσματα ἦσαν τὴν ὥρα κείνη.
κ' εἶντα καληνυκτίσματα πρικιὰ φαρμακεμένα,
λόγια μὲ λουκτουκίσματα καὶ δάκρυα ζυμωμένα,
θωριὲς μὲ τς ἀναστεναμούς, καὶ τςὶ καρδιᾶς τρομάρες,
καὶ συχνανεντρανίσματα κι ἀγάπης λιγωμάρες·
μὲ πόνους τὰ κανάκια ντως, μὲ δάκρυα ὅ τι μιλοῦσι,
σὰν ὅντε οἱ μάννες τὰ παιδιὰ νεκρὰ ἀποχαιρετοῦσι.
Ὣς τὴν αὐγὴ μιλοῦσανε, ὣς τὴν αὐγὴν ἐκλαῖγα,
κι ὣς τὴν αὐγὴ τὰ πάθη ντως καὶ πόνους τως ἐλέγα.
Σὰν εἶδα κ' ἐξημέρωνε τὸ φῶς τοῦ Ἡλιοῦ σιμώνει,
ποὺ μαντατεύγει τὰ κουρφά, κι ὁποὺ τὰ φανερώνει,
ἐμίσσσεψ' ὁ Ρωτόκριτος πάλι τὴν ὥρα κείνη,
καὶ γιὰ τὴν ἄλλη ἀργατινὴ παραγγελιὰ τς ἀφίνει,
στὸν ἴδιον τόπο νὰ βρεθοῦ, τὰ πάθη ντως νὰ ποῦσι,
καλὰ καὶ μιὰν ἀθιβολὴ πάντα 'ναι, ποὺ μιλοῦσι.
Κεῖνες τςὶ τρεῖς ἀργατινὲς στὸ παραθύρι πηαίνει,
κι ὁ γεῖς τ' ἀλλοῦ παρηγοριὰ δίδουν οἱ πονεμένοι.
Ἦρθεν ἡ νύκτα ἡ-ὕστερη, ἦρθεν ἐκείν' ἡ-ὥρα,
ποὺ μέλλεται ὁ Ρωτόκριτος νὰ βγῇ ὄξω ἀπὸ τὴ Χώρα,
νὰ πὰ νὰ βρῇ τὴν ξενιτειά, τὸ Ρῆγα ν' ἀναπάψῃ,
καὶ τὴν καρδιὰ μὲ τὴ βαφὴ τς ἀπομονῆς νὰ βάψῃ,
λέει τςι,

ΡΩΤΟΚΡΙΤΟΣ

᾿Αφέντρα καὶ Κερά, τς ὧρες θωρῶ σιμώνου,
καὶ φαίνεταί μου κι ὁ οὐρανὸς καὶ τ᾿ ἄστρη μὲ πλακώνου,
τὰ μέλη μου ψυχομαχοῦ, ἡ δύναμί μου χάθη,
καὶ πλιότερα πρικαίνομαι γιὰ τὰ δικά σου πάθη.
Σὲ ποιὰ μερὰ νὰ βουηθηθῇς, πῶς νὰ γελᾷς τὸν κύρι,
κ᾿ ἡ γνῶσί σου τὴν παντρειὰν ὧς ποῦ νὰ τήνε σύρῃ;
ἐκεῖνος μὲ τὸ Βασιλιὸ τοῦ Βυζαντιοῦ κατέχω
νὰ κάμῃ γάμο κτάσσεται, κ᾿ ἔγνοια μεγάλην ἔχω,
εἰς τοῦτο πῶς νὰ πορευτῇς, κ᾿ εἶντα ν᾿ ἀποφασίσῃς,
κ᾿ εἶντα λογῆς ν᾿ ἀντρειευτῇς, τὸν κύρι νὰ νικήσῃς.
Παρακαλῶ σε, μάτια μου, καλὰ νὰ τὸ λογιάσῃς,
ποιὰ στράτα μέλλει νὰ κρατῇς, ποιὰ ἀπόφασι νὰ πιάσῃς,
νὰ μὴ σοῦ πάρῃ τὴ ζωή, μηδ᾿ ἄντρα νὰ σοῦ δώσῃ,
τό ᾿να γὴ τ᾿ ἄλλο ἀνὲ γενῇ, θέλει μὲ θανατώσει.
Γιὰ νὰ μπορῇς νὰ βουηθηθῇς στό ᾿να κ᾿ εἰς τ᾿ ἄλλο, κόρη,
ἔχε τὴν ἔγνοια σου καλά, μὲ φρόνεψι τὰ θώρει.

ΠΟΙΗΤΗΣ

Μὲ τὴ λακτάρα στὴν καρδιὰ στὸ νοῦ περιωρισμένη
᾿στὰ τς εἶπε πιλοήθηκε τοῦ πόθου ἡ πληγωμένη.

ΑΡΕΤΟΥΣΑ

Διῶξε τςι αὐτοὺς τςὶ λογισμούς, κ᾿ ἔγνοια κιαμιὰ μὴν ἔχῃς,
μὴ θέλῃς νὰ ξαναρωτᾷς τὸ πρᾶμα, ποὺ κατέχεις·
κ᾿ ἐγὼ στὸ νοῦ μου τό βαλα κεῖνο ποὺ θὲ νὰ κάμω,
θάνατο δὲ μοῦ δίδουσι, μηδ᾿ ἄλλο κάνω γάμο·
γιατὶ δὲν εἶν τούτ᾿ ἀφορμὴ νὰ πάρῃ τὴ ζωή μου,
κι ἂς βασανίζῃ μοναχὰς κι ἂς κρίνῃ τὸ κορμί μου.

Σὰν πῶ δὲ θὲ νὰ παντρευτῶ, ὁ κύρις μου ἂ μανίσῃ,
σὰ δικιμάσῃ μιὰ καὶ δυό, χρεία 'ναι νὰ μ' ἀφήσῃ,
καὶ τὰ κουρφά μας τῶν οἱδυὸ αὐτὸς δὲν τὰ κατέχει,
τίβοτσι ἂν ἐφορέθηκε, κακὸ θεμέλιον ἔχει,
καὶ γλήγορα διαβαίνουσιν ἐκεῖνα, ποὺ λογιάζει,
κι ἂν τοὖρθε λογισμὸς κακός, ὀγλήγορα σκολάζει.

ΠΟΙΗΤΗΣ

'Εμίλειε κείνη 'ς μιὰ μερά, ἐμίλειε αὐτὸς στὴν ἄλλη,
μιὰ παίδα τοὺς ἐπαίδευγε, ἕνας καημὸς μιὰ ζάλη.
Δὲν ἔχουν μπλιὸ κ' οἱ δυὸ καιρὸ τὰ πάθη νὰ μιλοῦσι,
ἦρθεν ἡ-ὥρα ἡ σκοτεινή, ποὺ θὲ νὰ χωριστοῦσι.
"Ηστραψεν ἡ-'Ανατολὴ κ' ἐβρόντηξεν ἡ Δύσι,
ὄντε τὰ χείλη ντου νοιξε γιὰ ν' ἀποχαιρετίσῃ,
καὶ τὸ Παλάτι σείστηκε 'κ τὸν πόνο ποὺ ἐγροίκα,
ὄντε τὰ χέρια πιάσασι κι ἀποχαιρετιστῆκα.
Καὶ τίς μπορεῖ νὰ δηγηθῇ ὀγιὰ τὴν ὥρα κείνη
ἡ κόρη πῶς ἐπόμεινε, κι ἄγγουρος πῶς ἐγίνη;
Δὲν ἔχου γλῶσσα νὰ τὸ ποῦ, χείλη νὰ τὸ μιλήσου,
καὶ μηδὲ μάτια νὰ τὸ δοῦ, κι αὐτιὰ νὰ τὸ γροικήσου.
Ποῦρι ἤβιαζέν τους ὁ καιρός, κ' ἐσίμωνεν ἡ μέρα,
κι ὁ γεῖς τ' ἀλλοῦ ντως σπλαχνικὰ ἐσφίξασι τὴ χέρα·
κ' ἕνα μεγάλο θάμασμα στὸ παραθύρι γίνη,
οἱ πέτρες καὶ τὰ σίδερα κλαίσι τὴν ὥρα κείνη,
κ' ἐπέφταν οἱ σταλαματιὲς τςὶ πέτρας τοῦ σιδέρου,
κ' ἡ-'Αρετοῦσα τς ηὗρεν κεῖ, κ' ἦσαν αἷμα ταχυτέρου.
'Εμίσσεψ' ὁ Ρωτόκριτος, καὶ βιάζει τον ἡ-ὥρα
μ' ἕναν πρικὺ ἀναστεναμό, ποὺ σείστηκεν ἡ Χώρα.
'Επόμεινεν ἡ-'Αρετὴ μόνο μὲ τὴ Φροσύνη,
πρᾶμα μεγάλο γίνηκε 'ς αὐτὴ τὴν ὥρα κείνη.

Εἰς τὴν ποδιὰ τῆς Νένας τσι ἤπεσε κ' ἐλιγώθη,
γὴ πόθανε γὴ ζωντανὴ ἂν εἶναι, δὲν τὸ γνώθει.
Μὴν τὴ καταδικάσετε τὴν πρικαμένη κόρη,
ἂν εἶναι καὶ νὰ βλεπηθῇ 'ς ἐτοῦτα δὲν ἐμπόρει.
Ἦτον ἀκόμη κοπελλιὰ κι ἀμάθητη στὰ πάθη,
κι ὧς ἤρχισεν ὁ Ἔρωτας νὰ τὴν πατάξῃ, ἐχάθη.
Δεῖξε χρυσάφι καὶ φωτιὰ τοῦ κοπελλιοῦ νὰ πιάσῃ,
νὰ δῇς πὼς τρέχει στὴ φωτιὰ κ' εἰς τὸ κακόν του ἀράσσει,
καὶ πάρε ξόμπλι ἐκ τὰ μικρά, κι ἄμε στὰ πλιὰ μεγάλα,
κεῖνα ποὺ ξεβυζάσασι, καὶ μπλιὸ δὲν τρώσι γάλα,
νὰ δῇς κι αὐτὰ πὼς στὸ κακὸ τρέχου, καὶ δὲ νεγοῦσι,
ποιὰ πράματα τὰ βλάφτουσι, ποιά 'ναι ποὺ τὰ φελοῦσι.
Τὸ φτάξῃ δώδεκα χρονῶ καὶ παραπάνω σώσῃ,
γιατὶ ἀκομὴ δὲν ἔχουσι θεμέλιο μηδὲ γνῶσι,
ράσσουσι πάντα στ' ἄφαντα, τ' ἀψήφιστα γυρεύγου,
εἰς τὸ κακὸ σιμώνουσι, κ' ἐκ τὸ καλόν τως φεύγου.
Καὶ τόμου ἀρχίσῃ τσὶ μικρὲς Ἔρωτας νὰ πατάσσῃ,
δὲν ἔχου γνῶσις δύναμι ν' ἀφήσου νὰ περάσῃ,
μά 'ν εὔκολες στὸ μπέρδεμα, καὶ τὸ πιαστοῦ στὸ δίκτυ,
εἰς ἀφορμάγραν εἴδαμε ὁ πόθος πὼς τσὶ ρίκτει.
Δὲν εἶναι τούτη μοναχή, μὰ σφάλασινε κι ἄλλες
πλιὰ φρόνιμες καὶ γνωστικὲς πλιὰ ἄξες καὶ πλιὰ μεγάλες,
νιὲς καὶ στεμένες τοῦ καιροῦ καὶ γρὲς νὰ ξαφορμίσου,
κ' οἱ πονηριὲς τοῦ Ἔρωτα ὅλες νὰ τσὶ νικήσου,
καὶ νά 'χουν 'γγόνια καὶ παιδιά, καὶ νὰ μὴ δὲν ψηφοῦσι,
μὰ νὰ 'ργιστοῦσιν ὁλωνῶ, τς ἀγάπης ν' ἀκλουθοῦσι,
κ' εἰς πεθυμιὰ προσερινή, ποὺ σὰν ἀθὸς διαβαίνει,
κι ὡσὰν τὸν ἄνεμο σκορπᾷ, κι ὡσὰν τὰ νέφη πηαίνει,
νὰ βάλουν τοὶς ὁλπίδες τως σὲ θάρρος κομπωμένο,
'ς ἕναν ἀφέντη πίβουλο καὶ καταφρονεμένο.

Λοιπὸ ἂν τὸν Ἔρωτα κι αὐτὴ νὰ τὴ γελάσῃ φῆκε,
    πού 'ναι δεκατριῶ χρονῶ, δεκατεσσάρω μπῆκε,
καλὰ καὶ νά 'τον φρόνιμη πολλὰ γραμματισμένη,
    τς ἀγάπης ὡς κι ἅ χώνεται, ἀπό τς ἀραμάδες μπαίνει·
μὴν τὸ κρατοῦμε γιὰ πολὺ στὴν 'Αρετὴ ἔτοιο πρᾶμα,
    ἀπείτις καὶ καθημερνὸ εἴδαμε γρὲς κ' ἐκάμα·
μὴν τὴ καταδικάσωμε, μ' ἂς τήνε λυπηθοῦμε,
    γιατὶ σὲ νιὲς γιατὶ σὲ γρὲς ξόμπλια πολλὰ θωροῦμε.
'Εδέρνουντον ἡ Νένα της, κ' ἤκλαιγε τὸ κακόν της,
    σὰ νὰ τήνε θωρῇ νεκρὴ στέκει ἀποπανωθιόν της.
'Σ τοῦτα τ' ἀνεκατώματα ἡ κόρη ἐξελιγώθη,
    χαημένη καὶ τρεμάμενη ἀκουμπιστὴ σηκώθη,
καὶ ζαλισμένη ἀναρωτᾷ, καὶ λέει στὴ Φροσύνη,

ΑΡΕΤΟΥΣΑ

    Νένα μου, πέ μου, ὁ Ρώκριτος ποῦ πάει, κ' εἶντα 'γίνη,
στὸ παραθύρι ἐπρόβαλε; μήπως κ' εἶναι στὸ δῶμα;
    κ' ἐμίλειε ἄλλα τῶν ἀλλῶ τὸ πρικαμένο στόμα.

ΠΟΙΗΤΗΣ

Ἡ Νένα τὴν παρηγορᾷ, λιγάκι συνηφέρνει,
    κι ὁ νοῦς τςι, πού 'τονε μακρά, πάλι κοντὰ γιαγέρνει,
λέει τςι,

ΝΕΝΑ

            Θύγατέρα μου, μὴν κλαίῃς μὴ θρηνᾶσαι,
    ἀπομονετικὴ πολλὰ ἐδὰ τυχαίνει νά 'σαι.
Ζύγωξε τὰ βαραίνουσι, διῶξε τὴν τόση πρίκα,
    κι ἂς τὸν καιρὸ νὰ πορπατῇ, σὰν κι ἄλλες τὸν ἀφῆκα,
καὶ τοῦ κυροῦ σου ἡ μάνιτα ἔχει νὰ σιγανέψῃ,
    καὶ μ' ὅποιο θὲς κι ὀρέγεσαι, ἐκεῖ νὰ σὲ παντρέψῃ.

Ἄφης τςὶ μέρες νὰ διαβοῦ, τὸ χρόνο νὰ περάσῃ,
τ' ἄγρια θεριὰ μερώνουσι μὲ τὸν καιρὸ στὰ δάση.
Μὲ τὸν καιρὸ τὰ δύσκολα καὶ τὰ βαρὰ ἀλαφραίνου,
οἱ-ἀνάγκες, πάθη κι ἀρρωστιὲς γιατρεύγουνται καὶ γιαίνου·
μὲ τὸν καιρὸ οἱ-ἀνεμικὲς κ᾽ οἱ ταραχὲς σκολάζου,
καὶ τὰ ζεστὰ κρυγαίνουσι, τὰ μαργωμένα βράζου·
μὲ τὸν καιρὸ οἱ συννεφιὲς παύγουσι κ' οἱ-ἀντάρες,
κ' εὐκὲς μεγάλες γίνουνται μὲ τὸν καιρὸ οἱ κατάρες.
Μὴ δείξῃς κ' ἔχεις λογισμό, νὰ ζήσῃς, θυγατέρα,
κι ἄμε νὰ δῇς τὸν κύρι σου, σὰν ξημερώσ' ἡ μέρα,
καὶ μὴν τὸ βουληθῇς ποτὲ νὰ τὸν κακοκαρδίσῃς,
γιὰ νὰ μπορῇς μὲ τὸν καιρὸ τὰ θέλεις νὰ νικήσῃς,
κι ἂν πάῃ μακρὰ ὁ Ρωτόκριτος, πάλι γιαγείρει θέλει,
καὶ τὸ ᾽ναι σήμερο πρικύ, ταχιά ᾽ναι σὰν τὸ μέλι.

ΠΟΙΗΤΗΣ

Ἐτοῦτες οἱ παρηγοριές, πού λεγεν ἡ Φροσύνη,
μ' ἄλλες πολλὲς τὴν ἤκαμεν ὀγιὰ τὴν ὥρα κείνη
κ᾽ ἐπάψασι παραμικρὸ οἱ λογισμοί τζ οἱ τόσοι·
πολλὰ μεγάλο χάρισμα στὸν ἄνθρωπο ᾽ν ἡ γνῶσι.
Στὸ σπίτιν ὁ Ρωτόκριτος σώνει τὴν ὥρα κείνη,
κι ἀποθαμμένος καὶ νεκρὸς κι᾽ ἀσούσσουμος ἐγίνη·
ἐκούμπισεν τὴν κεφαλὴ εἰς τὸ προσκεφαλάδι,
κ' ἐφαίνετό του ζωντανὸς ἐμπῆκεν εἰς τὸν ᾅδη,
καὶ συννεφιὰ καὶ καταχνιὰ μεγάλη τὸν πλακώνει,
πᾶσα χαρὰ ἀπὸ λόγου ντου ξορίζει καὶ ζυγώνει·
τὰ μάτια δὲ μποροῦ νὰ δοῦ κ᾽ ἡ γλῶσσα νὰ μιλήσῃ,
κρυγιὸς χλομὸς εὑρίσκετο, σὰ νά ᾽χε ξεψυχήσει.
Μηνᾷ τοῦ φίλου κ' ἔρχεται, νά ᾽ναι παρηγοριά ντου,
καὶ φανερώνει μολογᾷ ἐτότες τὰ κουρφά ντου.
Λέει του,

ΡΩΤΟΚΡΙΤΟΣ

᾿Αδέρφι, πόμεινε κι ἄφης με μοναχό μου,
νὰ πορπατῶ στὴν ξενιτειὰ νὰ κλαίω τὸ ριζικό μου,
καὶ γράφε μου συχνιὰ συχνιὰ κλεφτᾶτα νὰ μαθαίνω,
ἡ-᾿Αρετὴ πῶς βρίσκεται, ὅπου γροικᾶς καὶ πηαίνω·
κι ἀνὲ μπορῇς μὲ πονηριὰ κάνε ἀπὸ ξένο στόμα
νὰ τὸ γροικᾷ, ποῦ βρίσκομαι ᾿ς ποιὰ μέρη κ᾿ εἰς ποιὸ χῶμα·
εἰς τὸ Παλάτι σὰν τὸ ποῦν, ἐκείνη τὸ μαθαίνει,
καὶ τὴν ὑγειά μου νὰ γροικᾷ ὁ πόνος της λιγαίνει.

ΠΟΙΗΤΗΣ

῾Ο φίλος τὸν παρηγορᾷ, δὲ θέλει νὰ τοῦ δώσῃ
ἀνάγκη μεγαλύτερη στὴν πρίκαν του τὴν τόση,
λέει του.

ΠΟΛΥΔΩΡΟΣ

᾿Εγὼ δὲν τό θελα νὰ πάῃς εἰς τὰ ξένα,
οὐδὲ μακρὰ νὰ ξοριστῇς ποτὲ δίχως μ᾿ ἐμένα,
μὰ ὅπου βρεθῇς νά ᾿μαι κ᾿ ἐγώ, κι ὅπου κι ἂν πᾶς νὰ μ᾿ ἔχῃς
σύντροφο, καὶ τὴ γνώμη μου καλὰ τήνε κατέχεις.
Μ᾿ ἀπεὶς κι ὁρίζεις κ᾿ ἔτσι θὲς στὴ χώρα ν᾿ ἀπομείνω,
νὰ σ᾿ ἀλαφρώνω μὲ γραφὲς τὸ λογισμὸν αὐτεῖνο,
τάσσω σου κι ὅλον τὸν καιρὸ ἄλλο νὰ μὴ γυρέψω,
μὰ ᾿ς ὅ τι μάθω ᾿ς ὅτι δῶ μαντᾶτο νὰ σοῦ πέψω,
καὶ κατὰ πῶς τὰ πράματα ἀλλάσσουν καὶ περνοῦσι,
τὰ γράμματά μου νἄρχουνται νὰ σοῦ τὸ μολογοῦσι·
κι ἄμε, καὶ μὴν πρικαίνεσαι, θώρειε καλὰ εἶντα κάνεις,
μὴ βάνῃς λογισμοὺς κακούς, κι ἄδικα ν᾿ ἀποθάνῃς,
καὶ μὲ καιρὸν οἱ δυσκολιὲς ὀλπίζω νὰ τελειώσου,
νὰ πάψουσιν οἱ ταραχές, καὶ τ᾿ ἄγρια νὰ μερώσου·

γιατὶ εἴδαμε τὰ βάσανα εἰσὲ πολλοὺς κ' ἐπάψα,
τὸ καλοκαίρι βροχερὸ καὶ τὸ χειμῶνα κάψα.

ΠΟΙΗΤΗΣ

Σηκώνεται κ᾽ ἡ μάννα ντου κι ὁ κύρις μετὰ κείνη,
κλάημα μεγάλο καὶ πολὺ εἰς ὅλους τως ἐγίνη.
Θωροῦσι, πὼς ἐμίσσευγε καὶ νὰ μακρύνῃ θέλει,
κ᾽ ἐκλαίγασι κ᾽ ἐδέρνουνταν, τὸ εἶντα νὰ τοῦ μέλλῃ.
Δὲν ἔχουν πόδια νὰ σταθοῦ, γλῶσσα νὰ τοῦ μιλήσου,
καὶ νὰ τοῦ ποῦν τὸ καλῶς πὰς καὶ ν᾽ ἀποχαιρετίσου.
Πρὶν ξημερώσῃ ὁ Ρώκριτος μὲ βιὰ πολλὴ μισσεύγει
μ' ἕναν του δοῦλο καὶ πολλοὺς γιὰ τότες δὲ γυρεύγει.
Ὁ κύρις πῶς ἐπόμεινε, κ᾽ ἡ μάννα ντου ἡ καημένη,
σήμερο ἂς τὸ λογιάσουσιν, ὁπού 'ναι πονεμένοι·
κι ὁπού 'χει τέκνο σπλαχνικό, καὶ θὲ νὰ τοῦ μακρύνῃ,
καλὰ ἂς λογιάσῃ τὸν καημό, ὁπού χασιν κ᾽ ἐκεῖνοι.
Τὸ φίλον του παράδωκε στὴ μάννα κ᾽ εἰς τὸν κύρι,
στὸ πρᾶμά ντου τὸν ἤφηκεν ἀφέντη νοικοκύρι,
καὶ λέει,

ΡΩΤΟΚΡΙΤΟΣ

Ἂ φέρουν οἱ καιροί, πού 'ναι στὸ ζύγι ἀπάνω,
καὶ τελειωθοῦν οἱ χρόνοι μου στὰ ξένα κι ἀποθάνω,
βάλετε στὸ ποδάρι μου νά 'ναι στὴ συντροφιά σας
τὸ φίλο νὰ τὸν ἔχετε θάρρος στὰ γερατειά σας.

ΠΟΙΗΤΗΣ

Τοῦτα τὰ λόγια 'ς τςὶ γονιοὺς τὰ δάκρυα πληθῦνα,
καὶ πλιὰ δριμιὰ καὶ πλιὰ πρικιὰ ἐκλάψα μετὰ κεῖνα,
κι ἀπεὶς ἡ μοῖρα τό θελε ζῶντας νὰ τόνε κλαίσι,
ἐγονατίσασι κ᾽ οἱ δυό, χίλιες εὐχὲς τοῦ λέσι.

Χάμαι φιλοῦσανε τὴ γῆ, τὸν οὐρανὸ θωροῦσα,
με λιγωμάρες καὶ δαρμοὺς τὸν ἀποχαιρετοῦσα.
«Πότε νὰ σ᾽ ἀνιμένωμε, ποιὸ μῆνα, ποιὰν ἡμέρα;
πῶς νὰ τελειώσου δίχως σου τὰ πρικαμένα γέρα;»

Θωρῶντας πὼς ὁ κύρις του κ᾽ ἡ μάννα δὲν ἀρνεύγει.
τὰ κλάηματα βαρέθηκε, καὶ τὸ ζιμιὸ μισσεύγει.
Τὴ Χώραν ἀποχαιρετᾷ, καὶ τὸ Παλάτι θώρει,
πέμπει καληνωρίσματα μὲ τὴν καρδιὰ στὴν κόρη·
στ᾽ ἄλογο ἀπάνω σὰν τυφλὸς καὶ σὰ βουβὸς ἐγίνη,
τςὶ σκάλες του δὲν τςὶ πατεῖ, τὸ χαλινάρι ἀφίνει.

Μπαίνει 'ς λαγκάδια καὶ βουνιὰ κ' εἰσὲ μεγάλα δάση,
    καὶ παρακάλειε νά βγουσι θεριὰ νὰ τόνε φάσι,
νὰ πολεμήση γιὰ νὰ δῆ, τί τοῦ φυλάγει ἡ μοῖρα,
    ἀπείτις καὶ τς ὀλπίδες του ἄδικα τοῦ τςὶ πῆρα.
Ὅπου κι ἂν ἐπορπάτηξεν ἐκείνην τὴν ἡμέρα,
    ἤβγανεν ἀναστεναςμούς, ποὺ καῖγα τὸν ἀέρα.
Τὰ βάσανά ντου τὰ πολλὰ στὰ δάση τὰ δηγᾶτο,
    καὶ τὸ λαγκάδι καὶ βουνὶ συχνιὰ τοῦ πιλογᾶτο,
λέει,

ΡΩΤΟΚΡΙΤΟΣ

Οὐρανέ, ρῖξε φωτιὰ ὁ κόσμος ν' ἀναλάβη,
    κι ὅλοι ἂς λαβοῦ κι ὅλ' ἂς καοῦ, κ' ἡ-'Αρετὴ μὴ λάβη
στὴν ἄδικην ἀπόφασι, ποὺ δόθηκε ς' ἐμένα,
    ν' ἀπαρνηθῶ τὸν τόπο μου, νὰ πορπατῶ στὰ ξένα.
Ἄστρη, μὴν τὸ βαστάξετε, Ἥλιε, σημάδι δεῖξε,
    κ' εἰς ἔτοιο 'Αφέντη ἀλύπητο ἀστροπελέκι ρῖξε,
κι ὅλοι οἱ πλανῆτες τ' οὐρανοῦ τὴν ὄρεξι ἂς κινήσου
    Ρηγάδω νὰ μονοιάσουσι, νὰ τόνε πολεμήσου.
ὅ τι νὰ μ' ἀναθυμηθῆ νὰ βαραναστενάξη,
    σπουδακτικά, ὅπου βρίσκομαι, νὰ πέψη νὰ μὲ κράξη.

ΠΟΙΗΤΗΣ

Καὶ πάλι ὄντεν ἐσώπαινε μὲ τὴν καρδιὰν ἐμίλειε,
    κ' ἤσκυφτε μὲ τὸ λογισμό, τὴν 'Αρετὴν κ' ἐφίλειε.
Τά 'παν καὶ τὰ μιλήσασι παντοτινὰ θυμᾶται,
    καὶ μόνιος του καὶ μοναχὸς σὰν πελελὸς δηγᾶται.
Πολλὰ πρικοὶ ἀναστεναμοὶ ἐσμίγασιν ὁμάδι,
    συχνιὰ βροχούλλα κάμασι, κ' ἤβρεχε στὸ λαγκάδι.
'Απὸ τςὶ τόπους τοῦ Ρηγὸς ἐβάλθη νὰ μακρύνη,
    νὰ βρῆ ἄλλα μέρη ἀδιάβατα κ' εἰς ἐκεῖνα ν' ἀπομείνη,

κι ἀγάλη ἀγάλη μὲ καιρὸ καὶ μέρες νὰ σιμώνῃ,
στ' ὄνομα νὰ κουρφεύγεται, ποιὸς εἶναι νὰ τὸ χώνῃ.
Λόγια μὲ τὸν πολὺ καημὸ καὶ λύπησι γεμᾶτα
ἤλεγεν ὁ Ρωτόκριτος πηγαίνοντας στὴ στράτα.
Στὸν Πεζοστράτη ἂς ἔρθωμε, ποὺ ὡς εἶδε τὸν ὑγιόν του
κ' ἐμίσσεψε, σκοτείνιασε τὸ φῶς τῶν ἀμματιῶν ντου·
τὰ παραθύρια κάρφωσε, τςὶ πόρτες μανταλώνει,
ἐπόβγαλε τςὶ φίλους του, τςὶ δούλους του ζυγώνει,
καὶ τ' ἄλογα ντου πόλυκε, καὶ τὰ γεράκια ἀφίνει,
σὰ νά χε θάψει τὸν ὑγιὸ κάνει τὴν ὥρα κείνη,
καὶ θεληματικὴ φλακὴ καὶ σκοτεινὴ διαλέγει,
κι οὐδὲ φαητὸ οὐδὲ πιοτὸ οὐδὲ δουλειὰ γυρεύγει,
καὶ μπλιὸ δὲν εἶχεν ὄρεξι νὰ βγῇ ὄξω τοῦ σπιτιοῦ ντου,
σὰ θάνατος τοῦ φάνηκεν ὁ μισσεμὸς τοῦ γιοῦ ντου.
Κι ἀνὲν κ' οἱ γνῶμες τοῦ κυροῦ τέτοιας λογῆς ἐκάνα,
λογιάσετε εἶντα κανεν ἡ πρικαμένη μάννα·
δὲ θέλει ἡ κακορρίζικη πλιὸ τζ ἄσπρα νὰ φορέσῃ,
μὰ θλιφτικὰ πολλὰ παλιὰ κι ἀπόκοντα ὣς τὴ μέση,
κ' εἰς τοῦ σπιτιοῦ ντης τὴ γωνιὰ χάμαι στὴ γῆς καθίζει,
πότε καὶ λίγο φαητὸ στανιό τζι γιοματίζει.

Δ

Ὁ Ρῆγας τοῦτον τὸν καιρὸ ἤβαλε μέσ' στὸ νοῦν του,
    ταίρι τὸ γληγορύτερο νὰ δώσῃ τοῦ παιδιοῦ ντου.
Συμβούλιο μὲ τὴ Ρήγισσα δίδουν τὴν ὥρα κείνη,
    καὶ λέσι γιὰ τὴν Ἀρετή, εἶντα λογῆς ἐγίνη.
Παραφοροῦνται ἀπομακρά, μὰ δὲν τὸ θεμελιώνου,
    τὰ πράματα, ποὺ μοιάζασι, σμίγουσι καὶ σιμώνου.
Λογιάζουν τὴν ἀποκοτιὰ ὀμπρὸς τοῦ Πεζοστράτη,
    νὰ πὰ νὰ πῇ ἔτοια προξενειὰ τ' Ἀφέντη στὸ Παλάτι,
λέει,

ΡΗΓΑΣ

    Δὲν ἦτο μπορετὸ ἀτός του νὰ θελήσῃ,
    ἔτσι ζαβὰ τὴν προξενειὰ νἄρθῃ νὰ μοῦ μιλήσῃ,
μὰ ὁ γυιός του ἦτο ἡ-ἀφορμὴ σὲ τοῦτο δίχως ἄλλο,
    καὶ βάνει με ἡ-ἀποκοτιὰ σὲ λογισμὸ μεγάλο,
κ' ἐκείνη ἡ τόση ἀδυναμιά, ὁπού χει ἡ-Ἀρετοῦσα,
    τὰ λόγια κεῖνα, πού λεγε, ὄντε τὴν ἐρωτοῦσα,
ὅλα σανε κομπώματα, καθὼς γροικῶ καὶ κρίνω,
    μὰ λογισμὸ τσὶ παιδωμῆς ἤβαλε μετὰ κεῖνο.
Τὰ συχναναστενάματα κ' ἡ-ἀγρυπνιά τζ ἡ τόση,
    εἶντα σημάδι αὐτὸ μπορεῖ καλὸ νὰ μᾶσε δώσῃ;

καὶ τὰ συχνὰ ἀποφτειάσματα τῆς Ἀρετῆς, Ἀρτέμη,
δὲν τάχω νὰ 'σα γιὰ καλό, κι ὁ λογισμός μου τρέμει.
Τὰ ροῦχα, π' ὁ Ρωτόκριτος ἤλλασσε πᾶσα μέρα,
μιὰν κοπελλιὰν ἀμάθητη σὲ λογισμὸν ἐφέρα·
ὁ Ρώκριτος εἶν ὄμορφος ἄξος καὶ πκλληκάρι,
κ' οἱ νιούτσικες οἱ-ἄγνωστες πιάνουνται σὰν τὸ ψάρι.
Μὲ λίγο βρῶμα κι ἄφαντο χάνουσι τὴν ἐξάν τως,
τὰ ὕστερα δὲ γνώθουσι, μὰ θέλουν τὴ χαράν τως.
Αὐτὸς λογιάζω νά 'τονε, φοβοῦμαί το καὶ τοῦτο,
ἐκεῖνος, ὁποὺ πᾶσ' ἀργὰ ἤπαιζε τὸ λαγοῦτο·
κι ἂν ἔν κ' ἐμᾶς τόσο ἄρεσε τοῦ τραγουδιοῦ ἡ γλυκότη,
εἶντα λογιάζεις κ' ἤκαμε τςὶ κοπελλιᾶς ἡ νιότη;
γὴ νά χω λογισμὸ καλό, γὴ ποῦρι καὶ νὰ σφάνω,
τὴν πλιὰ καλύτερη βουλή, ὁποὺ δὲ βλάφτει πιάνω,
καὶ μπλιὸ δὲ θὲ νὰ καρτερῶ ἐδά, πού 'ναι στὰ ξένα,
καὶ μηδ' ἔβγαλαν τς Ἀρετῆς πρᾶμ' ἄπρεπο κιανένα,
ὁ γάμος της νὰ μιληθῇ, κι ὡς μοῦ ξαναμηνύσῃ
ὁ Ρῆγας, ξετελειώνω τα νά βγω ἀπὸ τέτοια κρίσι·
κ' ἐμεῖς μὴ δείξωμε ποτὲ μάνιτα πρὸς ἐκείνη,
μ' ἂς τςὶ μιλοῦμε σπλαχνικὰ πάντα μὲ καλωσύνη,
ὥστε νὰ τὴν παντρέψωμε, καὶ νὰ τῆς κάμω ταίρι,
καὶ τίς κατέχει τὸν καιρὸ εἶντα μπορεῖ νὰ φέρῃ;

ΠΟΙΗΤΗΣ

Ἐτοῦτα μιὰν ἀργατινὴ ἐλέγαν ὅλη νύκτα,
τὸ σφάλμα τοῦ Ρωτόκριτου ὄχι ἐκεινῆς τὸ ρίκτα,
ὡσὰν ὁπού 'τον πλιὰ καιροῦ καὶ δοῦλος στὸ Παλάτι,
κ' ἐκεῖνον καὶ τὸν κύριν του γιὰ μπιστικοὺς τςὶ κράτει.
Μ' ἀκόμη δὲν κατέχουσι, ἐκεῖνα ποὺ λογιάζου,
ἂν εἶναι ποῦρι ἀπαρθινά, μόνο θωροῦν πῶς μοιάζου.

Λίγα κοιμᾶται ὁ κύρις τςι, λίγα κοιμᾶται ἡ μάννα,
τοῦτα ποὺ τςὶ βαραίνουσι συχνιὰ τ᾽ ἀναθιβάνα.
Μιὰ νύκτα μιὰ βαθειὰν αὐγὴ τὸ γάμον ἐμιλοῦσα,
καὶ τότες ὄνειρο βαρὺ εἶδεν ἡ - ᾽Αρετοῦσα.
᾽Εφανιστή τζι νὰ θωρῇ νέφαλο βουρκωμένο,
καὶ μ᾽ ἀστραπὲς καὶ μὲ βροντὲς καιροῦ ἀνακατωμένο·
σὰ νά ᾽τον μεσοπέλαγα εἰς τ᾽ ὄνειρο τςὶ φάνη
᾽ς ἕναν καράβι μοναχή, καὶ τὸ τιμόνι πιάνει,
κ᾽ ἀντρειεύγετο νὰ βουηθηθῇ, κ᾽ ἐκείνη δὲν ἐμπόρει,
καὶ τὸν πνιμόν τςι φανερὰ στὸν ὕπνον τςι ἐθώρει·
κ᾽ ἐφανιστή τζι κι ὁ γιαλὸς εἶς ποταμὸς ἐγίνη,
πέτρες χαράκια καὶ δεντρὰ σύρνει τὴν ὥρα κείνη,
κι ὥρες τὸ κῦμα τὴ βουλᾷ, κι ὥρες τὴ φανερώνει,
κι ὥς τὰ βυζά τζι ὁ ποταμὸς καὶ παραπάνω σώνει.
Τὸ ξύλο, πού ᾽το στὸ γιαλόν, ἐδούλησεν ὀμπρός τςι,
πῶς κιντυνεύγει μοναχὴ τςὶ φάνη στ᾽ ὄνειρόν τςι,
καὶ σκοτεινιάζει ὁ οὐρανός, δὲν ξεύρει ποῦ νὰ δώσῃ,
καὶ κλαίοντας παρακαλεῖ κοιμῶντας νὰ γλυτώσῃ,
ὄντες θωρεῖ, πῶς ἤλαψε στοῦ ποταμοῦ τὴν πλάτη
μιὰ λαμπιρώτατη φωτιά. κι ἄθρωπος τὴν ἐκράτει,
φωνιάζει τςι, «Μὴ φοβηθῇς», κ᾽ ἐσίμωσε κοντά της
κι ἀπὸ τὴ χέρα πιάνει τη, σύρνει τη καὶ βουηθᾷ της,
πάει τη ᾽ς ἀνάβαθα νερά, κι ἀπόκει τὴν ἀφίνει,
κ᾽ ἐχάθηκε σὰν τὴν ἀσκιά, δὲν εἶδεν εἶντα ᾽γίνη·
κ᾽ ἐκεῖ ποὺ πρῶτα ὁ ποταμὸς ὥς τὰ βυζὰ τὴ χώνει,
ἐσύρθηκ᾽ ὥς τὰ γόνατα, κι ὅσον καὶ χαμηλώνει,
μὰ ἐφαίνετό τζι κ᾽ ἤστεκε, δὲ θὲ νὰ πορπατήξῃ,
δὲν ξεύροντας τὸ ζάλον τςι εἰς ποιὰ μερὰ νὰ ρίξῃ,
μὴν πὰ νὰ βρῇ βαθιὰ νερὰ καὶ κιντυνέψῃ πάλι,
κι ὥς τὴν αὐγὴ παιδεύγεται μὲ τ᾽ ὄνειρου τὴ ζάλη·

κ' ἐφώνιαζε στὸν ὕπνον της, κιανεὶς νὰ τςὶ βουηθήξῃ,
μὴν τήνε πάρῃ ὁ ποταμός, τὸ κῦμα νὰ τὴν πνίξῃ.
Ἐξύπνησεν ἡ Νένα ντης, μὲ τὴ φωνὴν ἐκείνη,
κλαίει κι' ἀναθεμάτιζε τς ἀγάπης τὴν ὀδύνη,
καὶ πάει κεῖ ποὺ ἡ Ἀρετὴ κείτεται μοναχή της,
συργουλιστὰ κανακιστὰ καὶ σιγανὰ μιλεῖ της,
μὴν τὴ ξυπάσῃ μὲ φωνή, καὶ πὰ νὰ ξαφορμίσῃ,
ἀνάθεμα ἔτοια βάσανα, κακὴ ὥρα 'ς ἔτοια κρίσι.
Ἐξύπνησε τρομάμενη, δείχνει πῶς θὲ νὰ φύγῃ,
σύρνει φωνὴ λυπητερή, «Ὁ ποταμὸς μὲ πνίγει».
Ὡσὰν ὀντὲ ψυχομαχῇ, ἐκτύπαν ἡ καρδιά της,
καὶ μὲ τὸ κλάημα σιγανὴ ἦτον ἡ ἐμιλειά της,
ἦτον καὶ τὸ προσκέφαλο τὰ δάκρυα τζι γεμᾶτο,
ὁποὺ φοβᾶτο, κ' ἤκλαιγε στὸν ὕπνο, ποὺ κοιμᾶτο.
Ἤπασκ' ἡ Νένα ὅσο μπορεῖ νὰ τήνε συνηφέρῃ,
πιάνει τη στὴν ἀγκάλην της, κρατεῖ την ἀπ' τὸ χέρι,
ρωτᾷ, ξαναρωτᾷ τηνε, εἶντά 'τον τ' ὄνειρόν τςι,
κ' ἐτρόμαξεν ἔτοιας λογῆς, κ' ἐχάθη ὁ λογισμός τςι.

NENA

Καὶ τὰ ὀνειροφαντάσματα τςὶ λέει, θυγατέρα,
καὶ πράματα ψοματινὰ σὲ τοῦτα δὰ σὲ φέρα.
Πέ μου κι' ἐμένα τ' ὄνειρο, συνήφερε, Ἀρετοῦσα,
πολλά δασι τὰ μάτια μου, πολλὰ τ' αὐτιά μου ἀκοῦσα,
καὶ 'γὼ κατέχω νὰ σοῦ πῶ, καὶ νὰ τὸ ξεδιαλύνω,
κι ὅποιες πιστεύγου 'ς ὄνειρα γιὰ πελελοὺς τςὶ κρίνω

ΠΟΙΗΤΗΣ

Ἐξεζαλίστ' ἡ - Ἀρετή, καὶ τ' ὄνειρο δηγᾶται
τῆς Νένας της, καὶ λέει της τὸ πῶς πολλὰ φοβᾶται.

ΑΡΕΤΟΥΣΑ

Νένα μου, τοῦτο τ' ὄνειρο εἶναι κακὸ γιὰ μένα,
γὴ σκλάβος εἶν ὁ Ρώκριτος, γὴ πνίγηκε στὰ ξένα.
Τούτη τ' ἀνέμου ἡ ταραχὴ τοῦ ποταμοῦ τὰ βάθη
δὲν εἶναι παρὰ βάσανα καὶ πειρασμοὶ καὶ πάθη·
δὲν ἦτον τοῦτο ὄνειρο, Νένα, καὶ φανερά 'δα,
τὸ ταίρι μου κιντύνευγε 'ς κείνη τὴ σκοτεινάδα.
'Ετοῦτο εἶδα τὴν αὐγὴ δυὸ ὧρες νὰ ξημερώσῃ,
κι ἀπόσταν τότες δὲ μπορεῖ ὁ νοῦς μου νὰ μερώσῃ,
εἰς ὥρα ποὺ τὰ ὀνείρατα ὅλα τὰ πλιὰ ἀληθεύγου,
γιατὶ τὰ βάρητα τοῦ νοῦ τὸ πνέμα δὲν παιδεύγου,
καὶ χωνεμένοι εἶν οἱ καπνοὶ κεῖνοι ποὺ μᾶς ε βράζου,
κ' οἱ αἴστησές μας ξυπνητὲς δὲν εἶναι νὰ πειράζου,
κ' εἶναι τὸ πνέμα λεύτερο, προβλέπει καὶ κατέχει,
κ' ἐκ τοὺς καπνοὺς τοῦ στομαχιοῦ ἀμπόδισμα δὲν ἔχει,
ἐκεῖνο, ὁποὺ γλήγορα ἔχει ἄνθρωπος νὰ πάθῃ
γὴ σὲ καλὸ γὴ σὲ κακό, γή σὲ χαρὰ γὴ 'ς πάθη.
Κ' ἔτσι γιατί 'ναι ἀθάνατο, τοῦ δόθη ἡ χάρι τούτη,
κ' εἶναι μεγάλο χάρισμα ἀπάνω ς' ἄλλα πλούτη·
καὶ τὴν αὐγὴ σὰν ξυπνητὲς πολλὲς φορὲς θωροῦμε,
ὅ τι κι ἆ θὲ νὰ πάθωμε, γιὰ κεῖνο τὸ φοβοῦμαι.
Δὲν ἦτον τοῦτο ὄνειρο, μά 'ν ὅραμα, Φροσύνη,
πολὺ κακὸ μοῦ μέλλεται, γίνεται, ἆ δὲν ἐγίνη.
Γιὰ κεῖνο ὁπ' ἔχει νὰ γενῇ γι' αὐτὸ δειλιῶ περίσσα,
πολλοὶ εἴδασι τὸ κάμωμα τὴν ὥρα, ποὺ ξυπνῆσα,
κι ὅσοι κοιμῶντας τὴν αὐγὴ εἶδα φοβέρας πρᾶμα,
ὡς ἐξυπνῆσα πάθαν το, καθὼς μιλεῖ τὸ γράμμα.
Νένα μου, τοῦτο τ' ὅραμα πρὶ δώσῃ, μοῦ βαρίσκει,
πολὺ κακὸ μοῦ μελετᾷ κι ὀγλήγορα μὲ βρίσκει·
λέει τς ἡ Νένα,

NENA

Τ᾽ ὄνειρο αὐτὸ σοῦ δίδει ζάλη;
πόσα 'δα 'γὼ στὰ νιότα μου, πόσα θωρῶ μεγάλη,
καὶ ταραχὲς καὶ ποταμοὺς καὶ σκοτωμοὺς καὶ κι ἄλλα
πλιὰ παρ᾽ αὐτόνο φοβερὰ δύσκολα καὶ μεγάλα
κι ἀποσπερνὲς καὶ ταχινές; κ᾽ εἶδα νὰ ξεδιαλύνῃ
ἀπὸ κακὸν εἰσὲ καλό, καὶ διάφορον ἐγίνη·
κι ἂν τὰ ὀνειροφαντάσματα δύναμιν ἔχουν τόση,
τὶ ξάζει τὸ φταξούσιο στὸν ἄνθρωπο κ᾽ ἡ γνῶσι;
ὁ ἄθρωπος κάνει τοῦ κορμιοῦ ἐκεῖνο, ὁπού θέλει
ἔτσι καλὸ σὰν καὶ κακό, ὄχι καὶ νὰ τοῦ μέλλῃ·
δὲν εἶναι ἐπὰ μελλούμενα, μηδ᾽ ὄνειρα 'χου χάρι
νὰ φέρουσι τὸν ἄνθρωπο σὲ βάσανα καὶ βάρη·
ὡς στρώσῃ τὸ κλινάριν του ὁ καθενεὶς κοιμᾶται,
καὶ πελελὸ τὸν κράζουσι, τοῦτα ὅποιος τὰ δηγᾶται.
Τὰ σὲ πειράζου διῶξέ τα, τὸ νοῦ σου μὴν παιδεύγῃς,
καὶ τὰ ὀνειροφαντάσματα μὴ στέκῃς νὰ γυρεύγῃς.
Πρᾶμα θωροῦμε ξυπνητές, καὶ πάλι μᾶςε σφάνει,
καὶ σὺ ὅ τι εἶδες στὸν ὕπνο σου, ἀπαρθινὸ σοῦ φάνη;
Μὰ θὲ νὰ πῶ καί τ᾽ ὄνειρο ὁπού 'δες, ξεδιαλύνει,
ὅ τι 'δες εἰς τὸν ὕπνο σου, ἀπαρθινὸν ἐγίνη·
εἶντα δὲν εἶσαι 'ς ταραχές; εἶντα δὲν εἶσαι ς᾽ βάθη;
δὲν ἔχει ὁ νοῦς σου βάσανα, καὶ λογισμός σου πάθη,
ἀπόσταν ἀποκότησες νὰ κάμῃς συντροφό σου,
κι ἀγάπησες κι ὠρέκτηκες ἕνα μικρότερό σου;
ἐκεῖνα τὰ θολὰ νερά, ποὺ ὥς τὰ βυζά σ᾽ ἐχῶνα,
κι ὁποὺ σοῦ δεῖχνα νέφαλα καὶ ταραχὲς χειμῶνα,
εἶναι τὰ δυσκολέματα, ποὺ μπαίνουν εἰς τὴ μέση,
καὶ πάσκει ὁ νοῦς σου, ὅσο μπορεῖ, στὴ μάχη νὰ κερδαίσῃ.

Τὸ ξύλον ὁπ᾿ ἀρμένιζε κ᾿ ἐφανιστή σου χάθη,
σημάδ᾿ εἶν, Ἀρετοῦσα μου, πῶς σοῦ περνοῦν τὰ πάθη,
καὶ τοῦτα τὰ ξηλώματα, π᾿ ὁ κύρις σου ἀμποδίζει,
καὶ τὸ Ρωτόκριτο πεψε στὰ ξένα καὶ γυρίζει,
κάτεχε πῶς τελειώνουσι, ἂν τ᾿ ὄνειρο ἀληθέψη,
καὶ γλήγορα, ὅπου βρίσκεται, θέλει τόνε γυρέψει·
κι ὁπού ᾿δες πῶς ἐβούλησε τὸ ξύλο μέσ᾿ στὰ βάθη,
γλήγορα θέλεις τόνε δεῖ κεῖνο, ποὺ λὲς κ᾿ ἐχάθη.
Τελειώνουν τὰ ξηλώματα, τὸ δυνατὸ ἀπαλαίνει·
ὅλα μερώνουν, κάτεχε, κι ἂς τὸν καιρὸ νὰ πηαίνη·
κ᾿ ἐκείνη ἡ λαμπιρὴ φωτιά, πού φεγγε σὰν ἡμέρα,
εἶν ἡ ὀλπίδα τῆς καρδιᾶς, ὁπού χεις, θυγατέρα·
κ᾿ ἐκεῖνος ὁποὺ σέ ᾿βγαλεν ἀπὸ τὰ βάθη κεῖνα,
καὶ μέσ᾿ στ᾿ ἀνάβαθα νερὰ τὰ πόδια σου ἀπομεῖνα,
ἐκεῖνος εἶν ὁ γάμος σου, καὶ σὰ γενῆ, σκολάζει
ὁ λογισμός, ὁπού βαλες, ποὺ τόσα σὲ πειράζει.
Κι ἂν εἰς τ᾿ ἀνάβαθα νερὰ τὰ πόδια ᾿σα χωσμένα,
σημάδι κι ὁ Ρωτόκριτος ἄξος δὲν εἶν γιὰ σένα·
γι αὖτος μ᾿ ὅλο ποὺ γλύτωσες, καὶ βγῆκες ἐκ τὰ βάθη,
ἐπόμενεις εἰς τὸ νερό, καὶ τὸ κορμί σου ἐγράθη.
Σκόλασε μὴν πρικαίνεσαι, τ᾿ ὄνειρο μὴ λογιάζης,
καὶ μὴ βαραίνης τὴν καρδιά, τὸ νοῦ σου μὴν πειράζης.

ΠΟΙΗΤΗΣ

Ἐτοῦτα λέγ᾿ ἡ Νένα της, παρηγοριὰ τςὶ δίδει,
ἀμ᾿ ἐφοβήθηκε κι αὐτὴ τς ἀντάρας τὸ σκοτείδι,
κ᾿ ἐκεῖνα τὰ θολὰ νερὰ τοῦ ποταμοῦ τὰ βάθη,
γιατὶ ὅλα φανερώνουσι κακομοιριὲς καὶ πάθη.
Παρηγορᾶται ἡ-᾿Αρετὴ εἰς τὰ τςὶ μίλειε ἡ Νένα,
γιατί ᾿χε καὶ πρωτύτερα ἀπ᾿ ἄλλες γροικημένα

τὸ πῶς εἰς ὄνειρα κιανεὶς δὲν πρέπει νὰ πιστεύγῃ,
καὶ τὰ ὀνειροφαντάσματα ξύπνου μὴν τὰ γυρεύγῃ·
κ᾽ οἱ φρόνιμοι στὰ ὄνειρα γελοῦ, δὲν τὰ ψηφοῦσι,
μὰ οἱ πελελοὶ πιστεύγουν τα κι ἄλλοι, ποὺ δὲ γροικοῦσι.
Μέ τ᾽ ὄνειρου τς ἀθιβολὲς ἡ μέρα ξημερώνει,
σηκώνεται καὶ ντύνεται, τὸ λογισμὸ μερώνει·
καὶ πρὶ βραδειάσῃ στοῦ Ρηγὸς ἦρθε ἐγνοιανὸ μαντᾶτο,
ὁπού ᾿βαλε τῆς ᾿Αρετῆς τὸν ὁμυαλὸ ἄνω κάτω.
᾿Εκ τὸ Βυζάντιο πέψασι μαντατοφόρους τότες,
καὶ μὲ χαρὰ πεζέψασι στοῦ Βασιλιοῦ τςὶ πόρτες,
καὶ προξενειὰ τοῦ φέρασι, κ᾽ εἶπάν του νὰ κατέχῃ,
πὼς πεθυμιὰν ὁ Ρῆγάς τως πολλὰ μεγάλην ἔχει
συμπεθεριὸ νὰ κάμουσι, τὰ τέκνα νὰ παντρέψου,
καὶ θέλουσιν ἀπιλογιὰ γλήγορα νὰ μισσέψου.
῾Ο Βασιλιὸς πασίχαρος ἐτοῦτα νὰ γροικήσῃ,
τῶς εἶπε, πὼς τ᾽ ἀποταχιὰ τῶς θέλει ἀποφασίσει.
῾Η - ᾿Αρετὴ θωρῶντάς τους ἔγνοια μεγάλην ἔχει,
τὸ θέλαν ἐποφήτεψε δίχως νὰ τὸ κατέχῃ.
Βάρος ἐγροίκα στὴν καρδιά, δάκρυα κινοῦν καὶ κλαίει,
κ᾽ ἐφαίνετό τζι καὶ κιανεὶς τὴν προξενειὰ τῆς λέει·
κράζει τὴ Νέναν τςι σιμά, κ᾽ εἶπέν τςι τὰ λογιάζει,

ΑΡΕΤΟΥΣΑ

Νένα μου, κατὰ πῶς θωρῶ, πολλὰ τὸ πρᾶμα μοιάζει,
κι αὐτοὶ οἱ-ἀποστολάτοροι κι αὐτοὶ οἱ μαντατοφόροι
ἤρθασιν ὀγιὰ λόγου μου τὴν πρικαμένη κόρη,
καὶ ᾿γώ καλλιά ᾿χω θάνατο, κι ἄσκημα ν᾽ ἀποθάνω,
παρὰ νὰ μὴ ξετελειωθῇ, ὅ τι στὸ νοῦ μου βάνω.
᾿Ανάθεμά το τ᾽ ὄνειρο, σήμερο ξεδιαλύνει,
γιὰ μένα ἦτο ὁ ποταμὸς τ᾽ ἀνέμου ἡ κακωσύνη.

Βάνει με πάλ' ἡ μοῖρά μου σήμερο 'ς κι ἄλλα βάρη,
μαγάρι ἂς εἶμαι μοναχή, καὶ τὸ κορμί μου ἂς πάρη,
ὅ τι κριτήρια δύνεται ἄθρωπος νὰ βαστάξη,
καὶ μιὰ σταλαματιὰ νερὸ στὸν ἀγαπῶ μὴ στάξη.

ΠΟΙΗΤΗΣ

Ἡ Νένα νὰ τῆς τὰ γροικᾷ, νὰ τὴ θωρῇ εἶντα κάνει,
πολλῶ λογιῶ παρηγοριὲς μὲ γνῶσι ἀναθιβάνει.

ΝΕΝΑ

Ἂν ἦρθαν στὸ Παλάτι σας οἱ ξένοι κ' ἐπεζέψα,
καὶ νὰ μιλήσουν τοῦ Ρηγὲς μὲ σπούδαν ἐγυρέψα,
μὴν τό 'χῃς γιὰ παράξενο, νὰ ζήσῃς, θυγατέρα,
κ' εἰς τοὶς αὐλὲς τῶν Ἀφεντῶ τοῦτά 'ναι νύκτα μέρα.
Τὶς γιὰ 'να πρᾶμα ἔρχεται, τὶς ἄλλο νὰ ζητήξη,
τὶς τσὶ πληγές, ὁπού παθε στὴ δούλεψι νὰ δείξη,
ὀγιὰ νὰ πάρη χάρισμα, καὶ ρόγα νὰ τοῦ δώση,
καὶ πάντα ὁ πλούσος τοῦ φτωχοῦ εἶναι ψωμὶ καὶ βρῶσι·
κι ὁποὺ δουλέψη μπιστικά, ἀντίμεψι ξετρέχει,
κι ἄλλος στὰ νιᾶτα τὴ ζητᾷ, στὰ γέρα ἄλλος τὴν ἔχει.
Ἔτσι κι αὐτοίνοι, πού 'ρθασι σήμερο στοῦ κυροῦ σου,
ἄλλες δουλειὲς γυρεύγουσι, ὄχι ὅ τι βάνει ὁ νοῦς σου·
ἐσὺ θαρρεῖς καὶ προξενειὰ ἤρθασι νὰ τοῦ ποῦσι,
καὶ μοιάζεις, Ἀρετοῦσά μου, κεινῶν, ὁποὺ θωροῦσι
στὸν ὕπνο ὅ τι λογιάζουσι καὶ λέσι τὴν ἡμέρα·
σώπασε αὐτάνα μὴν τὰ λές, νὰ ζήσῃς, θυγατέρα,
κ' ἐτοῦτοι ποὔρθασιν ἐπά, ἄλλες δουλειὲς ζητοῦσι,
κι ὁ κύρις σου ποβγάνει τσι, ὡσὰν τοῦ τ' ἀποποῦσι.

ΠΟΙΗΤΗΣ

Ἐπῆρε σὰν παρηγοριὰ γροικῶντας εἶντα λέει,
μ᾽ ἀφήτε την κ᾽ ἔχει καιρὸ νὰ δέρνεται νὰ κλαίῃ.
Ὁ κύρις της κ᾽ ἡ μάννα της τὸ γάμον ἐμιλῆσα,
γιὰ νὰ γενῇ ἡ συμπεθεριά, ὁποὺ τῶς ἐμηνῦσα.
Δίδου βουλὴ νὰ κράξουσι ζιμιὸ τὴν Ἀρετοῦσα,
νὰ φανερώσου νὰ τςὶ ποῦ κεῖνα, ποὺ πεθυμοῦσα·
κι ὡς τὴν ἐκράξαν κ᾽ ἤκουσε, πὼς θὲ νὰ τςὶ μιλήσου
σύρνει φωνὴ λυπητερή, καὶ λέει,

ΑΡΕΤΟΥΣΑ

Γῆς βουλήσου,
καὶ χώνεψε τὰ μέλη μου, πριχοῦ ᾽ρθουσι τὰ γέρα,

ΠΟΙΗΤΗΣ

Κι ὥστε νὰ πάῃ στοῦ κυροῦ καὶ τὰ γνοιανὰ νὰ μάθῃ,
ἤπεσε κ᾽ ἐλιγώθηκε κ᾽ ἡ δύναμί τζ ἐχάθη.
Ἐτρέμασι τὰ πόδια της, κ᾽ εἰς κάθε ζάλο ἐπιάνε
τὴ Νένα κ᾽ ἐδουηθᾶτονε, κι ὀμπρὸς στοῦ Ρῆγα πάνε.
Πάντα ἡ Φροσύνη τςὶ μιλεῖ, μὲ τς ἐμιλιὲς βουηθᾷ τςι,
καὶ λέει τςι νὰ πάψουσι γρίνιες καὶ κλάηματά τςι,
καὶ τοῦ κυροῦ τςι ἀπιλογιὰ φρόνιμη νὰ τοῦ δώσῃ,
καὶ τὰ χωσμένα τςὶ καρδιᾶς ἂς τὰ σκεπάσῃ ἡ γνῶσι,
γιατὶ κι ὁ κύκλος τοῦ καιροῦ ἀνεβοκατεβαίνει,
κ᾽ ἡ φρονιμάδα ᾽ναι γιατρός, καὶ κάθ᾽ ἀνάγκη γιαίνει.
Σὰν ἐπαρασυνήφερε, μέσα της λογαριάζει,
κ᾽ ἐκεῖνο, ὁποὺ θὲ νὰ πῇ, πρωτύτερα λογιάζει.
Ἤδειξε τὴν πασίχαρη, στὴν κάμεράν τως μπαίνει,
βρίσκει κοντὰ στὸν κύριν της τὴ μάννα καθισμένη.

Πασίχαρος ὁ Βασιλιὸς ἀρχίζει καὶ μιλεῖ της
    μὲ σπλάχνος καὶ γλυκότητα νὰ δῇ τὴν ὄρεξίν της,
λέει της,

ΒΑΣΙΛΙΟΣ

Θυγατέρα μου, ἀπὸ τὴν ὥρα κείνη,
    ποὺ φανερώθηκες στὴ γῆς, ἡ ἔγνοια σου μὲ κρίνει
κι ὁ λογισμός σου, μάννα μου, πάντα 'ναι μετὰ μένα
    νὰ σὲ τιμήσω, καὶ νὰ δῶ κλερονομιὰ ἀπὸ σένα.
Ἐλίγον κόπο ἔχει ὁ γονεῖς τέκνο νὰ φανερώσῃ,
    μὰ νὰ τὸ κάμῃ τς ἡλικιᾶς, καὶ πρᾶξες νὰ τοῦ δώσῃ,
'ς τόπο μεγάλο καὶ ψηλὸ κ' εἰς πλοῦτος νὰ τὸ βάλῃ,
    εἶν ὁποὺ φέρνουν τοῦ κυροῦ κόπο πολὺ καὶ ζάλη,
καὶ μέρα νύκτα ὁ λογισμὸς ἐτοῦτος τόνε κρίνει,
    τὸ τέκνο νἄβγῃ φρόνιμο, καὶ πλούσο ν' ἀπομείνῃ,
κι ἀπάνω 'ς ὅλα τὴν τιμὴ νὰ μὴν τήνε δολώσῃ,
    καὶ τῶ γονέω μαχαιρὰ ἀγιάτρευτη νὰ δώσῃ.
Σήμερο μὲ τὴ μάννα σου πολλὴ χαρὰν ἐπῆρα,
    γιατὶ θωροῦμέν το κ' οἱ δυὸ πὼς εἶσαι καλομοίρα,
πειδὴ κι ἀπ' τοῦ Βυζάντιου τὸ Ρῆγα τὸ μεγάλο
    συμπεθεριὸ μοῦ μήνυσε νὰ κάμω δίχως ἄλλο,
νὰ πάρῃς, θυγατέρα μου, ἄντρα σου τὸν ὑγιόν του,
    ν' ἀποφεντέψετε κ' οἱ δυὸ τὰ πλούτη καὶ τὸ βιόν του,
ἐκεῖνον τὸν χρυσὸν ἀϊτό, ποὺ βρέθηκε καλὴ ὥρα,
    ὄντε μὲ τόσες ἀφεντιὲς ἐμπῆκε μέσ' στὴ Χώρα,
κι ἀπόσταν τότες μέσ' στὸ νοῦ τό βαλα γιὰ τὸ γάμο,
    καὶ δίχως ἄλλο λόγιασα γαμπρὸ νὰ τόνε κάμω.
Ἐκεῖνος εἶν ὁπού τρεξε πλιὰ ὄμορφα τὸ κοντάρι,
    καὶ τὸν ἀθὸν ἐκέρδαισε μὲ τῆς ἀντρειᾶς τὴ χάρι·
μὲ λέω τς ἄλλες τ' ὀμορφιές, ὁποὺ γιὰ 'δὰ τς ἀφίνω,
    ποὺ ὅλα τὰ μάτια τοῦ λαοῦ ἤσυρε μετὰ κεῖνο.

Θυμήσου πόσην ὀμορφιὰ εἶχεν καὶ πόσα κάλλη,
κ᾽ εἶντα ἔπαινος τοῦ δώκασι ὅλοι μικροὶ μεγάλοι.
Κάμε λοιπὸ καλὴν καρδιά, καὶ μετὰ μᾶς τὸ χαίρου,
καὶ τοῦ Ρηγὸς ἀπόφασι νὰ δώσω ταχυτέρου,
νἄρθῃ ὄντε θέλῃ νὰ σὲ δῇ ὁ γιός του νὰ σὲ πάρῃ,
νὰ σμίξετε, γιατὶ ᾽ς ἐσὲ εἶν ὅλα μας τὰ θάρρη,
τὸν κύρι καὶ τὴ μάννα σου μὲ τέκνα ν᾽ ἀναστέσῃς,
μὲ τὴν εὐκή μου ὅ τι κοπιῶ καὶ κάνω, νὰ κερδαίσῃς.

ΠΟΙΗΤΗΣ

Τὴν ὥρα, ὁποὺ τῆς μιλεῖ κύρις καὶ μάννα ἀντάμη,
τὸ πρόσωπο ἀποχλόμιανέ, κ᾽ ἤτρεμε σὰν καλάμι,
κ᾽ ἐγροίκα κ᾽ ἤσφιγγε κρυγιὰ μιὰ χέρα τὴν καρδιάν τζι,
ὅσ᾽ ὥρα ὁ κύρις τςι μιλεῖ ὀγιὰ τὴν παντρειάν τςι.
᾽Εκεῖνος ὡσὰ φρόνιμος ἐξόμπλιαζε κ᾽ ἐθώρει·
μέσα ντου λέει, λογισμὸ κακὸ θὲ νά᾽χῃ ἡ κόρη.
Ποῦρι ἤστεκε κι ἀνίμενε ἀπιλογιὰ νὰ δώσῃ
στὸ γάμον, ὁποὺ τς ἤλεγε, πῶς θὲ νὰ ξετελειώσῃ.
Ὡσὰν τς ἀπομιλήσασιν, ὀμπρός τως γονατίζει
μὲ τάξι καὶ κλιτότητα, κ᾽ ἔτοιας λογῆς ἀρχίζει.

ΑΡΕΤΟΥΣΑ

Γονέοι, ποὺ μ᾽ ἐσπείρετε, κι ἀπὸ τὰ κόκκαλά σας
ἐπῆρα κι ἀπ᾽ τὸ αἷμά σας κι ἀπὸ τὴν ἀναπνιά σας,
ἔχω κανάκια σπλαχνικά, κύρι μου καὶ μητέρα,
ὁποὺ λιγώνομαι νὰ δῶ νὰ ξημερώσῃ ἡ μέρα
νἄρθῶ νὰ σᾶς ἀγκαλιαστῶ νὰ βρίσκωμαι κοντά σας,
νὰ σᾶς βουηθῶ ᾽ς τς ἀνημποριὲς ἐδὰ στὰ γερατειά σας,
κι ὥρα λιγάκι ἀνὲ διαβῇ λιγάκι ἀνὲν περάσῃ.
νὰ μὴ σᾶς δῶ, τρέμει ἡ καρδιά, καὶ τὸ κορμὶ σφαράσσει,

καὶ πρᾶμά 'ν ἀνημπόρετο, καὶ πῶς νὰ τὸ θελήσω
    ἔτοιους γονέους ἀκριβοὺς ὀπίσω μου ν' ἀφήσω;
μὰ θέλω νά 'μαι μετά σᾶς χειμῶναν καλοκαίρι,
    ποτὲ νὰ μὴν ξενιτευτῶ νὰ πάω 'ς ἄλλα μέρη,
κ' ἐρρίζωσεν ὁ λογισμὸς ἐτοῦτος στὴν καρδιά μου,
    νὰ μὴ σᾶς ἀποχωριστῶ, κομμάτια κι ἂ μὲ κάμου.
Τὸ τέκνο ὀντὲ φανερωθῇ, θαράπαψι κι ὀλπίδα
    παίρνου οἱ γονεῖς καὶ χαίρουνται, κλερονομιὰ πῶς εἶδα.
Τούτη ἡ ὀλπίδα κ' ἡ χαρὰ ἀπ' ἄλλο δὲν κινᾶται
    παρὰ ἀπὸ μιὰ παρηγοριά, ὁποὺ ὁ γονεῖς θυμᾶται,
πῶς ηὕρηκε στὰ γερατειὰ θάρρος κι ἀκουμπιστήρι,
    βλεπάτορα 'ς τς ἀνημποριές, στὸ πρᾶμα νοικοκύρι·
κ' ἐσεῖς θωρῶ ἄπονη βουλὴ ἐδώκετε 'ς ἐμένα,
    νὰ μὲ ξορίσετε ἀπὸ πά, νὰ κάθωμαι στὰ ξένα.
Περίσσα τὸ πρικαίνομαι, πῶς τὸ βαστᾷ ἡ καρδιά σας,
    καὶ θὲ νὰ μὲ μακρύνετε ἀπὸ τὴ συντροφιά σας.
Ἡ γλῶσσά μου πῶς νὰ τὸ πῇ τὸ ναί, νὰ μὲ παντρέψῃς
    καὶ νὰ μὲ βγάλῃς ἀπὸ πὰ καὶ νὰ μὲ ξενιτέψῃς;
ιι ἂς εἶμαι πάντα μετὰ σᾶς, κύρι μου, ὥστε νὰ ζῆτε,
    μὴν τὸ βαλθῆτε ζωντανοὶ νὰ μ' ἀποχωριστῆτε.
Ὤφου μὲ ποιὰ ἄπονην καρδιὰ τὸ θέλημα νὰ δώσω,
    καὶ πῶς νὰ πιάσῃ ἡ χέρα μου τὸ δὲ μπορῶ νὰ σώσω;
Κύρι μου, ἂν τὸ μπορῇς ἐσύ, καὶ θέλῃς νὰ τὸ κάμω,
    καὶ βάνῃ κ' ἡ μητέρα μου θέλημα 'ς ἔτοιο γάμο,
γὼ δὲ θέλω πεῖ τὸ ναί, καλλιὰ νὰ ξεψυχήσω,
    παρὰ τοῦ κόσμου Ρήγισσα κ' ἐσᾶς τςὶ δυὸ ν' ἀφήσω,
αὶ φαίνεταί μου κι ἂν τὸ πῶ ψόματα στὸ παιγνίδι,
    «Ἔχετε 'γειά, μισσεύγω σας», λιγοθυμιὰ μοῦ δίδει·
ι ἀνὲν καὶ τὸ ψοματινὸ νεκρώνῃ μου τὰ μέλη,
    πῶς νὰ τὸ πῶ τ' ἀπαρθινό; κ' ἡ γλῶσσά μου δὲ θέλει.

Δῶτε μ' ὀμπρὸς τὸ θάνατο, συμβουλευτῆτε ὁμάδι,
καὶ κάμετέ μου ξορισμὸ στὸν μαυρισμένον ᾅδη,
νὰ μὴ θωρῶ, νὰ μὴ γροικῶ, πόνος νὰ μὴ μὲ κρίνῃ,
κι ὁ Χάρος ἀπὸ λόγου σας μόνο νὰ μὲ μακρύνῃ·
μὰ ζωντανὴ ἂ μ' ἀφήσετε καὶ νὰ σᾶς μακραίνω,
χίλιες καὶ πλειότερες φορὲς τὴν ὥραν ἀποθαίνω,
κι ὁ θάνατος ὁ ζωντανὸς μεγάλο πόνο δίδει,
μὰ ὁ ἄλλος πόνο δὲ γροικᾷ στοῦ ᾅδη τὸ σκοτείδι.
Λοιπὸν ἀποφασίσετε τὸ Ρῆγα νὰ κατέχῃ,
τὸ πῶς ἡ θυγατέρα σας 'ς τοῦτα ὄρεξι δὲν ἔχει,
καὶ μηδὲ θὲ νὰ παντρευτῇ, ἂ δὲν περάσουν χρόνοι·
τοῦτος ὁ λόγος μοναχὰ γιὰ πάντα τόνε σώνει·
Ἡ ἔσμιξι πού 'ναι στανικῶς, οἱ φρόνιμοι λογιάζου
μάχη κουρφή, βάρος πολὺ κι ὄχθριτα τήνε κράζου.

ΠΟΙΗΤΗΣ

Τὴν ὥρα ποὺ ἡ - 'Αρετὴ ἐμίλειε τοῦ κυροῦ τςι,
λογιάζοντας τςὶ πονηριές, ὁπού βανεν ὁ νοῦς τςι,
σὰν τὸ θερμὸ στὰ κάρβουνα, ποὺ ὁ χόχλος τὸ φουσκώνει,
καὶ παίρνει το ἀπὸ τὰ βαθιά, κι ἀπάνω τὸ σηκώνει,
καὶ πάλι ἡ λάβρα τςὶ φωτιᾶς τὸ ξανακατεβάζει,
καὶ δὲν εὑρίσκει ἀνάπαψι ποτὲ ὅση ὥρα βράζει,
ἔτσι τοῦ Βασιλιοῦ ἡ καρδιὰ κι ὁ λογισμός του κάνει,
ὅσ' ὥρα τοῦτα ἡ - 'Αρετὴ πίβουλα ἀναθιβάνει,
κι οὐδ' ἤφηκε νὰ τ' ἀποπῇ, γιατὶ ἡ καρδιά ντου ἐσφάῃ·
σηκώνεται ἀπὸ τὸ θρονί, καὶ πρὸς ἐκείνη πάει.
Μὲ μάχη καὶ μὲ μάνιτα τὴν πιάνει ἀπὸ τὴ χέρα,
λέει τςι,

ΡΗΓΑΣ

Εἰντά 'ναι τὰ μιλεῖς, πίβουλη θυγατέρα;
τόσον ἐγίνης σπλαχνικὴ στὸν κύρι κ' εἰς τὴ μάννα;
εἶντα παραμυθίσματα, κακὸ παιδί, εἶν αὐτάνα;
εἶντα δηγᾶσαι, εἶντα μιλεῖς; εἶντά 'ν αὐτὰ τὰ γέλια;
ἄμ' εὗρε νὰ τὰ λές, ζαβή, εἰς τὰ μικρὰ κοπέλλια,
μὰ ὁ κύρις σου κ' ἡ μάννα σου εὔκολα δὲ γελοῦνται,
κατέχουν ποῦ ξαμώνουσι τοῦτα, ποὺ σ' ἀφουκροῦνται.
Μὴν ἐφοβούμουν τς Οὐρανοὺς τὴ σημερνὴν ἡμέρα,
νὰ σοῦ 'χα δώσει θάνατο, κακή μου θυγατέρα.
Διῶξέ τς αὐτοὺς τσὶ λογισμούς, μὴ σὲ κακαποδώσου,
κάμε το θεληματικά, τὸ γίνεται στανιό σου.
Ἐγὼ μηνῶ τοῦ Βασιλιοῦ, ὁ γάμος πῶς ἐγίνη,
καὶ νὰ μοῦ πέψῃ τὸ γαμπρὸ καὶ μετὰ σὲ νὰ μείνῃ,
ὁ γάμος νὰ ξετελειωθῇ, κι ἃ μελετᾷς ἐσὺ ἄλλα,
γὴ κι ἄλλα ἐκαταρδίνιασες, κάτεχε πῶς σοῦ σφάλα,
καὶ μὴ μὲ κάμῃς νὰ μιλῶ, κ' ἡ γλῶσσα νὰ ξεχύσῃ,
κι ἀποθαμμένη κι ἄσκημη ἡ χέρα μου σ' ἀφήσῃ.

ΠΟΙΗΤΗΣ

Ἡ - Ἀρετοῦσα κλαίοντας πρὸς τὸ γονεῖν ἐμίλειε,
γονατιστὴ τρεμάμενη στὰ πόδια τὸν ἐφίλειε·
μὲ τ' ἄρματα τσὶ λύπησις τότες τὸν ἐπολέμα,
καὶ μὲ τὴν ταπεινότητα τὰ μέλη τζ ὅλα τρέμα.
Κλιτὰ τὸν ἀναντράνιζε, σὰν κύρι τὸν ἐθώρει,
μὲ θλιβερὸν ἀνάβλεμμα ἡ πρικαμένη κόρη.
Τὰ μάτια τζι τριγύριζε κλιτὰ τσὶ ταπεινότης,
καθὼς τσὶ τ' ἀρμηνεύγασιν οἱ λύπησες τσὶ νιότης.

ΑΡΕΤΟΥΣΑ

Ἀφέντη μου, δὲν ἤβαλα στὸ νοῦ πρᾶμα κιανένα,
μοῦδ᾽ ἄπρεπο μοῦδ᾽ ἄμοιαστο νὰ μὴ σ᾽ ἀρέση ἐσένα·
πράματα πάντα τςὶ τιμῆς ἐλόγιαζα γονεῖ μου·
καλὰ καὶ νά ᾽μουν κοπελλιά, ἀφορμαρὰ δὲν ἦμου,
κ᾽ ἐκεῖνα πού ᾽χες ὄρεξι, κύρι καὶ σὺ μητέρα,
ἐκεῖνα πάντα λόγιαζα νύκτα καὶ τὴν ἡμέρα.
Θωρῶ τὸ σπλάχνος ἤλλαξε, κ᾽ εἰς ὄχθριτα γυρίζει,
ποιὸς λογισμὸς ψοματινὸς τὰ μοῦ ᾽πετε, θυμίζει;
Τὰ λόγια σας θανατερὰ κι ἀλύπητα πληγώνου,
γιατὶ γροικῶ σὰν πελελὴ ᾽ς τόπο κακὸ ξαμώνου.
Πολλὰ μ᾽ ἐπαραπόνεσες, κύρι, νὰ τὸ κατέχης,
κ᾽ εἰς κεῖνα, ποὺ μοῦ μίλησες, κρῖμα μεγάλον ἔχεις.
Ἀκόμη μέσ᾽ στὸ στόμα μου εἶν τῶ βυζῶ τὸ γάλα,
καὶ λογισμὸ δὲν ἤβαλα σὲ πράματα μεγάλα·
σὰν κοπελλιὰ στὰ χαμηλὰ πάντα τὸ νοῦ μου βάνω,
παίζω μὲ τὰ κουτσουνικὰ στὰ γόνατά μου ἀπάνω,
καὶ σύ, γονεῖ μου σπλαχνικέ, εἶντα ᾽χεις μετὰ μένα,
ποῦρι ἐγὼ δὲ σοῦ καμα σφάλμα ποτὲ κιανένα.
Θωρῶ μὲ δίχως ἀφορμὴ ἀγριεύγεις καὶ μανίζεις,
παιδί σου ᾽μαι καὶ σκλάβα σου, καὶ τὴ ζωὴ μ᾽ ὁρίζεις,
μπορεῖς νὰ κάμης εἰς ἐμὲ τὸ βούλεται ἡ καρδιά σου,
ὁ θάνατος κ᾽ ἡ ζῆσί μου βρίσκεται στὴν ἐξά σου.
Εἰς ἕνα πρᾶμα μοναχὰ μὴ δὲν ἀποφασίσης,
παρὰ νὰ πῶ κ᾽ ἐγὼ τὸ ναί, γιατὶ ἔτσι θέλει ἡ φύσις·
πληγὲς θανάτου, βάσανα, πάθη, κριτήρια δῶσ᾽ μου,
μὰ γάμο δὲ μπορεῖς ποτὲ νὰ κάμης στανικῶς μου·
ἐγὼ δὲ θέλω ᾽πεῖ τὸ ναί, ἂ ζήσω χίλιους χρόνους,
νὰ παντρευτῶ στὴν ξενιτειά, καὶ νά ᾽χω πάντα πόνους.

ΠΟΙΗΤΗΣ

Γροικῶντας ὁ πατέρας της τὰ τοῦ λεγεν ἡ κόρη,
    ἐγνώρισεν κι ἀπαρθινὰ εἶν κεῖνα ποὺ προθώρει·
δὲν εἶχε μπλιό ντου ἀπομονὴ νὰ στέκῃ νά τς ἀκούῃ,
    ρίχνει τη, κωλοσύρνει τη, κι ἀδυνατὰ τςὶ κρούει.

ΡΗΓΑΣ

Εἶντα λογιάζεις σήμερο, τέκνο κακό, νὰ κάμω,
    ὁποὺ θωρῶ καὶ δυσκολιὲς μοῦ βάνεις ᾽ς ἔτοιο γάμο;
τέκνο κακὸ καὶ πίβουλο τςὶ πονηριὲς γεμᾶτο,
    γροίκησε κι ἀφουκροῦ καλὰ τὸ σημερνὸ μαντᾶτο·
γῆ διῶξέ τςι τςὶ λογισμοὺς κείνους, ποὺ σὲ προδίδου,
    γὴ θάνατο τὰ χέρια μου ἀλύπητο σοῦ δίδου.
Κάμε ὁλημέρα σήμερο νὰ τὸ καλολογιάσῃς,
    ν᾽ ἀλλάξῃ αὐτὸς ὁ λογισμός, κι ἄλλη βουλὴ νὰ πιάσῃς.
Ἄμε νὰ κάτσῃς μοναχή, δέ το καὶ καλοδέ το,
    καὶ τὸ καλό σου φρόνιμα κάτσε καὶ λόγιασέ το.
Μὴ θέλῃς ὀγιὰ πράματα ἄφαντα ν᾽ ἀποθάνῃς,
    λόγιασε ἂν πάσινε καλὰ τοῦτα, ποὺ μᾶς κάνεις,
κι ἂν εἶδες ὄνειρο κακό, ἄφησ᾽ το νὰ περάσῃ,
    γὴ χάνεις την τὴ νιότη σου, πρὶ παρὰ νὰ γεράσῃ.

ΠΟΙΗΤΗΣ

᾽Εμίλειεν της κι ὁ κύρις τσι, ἐμίλειεν της κ᾽ ἡ μάννα,
    ἀμ᾽ εὔκαιρα κουράζουνταν, τὸν κόπον τως ἐχάνα,
λέει τως,

ΑΡΕΤΟΥΣΑ

        Χίλια κι ἂν τὸ δῶ, χίλια κι ἂν τὸ λογιάσω,
    καλλιά ᾽χω τούτη τὴ ζωὴ πλιὰ γλήγορα νὰ χάσω,

παρὰ νὰ σᾶς ἀπαρνηθῶ, παρὰ νὰ σᾶς ἀφήσω,
    παρ᾽ ἔτοια προξενειὰ μακρὰ μπλιὸ νὰ τήνε γροικήσω.
Ὀϊμέ, πῶς εἶναι μπορετό, καὶ δὲ γροικᾶτε πόνο;
    πῶς τὸν ἐλησμονήσετε κ᾽ ἐγὼ τὸν ἔχω μόνο;
Λέτε το ποῦρι λέτε το νὰ μ᾽ ἀποχωριστῆτε;
    πῶς νά ᾽χετε ἔτοια ἀπονιὰ καὶ μάτια νὰ τὸ δῆτε;
Τὰ λόγιασα, ἀπολόγιασα, τά ᾽χα νὰ δῶ, ἀπόδα,
    στὸ ζάλον ὁποὺ στάθηκα, μπλιὸ δὲ σαλεύγω πόδα.
Μηνύσετε τοῦ Βασιλιοῦ, ποὺ νύφην του ποθεῖ με,
    γιὰ τὸν ὑγιόν του πέτε του, τὸ πὼς ἐγὼ δὲν εἶμαι.

ΠΟΙΗΤΗΣ

Ἂν ἦτο τίβοτσι ἥμερο εἰς τὴν καρδιὰ τοῦ Ρῆγα,
    ἐδὰ ὅλα ξαγριέψασι, τὰ μερωμένα φύγα.
Πάει ὄξω καὶ μὲ φρόνεψι τοὺς ξένους ἀποβγάνει,
    καὶ πιάνει τὸ ζιμιὸ χαρτί, κοντύλι καὶ μελάνι,
κ᾽ ἤγραψε πὼς δὲν ἠμπορεῖ γιὰ δὰ ν᾽ ἀποφασίσῃ
    τὴν παντρειά, κι ἄλλον καιρὸ τὴ θέλουσι μιλήσει,
γιατί ᾽ναι ἡ- Ἀρετὴ κακά, κι ὅλοι οἱ γιατροὶ τοῦ λέσι,
    πὼς εἶναι τὸ κακὸ κτικιό, καὶ ζωντανὴ τὴν κλαίσι,
τὸ πρᾶμα δείχνει δύσκολο, καὶ σὰ συμπάθειο παίρνει·
    κι ὡς ἐμισσέψαν τὸ ζιμιὸ στὴν κάμερα γιαγέρνει,
καὶ μ᾽ ἀπονιὰ κι ἀγριότητα εἰς τὸ δεξόν του χέρι
    τυλίσσει τςὶ πλεξοῦδές της κρατῶντας τὸ μαχαίρι.
καὶ κόβγει τςι καὶ ρίχνει τςι σύγκρατες δίχως πόνο,
    οἱ ρίζες τῶ χρυσῶ μαλλιῶ τῆς ἀπομεῖνα μόνο·
μαλλιά, ποὺ ρίχτα σαΐττιὲς καὶ τὴν καρδιὰ πληγῶνα,
    στὴ γῆς ἐσκορπιστήκασι κ᾽ οἱ σκόνες τὰ κουκλῶνα·
μαλλιά, ποὺ λάμπα πλειότερα παρὰ τοῦ ἡλιοῦ τς ἀκτῖνες,
    λύπησιν δὲν τῶς εἴχασιν οἱ μάνιτες ἐκεῖνες,

κ' ἡ κεφαλή, ποὺ ς' ὀμορφιὰ ποθὲς δὲν εἶχε ταίρι,
    κουτρούλλα τςὶ τὴν ἥφηκε τ' ἀλύπητο μαχαίρι.
Μεγάλον πρᾶμα ἤτονε τότες τὴν ὥρα κείνη,
    τὸ σίδερο ἀποκότησε καὶ κοφτερὸν ἐγίνη,
καὶ πῶς δὲν ἐστομώθηκε νὰ μὴν τὴν ἀσκημίση,
    νὰ λυπηθῇ ἔτοια ὀμορφιά, νὰ κάμῃ δίκια κρίσι.
Μὰ σὰν ἀρχίσῃ τὸ κακό, ἀπομονὴ δὲν ἔχει,
    μὰ πάντα στὸ χερότερο γλακᾷ, καὶ πάντα τρέχει·
καὶ μὲ γλοτσὲς κωλοσυρτὴ εἰς τὴ φλακὴ τὴ βάνει,
    ὡσὰ θεριὸν ἀλύπητο ὄχι σὰν κύρις κάνει.
Θωρῶντας τόσα βάσανα ἡ Ἀρετὴ καὶ πάθη,
    ἡ τάξι γίνη ἀποκοτιά, κ' ἡ ταπεινότη χάθη·
τςὶ γλώσσας τὰ μποδίσματα, τὸ δείλιασμα τοῦ νοῦ τζι
    ἐπάψα, καὶ μ' ἀποκοτιὰ ἐμίλειε τοῦ κυροῦ τζι.

ΑΡΕΤΟΥΣΑ

Γονεῖ μου, 'ς τούτην τὴν φλακή, ποὺ μπαίνουν ὅσοι φταῖσα,
    κι ἂν εἶναι καὶ πλιὰ σκοτεινή, βάλε με παραμέσα.
Μὰ οὐδὲ φλακὴ οὐδὲ σίδερα οὐδ' ἑκατὸ θανάτοι
    θέλουσι κάμει νὰ μὲ πὰς σὰ νύφη στὸ Παλάτι,
κι ὅ τι κριτήρια βρίσκουνται δῶστέ τα στὸ κορμί μου,
    κι ἂς τάξω πὼς δὲ μ' ἔσπειρες, καὶ τέκνο σου δὲν ἦμου.
Ποιὸς ἄλλος ἤκαμε παιδί, κ' εἶδέν το κ' ἐγεννήθη,
    κ' εἶςὲ κακό, ποὺ τό βρηκε, δὲν τὸ μυριολυπήθη;
Ὡς καὶ τὰ ζά, ποὺ δὲ νογοῦ, λογαριασμὸ δὲν ἔχου,
    εἰντά 'ναι ὁ πόνος τοῦ παιδιοῦ γροικοῦσι καὶ κατέχου,
καὶ τὴ ζωήν τως δὲν ψηφοῦ, βοήθεια νὰ τῶς δώσου,
    καὶ παίρνουσινε θάνατο, ὀγιὰ νὰ τὰ γλυτώσου·
ὡς κ' εἰς τὰ δάση τὰ θεριά, ποὺ λύπησι δὲν ἔχου,
    καὶ ζοῦσι μὲ τὴν ἀπονιά, κι ἀγάπη δὲν κατέχου,

κχλὰ καὶ θρέφουνται μὲ κριὰς ἀπ' ἄλλα ζὰ στὰ δάση,
πάντα ντως σάρκα ζωντανὴ σιχαίνουνται νὰ φάσι·
ὀμπρὸς σκοτώνουσι τὸ ζῷ, καὶ τὴ ζωήν του παίρνου,
κι ἀπόκει ἀπὸ τὰ μέλη ντου τρῶσινε καὶ χορταίνου,
καὶ σὺ μὲ σάρκα ζωντανή, ὁπού 'ναι καὶ δική σου,
θρέφεσαι, κι οὐδὲ λύπησι γροικᾷς οὐδὲ πονεῖ σου.
Θωρῶ γιὰ μένα ἡ-ἀπονιὰ σήμερο ἐφανερώθη,
κύρις ποτὲ δὲ μ' ἔσπειρε, μάννα δὲ μ' ἐγαστρώθη,
ἡ φύσι ξαναγίνηκε, κι ὅλα παραστρατῆσα,
κι ὅλα στραβῶσαν ὀγιὰ μὲ κεῖνα, ὁπού 'σαν ἴσα,
καὶ τυραννᾷς μ' ἔτσ' ἄδικα, καὶ θὲς νὰ μ' ἀποθάνῃς,
καὶ δὲ γροικᾷς τσὶ πόνους μου 'ς ἐτοῦτα, ποὺ μοῦ κάνεις.
Ἂν καὶ βαρῇς στὴ χέρα σου στό 'να δακτύλι μόνο,
γροικᾷς εἰς ὅλο τὸ κορμὶ τὸ βάρος καὶ τὸν πόνο,
κ' ἐγὼ πού 'μαι ὅλη σάρκα σου, μὲ δέρνεις μὲ σκοτώνεις,
κιανέναν πόνο δὲ γροικᾷς, μὰ πλειότερα δριμώνεις;
Στὸν κόσμο ἂς τὸ γροικήσουνε, ἀλύπητε γονεῖ μου,
γιατὶ δὲ θὲ νὰ παντρευτῶ, μοῦ παίρνεις τὴ ζωή μου.

ΠΟΙΗΤΗΣ

Ὁ κύρις 'ς τοῦτα, ποὺ μιλεῖ, δὲ στέκει ν' ἀφουκρᾶται,
μπλιὸ δὲν τὴν τάσσει γιὰ παιδί, μπλιὸ δὲν τήνε σπλαχνᾶται,
κλειδώνει την εἰς τὴ φλακὴ μὲ τὴν καημένη Νένα,
καὶ λέει, «Αὐτοῦ πλερώσετε τά 'χετε καμωμένα».
Κλαίει ἡ Φροσύνη, δέρνεται, τὸ Ρῆγα παρακάλει,
τὴ θυγατέρα στὴ φλακὴ ἄδικα μὴν τὴ βάλῃ·
γονατιστὴ φιλεῖ τὴ γῆς, κ' ἔτοιας λογῆς ἀρχίζει,
κι ἄφοβα μίλειε τοῦ Ρηγός, μ' ὅλον ὁποὺ μανίζει.

ΦΡΟΣΥΝΗ

Τὰ δάκρυα ἂν ἔχου λύπησι τὰ παρακάλια τόπο,
κι ἂν ἀφουκροῦνται οἱ βασιλιοὶ καὶ τῶ μικρῶν ἀθρώπω,
λυπήσου κι ἀφουκράσου μου τςὶ σκλάβας τοῦ σπιτιοῦ σου
καὶ μπιστικὸς βλεπάτορας καὶ Νένα τοῦ παιδιοῦ σου·
χάρι ζητῶ ὄχι νὰ ζῶ κ᾽ ἐγὼ δὲ θέλω ζῆσι,
γιὰ τ᾽ ἄδικον, ὁπού κανε τςὶ μάνιτάς σου ἡ κρίσι·
ἡ-ἀπονιά σου, Ἀφέντη μου, μ᾽ ἐμένα ἂς ξεθυμάνῃ,
δῶσ᾽ τὸ κορμί μου τῶ σκυλλῶ, κι ἄσκημα ἂς ἀποθάνῃ,
μὲ τὸ δικό μου θάνατο ἡ·ὀργιτά σου ἂς πάψῃ,
συμπάθησε τῆς Ἀρετῆς, κακὸ μὴν τήνε βλάψῃ,
ὁπού ᾽ναι νιὰ καὶ δροσερὴ κι ἀκριβαναθρεμμένη,
πῶς νὰ πομείνῃ τςὶ φλακῆς τὸ βρόμον ἡ καημένη;
Ρῆγά μου, καλολόγιασε, εἰντά ᾽ναι αὐτὰ τὰ κάνεις,
ἔτσ᾽ ἄδικα τὸ τέκνο σου μὴ θὲς νὰ τ᾽ ἀποθάνῃς,
κι ἂς εἶναι μὲ τοῦ λόγου σας, καὶ μὲ καιρὸ μποροῦσι
οἱ συργουλιὲς νὰ κάμουσι στὰ θέλεις ν᾽ ἀπακούσῃ·
γιατὶ ὁ καιρὸς τὰ πράματα χίλιες φορὲς τ᾽ ἀλλάσσει,
καὶ χίλιες γνῶμες ἄθρωπος ἔχει, ὥστε νὰ γεράσῃ.
Τούτη ᾽ν περίσσα σπλαχνική, δὲ θὲ νὰ σᾶς μακρύνῃ,
ὄχι καὶ νά ᾽χῃ λογισμὸ γιὰ πρᾶμα ἄλλο κείνη.
Ἐγώ, ποὺ τὴν ἀνέθρεψα, τςὶ γνῶμές τςι κατέχω,
κι ὅπου κι ἂ λάχῃ μοναχή, ἔγνοια ποτὲ δὲν ἔχω,
καὶ μέρα νύκτα καὶ τς αὐγὲς εἴμαστε πάντ᾽ ὁμάδι,
ποτέ μου ἀπὸ τὰ χείλη ντης δὲν ἤκουσα ἀσκημάδι,
καὶ μουδὲ λόγον ἄφαντο, ὁποὺ νὰ μὴ σ᾽ ἀρέσῃ,
μὰ πάντα καταδίκαζεν ἐκεῖνες, ὁποὺ φταίσι.
᾽Σ τςὶ χρόνους εἶναι κοπελλιά, μεγάλη ᾽ναι στὴ γνῶσι,
πολλὰ τς ἀρέσουν τὰ πρεπὰ καὶ τςὶ τιμῆς ἡ βρῶσι.

Κ᾽ ἐδὰ ποῦ θεμελιώθηκεν, ᾽Αφέντη, ἡ μάνιτά σου;
κ᾽ ἐπλήγωσες ἔτσ᾽ ἄσκημα τὰ φύλλα τῆς καρδιᾶς σου;
ὁ Βασιλιὸς μ᾽ ἀγριότητα λέει,

ΡΗΓΑΣ

Καταραμένη,
ἡ θυγατέρα μου ἀπὸ σὲ εἶναι δασκαλεμένη.
Ἡ μιὰ συγκόβγει, σὰ θωρῶ, κ᾽ ἡ-ἄλλη τὰ τροπώνει,
ἡ μιὰ τὰ κάνει τὰ κακά, κ᾽ ἡ-ἄλλη τςὶ τὰ χώνει.
Μὴ μοῦ μιλῇς καὶ σώπασε, κ᾽ ἐμπᾶτε μέσα ἀντάμη,
μὴν ὅ τι πρέπει εἰς ἐσᾶς ἡ χέρα τούτη κάμῃ.
Μέσα ἔμπα γλήγορα καὶ σύ, νὰ στέκῃς μετὰ τούτη,
καὶ δίδω σας νὰ ρίζετε τςὶ φυλακῆς τὰ πλούτη·
τὰ ψόματα καὶ τῶν οἱδυὸ γνωρίζω καὶ κατέχω,
καὶ σεῖς δὲ μὲ κομπώνετε στὸ λογισμὸ τὸν ἔχω.

ΠΟΙΗΤΗΣ

Βάνει τςι μέσα στὴ φλακὴ ὁ κύρις μὲ τὴ μάννα,
σὰν ξένοι καὶ ὡσὰν ὀχθροὶ εἰς τὸ παιδὶν ἐκάνα.
Στὴ μάνναν ἦτονε πολὺ ἔτοια ἀπονιὰ νὰ δείξῃ,
καὶ μὲ τὰ χέρια τζ ἤρασσε κ᾽ ἤθελε νὰ τὴν πνίξῃ.
᾽Εγὼ μεγάλο τὸ κρατῶ, σὰν τὸ κρατοῦνε κι ἄλλοι,
νὰ δείξῃ ἡ μάννα στὸ παιδὶ ἔτοια ἀπονιὰ μεγάλη·
μόνο γιὰ κάποια ἀφόρεσι, πού ᾽βαλε ὁ λογισμός της,
ἀντίδικός της νὰ γενῇ μεγάλος καὶ ὀχθρός της.
῞Ωρισε ὁ Ρῆγας τὸ ζιμιὸ κάνει καὶ φέρνουσίν του
ροῦχα ἀποφόρια καὶ παλιά, καὶ ντύνει τὸ παιδίν του,
κόβγει τα ὥς τὰ γόνατα, καὶ κούντουρα τ᾽ ἀφίνει,
κι ἀσούσσουμη κι ἀνέγνωρη ἡ-᾽Αρετοῦσα γίνη.
Μὲ τὴν παλέτσα τὴ χοντρὴ καὶ μ᾽ ἄχερα τςὶ κάνει
στρῶμα, καὶ μέσα στὸ σακκὶ πέτρες κι ἀγκάθες βάνει,

δίχως σεντόνια καὶ φτερὰ δίχως προσκεφαλάδι
    ὥρισε νὰ πορεύγεται μὲ τὴ Φροσύνη ὁμάδι.
Στὴν πλιὰ χερότερη φλακὴ στὴν πλιὰ σκοτεινιασμένη,
    ὁπού 'σα βοῦρκα καὶ πηλά, τὴν ἤκαμε καὶ μπαίνει,
καὶ φλακατόρους μπιστικοὺς νὰ βλέπου ἀπόξω βάνει,
    μ' ὀγκιὰ ψωμὶ κι ὀγκιὰ νερό, ὥστε ποὺ ν' ἀποθάνῃ.
Τὸ εἶδε ἡ καημένη ἡ-'Αρετὴ τὴν ἀπονιὰ τὴν τόση,
    ἐλόγιαζε πὼς στὴ φλακὴ τςὶ μέλλει νὰ τελειώσῃ·
τὴ Νέναν τς ἀγκαλιάστηκε, καὶ λέει τςι μὲ πόνο.

ΑΡΕΤΟΥΣΑ

    Καὶ τίς μᾶς τὸ 'θέλενε πεῖ τὸν περασμένο χρόνο,
ὄντε μ' ἀποκαμάρωνεν ὁ κύρις μὲ τὴ μάννα,
    κι ὄντες μὲ σπλαχνικὰ φιλιὰ 'ς τς ἀγκάλες τως μὲ βάνα,
κι ὄντε μοῦ λέγαν τὴ γουλιὰ πῶς νὰ τὴν καταπίνω,
    καὶ ποιὸ κρασί 'ναι γιατρικό, καὶ ποιὸ νερὸ νὰ πίνω·
τὸν ἥλιο δὲ μ' ἀφίνασι ποτὲ νὰ μὲ καψώσῃ,
    τ' ἀπόγει βλέπασι κ' οἱ δυὸ ἀξάφνου μὴ μοῦ δώσῃ,
πότε νὰ πὰ νὰ κοιμηθῶ, ποιὰν ὥρα νὰ ξυπνήσω·
    ἀνάθεμα τὰ φύλαγε, Νένα μου, ἡ μοῖρα πίσω.
Ὅποιος τςὶ μεγαλότητες ζητᾷ τουνοῦ τοῦ κόσμου,
    καὶ δὲν γνωρίζει πὼς ἐπὰ διαβάτης εἶν τοῦ δρόμου,
μὰ ρέμπεται στοὶς ἀφεντιές, στὰ πλούτη ντου καυκᾶται,
    ἐγὼ ἄγνωστο τόνε κρατῶ, καὶ πελελὸς λογᾶται·
τοῦτά 'ν ἀθοὶ καὶ λούλουδα, διαβαίνουν καὶ περνοῦσι,
    καὶ μεταλλάσσουν τα οἱ καιροί, συχνιὰ τὰ καταλοῦσι·
σὰν τὸ γυαλὶ ραΐζουσι, σὰν τὸ καπνὸ διαβαίνου,
    ποτὲ δὲ στέκου ἀσάλευτα, μὰ πιλαλοῦν καὶ πηαίνου,
κι ὅσο πλιὰ ἡ μοῖρα στὰ ψηλὰ τὸν ἄθρωπο καθίζει,
    τόσο καὶ πλειότερα πονεῖ, ὄντε τόνε γκρεμνίζει·

κ᾽ ἐκεῖνα ποὺ τὸν κάνουσι συχνιὰ ν᾽ ἀναγαλλιάσῃ,
μεγάλοι ὀχθροί ντου γίνουνται τὴν ὥρα, ποὺ τὰ χάσῃ,
κι ὅσο πλιὰ Ἀφέντης κράζεται καὶ Βασιλιὸς λογᾶται,
τόσο πλιὰ πρέπει νὰ δειλιᾷ, πλειότερα νὰ φοβᾶται·
γιατὶ ἔτσι τό ᾽χει φυσικὸ τςὶ μοίρας τὸ παιγνίδι,
νὰ παίρνῃ ἀπὸ τὴ μιὰ μερὰ στὴν ἄλλη νὰ τὰ δίδῃ·
ἀμ᾽ ὅποιος σὲ φτωχειὰ πολλὴ ἀναθραφῇ, δὲ χρῄζει
τοῦ κύκλου τὰ στρατέματα, ὡς θέλει νὰ γυρίζῃ,
καὶ πάντα ἀνέγνοιος πορπατεῖ, κι ἂν τρώῃ κι ἂν κοιμᾶται,
τοῦ ριζικοῦ τὴν ὄργιτα ποτὲ δὲν τὴ φοβᾶται·
κι ἂν εἰς ἀγάπη μπερδευτῇ, μιὰ σὰν κι αὐτὸ γυρεύγει,
κι οὐδὲ τὰ μέλη τυραννᾷ, οὐδὲ τὸ νοῦ παιδεύγει.
Ἐχαίρουμουν πῶς ἤμουνε ᾽νοὺς Ρῆγα θυγατέρα,
κι εὐχαριστιὲς τςὶ μοίρας μου ἤδιδα νύκτα μέρα,
κι οὐδὲ στραβὰ οὐδὲ κουτσὰ τὰ μέλη γεννηθῆκα,
ἀμὴ σωστὰ καὶ νόστιμα στὸν κόσμον ἐφανῆκα.
Παντά ᾽μου στῶ γονέω μου τςὶ δροσερὲς ἀγκάλες,
παντά ᾽μου σὲ ξεφάντωσες κ᾽ εἰσὲ χαρὲς μεγάλες,
κι οὐδ᾽ ἀδερφὸ οὐδ᾽ ἀδερφὴ δὲν εἶχα νά ᾽χω μάχη
γιὰ τὸ Ρηγᾶτο τοῦ κυροῦ, τίνος παιδιοῦ νὰ λάχῃ·
μὰ ὅλα πετάξα σὰν πουλλιά, ἐφύγαν κ᾽ ἐμισσέψα,
κ᾽ εἰς τὴ χερότερη φλακὴ καὶ σκοτεινὴ μ᾽ ἐπέψα·
κ᾽ ἐκείν᾽ ἡ βρύσι π᾽ ὤλπιζα νὰ πιῶ νὰ μὲ δροσίσῃ,
ἐγίνη ποταμὸς θολός, καὶ μπλιὸ δὲν εἶναι βρύσι,
κ᾽ ἔχει νερὰ φαρμακερὰ κύματα τοῦ θανάτου,
βράζου ὄχι νὰ δροσίζουσι σήμερο τὰ νερά του·
κ᾽ ἡ λάψι κείνη, πού φεγγε ἐδὰ μὲ σκοτεινιάζει,
κι ἀέρας, ποὺ μ᾽ ἐδρόσιζε, ἐδὰ κεντᾷ καὶ βράζει.
Σὰν ποιὰν ὀλπίδα νά ᾽χω μπλιό; κι ὅλες θωρῶ μοῦ φύγα,
καὶ σὰν καπνοὶ σκορπίσασι, στὸν ἄνεμον ἐπῆγα.

Ἐσβῆσαν τὰ ρηγᾶτά μου, ἐχάθηκαν τὰ πλούτη,
τὸ τέλος μου ἔχει νὰ γενῆ στὴ φυλακὴν ἐτούτη,
καὶ μόνο μιὰ παρηγοριὰ μοῦ πόμεινε μεγάλη,
πῶς 'ς τοῦτ' ὅλα μὲ φέρασι τοῦ Ρώκριτου τὰ κάλλη,
καὶ μετὰ τοῦτο ἀλάφρωσι γροικοῦν τὰ σωθικά μου,
κ' εἶναι μεγάλο γιατρικὸ στὴν κακορριζικιά μου.

ΠΟΙΗΤΗΣ

Ἐμίλειε, καὶ μ' ἀπομονὴ θωρεῖ τὰ δὲν ὀλπίζει,
συχνιὰ τὸ κλάημα τὸ πολὺ τὴν ἐμιλιὰ μποδίζει.
Στὰ ρόδα στὰ τριαντάφυλλα τὰ δάκρυα πορπατοῦσα,
στὰ στήθη κατεβαίνασι, στὰ μάρμαρα κτυποῦσα.
Ὡσὰν τὸ ναύτη ὄντε δῆ κακὸν καιρὸ κι ἀρχίση
ἡ θάλασσα ν' ἀρματωθῆ νὰ τόνε πολεμήση,
κ' ἔχει ἄνεμον εἰς τ' ἄρμενα ἄγριο καὶ θυμωμένο,
καὶ τὸ γιαλὸ ἄσπρο καὶ θολὸ βαθιὰ ἀνακατωμένο,
καὶ πολεμοῦν τὰ κύματα, καὶ δίδουσίν του ζάλη,
μπαίνοντας εἰς τὴ μιὰ μερὰ σκορπῶντας εἰς τὴν ἄλλη,
κι ὥρες στὸ νέφος τ' οὐρανοῦ μὲ τὸ κατάρτι 'γγίξη,
κι ὥρες στὰ βάθη του ὁ γιαλὸς θέλει νὰ τὸ ρουφήξη,
νὰ χαμηλώνη ἡ συννεφιά, νὰ βρέχη νὰ χιονίζη,
ν' ἀστράφτη νὰ βροντᾶ ὁ οὐρανός, κι ὁ κόσμος νὰ μουγκρίζη,
κ' ἐκεῖνος νὰ ἀρματώνεται βλέποντας ἔτοια μάχη,
καὶ τὸ τιμόνι μοναχάς, ὄχι ἄλλη ὀλπίδα νά 'χη,
ἀπάνω κάτω νὰ βουηθᾶ, σὰν ἄντρας νὰ μαλώνη,
καὶ νἄρθη κῦμα μὲ βροντὴ νὰ πάρη τὸ τιμόνι,
ν' ἀπορρικτῆ, κι' ὀλπίδα μπλιὸ κιαμιὰ νὰ μὴ δὲν ἔχη,
νὰ χάση ὅ τι κι ἂν ἤμαθε, κ' ἐκεῖνα ποὺ κατέχει.
Ἔτσι κι ὅ τ' εἶπε ἡ - Ἀρετὴ στὴ σιδερὴ θυρίδα,
ὡσὰν ἐμπῆκε στὴ φλακή, ἐχάσε τὴν ὀλπίδα.

Παρηγορᾷ τ' ἡ Νένα τζι, κι ὅ τι μπορεῖ τςὶ κάνει,
κ' εἰς τὰ πονεῖ παραμικρὸ γυρεύγει νὰ τὴ γιάνῃ.

NENA

Παιδάκι μου, ἡ - ἀπομονὴ εἶν γιατρικὸ μεγάλο
'ς κάθε πληγή, καὶ σὰν αὐτὴ δὲν εἶν βοτάνι ἄλλο
νὰ δροσερεύγῃ τὸν καημό, τὸν πόνο ν' ἀλαφρώνῃ,
καὶ μετ' αὐτὴ γιατρεύγουνται, παιδάκι μου, ὅλοι οἱ πόνοι.
Μαγάρι, θυγατέρα μου, μὴν εἶχα προφητέψει,
καὶ τὸ κακὸν εἰς τὴν ἀρχὴ νὰ τό θελες γιατρέψει,
μὰ δὰ ποὺ ρίζες ἤκαμε, κ' ἐκάρπισε περίσσα,
καὶ τὰ 'λαφρὰ βαρύνασι, στραβά 'ναι τὰ 'σαν ἴσα,
τυχαίνει σου ν' ἀντρειευτῇς στὸν πόλεμο, ποὺ μπῆκες,
νὰ μὴ νικήσου σήμερο τὰ βάσανα κ' οἱ πρίκες.
Σὰν οἱ - ὀλπίδες οἱ πολλὲς τςὶ πελελοὺς κομπώνου
ἐκείνους, ποὺ στὰ νέφαλα κτίζουν καὶ θεμελιώνου,
καὶ δείχνουν ἀλαφρὸ πολλὰ κ' εὔκολο κάθε κόπο,
γίνουνται μὲ καιρὸν ὀχθροὶ μεγάλοι τῶν ἀθρώπω,
κομπώνουσίν τςι στό 'στερο, καὶ τὰ λογιάζου χάνου,
γιατὶ στὰ νέφη τ' οὐρανοῦ τὰ χέρια ντως δὲ φτάνου.
Ἔτσι ὅντε φοβηθῇ κιανεὶς καὶ χάσῃ τὰ κατέχει,
κι ἀπορρικτῇ στὰ βάσανα, κι ὀλπίδα μπλιὸ δὲν ἔχῃ,
ἀνισωστὰς κ' οἱ - ἄγνωστοι χάνουνται, δὲ φελοῦσι,
οἱ φρόνιμοι πολλὲς φορὲς τὰ δύσκολα νικοῦσι·
κι ὁποὺ κατέχει καὶ γροικᾷ, κ' εἰς ἔτοια πάθη ἂ λάχῃ,
ἀντρειεύγει καὶ κερδαίνει τη τοῦ ριζικοῦ τὴ μάχη.
Δὲν πρέπει ν' ἀπορρίχνουνται, οὐδὲ πολλὰ νὰ ὀλπίζου
μὰ μὲ λογαρισμὸν περνοῦν ἐκεῖνοι, ποὺ γνωρίζου.
Μὴ δὲν ἀπορρικτῇς καὶ σύ, μὰ ὡς φρόνιμη ἀντρειέψου,
καὶ βάλε λογισμοὺς καλούς, ἂ θὲς νὰ σὲ γιατρέψου.

Βλέπεσε κι ἂν ἀπολπιστῇς, καὶ δὲ βουηθήσῃ ἢ γνῶσι,
ἐσὺ τὸ θέλεις βαρεθῇ καὶ θὲς τὸ μετανιώσει·
κι ὄντε μανίζῃ ἡ θάλασσα, καὶ τὸ καράβι τρέχῃ,
κι ἀγριεύγουσι τὰ κύματα, στράφτῃ, βροντᾷ καὶ βρέχῃ,
ὁ ναύτης ἀνὲ φοβηθῇ, καὶ τὸ τιμόνι ἀφήσῃ,
καὶ δὲν πασκίσῃ μ᾽ ἀντρειὰ καὶ τέχνη νὰ βουηθήσῃ,
γὴ σὲ χαράκι ριζιμιὸ οἱ ἀνέμοι τὸ σκορποῦσι,
γὴ στὸ βυθὸ τςὶ θάλασσας κύματα τὸ ρουφοῦσι·
μ᾽ ἂν εἶν ὁ ναύκλερος καλός, κ᾽ οἱ ναῦτες δὲ φοβοῦνται,
μὰ στὸ τιμόνι στέκουσι, κ᾽ εἰς τ᾽ ἄρμενα βουηθοῦνται,
τὴ θάλασσα, τὸν ἄνεμο, τὴν ταραχὴ νικοῦσι,
τὸ ξύλον τως φυλάσσουσι, μπλιὸ φόβο δὲ γροικοῦσι·
γλυτώνουν κ᾽ ἀναπεύγουνται, ποὺ ἂν τό θελαν ἀφήσει,
τς ἀνεμικῆς ἡ μάνιτα ἤθελε τὸ βουλήσει.
Γι αὗτος καὶ σὺ μὴ δὲ χαθῇς, μὴν εἶσαι ἀπολπισμένη,
κι ἄρρωστος ὀπ᾽ ἀπορρικτῇ, γιατρὸς δὲν τόνε γιαίνει.

ΠΟΙΗΤΗΣ

Τςὶ Νένας ἡ παρηγοριὰ λίγα τήνε δροσίζει,
γιατὶ στὰ μέτρα πού ᾽τονε καὶ βρίσκεται, γνωρίζει.
Στὸ ριζικὸν ἐμάχετο, τςὶ μοίρας ἀπονᾶται,
καὶ στὴ φλακή, ποὺ βρίσκεται, τρομάσσει καὶ φοβᾶται.

ΑΡΕΤΟΥΣΑ

Ὦ ριζικὸ ἀκατάστατο, ἀναπαημὸ δὲν ἔχεις,
μὰ ἐπὰ κ᾽ ἐκεῖ σὰν πελελὸ περιπατεῖς καὶ τρέχεις.
Ὄντε στὰ ὕψη μᾶς πετᾷς, τὰ χαμηλὰ γυρεύγεις,
κι ὄντε μᾶς δείχνῃς τὸ γλυκύ, τότε μᾶς φαρμακεύγεις,
Ῥήγισσας τέκνο μέ καμες νὰ κρίνω καὶ νὰ ρίζω,
καὶ κακομοίρα σὰν ἐμὲ κιαμιὰ ἄλλη δὲν γνωρίζω·

κι ἂς εἶχα γεννηθῆ φτωχή, φτωχὸ νά 'χα ἀγαπήσει,
κι ὄχι σὲ τόσα κίντυνα νά 'μαι κ' εἰς τόση κρίσι.
Φτωχὴ φτωχὸν ἀγάπησε, καὶ πόνο δὲν ἐγροίκα,
κι ἃ φτωχικὰ περάσασι, τὸν πόθον ἐχαρῆκα,
δίχως κιαμιὰν ἐντήρησι γὴ φόβο νὰ τςὶ κρίνῃ,
ἀέραν εἶχαν καὶ δροσὰ 'ς τς ἀγάπης τὸ καμίνι.
Καὶ γὼ γιατί 'μαι Βασιλιοῦ καὶ Ρῆγα θυγατέρα,
χίλιοι καημοὶ καὶ βάσανα μὲ βρίσκου νύκτα μέρα.

ΠΟΙΗΤΗΣ

Ἐκούμπισε τὴν κεφαλὴ στὴ χέραν τς ἡ καημένη,
καὶ μὲ τοὺς ἀναστεναμοὺς δάκρυα συχνιὰ τὴ γραίνει,
τὰ μάτια τζι χαμήλωσε, χάμαι στῆς γῆς συντήρα,
ἐδάραινε στὸ ριζικὸ καὶ στὴν πρικειά τζι μοῖρα.
Ἐφαίνετό της κλαίοντας τὸν πόνον τς ἀναπεύγει,
φαγητὸ νὰ φάῃ δὲ ζητᾷ, μηδὲ πιοτὸ γυρεύγει.
Εἶντα πολλὴ θαράπαψι παρηγοριὰ μεγάλη
εἶναι στὸν κακορρίζικο τὰ δάκρυα, ὄντε τὰ βγάλῃ·
κεῖνα 'χε πάντα συντροφιὰ στὰ πάθη ἡ-'Αρετοῦσα,
κ' ἐκεῖνα δίχως νὰ μιλοῦ τὴν ἐπαρηγοροῦσα·
μ' ὀγκιὰ ψωμὶ κι ὀγκιὰ νερὸ ἐπέρναν ἡ ζωή της,
δὲν ἦσαν μπλιὸ γονέοι της, μά 'σαν μεγάλοι ὀχθροί της.
Ἡ μάννα της χερότερη ἦτο παρὰ τὸν κύρι,
κι ὁπού 'χε δεῖ λινόξυλα, ἐκεῖ βανε τ' ἀπύρι.
Τό θελε δεῖ τὸ Βασιλιὸ μὲ λογισμὸ νὰ κάτσῃ,
τὴ θυγατέραν τς ἤψεγε καὶ τὰ καμώματά τςι·
καὶ κάθε μῆνα μιὰ φορὰ ἐπέμπαν κ' ἐρωτοῦσα,
ἂν ἤλλαξεν ὁ λογισμός, πού χεν ἡ-'Αρετοῦσα,
κεῖνα, ποὺ τὴν παιδεύγασιν, ἂν ἤβγαλε 'κ τὸ νοῦν τςι,
ἃ θὲ νὰ πάψῃ ἡ-ὄργιτα κ' ἡ μάχη τοῦ κυροῦ τζι,

ι αὐτήν᾽ ἐμήνα τοῦ κυροῦ, πῶς ᾽ς ἕνα ζάλο στέκει,
καὶ μηδ᾽ ἐμετασάλεψε νὰ πάῃ πλιὰ παρέκει,
᾽ οἱ λογισμοί τζί ᾽ναι καλοί, ποτέ τζι δὲν τς ἀφίνει,
καλλιά ᾽χει μέσα στὴ φλακή, παρὰ νὰ τῶς μακρύνῃ.
οῦτα τὰ πράματα κουρφὰ λίγον καιρὸ περνοῦσα,
κι ἀρχίσαν καὶ ξαπλώνασι, κ᾽ ἐπὰ κ᾽ ἐκεῖ τ᾽ ἀκοῦσα.
ῆς ᾽Αρετῆς τὸ φλάκιασμα καὶ τοῦ κυροῦ τὴ μάχη
ἐμάθα, μὰ δὲν ξεύρουσι τὴν ἀφορμὴν εἶντα ᾽χει,
ιατὶ κουρφὰ τςὶ παντρειᾶς τὴ δυσκολιὰ κρατοῦσα,
οἱ-ἐδικοὶ κατέχαν το, μὰ οἱ ξένοι δὲν τ᾽ ἀκοῦσα,
᾽ ἐπορπατοῦσαν οἱ καιροί, κ᾽ ἐξάπλωνε τὸ πρᾶμα,
πολλὰ τὴν ἐλυποῦντανε στ᾽ ἄδικο, ποὺ τςὶ κάμα,
μ᾽ ἄλλο δὲ λογιάζουσιν οἱ ξένοι οὐδὲ κατέχου,
τούτη τὴν ἔγνοια ἡ μάννα της κι ὁ κύρις της τὴν ἔχου.
Αν εἶναι μέσα στὴ φλακὴ μὲ πάθη ἡ-᾽Αρετοῦσα,
πλιὰ λάβρες τὸ Ρωτόκριτο καὶ πλιὰ καημοὶ κεντοῦσα·
τὴν ξενιτειά, ποὺ γύριζεν, ἔτοιας λογῆς ἐγίνη,
κ᾽ ἔτοιας λογῆς τῆς ᾽Αρετῆς ὁ λογισμὸς τὸν κρίνει,
ποὺ δὲν εἶχε γνωριμιά, ζαβὰ τυφλὰ πορπάτει,
πάντα ᾽χεν ἕνα λογισμό, καὶ μιὰ βουλὴν ἐκράτει.
Αν ἤστεκε, ἂν ἐκάθουντο, ξύπνου κι ὄντε κοιμᾶται,
τὴν ᾽Αρετὴν ἀναζητᾷ, τῆς ᾽Αρετῆς θυμᾶται.
τὴν ῎Εγριπο κατοίκησε, κι ἀποδεκεῖ λογιάζει,
νὰ πέμπῃ δοῦλο μὲ γραφὲς τὸ φίλο ν᾽ ἀναμνηάζῃ,
ιὰ νὰ μαθαίνῃ πῶς περνοῦ, τὰ πράματα πῶς πάσι,
μήπως καὶ πάψῃ ἡ-ὄργιτα τοῦ Ρῆγα καὶ περάσῃ.
ἶχε ᾽να δοῦλο μπιστικό, κ᾽ ἐλέγαν τον Πιστέντη,
καὶ δὲν ἐψήφα θάνατο γιὰ τὸν καλόν του ἀφέντη.
αταρδινιάζει μιὰν αὐγή, κουρφὴ γραφὴ τοῦ κάνει,
καὶ κάτω στὸ στιβάνιν του εἰς τςὶ ραφὲς τὴ βάνει,

καὶ λέει του ὅσον τὸ μπορεῖ σπουδακτικὰ νὰ σώση
εἰς τὴν Ἀθήνα, τὴ γραφὴ τοῦ φίλου ντου νὰ δώση,
κι ὀντὲ τὴ δίδῃ μὴν τὸν δῇ κιανεὶς νὰ τὸ κατέχῃ,
καὶ βιαστικὰ νὰ πιλαλῇ μὲ τ' ἄλογο νὰ τρέχῃ.
Ἐμίσσεψεν ὁ δουλευτής, καὶ μετὰ μέρες σώνει
στὴ Χώρα, καὶ τ' Ἀφέντη ντου τὸν ὁρισμὸ πλερώνει.
Θαράπειον ὁ Πολύδωρος παίρνει τὴν ὥρα κείνη,
νὰ δῇ τοῦ φίλου ντου γραφή, κι ὁλόχαρος ἐγίνη.
Τά γραφεν ὁ Ρωτόκριτος μπορεῖ νὰ τὰ λογιάσῃ
ὁπού 'χει γνῶσι, καὶ γροικᾷ δίχως γραφὴ νὰ πιάσῃ.
Πέμπει καὶ χώρια τοῦ κυροῦ ἄλλη γραφὴ νὰ μάθῃ,
πὼς εἶν καλά, ποῦ βρίσκεται, κ' εἰσὲ ποιὰ χώρα στάθη,
κ' ἐβάσταν τηνε φανερά, ὀγιὰ νὰ τήνε δοῦσι,
πὼς ἦρθε γιὰ τὸν κύριν του καὶ μάνναν του νὰ ποῦσι.
Μὲ πονηριὰ τὰ πράματα ἐτοῦτα πορπατοῦσα,
καθημερινὸ γιὰ λόγου ντου μαθαίνει ἡ - Ἀρετοῦσα.
Τὴ μιὰν ἡμέρα στάθηκε, τὴν ἄλλη μέρα πηαίνει,
ὡσὰν ἐπῆρεν τὴ γραφὴ δὲ στέκει ν' ἀνιμένῃ.
Ἤχωσεν πάλι τὴ γραφή, σὰν ἤκαμε στὴν πρώτη,
κ' εἶχέν τον ὁ Ρωτόκριτος πολλὰ κουρφὸ προδότη.
Ἤγραφεν ὁ Πολύδωρος μαντᾶτα πρικαμένα,
πῶς βρίσκεται ἡ - Ἀρετὴ στὴ φυλακὴ κ' ἡ Νένα,
καὶ τά κανεν ὁ κύρις της, ὅλα τ' ἀναθιβάνει,
ὅλα τοῦ τά 'πε στὴ γραφὴ μὲ πένα καὶ μελάνι.
Σὲ λίγες μέρες ἤσωσε στὴν Ἔγριπον ὁ δοῦλος,
κ' εἶδέν τον ὁ Ρωτόκριτος, κι ἀναγαλλιᾶσεν οὗλος.
Μὰ σὰν ἐπιάσεν τὴ γραφή, καὶ τὰ κουρφὰ διαβάζει,
χίλιες φορὲς καὶ πλειότερες τὴν ὥρα ἀναστενάζει.
Ἐτρέχασιν τὰ μάτια ντου, ποτάμιν ἐκινοῦσα,
θωρῶντας 'ς εἶντα βάσανα βρίσκετ' ἡ - Ἀρετοῦσα·

λόγια πολλὰ λυπητερὰ λέει τὴν ὥρα κείνη,
κ᾽ εἰς τὴν καρδιὰν ἐσφάηκε στ᾽ ἄδικον, ὁποὺ γίνη·
μὰ συγκερνᾷ τςὶ πόνους του λογιάζοντας μὲ γνῶσι
εἰς τά διαξεν ἡ - Ἀρετὴ μὲ μπιστοσύνη τόση,
καὶ πῶς πουργᾷ γιὰ λόγου ντου τόσους καημοὺς καὶ πάθη,
κ᾽ ἐμπῆκε ᾽ς ἔτοιο πέλαγος, καὶ πάλι δὲν ἐχάθη,
κ᾽ ἐγνώρισέν το φανερά, πῶς δὲν τὸν ἀπαρνᾶται,
ξόμπλι μεγάλον ἤδειξε ἐκεῖ, ποὺ τυραννᾶται.
Πολλὲς βολὲς τὸ δοῦλόν του ἤπεμπε νὰ μαθάνῃ,
καὶ πάντα τὴν κουρφὴ γραφὴ ἤβανε στὸ στιβάνι.
Ἐμάθαινε κ᾽ ἡ - Ἀρετὴ ἡ σφικτοκλειδωμένη,
ποῦ βρίσκεται ὁ Ρωτόκριτος, ποῦ πορπατεῖ, ποῦ πηαίνει.
Ποτέ τζι δὲν ἐρώτηξεν ἐκείνη νὰ τςὶ ποῦσι,
μὰ ἡ Φροσύνη πονηρὰ ἐκεῖ, ποὺ τςὶ μιλοῦσι
οἱ φλακατόροι, μάθαινε μὲ φρόνεψι καὶ γνῶσι,
ὁποὺ κιανεὶς δὲν ἠμπορεῖ ποτὲ νὰ τήνε νιώσῃ.
Μὲ τέχνην ὁ Πολύδωρος ἤκανε κ᾽ ἐγροικοῦντα,
κι ἀξαργιτοῦ τὰ ξάπλωνε τὰ λόγια κ᾽ ἐσκορποῦντα,
μόνο πῶς βρίσκεται καλά, ᾽ς ποιὲς χῶρες ἐπορπάτει,
τ᾽ ἀπομονάρια τςὶ γραφῆς πάντα κουρφὰ τὰ κράτει.
Εὑρίσκετο ὁ Ρωτόκριτος σὲ πλιὰ μεγάλη ἀγκοῦσα,
σὲ πλιὰ χερότερη φλακὴ παρὰ τὴν Ἀρετοῦσα,
καὶ τὴν καρδιὰ καὶ τὴν πνοὴ τὰ μέλη καὶ τὸ φῶς του·
᾽ς μιὰ θεληματικὴ φλακὴ τά βανε μοναχός του.
Δὲν ἤτρωε, δὲν ἤπινε, οὐδὲ ποτὲ κοιμᾶτο,
στὸ λογισμὸν ἐκρίνετο, στὸ νοῦν ἐτυραννᾶτο.
Συχνιὰ συχνιὰ λιγώνετο, τὰ μέλη ντου κρυγιαῖνα,
βοτάνια δέν τόνε φελοῦ, γιατροὶ δὲν τὸν ἐγιαῖνα·
ὁλότελα ἀπορρίκτηκε, τὴ νιότη ντου ἀπαρνήθη,
μιὰν ὥραν εἰς ἀνάπαψι ποτὲ δὲν ἐγροικήθη·

μακραίνου γένεια καὶ μαλλιά, ἀλλάσσει ἡ στόρησί ντου,
κάνει ἄλλη ὄψι ἀσούσσουμη, καὶ λειώνει ἡ δική ντου.
Ἐμαύρισεν, ἐσκήμισε στὰ ξένα, ποὺ γυρίζει,
κι ὅποιος κι ἂν τὸν ἐκάτεχε, μπλιὸ δὲν τόνε γνωρίζει.
Οἱ τρεῖς χρόνοι περάσασι, κ' οἱ τέσσερεις ἐμπαῖνα,
ποὺ ἡ - Ἀρετὴ 'το στὴ φλακὴ κι ὁ Ρώκριτος στὰ ξένα.
Μακρά 'σα, μακρὰ βρίσκουνταν ἕνας ἀπὸ τὸν ἄλλο,
μά 'σαν κ' οἱ δυὸ σὲ μιὰ βουλή, κ' ἐστέκα 'ς ἕνα ζάλο.
'Σ μιὰ βράσιν ἐκεντούσασι, τὰ ξύλα ἔτσι συμπαῖνα,
πού φτανεν ἡ - ἀναλαμπὴ 'ς τςὶ δυὸ κι ὄχι στὸν ἕνα.
Φέρνουν οἱ χρόνοι κ' οἱ καιροί, ποὺ κατατάσσου λίγα,
'ς μάχην ἐπιάστη ὁ Βασιλιὸς μὲ τςὶ Βλαχιᾶς τὸ Ρῆγα·
γιὰ μιὰ χώρα 'χου διαφορά, κ' εἰς ὄχθριταν ἐμπῆκα,
κι ὁ γεῖς τ' ἀλλοῦ λογαριασμὸ σὲ τοῦτο δὲν ἐγροίκα.
Καθημερνὸν ἐπλήθαινε ἡ - ὄχθριτα κ' ἡ μάχη,
κι ὁ γεῖς κι ὁ ἄλλος ἤθελε 'ς νῖκος τὴ χώρα νά 'χη.
Ἐμπαίνουσιν εἰς τὰ βαθιὰ κ' εἰς τὰ κακὰ μαντᾶτα,
καταρδινιάζουν πόλεμο, μαζώνουν τὰ φουσσᾶτα.
Ὁ Βασιλέας τῆς Βλαχιᾶς δὲ στέκει ν' ἀνιμένῃ,
λαὸν ἐμάζωξεν πολύ, κ' εἰς τὴν Ἀθήνα πηαίνει.
Τεντώνει ἀπόξω στὰ τειχιά, τὴ Χώρα φοβερίζει,
μὲ καβαλλάρους καὶ πεζοὺς τςὶ κάμπους τριγυρίζει.
Ἤκαψε δάση καὶ χωριά, κι ἀθρώπους χμαλωτίζει,
κι ὁ πόλεμος ὁ φοβερὸς μὲ σκοτωμοὺς ἀρχίζει.
Βλαντίστρατον τὸν λέγασι τοῦτον τὸν ξένο Ρῆγα,
πολλὰ τὸν ἐπαινοῦσανε κεῖνοι, ποὺ τὸν ἐσμίγα.
Εἶχε φουσσᾶτα δυνατὰ κ' ἡ μιὰ μερὰ κ' ἡ - ἄλλη,
γιατὶ κ' οἱ δυό 'σα μπορετοὶ καὶ βασιλιοὶ μεγάλοι.
Στό 'να φουσσᾶτον ἦσανε κ' εἰς τ' ἄλλο ἀντρειωμένοι,
κι ὁπού 'χε χάσει σήμερο, τοδεταχιὰ κερδαίνει.

Πάν τὰ μαντᾶτα ἐδῶ κ᾽ ἐκεῖ, παντόθες τὸ μαθαίνου,
πολλοὶ κινοῦν τοῦ ριζικοῦ, κ᾽ εἰς τὰ φουσσᾶτα πηαίνου·
γροικᾷ το κι ὁ Ρωτόκριτος, καὶ στέκει καὶ λογιάζει,
ἡ-ἀγάπη πὄχει τς ᾽Αρετῆς νὰ πάῃ τόνε βιάζει,
καὶ μπιστικὰ σὰ δουλευτὴς τῆς Χώρας νὰ βουηθήσῃ,
κι ἀνὲ μπορῇ τὸ Ρῆγάν του νὰ κάμῃ νὰ νικήσῃ.
Μ᾽ ὅλον ὁποὺ τὸν ἤδιωξε, κατέχει καὶ γνωρίζει,
πὼς εἶναι κύρις ἐκεινῆς, ποὺ τὴ ζωήν τ᾽ ὁρίζει.
Μὲ κάποια ὀλπίδα κίνησε, στὸ λογισμόν του βάνει,
μ᾽ ἕναν του ἀφέντη καὶ ὀχθρὸ φιλιὰ κι ἀγάπη πιάνει.
᾽Αποφασίζει νὰ σταθῇ ἀπόξω τοῦ φουσσάτου,
κι ὡσὰν ἰδῇ τὸ Ρῆγάν του νὰ βγῇ μὲ τ᾽ ἄλογά του,
εἰς τὸ φουσσᾶτο τὸ ζιμιὸν ὡσὰν πουλλὶ νὰ δώσῃ.
κι ὅσους μπορέσῃ ἀπό τς ὀχθροὺς νὰ ρίξῃ νὰ σκοτώσῃ·
κι ὁλημερνὶς νὰ πολεμᾷ κι ἀπόκει νὰ μισσεύγῃ,
καὶ ρόγα μηδὲ πλέρωμα ποτὲ νὰ μὴ γυρεύγῃ,
μήπως καὶ πάψῃ ἡ-ἀπονιὰ ὕστερα σὰν τὸ μάθῃ,
πὼς εἶναι κεῖνος, πού διωξε, κ᾽ εἶπασι πὼς ἐχάθη.
Τοῦτον τὸ λογισμό βαλε, μὰ ὀμπρὸς θὲ νὰ μαυρίσῃ
τὸ πρόσωπο, κι οὐδὲ κιανεὶς νὰ μὴν τόνε γνωρίσῃ.
Ἦτο μιὰ γρὰ στὴν Ἔγριπο ἀλλοτινὴ βυζάστρα,
μάϊσσα, ποὺ κατέβαζε τὸν οὐρανὸ μὲ τ᾽ ἄστρα·
μὲ τὰ χορτάρια κάτεχε σὰν τά θελε μαλάξει,
νὰ κάμῃ τ᾽ ἄσπρο μελανό, τὴν πρόσοψι ν᾽ ἀλλάξῃ.
᾽Επῆεν ὁ Ρωτόκριτος τὴ μάϊσσα καὶ βρίσκει
μὲ δόσα καὶ μὲ πλέρωμα καὶ μὲ καλὸ κανίσκι·
ζητᾷ καὶ κάνει του νερό, τὸ πρόσωπόν του πλύνει,
μαυρίζει καὶ μελαχρινὸς βαθειᾶς βαφῆς ἐγίνη.
κ᾽ ἔτοιας λογῆς ἐσκήμισε, ἔτοιας λογῆς μαυρίζει,
ποὺ ἡ-ἴδια ἡ μάννα ἄν τόνε δῇ, ποιὸς εἶναι δὲ γνωρίζει.

Γίνεται μελανόμαυρος πού 'τον ξανθὸς περίσσα,
καὶ τὸ νερὸ τὰ κάλλη ντου ἤκαμε κ' ἐσκημίσα.
'Σ ἕνα φλασκάκι ἄλλο νερὸ τοῦ δίδει νὰ φυλάξῃ,
καὶ λέει, ὄντε τοῦ φανῇ τὴ στόρησι ν' ἀλλάξῃ,
νἄρθῃ στὴν πρώτην του ἀσπριά, νἄρθῃ στὰ πρῶτα κάλλη,
ἐκεῖνο τό 'στερο νερὸ στὸ πρόσωπον ἂς βάλῃ,
καὶ πρὶ μισσέψῃ, τὰ νερὰ ἐτοῦτα δικιμάζει,
κι ὧρες τὸ πρόσωπο λαμπε, κι ὧρες τὸ σκοτεινιάζει.
Ὡσὰν τὰ καταρδίνιασε μπλιὸ ἄλλο δὲ γυρεύει,
καβαλλικεύγει μιὰν αὐγὴ καὶ μοναχὸς μισσεύγει.
Σὲ λίγες μέρες ἤσωσεν ἀπόξω στὴν 'Αθήνα,
κ' ἤστεκε κ' ἐστοχάζετο τὰ δυὸ φουσσᾶτα κεῖνα,
καὶ καβαλλάρις τὰ θωρεῖ, κοντύτερα σιμώνει,
καὶ τὸ φουσσᾶτο τς 'Αρετῆς θωρεῖ κι ἀναδακρυώνει.
Παραμιλεῖ ὁλομόναχος, καὶ λέει, «Ποῦρι ἐτοῦτοι
οἱ ἄντρες εἶν' ποὺ βλέπουσι τς 'Αφέντρας μου τὰ πλούτη».
Τὴ Χώρα στρέφεται θωρεῖ, καὶ λουκτουκιᾷ ἡ καρδιά ντου,
κατέχοντας πῶς βρίσκεται μέσ' στὴ φλακὴ ἡ κεράντου,
καὶ λέει, «Ἂς ἤμουνε πουλλὶ νὰ πέτουνε τὴν ὥρα,
καὶ νὰ περάσω τὰ τειχιὰ νὰ μπῶ μέσα στὴ Χώρα,
νὰ βρῶ τὴν πόρτα τςὶ φλακῆς κουρφὰ νὰ κατακρούσω,
τὴν ἐμιλιά, ποὺ πεθυμῶ καὶ ρέγομαι, ν' ἀκούσω,
νά παιρνα τὴν παρηγοριὰ κείνη, ποὺ παίρνει ἡ μάννα,
σὰ ζωντανέψῃ τὸ παιδί, ὁποὺ νεκρὸ τὸ βγάνα,
πού 'χε τὸ στόμα [σφαλικτό, τὰ χέρια σταυρωμένα]
καὶ σηκωθῇ κι ἀγκαλιαστῇ τὴ μάννα γὴ τὴ Νένα».
Τοῦτα βανεν ὁ λογισμός, τοῦτα λεγεν ἡ γλῶσσα,
ἀναθιβάνοντας συχνιὰ τὸν ὅρκον, ὁποὺ μνόσα.
Βρίσκει ἕναν τόπο ἀπόκουρφο 'ς ἕνα δεντρὸ ἀποκάτω,
ἐκεῖ τρωε, ἐκεῖ πινε, τὴ νύκτα ἐκεῖ ἐκοιμᾶτο.

Κάθε ταχιὰ σηκώνετο, κι ὡς ἤθελε γροικήσει
ν᾽ ἀντιλαλήση σάλπιγγα, βούκινὸ νὰ κτυπήση,
ἐκαβαλλίκευγε ὡς ἀϊτὸς σπουδάζοντας τὴ στράτα,
καὶ μὲ τὴν ὥραν ἤφτανε, ποὺ σμῖγαν τὰ φουσσᾶτα.
Κ᾽ ἦκαν᾽ ἀνεμοστρόβιλο καὶ ταραχὴ μεγάλη,
κ᾽ ἐβούηθα πάντα μιᾶς μερᾶς κ᾽ ἐπλήγωνε τὴν ἄλλη.
Σὰ δράκος τςὶ κυνήγανε, σὰ λιόντας τς ἐπολέμα,
κ᾽ οἱ Βλάχοι νὰ τόνε θωροῦν ἀπὸ μακρὰς ἐτρέμα.
Ἤρριχτε, παραστόλιαζε, ἐσκότωνε ἀπ᾽ αὐτείνους
πολλὰ μεγάλας τως ὀχθρὸς ἐφαίνετο ᾽ς ἐκείνους.
Δὲν τὸν ἐγνώριζε κιανείς, οὐδ᾽ ἐδικοὶ οὐδὲ φίλοι,
κι ὁ τόπος, ὁποὺ χώνετο, ἦτο μακρὰ ἕνα μίλι·
καὶ τό ᾽χε ᾽δεῖ κ᾽ ἐβράδειαζε, καὶ πὼς ὁ ἥλιος κλίνει,
ἐμίσσευγε σπουδακτικὰ κι αὐτὸς τὴν ὥρα κείνη,
καὶ τὸ ταχὺ σηκώνετο κ᾽ ἤρχετο μὲ τὴν ὥρα,
πολλὴ βοήθειαν ἤδιδε στὴν πρικαμένη Χώρα.
Εἰς τὰ φουσσᾶτα καὶ τὰ δυὸ ἔγνοια μεγάλη μπαίνει,
ποιὸς νά ᾽ν αὐτός, ποὺ ἔτσι συχνιὰ σὰ δράκος κατεβαίνει
πᾶσα ταχιὰ καὶ πολεμᾷ καὶ πᾶσα ἀργὰ μισσεύγει,
καὶ μηδὲ φίλος τ᾽ ἀκλουθᾷ οὐδὲ σύντροφο γυρεύγει.
Πάν᾽ οἱ μεγάλοι στοῦ Ρηγός, κ᾽ οἱ πρῶτοι ἐκ τὸ φουσσᾶτο
καὶ λέσιν του μὲ τὴ χαρὰ ἐτοῦτο τὸ μαντᾶτο.
«᾽Αφέντη, ἕνα θεριό πεψε τὸ δίκιο τς ᾽Αφεντιᾶς σου,
γιατὶ ἄδικα σὲ πολεμοῦ, καὶ θὲ νὰ σὲ χαλάσου,
καὶ πολεμᾷ γιὰ λόγου σου κι ἀλύπητα βαρίσκει,
καὶ δὲ γυρεύγει πλέρωμα, μηδὲ ζητᾷ κανίσκι».
Μπαίνουν εἰς χίλιους λογισμούς, κι ὁ Ρῆγας δὲν κινᾶται,
νὰ πῆ γιὰ τὸ Ρωτόκριτο, πειδὴ κι ὀχθρὸς λογᾶται,
κι οὐδ᾽ ὁ Πολύδωρος ποτὲ ἐτοῦτο δὲ λογιάζει,
καὶ τόσο πλιὰ ποὺ τοῦ πασι Σαρακηνὸς πὼς μοιάζει·

κι ὅλοι οἱ στρατιῶτες τςὶ Βλαχιᾶς παινέματα τοῦ κάνου,
καὶ τρέμουν ὄντε τοῦ μιλοῦ, κι ὄντε τ' ἀναθιβάνου,
καὶ λέσινε τοῦ Βασιλιοῦ, «Δὲν ξεύρομε νὰ ποῦμε
ἄθρωπος εἶναι γὴ θεριὸ ἐκεῖ, ποὺ πολεμοῦμε,
κι ἄλλοι δυὸ νἄρθουν μοναχάς, νά 'ναι σὰν εἶναι τοῦτος,
τὸ βασιλίκι σου σβηνε, κ' ἐχάνετο τὸ πλοῦτος».
Ὁ Ρῆγας ὁ Βλαντίστρατος γροικῶντας εἶντα λέσι,
ἐβάλθηκε μὲ τοῦ λαοῦ τὸ πλῆθος νὰ κερδαίση,
γιατὶ ἤβλεπε κ' ἐχάνουνταν οἱ-ἄντρες κ' ἐφυροῦσα,
μὲ τὴ βοήθεια τοῦ θεριοῦ οἱ λίγοι τς ἐνικοῦσα·
κ' ἔστοντας νά 'χῃ πλιὰ λαό, ἐβάλθη μιὰν ἡμέρα
ν' ἀρματωθῇ νἀρδινιαστῇ τὴ νύκταν ἀποσπέρα,
νὰ μὴν ἀφήσῃ ὀπίσω ντου στρατιώτη ν' ἀπομείνῃ,
μ' ἀρματωμένοι νὰ βρεθοῦν ὅλοι τὴν ὥρα κείνη,
καὶ τὴ βαθειὰ βαθειὰν αὐγὴ εἰς τὰ γλυκιὰ τοῦ ὕπνου,
ὁπού 'ν ἀκόμη ἀχώνευτοι ὅλοι οἱ καπνοὶ τοῦ δείπνου,
ἀξάφνου μὲ πολλὲς φωνὲς καὶ ταραχὴν ἀρμάτω,
νὰ δώσου ζάλη τοῦ ὀχθροῦ νὰ φεύγῃ ἀπάνω κάτω,
κ' ἔστοντας νά 'χῃ πλιὰ λαό, κι ὅλοι καλοὶ ἀντρειωμένοι,
ἄσφαλτα κείνη τὴ φορὰ τὸ νῖκος ἀνιμένει,
καὶ λέει ὥστε νὰ πέμπωμε λίγους νὰ πολεμοῦσι,
νῖκος ποτὲ μ' ἔτοιο θεριὸ δὲν ἠμποροῦ νὰ δοῦσι.
Μὰ σὰ σμικτῇ ὅλος ὁ λαός, τὸ πλῆθος τὸ περίσσο,
μὲ θέλει κάμει σήμερο ἄσφαλτα νὰ νικήσω,
κ' εἶντα μπορεῖ ἕνας μοναχὸς σὲ τόσους νὰ βουηθήσῃ.
τςὶ λίγους ὄχι τςὶ πολλοὺς μπορεῖ νὰ πολεμήσῃ.
Ἤκαμεν ὅ τι λόγιασε, βαθειὰν αὐγὴ ἀρματώνει
μὲ σιγανάδα τὸ λαὸ καὶ τοῦ ὀχθροῦ σιμώνει.
Μὲ σάλπιγγες μὲ βούκινα μὲ κτύπους τῶν ἀρμάτω
τ' ἄλλο φουσσᾶτο ξύπνησε, ποὺ ὅλο τὸ πλιὰ κοιμᾶτο,

κι ὥστε νὰ καταρδινιαστοῦ ᾽ς ὅ τι τῶς κάνει χρεία,
    ἐχάσασι τὴ δύναμι, τέχνη καὶ τὴν ἀντρεία.
Πάν τὰ μαντᾶτα τὰ πρικιὰ εἰς τοῦ Ρηγὸς στὴ Χώρα
    βοήθεια γλήγορα ζητοῦ, γιατὶ τςὶ βιάζει ἡ - ὥρα.
Ὁ Βασιλιός, δπού ᾽τονε στὸ στρῶμα κουμπισμένος,
    πάραυτας ἐσηκώθηκε σὰν ξεπεριωρισμένος·
σπουδακτικὰ ἀρματώνεται, τς ἀπομονάρους κράζει,
    ν᾽ ἀρματωθοῦ νὰ τ᾽ ἀκολουθοῦ στὸν πόλεμο τςὶ βιάζει,
γέρου καρδιὰ δὲν ἤδειξε, μὰ νιότη κοπελλιάρι,
    καὶ δὲ δειλιᾶ τὸ θάνατο, ὅντε κι ἂν τόνε πάρη.
Βγαίνει ἐκ τὴ Χώρα κι ἀκλουθοῦν ὅλοι οἱ - ἀρματωμένοι,
    πάσιν ἐκεῖ ποὺ ὁ θάνατος κι ὁ Χάρος τς ἀνιμένει.
᾽Ανακατώνεται ὁ λαός, καὶ τὰ φουσσᾶτα σμίγου,
    μά ᾽τον ἀκόμη σκοτεινά, καὶ δὲν καλοξανοίγου.
Δίδου στὰ βούκινα ἀναπνιά, τςὶ σάλπιγγες φυσοῦσι,
    πάει ἡ λαλιὰ στὸν οὐρανό, τὰ νέφη ἀντιλαλοῦσι.
Μὲ τὴ βαβούρα τὴν πολλὴ καὶ κτύπους τῶν ἀρμάτω
    ἐγροίκησε ὁ Ρωτόκριτος, γιατὶ δὲν ἐκοιμᾶτο.
Ὁ λογισμὸς τῆς ᾽Αρετῆς ὀλίγο τὸν ἀφίνει
    νὰ κοιμηθῆ, γιατὶ ἀγρυπνᾶ ᾽ς τς ἀγάπης τὴν ὀδύνη.
῎Αλλο μαντᾶτο νὰ τοῦ ποῦ δὲ στέκει ν᾽ ἀνιμένη,
    μὲ σπούδα καβαλλίκεψε, στὸν κάμπο κατεβαίνει.
Σὰν ὅντεν εἶν καλοκαιριὰ μέρα σιγανεμένη,
    κι ἀξάφνου ἀνεμοστρόβιλος ἀπὸ τῆς γῆς ἐβγαίνει,
μὲ βροντισμὸ καὶ ταραχὴ τὴ σκόνι ἀνασηκώση,
    καὶ πάη την τόσο ψηλά, ὁποὺ στὰ νέφη σώση,
ἔτσι κι ὅντεν ἐκίνησε, μ᾽ ἔτοια ἀντρειὰ πορπάτει,
    ὁποὺ βροντὲς καὶ σκονισμοὺς κάνει στὸ μονοπάτι
Μ᾽ ἔτοια μεγάλη μάνιτα ἤσωσε στὸ φουσσᾶτο.
    ὁπ᾽ ὅποιος κι ἂν ἐγλύτωσε, μὲ φόβο τὸ δηγᾶτο.

Εἰσὲ καιρὸν ὁ Ρωτόκριτος ἤσωσε στὸ λιμιῶνα,
πoὺ οἱ - Ἀθηναῖοι φεύγασι, κ' οἱ Βλάχοι τςὶ ζυγῶνα.
Μὲ φόβον ἐγλακοῦσανε, βοήθεια δὲν εὑρίσκα,
καὶ οἱ - ὀχθροὶ τςὶ διῶχνανε, κι ἀλύπητα βαρίσκα.
Κι ὡσὰν λιοντάρι ὄντε πεινᾷ κι ἀπὸ μακρὰ γροικήσῃ
κ' ἔρχεται βρῶμα, πoὺ πασκε νὰ βρῇ νὰ κυνηγήσῃ,
κ' εἰς τὴν καρδιὰ κινᾷ, ὡς τὸ δῇ, ἡ πεθυμιὰ τὴ μάχη,
τρέχει ζιμιὸν ἀπάνω ντου, κι ἀγριεύγει σὰν τοῦ λάχῃ·
φωτιὰ πυρὴ στὰ μάτια ντου ἀνεβοκατεβαίνει,
καπνὸς ἐκ τὰ ρουθούνια ντου μαῦρος βραστὸς ἐβγαίνει,
ἀφροκοπᾷ τὸ στόμα ντου, τὸ κοῦφός του μουγκρίζει,
ἀνασηκώνει τὴν ὀρά, τὸν κόσμο φοβερίζει,
κατακτυποῦ τὰ δόντια του, καὶ τὸ κορμὶ σφαράσσει,
ἀναχαιντρώνουν τὰ μαλλιά, καὶ τρέχει νὰ τὸ πιάσῃ·
ἐδέτσι ξαγριεύτηκε γιὰ τὰ κακὰ μαντᾶτα,
κι ὡσὰν ἀϊτὸς ἐπέταξε κ' ἐμπῆκε στὰ φουσσᾶτα.
Βλάχοι, κακὸν τὸ πάθετε εἰς τὰ σᾶς ηὗρα ἀφνίδια,
ἐδά 'ρθασι τ' ἀπαρθινὰ κ' ἐπάψαν τὰ παιγνίδια.
Ὁπού λαχε νὰ δῇ ποτὲ σύγκλυσι νὰ φουσκώσῃ,
νὰ πνίξῃ ἀθρώπους καὶ θεριά, δεντρὰ νὰ ξερριζώσῃ,
καὶ νὰ μουγκρίζου οἱ ποταμοί, κι ὁ κόσμος ν' ἀγριέψῃ.
κι ἀστροπελέκια οὐρανὸς χάμαι στὴ γῆς νὰ πέψῃ,
νὰ τρέμουν ὅσοι τὰ θωροῦ, τὸ πνέμα ντως νὰ χάνου,
νὰ ξεψυχοῦν 'κ τὸ φόβον τως, πρὶ παρὰ ν' ἀποθάνου,
ἐδέτσι κι ὁ Ρωτόκριτος κάνει τὴν ὥρα κείνη·
πολλὰ μεγάλη σύχυσι εἰς τὸ φουσσᾶτο γίνη·
τίνος τὸν πόδαν ἤκοβγε, τίνος τὴ χέρα ρίκτει,
τίνος ἐκόπη ἡ κεφαλή, τίνος τ' ἀστήθη ἐνοίκτη,
ποιὸν ἐκ τὴ μέση χώριζε, τίνος κοιλιὰν ἐτρύπα,
πάντα κάνει αἷμα ἡ κοπανιά, ἐκεῖ ποὺ τὴν ἐκτύπα.

Σὰν κάνει ὁ λύκος εἰς τ' ἀρνιά, ὄντε πεινᾷ κι ἀράσσει,
καὶ πνίγει τα ὅπου κι ἂν τὰ βρῇ, καὶ φτάνει τα, ὅπου πάσι,
ἔτσι ἤκκανε ὁ Ρωτόκριτος ξετρέχοντας τὸ νῖκος,
οἱ Βλάχοι τρέμουν σὰν τ' ἀρνιά, κ' ἐκεῖνος εἶν ὁ λύκος·
ζερβὰ δεξὰ τοὺς πολεμᾷ, κι ἀλύπητα σκοτώνει,
καὶ σὰ θεριὸ τς ἀπογλακᾷ, σὰ δράκος τςὶ ζυγώνει·
ἤκοβγε μέσες καὶ μεριὰ κορμιὰ ἀπὸ πάνω ὥς κάτω,
ἤκλαιγε κεῖνος ὁ λαός, κ' ἤτρεμε τὸ φουσσᾶτο·
πέφτει ἐκ τὴ χέρα τὸ σπαθί, χάνουν τὸ χαλινάρι,
τὸ θέλαν δεῖ ἀπὸ μακρὰ τοῦτο τὸ παλληκάρι,
ἀποκρυγαῖναν οἱ καρδιές, τὴν ἀντρειὰν ἐχάνα,
ἐφεῦγαν κ' ἐγλακοῦσανε, τὰ μονοπάτια πιάνα.
Παίρνει ψυχὴ καὶ δύναμι τς Ἀθήνας τὸ φουσσᾶτο,
ποὺ τό βρεν ὁλοσκόρπιστο, κ' ἐγλάκα ἀπάνω κάτω.
Τὸ πρόσωπο γυρίσανε, ποὺ δείχνασι τὴ ράχι,
κι ὅσο ματώνουν τὰ σπαθιά, τόσο πληθαίνει ἡ μάχη.
Τὶς πέφτει καὶ ψυχομαχεῖ, τὶς πέφτει ἀποθαμένος,
καὶ τὶς ἐλίγα τὶς πολλὰ βρίσκεται λαβωμένος.
Μεγάλος καλορρίζικος ἐκράζουντόνε τότες
ἐκεῖνος, ὁποὺ πόθαινε μὲ τςὶ πληγὲς τςὶ πρῶτες,
κι ὡς εἶχε πέσει ἀπ' τὸ φαρί, τὴ ζῆσι νὰ τελειώσῃ,
κι οὐδ' ἄλλο πόνο ὁ πόλεμος κ' ἡ μάχη νὰ τοῦ δώσῃ·
μὰ οἱ - ἄλλοὶ ποὺ γκρεμίζουνταν κ' εἶχαν πνοὴ κ' ἐζοῦσα,
οἱ καβαλλάροι κ' οἱ πεζοὶ τοὺς ἐγλοτσοπατοῦσα,
κι ἀπάνω 'ς τςὶ λαβωματιὲς τὰ πέταλα βουλοῦσα,
καὶ τὴν πληγὴ ξεσκίζασι, καὶ πόνους ἐγροικοῦσα,
καὶ μὲ τσινιές, λαβωματιές, κριτήρια ποὺ τῶς δίδα,
πολλὰ ἄσκημα τελειώνασι δίχως ζωῆς ὀλπίδα.
Κείτεται τ' ἄλογο ψοφᾷ στ' ἀφέντη του τὸ πλάϊ,
στρέφεται ὁ φίλος καὶ θωρεῖ τὸ φίλο πῶς ἐσφάη·

σύντροφος μὲ τὸ σύντροφο νὰ ξεψυχοῦν ὁμάδι,
τὸ αἷμα εἶν ἡ κλίνη ντως, κ᾽ ἡ γῆς προσκεφαλάδι.
Κείτεται ἀπάνω στὸ νεκρὸ ὁ ζωντανός, κι ἀκόμη
δὲν ἤρθαν τοῦ ξεψυχισμοῦ οἱ-ἵδρωτες κ᾽ οἱ τρόμοι.
Ἤπεφτεν ἔτσι, ὁπού χανεν, ὡσὰν κι ὁποὺ κερδαίνει,
κι ὄντεν ὁ γεῖς ψυχομαχεῖ, ὁ ἄλλος ἀποθαίνει.
Βαβούρα κακορριζικιᾶς λόγια θανατωμένα
ἐσυντυχαῖναν τὰ κορμιὰ τὰ κακαποδομένα.
Λυπητερὰ καὶ θλιβερὰ τὸν πόνον τως ἐλέγα,
θάνατο γληγορύτερο καὶ πλιὰ εὔκολο γυρεῦγα.
Πολλοὶ ἀπεὶς σκοτώσασι μ᾽ ἀντρεία τὸν ὀχθρόν τως,
τότες κι αὐτοὶ κρυγιοὶ νεκροὶ πέφταν ἐκ τ᾽ ἄλογόν τως.
Οἱ καβαλλάροι πὰν πεζοί, τ᾽ ἄλογα σκοτωμένα,
κι ἄλλα γλακοῦσι μοναχὰ στὸν κάμπο σκορπισμένα.
Τὰ αἵματα κινοῦσανε χειμωνικὸ ποτάμι,
τῶ σκοτωμένω τὰ κορμιά, ποὺ κείτουνταν ἀντάμη,
τράφους ἐκάναν καὶ βουνιά, κι ὁ Ρώκριτος στὴ μέση
ἀλύπητα τςὶ πολεμᾶ, καὶ πάσκει νὰ κερδαίση·
κι ὅπου κι ἂν ἐπορπάτηξεν ἐκείνην τὴν ἡμέρα,
ἤτονε Χάρος τὸ σπαθί, καὶ θάνατος ἡ χέρα.
Ἡ γῆς, ὁπού 'τον πράσινη μὲ χόρτα στολισμένη,
ἐγίνηκ᾽ ὁλοκόκκινη τὰ αἵματα βαμμένη.
Ὁ πόλεμος ἐπλήθαινε μὲ ταραχὴ μεγάλη,
κι ὥρες ἐνίκα ἡ μιὰ μερά, κι ὥρες ἐνίκα ἡ-ἄλλη.
Σὰν τοῦ γιαλοῦ τὰ κύματα ᾽ς καιροῦ ἀνακατωμένου,
ποὺ οἱ-ἀνέμοι τὰ φυσοῦ, καὶ πρὸς τὴ γῆς τὰ πηαίνου,
κι ὥρες ἀφρίζουν καὶ σκορποῦν ὄξω στὸ περιγιάλι,
κι ὥρες στὸ βάθος τοῦ γιαλοῦ ξαναγιαγέρνουν πάλι·
ἔτσι καὶ τὰ φουσάτ᾽ αὐτὰ τ᾽ ἄγρια τὰ θυμωμένα
ὥρες ὀπίσω ἐσύρνουνταν, κι ὥρες ὀμπρὸς ἐπηαῖνα.

Γίνουνται ματοκυλισὲς πολλῶ λογιῶ θανάτοι,
    καὶ τὸν Ἡράκλη ὁλημερνὶς τρομάρα τὸν ἐκράτει,
μὴ χάσῃ τὸ φουσσᾶτόν του, κ᾽ εἰς τὴν καρδιὰ τὸν πιάνει,
    καὶ σκλαβωθῇ, κ᾽ εἰς τὴ σκλαβιὰ σὰ σκλάβος ν᾽ ἀποθάνῃ.
Δὲν ἠμπορεῖ ὁ Ρωτόκριτος νά 'ναι σὲ κάθα τόπο,
    μὰ ὁπού 'χε σώσει, θάνατο ἤδιδε τῶν ἀθρώπω.
Μπλιὸ τὴ ζωή του δὲν ψηφᾷ, πολλά βραζε τὸ αἷμα,
    σὰν εἶδεν τὸν Ἀφέντην του μέ τς ἄλλους κ᾽ ἐπολέμα.
Ἡ ἀγριότη τῆς ἀντρειᾶς κι ὁ φόβος τοῦ θανάτου,
    ποὺ τῶν ὀχθρῶν του ἤδιδε μὲ τὰ καμώματά ντου,
παρὰ τὸν ἴδιο θάνατο 'ς πλιὰ φόβο τούςε βάνει,
    καὶ τὸ κορμὶ ἤφινε ἡ ψυχή, πρὶ παρὰ ν᾽ ἀποθάνῃ.
Ἐπέσασιν ἀρίφνητοι δίχως ψυχὴ στὸ χῶμα,
    τῶ λύκων ἐγενήκασι καὶ τῶν κοράκω βρῶμα.
Εἰς τούτους τς ἀνακατωμοὺς εἴκοσι δυὸ ἀντρειωμένοι
    εἶχαν ἐκ τὸ Βλαντίστρατο μιὰν ὀρδινιὰ παρμένη
νὰ βροῦν τὸν ἄλλο βασιλιό, νὰ τόνε πολεμήσου,
    κι ἂν δὲν τὸν πιάσου ζωντανό, νεκρὸ νὰ τὸν ἀφήσου,
καὶ συντροφιάζει τους κι αὐτός, κι ὁμάδι συνοδεῦγα,
    κι ἀπάνω κάτω σὰ θεριὰ τὸ Ρῆγαν ἐγυρεῦγα·
εὑρήκασι τὸ γέροντα, κι ὡς λιόντας ἐπολέμα,
    μὲ τὸ σπαθὶ ὁλοκόκκινο ἀπὸ τὸ τόσον αἷμα.
Ἐκεῖ 'τον κι ὁ Πολύδωρος στὴ συντροφιάν του κι ἄλλοι,
    τὸ Ρῆγα παραβλέπασιν εἰς ἔτοια χρειὰ μεγάλη.
Ὡς ἤσωσε ὁ Βλαντίστρατος, ὡσὰ λιοντάρι τρέχει
    ἀπάνω ντου μὲ τ᾽ ἄλογο, κι ἀπομονὴ δὲν ἔχει,
κι ὀπίσω ντου ἄλλοι εἰκοσιδυό, κι ὡς δράκοντες ἐράσσα,
    κι ὀκτὼ κοντάρια στοῦ Ρηγὸς στὸ κούτελο ἐχαλάσα.
Ἤπεσεν ἀπὸ τ᾽ ἄλογο ὁ Ἡρακλῆς, κ᾽ ἐζαλίστη,
    χάμαι στὴ γῆς ἐξάπλωσε, στὰ αἵματα κυλίστη.

Πεζὸς εἶν κι ὁ Πολύδωρος, μά κανε σὰ λιοντάρι,
κ᾽ ἤβλεπε τὸν ἀφέντην του, κιανεὶς μὴν τόνε πάρῃ.
Ἐξεζαλίστη ὁ Βασιλιός, κι ὀγλήγορα σηκώθη,
κ᾽ ἤκραξε τὸν Πολύδωρο, ᾽ς ἐκεῖνο παραδόθη.
Μὲ τὸ σπαθὶ στὴ χέραν τως σὰ λιόντες πολεμοῦσι,
κι ἀπὸ τςὶ Βλάχους ζωντανοὶ πάσκου νὰ μὴν πιαστοῦσι.
Μά ᾽σανε τόσοι οἱ - ὀχθροί, ὁποὺ τοὺς τριγυρίζου,
ὁποὺ κιανένα γλυτωμὸ γιὰ τότες δὲν ὀλπίζου.
Μὲ δυὸ κακιὲς λαβωματιὲς στὴν κεφαλὴ στὴ χέρα,
εὑρίσκετο ὁ Πολύδωρος ἐκείνην τὴν ἡμέρα.
Ὁ Ἀφέντης μὲ τὸ δοῦλόν του τὸ θάνατο θωροῦσι,
ὄντε φωνὴ καὶ ταραχὴ παλληκαριοῦ γροικοῦσι.
Τούτ᾽ ἡ φωνὴ κ᾽ ἡ ταραχὴ τῆς μάχης τὸ σημάδι
ἦτονε τοῦ Ρωτόκριτου, ποὺ ὡς εἶδε κ᾽ εἶν ὁμάδι
ὁ Ἀφέντης μὲ τὸ φίλον του σὲ κίντυνο θανάτου,
τςὶ σκάλες ἀντιπάτησε, καὶ σφίγγει τ᾽ ἅρματα του.
Ὁ πρῶτος, ποὺ τοῦ πάντηξε, ἦτο δικὸς τοῦ Ρῆγα
τοῦ Βλάχου, καὶ καθημερινὸ σὲ μιὰ βουλὴν ἐσμῖγα,
καὶ δίδει του μιὰ κονταρά, καὶ τὸ κοντάρι μπήχτει
εἰς τὸ λαιμὸ ᾽ποκατωθιό, καὶ χάμαι τόνε ρίχτει
κρυγιὸ νεκρὸ κι ἀσάλευτο καὶ καταματωμένο,
τὰ μαθημένα ντου καμε τὸ χέρι τ᾽ ἀντρειωμένο.
Σκοτώνει καὶ τὸ δεύτερο, τὸν τρίτο ξεσελλώνει,
καὶ τὸ κοντάρι ἐτσάκισε, καὶ τότες ξεσπαθώνει,
κ᾽ ἤκαμε πράματα φρικτά, καμώματα μεγάλα,
Θάνατο τὸν ἐλέγασι, Χάρο ὄνομα τοῦ βγάλα.
Σὰν τὸ γεράκιν ὄντε δῆ στὴ λίμνη καθισμένο
πλῆθος πουλλιῶ, κ᾽ ἐκεῖ χυθῇ ἄγριο καὶ θυμωμένο,
κι ἀπὸ τὰ ὕψη τ᾽ οὐρανοῦ τὴν ταραχὴν ἀρχίσῃ,
γρυλλώσουσι τὰ μάτια ντου, καὶ τὰ φτερὰ κτυπήσῃ,

ώση στὴ μέση τῶν πουλλιῶ, κι᾿ ἐκεῖνα τρομασμένα
  νὰ σκορπιστοῦ καὶ νὰ χαθοῦ καὶ νὰ χωστοῦν ποὺ κ᾿ ἕνα,
ἰς τὸ νερὸ ἄλλα νὰ βουτοῦ, στὰ ὕψη ἄλλα νὰ πάσι,
  γιὰ νὰ γλυτώση τὴ ζωὴ πᾶσα πουλλὶ ν᾿ ἀράσση,
ὰ φεύγουν ὅσον τὸ μποροῦ τὴ μάνιταν ἐκείνη,
  καὶ τὸ γεράκι μοναχὸ ν᾿ ἀφήσου ν᾿ ἀπομείνῃ·
δέτσι γίνη κ᾿ εἰς αὐτοὺς ἐκείνην τὴν ἡμέρα,
  πολλὰ τὴν ἐτρομάξασι τοῦ Ρώκριτου τὴ χέρα·
ὅσους νὰ δῆ νὰ πολεμοῦν τὸ φίλο καὶ τὸ Ρῆγα,
  ὡσὰ γεράκι χύθηκε, κι ὡσὰν πουλλιὰ τοῦ φύγα·
λυτώνει ξεγκουσεύγει τςι, ἄλογα τῶς γυρεύγει,
  εὑρίσκει τως καὶ δίδει τως κι ὁ Ρῆγας καβαλκεύγει,
αὶ τῆς Βλαχιᾶς ὁ βασιλιὸς θωρῶντας εἶντα κάνει,
  φεύγει ἀποκεῖ, γιατὶ θωρεῖ, πὼς στέκει ν᾿ ἀποθάνῃ.
ὲ θέλει μπλιὸ ὁ Ρωτόκριτος τ᾿ Ἀφέντη νὰ μακρύνῃ,
  πάντα κοντά ντου πολεμᾷ, καὶ σπλαχνικὸς ἐγίνη.
Εμίσσεψ᾿ ὁ Πολύδωρος, δὲ στέκει ν᾿ ἀνιμένῃ,
  γιατί ᾿χε δυὸ πληγὲς κακές, καὶ μέσ᾿ στὴ Χώρα μπαίνει.
ἀρὰ πολλὰ γροικᾶτονε, λαβωματιὰ μεγάλη
  εἶχε σιμὰ στὸ κούτελο, κι ὀμπρὸς στὸ στῆθος ἄλλη.
Ολημερνὶς ὁ πόλεμος πολλοὺς θανάτους κάνει,
  κ᾿ ἐκεῖνος, ὁποὺ κέρδαινε τὴ μιά, τὴν ἄλλη χάνει.
Εβράδειασε κ᾿ οἱ σάλπιγγες ἐπαῖξα νὰ σκολάσου.
  οἱ σκοτωμοὶ νὰ πάψουσι, γιὰ τότες νὰ περάσου.
άθε φουσσᾶτο σύρθηκε στὰ μέρη τὰ δικά ντου,
  πᾶσ᾿ ἕνας στέκει ὀληνυκτὶς ζωσμένος τ᾿ ἅρματά ντου.
ὰν ἐσκολάσα οἱ σκοτωμοὶ ὀγιὰ τὴν ὥρα κείνη
  καὶ τὸν ὀχθρόν του πασανεὶς ᾿ς ἀνάπαψιν ἀφίνει,
κραξεν τὸ Ρωτόκριτο ὁ Ρῆγας καὶ σιμώνει,
  καὶ σπλαχνικὰ τοῦ μίλησε, μιλῶντα ἀναδακρυώνει,
έει του,

ΡΗΓΑΣ

Σὺ μ᾽ ἐγλύτωσες, ποὺ ποθαμμένος ἤμου,
καὶ σὺ μοῦ τὴν ἐχάρισες σήμερο τὴ ζωή μου,
κι ἀπεὶ ἔτοιο πρᾶμα ἀπὸ σὲ κ᾽ ἔτοιο καλὸ γνωρίζω,
θέλω καὶ νὰ μοιράσωμε τςὶ χῶρες ὁπ᾽ ὁρίζω,
καὶ νά ᾽σαι πάντα μετὰ μέ, κι ἀπείτις ξεψυχήσω,
τέκνο καὶ κλερονόμο μου εἰς ὅλα νὰ σ᾽ ἀφήσω.

ΠΟΙΗΤΗΣ

Ὡς ἤκουσ᾽ ὁ Ρωτόκριτος, μὲ τάξι γονατίζει,
καὶ γνωστικὰ καὶ φρόνιμα ἔτοιας λογῆς ἀρχίζει,

ΡΩΤΟΚΡΙΤΟΣ

᾽Αφέντη, τὰ Ρηγᾶτά σου, κράτειε τα μετὰ σένα,
καὶ χρέος κιανένα σήμερο δὲν ἔχεις μετὰ μένα.
Ἂν ἦρθα κ᾽ ἐπολέμησα γιὰ σὲ καὶ γιὰ τὴ χώρα,
τό ᾽καμα γιὰ τὸ δίκιο σου, ὄχι νὰ θέλω δῶρα.
᾽Απόσταν ἀνεθράφηκα, κ᾽ ἤπιασα τὸ κοντάρι,
πάντα τὸ δίκιον ἀγαπῶ, καὶ μὴ μοῦ τό ᾽χῃς χάρι,
καὶ τ᾽ ἄδικο τοῦ Βασιλιοῦ τοῦ Βλάχου εἶναι τόσο,
ὁπ᾽ ἄν μπορέσω θάνατο ξετρέχω νὰ τοῦ δώσω,
καὶ τὴ ζωὴ προθυμερὸς στὴ ζυγαρὰ τὴ βάνω,
χαιράμενος κάθε καιρὸ στὸ δίκιο ν᾽ ἀποθάνω.
᾽Εκράτειεν τον ὁ Βασιλιός, ᾽ς τς ἀγκάλες του τὸν ἔχει,
ἐθώρειεν τον στὸ πρόσωπο, ποιὸς εἶναι δὲν κατέχει.
Τὰ σίδερα τςὶ κεφαλῆς ἔχουσιν ἐβγαλμένα,
καὶ τὰ φουσσᾶτα καὶ τὰ δυὸ στέκου ἀναπαημένα.
᾽Εσκοτωθήκασι πολλοὶ ἐκείνην τὴν ἡμέρα,
καὶ τῶ Ρηγάδω ἄσκημα μαντᾶτα τῶς ἐφέρα.

Οκτὼ χιλιάδες κ' ἑκατὸ λείπουν ἐκ τὰ φουσσᾶτα
τς 'Αθήνας, κ' ἔχου λείψανα κάμπους, βουνιὰ γεμᾶτα.
λείπουν τοῦ Ρῆγα τῆς Βλαχιᾶς ἄλλες χιλιάδες δέκα,
κ' οἱ βασιλοὶ μὲ λογισμὸ πολλὰ βαρὺν ἐστέκα.
Επρικαθήκασι πολλὰ οἱ βασιλιᾶδες τοῦτοι,
γιατὶ όπού χασεν τὸ λαό, ἐχάσεν καὶ τὰ πλούτη.
δὲν ἦτο διαφορὰ κιαμιὰ στὸν ἕνα ἀπὸ τὸν ἄλλο,
μ' ὅλον ὁπού 'τον τῆς Βλαχιᾶς φουσσᾶτο πλιὰ μεγάλο,
ι ὁ γεῖς τ' ἀλλοῦ ἀγαπητερὰ ἐπέψα νὰ μιλήσου,
νὰ κάμου μέρες δώδεκα δίχως νὰ πολεμήσου,
ιὰ νὰ ξεκουραστῇ ὁ λαός, νὰ γιάνου οἱ πληγωμένοι,
νὰ θάψουσιν καὶ τςὶ νεκρούς, ὁπού 'σα σκοτωμένοι.
Εκάμασιν τὴ σύβασιν ἐτούτη, κι ἀνιμένου
τςὶ μέρες, κι ὥστε νὰ διαβοῦ, 'ς ἀγάπην ἀπομένου,
πὲ τὴν πρώτη ἀργατινὴ ὁ Ρώκριτος μισσεύγει,
πάει καὶ ξαρματώνεται, καὶ τὸ κορμὶ ἀναπεύγει,
' εὐχαριστᾷ τςὶ μοίρας του στὴ χάριν της τὴν τόση,
πού φερεν ἔτοιαν ἀφορμὴ τὸ Ρῆγα νὰ γλυτώσῃ,
' ἤλπιζε καὶ μὲ τὸν καιρὸ ἡ-ὄργιτα νὰ περάσῃ,
νὰ δῇ κι αὐτὸς τὸ πεθυμᾷ, πρὶ παρὰ νὰ γεράσῃ.
οῦτον ἂς τὸν ἀφήσωμε νὰ συχναναστενάζῃ,
κι ἂς ποῦμε γιὰ τὸ Βασιλιό, ποὺ στέκει καὶ λογιάζει,
οιὸς νά 'ναι ποὺ τοῦ βούηθησε μὲ τῆς ἀντρειᾶς τὴ χάρι,
'ς ποιὸν τόπον ἐγεννήθηκε ἔτοι' ἄξο παλληκάρι,
' εἶδέν τον εἰς τὸ πρόσωπο, ποιὸς εἶναι δὲν κατέχει,
γιατὶ οὐδὲ γνωριμιὰ κιαμιὰ οὐδὲ σουσσούμιν ἔχει.
έσα σὲ τοῦτον τὸν καιρὸ μιὰ σάλπιγγα γροικοῦσι,
πρὶ νὰ περάσου οἱ δώδεκα μέρες καὶ πρὶ διαβοῦσι·
ς τὸ φουσσᾶτο τοῦ Ρηγὸς τοῦ Βλάχου πὰ καὶ μπαίνει,
γεῖς καβαλλάρις θαμαστὸς 'ς ὅλην τὴν Οἰκουμένη·

Ἄριστο τὸν ἐλέγασιν, ἀνίκητο λιοντάρι
τὸ θάνατο 'χε στὸ σπαθί, τὸ Χάρο στὸ κοντάρι.
Ἐτοῦτος ἦτον ἀνιψὸς ἀπὸ γυναίκειον αἷμα
τοῦ Βλαντιστράτου τοῦ Ρηγός, στὸν κόσμο τὸν ἐτρέμα,
κ᾽ ἐκ τὴ Φραγκιὰν ἐμίσσεψε, κ᾽ ἦρθε νὰ τοῦ βουηθήσῃ,
κ᾽ εἰς ἔτοια χρεία μοναχὸ δὲ θὲ νὰ τὸν ἀφήσῃ.
Πεζεύγει, πάει στοῦ μπάρμπα του, φιλεῖ τον εἰς τὴ χέρα,
χαρὰ μεγάλη τοῦ δωκεν ἐκείνην τὴν ἡμέρα.
Ἐχάρηκεν ὁ Βασιλιός, χαίρουνται κι ὅλοι οἱ-ἄλλοι,
κάνει ὁ λαὸς μὲ τςὶ φωνὲς παρατροπὴ μεγάλη.
Ὁ Ρῆγας βάνει λογισμὸ νὰ πάψουν οἱ πολέμοι,
τὰ αἵματα κ᾽ οἱ σκοτωμοί, ποὺ ὅλος ὁ κόσμος τρέμει,
καὶ νὰ γενῇ μιὰ σύβασι, ποῦρι καὶ νὰ θελήσῃ
τῶν Ἀθηναίω ὁ Βασιλιὸς ἐτοῦτο νὰ γροικήσῃ,
νὰ βρῇ ἕνα τὸν καλύτερον ἀπ᾽ ὅλο τὸ φουσσᾶτο,
ν᾽ ἀρματωθῇ νἀρδινιαστῇ νἄρθῃ στὸν κάμπο κάτω,
νὰ πολεμήσῃ μὲ σπαθί, νὰ τρέξῃ μὲ κοντάρι
ὁμάδι μὲ τὸν Ἄριστο τ᾽ ἀγένειο παλληκάρι,
κ᾽ εἰς τὰ κορμιά ντως ἐτουνῶ νὰ στέκῃ ἡ διαφορά ντως,
νὰ τὴν ξεκαθαρίσουνε οἱ δυὸ μὲ τ᾽ ἄρματα ντως,
νὰ πάψουσιν οἱ σκοτωμοὶ οἱ τόσοι ἐκ τὰ φουσσᾶτα,
ὁπού ῾ν οἱ κάμποι λείψανα καὶ τὰ βουνιὰ γεμᾶτα·
μὰ ὀμπρὸς τὸ λέει τ᾽ Ἄριστου, νὰ δῇ τὴν ὄρεξίν του,
σὰν κεῖνος, ποὺ στὸ κίντυνο θὲ νἄμπῃ τὸ κορμίν του.
Τοῦτος ζιμιὸν ὡς τό 'κουσε, τοῦ λέει,

ΑΡΙΣΤΟΣ

Βασιλιᾶ μου,
ἀκόμη πλιὰ γλυκειὰ φωνὴ δὲν ἦρθεν εἰς τ᾽ αὐτιά μου.
Δὲν ἦρθα πὰ νὰ τραγουδῶ καὶ νὰ περιδιαβάζω,
μἄρθα νὰ πολεμῶ θεριά, κι ἄντρες νὰ δικιμάζω,

καὶ νὰ ματώνω τὸ σπαθὶ εἰς τῶν ὀχθρῶ τὰ στήθη,
    κι ὁ Ἄριστος γιὰ πόλεμο ποτὲ δὲν ἐφοβήθη·
καὶ μὴν ἀργήσῃς, Βασιλιέ, μαντατοφόροι ἂς πάσι,
    χίλιοι χρόνοι μοῦ φαίνονται ἡμέρα νὰ περάσῃ.

ΠΟΙΗΤΗΣ

Ὁλόχαρος ἐπόμεινεν ὁ μπάρμπας νὰ τ' ἀκούσῃ,
    πέμπει τςὶ φρονιμώτερους τοῦ Ρῆγα νὰ τὸ ποῦσι·
ἐκ τὸ φουσσᾶτόν του 'λειπε αὐτὸς τὴν ὥρα κείνη,
    στὴ Χώραν ἦτο γιὰ δουλειές, κ' ἐπήγασιν κι αὐτεῖνοι.
Εὑρῆκάν τονε στὸ θρονί, κι ὡς τὸν ἐπροσκυνῆσα,
    τὰ θέλα τὰ γυρεύγασι, μὲ τάξιν ἐμιλῆσα.
Ὁ Βασιλιὸς ἔτοιο βαρὺ μαντᾶτο νὰ γροικήσῃ,
    ἐστάθηκε μὲ λογισμό, δὲ θὲ ν' ἀποφασίσῃ,
λέει τως,

ΒΑΣΙΛΙΟΣ

            Πέτε τοῦ Ρηγός, σὰ σμίξῃ μετὰ μένα,
    θέλω τοῦ δώσει ἀπιλογιὰ στά χετε μιλημένα·
κ' ἐκεῖνο, ὅπ' ἐλόγιασεν αὐτὸς 'ς καιρὸ περίσσο,
    δὲν ἠμπορῶ ἔτσι τὸ ζιμιὸν ἐγὼ ν' ἀποφασίσω·
κι ὅ τι κι ἂν ἀφεντεύγωμε χῶρες, χωριὰ καὶ πλούτη,
    θὲ νἄμπουν εἰς τὴν ζυγαρὰ θωρῶ τὴν ὥρα τούτη,
κ' εἰς μιὰ μπαμπακερὴ κλωστὴ νὰ κρεμαστῇ τυχαίνει
    ἡ βασιλειά μας καὶ τῶ δυό, κ' εἶν πρᾶμα, ποὺ βαραίνει,
κι ἀπόψε θέλω νὰ τὸ δῶ νὰ τὸ καλολογιάσσω,
    τὴ φρονιμώτερη βουλὴ καὶ πλιὰ καλὴ νὰ πιάσω,
καὶ δίχως ἄλλο ὡς αὔρι' ἀργὰ ἀπιλογιὰ νὰ δώσω
    στὸ πρᾶμα, ποὺ ἔτσι γλήγορα δὲν ἠμπορῶ νὰ σώσω.

ΠΟΙΗΤΗΣ

Καὶ μ᾽ ἔτοια λόγια γνωστικὰ τούτους ἀπιλογιάζει,
κι ὡς ἐμισσέψαν τὸ ζιμιὸ τοὺς φρόνιμούς του κράζει
εἰς τὸ Παλάτι, κ᾽ ἤρθασι, τριγύρω τςὶ καθίζει
κι ἀπόκει δυὸ καὶ τρεῖς φορὲς τςὶ συγχανεντρανίζει.
Στὸ πρόσωπόν τως ὁλωνῶ τ᾽ ἀνάβλεμμα πορπάτει
μὲ τὴ ρηγατικὴν ἐξά, πού τρεμε τὸ Παλάτι.
Ἤδειχνε πὼς τὴ σιωπὴ θέλει τὴν ὥρα κείνη,
κι ὅλοι νὰ στέκου νὰ γροικοῦν εἰντά ᾽ναι κ᾽ εἶντα γίνη.
Ὡς εἶδε πὼς τὴν ἀναπνιὰ κρατίζουν καὶ σωπαίνου,
καὶ τά θελε νὰ τῶςε πῇ μὲ φόβον ἀνιμένου,
λέει τως,

ΒΑΣΙΛΙΟΣ

Συμβουλάτοροι, ἐτούτην τὴν ἡμέρα,
μαντᾶτα ἀπὸ τοῦ Ρηγὸς πολλὰ γνοιανὰ μοῦ φέρα,
ὁποὺ μὲ βάνου ᾽ς λογισμὸ κ᾽ εἰσὲ περίσσα ζάλη,
γιατί ᾽ναι τούτη μιὰ δουλειὰ παρὰ ποτὲ μεγάλη·
στὴ διαφοράν, ὁπού χομε, νὰ μὴ γενῇ ἄλλη κρίσι,
μὰ ἕναν κορμὶ νὰ βάλωμε νὰ τὴν ἀποφασίσῃ.
Ἕνα νὰ βάλωμεν ἐμεῖς, κ᾽ ἐκεῖνος ἄλλο πάλι,
τὴ διαφορὰ νὰ κρίνουσι, πού χομε τὴ μεγάλη,
μὲ τὸ κοντάρι καὶ σπαθὶ καὶ σιδερὸ σκουτάρι,
καὶ νὰ γενῇ ἡ-ἀπόφασι στὸ δίκιο ὅπου τοκάρει.
Ἐγὼ χω βάρος στὴν καρδιὰ καὶ λογισμὸ μεγάλο,
Ἄριστος ἦρθε ᾽κ τὴ Φραγκιά, κ᾽ ἐπά ᾽ναι δίχως ἄλλο·
καὶ τοῦτον ὅλον τὸν καιρό, ποὺ μᾶςε πολεμοῦσι,
λογιάζω ὁ μπάρμπας του πεψε νὰ πὰν νὰ τόνε βροῦσι.
Ἐτοῦτος λείπει ἀπὸ καιρό, κ᾽ εἰς ἄλλα μέρη κράτει,
κ᾽ εἰς ἄλλες χῶρες ἤτονε, στὴν ξενιτειὰ πορπάτει.

Κείν' ἡ χαρά, πού χεν ὀψὲς τοῦ Βλάχου τὸ φουσσᾶτο,
κατέχετε πῶς ἤτονε γιὰ τοῦτο τὸ μαντᾶτο,
καὶ δίχως ἄλλο ξεύρετε, κι Ἄριστος ἦρθε τώρα,
ὀγιὰ νὰ δώσῃ βάσανο καὶ φόβον εἰς τὴ Χώρα.
Ἐτοῦτος εἶναι ξακουστός, κι ὅλοι τόνε παινοῦσι,
φοβοῦνται, τρέμου, χάνουνται, ὅσοι κι ἂν τονε δοῦσι,
κι ἀπὸ πολλοὺς ἐγροίκησα, εἶναι καιρὸς καὶ λέγα,
πῶς στὴν καρδιάν του βρίσκεται τῆς ἀντρειᾶς ἡ φλέγα,
κι ὡς ἤκουσα καὶ λέγασιν ἄλλοι, ποὺ τὸν ἐτρέμα,
δεκατριῶ χρονῶ 'τονε τό 'ρχισε κ' ἐπολέμα,
κ' ἐδά θέ νά 'ναι κοσιδυό, λογιάσετε εἶντα ξάζει,
κ' ἐμεῖς ἐπὰ ποιὸν ἔχομε στ' ἅρματα νὰ τοῦ μοιάζῃ;
Γιὰ τοῦτο ἀποκότησεν ὁ Βλάχος νὰ μηνύσῃ,
πῶς μπλιὸ δὲ θέλει μὲ πολλοὺς νὰ μᾶσε πολεμήσῃ,
μὰ νὰ διαλέξω ἐκ τὸ λαὸ ἕνα, κ' ἐκεῖνος ἄλλο,
κ' εἶν' ὁ δικός του ὁ Ἄριστος ἐκεῖνος δίχως ἄλλο,
κι ὅποιος σκοτώσῃ ἀπὸ τςὶ δυὸ τὸν ἄλλο καὶ νικήσῃ,
ὁ Ρῆγας, πού 'χει τὸ χαημό, τὸν πόλεμο ν ἀφήσῃ,
νὰ βάνῃ αὐτὸς τὴ μοῖράν του, κ' ἐγὼ τὸ ριζικό μου
στὸ ζύγι νὰ καμπανιστοῦ μὲ φόβου καὶ μὲ τρόμου.
Στὴ χέραν του χει τὸ θεριό, σὰ Ρῆγας τὸν ὁρίζει,
γιὰ κεῖνο τοῦτα μᾶς μηνᾷ, γιὰ κεῖνο φοβερίζει,
κ' ἐπὰ σὲ μᾶς ποιὸς βρίσκεται; 'ς ποιὸν ἔχομεν ὀλπίδα;
ποῦρι ὀπροχθὲς στὸν πόλεμο μικροὺς μεγάλους τς εἶδα.
Μόνον εἰς τὸν Πολύδωρο εἶχα ὅλο μου τὸ θάρρος,
κ' ἐδὰ φοβοῦμαι μὴ χαθῇ, μὴν τόνε πάρῃ ὁ Χάρος,
γιατὶ ἔχει δυὸ λαβωματιές, καὶ στέκει ν' ἀποθάνῃ,
κι ὅλοι οἱ γιατροί πασιν ὀψές, πῶς δὲ μπορεῖ νὰ γιάνῃ,
καὶ πάλι ἂν ἦτον καὶ καλά, δειλιᾷ πάλι ἡ καρδιά μου,
στὴ δύναμίν του νὰ δοθοῦν ἡ χώρα κ' ἡ - ἐξά μου,

γιατὶ τ' Ἀρίστου τ' ὄνομα εἶναι πολλὰ μεγάλο,
καὶ βρίσκω διαφορὰ πολλὴ στὸν ἕνα ἀπὸ τὸν ἄλλο,
καὶ δὲν κατέχω εἶντα νὰ πῶ, κ' εἶντα ν' ἀποφασίσω,
κ' εἶντα μαντᾶτο τοῦ Ρηγὸς σὲ τοῦτο νὰ μηνύσω·
ἐδὰ πληθαίνει ὁ φόβος μου, ἐδὰ πληθαίνει ἡ ζάλη,
ἀπόφασι θὲ νὰ γενῇ παρὰ ποτὲ μεγάλη.

ΠΟΙΗΤΗΣ

Στέκουν οἱ φρόνιμοι βουβοί, κι ὁ γεῖς τὸν ἄλλο θώρει,
κιανεὶς νὰ δώσῃ ἀπόκρισι σὲ τοῦτα δὲν ἐμπόρει·
ποῦρι, ἕνας, ὁποὺ λέγασι Φρονίστα, δὲ φοβᾶται,
μὰ ὁλόρθος ἐσηκώθηκε τοῦ Ρῆγα ἀπιλογᾶται.

ΦΡΟΝΙΣΤΑΣ

Ἀφέντη, λαμπιρὴ γιὰ μᾶς κράζεται τούτ' ἡ μέρα,
ἀπείτις κ' ἔτοιον ἔμορφο μαντᾶτο μᾶς ἐφέρα,
νὰ μποῦ ὅλες σας οἱ διαφορὲς σὲ δυὸ καρδιὲς ἀθρώπω,
καὶ νά βγῃ ἡ μάχη ἀπὸ πολλούς, καὶ νἄρθῃ 'ς λίγον τόπο·
καὶ γι' ἀντρειωμένο γνοιάζεσαι, καὶ στέκεις καὶ λογιάζεις;
συμπάθησέ μου, Ρῆγά μου, κατέχεις τίνος μοιάζεις;
κειναῦ, ποὺ στὴν καλοκαιριὰ χάνεται, δὲν κατέχει,
καὶ μέσ' στὴ βρύσι κολυμπᾷ, λέει νερὸ δὲν ἔχει.
Ποῦ νά βρῃς τόση δύναμι, τόσην ἀντρειὰ καὶ χάρι,
ὡσὰν τὸ λιόντα τὸ θεριὸ τὸ ξένο παλληκάρι;
ποῦ πολεμᾷ γιὰ λόγου σου, τὸ δίκιο σου γυρεύγει,
κι ὥστε νὰ κάμῃ κοπανιὰ μεγάλη δὲ μισσεύγει;
τοῦ Βλάχου μάχη καὶ κακιὰ κι ὀχθριὰ μεγάλην ἔχει,
κι ἀπάνω του νὰ γδικιωθῇ γυρεύγει καὶ ξετρέχει.
Ἐτοῦτον ἔχεις μετὰ σέ, κ' εἶπε νὰ τὸν ὁρίζῃς,
κι ἀπόκει στέκεις καὶ θωρεῖς, καὶ δὲν ἀποφασίζεις;

ἂς στρώσου, ἂς καβαλκέψωμε, κ' εἰς τὰ φουσσᾶτα ἂς πάμε,
κ' ἐκεῖνο, ὁπού θὲ νὰ δῇς, ὀγλήγορα τὸ κάμε.

ΠΟΙΗΤΗΣ

Ὁ Ρῆγας σὰν ἐγροίκησε τὰ λόγια τοῦ Φρονίστα,
τοῦ λέει,

ΒΑΣΙΛΙΟΣ

Ἐτοῦτα ποὺ θαρρεῖς, πῶς τά χεις καὶ κρατεῖς τα,
εἶναι μακρὰ ἀπὸ λόγου σου, καὶ σφίγγε ποῦρι κράτει,
ὡσὰν ἀνοίξῃ ἡ χέρα σου, ἄνεμος εἶν γεμάτη.
Δὲ σώνει ὅ τι μᾶς ἤκαμε τοῦτο τὸ παλληκάρι,
δίχως νὰ δῇ ἀπὸ λόγου μας τς ἀντίμεψις τὴ χάρι;
δὲ σώνει ποὺ μ' ἐγλύτωσε, πού χανα τὴ ζωή μου,
κι ἂν εἶχε λείπει ὀπροχθὲς στὸν κόσμο μπλιὸ δὲν ἤμου;
δὲ σώνουν τοῦτα, Φρόνιστε, ποὺ πλερωμὴ δὲν ἔχου,
μὰ λὲς νὰ πέψω σήμερο, νὰ πὰ νὰ τὸν ξετρέχου,
νἄρθῃ νὰ βάλῃ τὸ κορμὶ σὲ κίντυνο μεγάλο,
ὀγιὰ νὰ μὲ γλυτώσῃ ἐμὲ καὶ σένα καὶ τὸν ἄλλο;
Ποιὸς ἔχει γλῶσσα νὰ τὸ πῇ ἐτοῦτο τὸ μαντᾶτο,
πού 'ναι θανάτους καὶ πληγὲς κι ὅλο αἵματα γεμᾶτο;
κι ὅ τι κι ἂν ἤκαμε γιὰ μᾶς τοῦτο τὸ παλληκάρι,
μὲ χοντρικὴν ἀντίμεψι τὴν πλερωμὴ νὰ πάρῃ;
Καλλιὰ νὰ πάρω θάνατο μ' ὅλα μου τὰ φουσσᾶτα,
παρὰ νὰ μπῶ στὰ γέρα μου 'ς τς ἀνεγνωριᾶς τὴ στράτα.
Λοιπὸν ἐτοῦτο, ποὺ μιλεῖς, κι ὁποὺ εὔκολο τὸ κρίνεις,
'ς ἐμὲ βαρὺ καὶ δύσκολο κι ἄπρεπο μοῦ τ' ἀφίνεις·
ἀμ' ἂς καβαλλικέψωμε, κι ἂς πάμε στὸ φουσσᾶτο,
νὰ συνηφέρῃ ὁ λογισμός, ποὺ βρίσκεται ἄνω κάτω,
κι ἂς τὸ καλογιάσωμε, μὲ φρόνεψι ἂς τὸ δοῦμε,
κ' εἰς ἔτοια δύσκολη δουλειὰ δὲν πρέπει νὰ γλακοῦμε.

ΠΟΙΗΤΗΣ

Καὶ μὲ τςὶ φρόνιμους ζιμιὸ μὲ σπούδα καβαλκεύγει,
κι οὐδὲ φαγητὸ οὐδὲ πιοτὸ δὲ θέλει οὐδὲ γυρεύγει.
Πολλῶ λογιῶν ἀθιβολὲς ἀλλήλως τως ἐλέγα,
καὶ τὸ μικρότερο γκρεμνὸ κι ἀνάβαθο διαλέγα.
Ἐγροίκησεν κ᾽ ἡ - Ἀρετὴ τὴν παίδα τὴ μεγάλη,
ποὺ βρίσκετον ὁ κύρις της μὲ τὸ μαντᾶτο πάλι
βαρὰ βαρὰ ἀνεστέναζε, φαρμακεμένα κλαίει,
λόγια παραπονετικὰ μὲ τὴ Φροσύνη λέει.

ΑΡΕΤΟΥΣΑ

Ἐδὰ γνωρίζει ὁ κύρις μου, θωρεῖ, κ᾽ ἐδὰ κατέχει,
εἶντα ξαζε ὁ Ρωτόκριτσς στὴ Χώρα νὰ τὸν ἔχῃ.
Ὁπού ᾽ναι ἀθρῶποι καὶ φελοῦ, κ᾽ἔχουν ἀντρειὰ καὶ γνῶσι,
μὴν τςὶ ξορίζου, γιατὶ αὐτοὶ τὸ θέλου μετανιώσει·
ἂν ἦτον ὁ Ρωτόκριτος ἐδὰ στὴ Χώρα τούτη,
πόσα ξιζε περσότερα παρ᾽ ἀφεντιὲς καὶ πλούτη;

ΠΟΙΗΤΗΣ

Τοῦτα λεγεν ἡ - Ἀρετή, τοῦτα βανε στὸ νοῦν της,
μ᾽ ἂς τὴν ἀφήσωμε γιὰ δά, κι ἂς πάμε στοῦ κυροῦ ντης,
ποὺ στὰ φουσσᾶτά ντου ᾽σωσε, πεζέφνει καὶ καθίζει,
τριγύρου ντου ᾽ν οἱ φρόνιμοι, νὰ τῶς μιλήσῃ ἀρχίζει,
εἶντα νὰ κάμῃ, εἶντα νὰ πῇ, κ᾽ εἶντα βουλὴ νὰ πιάσῃ,
κι ἀπιλογιὰ τοῦ Βασιλιοῦ νὰ δώσῃ πρὶ βραδειάσῃ.
Δὲν ἔχει ἔγνοια γιὰ φαγητό, κ᾽ ἡ ζάλη τὸν ταΐζει,
ὁ πόνος εἶν στὰ σωθικά, κ᾽ εἰς τὴν καρδιὰ τοῦ ἀγγίζει.
Τὸ μεσημέρι πέρασε, καὶ μέσα ποὺ μιλοῦσι,
παρέχει σὰ χαλικισμὸ κι ἀντρὸς φωνὴν ἀκούσι.

Τοῦτος εἶν ὁ Ρωτόκριτος, κ᾽ ἔγνοια μεγάλην ἔχει,
    γιὰ νὰ ρωτήξῃ ἂν πολεμοῦ ταχιὰ νὰ τὸ κατέχῃ.
Βρίσκει τὸ Ρῆγα κ᾽ ἤτονε μὲ λογισμὸ μεγάλο,
    κ᾽ οἱ φρόνιμοι κ᾽ ἐκάθουνταν, κ᾽ ἐθώρει ὁ γεῖς τὸν ἄλλο.
Σὰν ἤμαθε τὴν ἀφορμήν, ὁποὺ τὸ Ρῆγα κρίνει,
    ἐφανιστή του πέταξε, κι ὁλόχαρος ἐγίνη.
᾽Επῆγε ὀμπρὸς εἰς τοῦ Ρηγός, σὰ δοῦλος προσκυνᾷ το,
    τὰ βάσανα, τὸν ξορισμὸ μπλιὸ δὲν τὸν ἐθυμᾶτο,
μὰ πόνεσε νὰ τόνε ᾽δῇ γνοιασμένο μ᾽ ἔτοια ζάλη,
    κ᾽ ἐρχήνισε νὰ τοῦ μιλῇ μὲ φρόνεψι μεγάλη.

ΡΩΤΟΚΡΙΤΟΣ

Ρῆγα κι ᾽Αφέντη ξακουστέ, παρ᾽ ἄλλο πλιὰ μεγάλε,
    αὐτὰ ποὺ σὲ βαραίνουσι παραμερὰς τὰ βάλε,
καὶ τοῦτο, ὁποὺ γροίκησα ὁ Βλάχος κι ἀνιμένει,
    παρακαλέσει τό θελες, κι ὄχι νὰ σὲ βαραίνῃ.
Ποιὸς ἄλλος ἔχει σὰν ἐσὲ στρατιῶτες ἀντρειωμένους
    ᾽ς ὅλον τὸ κόσμο φοβεροὺς καλὰ μαστορεμένους;
ὁ πλιὰ μικρός, ποὺ νά χετε, ξάζει τὸν πλιὰ μεγάλο,
    ξάζει τὸν πλιὰ καλύτερον ἐκ τὸ φουσσᾶτο τ᾽ ἄλλο.
᾽Εγὼ θωρῶ καθημερνό, ποιὸς ξάζει, ποιὸς ἀντρειεύγει,
    ποιὸς πολεμᾷ καλύτερα, καὶ τὴν τιμὴ γυρεύγει,
μ᾽ ἀπ᾽ ὅλους ἕνα στρατηγὸ ἔχεις τιμῆς μεγάλης,
    κι ἀντήρητα τοῦτο μπορεῖς στὸν πόλεμο νὰ βάλῃς.
Καλὰ κ᾽ εἶδά τον ὀπροχθὲς στὸν πόλεμον ἐκεῖνο,
    πῶς εἶχε μιὰ λαβωματιά, μικρὴ θὲ νά ᾽ναι κρίνω,
κι ἂν εἶν᾽ μικρὴ κι ἀψήφιστη, νὰ μὴν τὸν ἀμποδίζῃ,
    ὀγιὰ θανάτους ἑκατὸ ὀπίσω δὲ γυρίζει.

ΠΟΙΗΤΗΣ

Ὀγιὰ τὸ φίλον του ρωτᾷ καὶ πεθυμᾷ νὰ μάθῃ,
πῶς βρίσκεται καὶ πῶς περνᾷ, γιατὶ εἶχεν ἔγνοιας πάθη,
κι ὁ λογισμὸς τὸν ἤκρινε γιὰ τὴ λαβωματιάν του,
γιὰ κεῖνο πονηρὰ μιλεῖ, νὰ μάθῃ τὴν ὑγειάν του·
ὁ Ρῆγας τοῦ φουκρᾶτονε, κ' εὐχαριστιὲς τοῦ κάνει,
καὶ σπλαχνικὰ τὸν ἤκραξε, κοντά του τόνε βάνει
λέει του,

ΒΑΣΙΛΙΟΣ

Γιέ μου, σήμερον ἦρθεν ἐκείνη ἡ - ὥρα,
νὰ μᾶς σκλαβώσουν τὸ κορμί, καὶ νὰ χαθῇ κ' ἡ Χώρα,
ἂ βουληθῶ σὲ δυὸ κορμιά, ὡσὰν τὸ λὲν οἱ Βλάχοι,
νὰ μποῦ ὅλες μας οἱ διαφορὲς νὰ μπῇ ὅλη μας ἡ μάχη,
γιατὶ γνωρίζω καὶ θωρῶ, τὸ πὼς ἐγὼ δὲν ἔχω,
στρατιώτη γι ἔτοιο μάλωμα, κι ἄσφαλτα τὸ κατέχω,
κ' ἐκεῖνο τὸ προχθεσινό, γιέ μου, τὸ παλληκάρι,
ὁποὺ παινᾷς τόσο πολλὰ στῆς ἀντρειᾶς τὴ χάρι,
κείτεται μὲ λαβωματιὰ τςὶ κεφαλῆς μεγάλη,
κι ὀψὲς ἐλέγαν οἱ γιατροὶ κ' εἶχε θανάτου ζάλη,
κι ἀποφασίσαν ὅλοι ντως, πὼς ἔχει ν' ἀποθάνῃ,
καὶ μπλιὸ κοντάρι οὐδὲ σπαθὶ στὴ χέραν του δὲν πιάνει.
Γι αὖτος δὲ θέλω καὶ δειλιῶ τὸ σημερνὸ μαντᾶτο,
καλλιά 'χω νὰ τὸν πολεμῶ μ' ὅλο μου τὸ φουσσᾶτο.

ΠΟΙΗΤΗΣ

Μέσ' στὴν καρδιὰ ὁ Ρωτόκριτος κλαίει κι ἀναδακρυώνει,
ἡ - ἐμιλιὰ κρατήχτηκε, κ' ἡ - ὄψι ἀποκρυώνει,
σὰν ἤκουσε, πὼς εἶν κακὰ ὁ φίλος ὁ καλός του,
καὶ βρίσκεται σὲ κίντυνο στὸ στρῶμα μοναχός του,

καὶ δὲ μπορεῖ σὰν πεθυμᾶ βοήθεια νὰ τοῦ δώσῃ·
πούρι ὅλα τοῦτα σκέπαζε, κ᾽ ἤχωνε μὲ τὴ γνῶσι,
κι ἀπιλογᾶται τοῦ Ρηγός,

ΡΩΤΟΚΡΙΤΟΣ

Ἀφέντη, μὴ φοβᾶσαι,
εἰς τὸ μαντᾶτο τὸ γνοιανὸ καὶ τὴ βουλή μου πιάσε,
κι ἀπόφασι τοῦ Βασιλιοῦ δῶσε, καὶ μὴν ἀργήσῃς,
καὶ νὰ περάσῃ ἡ σημερνὴ ἡμέρα μὴν ἀφήσῃς,
πῶς θὲς καὶ σὺ νὰ βάλετε, κ᾽ ἔχεις το ᾽ς ὄρεξί σου
τςὶ διαφορές, ὁπού χετε, δυὸ νὰ τς ἀποφασίσου·
κι ἂ μὲ κρατῇς γιὰ δουλευτὴ καλό, τὴν ἔγνοια δῶσ᾽ μου,
καὶ τούτη τὴν ἀπόφασι νὰ κάμω μοναχός μου.
Καλὰ καὶ σφαίνω νὰ τὸ πῶ σὲ τόσα παλληκάρια
᾽ς τόσους στρατιῶτες δυνατοὺς κ᾽ εἰς τὴν καρδιὰ λιοντάρια,
ὁποὺ μποροῦ πλιὰ παρὰ μὲ σὲ δύναμι καὶ γνῶσι,
μὰ ἡ πεθυμιὰ κι᾽ ἡ-ὄρεξι νὰ σοῦ δουλέψω εἶν τόση,
ὁποὺ μὲ κάνει καὶ μιλῶ, γνωρίζω το, πῶς σφάνω,
λοιπὸ συμπάθειο ὁλωνῶ ζητῶ στ᾽ ἀναθιβάνω·
κι ἂ θέλῃς πούρι, Βασιλιέ, κι ὀλπίζῃς εἰς ἐμένα,
δῶσ᾽ μου τὴν ἔγνοιαν ἀπὸ ᾽δά, στὰ σοῦ χω μιλημένα,
κι ὀλπίζω ὄχι στὴν ἀντρειά, μὰ ᾽ς δίκιο τς ἀφεντιᾶς σου,
νὰ μὴν ἀφήσω ἀγδίκιωτα τ᾽ ἄδικα νὰ περάσου.

ΠΟΙΗΤΗΣ

Δὲν ἤφηκεν ὁ Βασιλιὸς μπλιὸ νὰ τ᾽ ἀναθιβάνῃ,
σκύφτει, περιλαμπάνει τον, ᾽ς τς ἀγκάλες του τὸν βάνει,
λέει του,

ΒΑΣΙΛΙΟΣ

Γιέ μου, σήμερο ὅτ᾿ ἔχεις μιλημένα,
Βλέπω, πὼς ἐβεβαίωσεν ὅλα τὰ περασμένα.
Ἐγλύτωσές με ᾿κ τὴ σκλαβιὰ μὲ τὴν παλληκαριά σου,
ὅντεν οἱ Βλάχοι θέλασι σκλάβον τως νὰ μὲ πιάσου.

Ἤκαμες τὸ φουσσᾶτό μου ἐκείνην τὴν ἡμέρα,
δπού φευγε, κ᾿ ἐστάθηκε μὲ τὸ σπαθὶ στὴ χέρα·
δὲν ἤλειψες καθημερνὸ νὰ μοῦ βουηθᾷς, στρατιώτη,
πολλὴ βοήθεια μοῦ δωκες ζιμιὸν ἀπὸ τὴν πρώτη.
Μὰ σήμερο παρὰ ποτὲ μοῦ δωκες τὸ πεθύμου,
κι ἀπὸ τὴ σήμερο κι ὀμπρὸς ἐσύ ᾿σαι τὸ παιδί μου,

καὶ λέω σού το, κάτεχε, γιὰ κύρι σου μὲ κράτει,
κ᾽ ἐγὼ ὡς παιδί μου γκαρδιακὸ νὰ σ᾽ ἔχω στὸ Παλάτι,
κι ἀνὲν κερδαίσω μετὰ σὲ ἐκεῖνο ποὺ γυρεύγω,
ἐσύ 'σαι ὁ κλερονόμος μου 'ς ὅ τι κι ἂν ἀφεντεύγω.
Διάλεξε ἀπ᾽ ὅλα τ᾽ ἄρματα ἄλογο καὶ κοντάρι,
γιατὶ μοῦ λέσι τὸν ὀχθρὸ μεγάλο παλληκάρι,
καλὰ καὶ μὲ τοῦ λόγου σου στά 'δα κ᾽ εἰς τὰ κατέχω,
χάνει, κ᾽ εἰς ἔτοιον πόλεμο ἔγνοια κιαμιὰ δὲν ἔχω.
Πάλι εἶπεν ὁ Ρωτόκριτος,

ΡΩΤΟΚΡΙΤΟΣ

Ἀφέντη, μὴν ἀργήσῃς
ἀπόφασι τ᾽ ἀλλοῦ Ρηγὸς γλήγορα νὰ μηνύσῃς·
δὲν εἶν καλὴ ἡ παραθεσμιὰ 'ς ἔτοια δουλειὰ μεγάλη,
μήνυσε τὸ στρατιώτην του εἰς ὀρδινιὰ νὰ βάλῃ,
καὶ τὴν ἡμέρα τσὶ μαλιᾶς νὰ πῇ, νὰ τὴν κατέχω,
καὶ πεθυμῶ τηνε πολλά, κι᾽ ἀπομονὴ δὲν ἔχω.
Μέσ᾽ ἡ καρδιά μου χαίρεται, καὶ δυνατεύγει ἡ χέρα,
κ᾽ εἰς τὸ κορμὶ γροικῶ ἀντρειὰ ἐτούτην τὴν ἡμέρα,
καὶ φαίνεταί μου καὶ θωρῶ τὸ νῖκος ἀπὸ τώρα,
κ᾽ ἐλευτερώνεται γοργὸ ἀπὸ τὰ πάθη ἡ Χώρα.

ΠΟΙΗΤΗΣ

Ὦ κι 'Αρετή, νὰ τό ξερες, τί μέρα ξημερώνει,
πολλὰ ὄμορφη καὶ λαμπιρή, κι ὁ κύρις σου μερώνει.
Ἐσύ 'σαι μέσα στὴ φλακή, καὶ μέρα νύκτα κλαίγεις,
κι ὀγιὰ πολέμους δὲ ρωτᾷς, τσὶ μάχες δὲ γυρεύγεις,
κι ὁ κύρις σου κι ὁ Ρώκριτος ἔχου φιλιὰ μεγάλη,
καὶ γλήγορα 'κ τὴ φυλακὴ κτάσσεται νὰ σὲ βγάλῃ,

καὶ σὺ φτωχὲ Πεζόστρατε, νὰ σοῦ παν τὸ μαντᾶτο.
νὰ πὰ νὰ τὸν ἀγκαλιαστῇς εἰς τὸ δεντρὸ ἀποκάτω,
νὰ πάψουσιν οἱ πόνοι σου, νὰ γιάνουσιν τὰ πάθη,
σὰν εἶχες δεῖ τέτοιον ὑγιό, ὁποὺ θαρρεῖς κ' ἐχάθη.
Πολύδωρε, κι ἂς τό ξερες, κι ἂς σοῦ τό χε πεῖ 'να στόμα,
νὰ γιαῖναν οἱ λαβωματιές, καὶ ν' ἄφινες τὸ στρῶμα.
Στὴ μιὰ μερά σου 'ν ὁ γιατρός, κι ἄλλους γιατροὺς γυρεύγεις;
γιατὶ δὲν πὰς τὰ τὸν εὑρῇς γιὰ κεῖνο κιντυνεύγεις·
μ' ἃ θέλουσιν οἱ-οὐρανοί, κ' ἡ μοῖρα νὰ βουηθήσῃ,
θέλει ἔρθει νὰ σᾶς βρῇ γοργό, νὰ σᾶς καλοκαρδίσῃ.
Τοῦτα σωπαίνω τα γιὰ 'δά, κ' ἔρχομαι πάλι 'ς ἄλλα
'ς κεῖνα τὰ πλιὰ βαρύτερα 'ς κεῖνα τὰ πλιὰ μεγάλα.
'Εδόθηκ' ἡ-ἀπόφασι, ἤρθασι τὰ μαντᾶτα,
χαρὰ πολλὴ κι' ἀμέτρητη γροικοῦν τὰ δυὸ φουσσᾶτα.
Τρεῖς μέρες ἐπεράσασι, τὴ τέταρτην ἡμέρα
κ' οἱ δυὸ καταρδινιάζουνται τὴ νύκταν ἀποσπέρα.
Ὁληνυκτὶς ὁ Βασιλιὸς τοῦ Ρώκριτου ἀρμηνεύγει,
κ' εἰς τοῦ πολέμου τςὶ δουλειὲς μιλεῖ καὶ δασκαλεύγει,
πότε νὰ βάνῃ τὸ σπαθί, καὶ πότε τὸ σκουτάρι,
καὶ νὰ θωρῇ τὴν κοπανιά, πῶς νὰ τήνε παράρῃ,
καὶ ποιὲς σπαθιὲς πληγώνουσι, ποιὲς πάλι φοβερίζου,
καὶ ποιὲς γελοῦσι τὸν ὀχθρὸ καὶ ποιὲς τόνε ζαλίζου.
Ἕνα τοῦ λέει ὁ Βασιλιός, καὶ τέσσερα κατέχει,
κ' ἐκ τὸ βυζὶ τςὶ μάνας του ἀντρειὰ καὶ τέχνην ἔχει.
Ἔτσι κι ὁ Βλάχος τ' ἀνιψοῦ 'ς ἐκεῖνο, ὁποὺ φτάνει,
λέει του κι ἀρμηνεύγει του, κι ὅ τι μπορεῖ τοῦ κάνει·
ποιὲς κοπανιὲς κομπώνουσι, ποιὲς κοπανιὲς καρπίζου,
καὶ ποιὲς μὲ δίχως νὰ βαροῦ, μόνο ποὺ φοβερίζου.
Μὰ λίγη χρειά 'χεν ἀπ' αὐτὰ Ἄριστος νὰ τ' ἀκούῃ
κατέχει κεῖνος, ποῦ κτυπᾷ, τὴν κοπανιὰ ὅντε κρούῃ.

ηκώνουνται βαθειὰν αὐγὴ οἱ-ἀντρειωμένοι κεῖνοι,
κ᾽ εἰς τὰ φουσσᾶτα καὶ τὰ δυὸ κλάημα μεγάλο γίνη.
αθένας τὸν στρατιώτην του μὲ φόβον ἀρματώνει,
καὶ κάθε Ρῆγας στὴν καρδιὰ πονεῖ κι᾽ ἀναδακρυώνει,
ωρῶντας πὼς στὴ ζυγαρὰ κρέμεται ἡ βασιλειά ντως,
κ᾽ εἰς δυὸ σπαθιά ᾽χου νὰ κριθοῦ τὰ πλούτη καὶ καλά ντως.
) Ρῆγας τὸ Ρωτόκριτο μὲ πόθον ἀρματώνει,
τὸ κριάς, ὁπού θελε νεκρό, μὲ σίδερα κουκλώνει,
ιὰ νὰ μὴν πάῃ νὰ βλαβῇ. (δέτε μεγάλο πρᾶμα,
καὶ πόσα φέρνουν οἱ καιροί, καὶ κάνουσιν κ᾽ ἐκάμα)·
ώνει του τ᾽ ὄμορφο σπαθί, δίδει του τὸ κοντάρι,
κι᾽ ἀποκαμάρωνέν τονε στ᾽ ἄλογο καβαλλάρι.
ςὶ χώρας οἱ καλύτεροι τςὶ Χώρας οἱ μεγάλοι
τοῦ παραστέκου ἐπά κ᾽ ἐκεῖ σὲ μιὰ μερὰ κ᾽ εἰς ἄλλη,
αὶ τὶς τοῦ κράτει τὸ φαρί, τὶς τοῦ σαζε τὴ σκάλα,
γιατὶ ὅλοι τοὶς ὀλπίδες τως εἰς τὸ κορμίν του βάλα·
αὶ πάλι καὶ τὸν Ἄριστον ὁ μπάρμπας δὲν ἀφίνει
ἄλλος νὰ τοῦ παρασταθῇ ὀγιὰ τὴν ὥρα κείνη.
ώνει του τὸ σπαθὶ κι αὐτὸς, δίδει του τὸ κοντάρι,
πάντα ᾽λπιζε καὶ λόγιαζε τὸ νῖκος νὰ τοῦ πάρῃ.
ὸν τόπον ἐδιαλέξασι ποὺ θὲ νὰ πολεμήσου,
νὰ τρέξουν τὰ κοντάρια ντως, καὶ τὰ σπαθιὰ νὰ γδύσου,
αὶ νὰ πληγώσουν τὰ κορμιά. τ᾽ ἄρματα νὰ ματώσου,
μά ᾽τονε χρειὰ πρωτύτερα οἱ Βασιλιοὶ ν᾽ ἀμνόσου,
τι γενῇ ᾽ς αὐτοὺς τςὶ δυὸ βέβαιο νὰ τὸ κρατοῦσι,
καὶ μπλιὸ νὰ μὴ δὲ μάχουνται, μηδὲ νὰ πολεμοῦσι.
Ηρθεν ἐκεῖνος ὁ καιρὸς κ᾽ ἡ-ὥρα π᾽ ἀνιμένα
νὰ γράψου μὲ τὴ χέραν τως τά ᾽χουσι μιλημένα.
ὡς ἐκαλοξημέρωσεν, εἰς ὀρδινιὰν ἐμπαίνου,
μὲ τὰ φουσσᾶτά ντως κ᾽ οἱ δυὸ στὸν κάμπο κατεβαίνου.

Κάνουν καὶ φέρνουν τως ἐκεῖ πένα, χαρτί, μελάνι,
καὶ κάθα εἷς τὴ χέραν του εἰς τὸ σασμόν τως βάνει,
κ᾽ ἐκείνη τὴν ἀπόφασι πάραυτας διαλαλῆσα,
πλούσοι, φτωχοί, καλοί, κακοὶ ὅλοι τὴν ἐγροικῆσα.
«Ἐτοῦτος εἶναι ὁ σασμός, ποὺ θέλετε γροικήσει,
ὅποιος στρατιώτης σήμερο κερδαίση καὶ νικήση
ἀπὸ τοὺς δυό, ποὺ θὲ νὰ μποῦ στὸν κάμπο μοναχοί ντως,
νὰ βλάψη τὸ κοντάριν τως, νὰ κόψη τὸ σπαθίν τως,
καὶ νὰ σκοτώση τὸν ὀχθρό, μὲ νῖκος ν᾽ ἀπομείνη,
τ᾽ ἀποθαμένου ὁ Βασιλιὸς τὸν πόλεμο ν᾽ ἀφίνη,
καὶ νὰ χρωστῆ παντοτινὰ αὐτὸς κ᾽ οἱ κλερονόμοι
χαράτσι τ᾽ ἀλλουνοῦ Ρηγός, ἔτσι μιλοῦν οἱ νόμοι,
κ᾽ εἰς ὅποιον τόπο λάχουσι νά ᾽ν ἀποκατωθιόν του,
νὰ ρίζη τὸ φουσσᾶτόν του, ὡσὰν καὶ τὸ δικόν του.
Ὅλα τὰ διαλαλῆσανε, κι ἀπόκει γονατίζου
κ᾽ οἱ δυὸ Ρηγᾶδες κλαίοντας ν᾽ ἀμνόγουσιν ἀρχίζου,

ΡΗΓΑΔΕΣ

Μὰ τ᾽ Ἄστρη, μὰ τὸν Οὐρανό, μ᾽ Ἀνατολὴ καὶ Δύσι,
καὶ μὰ τὴ Γῆς, ποὺ τὰ κορμιὰ θὲ νὰ μᾶς καταλύση,
καὶ μὰ τὸν Ἥλιο τὸ λαμπρό, τὸ Φῶς καὶ τὴ Σελήνη,
ποτὲ νὰ μὴ δολώσωμεν ἐτοῦτο, ὁπ᾽ ἐγίνη,
κ᾽ ἐκεῖνο ὁπ᾽ ἐγράψαμε πάντα νὰ τὸ κρατοῦμε
βέβαιο κι ἀκατάλυτο, ὅ τι καιρὸν κι ἂ ζοῦμε·
καὶ πάλι ἂν ἀποθάνωμε, πάντα ἡ κλερονομιά μας
νὰ κάνη ὅ τι ᾽ναι στὸ χαρτί, καὶ λὲν τὰ γράμματά μας.

ΠΟΙΗΤΗΣ

Ὡσὰν ἀμνόξασι κ᾽ οἱ δυό, φιλευτικὰ μιλοῦσι,
πιάνουνται κι ἀγκαλιάζουνται καὶ κλαίοντας φιλοῦσι,

αὶ δίδουσι τὸ φοβερὸ θέλημα τοῦ πολέμου,
τό 'να φουσσᾶτο χλόμιανε, στ' ἄλλο δειλιοῦν καὶ τρέμου.
τέκου οἱ Ρηγᾶδες καὶ θωροῦ, βαρά 'ν πολλὰ ἡ καρδιά ντως
βλέποντας πὼς σὲ δυὸ κορμιὰ κρέμετ' ἡ βασιλειά ντως.
Αριστος εἶχε δυνατὸ ἄλογο καὶ μεγάλο,
κ' εἰς τὰ φουσσᾶτα καὶ τὰ δυὸ σὰν κεῖνο δὲν εἶν ἄλλο,
οῦ μπάρμπου ντου το τ' ἄλογο, πάντα τὸ καβαλκεύγει,
δὲν εἶχε χρειὰ νὰ τὸ κεντᾷ, καὶ νὰ τὸ δασκαλεύγῃ.
ὲν ἦτον ἄλλο σὰν αὐτὸ 'ς ὅλη τὴν Οἰκουμένη,
ὡσὰ θεριὸ στὸν πόλεμο κι ὡσὰ λιοντάρι μπαίνει.
ὲν ἤθελ' ὁ Ρωτόκριτος ν' ἀλλάξῃ τ' ἄλογόν του·
μὰ διάλεξε στὸν πόλεμο νὰ πάρῃ τὸ δικόν του.
οροῦσιν ἄρματα διπλά, σκουτάρια σιδερένια,
καὶ τὸ σημάδι τςὶ μαλιᾶς ἐστέκαν κι ἀνιμένα.
Ιγεμε ὁ κάμπος τ' ἄλογα τς ἄντρες καὶ τὰ κοντάρια,
θωροῦ, ποκαμαρώνουσι τοῦτα τὰ δυὸ λιοντάρια.
ήμερο πολεμοῦσινε, σήμερο καλεστῆκα
δυὸ παλληκάρια, ποὺ στὴ γῆς ταίριν τως δὲν ἀφῆκα·
ὡς ἐγροικῆσαν κ' ἤπαιξεν ἡ σάλπιγγα ἡ πρώτη,
ἐσείστη κ' ἐλυγίστηκεν ἡ ὄμορφή ντως νιότη·
ἡ μιὰ μεριά στεκεν ὁ γεῖς, στὴν ἄλλη ἄλλος τοῦ κάμπου,
χιλιμιντρίζουν τὰ φαριά, καὶ τ' ἄρματα ντως λάμπου.
υποῦν τὰ πόδια ντως στὴ γῆς, τὴ σκόνι ἀνασηκώνου,
τὸ τρέξιμον ἀναζητοῦν, ἀφρίζουν καὶ δριμώνου.
γλῶσσα μέσ' στὸ στόμα ντως παίζει τὸ χαλινάρι,
τό 'να καὶ τ' ἄλλο ἀγρίευγε σὰν κάνει τὸ λιοντάρι·
ρθούνια ντως καπνίζουσι, συχνιὰ τ' αὐτιὰ σαλεύγου,
καὶ νὰ κινήσου βιάζουνται, νὰ τρέξουσι γυρεύγου.
σάλπιγγα δευτέρωσε τςὶ μάχης τὸ σημάδι,
κ' ἐφανιστή σου ὁ θάνατος τήνε φυσᾷ στὸν ᾅδη,

κ᾽ ἦτονε Χάρος ἡ λαλιά, ἡ-ἀντιλαλιὰ ὅλον αἷμα,
 ποὺ ἀναδακρυῶσα οἱ Βασιλιοί, καὶ τὰ φουσσᾶτα τρέμα
᾽Σ ἕναν καιρὸ τὰ δυὸ θεριὰ μὲ μάνιτα κινῆσα,
 ποὺ φοβηθήκασι πολλὰ στὸν κάμπο ὅσοι κι ἂν ἦσα.
Ἡ σκόνι πὰ στὰ νέφαλα ψηλά, κ᾽ ἡ γῆς ἐσείστη,
 κ᾽ ἐφώνιαζ᾽ ὅλος ὁ λαός, κ᾽ ἤκλαψε κ᾽ ἐθρηνίστη·
καὶ τῶν Ρηγάδων ἡ καρδιὰ ὡσὰ γυαλὶν ἐρράγη,
 δὲν ξεύροντας εἰς τὴ μαλιὰ τὸ πρᾶμα πῶς νὰ πάγῃ.
Θωροῦσι δυὸ χρυσοὺς ἀϊτοὺς πρεπιὰ στὴν Οἰκουμένη,
 κατέχουν κ᾽ ἕνας ἀπ᾽ αὐτοὺς σήμερον ἀποθαίνει,
καὶ πασανεὶς παρακαλεῖ συχνιὰ τὸ ριζικόν του,
 νὰ τοῦ βουηθήσου οἱ-Οὐρανοὶ ὀγιὰ τὸν ἐδικόν του.
Σὰν ὅντε μεσοπέλαγα δυὸ ἀνέμοι σηκωθοῦσι
 ἀξάφνου, καὶ μὲ τὴ βροντὴ φυσῶντας πολεμοῦσι,
μάχουνται μὲ τὴ θάλασσα, μανίζουν καὶ φουσκώνου,
 τσὶ ψιχαλίδες τοῦ γιαλοῦ στὰ νέφαλα σηκώνου,
ἕνας φυσᾷ ἀπ᾽ Ἀνατολή, κι ἄλλος ἀπὸ τὴ Δύσι,
 πάσκει ὁ βορρᾶς καὶ μάχεται τὸ νότο νὰ νικήσῃ,
ὁ κάμπος ἔτσι βρόντησε, καὶ στὰ βουνιὰ γροικήθη,
 ὅντες τσὶ πρῶτες κονταρὲς ἐδῶκαν εἰς τὰ στήθη,
ἐσπάσαν τὰ κοντάρια ντως κ᾽ εἰς ἑκατὸ γενῆκα,
 καὶ τὰ κομμάτια ᾽ς τς οὐρανοὺς ἐφτάξαν κ᾽ ἐκαῆκα,
κι ὅντεν ἐβγάλαν τὰ σπαθιά, στὴ χέρα ὅντε τὰ σφίξα,
 τὰ ξάζουν τὰ μποροῦσινε καὶ τὰ κατέχου δεῖξα.
Ὡσὰν τὴν πέτρα τς ἀστραπῆς, ποὺ ὀμπρὸς στὰ νέφη ἀξάφτ
 κι ἀπόκεις ἔρχεται στὴ γῆς πύργους χαράκια βλάφτει,
καὶ μὲ βροντὴ ᾽κ τὰ νέφαλα καὶ μὲ φωτιὰ κινήσῃ,
 κάμῃ τὰ δέντρη κάρβουνα, τὰ μάρμαρα τρυπήσῃ·
ἔτσι καὶ κεῖνα τὰ σπαθιὰ βράζουν, κεντοῦν περίσσα,
 βροντοῦν κι ἀστράφτου καὶ τρυποῦ κι ἀστροπελέκιν ἦσα.

Ἄπονα πολεμοῦσινε, κι ἀλύπητα βαρίσκου,
πηδοῦν, μουγκρίζουν τ᾽ ἄλογα, κι ἀναπαημὸ δὲ βρίσκου.
Ψηλὰ σηκώνει τὸ σπαθί, στὴν κεφαλὴ ξαμώνει
ὁ Ρώκριτος, καὶ μὲ πολλὴν ἀντρειὰ τὸ χαμηλώνει.
Ἄριστος πού ᾽το γλήγορος κ᾽ εἰς τ᾽ ἄρματα τεχνίτης,
σὰν εἶδε κ᾽ ἐκατέβαινε πρὸς τὴ μερὰ τσὶ μύτης,
ἤβαλε τὸ σκουτάριν του ὀγιὰ νὰ τὴ βλεπίσῃ,
μὰ ἡ κοπανιὰ ἔτς᾽ ἀλάβωτο δὲ θὲ νὰ τὸν ἀφήσῃ,
καὶ τὸ σκουτάριν ἤκοψε, κι ὣς τὰ μισὰ τ᾽ ἀνοίγει,
καὶ κάνει κ᾽ εἰς τὴ μύτην του λαβωματιὰν ἐλίγη,
κ᾽ ἐφάνη σου ἤστραψ᾽ οὐρανός, κ᾽ ἡ γῆς στὰ βάθη ἀνοίκτη,
ὄντε μὲ τόσην ἀντρειὰ καὶ μάνιτα τὴ ρίκτει,
καὶ γλήγορος ᾽ς ἕναν καιρὸ τὴν ἄλλη δευτερώνει·
μὰ σὰν τὸν εἶδε ὁ Ἄριστος τὴ χέρα πῶς σηκώνει,
μὲ γληγορότη τὸ σπαθὶ ἀμπώθει ὅσον ἐμπόρει,
καὶ βρίσκει τὸν πολλὰ ἀνοικτό στὸν τόπον, ὁποὺ θώρει,
καὶ τ᾽ ἄρματά ντου πέρασεν εἰς τοῦ βυζοῦ τὸ πλάϊ,
κ᾽ ἐβούηθησεν ἡ μοῖρά ντου καὶ ξώφαρσα τοῦ πάει·
λιγάκι τὸν ἐπλήγωσε, μὰ πόνο δὲν ἐγροίκα,
καὶ πληγωμένοι βρίσκουνταν κ᾽ οἱ δυὸ καὶ ματωθῆκα.
Ἐτρέμασιν οἱ Βασιλιοί, ἐτρέμαν τὰ φουσσᾶτα,
κι ὥρες τοῦ ᾽νοὺς κι ὥρες τ᾽ ἀλλοῦ πὰν τὰ κακὰ μαντᾶτα.
Στέκου μὲ πόνο καὶ θωροῦν ὅλοι μικροὶ μεγάλοι,
καὶ κάθα εἷς στὸν ἀγαπᾷ νῖκος ἐπαρακάλει.
Τ' ἄλογα πὰν ἐδῶ κ᾽ ἐκεῖ πηδοῦν καὶ σταματίζου,
καθὼς τῶς ἀρμηνεύγασιν ἐκεῖνοι, ποὺ τὰ ρίζου,
κι ὥρες δείχνει ὁ Ρωτόκριτος τὸ πῶς νικᾷ τὸν ἄλλο,
κι ὥρες τὸν Ἄριστον κρατοῦ στ᾽ ἄρματα πλιὰ μεγάλο.
Κι ὡσὰν τς ἀνέμους ποὺ ᾽ς τσὶ γῆς τὸ βάθος εἶν χωσμένοι,
καὶ πάσκου νά βγουν ἀπὸ κεῖ φυσῶντας θυμωμένοι·

κ᾽ ἡ γῆς κρατεῖ τςι σφαλιστούς, νὰ βγοῦ ὄξω δὲν τς ἀφίνει,
καὶ πλιὰ μανίζου, πλιὰ φυσοῦ καὶ πλιὰ δριμώνου κεῖνοι,
καὶ γιὰ νὰ βγοῦν ἐκ τὰ βαθιὰ τὴ δύναμίν τως βάνου,
κ᾽ εἰς τό ᾽βγα ντως πολλὲς φορὲς σεισμὸ μεγάλο κάνου,
ἔτσι κι αὐτοίνοι πολεμοῦ σὲ μιὰ μερὰ κ᾽ εἰς ἄλλη,
καὶ νὰ νικήσου πάσκουσι μὲ μάνιτα μεγάλη.
Κάνουν τὴ γῆ σιγοτρομᾷ, τὰ νέφη καὶ βροντοῦσι,
κ᾽ εἶναι μεγάλη ταραχὴ ἐκεῖ, ποὺ πολεμοῦσι,
καὶ κάθα ὥρα ὁ πόλεμος ἀγριεύγει, δυναμώνει,
καὶ τῶ Ρηγάδων ἡ καρδιὰ κλαίει κι᾽ ἀναδακρυώνει.
Πλιὰ ἀργὸς φαίνετ᾽ ὁ Ρώκριτος εἰς τὰ καμώματά του,
δείχνει Ἄριστος πλιὰ γλήγορος καὶ τ᾽ ἄλογο βουηθᾷ του·
κιανεὶς δὲν ξέρει ἀπὸ τςὶ δυὸ τὸν κάλλιο νὰ διαλέγῃ,
τ᾽ ἄλογο τοῦ Ρωτόκριτου τὸν παραξιγανεύγει,
καλὰ καὶ νά ᾽το δυνατὸ καὶ γλήγορο καὶ κεῖνο
᾽ς ὅλα δὲν ἦτονε σωστό, ὡσὰν τ᾽ Ἀρίστου κεῖνο,
μὰ πάλι τοῦ Ρωτόκριτου ἡ ἀντρειὰ τῆς χάρις,
ἀπόσωνε ᾽ς ὅ τι ἔλειπε τοῦ ἀλόγου ὁ καβαλλάρις.
Ἀρχίσαν κ᾽ αἱματώνουντα ᾽ς ἕνα κ᾽ εἰς ἄλλον τόπο,
μ᾽ αὐτοίνοι πόνο δὲ γροικοῦ, οὐδὲ φόβο οὐδὲ κόπο.
Ἕνας τὸν ἄλλον τως παινᾷ ἐκεῖ, ποὺ πολεμοῦσι,
τὶς νὰ νικήσῃ ἀπὸ τςὶ δυὸ δὲν ξεύρουσι νὰ ποῦσι.
Μέσα ντου λέει ὁ Ἄριστος, ἡ μοῖρα νὰ βουηθήσῃ,
καὶ ζωντανὸ ἀπὸ τ᾽ ὀχθροῦ τὰ χέρια νὰ μ᾽ ἀφήσῃ.
Ἐδέτσι κι ὁ Ρωτόκριτος ἐτοῦτο παρακάλει,
γιατὶ ᾽ς μαλιὰν εὑρίσκετο παρὰ ποτὲ μεγάλη,
καὶ μ᾽ ὅλο πού᾽ σαν ἄφοβοι, καὶ φόβο δὲν κατέχου,
ποιὸς νὰ νικήσῃ ἀπὸ τοὺς δυὸ μεγάλην ἔγνοιαν ἔχου.
Κεῖνοι ποὺ στέκουν καὶ θωροῦ τὴν ἀναπνιὰ κρατίζου,
τὸ στόμα εἶναι σωπαστό, τὰ μάτια δὲ σφαλίζου.

Δὲ στρέφουνται νὰ δοῦν ἀλλοῦ, τούτη ἡ δουλειὰ ἡ μεγάλη·
δὲν τοὺς ἀφίνει νὰ θωροῦ σὲ μιὰ μερὰ οὐδ᾽ εἰς ἄλλη,
μόνον ἐκεῖ, ποὺ πολεμοῦν οἱ δράκοντες αὐτοίνοι·
στὸν κόσμον ἄλλος πόλεμος σὰν τοῦτο δὲν ἐγίνη.
Ἄριστος, πού ᾽χε πεθυμιὰ τέλος νὰ δῇ στὴ μάχη,
κ᾽ εἰς ἔτοιο κίντυνο βαρὺ δὲν τ᾽ ὤλπιζε νὰ λάχῃ,
ἤρριξε τὸ σκουτάριν του, καὶ μ᾽ ἕνα κι ἄλλο χέρι,
σφίγγει, σηκώνει τὸ σπαθὶ τὸ κοφτερὸ μαχαίρι,
καὶ κατεβάζει κοπανιά, στὴν κεφαλὴ ξαμώνει,
᾽ς δυὸ μέσα κόψειν ἤθελε τὸ σιδερὸν ἀμόνι
Σύρνεται ὀπίσω ὁ Ρώκριτος, καὶ βάνει ὀμπρὸς νὰ δώσῃ
εἰς τὸ σκούταρι ἡ κοπανιά, νὰ μὴν τόνε λαβώσῃ·
σὰ νά ᾽χεν εἶσται κέρινο, τέτοιας λογῆς διαβαίνει,
στὸν κάμπο πέφτει τὸ μισό, τ᾽ ἄλλο μισὸ πομένει,
καὶ κατεβαίνει στὸ λαιμὸ τ᾽ ἀλόγου ᾽ς δυὸ τὸ κόβγει,
μπλιὸ δὲν ἐγύρεψε ἄχερα μηδὲ ταγὴ νὰ τρώγῃ.
Ὁ Ρώκριτος ὡσὰν ἀϊτὸς ἀπὸ τὴ σέλλα βγαίνει,
πεζέφνει, καὶ τὸν Ἄριστον ἤστεκε κι ἀνιμένει.
Ἐκεῖνος πάλι νὰ θωρῇ πεζὸν ἔτοιον ὀχθρόν του,
γιὰ τὰ πρεπὰ τῆς ἀντρειᾶς πεζέφν᾽ ἐκ τ᾽ ἀλογόν του.
Ἐμάνισε παρὰ ποτὲ κι ὡς λιόντας ἀγριεύγει,
καὶ λέει τοῦ Ρωτόκριτου,

ΑΡΙΣΤΟΣ

Ἡ μέρα μᾶς μισσεύγει,
καὶ γιὰ ντροπή μου τὸ κρατῶ, νὰ σοῦ τὸ μολοήσω,
τόση ὥρα νὰ σὲ πολεμῶ, καὶ νὰ μὴ σὲ νικήσω·
περμάζωξε τὴν ἀντρειά, βάλε τὴ δυναμί σου,
λέω σου δὰ παρὰ ποτὲ βαρίσκω, καὶ βλεπίσου.

ΡΩΤΟΚΡΙΤΟΣ

Μὴ βιασθῇς, λέει ὁ Ρώκριτος, κ' ἡ μέρα πρὶ βραδειάση
ἕνας μας θὲ νὰ σκοτωθῇ, κι ὁ Ρῆγάς του νὰ χάση,
κι ἀκόμη ὁ ἥλιος εἶν ψηλά, καὶ πρίχου χαμηλώση,
γὴ αὐτὸ γὴ τοῦτο τὸ σπαθὶ τὸ τέλος θέλει δώσει

ΠΟΙΗΤΗΣ

Τοῦτα τὰ λόγια μοναχὰς εἴπασιν ὅλη μέρα,
κι ἀπόκει ἀρχίζου ἄλλη μαλιὰ μὲ τὸ σπαθὶ στὴ χέρα.
Φόβο θανάτου δίδασι 'ς ὅσους κι ἂν τςὶ θωροῦσα,
τόσον ὀπ' ἀγριεύγουνταν ἐκεῖ, ποὺ πολεμοῦσα.
Ἡ ἀναπνιὰ στὸ στόμα ντως ἤβραζε σὰν καμίνι,
σπίθες ἀπὸ τὰ μάτια ντως ἐβγαῖνα μετὰ κείνη.
Καρδιὰ δὲν ἔχει δύναμι, αἷμα δὲν ἔχει βράσι
νὰ τςὶ θωρῇ νὰ μὴ δειλιᾷ νὰ μὴ συχνοτρομάσση.
Γδυμνὰ τὰ λαμπιρὰ σπαθιὰ ἀνεβοκατεβαῖνα,
καὶ σπίθες ἀπὸ τ' ἄρματα ὡς ἀστραπὲς ἐβγαῖνα.
Τριγύρου λάμπου, στράφτουσι κι ἀνοίγουν τὸν ἀέρα,
κι ἀντιλαλεῖ τὸ σίδερο στὴ δυνατή ντως χέρα.
Μακρὰ γροικοῦνται οἱ κοπανιὲς κ' οἱ κτύποι τῶν ἁρμάτω,
κι ὡς ἀστραπὴ τὸ σίδερο στρατεύγει ἀπάνω κάτω.
Ἂς κόβγῃ ποῦρι κι ἂς τρυπᾷ, ἂς βλάφτῃ κι ἂς θερίζῃ,
κεῖνοι ποσῶς δὲν τὸ δειλιοῦν, μά τς ἄλλους φοβερίζει.
Στὰ μάτια ἀνάδια τὸ κρατοῦ, κι ὁ γεῖς τ' ἀλλοῦ ξαμώνει,
ἡ κοπανιὰ ὥρες μελανιᾷ, κι ὥρες βαθιὰ πληγώνει.
Πολλὰ ἄπονα κι ἀλύπητα κροῦσινε καὶ βαρίσκου.
κ' ἐπὰ κ' ἐκεῖ πηδοῦ ὡς ἀητοί, κι ἀναπαημὸ δὲ βρίσκου.
Τὰ σίδερα τς ἀρματωσᾶς κόβγουν καὶ ξεκαρφώνου,
τὴ σάρκα ξαρματώνουσι, καὶ τὰ κορμιὰ ματώνου.

Τὸ αἷμα ὅσο πλιά τρεχε, κι ὅσο ἡ πληγὴ τὸ βγάνει,
τόσο πληθαίν' ἡ δύναμι, καὶ πλιὰ καρδιὰ τῶς κάνει.
Ὥρες ἐσμίγαν τὰ σπαθιά, κι ὥρες τὴν ἄδεια βρίσκα,
κι ὥρες τῶς σφαίνει ἡ κοπανιά, κι ὥρες τὴν ἐβαρίσκα.
Ποσῶς δὲν ἔχου ἀνάπαψι, δεξὰ ζερβὰ πηδοῦσα,
κι ὄντεν ἐδεῖχνα χαμηλά, στὴν κεφαλὴ κτυποῦσα.
Χάμαι κομμάτια σκορπιστὰ ἐπέφταν τ' ἄρματά ντως,
τὰ αἵματα τςὶ σάρκας τως ἐβάφαν τὰ σπαθιά ντως.
Οἱ - ἄλλοι δὲ γνωρίζουσι, μηδὲ μπορoῦ νὰ ποῦσι,
ποιὸς νά 'ναι δυνατώτερος ἐκεῖ, ποὺ πολεμοῦσι.
Τὰ χέρια καὶ τὰ πόδια ντως σὰν ἄνεμος πετοῦσι,
καὶ σὰν ὀντὲ βροντᾷ οὐρανός, οἱ κοπανιὲς κτυποῦσι.
Πονοῦσι τὸ Ρωτόκριτο τς Ἀθήνας τὰ φουσσᾶτα,
μὲ φόβον ἀνιμένουσι τὰ θλιβερὰ μαντᾶτα.
Πάντα φοβᾶται ὀπ' ἀγαπᾷ, πάντα δειλιᾷ μὴ χάσῃ,
γιατὶ συχνιὰ τὸ ριζικὸ τὴ γνώμη μεταλλάσσει.
Πονεῖ κι ὁ Ρῆγας τςὶ Βλαχιᾶς μ' ὅλον του τὸ φουσσᾶτο,
τὸν ἀνιψόν του βλέποντας τὰ αἵματα γεμᾶτο.
Ἐμαζωκτήκασι πολλὲς γυναῖκες κ' ἐθωροῦσα,
τοὺς ἀντρειωμένους καὶ τοὺς δυὸ ἐκεῖ, ποὺ πολεμοῦσα·
φοβοῦνται, κλαίου, δέρνουνται, τρέμου κι ἀναδακρυώνου
βλέποντας πὼς λαβώνουνται, κι' ἀλύπητα πληγώνου.
Σὰν περιστέρες ὄντε δοῦ τὴ θάλασσα ἀγριεμένη,
καὶ τὴν Ἀνατολὴ θαμπή, τὴ Δύσι γρινιασμένη,
καὶ κάμῃ ἀντάρα καὶ βροχή, κι ὁ οὐρανὸς μαυρίσῃ
κι ἀπ' τςὶ φωλιὲς καὶ κοῖτές τως ἄνεμος τςὶ ξορίσῃ,
καὶ τὰ στοιχειὰ ἀνακατωθοῦν, καὶ τ' ἀστρικὰ μανίσου,
κ' ἐκεῖ, ποὺ πὰν νὰ φυλαχτοῦ τρέμουν καὶ κουκουβίσου,
ἔτσι κι αὐτὲς ἐστέκανε μὲ φόβο καὶ τρομάρα
εἰς τῶν ἀρμάτω τὴν κακιὰ 's τςὶ μάχης τὴν ἀντάρα.

Τὸ τέλος τὸ λυπητερὸ ἤρχισε νὰ σιμώνῃ,
κ᾿ ἐφαίνετό σου κι οὐρανὸς κ᾿ ἡ γῆς ἀναδακρυώνει·
σὰν εἶδασι κ᾿ ἐβράδειαζε, κι ὁ ἥλιος τῶς μισσεύγει,
κι ὁ γεῖς κι ὁ ἄλλος τὸ σπαθὶ ρίκτει, δὲν τὸ γυρεύγει,
κι ἀράσσουν κι ἀγκαλιάζουνται κρατῶντας τὰ πουνιάλα,
ἐπιάσαν τὰ κοντὰ ἄρματα, κ᾿ ἐφῆκαν τὰ μεγάλα.
Κιανεὶς δὲν τῶς ἐσίμωσε νὰ τούςε ξεμηστέψῃ,
γιατὶ μὲ θάνατο ἡ μαλιὰ ἔχει νὰ ξετελέψῃ·
τὸ γράμμα ἔτσι τό ᾿λεγε, κι᾿ οἱ φοβεροὶ ὅρκοι τότες,
νὰ πάγῃ ὁ ἕνας τως νὰ βρῇ τς ἀραχνιασμένες πόρτες.
Σφίγγουνται κι ἀγκαλιάζουνται, μὲ τὴ ζερβὴ παλεύγου,
μὲ τὴ δεξὰ γιὰ νὰ βαροῦ τόπο ἀκριβὸ γυρεύγου
εἰς τὸ λαιμό, στὸ πρόσωπο, στὸ στῆθος στὸ στομάχι·
ἀνάθεμα ἔτοια μάνιτα, κακὴ ὥρα ᾿ς ἔτοια μάχη.
Ἤρριξεν ὁ Ρωτόκριτος μ᾿ ὅλη τὴ δύναμίν του
τ᾿ Ἀρίστου κοπανιὰ μπηκτὴ κοντὰ πρὸς τὸ βυζίν του,
κ᾿ ἦτο δαμάκι ξώφαρσα, κ᾿ ἡ χέρα ντου ὡς ᾿ξεσφάλη,
Ἄριστος τοῦ τὴν ἤσφιξε ποκάτω στὴ μασκάλη.
Μηδὲ στροφίδι μάγγανου ἔτοιο σφιμὸ δὲν κάνει,
ὡσὰν τὴν ἤσφιξεν αὐτὸς ἐκεῖ, ποὺ τήνε πιάνει.
Ἡ χέρα ντου σκλαβώθηκε ᾿ς τ᾿ ὀχθροῦ του τὴ μασκάλη,
κ᾿ ἤβανεν, ὅσον τὸ μπορεῖ, δύναμι νὰ τὴ βγάλῃ,
καὶ μὲ τὸν πόδα τὸ ζερβὸ τ᾿ ἀλλοῦ τὸν πόδα ἐκράτει,
μὲ τὸ δεξὸν ἀντρειεύγετο, χάμαι τὸν ἀντιπάτει,
καὶ μὲ τὴ χέρα, πού ᾿τονε λεύτερη, τὸν ἀμπώθει,
καὶ μὲ τὴν ἀμπωστιά ᾿καμε κ᾿ ἡ - ἄλλη ξεσκλαβώθη.
Ράσσου, ξαναγκαλιάζουνται, ξανακτυποῦσι πάλι,
κι ὁ γεῖς τὸν ἄλλον ἤπασκε χάμαι στὴ γῆς νὰ βάλῃ·
κατακτυποῦν τὰ σίδερα, τςὶ σάρκες τως πληγώνου,
στέκου οἱ Ρηγᾶδες καὶ θωροῦ, πονοῦν κι ἀναδακρύωνου·

ἤσυρεν ὁ Ρωτόκριτος τὸν Ἄριστον ὀμπρός του,
κ᾽ ἐκεῖνος θεληματικῶς σιμώνει μοναχός του,
καὶ μὲ τὸ τραυοπάλαιμα ἀγκαλιασμένοι πέσα,
τρέχει τὸ αἷμα ποταμὸς ἐκ τςὶ πληγές τως μέσα·
παραγλιστρᾷ ὁ Ρώκριτος, πέτρα τὸν πεδουκλώνει,
κι Ἄριστος ἀπὸ πάνω ντου βαρίσκει καὶ λαβώνει·
παρὰ ποτὲ ὁ Ρωτόκριτος τὴ δύναμι μαζώνει,
τ᾽ Ἀρίστου δίδει κοπανιά, γιὰ πάντα τόνε σώνει·
στὸ κούτελο ἀποκατωθιὸ εἰς τὸ ζερβὸν τ᾽ ἀμμάτι,
τὸν ηὕρηκεν ἡ πουνιαλιὰ ἐκεῖ, ποὺ τὸν ἐκράτει·
ὅλα τὰ σίδερα περνᾷ, καὶ σώνει στὰ μυαλά ντου,
ἡ δύναμί ντου τέλειωσε, κ᾽ ἐχάθηκε ἡ - ἀντρειά του.
Δὲν ἀπομένει ἀγδίκιωτος, μ᾽ ἀκούσετε εἶντα ᾽γίνη·
τοῦ Ρώκριτου μιὰν κοπανιὰ δίδει τὴν ὥρα κείνη,
καὶ τὴν κοράτζα πέρασε τὸ σιδερὸ ζυπόνι,
ἀνοίγει του ὅλα τ᾽ ἅρματα, στὴ σάρκα τόνε σώνει
εἰς τὸ βυζὶ ἀποκατωθιὸ εἰς τῆς καρδιᾶς τὸν τόπο,
ἐκεῖ ποὺ βρίσκεται ἡ πνοὴ κ᾽ ἡ ζῆσι τῶν ἀθρώπω·
μέσα στὴ σάρκα κάμποσο τὸ σίδερον ἐμπῆκε,
νεκρὸ πλιὰ παρὰ ζωντανὸ γιὰ τότες τὸν ἀφῆκε·
καὶ λίγο λίγον ἤλειψε νὰ τόνε πάρῃ ὁ Χάρος,
μά ζησε καὶ γιατρεύτηκε μὲ πάθη καὶ μὲ βάρος.
Τρέχου οἱ Ρηγᾶδες νὰ τοὺς δοῦ, τρομάρα τοὺς ἐπιάσε,
κι ὅλοι ντως τὸ Ρωτόκριτο λέγουσι πῶς ἐχάσε.
Ἐβγάνουσίν τως τ᾽ ἅρματα, καὶ τὸ ζιμιὸν ἐφάνη,
ποιὸς εἶναι ποὺ ψυχομαχεῖ, καὶ ποιὸς μπορεῖ νὰ γιάνῃ.
Ὡσὰν ἀθὸς καὶ λούλουδο, πὄχει ὀμορφιὰ καὶ κάλλη
κ᾽ εἶναι στὸν κάμπο δροσερὸ μὲ μυρωδιὰ μεγάλη,
κ᾽ ἔρθῃ τ᾽ ἀλέτρι ἀλύπητα βαθιὰ τὸ ξερριζώσῃ,
ψυγῇ ζιμιὸ καὶ μαραθῇ, κ᾽ ἡ - ὀμορφιά ντου λειώσῃ,

χλομαίνει, ἂν εἶναι κόκκινο, κι ἂν εἶν ἄσπρο, μαυρίζει
καὶ μπλάβο ἂν εἶναι, λειώνεται ζιμιὸ καὶ κιτρινίζει,
χάνει ὀμορφιὰ καὶ μυρωδιά, κάλλη καὶ δροσερότη,
γερᾷ ζιμιὸ καὶ ψύγεται, καὶ μπλιὸ δὲν ἔχει νιότη,
ἔτσι ἦτον κ' εἰς τὸν Ἄριστο, ὄντεν ἡ ψή ντου βγῆκε,
μὲ δίχως αἷμα ἄσπρο, χλομὸ ψυμένο τὸν ἀφῆκε.
Ἦζεν ὄντεν ἐσώσασι, ἀμ' ἐμιλιὰ δὲ βγάνει,
γιατὶ ἡ φωνή ντου χάθηκε πρὶ παρὰ ν' ἀποθάνῃ.
Εἶχεν πνοὴ κ' ἐστρέφετο, τὸ Βασιλιὸν ἐθώρει,
μὰ νὰ μιλήσῃ καὶ νὰ πῇ τά θελε δὲν ἐμπόρει·
ἐσήκωσε τὴ χέραν του τὸ μπάρμπαν του ἀγκαλιάστη,
κ' ἤβγαλεν ἀναστεναμὸ ὅ τι τὸν ἐδυνάστη.
Ἤκλαιγε ὁ Βλάχος νὰ θωρῇ τέτοιο ἀϊτὸ σφαμένο,
ἀσούσσουμο κι ἀνέγνωρο καὶ ματοκυλισμένο·
'ς τς ἀγκάλες του τόνε κρατεῖ, φιλεῖ τονε στὰ χείλη,
στέκει ἀνιμένει νὰ τοῦ πῇ καὶ νὰ τοῦ παραγγείλῃ·
μὰ κεῖ δὲν ἦτο δύναμι, οὐδὲ φωνὴ στὸ στόμα,
ἦρθεν ἡ - ὥρα νὰ γενῇ ἡ σάρκα πάλι χῶμα·
καὶ μ' ἕναν ἀναντράνισμα σὰν παραπονεμένο,
εἶπε ἕνα λόγο σιγανό, «Μπάρμπα μου ἐδὰ ἀποθαίνω»,
καὶ πάραυτα ξεψύχησε, τὰ μάτια ντου σφαλίσα,
τὰ μέλη ἀπονεκρώσασι, μπλιὸ ζωντανὰ δὲν ἦσα,
κι ὄντεν ἐμίσσεψ' ἡ ψυχή, καὶ τὸ κορμὶν ἀφῆκε,
ἕνας μεγάλος βροντισμὸς στὸν οὐρανὸν ἐβγῆκε,
κ' ἕναν ἀνεμοστρόβιλο θωροῦ σκοτεινιασμένο,
καὶ τριγυρίζει τὸ κορμὶ τοῦ νιοῦ τ' ἀποθαμμένο.
Οἱ Βλάχοι κλαὶν καὶ δέρνουνται, τὸν πόνο φανερῶνα,
κ' ἐκεῖ ποὺ τοῦ ἐσιμώνασι, δάκρυα τὸν ἐκουκλῶνα.
Πλειότερα ἀπ' ὅλους τοῦ Ρηγὸς τὸ πρόσωπο 'ν θλιμμένο,
κι ἀπὸ μεγάλη συννεφιὰ ἦτονε πλακωμένο.

Τὴν κεφαλὴ καὶ τὸ κορμὶ ζιμιὸ τοῦ ξαρματώνει,
τὸ στόμα εἰς τὸ στόμα ντου λυπητερὰ σιμώνει,
φιλεῖ καὶ κανακίζει τον, παρηγοριὰ δὲν ἔχει,
λέει του,

ΒΛΑΝΤΙΣΤΡΑΤΟΣ

Κανακάρι μου, κι ἂς τό θελα κατέχει,
πὼς ἤμελλε νὰ σκοτωθῇς γιὰ ὄνομά μου μένα,
νά θελα δώσει τοῦ Ρηγὸς τὰ μοῦ 'χε ζητημένα,
καὶ κεῖνα κι ἄλλα πλειότερα, καὶ ὅ τι κι ἂν ἀφεντεύγω,
παρὰ νὰ χάσω ἔτοιον ὑγιόν, ὁποὺ ἂν τόνε γυρεύγω.
ὁπού 'ν ὁ Νότος κι ὁ Βορᾶς, 'Ανατολὴ καὶ Δύσι,
δὲν τὸν εὑρίσκω κι ἄλλον μπλιὸ δὲν ἤκαμεν ἡ φύσι.

ΠΟΙΗΤΗΣ

Θωρεῖ τὴν ὄψι κ' ἤσπριζε, τὰ μάτια σφαλισμένα,
ὁλόκρυγια τὰ μέλη ντου, τ' ἀρθούνια παχνισμένα,
κ' ἡ κεφαλὴ ἡ ξαθόσγουρη αἱματοκυλισμένη,
κι οὐδὲ λαλιὰ οὐδὲ μιλιὰ ἀπὸ τὰ χείλη βγαίνει.
Ἤσυρνε γένεια καὶ μαλλιά, λυπητερὰ τὸν κλαίει,
καὶ δὲν ἐχόρταινε τοῦ νιοῦ παινέματα νὰ λέῃ.
Δὲν ἐλυπᾶτο τὴν ἐξά, πού χασε καὶ λογάρι,
μὰ πόνειεν ἔτοιον ἄγγουρο καὶ τέτοιο παλληκάρι.
Σηκώνουν τον μὲ κλάηματα, κ' εἰς τὸ παδιόνι πάσι,
κ' ἐδέρνετον ὁ Βασιλιὸς ἔτοιο κορμὶ νὰ χάσῃ,
καὶ τὸ ζιμιὸν ὠρδίνιασε νὰ κάμῃ τὴ θαφήν του,
καὶ σὲ κιβούριν ἀργυρὸ νὰ βάλῃ τὸ κορμίν του.
Μαστόροι τοῦ τὸ κάνουσι ζιμιὸν ἀπὸ τὴ Χώρα,
κ' ἐξετελειώθη βιαστικὰ εἰσὲ λιγάκιν ὥρα.
Γράμματα κάνει σκοτεινὰ στοῦ κιβουριοῦ τὴ μέση,
καὶ τὴν ἡμέρα καὶ καιρὸ τοῦ σκοτωμοῦ ντου λέσι.

«Τοῦ κόσμου ὁ δυνατώτερος βρίσκεται ἐδῶ θαμμένος,
σήμερον τὸν ἐσκότωσεν ἄλλος ἀποθαμμένος·
τοῦτο 'τονε τοῦ ριζικοῦ, ἀμ' ὄχι ἀπὸ τὴν ἀντρειάν του·
ἐδιάβηκε κι ὀπίσω ντου δὲν ἤφηκε καλλιά ντου».
Τὰ γράμματα ὡς τὰ γράψασι, πάραυτα τὸ κουκλώνου
μαῦρα μὲ κεφαλὲς νεκρές, κι ἀπόκει τὸ σηκώνου.
Καὶ τὸ κορμίν του μ' ἄρματα ὁλάργυρα τὸ ντύνου,
στεφάνι στὰ χρυσὰ μαλλιὰ ὁλόχρυσο τοῦ ἀφίνου.
'Εμαζωκτῆκαν κ' ἤρθασι τοῦ Ρῆγα τὰ φουσσᾶτα,
κ' ἐσυντροφιάσαν τὸ νεκρὸ κλαίοντας εἰς τὴ στράτα,
κι ὀπίσω τὰ κοντάρια ντως κωλοσυρτὰ τ' ἀφίνα,
τὴ θλίψι καὶ τὸν πόνον τως ἐδεῖχνα μετὰ κεῖνα.
Κι ὁ Ρῆγας μὲ τὰ θλιφτικὰ μὲ δίχως τὴν κορώνα,
τὸ λείψανο συντρόφιαζεν ἐκεῖ, ποὺ τὸ σηκῶνα.
Εἴκοσι ἀπὸ τοὺς φρόνιμους τοῦ Ρῆγα τιμημένοι
σηκώνουσινε τὸ νεκρὸ τὰ μαῦρα φορεμένοι.
'Εμεταλλάσσουντα συχνιά, κ' ἐκλαῖγα 'ς κάθε ζάλο,
κι ἀπὸ μακρὰς ἐδείχνασι τὸν πόνο τὸ μεγάλο·
καὶ δυὸ χιλιάδες στρατηγοὶ πλιὰ ἄξοι καὶ πλιὰ ἀντρειωμένοι·
τὸ Ρῆγα συντροφιάζουσι ὁλόμαυρα ντυμένοι.
'Εκεῖ ποὺ γίνη ὁ πόλεμος γύρου τριγύρου πηαῖνα
μὲ σάλπιγγες μουγγὲς μουγγὲς καὶ τύμπανα σπασμένα·
καὶ τὰ παντέρμα ντου ἄρματα, ὡς ἦσα ματωμένα,
εἰς τ' ἄλογόν του τά χανε, καὶ πάντα ὀμπρὸς τὰ πηαῖνα·
ὀκτὼ τὸν παραβλέπασι, κι ὁλόμαυρα φοροῦσα,
ποὺ δίδαν πόνο καὶ καημὸ 'ς ὅσους κι ἂν τὰ θωροῦσα.
τοῦ Βασιλιοῦ ὅλα τ' ἄλογα θλιμμένα πορπατοῦσα,
κ' ἐκεῖνοι ποὺ τὰ σέρνασιν ὁλόμαυρα φοροῦσα.
Χώρια χανε ἕξι ἄλογα, καὶ σύρναν ἕν' ἁμάξι,
καὶ ξαργιτοῦ τὰ βρήκασι νὰ πορπατοῦ μὲ τάξι·

στ' ἁμάξι ἀπάνω κάθουνταν δυὸ μαυροφορεμένοι
πλιὰ παρά τς ἄλλους ταπεινοὶ καὶ πλιὰ βαρὰ θλιμμένοι,
καὶ μὲ φωνὴ λυπητερὴ ἐκεῖ, ποὺ τὸν ἐκλαῖγα,
τςὶ χάρες τςὶ παλληκαριὲς καὶ τς ὁμορφιές του λέγα·
κ' ἦσαν ὀμπρὸς τοῦ κιβουριοῦ, καὶ θλιβερὰ μιλοῦσα
λόγια, ποὺ κλαίγασι δριμιὰ ὅσοι κι ἂν τὰ γροικοῦσα.
Ἐστρέφουντα ὅλοι πρὸς τὴ γῆς, τὰ αἵματα θωροῦσα,
κ' ἐμακαρίζαν τὸ νεκρό, πολλὰ τὸν ἐπαινοῦσα·
κι αὐτὸς κρυγιὸς κι ἀνέγνωρος παντοτινὰ κοιμᾶται,
κ' ἐφαίνετό σου κι οὐρανὸς κ' ἡ γῆς τόνε λυπᾶται.
Ἐκλαίγασι κ' ἐρνεύγασι ὅλοι τὴν ὥρα κείνη,
ἀμὲ στοῦ μπάρμπα τὸν καημὸ πρᾶμα πολὺν ἐγίνη,
τὰ μάτια πάντα τρέχασι, ἡ γλῶσσα πάντα μίλειε,
κ' εἰς κάθε ζάλο σίμωνε καὶ τὸ κιβούρι φίλειε,
καὶ μὲ φωνὴ λυπητερὴ ἤλεγε,

ΒΛΑΝΤΙΣΤΡΑΤΟΣ

Καλογιέ μου,
ἀνασηκώσου ἀποδαυτοῦ καὶ σῶσε βούηθησέ μου·
διάλεξε ἀπ' ὅλα τ' ἄρματα ἄλογα καὶ κοντάρι,
πολέμησε τὸ θάνατο, ἀντρειέψου μὴ σὲ πάρῃ.
Ἄριστε, πῶς τὸν ἤφηκες τὸ Χάρο νὰ νικήσῃ;
ἡ ὁμορφιά σου πὼς νὰ μπῇ στὸν ᾅδη ν' ἀσκημίσῃ;
μηδὲ μοῦ παραπονεθῇς, καὶ μὴ βαραίνῃ ἡ ψή σου,
ἂν εἰςὲ τόσο κίντυνο ἤβαλα τὸ κορμί σου,
καὶ τὰ θωρῶ δὲν τἄλπιζα, μά λεγα νὰ νικήσῃς,
γιατί 'σουν ἄξος μοναχὸς χίλιους νὰ πολεμήσῃς.
Κι ἂν τό 'χα ξέρει τὸ γνοιανό, ποὺ μὲ κινᾷ καὶ κλαίγω,
τςὶ χῶρές μου ὅλες ἤδιδα, κι ὅ τι κι ἂν ἀφεντεύγω,

κ' ἐσὺ νὰ μὴ βλαφτῆς ποτέ, κ' ἤλπιζα 'ς ἔτοια κάλλη
    νά 'χωμε καὶ τὰ κέρδητα καὶ μιὰ τιμὴ μεγάλη.
Μ' ἀπεὶς κ' ἡ μοῖρα τό θελε, κ' ἔτοιας λεγῆς ἐσφάγης,
    μηδὲ μοῦ παραπονεθῇς στὸν ᾅδην, ὅπου πάγεις.
'Ανάθεμά τη τὴ βουλή, πού καμα νὰ κινήσω
    μὲ τὰ φουσσᾶτα ἐκ τὴ Βλαχιὰ νἀρθῶ νὰ πολεμήσω.
'Εχάσα χῶρες καὶ χωριά, κ' εἶςὲ σκλαβιὰ λογοῦμαι,
    τοῦτα δὲ μὲ βαραίνουσι, τοῦτα δὲν τὰ λυποῦμαι·
ὅλα τὰ φτειάνουν οἱ καιροί, κι ὅλα τὰ κατατάσσου,
    ταχιὰ κερδαίνουσι πολλοὶ σήμερον ὅ τι χάσου,
μὰ ὁ μισσεμός σου, καλογιέ, πόνο πολὺ μοῦ φέρνει,
    κι ὅ τι μοῦ πῆρε ὁ θάνατος μπλιὸ δὲ μοῦ τὸ γιαγέρνει.

ΠΟΙΗΤΗΣ

Ἤσυρνε γένεια καὶ μαλλιά, δέρνει τὰ γόνατά ντου,
    πόνο σὲ φίλους κ' εἰς όχθροὺς δίδουν τὰ κλάηματά ντου.
Στὸν κάμπο τέσσερεις φορὲς τοῦ κάμασι τὴ γύρα,
    κι ἀργὰ μισσέψαν ὅλοι ντως, καὶ τὸ νεκρὸν ἐπῆρα,
δίδου βουλὴν εἰς τὴ Βλαχιὰ νὰ πὰ νὰ τόνε θάψου,
    γιὰ νἆρθουν τὰ περίγυρα ὅλα νὰ τόνε κλάψου.

E

[Ἂς ἔρθωμε στ' ἀλλοῦ Ρηγὸς Ἡράκλη, ποὺ στὴ μάχη
τὸ Βλαντιστράτη νίκησε δίχως ὀλπίδα νά 'χη].
ἂς ποῦμε τὴν ἀγγοῦσάν του τὴν πρίκα καὶ τὰ βάρη,
ποὺ τὸ Ρωτόκριτο νεκρὸ κι ἀποθαμμένο θάρρει,
γιατὶ τὸ αἷμα στὴν καρδιὰ ἤτρεξε νὰ βουηθήσῃ,
κ' ἤτονε χρεία τ' ἄλλον κορμὶ χλομὸ κρυγιὸ ν' ἀφήσῃ,
κι ὡσὰν τὸ λίθο πόμεινε, κι οὐδ' ἀναπνιὰ γροικᾶται,
κείνη τὴν ὥρα σὰ νεκρὸς καθολικὰ λογᾶται.
Θωροῦν τον ὁλομάτωτο κρυγιὸ καὶ χλομιασμένο,
ὡσὰ νεκρὸ τὸν κλαίσινε κι ὡσὰν ἀποθαμμένο·
δὲν τὸν ἐκράτει ζωντανὸν ὁ Ρῆγας μηδ' οἱ-ἄλλοι,
κ' ἤτον ὁ πόνος του πολὺς κ' ἡ πρίκα ντου μεγάλη·
ἐκράτειεν τον 'ς τς ἀγκάλες του, μὲ δάκρυα τὸν ἐφίλειε,
λόγια πολλὰ λυπητερὰ καὶ θλιβερὰ τοῦ μίλειε.

ΡΗΓΑΣ

Ὤφου κακὸ σοῦ τό καμα, δράκοντα καὶ στρατιώτη,
κ' εἶντα ἄδικα γιὰ λόγου μου ἐχάθηκ' ἔτοια νιότη,
κι ἂς ἤξερα τὸν τόπο σου, καὶ ποῦ 'ν οἱ-ἐδικοί σου,
νὰ σὲ συντρόφιαζα ὥς ἐκεῖ, νά 'κανα τὴ θαφή σου.
Γιὰ μένα εἰς τὰ βάσανα καὶ θάνατον ἐμπῆκες,
καὶ μιὰν πληγὴ παντοτινὴ στὰ σωθικά μου φῆκες·
κι ἂς εἶχες εἶσται ζωντανὸς τὸ χρέος μου νὰ πλερώσω,
τςὶ χῶρες καὶ τὰ πλούτη μου κι ὅ τι 'χω νὰ σοῦ δώσω.

ΠΟΙΗΤΗΣ

᾿Εφίλειεν τονε σπλαχνικά, στὰ χέρια ντου τὸν ἔχει,
καὶ μὲ τὸ κλάημα τὸ συχνιὸ τὸ πρόσωπόν του βρέχει.
᾿Σ τοῦτα τ᾿ ἀνεκατώματα δαμάκι συνηφέρνει,
στὴ στόρησι τὴ ζωντανὴ ὁ Ρώκριτος γιαγέρνει.
Γιατὶ τὸ αἷμα ᾿κ τςὶ πληγὲς τόσο πολὺν ἐδγῆκε,
ποὺ λιγωμάρα τοῦ φερε, κι ὁλόκρυγιο τὸν φῆκε,
καὶ τ᾿ ἄλλον αἷμα τοῦ κορμιοῦ, πού ᾿τον ἀπομονάρι,
ἦτον τριγύρω τςὶ καρδιᾶς νὰ τςὶ πληθαίν᾿ ἡ χάρι.
Σὰν ἐπαρασυνήφερε, τὰ μάτια ἀναντρανίζει,
καὶ πρὸς τὸ Ρῆγα σπλαχνικὰ τὸ πρόσωπο γυρίζει.
Μιλεῖ, παρηγορᾷτονε, κ᾿ ἐφίλειεν του τὸ χέρι,
λέει του, γρήγορα γιατρὸ νὰ πέψῃ νὰ τοῦ φέρῃ.
Πολλὴ χαρὰν ὁ Βασιλιὸς ἐπῆρεν κι ὅλοι οἱ-ἄλλοι·
πέμπει στὴ Χώρα κ᾿ οἱ γιατροὶ ἦρθαν οἱ πλιὰ μεγάλοι,
καὶ πρὶν τόνε σηκώσουσι στὴ Χώρα νὰ τὸν πάσι,
τοῦ ξαρματῶσαν τὸ κορμί, γιὰ νὰ τὸ ξεκουράσῃ.
Βρίσκουν του ἑφτὰ λαβωματιές, καὶ τς ἔξι δὲν ψηφοῦσι,
μά κείνη πού το στὸ βυζὶ τρέμουν πολλὰ δειλιοῦσι.
Κράζουν τὸ Ρῆγα ᾿ς μιὰ μερά, καὶ λέσιν του μὲ γνῶσι,
πῶς τὰ πενῆντα νὰ χαθῇ, καὶ τό ᾿να νὰ γλυτώσῃ·
ὁ τόπος ἦτον ἀκριβός, κ᾿ ἔχουν ὀλίγη ὀλπίδα,
γιατὶ ἦσωνε ἡ λαβωματιὰ κ᾿ ἐτρύπα τὴν παγίδα.
Χώνει τὴν πρίκα ὁ Βασιλιὸς ὀγιὰ νὰ μὴ δειλιάσῃ
ὁ λαβωμένος, μὰ πονεῖ, πῶς θὲ νὰ τόνε χάσῃ.
Σμίγουσι ξύλα καὶ καρφιά, κι᾿ ἀπάνω τόνε βάνου,
καὶ μὲ μεγάλη μαστοριὰ ἀνάπαψι τοῦ κάνου,
νὰ μὴ σαλεύγῃ τὸ κορμί, καὶ πάν τον στὸ Παλάτι,
κι ὅλην τὴ στράτα ὁ Βασιλιὸς τὴ μιάν του χέρα κράτει.

Στὴν κάμερα τὴν πλιὰ ὄμορφη τὴν παραχρουσωμένη
 κ᾿ εἰς τὸ κλινάρι τς Ἀρετῆς τὸν ἤβαλε νὰ μένῃ.
Ἐκάτεχε τὴν κάμερα, κι ὡς τὸν ἐβάλα μέσα,
 γροικᾷ τὰ φυλλοκάρδια ντου, κ᾿ ἐκ τὴ χαρὰ πονέσα.
Εἶχε χαρά, πὼς βρίσκεται στὴ μυρισμένην κλίνη,
 ποὺ μεροξημερώνουντον ἡ κόρη, ποὺ τὸν κρίνει.
Μὰ πάλι ὡς εἶχε θυμηθῆ, ποῦ γέρνεται, ποὺ μένει
 γιὰ λόγου ντου μιά ντου κερὰ ἀκριβαναθρεμμένη,
ἐγροίκα μέσα στὴν καρδιὰ μαχαίρι καὶ πληγώνει,
 ἀπόξω δὲν τοῦ φαίνετο, μὰ μέσα ντου τὸ χώνει.
Ποῦρι ἐπαρηγορᾶτονε, κι ὀγιὰ καλὸ σημάδι
 τό ᾿χε, κι ὀλπίζει γλήγορα νὰ σμίξουσιν ὁμάδι.
Ἐμπαινοβγαῖναν οἱ γιατροί, κι ἀνεβοκατεβαῖνα,
 κι ἀρχίσαν κ᾿ οἱ λαβωματιὲς καλύτερα κ᾿ ἐπηαῖνα.
Ἐγροίκησεν κ᾿ ἡ-Ἀρετὴ κ᾿ ἤμαθε τὰ μαντᾶτα,
 τὸ πὼς ὀχθρὸς ἐμίσσεψε μ᾿ ὅλα ντου τὰ φουσσᾶτα,
κ᾿ ἐνίκησεν ὁ κύρις τςι, κ᾿ ἡ Χώρα ξεσκλαβώθη,
 κι ἀπὸ τςὶ τόσους σκοτωμοὺς κ᾿ ἔξοδες ἐλυτρώθη,
κ᾿ ἕνας στρατιώτης δυνατὸς ἀνέγνωρος καὶ ξένος
 ἐμάλωσε γιὰ λόγου ντως, κ᾿ ἐβγῆκε κερδαιμένος.
Ἐγροίκαν τα κ᾿ ἐδάκρυωνε, λίγη χαρὰ τςὶ δίδα,
 ἀλλοῦ ᾿τονε τὸ θάρρος της, ἀλλοῦ ᾿χε τὴν ὀλπίδα,
καὶ μὲ τὴ Νέναν τςι μιλεῖ ἐτοῦτο τὸ μαντᾶτο,
 πὼς μὲ ντροπὲς ἐμίσσεψε τοῦ Βλάχου τὸ φουσσᾶτο.

ΑΡΕΤΗ

Μὰ εἶντα χαρὰ μπορῶ νὰ δῶ, ἤλεγε πρὸς τὴ Νένα,
 σὰ βρίσκεται ὁ Ρωτόκριτος πολλὰ μακρὰ στὰ ξένα;
κι ἂς εἶχεν εἶσται μπορετό, κ᾿ ἡ τύχη ἂς τό ᾿χε φέρει,
 νά ᾿θελε λάχει ἐδεπὰ τὸ σπλαχνικό μου ταίρι,

νά θελε μπεῖ στὸν πόλεμο, καὶ νά θελε νικήσει,
νά θελε πάψει τὸ κακό, καὶ τὸ καλὸ ν' ἀρχίση,
καὶ τοῦ κυροῦ μου ἡ-ὄργιτα σὲ σπλάχνος νὰ γυρίση,
καὶ νὰ τελειώση ἡ κάκιτα, καὶ νὰ τὸν ἀγαπήση·
μά λαχεν ἄλλος, κι ἀκριδὸ ὡσὰν παιδὶ τὸν ἔχει·
ὤφου ξενιτεμένε μου, κι ἂς τό θελες κατέχει,
νά χες πετάξει ὡσὰν πουλλὶ νἄρθῃς νὰ πολεμήσῃς,
νὰ λυτρωθῇς 'κ τὴν ξενητειά, κ' ἐμένα νὰ βουηθήσῃς.
Ἀμὴ τςὶ Χώρας οἱ χαρὲς εἶντα καλὸ μοῦ κάνου;
πλιὰ γληγορύτερα πονῶ, κ' εἰς πάθη πλιὰ μὲ βάνου.
Εἰς τὴ φλακή, ποὺ βρίσκομαι, κ' ἐπὰ ποὺ κιντυνεύγω,
τὰ κέρδητά μας δὲν ψηφῶ, οὐδὲ χαρὲς γυρεύγω.
Μακρὰ ἀπὸ 'πά 'χω τςὶ χαρές, καὶ τίς νὰ μοῦ τςὶ φέρῃ;
ὅ τι κι ἂν ἔχω βρίσκεται στοῦ Ρώκριτου τὸ χέρι.

ΠΟΙΗΤΗΣ

Καημένη, κι ἂς τὸ κάτεχες, πὼς εἰς τὴν κάμερά σου
βρίσκεται ἡ-ἀγάπη σου, ἡ ζῆσι κ' ἡ χαρά σου,
καὶ πὼς ἐκεῖ, ποὺ κείτουσου, στὸ στρῶμα ποὺ κοιμούσου,
γιατρεύγουν κεῖνο, ποὺ ποτὲ δὲ βγαίνει ἀπὸ τὸ νοῦ σου.
Μ' ἂς πορπατοῦσιν οἱ καιροί, τὰ πράματα σιμώνου,
κ' οἱ μέρες μὲ σιγανεμιὰ καὶ λάψι ξημερώνου·
ἡ σκοτεινάδα ξέφεξε κ' ἡ συννεφιὰ σκολάζει,
οἱ-ἀνέμοι κατατάσσουσι, καλοκαιράκι βράζει,
καὶ τοῦ κυροῦ σου ἡ-ὄργιτα κ' ἡ κάκιτα μερώνει,
κ' ἐδὰ π' ἀρχίζει τὸ καλό, 'ς χαρὲς τὸ ξετελειώνει.
Ἐμπαινοβγαῖναν οἱ γιατροὶ δέκα φορὲς τὴν ὥρα,
κ' ἤπεψ' ὁ Ρῆγας κ' ἤφερε πρώτους κι ἀπ' ἄλλη Χώρα.
Ἤγιανε κι ὁ Πολύδωρος, κι ἀγαληνὰ ὡς ἐμπόρει,
ἐπήγαινε συχνιὰ συχνιά, τὸν πληγωμένο θώρει,

κ᾽ ἐκεῖνος ἀναγάλλιασε μέσ᾽ στὴν καρδιὰν ἐγροίκα,
    κουρφὴ χαρὰν ἐχαίρετο ᾽ς τοῦτα, ποὺ τὸν εὑρῆκα.
Πολλῶ λογιῶν ἀθιδολὲς ὁμάδι συντυχαῖνα,
    μὲ τοῦτες τςὶ παρηγοριὲς πληγὲς καὶ πόνοι γιαῖνα.
Μεγάλον πρᾶμα ἦτονε νὰ μὴν τὸ μολοήση
    τοῦ φίλου ντου ποιὸς ἦτονε, νὰ τὸν παρηγορήση.
Μιὰ κάποια ἀγάπη κίνησε μὲ τρόπο κουρφεμένο
    στὸ στῆθος τοῦ Πολύδωρου πρὸς τὸν ἀρρωστημένο,
καὶ ρέγετο νὰ τοῦ γροικᾷ κ᾽ ἐσύχνιαζε νὰ πηαίνη
    εἰς τὸ Παλάτι νὰ θωρῇ, πῶς πάει καὶ πότε γιαίνει.
Κ᾽ ἐφαίνουντόν του ὁ Ρώκριτος ἦτον ὄντε τοῦ μίλειε,
    καὶ σπλαχνικὰ συχνιὰ συχνιὰ στὸ στόμα τὸν ἐφίλειε·
καὶ σὰ νὰ τό ᾽θελε γροικᾷ, πὼς εἶν ὁ σύντροφός του,
    ἔτοιας λογῆς ὠρέγετο νὰ στέκῃ πάντα ὀμπρός του.
Συχνιὰ συχνιὰ ἀνεστέναζε καὶ κουρφαναδακρυώνει,
    τοῦ Ρώκριτου ἐθυμᾶτονε, καὶ στὴν καρδιὰν ἐπόνει.
Ὁ πληγωμένος γιὰ νὰ δῇ, εἶντα ᾽ν κι ἀναδακρυώνει,
    τὸν ἐρωτᾷ νὰ τοῦ τὸ πῇ, κ᾽ ἐκεῖνος τοῦ τὸ χώνει,
λέει του,

ΠΟΛΥΔΩΡΟΣ

        Φίλον κι ἀδερφὸν ἔχω μακρὰ στὰ ξένα,
    θωρῶ κ᾽ εἰς πράματα πολλὰ μοιότη ἔχει μετὰ σένα·
τὸ πρόσωπό σου μοναχὰς δὲ μοιάζει μετ᾽ αὐτεῖνο,
    στ᾽ ἀπομονάρια ὄντε σὲ δῶ, σὰ νὰ θωρῶ κ᾽ ἐκεῖνο,
κ᾽ ἐμίσσεψεν ἀποδεπά, κι ἄλλη ἀφορμὴ δὲν ἔχει,
    μόνο ποὺ θὲ νὰ πά νὰ δῇ τόπους, ποὺ δὲν κατέχει.

ΠΟΙΗΤΗΣ

Ὁ Ρώκριτος νὰ τοῦ γροικᾷ τὰ πράματα πῶς πηαίνου,
    μέσα ἡ καρδιά ντου κνογελᾷ, τὰ χείλη ντου σωπαίνου·

δὲν ἤθελε κι ἄλλος κιανεὶς ποιὸς εἶναι νὰ κατέχῃ,
μὰ νά 'ναι πρώτη ἡ-'Αρετή, κ' εἰς τοῦτο δίκιον ἔχει,
καὶ σὰν τὸ μάθῃ κείνη ὀμπρός, σὰν τςὶ τὸ μολοήσῃ,
εἰς τς ἄλλους νὰ μαθητευτῇ, καὶ τὸ καλὸ ν' ἀρχίσῃ.
Λιγαίνει ὁ φόβος τῶ γιατρῶ, καθημερνὸ γνωρίζα
καλωσυνᾶτες τςὶ πληγές, καὶ τὴν ὑγειάν του ὠλπίζα,
κ' εἰς λίγες μέρες μιὰ βουλὴ δίδου νὰ τὸν πασκάσου,
καὶ μπλιὸ δὲν ἐφοβοῦντανε τςὶ κόπους τως νὰ χάσου.
Πολὺ θαράπειο καὶ χαρὰ ἐτοῦτα τὰ μαντᾶτα
ἐδίδασι τοῦ Βασιλιοῦ, χαιράμενος γροικᾷ τα.
Ὁλημερνὶς κι ὁληνυκτὶς καθόλου δὲν ἀφίνει
δίχως του τὸ Ρωτόκριτο μιὰν ὥρα ν' ἀπομείνῃ.
Πάντα 'ναι μετὰ λόγου ντου, καλὴν καρδιὰ τοῦ κάνει,
τοῦτα μὲ τ' ἄλλα γιατρικὰ θέλουσι τόνε γιάνει.
Ἡ κάμερα τς ἀφέντρας του καὶ τῆς κερᾶς του ἡ κλίνη
κι ὁ Βασιλιὲς κι ὁ φίλος του τὸ γιατρικόν του γίνῃ.
Γιατροὶ μηδὲ βοτανικὰ νὰ γιάνου δὲ μποροῦσι,
ὡσὰν τὸ στόμα ἐτουνῶ, ὅση ὥρα τοῦ μιλοῦσι.
Ὡσὰν ἐκαλυτέρεψε, κ' ἐντύθη κ' ἐπορπάτει,
ὁ Βασιλιὸς ἀγκαλιαστὸ μὲ σπλάχνος τὸν ἐκράτει,
καὶ τότες τὸν ἐρώτηξε, σὰν εἶδεν τὴν ὑγειάν του,
κ' εἰπέν του κ' ἔχει πεθυμιά, νὰ μάθῃ τ' ὄνομά ντου,
κ' εἶντα ἀφορμὴ τὸν ἤκαμε κ' ἦρθεν εἰς τὴν 'Αθήνα
εἰςὲ καιρό, ποὺ πόλεμος ἀδυνατὸς ἐκίνα·
λέει του,

ΡΩΤΟΚΡΙΤΟΣ

'Αφέντη, ἀπεὶς ρωτᾷς, κάτεχε πῶς μὲ λέσι
Κριτίδη, καὶ στὸ σπίτι μας ἀπὸ καιρὸ μὲ κλαίσι·
μικρὸς ἐξενιτεύτηκα ἐκ τὰ δικά μου μέρη,
καὶ πορπατῶ στὴν ξενιτειὰ χειμῶναν καλοκαίρι·

μάνναν καὶ κύριν ἤφηκα κι ἀδέρφια δυὸ μεγάλα,
    κι ἀπόσταν τῶς ἐμίσσεψα μαῦρα θλιμμένα βάλα,
μαντᾶτο δὲν τῶς ἤπεψα, ποῦ βρίσκομαι νὰ μάθου,
    κι ἀπάνω κάτω πορπατῶ τοῦ ὕψου καὶ τοῦ βάθου.
Γιὰ μιὰν κόρη ποὺ γάπησα, κι ἀφνίδια τὴν ἐχάσα,
    κ' ἐπόθανε γιὰ λόγου μου, τὴ ξενιτειὰν ἐπιάσα,
καὶ μέρα νύκτα πορπατῶ κλαίω κι ἀναδακρυώνω,
    κι ὧρες ἀθρώπους πολεμῶ, κι ὧρες θεριὰ σκοτώνω,
καὶ τὸ κορμί μου κούρασα σὲ πάθη πλιὰ παρ' ἄλλο,
    μὰ πά 'λαχα σὲ κίντυνο παρὰ ποτὲ μεγάλο,
κι οὐδ' εἶχα γιὰ τὴ ζῆσί μου, γιατὶ ψηφῶ τη λίγα,
    μά 'χα γιὰ σένα, Βασιλιέ, γιὰ σέ, μεγάλε Ρῆγα,
μὴν πάρουσι τςὶ χῶρές σου, καὶ τὴν ἐξά σου χάσῃς,
    καὶ δοῦν τὰ μάτια σου πολλά, πρὶ παρὰ νὰ γεράσῃς·
μ' ἀπείτις καὶ τὰ πράματα τέτοιας λογῆς ἐπῆγα,
    καὶ τὸν ὀχθρὸ σκοτώσαμε, καὶ τὰ φουσσᾶτα φύγα,
πολλὴ χαρὰ κι ἀμέτρητη γροικῶ στὰ σωθικά μου,
    ὄχι γιατὶ ἐσηκώθηκα, κ' ἐδά 'χω τὴν ὑγειά μου,
μὰ τό 'χω γιατὶ τὸν ὀχθρὸ σοῦ διωξα τὸ μεγάλο,
    καὶ τοῦτο μὲ παρηγορᾷ στὸν κόσμο πλιὰ παρ' ἄλλο.
Μὰ 'ς τοῦτο, ὁποὺ μὲ ρωτᾷς καὶ λέγει ἡ-'Αφεντιά σου,
    εἶντα ἀφορμὴ μὲ πρόβαλε στὰ μέρη τὰ δικά σου,
δὲν εἶν καιρὸς νὰ σοῦ τὸ πῶ γιὰ 'δά, μὰ 'ς ἄλλην ὥρα
    θέλω σοῦ πεῖ, γιὰ ποιὰ ἀφορμὴ ἦρθα, κι ἀπὸ ποιὰ χώρα.

ΠΟΙΗΤΗΣ

Σὰν εἶδεν τὸ Ρωτόκριτο ὁ Ρῆγας πὼς σωπαίνει,
    ἀρχίζει μ' ὄψι ὁλόχαρη καὶ παρηγορημένη·
λέει του,

ΡΗΓΑΣ

Ἐσένα πρέπουσιν οἱ χῶρες ὁπ᾽ ὁρίζω,
γιατὶ ζωὴ καὶ λευτεριὰ ἀπὸ λόγου σου γνωρίζω,
κι ἀπὸ τὴ σήμερο κι ὀμπρὸς κι ἀπὸ τὴν ὥρα τούτη
δικές σου νά ᾿ναι οἱ-ἀφεντιές, οἱ χῶρες καὶ τὰ πλούτη,
κι ἂν ἔχω κι ἄλλο τίβοτσι στὸν κόσμο νὰ σ᾽ ἀρέσῃ,
τῆς εὐγενειᾶς σου πρέπουσιν ὅλα νὰ τὰ κερδαίσῃ.

ΠΟΙΗΤΗΣ

Τὴν ὥραν ὁποὺ τοῦ μιλεῖ στὰ χέρια τὸν ἐκράτει,
κ᾽ ἐφαίνετό σου ἐχαίρετο κ᾽ ἐγέλα τὸ Παλάτι·
λέει του,

ΡΩΤΟΚΡΙΤΟΣ

Ἀφέντη, οἱ χῶρές σου, τὰ πλούτη, οἱ-ἀφεντιές σου
ὡς τς εἶχες πρῶτα κι ὥριζες, ἂς εἶν πάλι δικές σου.
Ἐγὼ ἀπὸ τοῦτα δὲ ζητῶ, μιὰ χάρι θέλω μόνο,
κι ὥστε νὰ ζῶ καὶ νὰ μπορῶ νὰ σοῦ τήνε πλερώνω·
μεγάλο πρᾶμα σοῦ ζητῶ, καὶ μὴν τὸ πάρῃς βάρος,
κ᾽ εἰς τοῦτο μ᾽ ἐξεκίνησε τὸ σπλάχνος καὶ τὸ θάρρος·
κατέχω πὼς στὴ φυλακὴ βρίσκεται τὸ παιδί σου,
δὲν τὴν πονεῖς, δὲν τὴν ψηφᾷς, δὲν τὴν κρατεῖς δική σου,
ἐτοῦτο εἶναι, ποὺ ζητῶ, καὶ κάμε μου τὴ χάρι,
τςὶ φλακιασμένης μήνυσε ἄντραν της νὰ μὲ πάρῃ.
Λογιάζω νὰ τὸ συδαστῇ, σὰν τςὶ τὸ καλοποῦσι,
τὴν δούλεψιν, ὁπού καμα γιὰ λόγου σας ν᾽ ἀκούσῃ.
Γιὰ τούτην ἦρθα ἀπὸ μακρά, γι᾽ ἀγάπην τςι πολέμου,
γιὰ λόγου της ὡς κ᾽ οἱ ὀχθροὶ δειλιοῦν κι ἀκόμη τρέμου.
Ἐδά μαθες τὴν ἀφορμή, κ᾽ εἶδες τὸ ζήτημά σου,
εἶντά ᾿τον ὁποὺ μέ φερε στὰ μέρη τὰ δικά σου·

κι ἂ ρέγεσαι νὰ μὲ θωρῇς πάντα στὴ συντροφιά σου,
  καὶ νὰ μὲ κάμῃς τέκνο σου νὰ σώνεσαι στὴ χρειά σου,
κάμε τη νὰ τὸ συϐαστῇ νὰ τὸ θεληματέψῃ,
  ἐμὲ νὰ κάμῃ ταίρι της, κι ἄλλο νὰ μὴ γυρέψῃ.

ΠΟΙΗΤΗΣ

Ὡς τό 'κουσεν ὁ Βασιλιός, 'ς ἔγνοια μεγάλη μπῆκε,
  καὶ νὰ τελειώσῃ ὁ Ρώκριτος τὰ λόγια δὲν ἀφῆκε,
λέει του μὲ σπλαχνότητα κρατῶντάς του τὴ χέρα,

ΡΗΓΑΣ

  Εἷς ἔγνοια, γιέ μου, μέ βαλες ἐτούτην τὴν ἡμέρα,
γιατὶ φοϐοῦμαι ὅ τι ζητᾷς νὰ μὴ μπορῶ νὰ κάμω,
  κ' ἡ φλακιασμένη δυσκολιὲς μοῦ βάνει 'ς κάθε γάμο.
κ' ἡ-ἀφορμή, πoὺ στὴ φλακὴ τόσον καιρὸ τὴν ἔχω,
  κι ἀγρίεψα τέτοιας λογῆς καὶ μερωμὸ δὲν ἔχω,
εἶναι, γιατὶ δὲν ἤθελε στά θελα νὰ πακούσῃ,
  κ' ἤδιωχνε πᾶσα προξενειὰ νὰ μὴν τςὶ τήνε ποῦσι,
καὶ πάντα στέκει 'ς μιὰ βουλή, ποτὲ δὲν τὴν ἀλλάσσει,
  μηνᾷ μου, πὼς στὴ φυλακὴ ἐϐάλθη νὰ γεράσῃ.
Μαγάρι ἐδὰ νὰ συϐαστῇ, μαγάρι νὰ τὸ θέλῃ,
  μαγάρι ἐσένα ὄχι ἀλλουνοῦ γυναῖκα νὰ σοῦ μέλλῃ·
τὸν Οὐρανὸ παρακαλῶ, ὅ τι ζητᾷς νὰ γίνῃ,
  καὶ τ' ἄγρια νὰ μερώσουσι, τὸ βάρος ν' ἀλαφρύνῃ,
ὅπου κιαμιὰν κλερονομιὰ δὲν ἔχω παρὰ τούτη,
  κι ὅλα δικά τζι μέλλουνται οἱ χῶρες καὶ τὰ πλούτη·
ἂν εἶναι νὰ τὸ συϐαστῇ τὸ πεθυμῶ νὰ γίνῃ,
  ἀλλιῶς ἐσὺ στὸ πρᾶμά μου, κ' εἰς τὴ φλακὴν ἐκείνη·
μὰ λέσι μου πὼς ἄσκημη εἶναι καταστεμένη,
  ἀσούσσουμη κι ἀνέγνωρη, ἄτσαλη, βρομεσμένη,

κ᾿ ἤθελα ὀμπρὸς στὴ φυλακὴ νὰ κόπιαζες, νὰ πῆγες
νὰ τήνε δῆς, γιατὶ ἤκουσα σιχαίνουνταί τη οἱ μυῖγες·
γιατὶ ἂν ὁ γάμος μιληθῇ, καὶ θέλῃ καὶ προσπέσῃ,
κι ἀπόκει, γιέ μου, νὰ τὴ δῆς καὶ νὰ μὴ δὲ σ᾿ ἀρέσῃ,
κι ὀπίσω νὰ συρθῇς ἐσύ, καὶ νὰ τὰ δυσκολέψῃς,
καὶ νὰ ντραπῇς, κι ἀποδεπὰ νὰ γέρθῃς νὰ μισσέψῃς,
μ᾿ ἀφίνεις βάρος στὴν καρδιά, πληγὴ πολλὰ μεγάλη,
ἂν τὴν ἀφήσῃς σὰν τὴ δῆς, νὰ πά νὰ πάρῃς ἄλλη.
Λοιπὸ ἄμε ὀμπρὸς καὶ ᾿δέ τηνε, κι ἀπόκει μίλησέ μου,
κι ὅ τι μπορῶ γιὰ λόγου σου νὰ κάμω, καλογιέ μου,
κι ἂν τὴ ρεκτῇς καὶ θέλῃς τη, ζιμιὸ νὰ τςὶ μηνύσω,
κι ἂ δυσκολέψῃ ζωντανὴ δὲ θὲ νὰ τὴν ἀφήσω,
κ᾿ ἐσὺ νά ᾿σαι τὸ τέκνο μου εἰς ὅ τι κι ἂν ὁρίζω,
γιατὶ τὸ πρᾶμα καὶ ζωὴ ἀπὸ λόγου σου γνωρίζω.

ΠΟΙΗΤΗΣ

᾿Απιλογᾶται ὁ Ρώκριτος καὶ πρὸς τὸ Ρῆγα λέει,
κ᾿ ἦσαν τὰ μάτια ντου στεγνά, ἀμ᾿ ἡ καρδιά ντου κλαίει.

ΡΩΤΟΚΡΙΤΟΣ

᾿Αφέντη, ᾿ς ὅ τι μίλησες, ᾿ς ὅ τι ᾿χω γροικημένα,
εἰςὲ σκλαβιὰ παντοτινὴ ἐμπῆκα μετὰ σένα.
Δὲν ἔχω παρὰ μιὰ ζωή, κι ὡς θέλεις τήνε κάμε,
κι ὥστε ποὺ νά ᾿χω τὴν πνοή, σκλάβος σου θέλω νά ᾿μαι·
τὰ λόγια τὰ βασιλικὰ ἔτοιας λογῆς μ᾿ ἐπιάσα,
ὁποὺ μὲ γράψα δουλευτή, καὶ τὴν ἐξά μου χάσα·
δὲ θὲ νὰ πάω στὴ φλακή, μὰ τάξε καὶ θωρῶ τη,
ὡς εἶναι ρέγομαί τηνε, ὡς εἶναι πεθυμῶ τη·
ἂν ἦτονε κι ὁλότυφλη, κουτσὴ καὶ ζουγλοχέρα,
τς ἄλλες κρατῶ γιὰ σκοτεινές, κ᾿ ἐκείνη κράζω μέρα.

Στὴν ξενιτειά, ποὺ γύριζα, ὅπου κι ἂν εἶχα λάχει,
    ἐγροίκουν πῶς τὰ κάλλη ντης ἄλλη κιαμιὰ δὲν τά 'χει,
καὶ σκλάϐος της ἐγράφτηκα, τὰ περασμένα ἀφῆκα,
    κ' οἱ πόνοι, ποὺ μ' ἐκρίνασι, ἐξελησμονηθῆκα,
καὶ τόσο μέσα στὴν καρδιὰ τούτη τὴν ἔγνοια πιάσα,
    ποὺ ξελησμόνησα κεινῆς, δπ' ἔτσι ἀφνίδια 'χάσα,
κ' ἦτονε θάμασμα πολύ κ' ἦτο δουλειὰ μεγάλη,
    νὰ τὴ ρεκτῶ τόσο πολλὰ μὲ λόγια, πού 'παν ἄλλοι.
Τὴ δύναμί μου γνώρισα καὶ τὴν ἐμπόρεσί μου,
    κ' ἐθώρουν το κ' ἐγροίκουν το ἄξος γι' αὐτὴ δὲν ἤμου,
κι οὐδὲ ποτὲ στὰ μέρη σου δὲν ἦρθα νὰ ξεδράμω,
    γιατὶ δὲν ἤμου, οὐδ' ἤσωνα νὰ κάμω τέτοιο γάμο·
μ' ἀπεὶς κ' ἡ τύχη θέλησε ξύλα ξερὰ ν' ἀθίσου,
    κι ἀγάπησές με, Βασιλιέ, κ' ἔχεις με σὰν παιδί σου,
καὶ διαλεγῶνα μέ βαλες εἰς ὅ τι κι ἂν ὁρίζῃς
    γιὰ λίγη κι οὐδὲ τίϐοτσι χάρι ποὺ μοῦ γνωρίζεις,
ἐδιάλεξα ὅ τι μοῦ 'ρεσε, κ' ἡ μοῖρα ἂς τὸ θελήσῃ,
    ὁ λογισμός, ὁπού βαλα, σήμερο νὰ νικήσῃ.
κι ὁ γάμος ἂν ξετελευτῇ, καὶ 'δῶ τὴν πεθυμιά μου,
    τότες νὰ πῶ τὴ χώρα μου, καὶ ποῦ 'ν τὰ γονικά μου.
Ἄλλη μιὰ χάρι σοῦ ζητῶ, καὶ θέλω νὰ μοῦ τάξῃς
    τὴν ὄρεξι καὶ τὴν καρδιὰ τὴν ἤϐαλες ν' ἀλλάξῃς,
κι ἃ δὲν τὸ συϐαστῇ οὐδ' ἐδά, μὴ θέλῃς νὰ μανίσῃς,
    κι ὥς τώρα ὅ τι σοῦ 'σφαλε νὰ τςὶ τὸ συμπαθήσῃς,
κ' ἐκ τὴ φλακή, ποὺ βρίσκεται, νὰ τὴν ἐλευτερώσῃς,
    καὶ τὴν εὐκή σου σπλαχνικὰ σήμερο νὰ τῆς δώσῃς·
κι ὡς ἐπαράκουσα ὀπροχθὲς γιὰ πόθεσιν ἐλίγη
    τὴν ἔχεις μέσ' στὴ φυλακή, κ' ἔτοια ἀφορμὴ ἂς σοῦ φύγῃ·
[γιὰ τοῦτο σὲ παρακαλῶ σήμερο νὰ θελήσῃς
    νὰ τήνε βγάλῃς ἀποκεῖ καὶ νὰ τὴ συμπαθήσῃς],

κι ἃς εἶναι μὲ τοῦ λόγου σας, κ᾽ ἐγώ ᾽μαι ἀναπαημένος,
γὴ θέλει με, γὴ διώχνει με, κράζομαι πλερωμένος·
κι ἂν ἔν καὶ θὲ νὰ παντρευτῇ, ὅποιος τς ἀρέσει ἃς πάρῃ,
γὴ ποῦρι καὶ δὲ δύνεται, δὲ θέλει ἀντρὸς γομάρι,
σὰν εἴδαμε κι ἄλλες πολλὲς κι ἀρίφνητες κ᾽ ἐκάμα,
μὴν τὸ κρατῇς τόσο βαρύ, τόσο μεγάλον πρᾶμα.
Λοιπὸν ἃς πὰ νὰ τςὶ τὸ ποῦ γοργὸ οἱ μανταφόροι,
ν᾽ ἀκούσωμε εἶντα θέλει ᾽πεῖ ἡ φλακιασμένη κόρη.

ΠΟΙΗΤΗΣ

Ὁ Ρῆγας ἐνεδάκρυωσε ἐτοῦτα νὰ τ᾽ ἀκούσῃ,
κ᾽ ἤπαψ᾽ ἡ μάχη ντου ἡ πολλή, τὰ σωθικὰ πονοῦσι
γιὰ τὴ φτωχὴ τὴν ᾽Αρετή, ὁπού ᾽σαν πέντε χρόνοι,
ποὺ δὲν τὴν εἶχε γιὰ παιδί, κι οὐδ᾽ ἔκλαι᾽ οὐδ᾽ ἐπόνει,
κ᾽ ἐγνώρισεν τὴν ἀπονιὰ πού δειξε πρὸς ἐκείνη·
γιὰ μιὰ μικρὴν ἀφόρεσι πολλὰ κακὸς ἐγίνη.
Τὸ ριζικὸ παρακαλεῖ, ἐδὰ νὰ τοῦ βουηθήσῃ,
κ᾽ ἡ - ᾽Αρετοῦσα γι᾽ ἄντραν της τὸν ξένο νὰ θελήσῃ
νὰ πάψουν τὰ φλακιάσματα κ᾽ ἡ - ὄργιτα ἡ μεγάλη,
καὶ μέσα στοὶς ἀγκάλες του νὰ τήνε βάλῃ πάλι.
Ἤκραξε δυὸ πρωτόγερους ἀπὸ τςὶ πλιὰ μεγάλους,
ὁπού σανε τοῦ Παλατιοῦ πλιὰ φρόνιμοι παρ᾽ ἄλλους,
καὶ δίδει τως παραγγελιά, εἶντα ᾽χουσι νὰ κάμου,
κ᾽ εἰς εἶντα μόδο νὰ τςὶ ποῦ τὴν προξενειὰ τοῦ γάμου.
᾽Επήγασι στὴ φυλακή, τὴν ᾽Αρετοῦσα κράξα,
κι ὡσὰν τὴν εἶδα κλάψασι καὶ βαραναστενάξα,
μιά ντως κερὰ ᾽νοὺς βασιλιοῦ μοναχοθυγατέρα,
νὰ τήνε δοῦν πῶς βρίσκεται ἐκείνην τὴν ἡμέρα·
δὲν εἶχε γνωριμιὰ κιαμιὰ νὰ ποῦν πῶς εἶναι κείνη,
πολλὰ χλομὴ κι ἀδύναμη κι ἀσούσσουμη ἐγίνη.

Ὡσὰν κερὰ τὴν προσκυνοῦ, μὲ φόβο τςὶ μιλοῦσι,
λογιάζου γιὰ τὴν προξενειά, πῶς νὰ τςὶ τήνε ποῦσι,
κι ἀρχίζουσιν ἀπόμακρα, φρόνιμα λόγια σμίγα,
λέγοντας 'ς εἶντα βρίσκετο ἡ Χώρα μὲ τὸ Ρῆγα,
καὶ πὼς ὀλίγον ἤλειψε ὅλοι νὰ σκλαβωθοῦσι,
νὰ πάσι μέσα στὴ φλακὴ οἱ Βλάχοι νὰ τὴ βροῦσι,
σκλάβα νὰ τήνε πιάσουσι, καὶ νὰ τὴν ἀσκημίσου,
καὶ κουρσεμένη κ' ἔρημη τὴ χώρα μας ν' ἀφήσου·
μὰ βούηθησε τὸ ριζικό, κ' ἤλαχε ξένη γέννα,
κ' ἐγλύτωσε τὴ χώρα μας τὸ Βασιλιὸ κ' ἐσένα.
Ἐγλύτωσεν ὁ Βασιλιός, κ' ἡ Χώρα ξεσκλαβώθη,
καὶ τὸ κορμί σου ἀπὸ ντροπῆς κάμωμα ἐλυτρώθη.
Ἐτοῦτα ἀναθιβάλασιν ὀμπρός, κι ἀπόκει σώνου
στὸν τόπο, ποὺ ξαμώνασι, στὴν προξενειὰ σιμώνου,
καὶ μιὰ καὶ δυὸ καὶ τρεῖς φορὲς μὲ γνῶσι τήνε λέσι,
πάσκουσι νὰ τὴ σύρουσι, νὰ πῆ τὸ πὼς τς ἀρέσει.
Σὰν τςὶ τὰ πομιλήσασιν, ἡ κόρη ἀναδακρυώνει,
καὶ πρὸς αὐτοὺς λυπητερὰ τ' ἀνάβλεμμα σηκώνει,
λέει,

ΑΡΕΤΟΥΣΑ

Δὲν ἐβαρέθηκεν ὁ κύρις νὰ πειράζῃ
μιὰ διπλοκακορρίζικη, μὰ θὲ νὰ δικιμάζῃ
ἔτσι συχνιὰ γιὰ παντρειά, ὁποὺ καλὰ κατέχει,
ὅσες φορὲς κι ἂν τὸ μηνᾷ, χαημένον κόπον ἔχει;
κ' ἐγὼ καλλιά 'χω οἱ πλιὰ ἄσκημοι θανάτοι νὰ μὲ βροῦσι,
παρὰ γιὰ παντρειὰ ποτὲ μαντᾶτο νὰ μοῦ ποῦσι·
κι ἂν ἦρθε ξένος ἐδεπὰ τὴ Χώρα νὰ γλυτώσῃ,
τὸ πρᾶμα, πού μελλεν ἐμέ, πέτε νὰ τοῦ τὸ δώσῃ,
κι ἂς τόνε βάλῃ κι ἀπὸ δὰ εἰς τὸ θρονίν του ἀπάνω,
κ' ἐμὲ ἂς ἀφήσῃ στὴ φλακὴ σὰ σκλάβα ν' ἀποθάνω,

καὶ μὴ μοῦ τὸ μηνύσῃ μπλιό, καὶ σώνει ὅ τι μοῦ κάνει,
μὴ θέλῃ εἰς πλιὰ χερότερα βάσανα νὰ μὲ βάνῃ.

ΠΟΙΗΤΗΣ

Ξαναμιλοῦ διατάσσουν τη, καὶ λέσιν της μὲ γνῶσι,
μὴ θέλῃ μέσα στὴ φλακὴ ἄδικα νὰ τελειώσῃ,
καὶ ν' ἀποθάνῃ ἔτσ' ἄσκημα μὲ βάρος τοῦ κυροῦ ντης,
τὰ κάνει, ἂν πάσινε καλά, ἂς βάλῃ μέσ' στὸ νοῦν της,
κι ἂς ἀπακούσῃ σήμερο κεῖνα, ποὺ τςὶ μιλοῦσι,
καὶ μηδὲ δείχνῃ ἔτσ' ἄγρια καθ' ὄντα τςὶ τὸ ποῦσι,
ν' ἀναγαλλιάσου οἱ γειτονιές, νὰ λάψῃ τὸ Παλάτι,
ποὺ ἡ Χώρα 'ναι γιὰ λόγου ντης δάκρυα καημοὺς γεμάτη,
νὰ ξανανιώσῃ ὁ κύρις της, νὰ ξανανιώσῃ ἡ μάννα,
ὁποὺ τςὶ κρίνει ὁ λογισμός, καὶ ζωντανοὶ ποθάνα.
'Επόβγαλεν τς ἡ - 'Αρετή, δὲ θὲ νὰ τῶς ἀκούσῃ,
λέει τως νὰ μὴν ἔρθουσι μπλιὸ τοῦτα νὰ τςὶ ποῦσι,
μὴν τήνε ξαναγκάσουσι, κ' ἕνα μαχαίρι πιάσῃ
καὶ μπήξῃ το μέσ' στὴν καρδιά, ὅλα νὰ τὰ σκολάσῃ.
'Επήγασιν οἱ φρόνιμοι, τοῦ Βασιλιοῦ τὸ λέσι,
ὅλοι τὸ πρικαθήκασι, καὶ μετὰ κεῖνο κλαίσι,
ἐπεθυμοῦσανε κι αὐτοὶ νὰ τόνε ξετελειώσου
τὸ γάμο, καὶ στὴν 'Αρετὴ τέτοιο γαμπρὸ νὰ δώσου,
γιὰ νά 'ναι πάντα 'Αφέντης τως, στὴ Χώρα ν' ἀπομείνῃ,
κι ὅλοι τὸν ἐρεκτήκασι στὸν πόλεμο, ποὺ γίνῃ.
'Ο Ρῆγας δὲν κατέχει μπλιὸ εἶντα βουλὴ νὰ δώσῃ,
κ' ἐλόγιασε κ' ἐβάλθηκε νὰ τήνε θανατώσῃ·
κι ἀνὲν καὶ τς ἄλλους ἤδιωξε γιὰ τόσο δὲν τὸ πιάνει,
μὰ τοῦτος ὁποὺ βάλθηκε, γιὰ κεῖνο ν' ἀποθάνῃ,
νὰ τόνε διώχνῃ ἔτοιας λογῆς, νὰ μὴ θὲ νὰ γροικήσῃ
τὴν προξενειὰ γιὰ ἔτοιο γαμπρὸ κιανεὶς νὰ τςὶ μιλήσῃ,

'ς τοῦτο δὲν ἔχει ἀπομονή, μὰ θὲ νὰ τὴν τελειώσῃ,
κι ὁμάδι μὲ τὴ Νέναν της θάνατο νὰ τῶς δώσῃ,
καὶ μὲ τὰ χείλη τὰ πρικιὰ μὲ γλῶσσα μπερδεμένη
εἴπασι τοῦ Ρωτόκριτου, τά 'πεν ἡ φλακιασμένη.
Χαρὰ μεγάλη μέσα ντου ἐγροίκα, ὄντε τοῦ λέσι,
μὰ ὄξω δὲν ἐφανέρωνεν ἐκεῖνο, ποῦ τ' ἀρέσει·
ἐγνώρισε τῆς 'Αρετῆς τὴν τόση μπιστοσύνη,
κουρφὰ παρηγορᾶτονε, κι ὁλόχαρος ἐγίνη,
κ' ἐζήτηξε τοῦ Βασιλιοῦ θέλημα νὰ τοῦ ὁρίσῃ
νὰ πάῃ κι αὐτὸς στὴ φυλακή, τὸ γάμο νὰ μιλήσῃ,
κι ἂν τόνε διώξῃ ἡ-'Αρετή, σὲ βάρος δὲν τὸ παίρνει,
μὰ ὡς πάρῃ τὴν ἀπόφασι, χαιράμενος γιαγέρνει·
σὰν τςὶ μιλήσῃ μιὰ φορά, πολλὲς δὲν τὴν παιδεύγει,
κι ὡς δῆ καὶ δὲ συβάζεται, μπλιὸ ἄλλο δὲ γυρεύγει,
κεράν του νὰ τήνε κρατῆ, 'ς ὅ τι καιρὸν κι ἂ ζήσῃ,
κι ὁ κύρις τςι γιὰ ἀγάπην του λεύτερη ἂς τὴν ἀφήσῃ.
'Απιλογᾶται ὁ Βασιλιός, λέει του,

ΒΑΣΙΛΙΟΣ

Καλογιέ μου,
μαγάρι μὲ τὴ γλῶσσά σου σήμερο βούηθησέ μου,
κάμε τη νὰ τὸ συβαστῆ, κάμε τη νὰ θελήσῃ
νὰ πῆ τὸ ναὶ στὸ γάμο σας, τὴν ὄργιτα νὰ σβήσῃ·
στὸν πόλεμο μοῦ βούηθησες, κι ἂ μοῦ βουηθήσῃς πάλι,
χάρι πολλὴ κι ἀρίφνητη εἶναι κ' ἡ μιὰ κ' ἡ-ἄλλη.

ΠΟΙΗΤΗΣ

'Εκίνησ' ὁ Ρωτόκριτος, κι ὁπ' ἀγαπᾷ, ἂς λογιάσῃ,
τὰ πόδια ντου πῶς πορπατοῦ, τὰ ζάλα ντου πῶς πάσι·
ξομπλιάζει πῶς νὰ τςὶ τὸ πῆ, πῶς νὰ τήνε κομπώσῃ,
πῶς νὰ μπορῆ νὰ κουρφευτῆ, καὶ νὰ μὴ δὲν τὸ γνώσῃ,

νὰ μὴ μπερδέσῃ ἡ γλῶσσά ντου, νὰ βαραναστενάξῃ,
    κι ἡ - ὄψι νου ἑκατὸ φορὲς καὶ πλειότερες ν᾽ ἀλλάξῃ·
καλὰ καὶ νά ᾽ν μελαχρινός, γιατί ᾽τονε βαμμένος,
    μὰ φαίνετονε νόστιμος γλυκὺς καὶ ζαχαρένιος
μ᾽ ὅλο π᾽ ἀφῆκε τὰ μαλλιὰ τόσο καὶ μεγαλῶσα
    τςὶ νοστιμάδες τς ὀμορφιᾶς ποτὲ δὲν τοῦ τςὶ χῶσα.
Ἤλλαξε καὶ τὴν ἐμιλιά, κ᾽ ἐμίλειε μπουκωμένα,
    κ᾽ ἐτρεύλιζεν ἡ γλῶσσά ντου, κ᾽ ἐγέλα κάθα ἕνα.
Σήμερο καλορρίζικα καὶ δροσισμένα ζάλα,
    πάτε νὰ βρῆτε στὴ φλακὴ τὸ μέλι καὶ τὸ γάλα.
Στὸν τόπον, ὁποὺ κρούβγετο τῶν ἀμματιῶν του ἡ λάψι,
    κερὶ σβηστὸν ἐφύλαγε, καὶ πάει ἐδὰ νὰ τ᾽ ἄψῃ.
Πάσινε κ᾽ οἱ πρωτόγεροι στὴ στράτα κι ἀκλουθοῦσα,
    μὰ τά ᾽χε αὐτὸς εἰς τὴν καρδιά, αὐτοὶ δὲν τὰ γροικοῦσα.
Πάσιν ἐκεῖνοι παραμπρός, κράζουν τὴν Ἀρετοῦσα,
    κεῖνο ποὺ θέλασι ἀπ᾽ αὐτὴ τρεμάμενοι μιλοῦσα,
γιατὶ εἴχασι πρωτύτερα ἐτοῦτα μιλημένα,
    κ᾽ εἴδασιν, πὼς ἡ - Ἀρετὴ δὲν ἤθελεν κιανένα·
μὰ ποῦρι ἀποκοτήσασι νὰ τῆς μιλήσουν πάλι.
    τ᾽ ἀπόβγαλμα ἀνιμένασιν κ᾽ ἐδὰ σὰν καὶ τὴν ἄλλη,
λέσι.

ΠΡΩΤΟΓΕΡΟΙ

Κερά μου, λόγιασε νὰ μᾶς ἀποφασίσῃς,
    ὁ ξένος θέλει μετ᾽ αὐτὸ σήμερο νὰ μιλήσῃς,
τὴν ὄρεξί σου θὲ νὰ δῇ, καὶ ᾽δὲ καλὰ εἶντα κάνεις,
    καὶ κρῖμα ᾽ναι ᾽ς τςὶ φυλακῆς τςὶ βρόμους ν᾽ ἀποθάνῃς.

ΠΟΙΗΤΗΣ

Ἐκείνη, σὰν ἐγροίκησεν κεῖνο, ποὺ θέλαν πάλι,
    ἀνίμενε μὲ μάνιτα τὸν ξένο νὰ προβάλῃ

νὰ τοῦ μιλήσῃ νὰ τοῦ πῇ νὰ πηαίνῃ στὴν ὁδόν του,
κι οὐδὲ ποτέ της νὰ στραφῇ νὰ δῇ τὸ πρόσωπόν του,
νὰ πάψουσιν οἱ προξενειές, κ' ἡ πείραξι τζ ἡ τόση,
σήμερο μιὰν ἀπόφασι γιὰ πάντα νὰ τοῦ δώσῃ.
Ἐσιμωσ' ὁ Ρωτόκριτος στὴ κακαποδομένη,
κι ὡσὰν τὴν εἶδε ὡς τοῦ νεκροῦ ἡ ὄψι ντου ἀπομένει,
τὸ φῶς του μπλιὸ δὲν ἤβλεπε, τὰ μάτια ντου θαμπῶσα,
τὸ στόμα ντου βουβάθηκε, καὶ μπλιὸ δὲν ἔχει γλῶσσα.
Στὸ παραθύρι τςὶ φλακῆς στὰ σίδερα κουμπίζει,
καὶ λιγωμάρες τοὔρχουνταν νὰ τὴν ἀναντρανίζῃ.
Ὁ κύρης της πρωτύτερα πέμπει τὴ φορεσά της,
νὰ στολιστῇ νὰ ἀποσαστῇ, καὶ νὰ πλυθῇ μηνᾷ της,
καὶ δὲν τοῦ φαίνετο πρεπὸ τοῦ ξένου νὰ μιλήσῃ
ἔτοιας λογῆς ἀσούσσουμη, ὁποὺ δὲν εἶχε χρῆσι·
κ' ἐκείνη ἐγλοτσοπάτησε μέσ' στὰ πηλὰ τὰ ροῦχα,
κ' εἶπ' «Ἐγὼ θέλω νὰ φορῶ κεῖνα, ποὺ πάντα μου 'χα·»
μᾶλλιος καὶ κεῖνα ξέσκισε, τσαμαρδαρὰ πομένει,
βάνει πηλὰ στὸ πρόσωπο, καὶ μέσ' στὰ βοῦρκα μπαίνει·
ὅσον ἐμπόρειε ἀσκήμισε, καὶ μέσα της λογιάζει
νὰ τ' ἀνοστήσῃ τοῦ γαμπροῦ νὰ μὴν τήνε πειράζῃ·
Καμπόσην ὥρα κουμπιστὸς στέκει στὸ παραθύρι,
'ς τοῦτα τὰ πράματα 'σανε οἱ γέροντες μαρτύροι.
Κουρφά 'κλαιγε, κουρφὰ πονεῖ, κουρφὰ ἀποκαμαρώνει,
μὲ φρόνεψι ὅλα τὰ περνᾷ, μὲ γνῶσι ὅλα τὰ χώνει.
Μέσ' ἡ καρδιά ντου ἐσφάζετο, τὰ μέλη ντου ὅλα τρέμα,
τὸ πρόσωπόν του χλόμιανε, καὶ μπλιὸ δὲν εἶχεν αἷμα.
Ἔτοιας λογῆς νὰ τὴ θωρῇ πὼς εἶν καὶ νὰ κατέχῃ
τὸ πὼς πουργᾷ γιὰ λόγου ντου, ὅ τι καημοὺς κι ἂν ἔχῃ·
ἀποκοτᾷ δυὸ τρεῖς φορές, καὶ θὲ νὰ τῆς μιλήσῃ,
δὲν ἤξερε πῶς νὰ τὸ πῇ, κ' εἶντα λογῆς ν' ἀρχίσῃ,

καὶ μ᾽ ἔτοιαν ὄψι ἀπόμεινε, ποὺ ἡ πένα τὸ μελάνι,
ἡ γλῶσσα, ἡ χέρα, τὸ χαρτὶ νὰ σᾶς τὸ πῇ δὲ φτάνει·
καὶ μὲ τὴν ὥρα ἀποκοτᾷ κι ἀγάλη ἀγάλη ἀρχίζει
νὰ τςὶ μιλῇ, νὰ τὴ θωρῇ, νὰ τὴν ἀναντρανίζῃ·
λέει,

ΡΩΤΟΚΡΙΤΟΣ

Κερά, κατέχεις το εἶντα καμα γιὰ σένα,
κι ὅσοι κι ἂν ἦρθα νὰ σὲ δοῦ, σοῦ τά χουσι πωμένα·
Τὸν κύρι σου, τὴ χώρα σου καὶ τὸ λαὸ τὸν ἄλλο
ἐγλύτωσα, κ᾽ εἰς κίντυνον ἐβάλθηκα μεγάλο,
κ᾽ εἰς μιὰ μπαμπακερὴ κλωστὴ ἐκρέμασα τὴ ζῆσι,
ὀγιὰ νὰ κάμω τὸν ὀχθρὸ νὰ μὴ σᾶςε νικήσῃ,
κι ἀκόμη τςὶ λαβωματιὲς ἔχω στὴ σάρκα μέσα,
κι ἀπὸ τὸν ᾅδην οἱ γιατροί, κάτεχε, μ᾽ ἐνεστέσα,
καὶ μὴ θαρρῇς γιὰ πλέρωμα ἐπάτησα στὸν ᾅδη,
μόνο γιὰ σὲ ποὺ πεθυμῶ νὰ σμίξωμεν ὁμάδι
εἰς ἔσμιξι παντοτινή, καὶ ταίρι νὰ σὲ κάμω,
καὶ δὲ λογιάζω δυσκολιὰ νὰ βάλῃς ᾽ς ἔτοιο γάμο·
κι ὡς εἶσαι κι ὡς εὑρίσκεσαι θέλω καὶ πεθυμῶ σε,
καὶ σπλαχνικὰ ἀγαπητερὰ ἀπόφασι μοῦ δῶσε,
νὰ βγῇς καὶ σὺ ἐκ τὰ πηλὰ κ᾽ ἐκ τὴ φλακὴν ἐτούτη,
νὰ πὰ νὰ βρῇς τοῖς ἀφεντιὲς καὶ τὰ μεγάλα πλούτη,
νὰ ξημερώσῃ καὶ γιὰ σὲ μέρα σιγανεμένη,
νὰ δοῦ οἱ γονέοι σου χαρὰ οἱ πολυπρικαμένοι.

ΠΟΙΗΤΗΣ

Ἡ Ἀρετοῦσα χαμηλὰ εἶχε τὸ πρόσωπόν της,
καὶ πάντα μέσα στὰ πηλὰ ἐξάνοιγε τὸ φῶς της,
καὶ δίχως νὰ τόνε θωρῇ νὰ τὸν ἀναντρανίζῃ,
ἡ γλῶσσά τζι μανιστικὰ τέτοιας λογῆς ἀρχίζει.

ΑΡΕΤΟΥΣΑ

Σκόλασε, ᾿Αφέντη, τὰ μιλεῖς, πάψε τ᾿ ἀναθιβάνεις,
γιατὶ εὔκαιρα κουράζεσαι, μόνο τὸν κόπο χάνεις,
ἥλιος πλιὰ γληγορύτερα μὲ δίχως λάψις χάρι,
καὶ δάση δίχως τὰ κλαδιά, κάμπος δίχως χορτάρι,
θάλασσα δίχως τὰ νερά, γιαλὸς μὲ δίχως ἄμμο,
παρὰ νὰ πῶ ποτὲ τὸ ναί, καὶ παντρειὰ νὰ κάμω.
Πήγαινε μὴν πειράζεσαι, καὶ πέ το τοῦ κυροῦ μου,
πὼς κεῖνα, ποὺ τοῦ μήνυσα, πάντα ᾿χω μέσ᾿ στὸ νοῦ μου,
κι ἂν ἐν κ᾿ εἰς ἔτοιο πόλεμο ἤθελε νὰ σὲ βάλῃ,
ἂς σ᾿ κάμῃ πλούσα ἀντίμεψι καὶ πλερωμὴ μεγάλη,
κ᾿ ἐμένα ᾿πά, ποὺ βρίσκομαι, μὴν πέμπῃ νὰ πειράζῃ,
γιὰ γάμους καὶ γιὰ παντρειὲς μπλιὸ μὴ μὲ δικιμάζῃ,
κ᾿ ἐγὼ θανάτους ἑκατὸ πλιὰ ᾿φκολα θέλει πάρει,
παρὰ νὰ βάλω ἀπάνω μου ποτέ μου ἀντρὸς γομάρι.
Ἡ παντρειά μου ᾿ν ἡ φλακὴ χειμῶναν καλοκαίρι,
ἡ σκοτεινάγρα ᾿ν ἄντρας μου, τὸ βρόμον ἔχω ταίρι,
τὸ παραθύρι τςὶ φλακῆς Χώρα μου κι ᾿Αφεντιά μου,
τὰ βοῦρκα γιὰ παρηγοριά, τς ἀράχνες συντροφιά μου·
τὴ ζῆσί μου χαιράμενη τέτοιας λογῆς τελειώνω,
κ᾿ εἰς ὅ τι κι ἂ μ᾿ εὑρήκασι, γελῶ καὶ ξεφαντώνω,
καὶ χίλιοι χρόνοι ἀνὲ διαβοῦ, καὶ χίλιοι ἀνὲν περάσου,
πάντα ᾿ναι ᾿ς ἕνα οἱ λογισμοί, δὲ στρέφου μηδ᾿ ἀλλάσσου.

ΠΟΙΗΤΗΣ

Λογιάσετε ὁ Ρωτόκριτος, μ᾿ εἶντα καρδιὰ σωπαίνει,
νὰ δῇ μιὰ ᾿Αφέντρα καὶ Κερὰ ἐτόσα μπιστεμένη·
μπλιὸ δὲ μπορεῖ νὰ τςὶ μιλῇ, καὶ δύναμι δὲν ἔχει,
ὁ πόνος κ᾿ ἡ πολλὴ χαρὰ ὡσὰ ζαβὸ τὸν ἔχει.

Μεγάλον εἶναι καὶ πολύ, καὶ πῶς νὰ τὸ πιστέψου,
χαρὰ καὶ πρίκα ἕναν καιρὸ μαζὶ νὰ συνοδέψου·
μὰ τοῦτο εἶναι φανερό, κι ἀπαρθινὸν ἐγίνη,
χαρὰ καὶ πρίκα ὁ Ρώκριτος εἶχεν τὴν ὥρα κείνη·
εἶχε χαρὰ νὰ τὴ γροικᾷ, πὼς δὲν τὸν ἀπαρνᾶται.
μά ᾿χεν καὶ πρίκα νὰ θωρῇ, ποῦ θέτει, ποῦ κοιμᾶται,
᾿ς ποιὰν κατοικιὰ πορεύγεται τοὶς ἀτζαλιὲς γεμάτη,
καὶ τς ἀφεντιὲς ἀρνήθηκε, κ᾿ ἤδιωξε τὸ Παλάτι.
Μπλιὸ δὲ μπορεῖ νὰ τςὶ μιλῇ ὀγιὰ τὴν ὥρα κείνη,
ἀποχαιρέτισέν τηνε, καὶ κράζει τὴ Φροσύνη·
στὸ παραθύρι ἐσίμωσε καὶ λέει τςι,

ΡΩΤΟΚΡΙΤΟΣ

᾿Αφουκράσου
τὴν ὥρα τούτη ὅ τι σοῦ πῶ, πέ τα καὶ τςὶ κερᾶς σου.

ΠΟΙΗΤΗΣ

Μὰ πρὶ μιλήσῃ, ἀπόκουρφα βγάνει τὸ δακτυλίδι,
μὲ πονηριὰ κατάχωστα στὸ χέρι τςὶ τὸ δίδει,
λέει τςι,

ΡΩΤΟΚΡΙΤΟΣ

᾿Εγὼ δὲ θέλω μπλιὸ νὰ στέκω νὰ πειράζω,
μιὰν πρικαμένη σὰν κι αὐτὴ μὲ λόγια νὰ κουράζω.
Τὸ δακτυλίδι σοῦ δωκα, δῶσ᾿ τςί το νὰ τὸ πιάσῃ,
κι ἂς δῇ ὁλημέρα σήμερο, κι ἄς τὸ καλολογιάσῃ,
κι ἀνὲ μὲ θέλῃ ἂς τὸ κρατῇ, ἀλλιῶς ἂς τὸ γιαγείρῃ,
πέμπω ἄθρωπο καὶ δῶσ᾿ τού το ταχιὰ στὸ παραθύρι·
στανιό της δὲν τήνε ζητῶ, κ᾿ ἡ φύσι δὲν τ᾿ ὁρίζει,
τοὶς ἔσμιξες τςὶ στανικὲς συχνιὰ τοὶς ἀμποδίζει.

Λοιπὸ μιλήσετε κ' οἱ δυό, καὶ δέτε το ὁλημέρα,
κι ἂς τὸ λογιάσῃ οἱ γνῶμές της, εἰς εἶντα τὴν ἐφέρα,
κ' εἶντ' ὄργιτα οἱ γονέοι της καὶ μάχη τςὶ βαστοῦσι,
γιατὶ δὲ θέλει παντρειᾶς λόγο ποτὲ ν' ἀκούσῃ.

ΠΟΙΗΤΗΣ

Τὸ δακτυλίδι σὰ στανιῶς τό πιασεν ἡ Φροσύνη,
μαντατοφόρος ἐγνοιανὸς καὶ προξενήτρα γίνη.
Τὸ μίσσεψε ὁ Ρωτόκριτος, πάει στὴν Ἀρετοῦσα,
κ' εἶπέν της τὴ παραγγελιά, ὁποὺ τ' αὐτιά τςι ἀκοῦσα.
Τὸ δακτυλίδι τ' ὅμορφον ἐκράτειεν εἰς τὴ χέρα,
καὶ συντηρῶντάς το καλὰ τςὶ λέει,

ΦΡΟΣΥΝΗ

Θυγατέρα,
ἃ δὲν κομπώνῃ σήμερο ὁ νοῦς μου στὰ λογιάζει,
κι ἄθρωπος μὲ τὸν ἄθρωπο, πρᾶμα μὲ πρᾶμα μοιάζει,
τὸ δακτυλίδι βάνει με σὲ λογισμὸ μεγάλο,
τοῦτό 'ναι τοῦ Ρωτόκριτου, Κερά μου, δίχως ἄλλο,
ἐκεῖνο, ὁποὺ τοῦ δωκες, ὄντε σ' ἀποχαιρέτα,
ἐπά 'ναι τὰ σουσσούμια ντου, νά το καὶ σὺ καὶ 'δέ τα,
καὶ πιάσ' το ποῦρι μὴ δειλιᾷς, στράφου καλὰ καὶ δέ το,
γιατὶ κεῖνο ποῦ τοῦ δωκες εἶναι, καὶ κάτεχέ το,
καὶ νὰ λογιάσω δὲ μπορῶ, ποῦ τοῦ λαχε τοῦ ξένου.
καὶ οὐδὲ νογῶ τὰ πράματα ἐτοῦτα, πῶς νὰ πηαίνου.

ΠΟΙΗΤΗΣ

'Ετρόμαξεν ἡ - 'Αρετὴ ἔτοιο γνοιανὸ ν' ἀκούσῃ,
καὶ πιάνει το στὸ χέριν της, τὰ μάτια τὸ θωροῦσι,

πὼς εἶν τὸ δακτυλίδιν τςι μὲ τ᾽ ἀκριβὸ ζαφείρι,
πού δωκε τοῦ Ρωτόκριτου ἀπὸ τὸ παραθύρι.
Τὰ μάτια σταματήξασι καλὰ νὰ τὸ θωροῦσι,
κι ἀλλοῦ δὲν ἐστραφήκασι, πρᾶμ᾽ ἄλλο μπλιὸ νὰ δοῦσι·
ἀσπρίσανε τὰ χείλη ντης, ἡ - ἀναπνιά τζ ἐχάθη,
καὶ τὸ κορμίν τςι κρύγιανε, τὸ στόμα τζι βουβάθη.
Ἤβανε χίλιους λογισμούς, κι ὁ νοῦς τς ἀνακατώνει,
πολλῶ λογιῶ καμώματα πρικιὰ τςὶ φανερώνει.
Ὥρες τὰ δάκρυα χώνουνταν, κι ὥρες ἀπόξω βγαῖνα,
κι ὥρες τὰ χείλη σα ζεστά, κι ὥρες ἀποκρυγιαῖνα.
Ἤβανε χίλιους λογισμοὺς πολλὰ κακοὺς γιὰ κείνη,
ἀνέγνωρη κι ἀσούσσουμη παρὰ ποτέ τζ ἐγίνη.
Ἐφαίνετόν τςι νὰ θωρῇ σὲ κίντυνο μεγάλο
ἐκεῖνον πού ᾽χεν ἀκριβὸ στὸν κόσμο πλιὰ παρ᾽ ἄλλο·
μέσα ντης τὸν ἐλόγιαζε τὰ αἵματα γεμᾶτο,
καὶ τὸ κορμὶ λαβωματιὲς ὅλο ἀποπάνω ὥς κάτω.
Ὥρες σὲ σκοτεινὴ φλακὴ τςὶ φαίνετο, πὼς εἶναι,
κι ὥρες πὼς ἐξεψύχησε καὶ ζωντανὸς δὲν εἶναι,
ὥρες πὼς τὸν εὑρήκασι σφαμένο μέσ᾽ στὰ δάση,
κ᾽ ἐμαζωκτῆκαν τὰ θεριά, καὶ θὲ νὰ τόνε φάσι.
Ἐτοῦτα κι ἄλλα πλιὰ ἄσκημα στὸ νοῦν τςι ζγουραφίζει,
ὡσὰν τὸ κάνει στὴν ἀρχὴν ἕνας, ὁπ᾽ ἀφορμίζει.
Πολλὰ φοβᾶται καὶ δειλιᾷ, καὶ τόσο πλιὰ τρομάσσει,
καὶ τόσο θανατώνεται μόνο νὰ τὸ λογιάσῃ,
γιατὶ καιρὸς ἐπέρασε χρόνος ἀπάνω κάτω,
ποὺ ὁ Ρώκριτος δὲν ἤπεψε τοῦ φίλου ντου μαντᾶτο.
Τοῦτο τὸ μάκρος τοῦ καιροῦ σιμὰ στὸ δακτυλίδι
τό ᾽να καὶ τ᾽ ἄλλο σφάζει τη, καὶ θάνατο τςὶ δίδει·
τὴ Νένα δὲ γυρεύγει μπλιό, παρηγοριὲς δὲ θέλει,
ἐδέρνετο κ᾽ ἐφώνιαζε,

ΑΡΕΤΟΥΣΑ

Εἰντά ᾿ν ὁποὺ μοῦ μέλλει,
κ᾿ εἶντα μοῦ φλάγει ἡ μοῖρα μου, ποὺ ἂν τὰ λογιάσω μόνο,
τὴν ὥρα τούτη ξεψυχῶ, πολλὰ ἄσκημα τελειώνω.
Ἐγὼ δὲν ἔχω ἀπομονή, καὶ μήνυσε, Φροσύνη,
τοῦ ξένου νἄρθῃ στὴ φλακή, νὰ μάθω εἶντα γίνη
ὁ Ρώκριτος, γιατὶ γροικῶ λιγοθυμιὰ μοῦ δίδει,
ὥστε ν᾿ ἀκούσω ποῦ βρηκεν τοῦτος τὸ δακτυλίδι·
γιατὶ ὁ Ρωτόκριτος ποτὲ δὲν ἤθελε τὸ δώσει,
μόνο νὰ πάρῃ θάνατο, μόνο νὰ παραδώσῃ.
Ζωή μου κακορρίζικη πολλὰ τυραννισμένη,
κ᾿ εἶντα μαντᾶτον ἐγνοιανὸ εἶναι ποὺ σ᾿ ἀνιμένει;
κι ὅ τι δὲ θέλω βιάζει με σήμερ᾿ ὁ λογισμός μου,
γιὰ νὰ γροικήσω νὰ μοῦ ποῦν ὅ τι ᾿ν ἀντίδικός μου.
Ἡ πονεμένη μου καρδιὰ φοβᾶται νὰ τ᾿ ἀκούσῃ,
κι ὁ λογισμός μου βιάζει με, πότε νὰ μοῦ τὸ ποῦσι.
Εἰς τὸ μὲ βλάφτει προθυμῶ, τὸ μ᾿ ἀλαφρώνει φεύγω,
καὶ τὸ δὲ θέλω νὰ μοῦ ποῦ, μὲ σπούδα τὸ γυρεύγω.
Νένα, δὲν ἔχω ἀπομονή, καὶ σπούδαξε, νὰ ζήσῃς
κάμε τὸ γληγορύτερο τοῦ ξένου νὰ μηνύσῃς.

ΠΟΙΗΤΗΣ

Ἡ Νένα μέσα στὴν καρδιὰ κλαίει κι ἀναδακρυώνει,
λογιάζει, πῶς τῆς ᾿Αρετῆς τὸ τέλος της σιμώνει.
Κρατεῖ, πῶς ὁ Ρωτόκριτος ἐπόθανε στὰ ξένα,
καὶ νὰ βουηθήσῃ δὲ μπορεῖ ἡ πρικαμένη Νένα,
λέει τσι,

ΦΡΟΣΥΝΗ

Θυγατέρα μου, ἄφης καὶ μὴ σπουδάζῃς
ὁ ξένος νἄρθῃ ᾿πὰ γιὰ δά, καὶ μὴ κακολογιάζῃς·

δὲν εἶναι κεῖνο ποὺ δειλιᾷς, κι ἄφης τὴ βιὰ τὴν τόση,
καὶ ποῦρι ἂν εἶναι τίδοτσι δὲ θέλει μᾶς τὸ χώσει·
ἔχομε μέρες καὶ καιρό, κι ἄστονε ἐδὰ τὸν ξένο,
κι ἀπὸ τςὶ φλακατόρους μας γλήγορα ᾿γὼ μαθαίνω.

ΑΡΕΤΟΥΣΑ

Νένα, τςὶ λέει ἡ - Ἀρετή, τὸ γίνηκεν ἐγίνη,
καὶ δὲ μπορεῖ ποτέ ντου μπλιὸ ἀκάμωτο νὰ μείνῃ.
καὶ πάντης μη ὄντε τὸ κακὸ γενῇ, κ᾿ οἱ πονεμένοι
ἀργήσου νὰ τὸ μάθουσι, λιγώτερο πομένει;
Γὴ γλήγορα γὴ καὶ πλιὰ ἀργὰ ἀνὲν κ᾿ ἐγὼ τὸ μάθω,
τὸ κάμωμα ἐγίνηκε κεῖνο, ποὺ θὲ νὰ πάθω.
Βιάζομαι καὶ δὲν εἶναι μπλιὸ ἀπομονὴ ᾿ς ἐμένα
καὶ μήνυσέ του γλήγορα, παρακαλῶ σε, Νένα,
κ᾿ ἐγὼ δὲ θὲ νὰ καρτερῶ ἡ μέρα νὰ περάσῃ.

ΠΟΙΗΤΗΣ

Πέμπει ἡ Φροσύνη τὸ ζιμιὸ καὶ τὸ μαντᾶτο πάσι,
κ᾿ ἤλαχεν κ᾿ ἦτο στοῦ Ρηγός, κι Ἀφέντης νὰ τ᾿ ἀκούσῃ,
χαρὰ πολλὴ ᾿ς ἔτοιο γνοιανὸ τὰ μέλη ντου γροικοῦσι,
καὶ λέει τοῦ Ρωτόκριτου,

ΡΗΓΑΣ

Ἀπείτις καὶ σπουδάζει
νὰ πάῃς πάλι νὰ σοῦ πῇ, ἐδὰ καλολογιάζει
ἐκεῖνα ποὺ τςὶ μίλησες, κ᾿ ἐγὼ ὅ τι κι ἂν τς ἐμήνου,
κ᾿ εἰςὲ καλὸ τὰ πράματα λογιάζω ν᾿ ἀπομείνου,
τὰ τςὶ ζητοῦμε ἐπάκουσε, καὶ γλήγορα ἄμε ᾿δέ τη,
καὶ τὴ δουλειὰ μὲ φρόνεψι τούτη ξετέλεψέ τη.

ΠΟΙΗΤΗΣ

Ὁ Ρώκριτος, ποὺ κάτεχε τὴν ἀφορμή, ποὺ κίνα
τὴν Ἀρετή, καὶ βιαστικὰ νὰ πάῃ ἐκεῖ τοῦ μήνα,

δὲ θὲ νὰ πάρῃ σύντροφο, μὰ μοναχός του πηαίνει,
κι ὡς ἤσωσε τὴν ηὕρηκε σὰν ξεπεριωρισμένη.
Στὸ παραθύρι ἐσίμωσε, κ' ἡ - Ἀρετὴ ἀρχίζει
ἀπόκοτα νὰ τοῦ μιλῇ, νὰ τὸν ἀναντρανίζῃ·
δὲν ἔχει μπλιό τζι κράτηξι, δὲ ντρέπεται, μὰ οἱ πόνοι
τὴν ἐντροπὴν ἐδιώξασι, τά χωνε φανερώνει,
καὶ λιγωμάρα τσί διδε τὸ γλήγορο νὰ μάθῃ,
ἂν ἕν καὶ ζῇ ὁ Ρωτόκριτος γή πόθανε καὶ χάθη·
κι ἀρχίζει μὲ τὴν πονηριὰ νὰ τόνε ξεκινήσῃ,
ποῦ βρίσκεται ὁ Ρωτόκριτος, καὶ ποῦ 'ναι νὰ γροικήσῃ,
λέει,

ΑΡΕΤΟΥΣΑ

Μιὰ χάρι σοῦ ζητῶ, πρίχου νὰ σοῦ μιλήσω,
καὶ πρὶ γιὰ γάμους καὶ χαρὲς ἄλλο ν' ἀποφασίσω.
Τὸ δακτυλίδι πού φηκες, κ' ἐκράτησ' ἡ Φροσύνη,
ποῦ σοῦ λαχε, τίς σ' τό δωκε; 'ς ποιὸ χρυσοχὸν ἐγίνη;
μὴ σοῦ φανῇ παράξενο, ἂ σ' ἐρωτῶ ἔτοιο πρᾶμα,
γιατὶ κατέχω νὰ σοῦ πῶ, ποῦ 'τον, καὶ ποιοὶ τὸ κάμα·
ἐτοῦτο εἶναι γνωριστὸ στό 'να κ' εἰς τ' ἄλλο πλάϊ,
καιρὸς εἶναι, ποὺ τό χασα, καὶ νὰ σοῦ πῶ πῶς πάει.
Σὲ περιβόλιν ἤλαχα μὲ κι ἄλλες μιὰν ἡμέρα,
χοροὺς πολλοὺς ἐκάμαμε κρατῶντας ἐκ τὴ χέρα,
κ' εἰς κείνη τὴν ξεφάντωσι κ' εἰς ἐκεῖνα τὰ παιγνίδια
ἐχάσαμεν ἀλλήλως μας τέσσερα δακτυλίδια,
καὶ δίχως ἄλλο κάτεχε τοῦτό 'ναι τὸ δικό μου,
κι ἀπὸ μακρὰ γνωρίζεται, πὼς εἶν τῶ δακτυλιῶ μου·
γιὰ τοῦτο σὲ παρακαλῶ νὰ μοῦ τὸ πῇς κ' ἐμένα,
ποῦ τό βρες, τίς σοῦ τό 'δωκε, ποῦ σοῦ λαχεν ἐσένα.

ΠΟΙΗΤΗΣ

Ἐγνώρισ' ὁ Ρωτόκριτος ἐκεῖνο, πού τοῦ λάλει,
γροικᾷ στὰ φύλλα τςὶ καρδιᾶς μιὰν ταραχὴ μεγάλη,
γνωρίζοντας τὸν πόθον τςι θωρῶντας τὸν καημόν τςι,
γιατὶ μὲ κλάημα τά λεγε πολὺ τῶν ἀμματιῶν τςι,
μὰ στέκει ἀκόμη δυνατός, καὶ θέλει νὰ τὰ χώσῃ,
τὸ δὲ ταχιὰς ἐνίμενε νὰ τὰ ξεφανερώσῃ·
μ' ὅλα τὰ ξόμπλια τὰ πολλά, πού τοῦ δειξε ἡ καημένη
στὸν πόθον τςι τὸ μπιστικό, καὶ κι ἄλλα τς ἀνιμένει,
λέει,

ΡΩΤΟΚΡΙΤΟΣ

Κερά, νὰ σοῦ τὸ πῶ, ποῦ τό βρα νὰ κατέχῃς,
ἀπεὶς θωρῶ τέτοια ὄρεξι καὶ πεθυμιὰ τὴν ἔχεις,
μ' ἀπόψε σὲ παρακαλῶ νὰ μοῦ τὸ συμπαθήσῃς,
καὶ δὲ μπορῶ νὰ σοῦ μιλῶ, ταχιὰ θὲς τὸ γροικήσεις,
γιατὶ ἔχω μέσ' τὴν κεφαλὴ βάρος πολλὰ μεγάλο,
ἀμὴ ταχιὰ ὅ τι μοῦ ζητᾷς νὰ μάθῃς δίχως ἄλλο,
καὶ τὴν αὐγὴ μ' ἀνίμενε πρὶ καλοξημερώσῃ,
κι ἀληθινὴν ἀπιλογιὰ στὰ μοῦ 'πες θέλω δώσει,
ταχιὰ σοῦ λέω τὸ λοιπό, ποῦ μοῦ λαχε νὰ μάθῃς,
μὰ 'δὲ κ' ἐσὺ ποφάσισε, σύρσου 'ποκεῖ, ποὺ στάθῃς,
τὸν κύρι καλοκάρδισε τὴ μάννα σου κ' ἐμένα,
ὁποὺ γιὰ τὴν ἀγάπη σου ἦρθα ἐδεπὰ στὰ ξένα.

ΠΟΙΗΤΗΣ

Ἐκείνη τὸν παρακαλεῖ τοῦτα γιὰ 'δὰ ν' ἀφήσῃ,
κ' εἰς κεῖνο ποὺ τὸν ἐρωτᾷ μόνο νὰ τῆς μιλήσῃ,
κι ἂν εἶναι μπορετὸ ἂς τὸ πῇ, ταχιὰ μὴν ἀνιμένῃ,
κ' ἡ-ἔγνοια τούτη πού βαλε πολλὰ τήνε βαραίνει,

καὶ δίχως ἄλλο γλήγορα τὸν κλέφτη θὲ νὰ μάθῃ,
    πού καμε κ' ἐκ τὴ χέραν τςι τὸ δακτυλίδι χάθη.
Ἐθώρειεν ὁ Ρωτόκριτος, κ' ἐπλήθαιν' ἡ χαρά ντου,
    εἰς τόση ἀγάπη πρὸς αὐτὸ νὰ βρίσκεται ἡ Κερά ντου·
ξαναμιλεῖ της, λέει τςι τὸν πόνο ν' ἀλαφρώσῃ,
    κι ὡς ξημερώσῃ τὸ ζητᾷ νὰ τῇς τὸ φανερώσῃ.
Μισσεύγει κι ἀποχαιρετᾷ, κ' ἡ - Ἀρετὴ πομένει
    ἀπὸ τὴν ἔγνοια πού βαλεν ὡσὰν ἀποθαμμένη.
Ἀγγουσεμένη βρίσκετο μέσ' στὴ φλακὴ ὁληνύκτα,
    κ' εἰς ἀφορμάγρα οἱ λογισμοὶ κ' οἱ πόνοι τὴν ἐρρίκτα,
ἐκίνα ἀπὸ τὴ μιὰ μερὰ κ' ἐπήγαινε στὴν ἄλλη,
    καὶ τ' Ἄστρη καὶ τὸν Οὐρανὸ τὸν Ἥλιο παρακάλει,
ὁ ξένος γιὰ νὰ μὴν τςὶ πῇ ἐκεῖνο, ποῦ λογιάζει,
    κ' ἐκεῖνο, π' ὅσον τὸ μπορεῖ γιὰ νὰ τὸ μάθῃ βιάζει,
καὶ τὴ Φροσύνη ὁληνυκτὶς ρωτᾷ ξαναρωτᾷ τη,
    κ' ἐκείνη μέσ' τς ἀγκάλες της πιδέξα τὴν ἐκράτει·
ὧρες ἐξελιγώνετο, κι ὧρες νεκρὴ πομένει,
    καὶ ὧρες ἦτο ζωντανή, κι ὧρες ἀποθαμμένη.
Ἐκείνη ἡ νύκτα πρὶ διαβῇ χρόνος μακρὺς τςὶ φάνη,
    καὶ χίλιους μύριους λογισμοὺς κακοὺς στὸ νοῦν τςι βάνει.
Πολύ 'το οἱ - ἀναστεναμοὶ πῶς δὲν τὴν ἐκεντῆσα,
    γιατὶ ἀρτυμένοι μὲ φωτιὰ καὶ μὲ τὴ λάβραν ἦσα.
Κείνη τὴ νύκτα ὁ Ρώκριτος ποσῶς δὲν ἐκοιμήθη,
    κι ὡς ξημερώσῃ νὰ τὸ πῇ τς Ἀφέντρας του βουλήθη,
πὼς εἶναι κεῖνος ὁ πιστὸς σκλάβος καὶ δουλευτής τςι,
    νὰ πάψουσιν οἱ πόνοι τςι κ' οἱ ἀναστεναμοί τςι·
μά 'θελε πρὶ φανερωθῇ πάλι νὰ τὴν πειράξῃ,
    νὰ δῇ ἂν τόνε λυπηθῇ καὶ βαραναστενάξῃ·
τὴ μπιστοσύνην τςι ἤθελε καλὰ νὰ βεβαιώσῃ,
    κ' ἐνίμενε μὲ πεθυμιὰ πότε νὰ ξημερώσῃ·

πολὺ ἤτονε νὰ τὴ θωρῇ, πῶς εἶναι μπιστεμένη
    γιὰ λόγου ντου, κ᾽ εἶντα λογῆς ἦτον ἀποδομένη,
κι ἀκόμη δὲν ἐχόρτασε, μὰ θὲ νὰ τςὶ τὸ χώσῃ,
    τὸ θάνατόν του νὰ τςὶ πῇ νὰ δῇ ἂν ἀναδακρυώσῃ.
Τοῦτα ᾽ν τς ἀγάπης πωρικά, τοῦτα ᾽ν τοῦ πόθου ὀδύνη,
    ἔτοιας λογῆς μ᾽ ἔτοιους καημοὺς τς ἀγαπημένους κρίνει.
Πόσα ᾽δεν ὁ Ρωτόκριτος, καὶ πάλι δὲ χορταίνει
    εἰς τὴ φτωχὴ τὴν ᾽Αρετή, πῶς ἦτο μπιστεμένη,
καὶ πάλι θὲ νὰ καλοδῇ καὶ θὲ νὰ τὴν πειράξῃ,
    ἂν εἶναι κι ἀγαπᾷ τονε, γὴ λογισμὸ ἂν ἀλλάξῃ.
῎Αδικον εἶν, Ρωτόκριτε, ἐτοῦτα νὰ τὰ κάνῃς·
    βλέπε μ᾽ αὐτάνα ἔτσ᾽ ἄδικα νὰ μὴν τὴν ἀποθάνῃς·
θωρεῖς τηνε πῶς βρίσκεται, κι ἀκόμη δὲν πιστεύγεις;
    εἶντα ἄλλα μεγαλύτερα σημάδια τςὶ γυρεύγεις;
Τὰ πλούτη καὶ τὴν ἀφεντιὰ ἀρνήθηκε γιὰ σένα,
    πάντα ᾽ν τὰ χείλη της πρικιά, τὰ μάτια της κλαημένα·
ζῇ μὲ τςὶ κακορριζικιές, θρέφεται μὲ τςὶ πόνους,
    καὶ μέσ᾽ στὴ βρομερὴ φλακὴ ἐδά ᾽χει πέντε χρόνους.
Τςὶ προξενειὲς τῶ βασιλιῶ ἀρνήθη καὶ τὰ πλούτη,
    κι ὁ κύρις της ὠργίστηκε στὴν ἀφορμὴν ἐτούτη,
κι ἀκόμη θὲ νὰ τήνε δῇς, καὶ δὲν τήνε κατέχεις;
    ἂν τὴν πειράξῃς πλειότερα, μεγάλο κρῖμαν ἔχεις.
Καλὰ τὸ λὲν οἱ φρόνιμοι, ἡ-ἀγάπη φόβο φέρνει,
    κ᾽ εἰς ἕνα πρᾶμα, ὁπ᾽ ἀγαπᾷ, χίλιες φορὲς γιαγέρνει.
Χίλια σημάδια νὰ θωρῇ ἄθρωπος, νὰ κατέχῃ
    ἄδολα πὼς τὸν ἀγαπᾷ, ἀναπαημὸ δὲν ἔχει,
μὰ λέει, καὶ ξαναρωτᾷ καὶ ξαναδικιμάζει
    τὴν ἀγαπᾷ ἂν τὸν ἀγαπᾷ καὶ πάντα του λογιάζει.
῾Ολημυκτὶς ᾽ς τς ἀγκάλες τςι νὰ μένῃ μετὰ κείνη,
    τὸ σηκωθῇ, τὸ βάσανο τοῦ πόθου τόνε κρίνει,

καὶ φαίνεταί του χάνει τη, καὶ πὼς τὸν ἀπαρνᾶται,
κι ὁλημερνὶς κι ὁληνυκτὶς τρομάσσει καὶ φοβᾶται,
καὶ πάντα ξόμπλιν ἐγνοιανὸ στὴν ἀγαπᾷ γυρεύγει,
καὶ τούτη ἡ-ἔγνοια ἡ πελελὴ συχνιὰ τόνε παιδεύγει.
Ἐκάτεχε ὁ Ρωτόκριτος, καὶ φανερὰ τὸ θώρει,
τὸν πόθον τςι τὸ μπιστικό, ποὺ τοῦ βαστᾷ ἡ κόρη·
εἶντ᾽ ἄλλο μεγαλύτερο σημάδι πλιὸ ἀνιμένει,
πόσα ᾽δε, πόσα γνώρισε, καὶ πάλι δὲ χορταίνει.
Ἐτοῦτο μόνο λείπετο, καὶ μέσ᾽ στὸ νοῦν του βάνει,
νὰ πῇ τὸ πῶς ἐπόθανε, γιὰ νὰ θωρῇ εἶντα κάνει.
Λίγη ὥρα θὲ νὰ τὴν κρατῇ στ᾽ ἀποθαμμένα πάθη,
κι ἀπόκει ὅλος χαιράμενος νὰ πῇ, πὼς ἐνεστάθη.
Μά λαχε τοῦτο γιατρικό, μὲ τὴ χαρὰν ἡ πρίκα
τὰ δυὸ συγκεραστήκασιν ὁμάδι κ᾽ ἐσμικτῆκα,
κι ἂν ἤθελε φανερωθῇ, ὡς ἦρθεν εἰς τὴ Χώρα,
ἐκ τὴ χαρὰν ἡ-᾽Αρετὴ δὲν ἦζε μπλιὸ μιὰν ὥρα·
Ἐτοῦτο γίνη σὲ πολλούς, στὴν πρίκαν ἐγλυτῶσα,
μὰ στὴ χαρὰ ποθάνασι, καὶ ξάφνου παραδῶσα.
Τοῦτο ἐβούηθησεν πολλὰ καὶ πρὸς τὴν Ἀρετοῦσα,
τὸ θάνατο τοῦ Ρώκριτου τ᾽ αὐτιά τζι ὁμπρὸς ἀκοῦσα,
κι ἀπόκει τὸν ἐγνώρισε, κ᾽ ἐφάνη τςι ἐνεστάθη,
κ᾽ ἡ πρίκα τῆς ἐβούηθησε, καὶ ξάφνου δὲν ἐχάθη·
λοιπὸ βοήθεια βρέθηκεν ἡ πείραξι, κ᾽ ἐγίνη
ἕνα μεγάλο γιατρικὸ εἰς τὴ δουλειὰν ἐκείνη.
Ἦρθεν ἡ-ὥρα κι ὁ καιρὸς κ᾽ ἡ μέρα ξημερώνει.
νὰ φανερώσῃ ὁ Ρώκριτος τὸ πρόσωπο, ποὺ χώνει.
Ἐφάνη ὁλόχαρη ἡ-αὐγή, καὶ τὴ δροσούλλα ρίχνει,
σημάδια τῆς ξεφάντωσις κείνη τὴν ὥρα δείχνει.
Χορτάρια βγήκασι στὴ γῆς, τὰ δεντρουλλάκια ἀθίσα,
κι ἀπὸ τς ἀγκάλες τ᾽ οὐρανοῦ γλυκὺς βορρᾶς ἐφύσα,

τὰ περιγιάλια λάμπασι, κ᾽ ἡ θάλασσα κοιμᾶτο,
γλυκὺς σκοπὸς εἰς τὰ δεντρὰ κ᾽ εἰς τὰ νερὰ γροικᾶτο·
ὁλόχαρη καὶ λαμπιρὴ ἡ μέρα ξημερώνει,
ἐγέλαν ἡ - Ἀνατολή, κ᾽ ἡ Δύσι καμαρώνει.
Ὁ Ἥλιος τοὶς ἀκτῖνές του παρὰ ποτὲ στολίζει
μὲ λάψι, κι ὅλα τὰ βουνιὰ καὶ κάμπους ὀμορφίζει.
Χαμοπετῶντας τὰ πουλλιὰ ἐγλυκοκιλαηδοῦσα,
στὰ κλωναράκια τῶ δεντρῶ ἐσμίγαν κ᾽ ἐφιλοῦσα,
δυὸ δυὸ ἐζευγαρώνασι, ζεστὸς καιρὸς ἐκίνα,
ἔσμιξες, γάμους καὶ χαρὲς ἐδείχνασιν κ᾽ ἐκεῖνα·
ἐσκόρπισεν ἡ συννεφιά, οἱ - ἀντάρες ἐχαθῆκα,
πολλὰ σημάδια τςὶ χαρᾶς στὸν οὐρανὸ φανῆκα·
παρὰ ποτέ ντως λαμπιρὰ τριγύρου στολισμένα
στὸν οὐρανό ᾽ν τὰ νέφαλα σὰν παραχρυσωμένα.
Τὰ πάθη μπλιὸ δὲ κιλαηδεῖ τὸ πρικαμένο ἀηδόνι,
ἀμὴ πετᾷ πασίχαρο μ᾽ ἄλλα πουλλιὰ σιμώνει.
Γελοῦν τςὶ Χώρας τὰ στενά, κ᾽ οἱ στράτες καμαρώνου,
ὅλα γροικοῦν κουρφὲς χαρές, κι ὅλα τςὶ φανερώνου,
καὶ μέσ᾽ στὴ σκοτεινὴ φλακή, πού τον ἡ - Ἀρετοῦσα,
ἐμπῆκα δυὸ ὅμορφα πουλλιὰ κ᾽ ἐγλυκοκιλαηδοῦσα·
στὴν κεφαλὴ τῆς Ἀρετῆς συχνιὰ χαμοπετοῦσι,
καὶ φαίνεταί σου καὶ χαρὲς μεγάλες προμηνοῦσι·
πάλι μὲ τὸν κελαηδισμὸν ἐκ τὴ φλακὴν ἐφύγα,
ἀγκαλιαστὰ περιμπλεκτὰ τςὶ μοῦρές τως ἐσμίγα.
Ἡ Νένα, πού ᾽το φρόνιμη γυναῖκα τοῦ καιροῦ ντης,
κ᾽ ἤκουσε κ᾽ εἶδεν καὶ πολλά, ἤβαλε μέσ᾽ στὸ νοῦν της,
τὸ πῶς ἐτοῦτα τὰ πουλλιά, ποῦ σμῖξαν ἔτσι ὁμάδι,
χαρὰ μεγάλη προμηνοῦ, καὶ γάμου ᾽ναι σημάδι.
λέει,

ΦΡΟΣΥΝΗ

Ἀρετοῦσα, κάτεχε, ᾽ς καλὸ πολὺ τὸ πιάνω
ἐτοῦτο, ποῦρθαν τὰ πουλλιὰ στὴν κεφαλή σου ἀπάνω·
σημάδι ᾽ναι τοῦ γάμου σου, κι ὥρα καλὴ ὥρα νά ᾽ναι,
γιὰ ᾽δὲ κι ὅτι ᾽ναι γιὰ καλὸ στὸ λογισμό σου βάνε.
Ὡς πότε θὲ νὰ κάθεσαι στὸ βρόμο θυγατέρα,
νὰ διώχνῃς τόσες προξενειές, ποὺ τοῦ κυροῦ σου φέρα;
κι ὥστε ποὺ τὸ Ρωτόκριτο νὰ στέκῃς ν᾽ ἀνιμένῃς,
ἐσὺ ἀπὸ τούτην τὴ φλακή, ὥστε νὰ ζῇς, δὲ βγαίνεις,
παρὰ στὸ θέλει ὁ κύρις σου νὰ τοῦ θεληματέψῃς.
Μὴ βούλεσαι ἀνημπόρετα πράματα νὰ γυρέψῃς,
καὶ χίλιοι χρόνοι ἀνὲ διαβοῦ, δὲν τόνε κάνεις ταίρι,
κι ὥστε νὰ ζῇ δὲν ἔρχεται πρὸς τὰ δικά μας μέρη,
κι ἀνὲν ποθάνῃ ὁ κύρις σου, παραγγελιὰν ἀφίνει,
κι ὅσοι ἀπομείνουν πίσω ντου, ξορίζουν τον κ᾽ ἐκεῖνοι.
Λοιπό, κερά μου, σκόλασε τὸ λογισμόν, ὁπ᾽ ἔχεις,
κι ὁ ξένος γίνεται ἄντρας σου, κάμε νὰ τὸ κατέχῃς,
αὐτὸς ὁποὺ πολέμησε, κ᾽ ἐγλύτωσεν τὴ Χώρα,
πέ το καὶ σὺ πὼς τόνε θές, καὶ νὰ βρεθῇ καλὴ ὥρα.

ΠΟΙΗΤΗΣ

Ν᾽ ἀκούσῃ τοῦτα ἡ-᾽Αρετὴ ἐδάρθηκεν ὀμπρός τζι,
κ᾽ ἐξανακαινουργιώθηκεν ὁ πόνος ὁ παλιός τζι,
λέει τζι,

ΑΡΕΤΟΥΣΑ

Ἀκόμη δὲ μπορεῖς, Νένα, νὰ τὰ σκολάσῃς,
μὰ ξαναλές τα, κι ὡς θωρῶ, βούλεσαι νὰ μὲ χάσῃς,
νὰ σμίξουν ὅλα τὰ στοιχειά, νὰ συμβουλέψου ὁμάδι
νὰ κάμουν ἕνα, ποὺ κιανεὶς νὰ μὴν τοῦ βρῇ ψεγάδι,

καὶ νά 'ναι Ρῆγας μοναχός, τὸν κόσμο ν' ἀφεντεύγῃ,
γυναῖκάν του νὰ μὲ ζητᾷ, ταίρι νὰ μὲ γυρεύγῃ,
καὶ νὰ μηνύσῃ ὁ κύρις μου τὴν προξενειὰν ἐτούτη,
καὶ νὰ μοῦ δίδῃ κι ἀποδὰ τςὶ χῶρες καὶ τὰ πλούτη,
καλλιά χω τοῦ Ρωτόκριτου λιγάκι ὀλπίδα μόνο,
παρὰ στὸν κόσμο Ρήγισσα κι ἄλλο νὰ καμαρώνω.
Πρικαίνεις κι ἀναγκάζεις με, ἄτιε καὶ σύ, Φροσύνη,
καὶ δὲ μὲ σώνει ὁ λογισμὸς κ' ἡ παίδα, ποὺ μὲ κρίνει.
Σήμερο θέλομε τὸ 'δεῖ, σὰν καλοξημερώσῃ,
εἶντα μαντᾶτο καὶ φωνὴ ὁ ξένος θὰ μοῦ δώσῃ,
κι ἀνὲν κ' ἐχάθη ὁ Ρώκριτος, δεῖς θὲς τὸ θὲ νὰ κάμω,
ἕνα μαχαίρι στὴν καρδιὰ βάνω γαμπρὸ στὸ γάμο,
καὶ τὰ πουλλάκια ποῦρθασι συντροφιασμένα ὁμάδι,
σημάδι 'ναι, πὼς γλήγορα παντρεύγομαι στὸν ᾄδη.
Λογιάζω κι ὁ Ρωτόκριτος ἐπόθανε στὰ ξένα,
κ' ἦρθε ἡ ψυχή ντου νὰ μὲ βρῆ νὰ σμίξῃ μετὰ μένα,
κ' ἐκεῖνο, ὁποὺ τάξαμε στὸ παραθύρι ὁμάδι,
θυμᾶταί το καὶ θέλει το, μ' ὅλον ὁποὺ στὸν ᾄδη,
γλήγορα σμίγομε κ' οἱ δυό, καὶ τοῦτο ἐδηλοῦσα
τὰ δυὸ πουλλάκια ποῦρθασι κ' ἐγλυκοκιλαηδοῦσα.
Τὸ μάθω, πὼς ἐπόθανε, ζιμιὸ τὴν ὥρα κείνη
πιάνω μαχαίρι νὰ σφαῶ, κι ὁ γάμος μας ἐγίνη·
τοῦτο ὁποῦρθαν τὰ πουλλιὰ τὴ νύκταν εἰς ἐμένα,
ὁ γάμος ἔχει νὰ γενῆ σὲ σπήλια ἀραχνιασμένα,
καὶ σὺ ἄλλα τῶν ἀλλῶ μοῦ λές, γαμπροὺς μ' ἀναθιβάνεις,
καὶ στὰ θωρῶ, τὰ πράματα ξανάστρουφα τὰ πιάνεις.
Ἡ μέρα τούτη πρὶ διαβῆ, κ' ἡ-ἄλλη πρὶ περάσῃ,
δεῖς θὲς αὐτὲς οἱ προξενειές, πῶς ἔχουσι νὰ πάσι,
δεῖς θέλεις εἶντα λόγιασα, κ' εἶντα βαλα στὸ νοῦ μου,
κι ὁ γάμος μου πῶς γίνεται μακρὰ ἀπὸ τοῦ κυροῦ μου.

Στὸν ᾅδη στεφανώνομαι, μάρτυρας νά 'ν ὁ Χάρος.
σκουλῆκοι νά 'ναι τὰ προυκιά, κι ὁ τάφος μου νοδάρος,
οἱ - ἀράχνες τὰ στολίδια μου, κ' ἡ μαύρη γῆς Παλάτι,
κ' οἱ βρομεσμένοι κορνιακτοὶ τὸ νυφικὸ κρεββάτι,
σὰν κύρις καὶ σὰ μάννα μου 'ς τόπο σκοτεινιασμένο
μοῦ θέλου δώσει τὴν εὐκὴ ἀσκιὲς ἀποθαμμένω,
κ' ἡ ψή μου νά 'ν χαιράμενη, πασίχαρη στὸν ᾅδη
νὰ σμίξῃ τοῦ Ρωτόκριτου, καὶ νά 'ναι πάντα ὁμάδι.

ΠΟΙΗΤΗΣ

'Επέρασεν ἡ νύκτα της μέσα 'ς τςὶ ζάλες κεῖνες,
κ' ἡμέρα ποδιαφώτιζεν κ' ἦρθαν τοῦ ἡλιοῦ οἱ - ἀκτῖνες.
Δὲ θέλει μπλιὸ ὁ Ρωτόκριτος νὰ στέκῃ ν' ἀνιμένῃ,
μὰ κίνησε σπουδακτικά, πάει στὴ φλακιασμένη,
πιάνει κι ἀνοίγει τὴ φλακή, καὶ τὸ κλειδὶν ἐκράτει,
βρίσκει τη βρόμους κι ἀτσαλιὲς κι ὅλο πηλὰ γεμάτη·
ἐπόνεσε, λυπήθηκε κι ὡς τὸ νεκρὸ ἀπομένει,
νὰ δῇ γιὰ κεῖνο μιὰν κερά, πῶς εἰν ἀποδομένη,
μ' ἀκόμη τὸ κρατεῖ κουρφό, δὲ θὰ τὸ φανερώσῃ,
κι ἄλλη λιγάκι πείραξι βούλεται νὰ τςὶ δώσῃ.
Ἧσανε μὲ τοῦ λόγου ντου τῆς Χώρας οἱ μεγάλοι,
μὰ κείνους μέσα στὴ φλακὴ δὲ θέλει νὰ τοὺς βάλῃ,
ἐμπαίνει δίχως σύντροφο ὀγιὰ νὰ μὴ γροικοῦσι.
κεῖνα ποὺ μὲ τὴν 'Αρετὴ θὲ νὰ συμβουλευτοῦσι,
νὰ πορπατῇ ἡ δουλειὰ κουρφά, κιανεὶς νὰ μὴ γροικήσῃ,
ὥστε νὰ πάνε στοῦ Ρηγὸς νὰ τῶσε συμπαθήσῃ,
καὶ τὴν εὐχήν του σὰν καλὰ παιδιὰ νὰ τοῦ ζητήξου,
νὰ τῶσε δώσῃ θέλημα, ἀντρόγυνο νὰ σμίξου.
Τὸ μπῆκεν ὁ Ρωτόκριτος στὴ φυλακήν, ἀρχίζει
νὰ τςὶ μιλῇ, καὶ σπλαχνικὰ νὰ τὴν ἀναντρανίζῃ,
λέει τςι,

ΡΩΤΟΚΡΙΤΟΣ

Τὸ μὲ ρώτηξες νὰ σοῦ τὸ πῶ, καὶ γροίκα,
πού τό βρηκα τὸ χάρισμα, ποὺ ἐδεπὰ σοῦ φῆκα.
Εἶναι δυὸ μῆνες σήμερο, πού λαχα 'ς κάποια δάση
εἰς τὴ μερὰ τῆς Ἔγριπος, κ' ἐβγῆκα νὰ μὲ φάσι
ἄγρια θεριά, κ' ἐμάλωσα, κ' ἐσκότωσα ἀπὸ κεῖνα,
κι ἀπὸ τὰ χέρια μου νεκρὰ ὅλα τὰ πλιὰ πομεῖνα·
μὲ κίντυνον ἐγλύτωσα, κι ὅσ' ὥρα ἐπολέμου,
νὰ λυτρωθῶ ἀπὸ λόγου ντως δὲν τὤλπιζα ποτέ μου,
μὰ βούηθησε τὸ ριζικό, τ' ἄστρη μὲ λυπηθῆκα,
κ' ἐσκότωσα κ' ἐζύγωξα, κι ἀλάβωτο μ' ἀφῆκα·
δίψα μεγάλη γροίκησα στὸν πόλεμον ἐκεῖνο·
γυρεύγοντας νὰ βρῶ νερὸ ἤσωσα 'ς ἕναν πρῖνο,
καὶ παραμπρὸς μοῦ φανιστὴ κουτσουναράκι κτύπα,
σιμώνω βρίσκω τὸ νερὸ στοῦ χαρακιοῦ τὴν τρῦπα·
ἤπια το κι ἐδροσίστηκα, κ' ἐπέρασέ μου ἡ δίψα,
μὰ ποῦρι κι ἄλλα βάσανα ἐτότες δὲ μοῦ λεῖψα.
Ἤκατσα νὰ ξεκουραστῶ σιμὰ στὸ κουτσουνάρι,
ὄντε γροικῶ ἀναστεναμὸ καὶ μύσμα τ' ἀρρωστάρι,
καὶ βιαστικὰ σηκώνομαι, τὸ ζάλο μου σπουδάζει,
νὰ βρῶ ποιὸς εἶναι ποὺ πονεῖ, καὶ βαραναστενάζει,
καὶ μπαίνω μέσα στὰ δεντρά, πού 'σαν κοντὰ στὴ βρύσι,
ὀγιὰ νὰ δῶ καὶ γιὰ νὰ βρῶ ἐκεῖνον, ὁποὺ μύσσει.
Βρίσκω ἕνα νιὸν ὡριόπλουμο, πού λαμπε σὰν τὸν ἥλιο,
κ' ἐκείτετο ὁλομάτωτος ὀμπρὸς εἰς ἕνα σπήλιο·
σγουρὰ ξαθά 'χε τὰ μαλλιά, κ' ἐκ τὰ σοθέματά ντου,
μ' ὅλον ὁπού 'το σὰ νεκρός, ἤδειχν' ἡ - ὀμορφιά ντου,
καὶ δυὸ θεριὰ στὸ πλάϊν του ἦσανε σκοτωμένα,
καὶ τὸ σπαθὶ καὶ τ' ἄρματα περίσσα ματωμένα.

Σιμώνω χαιρετῶ τονε, λέω του, Ἀδέρφι, γειά σου,
εἶντα ᾽χεις κι ἀπονέκρωσες; ποῦ ν᾽ ἡ λαβωματιά σου;
Τὰ μάτια ντου ᾽χε σφαλιστά, τότες τ᾽ ἀναντρανίζει,
κ᾽ ἐθώρειε δίχως νὰ μιλῆ, καὶ στὸ λαιμόν του ᾽γγίζει
μὲ τὸ δακτύλι δυὸ φορές, κ᾽ ἤδειχνε νὰ γνωρίσω,
πῶς εἶν ἐκεῖ ἡ λαβωματιά, νὰ δῶ νὰ τοῦ βουηθήσω·
τὸ στῆθός του ξαρμάτωσα καὶ μιὰν πληγὴ τοῦ βρίσκω,
δαμάκιν ἀποκατωθιὸ ἀπὸ τὸν οὐρανίσκο·
ὀλίγο κι οὐδὲ τίβοτσι τὸν εἶχε δαγκαμένο,
μά θελεν ἔχει τὸ θεριὸ δόντι φαρμακεμένο,
κ᾽ ἐπῆρέν του τὴ δύναμι, καὶ τὴν πνοήν του χάσε,
καὶ τὸ φαρμάκι πέρασε, καὶ μέσα τὸν ἐπιάσε,
κι ἀγάλια ἀγάλια χάνετο, σὰν τὸ κερὶ ὅντε σβήνῃ·
ἤκλαψα κ᾽ ἐλυπήθηκα πολλὰ τὴν ὥρα κείνη·
σὰν ἀδερφό μου γκαρδιακὸ τὸν ἤκλαψα κ᾽ ἐπόνου,
μὰ πόνοι, δάκρυα, κλάηματα ἄθρωπο δὲ γλυτώνου.
Ἐψυχομάχειε κ᾽ ἤδειχνε νὰ στέκω μὴ μισσέψω,
κ᾽ ἐθάρρειεν πῶς ἔτοια πληγὴ ἐμπόρου νὰ γιατρέψω.
Εἰς τοῦτα τὰ βαρέματα, πού ᾽το νὰ ξεψυχήσῃ,
μοῦ ᾽δειχνε πῶς ἐκεῖ κοντὰ θέλει νὰ μοῦ μιλήσῃ·
σιμώνω καὶ φιλῶ τονε, θωρῶ κι ἀναδακρυώνει,
τὸ στόμα ντου στὸ στόμα μου περλαμπαστὰ σιμώνει,
κ᾽ ἤπασκε κι ἀντρειεύγετον ὀγιὰ νὰ μοῦ μιλήσῃ,
μὰ τὸ φαρμάκι τςὶ πληγῆς δὲ θὲ νὰ τὸν ἀφήσῃ.
Δείχνει μου τὸ δακτύλιν του, πού ᾽χε τὸ δακτυλίδι,
κ᾽ ἐγνώρισα, πῶς χάρισμα σὰ φίλος μοῦ τὸ δίδει,
μὰ δὲν τὸ βάστουν στὴν καρδιά, νὰ θὲ νὰ τοῦ τὸ βγάλω,
μὰ μετὰ κεῖνο ἤθελα στὸ μνῆμα νὰ τὸν βάλω·
λέω του νά ᾽χῃ ἀπομονή, νὰ τὸ φορῇ στὴ χέρα,
καὶ νὰ μηδὲν πρικαίνεται εἰς ὅ τι τ᾽ ἄστρη φέρα.

῾Ως μοῦ κουσε μαζώκτηκε, κ᾽ ἤδειξε νὰ μανίση,
    καὶ νὰ μακρύνω ἀποδεκεῖ δὲ θέλει νὰ μ᾽ ἀφήση.
῎Ηκλαιγε κι ἀνεστέναζε μὲ κούρασι μεγάλη,
    ἤπασκε κ᾽ ἐδικίμαζε ἐκεῖνος νὰ τὸ βγάλη·
σὰν εἶδε πὼς δὲν ἠμπορεῖ μοῦ ξαναδείχνει πάλι,
    κ᾽ ἤπιασε τὸ δακτύλι μου πού θελε νὰ τὸ βάλη·
βγάνω το μὲ τὰ κλάηματα ἐκ τ᾽ ἀργυρὸ δακτύλι,
    καὶ δίδω τού το, πιάνει το, σιμώνει το στὰ χείλη,
φιλεῖ το μ᾽ ἀναστεναμούς, κι᾽ ἀπόκει μοῦ τὸ δίδει,
    κ᾽ ἐπῆρά το ᾽κ τὸ χέριν του κ᾽ ἐγὼ τὸ δακτυλίδι·
τότες μιὰ σιγανὴ φωνὴ μόνο τ᾽ αὐτιά μου ἀκοῦσα,
    κ᾽ εἴπασινε τὰ χείλη ντου, «᾽Εχάσα σε, ᾽Αρετοῦσα».
῎Αλλα δυὸ λόγια μίλησεν εἰς ὅρκον, ὁπού μνόσα,
    μὰ δὲν τὰ ξεκαθάρισα, κ᾽ ἐμπέρδενέν του ἡ γλῶσσα.
᾽Ετοῦτο εἶπε μοναχὰς κ᾽ ἐτέλειωσε ἡ ζωή ντου,
    καὶ μὲ πρικὺ ἀναστεναμὸν ἐβγῆκεν ἡ ψυχή ντου.
Τοῦτα τὰ χέρια, ποὺ θωρεῖς, λάκκο ζιμιὸ τοῦ σκάψα,
    τοῦτα τὸν ἐσηκώσασι, καὶ τοῦτα τὸν ἐθάψα.

ΠΟΙΗΤΗΣ

῾Ως τ᾽ ἄκουσεν ἡ ᾽Αρετή, ὥρα λιγάκι στάθη
    ἀμίλητη, κι ὁ πόνος της τὴν ἤκαμε κ᾽ ἐχάθη,
κ᾽ ἔτοιας λογῆς εἰς τῆς καρδιᾶς τὰ βάθη τὴν ἐπιάσε,
    ποὺ ἀπόμεινε σὰν τὴ νεκρὴ τὴν ἀναπνιάν τςι ἐχάσε.
᾽Ασάλευτη στοχάζετο μὲ δίχως νὰ μιλήση,
    κι ὁποὺ τὴν ἤθελενε ᾽δεῖ δὲν εἶχε τὴν γνωρίσει,
γὴ ἄνθρωπος εἶν, γὴ ζγουραφιά, γὴ ξύλο ᾽ναι γὴ λίθος,
    τόσο πολλὰ πού χάθηκε στοῦ πόνου της τὸ βύθος.
Τὰ δάκρυα τζ ἀποφρύξασι, κ᾽ ἡ πρίκα τζι τὰ χώνει,
    καὶ τοῦτο ἔχου φυσικὸ πάντα οἱ μεγάλοι πόνοι.

Ἡ γλῶσσά τζ εἶν ἀσάλευτη, τὰ χείλη δὲ μιλοῦσι,
τὰ μάτια θαμπωθήκασι, δὲ βλέπου μπλιὸ νὰ δοῦσι.
Σὰν ὅντε κάνη τὴν πληγὴ στὴ σάρκα, τὸ μαχαίρι,
κι ὀμπρὸς τὸ αἷμα σύρνεται πρὸς τῆς καρδιᾶς τὰ μέρη,
κι ἀπόκει τρέχει στὴν πληγή, σὰν τὴν καρδιὰ βλεπίση,
καὶ βγαίνει ἀπόξω καὶ κινᾷ, σὰν τ᾽ ἀρμηνεύγει ἡ φύσι,
ἔτσι κι αὐτὴ πρὸς τὴν καρδιὰ τὰ δάκρυα τζι συρθῆκα,
κι ἀπόκεις εἰς τὰ μάτια τζι σὰν ποταμὲς ἐβγῆκα.
Ὡσὰν ἀφορμαρὰ θωρεῖ σὲ μιὰ μερὰ κ᾽ εἰς ἄλλη,
ὡσὰν ὅντε ξυπνᾷ κιανείς, κ᾽ ἔχῃ τοῦ ὕπνου ζάλη.
Ἀπάνω κάτω συντηρᾷ, δεξὰ ζερβὰ γυρίζει,
κι ἀπόκει μὲ τὰ κλάηματα ἔτοιας λογῆς ἀρχίζει·
ἐπλήθυνε ἡ-ἀποκοτιά, κ᾽ ἐχάθηκεν ἡ τάξι,
τὸ νοῦν τς ἐγροίκα σὰν πουλλὶ νὰ φύγῃ νὰ πετάξῃ·
κιανένα μπλιὸ δὲν ντρέπεται, κιανένα δὲ φοβᾶται,
καὶ μὲ τοὺς ἀναστεναμοὺς τὰ πάθη ντης δηγᾶται.

ΑΡΕΤΟΥΣΑ

Ρωτόκριτε, εἶντα θέλω μπλιὸ τὴ ζῆσι νὰ μακραίνω;
ποιὰ ὀλπίδα μπλιὸ μοῦ πόμεινε, καὶ θέλω ν᾽ ἀνιμένω;
δίχως σου πῶς εἶν μπορετὸ στὸν κόσμον μπλιὸ νὰ ζήσω;
ἀνάθεμα τὸ ριζικὸ στὰ φύλαγεν ὀπίσω.
Μὲ τὴ ζωή σου ᾽χα ζωή, καὶ μὲ τὸ φῶς σου θώρου,
τὰ πάθη μου θυμῶντάς σου ἐπέρνου σὰν ἐμπόρου.
τὸν ἑαυτό μου ἀρνήθηκα, καὶ μετὰ σένα ἤμου,
στὸ θέλημά σου βρίσκετο θάνατος καὶ ζωή μου.
Ξύπνου μου σ᾽ εἶχα μέσ᾽ στὸ νοῦ, κοιμῶντας στ᾽ ὄνειρό μου,
κ᾽ ἐτούτη ἡ θύμησι ᾽τονε πάντα τὸ γιατρικό μου.
Ἀρνήθηκα τὰ πλούτη μου τὸν κύρι καὶ τὴ μάννα,
ποτὲ δὲν ἐβαρέθηκα τὰ πάθη, ποὺ μοῦ κάνα.

Θυμῶντάς σου, Ρωτόκριτε, πῶς μοῦ 'σου νοικοκύρις,
ἐγίνουσου καὶ μάννα μου, ἐγίνουσου καὶ κύρις.
Μὲ τὸ παλέτσι ντύθηκα, καὶ στ' ἄχυρα κοιμοῦμαι,
καὶ τὴ φτωχειὰ δὲν τὴ ψηφῶ, τὰ πάθη δὲ βαρειοῦμαι.
Γιὰ σένα ἀφῆκα τς ἀφεντιές, κ' ἐμίσησα τὰ πλούτη,
γιὰ σένα μὲ σφαλίσασιν εἰς τὴ φλακὴν ἐτούτη·
γιὰ σένα ἐνεστέναζα, γιὰ σένα εἶχα πόνους,
γιὰ σένα βασανίζομαι σήμερο πέντε χρόνους.
Τςὶ πρίκες δὲν ἐγύρευγα, τςὶ πόνους δὲν ἐγροίκου,
μὲ τὴ δική σου θύμησι τὸ ριζικὸν ἐνίκου.
Μοῖρά μου κ' εἶντα λείπεσαι νὰ κάμῃς μπλιὸ 'ς ἐμένα;
τὴ σήμερο μ' ἐνίκησες κι ὄχι στὰ περασμένα.
Ὅ τι κι ἂν εἶχα πῆρές τα, εἶντ' ἄλλο σ' ἀπομένει,
κ' εἶντα ἀνιμένει μπλιὸ νὰ δῇ ἕνας ὁποὺ κερδαίνει;
Ἐνίκησες τὸν πόλεμο, ὁπού 'χες μετὰ μένα,
καὶ δὲ σ' ἐψήφουν ὥς ἐδὰ στὰ μοῦ 'χες καμωμένα.
Πάντα πολέμου δυνατά, κι ὤλπιζα νὰ νικήσω,
μὰ σήμερο μ' ἐνίκησες στὰ φύλαγες ὀπίσω.
κι ἀκόμη θές με ζωντανὴ ὄχι γιὰ νά 'χω ζῆσι,
μὰ γιὰ νὰ βασανίζωμαι 'ς ἔτοια μεγάλη κρίσι.
Ἐγὼ δὲ σὲ φοβοῦμαι μπλιό, οὐδ' ὁ νοῦς μου σὲ λογιάζει,
γιατὶ ἡ-ὀλπίδα ὅπου βρεθῇ, τὸ φόβο συντροφιάζει·
μὰ δὰ ποὺ κείνη μίσσεψε, κι ἐκ τὴν καρδιά μου χάθη,
ἐγὼ δὲν τὰ φοβοῦμαι μπλιὸ τοῦ ριζικοῦ τὰ πάθη.
Σήμερο ἀπόμεινα ἄφοβη, δὲν ἔχω μπλιὸ εἶντα ὀλπίζει,
τὸ ριζικὸ δὲν τὸ ψηφῶ, ἡ μοῖρα δὲ μ' ὁρίζει.
Μοῖρα δὲ σὲ φοβοῦμαι μπλιό, κι ὅ τι κι ἂ θέλῃς, κάμε,
κι ἂ μὲ γυρεύγῃς νὰ μὲ βρῇς, κάτεχε πῶς ἐπά 'μαι,
καὶ θὲ νὰ πάρω θάνατο, κι ἀπείτις ἀποθάνω,
κάμε τὸ πλιὰ χερότερο εἰς τὸ κορμί μου ἀπάνω·

εἰς τὰ βουνιὰ ἂς μὲ ρίξουσι, καὶ τὰ θεριὰ ἂς μὲ φάσι,
ἡ-ἀπονιά σου νὰ χαρῇ κ' ἡ γνώμη νὰ χορτάσῃ.
Ζῶντά μου μ' ἐδυσκόλευγες τὸν ἀγαπῶ ν' ἀφήσω,
μὰ ὀλπίζω μὲ τὸ θάνατο κ' ἐγὼ νὰ σὲ νικήσω,
νὰ πὰ ἡ ψὴ νὰ τόνε βρῇ μ' ὅλα ποὺ τὰ κατέχεις,
γιατὶ στὴν ψή μας δύναμι καὶ μπόρεσι δὲν ἔχεις.
Δὲν εἶν στὸν ᾅδη ριζικά, δὲν εἶν στὸν ᾅδη μοῖρες,
δὲν εἶν στὸν ᾅδη κέρδητα, καὶ σώνει σ' ὅ τι πῆρες.
Ρωτόκριτε, ξεψύχησες, κ' ἐπόθανες στὰ ξένα,
εἶντ' ἄλλο μπλιὸ μοῦ πόμεινε, ὡσὰν ἐχάσα ἐσένα;
κι ἂς ἤθελα βρεθῇ κ' ἐγὼ στὸν τόπο τοῦ πολέμου,
νὰ μοῦ φωνιάξῃς, Ἀρετή, ἔλα καὶ βούηθησέ μου,
νὰ τρέξω μὲ τὰ τέσσαρα, κι ὡς ἀστραπὴ νὰ σώσω,
καὶ μὲ τὰ μέλη μου ὄχι ἀλλιῶς βοήθεια νὰ σοῦ δώσω,
κι ὡς ἤνοιξεν τὸ στόμα ντου τ' ἄγριο θεριὸ κι ἀράσσει,
νὰ βάλω γω τὸ χέρι μου κ' ἐσὲ νὰ μὴ δαγκάσῃ·
μὰ 'τονε κρῖμα κι ἀδικιά, Ρωτόκριτε, μεγάλη,
μέσα στὰ δάση νὰ χαθοῦ νὰ νεκρωθοῦ ἔτοια κάλλη·
κι ἂς ἤθελα 'σται ἡ φτωχὴ εἰς τὰ προσκέφαλά σου,
νὰ σ' ἀκλουθῶ πρωτύτερα στ' ἀπομισσέματά σου,
καὶ νὰ σοῦ κάμω συντροφιὰ νὰ πηαίνωμεν ὁμάδι,
τὸ δὲν ἐκάμαν τὰ κορμιά, νὰ κάμου οἱ ψὲς στὸν ᾅδη.

ΠΟΙΗΤΗΣ

Ἤθελεν κι ἄλλα νὰ τοῦ πῇ, μὰ ἡ-ἐμιλιὰ δὲ σώνει,
πέφτει στὴ γῆς ἄσπρη κρυγιὰ πλιὰ παρὰ ἀπὸ τὸ χιόνι,
καὶ μπλιὸ δὲν εἶχεν ἀναπνιά, κ' ἡ-αἴστησί τζ ἐχάθη,
κι ὅλο τὸ αἷμα σύρθηκε πρὸς τῆς καρδιᾶς τὰ βάθη.
Τ' ἄλλα της μέλη 'σα νεκρά, μόν' ἡ καρδιὰ σφαράσσει,
ἐτρόμαξ' ὁ Ρωτόκριτος μὴν πὰ νὰ τήνε χάσῃ.

Ἤσυρνε γένεια καὶ μαλλιά, τά βαλε ὁ νοῦς του ψέγει,
ἀπείτις κ᾽ ἔτοια πράματα ἤθελε νὰ τςὶ λέγῃ.
Ἐδέρνετο κ᾽ ἡ Νένα της, στὰ χέρια τὴν ἐκράτει,
λογιάζοντας πὼς εἶν νεκρή, φιλεῖ, ποχαιρετᾷ τη,
καὶ μοιρολόγι θλιδερὸ τς ἤλεγε ἡ καημένη,
ἐλόγιαζεν κ᾽ ἐθάρρειεν τη πὼς εἶν ἀποθαμμένη.
Ποῦρι ἤπλωσε στὸ στῆθός τςι, κ᾽ ἐσφάρασσ᾽ ἡ καρδιά της,
μ᾽ ἀκόμη ἀπὸ τὸ στόμα της μακρά ᾽ν ἡ-ἐμιλιά της.
Ὤ πόσο ᾽ναι βαρὺ πολλὰ καὶ δυνατὸ περίσσα,
καὶ πῶς κατέχου νὰ τὸ ποῦν ἐκεῖνοι, π᾽ ἀγαπῆσα,
τὄρθῃ καιρὸς τςὶ χωρισᾶς πόσον καημὸν ἀφίνει,
νὰ τὸ μιλήσου δὲ μποροῦ, κ᾽ ἡ γνῶσι νὰ τὸ κρίνῃ.
Δὲν ἦτονε παράξενο, ἂν ἔν κ᾽ ἡ-᾽Αρετοῦσα
ἔτοιας λογῆς ἀπόμεινε, ᾽ς ὅ τι τ᾽ αὐτιά τζι ἀκοῦσα.
᾽Εξελιγώθη, στρέφεται, λέγει ἡ πρικειά τςι γλῶσσα,
«᾽Απαρθινά, Ρωτόκριτε, θεριά σὲ θανατῶσα;»
Τὰ δάκρυά της, ὁπού ᾽σανε πρῶτας βαθιὰ χωσμένα,
τόπον εὑρήκασιν ἐδά, κ᾽ ἐτρέχασιν κ᾽ ἐβγαῖνα,
καὶ σιγανὰ κινήσασι, κι ἀρχίσαν καὶ πληθαῖνα,
σὰν ριγουλάκι λαμπιρὸν ἔτσι καθάρια βγαῖνα.
᾽Απὸ τὴν ἄλλη ὁ Ρώκριτος, πάραυτας ἐνεστάθη,
καὶ δὲν τοῦ φαίνεται καιρὸς νὰ τὴν κρατῇ στὰ πάθη,
Λέει,

ΡΩΤΟΚΡΙΤΟΣ

᾽Αρετή, τά μου τασσες ἐξελησμονηθῆκα;
γιατὶ ἦρθα ἀπὸ τὴν ξενιτειὰ ἐπῆρες τόσην πρίκα;
Ἀλοίμονο ὅποιος γελαστῇ νά ᾽χῃ ᾽ς γυναῖκα ὀλπίδα,
καὶ ποῦ ᾽ν τὰ ὅσα μοῦ ταξες στὴ σιδερὴ θυρίδα;

ΠΟΙΗΤΗΣ

Ὡς τ' ἄκουσεν ἡ - Ἀρετή, σκολάζει μπλιὸ δὲν κλαίει,
κι ὡσὰν ἀφορμαρὰ ρωτᾷ, εἶντά 'ναι ποὺ τῆς λέει.
Ἐκεῖνος μπλιὸ ἄλλο δὲ μιλεῖ, μὰ πλύθηκεν ὀμπρός της,
καὶ τςὶ φανίστη ἀλλῆς λογῆς ἐγίνηκε τὸ φῶς της·
ἤλαψεν ὁ Ρωτόκριτος βγάνοντας τὸ μελάνι,
πάλι τὴν πρώτην ὀμορφιὰ τὸ πρόσωπον του πιάνει·
χρυσὰ γενῆκαν τὰ μαλλιά, τὰ χέρια μαρμαρένια,
κ' ἡ - ὄψι ντου ἀσπροκόκκινη, τὰ κάλλη ζαχαρένια.
Γνωρίζει τον ἡ - Ἀρετή, καλὰ τόνε θυμᾶται,
μὰ δὲν κατέχει, ξυπνητὴ ἂν εἶναι γὴ ἂν κοιμᾶται·
ξαναλιγώνεται ἡ φτωχὴ ἐκ τὴ χαρὰν τὴν τόση,
κ' ἤκλινε μιὰ καὶ δυὸ φορὲς χάμαι στὴ γῆς νὰ δώσῃ.
Ἀγκαλιαστὴ τὴν ἤπιασεν ἡ Νένα τζ ἡ Φροσύνη,
κρατεῖ τη νὰ τς ἀποδιαϐῇ ἡ λιγωμάρα κείνη.
Ἤστεκεν ὁ Ρωτόκριτος, δὲ θέλει νὰ σιμώσῃ,
μὰ ἐνίμενε τὴν Ἀρετὴ θέλημα νὰ τοῦ δώσῃ.
Ἐξελιγώθη, στρέφεται, μὲ σπλάχνος τὸν ἐθώρει,
καὶ νὰ μιλήσῃ ἐκ τὴ χαρὰν ἀκόμη δὲν ἐμπόρει.
Σὰν ἐπαρασυνήφερε,

ΑΡΕΤΟΥΣΑ

Ἐσύ 'σαι ποῦρι, λέγει,
ἀπαρθινὰ πὼς σὲ θωρῶ, γὴ ὄνειρο μὲ παιδεύγει;
γὴ κομπωμένος λογισμὸς σήμερο μὲ πειράζει,
γὴ φάντασμα πατάσσει με, καὶ δείχνει, πὼς σοῦ μοιάζει;

ΠΟΙΗΤΗΣ

Τὰ μάτια τζι ἀπὸ τὴ χαρὰ ποτάμια κατεϐάζα,
καὶ μὲ τὰ δάκρυα πού βγανε τὴν πρώτη δὲν ἐμοιάζα.

Ἐκεῖνα βράζα σὰ θερμὸ πρικιὰ φαρμακεμένα,
κ᾽ ἐτοῦτα τρέχα δροσερά, γλυκιὰ καὶ ζαχαρένια.
Σὰν τὸ λουλούδι π᾽ ὄμορφο παρ᾽ ἄλλο ἡ φύσι κάνει,
κ᾽ ἔρθῃ ἄνεμος μὲ τὴ χιονιὰ νὰ τὸ ψυγομαράνῃ,
κ᾽ ἡ-ὀμορφιά ντου χάνεται, τὴ μυρωδιὰ δὲν ἔχει,
ὅσ᾽ ὥρα εἶναι ἀνεμική, κι ὅσ᾽ ὥρα χιόνι βρέχει,
μὰ τό βγῃ ὁ ἥλιος νὰ τὸ δῇ κ᾽ ἡ βράσι νὰ τοῦ δώσῃ,
καὶ νὰ μορφίσῃ τὸ ζιμιό, τὰ φύλλα νὰ ξαπλώσῃ,
τὸ χιόνι πού ᾽ν τριγύρω ντου χάμαι νερὸ τὸ ρίχνει,
τὴ μυρωδιά, τὴν ὀμορφιάν, ὡσὰν καὶ πρῶτος, δείχνει,
ὅλες τςὶ χάρες σὰν ἐβγῇ ὁ ἥλιος τοῦ τςὶ δίδει,
ποὺ τό ᾽χεν ἄσκημο ἡ χιονιὰ τςὶ νύκτας τὸ σκοτείδι,
ἔτσι ᾽χαν καὶ τὴν Ἀρετὴ τὰ πάθη μαραμμένη,
κι ἀσούσσουμη κι ἀνέγνωρη κακὰ καταστεμένη,
κ᾽ ἡ σκοτεινάγρα τςὶ φλακῆς τοῦ λογισμοῦ ἡ κρυγιότη
πολλὰ ἄσκημη ἐκάμασι τὴν ὄμορφην τςι νιότη·
μὰ σὰν εἶδε τὸν ἥλιον τςι μέσ᾽ στὴ φλακὴν κ᾽ ἐμπῆκε,
ἐξαναγίνη τὸ ζιμιὸ τὴν ἀσκημιὰν ἐφῆκε,
ἐγιάγειρεν ἡ-ὀμορφιά, ποὺ τς ἦτο μακρεμένη,
ἤβραζε, πάλι ἐνέζησε, ὁπού ᾽το χιονισμένη.
Ἤκλαιγε δὲν ἐχόρταινε νὰ τοῦ μιλῇ τςὶ πόνους,
ποὺ βάσταξε γιὰ λόγου ντου τόσους καιροὺς καὶ χρόνους.
Ἤκλαιγε κι ὁ Ρωτόκριτος τὰ πάθη τῶν κιντύνω,
βλέποντας πῶς εὑρίσκετο μιάν του κερὰ γιὰ κεῖνο,
κ᾽ εἶντα ἀσκημιά ᾽χε κι ἀτσαλιὰ τὸ ροῦχον ὀπ᾽ ἐφόρει,
κι ἀπὸ τὰ νύχια ὥς τὴν κορφὴ κλαίοντας τὴν ἐθώρει.
Ἐπάψασιν τὰ κλάηματα καὶ τῆς χαρᾶς ἡ ζάλη,
τςὶ πρῶτές τως ἀθιβολὲς ξαναμιλοῦσι πάλι.

ΑΡΕΤΟΥΣΑ·

῎Αμε πέ, λέει ἡ - ᾿Αρετή, γλήγορα τοῦ κυροῦ μου,
πῶς νὰ σὲ πάρω γι᾿ ἄντρα μου ἤβαλα ᾿δὰ στὸ νοῦ μου,
κι ἂς πέψῃ νἄρθῃ συντροφιὰ καὶ τ᾿ ἀκριβά μου ροῦχα,
ποὺ πάντα γιὰ ξεφάντωσες καὶ γιὰ τςὶ σκόλες μοῦ ᾿χα,
νὰ στολιστῶ καὶ νὰ πλυθῶ καὶ νἄρθω στὸ Παλάτι,
γιατί ᾿μαι βοῦρκα καὶ πηλὰ κι ὅλο ἀτσαλιὲς γεμάτη,
μὰ νὰ μ᾿ ἀγγίξῃς, κάτεχε, ἀκόμη δὲ σ᾿ ἀφίνω,
ὥστε νὰ δώσῃ ὁ κύρις μου τὸ θέλημαν ἐκεῖνο,
νὰ συμπαθήσῃ ἐσὲ κ᾿ ἐμέ, τὸ βάρος του νὰ λειώσῃ,
κ᾿ ἡ ὄργιτα τςὶ μάννας μου κ᾿ ἡ μάχη νὰ τελειώσῃ.
Μαύρισε, πάλι ἀσκήμισε, κιανεὶς μὴ σὲ γνωρίσῃ,
κ᾿ ἐκεῖνα πού παμε κουρφὰ πάῃ καὶ μολοήσῃ,
κι ὀμπρὸς στὸν κύρι μου ὕστερα νὰ ξομολογηθοῦσι,
ποιὸς εἶσαι νὰ γνωρίσουσι, καὶ τότες νὰ σὲ δοῦσι,
νὰ τῶς φανῇ παράξενο, νὰ τὸ θαμάξουν ὅλοι,
νὰ ξετελειώσῃς μὲ τιμὲς τοῦ γάμου μας τὴ σκόλη.

ΠΟΙΗΤΗΣ

῎Ηπιασεν ὁ Ρωτόκριτος τ᾿ ἄλλο φλασκὶ καὶ βάνει
στὸ πρόσωπο κ᾿ εἰς τὰ μαλλιὰ σὰν πρῶτας τὸ μελάνι·
ἐγίνη πάλι ἀνέγνωρος, κ᾿ οἱ ἀπόξω δὲ γροικοῦσι
ἐκεῖνα ποὺ γενήκασι, κ᾿ ἐκεῖνα ποὺ μιλοῦσι.
Κουρφὴ χαρά ᾿χε ἡ - ᾿Αρετή, κουρφὴ χαρὰ ἡ Φροσύνη,
τὸ πεθυμοῦσα ᾿ς τς οὐρανούς, χάμαι στὴ γῆς ἐγίνη.
Τὸ βγῆκεν ὄξω ᾿κ τὴ φλακή, ὁ Ρώκριτος εὑρίσκει
τςὶ φρόνιμους τςὶ γέροντες, δίδει τως τὸ κανίσκι·
λέει τως,

ΡΩΤΟΚΡΙΤΟΣ

᾿Εσυβάστηκε τοῦ Ρῆγα ἡ θυγατέρα
ὁ γάμος νὰ ξετελειωθῇ ἐτούτην τὴν ἡμέρα·

τὰ δύσκολα καὶ τὰ βαρὰ ἐδά 'ναι ἀναπαημένα,
κι ἄντραν τςι θεληματεψε καὶ θὲ νὰ πάρῃ ἐμένα·

ΠΟΙΗΤΗΣ

Χαρὰ μεγάλη καὶ πολλὴ οἱ γέροντες ἐπῆρα,
καὶ κράζουσιν τὴν Ἀρετὴ μεγάλη καλομοίρα.
Πάει ἡ λαλιὰ στοῦ Βασιλιοῦ, σκορπᾷ 'ς ὅλην τὴ Χώρα,
πὼς γιὰ τὸ γάμο τς Ἀρετῆς ἐδἄρθεν ἡ καλὴ ὥρα.
Τὶς πιλαλεῖ στὴ μιὰ μερά, καὶ τὶς γλακᾷ στὴν ἄλλη,
ὅλοι περιωριστήκασι μὲ τςὶ χαρᾶς τὴ ζάλη.
Γροικᾷ το κι ὁ Πολύδωρος, παράξενο τοῦ φάνη,
πὼς μ' ἄλλον ἄντρα ἡ - Ἀρετὴ ἔσμιξι γάμου κάνει,
ἤκλαψεν κ' ἐνεδάκρυωσε καὶ βαραναστενάζει,
κι οὐδὲ γελᾷ οὐδὲ χαίρεται, μὰ σὰ θλιμμένος μοιάζει,
καὶ πρᾶμα, ποὺ δὲν ἤλπιζε, γροικᾷ τὴν ὥρα κείνη,
καὶ γιὰ τὸ φίλο λόγιαζε, ποῦ νά 'ναι κ' εἶντα γίνη.
Δυὸ μῆνες ἐπεράσανε, ὁποὺ τὸ στρατολάτη
στὴν Ἔγριπο ὁ Ρωτόκριτος χωσμένο τὸν ἐκράτει,
κι οὐδὲ μαντᾶτο οὐδὲ γραφὴ δὲν ἤπεψε νὰ μάθῃ,
κ' ἐλόγιαζε καθημερνὸ κ' ἐθάρρει πὼς ἐχάθη,
κ' ἦτο θανάτου μαχαιρὰ ἡ παίδα, ποὺ τὸν κρίνει,
δὲν ξεύροντας ὁ φίλος του ποῦ νά 'το, κ' εἶντα γίνη.
Ὅλοι στὴ Χώρα χαίρουνται, κ' ἐτοῦτος εἶν θλιμμένος,
ἐτοῦτος κι ὁ Πεζόστρατος ὁ κατασφαλισμένος·
κ' οἱ δυὸ γροικοῦσαν τςὶ χαρὲς τοῦ γάμου, κι ὅ τι κάνα,
καὶ μαχαιρὲς ἀγιάτρευτες εἰς τὴν καρδιὰν ἐβάνα.
Κρατοῦν τὴν πρίκαν τως χωστή, κιανεὶς δὲν τοὺς γνωρίζει,
γιατὶ φοβοῦντανε πολλὰ τὸ Ρῆγα, ποὺ τς ὁρίζει.
Ἐπῆγεν ὁ Ρωτόκριτος τοῦ Ρῆγα τὰ μαντᾶτα,
σκύφτει περιλαμπάνει τον, κι ὁλόχαρος γροικᾷ τα,

ἡ - ἀγριότη μέρωσε, δὲ στράφτει μπλιό, δὲ βρέχει,
τὴν Ἀρετοῦσα ὁ κύρις τςι καλὸ παιδὶ τὴν ἔχει.
Ἐπάψασιν οἱ λογισμοί, ποὺ τὸν ἐτυραννοῦσα,
πάλι στὰ φύλλα τςὶ καρδιᾶς ἐμπῆκε ἡ - Ἀρετοῦσα.
Εὔκολον εἶναι τὸ παιδί, μὲ τὸ γονεῖ ντου ἂ σφάλῃ
καὶ τοὐργιστῇ, στὸ σπλάχνος του νὰ τὸ γιαγείρῃ πάλι.
Τοῦτά 'ν τςὶ φύσις τὰ κουρφά, βρίσκει τ' ὁποὺ τὰ γυρεύγει,
κι ἀνὲν κι ὁ κύρις τὸ παιδὶ κιαμιὰ φορὰ παιδεύγῃ,
μὲ τὸν καιρὸ σκολάζεται ἡ μάχη καὶ τελειώνει,
καὶ τὸ κακόν, ὁπού γραψε, μ' ἄλλο καλὸ τὸ λειώνει.
Εἰς ἕνα πρᾶμα μοναχὰ συμπάθειο δὲν εὑρίσκει,
ὅντε τὸ σφάλμα στὴν τιμὴ πληγώνῃ καὶ βαρίσκῃ·
τοῦτο δὲν ἔχει γιατρειά, γιατὶ πολλὰ πληγώνει,
οὐδὲ παστρεύγεται ποτὲ ἐκεῖ, π' ἀνεμουρδώνει.
Τὴν Ἀρετοῦσα στὴ φλακὴν ὁ κύρις τςι τὴν ἔχει,
γιατὶ δὲ θὲ νὰ παντρευτῇ, ἀμ' ἄλλο δὲν κατέχει,
κι ἂν εἶχε κακαφόρεσες, δίχως θεμέλιον ἦσα,
ξύλα δὲν εἶχαν οἱ φωτιές, καὶ πάραυτας ἐσβῆσα,
μὰ δὰ ποὺ τῶς ἐμήνυσε νὰ παντρευτῇ πὼς θέλει,
ὅλα γενῆκα ζάχαρι, ὅλα γενῆκα μέλι,
κ' ἐλάφρυνε τὸ βάρος τως, κ' οἱ πόνοι ντως ἐγιάνα,
κ' ἐλακταρίζα νὰ τὴ δοῦν ὁ κύρις μὲ τὴ μάννα.
Πέμπου τὸ γληγορύτερο στολίστρα νὰ τὴ ντύσῃ,
νὰ τςὶ στολίσῃ τὸ κορμί, νὰ λάψῃ νὰ πλουμίσῃ,
καὶ συντροφιὰν ἀρχοντικὴν νὰ τήνε συντροφιάσῃ,
κι ὅλες οἱ καλοπίχερες κι ὅλες οἱ πλούσες πάσι.
Ἐντύσαν τη στὴ φυλακή, τὰ τζάτζαλά τζι 'φῆκε,
ἤστραψε ὁ κόσμος κ' ἤφεξε τὴν ὥραν, ὁποὺ βγῆκε.
Φωνές, χαρὲς εἰς τὰ στενὰ τςὶ Χώρας ἐγροικοῦντα,
ποὺ πρῶτα τὴν ἐκλαίγασι, κι ὅλοι τὴν ἐλυποῦντα.

Παρακρατεῖ τ' ἡ Νένα της, στολίζεται κ' ἐκείνη,
πάντα 'ναι μὲ τοῦ λόγου της, ποτὲ δὲν τὴν ἀφίνει.
Ὁ κύρις της κ' ἡ μάννα της τόση χαρὰ γροικοῦσι,
ποὺ ξεπεριωριστήκασι, ὥστε νὰ τήνε δοῦσι.
Πάλι στὰ φύλλα τῆς καρδιᾶς ἐμπῆκε ἡ-'Αρετοῦσα,
σὰν τῶς ἐθεληματέψε 'ς ἐκεῖνο, ποὺ ποθοῦσα.
Ἤστεκεν ὁ Ρωτόκριτος πάντα σιμὰ στοῦ Ρῆγα,
κ' οἱ-ὄργιτες ἐπάψασι, κ' οἱ μάνιτες ἐφύγα.

'Εσίμωσεν ἡ-'Αρετή, καὶ μπαίνει στὸ Παλάτι,
κ' ἦτον ἡ νένα της κοντά, κ' ἐκείνη τὴν ἐκράτει.
Πολὺς λαὸς κι ἀρίφνητος ἦρθεν τὴν ὥρα κείνη,
πολλὴ βαβούρα τςὶ χαρᾶς εἰς ὅλους τως ἐγίνη·

γονατιστοὶ τὴν προσκυνοῦ, σὰν ἄστρο τὴ δοξάζου,
χαρὲς καὶ γάμους κ᾽ ἔσμιξες λέσινε καὶ φωνιάζου.
᾽Εμπῆκε στὸ Παλάτιν της, κι ὅλα τὰ πάθη γιάνα,
κλαίσι καὶ δὲν ἀρνεύγουσιν ὁ κύρις μὲ τὴ μάννα,
θυμῶντας, πὼς τὴν εἶχασι, καὶ πὼς τςὶ λησμονῆσα,
καὶ τώρᾳ ποὺ τήνε θωροῦ, τὸν πόνον ἐγροικῆσα.
Σὰν ὅντε μαῦρο νέφαλο ἄγριο καὶ θυμωμένο
ἔχῃ τὸν ἥλιο μ᾽ ὄχθριτα στὸ σκότος του χωσμένο,
καὶ μὲ τὴ σκοτεινάδαν του τὴ λάψιν του μποδίζῃ,
καὶ μὲ βροντὲς καὶ μ᾽ ἀστραπὲς τὸν κόσμο φοβερίζῃ,
κι ὅντε λογιάζουν καὶ θαρροῦ νὰ βρέξῃ νὰ χιονίσῃ,
δοῦσιν ἀξάφνου καὶ χαθῇ τὸ νέφος καὶ σκορπίσῃ,
καὶ λαμπιρὸς παρὰ ποτὲ ὁ ἥλιος φανερώσῃ,
ξαπλώσῃ τοὶς ἀκτῖνές του, λάψι καὶ βράσι δώσῃ,
ἔτσι ἦτον κ᾽ εἰς τὴν ᾽Αρετή, τὸ βγῆκεν ἐκ τὰ πάθη,
ἡ καταχνιὰ τοῦ Παλατιοῦ ἐσκόρπισεν κ᾽ ἐχάθη.
᾽Εμπῆκε μέσα κ᾽ ἤλαψε, κ᾽ ἡ Χώρα ἀναγαλλιάσε,
ἐνίκησε κ᾽ ἐκέρδαισε κεῖνο, ποὺ πρῶτα χάσε.
[᾽Εμπῆκεν εἰς τὴ Χώραν της, κι ἀναγαλλιάσαν ὅλοι
κ᾽ ἐκάμασιν ἐκ τὴ χαρὰ πολλὰ μεγάλη σκόλη].
Σιμώνει ᾽ς τςὶ γονέους της, κι ὀμπρός τως γονατίζει.
κλαίοντας ἀνεστέναζε, κι᾽ ἔτοιας λογῆς ἀρχίζει.

ΑΡΕΤΟΥΣΑ

Κύρι καὶ μάννα, ἂν ἤσφαλα εἰςὲ καιρὸν κιανένα,
κι ἂ σᾶς ἐκακοκάρδισα, δὲν ἦτον ἀπὸ μένα,
ἡ-ἀγάπη πὄχω ἐδὰ ᾽ς ἐσᾶς καὶ τὸν καιρὸν ἐκεῖνο
μέ ᾽καμε καὶ δὲν ἤθελα ποτὲ νὰ σᾶς μακρύνω,
καὶ τῶ Ρηγάδω οἱ προξενειὲς πάντα μοῦ δίδαν πρίκα,
ἡ-ἀγάπη καὶ τὸ σπλάχνο σας πᾶσα καιρὸ μ᾽ ἐνίκα.

Καλλιά 'χα μέσα στὴ φλακὴ νὰ βρίσκωμαι κοντά σας.
παρὰ μεγάλη Ρήγισσα μακρὰ 'κ τὴ συντροφιά σας·
πάντα 'λπιζα καὶ νὰ βρεθῇ κιανεὶς 'ς τοῦτα τὰ μέρη
μὲ τὴν εὐκή σας κι ὄχι ἀλλιῶς νὰ τόνε κάμω ταίρι,
καὶ τότες νὰ τὸ πῶ τὸ ναί, νὰ σᾶς καλοκαρδίσω,
καὶ πάντα νά 'μαι μετὰ σᾶς ὄχι νὰ σᾶς ἀφήσω·
κ' ἐδὰ ποὺ ἡ τύχη τό φερε, κ' οἱ δυσκολιὲς ἐπάψα
τὰ σωθικά μου γιάνασι, ποὺ οἱ πρίκες μοῦ τὰ κάψα·
κι ἀπεὶς κ' εὑρέθη ἄθρωπος κ' ἐγλύτωσεν ἐσένα
τὴ χώρα κι ὅλο τὸ λαὸ κ' ἐκ τὴ σκλαβιὰν ἐμένα,
κ' ἤκαμε καὶ τὸ βασιλιὸ τὸ Βλάχο, ὅπου κι ἂ λάχῃ,
πάντα ντου νὰ σὲ προσκυνᾷ, νὰ μὴ σοῦ κάνῃ μάχη,
κι αὐτὸς κ' οἱ κλερονόμοι ντου χαράτσι νὰ πλερώνου,
'ς τςὶ τόπους μας ὀγιὰ κακὸ ποτὲ νὰ μὴ σιμώνου,
κ' ἤβαλε κ' εἰςὲ κίντυνο μεγάλο τὴ ζωήν του,
κ' ἐτάξετέ με ταίριν του ὀγιὰ τὴν πλερωμήν του,
καὶ θέλει μετὰ λόγου σας νὰ ζήσῃ ν' ἀποθάνῃ,
ἐθεληματεψα κ' ἐγὼ σὲ τοῦτο τὸ στεφάνι,
κ' εἶδα κ' ἐκαλολόγιασα, πὼς εἶν πρεπὸ νὰ κάμω
τὸ θέλημά σου, κύρι μου, στὸν ἐγνοιανό μου γάμο,
κι ἂν ἦτον καὶ μικρότερος, τὴ γνώμη μου ἀναπεύγω,
σὰ θέλῃ νά 'ναι μετὰ σᾶς, ἐγὼ ἄλλο δὲ γυρεύγω.

ΠΟΙΗΤΗΣ

'Αγκαλιαστὴ τήνε κρατοῦν ὁ κύρις μὲ τὴ μάννα
τὴν ὥρα, ποὺ τὰ χείλη ντης ἐτοῦτα ἀνεθιβάνα·
μ' ἀγάπη τὴ γλυκοφιλοῦ, μὲ σπλάχνος τὴν εὐκοῦνται,
τὴν περασμένη μάνιτα μπλιὸ δὲν τήνε θυμοῦνται.
Πρὶ γονατίσῃ ὁ Ρώκριτος, καὶ πρίχου νὰ μιλήσῃ,
ἐθέλησε στὸν κύριν του καὶ μάννα νὰ μηνύσῃ·

μὲ θέλημα τοῦ Βασιλιοῦ ἤπεψε νὰ τῶς ποῦσι
εἰς τὸ Παλάτι τ᾽ Ἀφεντὸς ὀγλήγορα νἄρθουσι.
Τὴν ἀφορμὴ δὲν ξεύρουσιν ὁ Ρῆγας μηδ᾽ οἱ-ἄλλοι,
εἶντά ᾽ναι καὶ μηνοῦσίν τως μὲ τόση βιὰ μεγάλη.
Λογιάζουν πὼς γιατί ἦτονε πρῶτος εἰς τὸ Παλάτι,
κι ὁ Ρῆγας συμβουλάτορα πλιὰ ἀπ᾽ ὅλους τὸν ἐκράτει·
μὰ ἀποῦσταν ἀποκότησε προξενητὴς κ᾽ ἐγίνη,
στὸ σπίτιν τού ᾽το σφαλιστὸς ἀπὸ τὴν ὥρα κείνη·
μὰ τοῦτο μπλιό ντου ὁ Βασιλιὸς δὲ στέκει νὰ γυρεύγῃ,
τὸ λογισμό ᾽χε λεύτερο, πλιὸ δὲν τόνε παιδεύγει·
ὅλοι τςὶ Χώρας γνοιάζουνται, καὶ πεθυμοῦ νὰ δοῦσι
τὸν κύρι τοῦ Ρωτόκριτου, κεῖνο ποὺ θὰ τοῦ ποῦσι.
Ποτὲ δὲν τὸ λογιάζασι ὅσοι ᾽σα στὸ Παλάτι,
πὼς εἶναι τοῦτο τὸ παιδὶ τοῦ γέρο Πεζοστράτη,
ἀμὴ θαρροῦσαν ὅλοι ντως τὸ πὼς αὐτὸς μηνᾷ του,
σὰ γέροντα καὶ φρόνιμο θέλει τὴ μαρτυριά του.
Ἐπῆγαν κ᾽ εἴπασίν τού το εἰς τοῦ Ρηγὸς νὰ πάῃ,
κι ὡς τό κουσε ἀποχλόμιανε μέσ᾽ ἡ καρδιά νου ἐσφάη,
κ᾽ ἐλόγιασε, γιὰ πλιότερα βάσανα νὰ τοῦ δώσῃ,
τοῦ μήνυσεν ὁ Βασιλιὸς νὰ πὰ νὰ ξεφαντώσῃ·
ἤκλαψε κ᾽ ἐνεστέναξε, καὶ τὴ γυνήν του κράζει,
κ᾽ εἰς τὸ γνοιανό, ποὺ γροίκησε, χίλια κακὰ λογιάζει,
μὰ δὲ μπορεῖ ν᾽ ἀντισταθῇ, κι ὁ Ρῆγας τὸν ὁρίζει,
μ᾽ ὅλον ὁποὺ τὴν ὄχθριτα καὶ μάχιτα γνωρίζει·
μὲ τὰ καημένα σωθικά μ᾽ ὄψιν ἀποθαμμένη
καταρδινιάζουνται κ᾽ οἱ δυὸ οἱ πολυπρικαμένοι.
Τὰ μαῦρα ροῦχα βγάλασι, μὴ πὰν κακοὶ καὶ ποῦσι
τοῦ Βασιλιοῦ, πὼς τὴ χαρὰ θλίψι τὴν προμηνοῦσι·
μὲ τὰ κομμένα γόνατα μὲ τρομασμένα μέλη
ἐπήγασι στοῦ Βασιλιοῦ νὰ δοῦσιν, εἶντα θέλει.

Πολλὰ κλιτὰ τὸν προσκυνοῦ, τὰ πόδια ντου φιλοῦσι,
κι ὡσὰ βουβοὶ σταθήκασι, κλαίσι μὰ δὲ μιλοῦσι.
Ὡς τς εἶδεν ὁ Ρωτόκριτος, τρομάρα τόνε πιάνει,
μέσα ἡ καρδιά ντου ἐρράϊσε, μ᾽ ἀπόξω δὲν τοῦ φάνη·
ἐμάθαινε καθημερνό, πῶς εἶναι, πῶς περνοῦσι,
κ᾽ ἐρώτα μὲ τὴν πονηριὰ συχνιὰ νὰ τοῦ τὸ ποῦσι,
καὶ γνωστικὰ πορεύγετο ὀγιὰ νὰ μὴ γροικήσου
ἄλλοι καὶ δοῦσι τὰ κουρφά, καὶ τὰ χωστὰ γνωρίσου.
Ἄσφαλτα δίχως σκόνταμα ἤρριχνε κάθε ζάλο,
καὶ πάντα μὲ τὴ φρόνεψιν ἤδειχνεν ἕνα γὴ ἄλλο,
ἐμάθαινε στὸν κύριν του καὶ μάνναν του εἶντα γίνη,
μὰ δὲν ἐμπόρειε νὰ τοὺς δῇ μόνο τὴν ὥρα κείνη.
Ἀδύναμοί ᾽σαν καὶ χλομοὶ καὶ κατηγορημένοι,
τότες τοῦ φάνη νά ᾽ν καιρός, δὲ στέκει ν᾽ ἀνιμένῃ·
καὶ γονατίζει νὰ μιλῇ κλιτὰ μὲ ταπεινότη,
στὴ γλῶσσαν τὴν καθολικὴ στὴν ἐμιλιὰ τὴν πρώτη·
τὴ μπουκωτὴ καὶ τὴν τρευλὴ καὶ τὴ τζευδὴν ἀφίνει,
στὴν ἐμιλίαν του τὴν καλή, σὰν ἦτο πρῶτα, γίνη·
συμπάθειο ζήτηξεν ὀμπρὸς στὰ θέλει νὰ μιλήσῃ,
κι ὁ Ρῆγας εἶχε πεθυμιὰ πολλὴ νὰ τοῦ γροικήσῃ,
λέει,

ΡΩΤΟΚΡΙΤΟΣ

Μεγάλε Βασιλιέ, θρονὶ τςὶ δικαιοσύνης,
εἰντά ᾽χες μὲ τοῦ λόγου μου, κι ἀλύπητος ἐγίνης;
εἶντα φταιξα, κ᾽ εἶντα καμα, κ᾽ εἶντα ᾽χες μετὰ μένα,
καὶ μὲ μεγάλην ἀπονιὰ μὲ ξόρισες στὰ ξένα;
εἶντα κακὸ σοῦ κάμαμε, κ᾽ ἤβαλες εἰς τὸ νοῦ σου,
κ᾽ ἐζύγωξες τὸν κύρι μου, πού ᾽τον τοῦ Παλατιοῦ σου;
καὶ πέντε χρόνους σήμερο, ποὺ ἡ-ὀργιτά σου κράτει,
κιανείς μας δὲν ἐπάτησε σὲ τοῦτο τὸ Παλάτι;

Μὰ μ᾽ ὅλο ποὺ μὲ ξόρισες, τ᾽ αὐτιά μου ὄντεν ἀκοῦσα,
οἱ Βλάχοι πῶς σ᾽ ὠχθρέψανε καὶ πῶς σὲ πολεμοῦσα,
πόνο μεγάλο στὴν καρδιὰ ἐγροίκησα καὶ πρίκα,
καὶ βάσανα μοῦ δώκασι τὰ πάθη ποὺ σ᾽ εὑρῆκα,
καὶ δὲν ἐμπόρου νὰ γροικῶ, πῶς εἶσαι ᾽ς τόση μάχη,
καὶ πῶς θὲ νὰ σοῦ πάρουσι τὴν ᾽Αφεντιὰν οἱ Βλάχοι,
κ᾽ ἐγὼ νά ᾽μαι στὴν ξενιτειά, κ᾽ ἐγὼ νά ᾽μαι στὰ ξένα,
κ᾽ ἐξελησμόνησα ζιμιὸ τὰ μοῦ ᾽χες καμωμένα,
κ᾽ ἦρθα τὸ γληγορύτερο, ᾽ς βοήθεια σου ᾽πολέμου,
καὶ νὰ γλυτώσω οὐδ᾽ ὤλπιζα, οὐδὲ θάρρουν το ποτέ μου.
Εἶδες ἐκεῖνα πού καμα, π᾽ ἄλλος δὲν τὰ δυνάστη,
κ᾽ εἰς μιὰ μπαμπακερὴ κλωστὴ ἡ ζῆσί μου κρεμάστη·
ὅ τ᾽ ἤκαμα γιὰ λόγου σου, χάρι σὲ μὲ μὴν ἔχῃς,
γιατὶ σκλάβος καὶ δοῦλός σου εἶμαι νὰ τὸ κατέχῃς.
Σὲ περαζόμενον καιρὸ στὴ Χώρα σου κατοίκου,
κ᾽ ἤρχουμου στὸ Παλάτι σου, τὴν ἐμιλιά σου ᾽γροίκου,
καὶ μὲ τὸν κύρι μου συχνιὰ ἐμίλει ἡ - ᾽Αφεντιά σου,
κ᾽ ἤτονε πάντα μπιστικὸς καὶ συμβουλάτοράς σου,
κ᾽ ἡ - ὀργιτά σου ἀνὲν κρατῇ ἀκόμη, Βασιλιᾶ μου,
πὲ μού το νὰ ξενιτευτῶ, νὰ μὴ φανῇ ἡ φανειά μου,
κι ἀνὲν κ᾽ ἐκείνη ἡ προξενειά, ποὺ σοῦ ᾽πεν ὁ γονεῖς μου,
ἀκόμη σκανταλίζῃ σε, κόψε τὴν κεφαλή μου·
κι ἀνὲν κ᾽ ἡ θυγατέρα σου, ποὺ ἀκόμη δὲν κατέχει,
ποιὸς εἶμαι, σὰ μαθητευτῶ εἰς ὄχθριτάν τσι μ᾽ ἔχῃ,
θέλω νὰ ξοριστῶ μακρά, ὅπου θωροῦν τὰ μάτια,
κι ἄς τάξω δὲν ἐδούλεψα σὲ τοῦτα τὰ Παλάτια.
᾽Ανέγνωρος ἐγίνηκα, μὰ τώρα νὰ μὲ δῆτε,
ποιὸς εἶμαι νὰ γνωρίσετε, κι ἀλλήλως νὰ τὸ πῆτε.

ΠΟΙΗΤΗΣ

Τὴν ὥραν, ὅπου τὰ μιλεῖ, κι ὁποὺ τ' ἀναθιβάνει,
πάντα 'χεν εἰς τὸ πρόσωπο τὸ μαγικὸ μελάνι,
κι ὁ Βασιλιὸς κ' ἡ Ρήγισσα κι ὅλοι ποὺ τὰ γροικοῦσι,
κοιμοῦνται τῶςε φαίνεται, κι ὀνείρατα θωροῦσι.
Κρατοῦσίν το γιὰ θάμασμα πρᾶμα πολλὰ μεγάλο,
κ' εἰς κάθε λόγο στρέφουνταν, κ' ἐθώρει ὁ γεῖς τὸν ἄλλο·
λογιάζουν κι ὁ Ρωτόκριτος πὼς βρίσκεται στὰ ξένα,
καὶ τοῦτος ποὺ τῶςε μιλεῖ τοῦ τά 'χε γροικημένα·
μὰ σὰν ἐπιάσεν τὸ νερό, τὸ πρόσωπόν του πλύνει,
τ' ἀπαρθινὰ φανέρωσε, κι ὁ Ρώκριτος ἐγίνη,
ὅλοι πομεῖνα ἀσάλευτοι, ἔτσι νὰ τόνε δοῦσι,
δὲν ξεύρου γὴ ψεματινὰ γὴ ἀλήθεια τὸ θωροῦσι·
δὲν ἔχει ὁ κύρις κρατημὸ μηδ' ἡ καημένη μάννα,
τρέχουσι καὶ μὲ κλάηματα τὸν ἐπεριλαμπάνα.
Δὲν ἐχορταῖναν οἱ φτωχοὶ τὸ σπλάχνος νὰ τοῦ δείξου,
δὲν τὸ λογιάζασινε μπλιὸ μὲ τὸν ὑγιὸ νὰ σμίξου.
Φωνὲς μεγάλες στὸ λαὸ χαρὲς ἐγροικηθῆκα,
ἡ Χώρα ὅλη ἐνεγάλλιασε, ποθὲς δὲν εἶχαν πρίκα.
Ὁ Ρῆγας κάνει καὶ σωποῦ, κι ἀπόκεις ἀρχινίζει,
κ' ἡ - ὄχθριτα κ' ἡ - ὄργιτα 'ς σπλάχνος πολὺ γυρίζει,
λέει του,

ΡΗΓΑΣ

Γιέ μου, ἂς πάψουσιν ὅλα τὰ περασμένα,
γὴ ἐγώ 'σφαλα, γὴ ἐσύ σφαλες, ἂς εἶν συμπαθισμένα,
κι ἀπεὶς οἱ χρόνοι κ' οἱ καιροὶ τέλος καλὸν ἐφέρα,
ἂς τὴ χαροῦμεν ὅλοι μας τὴ σημερνὴν ἡμέρα·
κι ἀπεὶς κ' ἐσένα ἡ - 'Αρετὴ μέλλετο κι ὄχι 'ς ἄλλο,
εἰς τὸ θρονί μου σήμερο σὰ Ρῆγα νὰ σὲ βάλω,

νὰ ρίζῃς σὰ σοῦ φαίνεται τςὶ χῶρες καὶ τὰ πλούτη,
γυναῖκά σου καὶ ταίρι σου σοῦ δίδω νά 'ν κ' ἐτούτη.
'Εγώ, κατέχεις, καλογιέ, γέροντας εἶμαι τώρα,
καὶ δὲ μπορῶ νὰ γνοιάζωμα 'ς κεῖνα, ποὺ θέλει ἡ χώρα,
καὶ τὰ Ρηγᾶτα κ' οἱ 'Αφεντιὲς ἐσένα πρέπου, γιέ μου,
κι ἂς τάξω πὼς δὲν τά ριζα μηδ' εἶδά τα ποτέ μου·
μὲ τὴν εὐκή μου δλωνῶ, ὡσὰν τὸ πεθυμοῦμε,
νὰ κάμετε κλερονομιά, καὶ τέκνα σας νὰ δοῦμε.

ΠΟΙΗΤΗΣ

Τοῦτα τὰ λόγια ὁ Βασιλιὸς μὲ κλάηματα τὰ μίλειε,
κ' εἶχέν τον στὴν ἀγκάλην του μὲ σπλάχος τὸν ἐφίλειε,
ἤκραξε καὶ τὴν 'Αρετή, λέει της,

ΡΗΓΑΣ

Θυγατέρα,
τὸ γάμο σου ξετέλειωσα ἐτούτην τὴν ἡμέρα·
ἐσύ μελλες τοῦ Ρώκριτου, στὸν οὐρανὸν ἐγράφτη,
γιὰ κεῖνο καὶ ἡ γνώμη σου σὲ τοῦτο δὲν ἀλλάχτη,
κ' ἤδιωξες τςὶ Ρηγόπουλλους, κ' ἔγνοια ἀπ' αὐτοὺς δὲν ἔχεις,
κ' εἰς τοῦτο θεληματεψες, δίχως νὰ τὸν κατέχῃς.
Ξένο τὸν ἐλογιάζαμε, καὶ ξένο τὸν ἐλέγα,
καὶ τοῦτος εἶν ὁ Ρώκριτος τῆς ἀντρειᾶς ἡ φλέγα·
κι ἀπείτις μαῦρος σοῦ ρεσε, σὰν ὅλοι μοῦ τὸ λέσι,
ἐδά, πού 'ν ἄσπρος καὶ ξαθός, καλύτερα σ' ἀρέσει.
Εὐκή τς εὐχῆς μου νά 'χετε, και ὅ τι κατηγορήθῃς,
χαρὲς νὰ σοῦ γυρίσουνε, ἀπεὶς κ' ἐδὰ βουλήθῃς,
κ' ἤκαμες κεῖνο πού θελα, κ' ἤγιανες τὴν πληγή μου,
ποὺ ἂν εἶχες 'πεῖ τ' ὄχι κ' ἐδά, ἄθρωπος μπλιὸ δὲν ἤμου,
γιατὶ ἤκαμε γιὰ λόγου μας θαμάσματα μεγάλα,
κ' οἱ χάρες του μέσ' στὴν καρδιὰ καὶ νοῦ μου τὸν ἐβάλα·

δὲν εἶναι Ρῆγας σὰν ἐμᾶς, μὰ ἡ χάρι ντου 'ναι τόση,
πού Ρῆγα τόνε κράζουσι σὲ δύναμι καὶ γνῶσι,
κ' ἐκεῖνο π' ἀφεντεύγομε τςὶ χῶρες κι ὅλα τ' ἄλλα
αὐτεῖνος μᾶς τὰ κέρδαισε μὲ κίντυνα μεγάλα.
Εὐχαριστῶ τοῦ ριζικοῦ, ποὺ σοῦ δωκε ἔτοια γνώμη,
κ' ἤλεγες, πὼς δὲν ἤθελες νὰ παντρευτῇς ἀκόμη,
κ' ἐφύλαγε ὥς τὸ 'στερο κανίσκι νὰ μοῦ φέρῃ
ἕναν, ὁποὺ μὲ γλύτωσε, νὰ σοῦ τὸν κάμω ταίρι.
Χαίρου λοιπό, παιδάκι μου, σὰ χαίρουμεσταν ὅλοι,
καὶ σὰ μᾶς ἀνεγάλλιασε τοῦ γάμου σας ἡ σκόλη,
κ' ἔπαρε μὲ καλὴν καρδιὰ τὰ κανισκεύγει ἡ μοῖρα,
κ' ἐγὼ ποτέ μου ἄλλη χαρὰ σὰν τούτη δὲν ἐπῆρα.
Ἄς εἶστε πάντα μιὰ βουλή, καὶ πάντα σας σμιμένοι,
γιατὶ τς ἀνάγκες καὶ κακὰ ἡ σύβασι τὰ γιαίνει.

ΠΟΙΗΤΗΣ

Μὲ πονηριὰν ἡ 'Αρετὴ κάνει πὼς δὲν κατέχει
πρωτύτερα ὅ τι θωρεῖ, κ' εἰς τοῦτο γνῶσιν ἔχει.
Τὰ φρούδια τζι ἐνεσήκωσε μὲ μαστοριὰν ἡ κόρη,
δείχνει πὼς τὸ θαμάζεται, στὸν οὐρανὸν ἐθώρει.
Δείχνει πὼς ἀνεπόλπιστο εἶν κεῖνο, ὁποὺ βλέπει,
κ' ἐδάγκανε τὰ χείλη της, 'ς τοῦτο ἔπαινος τςὶ πρέπει·
ἐκόμπωσε ὅλον τὸ λαό, καὶ κάνει καὶ λογιάζου
τὰ ψόματα γι' ἀπαρθινά, γιατὶ τς ἀλήθειας μοιάζου.
Μὲ λίγα λόγια φρόνιμα τὸν κύρι ἀποφασίζει
νὰ κάμῃ κεῖνο ποὺ γροικᾷ, καὶ κεῖνο ὁπ' ὁρίζει·
δὲ θέλει νὰ πολυμιλῇ μὴ λάχῃ καὶ μπερδέσῃ,
καὶ θέλοντας νὰ βουηθηθῇ πεδουκλωθῇ καὶ πέσῃ.
'Εθώρειε κι ὁ Πολύδωρος, κι ἀκόμη δὲν κατέχει,
ἂν εἶν κ' εἶν ὁ Ρωτόκριτος, κι ἀλήθεια δὲν τὴν ἔχει.

Τόσο πολὺ τοῦ φάνηκε, ποὺ ἀκόμη δὲν πιστεύγει,
τὸν ἥλιο βλέπει, καὶ φωτιὰ γιὰ νὰ θωρῇ γυρεύγει·
μὰ τούτ᾽ ἡ δυσκολιὰ τοῦ νοῦ λίγη ὥρα τὸν ἐκράτει,
κ᾽ εἶδεν κι αὐτὸς κι᾽ ἐπέστεψε, σὰν τς ἄλλους στὸ Παλάτι.
Περιλαμπάνει καὶ φιλεῖ, καὶ δὲν τόνε χορταίνει
τὸν φίλον του τὸν ἀκριβό, καὶ δάκρυα τόνε ραίνει.
Λογιάσετε πόσες χαρὲς ἦσαν τὴν ὥρα κείνη,
καὶ πόση περιδιάβασι ᾽ς ὅλην τὴ χώρα γίνη·
τὶς τό ᾽λεγε γιὰ θάμασμα, τὶς ὄνειρο τὸ κάνει,
τόσο μεγάλο καὶ πολὺ ἀξάφνου τῶς ἐφάνη.
Ὁ Πεζοστράτης τοῦ Ρηγὸς γονατιστὸς σιμώνει,
κι ὅ τι κι ἂν εἶχε στὴν καρδιὰ τότες τοῦ φανερώνει,
λέει του,

ΠΕΖΟΣΤΡΑΤΟΣ

᾽Αφέντη, ἃ σοῦ φταιξα εἰς τὸν καιρὸν ἐκεῖνο,
ποὺ σοῦ φερα τὴν προξενειά, κ᾽ εἶπες μου νὰ μακρύνω
τὸ τέκνο μου ᾽κ τς χῶρές σου κ᾽ ἐγὼ στὸ σπίτι μέσα
νὰ κάθωμαι νὰ μὴν ἐβγῶ, καὶ ὅ τ᾽ εἶπα δὲ σ᾽ ἀρέσα,
συμπάθησέ μου, Βασιλιέ, μ᾽ ἃ λάχῃ χρειά, στὴν ἄλλη
μὴν πιάνῃς μὲ τςὶ δούλους σου τόση κακιὰ μεγάλη.
Θωρεῖς τα δὰ τὰ λόγια μου, τὸ πῶς ἐβεβαιῶσα,
θαρρῶ νὰ τὰ μετάνιωσες, τὰ μοῦ ᾽πε αὐτήν᾽ ἡ γλῶσσα.
Πολλὰ μ᾽ ἐκατηγόρησες, κ᾽ ἤκρινες τὴ ζωή μου,
γιατὶ σοῦ μίλησα ὁ φτωχὸς καλὸ γιὰ τὸ παιδί μου.
Κάθε γονεῖς παρακαλεῖ γυρεύγει καὶ ξετρέχει,
νὰ κάμῃ πλούσο τὸ παιδί, κι οὐδ᾽ ἄλλην ἔγνοιαν ἔχει·
κι ἂν ἐπεθύμησα κ᾽ ἐγὼ τὰ πεθυμῆσαν κι ἄλλοι,
δὲν ἦτο σφάλμα ἔτσι πολὺ νὰ μ᾽ εὕρῃ τόση ζάλη,
νά ᾽ν πέντε χρόνοι σήμερο, ποὺ τέτοιο γιὸ δὲν εἶδα,
ὁποὺ τὸν εἶχα θάρρος μου ἀπαντοχὴ κι ὀλπίδα.

Μὰ τοῦτα ὅλα περάσασι, κι ἂς τάξω πὼς δὲν ἦσα,
ἀπεὶς θωρῶ καὶ τὰ κακὰ εἰςὲ καλὸ γυρίσα,
κ᾿ οἱ μάνιτες ἐπάψασι κ᾿ ἡ - ὄργιτα τελειώθη,
καὶ τὸ μαντᾶτο τὸ πρικὺ μ᾿ ἄλλο γλυκὺν ἐλειώθη.
Λοιπὸ ἅ σ᾿ ἐβάρυνα κ᾿ ἐγὼ εἰςὲ καιρὸν κιανένα,
ὅ τι κι ἂν ἐπωθήκασι, ἂν εἶν συμπαθισμένα,
καὶ τὴν εὐχή μας νά ᾿χουσι παιδιὰ καὶ τῶν παιδιῶν τως,
καὶ νὰ πληθαίνου οἱ - οὐρανοὶ τὸ πρᾶμα καὶ τὸ βιόν τως.

ΠΟΙΗΤΗΣ

Μιλῶντας ἐσηκώθηκε, στὴν ᾿Αρετὴ σιμώνει,
φιλεῖ τη, καὶ σὰ νύφην του τὴν ἀποκαμαρώνει·
ἐκεῖνος κ᾿ ἡ γυναῖκά ντου τὸ κλάημα δὲ σκολάζου,
ἐκ τὴ χαράν, ὁπού ᾿χουσι μπλιὸ πάθη δὲ λογιάζου·
γέμου οἱ αὐλὲς τοὺς ἄρχοντες, γεμίζει τὸ Παλάτι,
ἀρχίζου τὴν ξεφάντωσι, καὶ ὁλημερνὶς ἐκράτει.
κι ἀργά ᾿μεινε τ᾿ ἀντρόγυνο στὴν κάμεραν ἐκείνη,
πού ᾿τον ἀρχὴ κ᾿ ἐμπήκασι ᾿ς τς ἀγάπης τὴν ὀδύνη.
Σήμερον ἂς λογιάσουσιν, ὅσοι κι ἂν ἔχου γνῶσι,
ἐκεῖνα ποὺ γενήκασιν ὥστε νὰ ξημερώσῃ.
᾿Εγὼ δὲ θέλω καὶ δειλιῶ νὰ σᾶςε πῶ μὲ γράμμα,
τὴ νύκτα πῶς ἐδιάξασι, εἶντα ᾿πα, κ᾿ εἶντα κάμα·
μπορεῖτε ἀπὸ τὰ παραμπρός, πού ᾿χετε γροικημένα,
ἐσεῖς νὰ τὰ λογιάσετε, καὶ μὴ ρωτᾶτε μένα.
Τὰ ᾿πασι, τὰ μιλήσασι, κ᾿ εἰς ὅ τι κι ἂν ἐγίνη,
κιανεὶς δὲν ξεύρει νὰ τὸ πῇ, μόνο οἱ δυό ντως κεῖνοι.
῏Ηρθεν ἡ μέρα ἡ λαμπιρή, γλυκὺς καιρὸς ἀρχίζει,
κ᾿ ἤκατσεν ὁ Ρωτόκριτος εἰς τὸ θρονὶ κι ὁρίζει.
Μὲ φρόνεψι πορεύγεται, μὲ γνῶσιν ὀρδινιάζει,
πριχοῦ ᾿ρθουσι τὰ πράματα προβλέπει καὶ λογιάζει.

Ὅλοι τὸν ἀγαπήσασι, κ᾽ εἰς τ᾽ ὄνομά ντου ᾽μνέγα
κι ἀπὸ τοὺς ἄλλους Βασιλιοὺς πρῶτο τὸν ἐδιαλέγα·
καὶ τῶ Ρηγάδω οἱ διαφορὲς σὲ πράματα μεγάλα
κριτὴ τὸν εἶχα, καὶ ποτὲ τό ᾽λεγε δὲν ἐσφάλα.
Ἀγαπημένο ἀντρόγυνο σὰν τοῦτο δὲν ἐφάνη,
μουδ᾽ ἔτοιο καλορρίζικο χαιράμενο στεφάνι.
Πλιὰ ρίζωσα καὶ γέρασα παρὰ ποὺ δίδει ἡ φύσι,
καλὴ καρδιὰ τοὺς ἤθρεφε, σὰν τὸ δεντρὸν ἡ βρύσι.
Ἐκάμασι παιδόγγονα κι ὅλα γεννῆκαν πλούσα,
καὶ μάνα καὶ κερὰ λαλὰ ἐγίνη ἡ-᾽Αρετοῦσα.
Πολλὰ χαιράμενη ζωὴ στὸν κόσμον ἐπεράσα,
τςὶ κόπους δὲν ἐρρίχνασι, τς ὀλπίδες δὲν ἐχάσα·
γιὰ τοῦτο ὁπού ᾽ναι φρόνιμος, μηδὲ χαθῇ στὰ πάθη·
τὸ ρόδο κι ὄμορφος ἀθὸς γεννᾶται μέσ᾽ στ᾽ ἀγκάθι.
Τούτη ἡ-ἀγάπη ἡ μπιστικὴ μὲ τὴ χαρὰ τελειώθη
καὶ πλερωμὴ στὰ βάσανα μεγάλη τῶς ἐδόθη·
καὶ καθανεὶς ποὺ διάβασεν ἐδὰ ἂς τὸ κατέχῃ,
μὴ χάνεται στὰ κίντυνα, μὰ πάντα ὀλπίδα ἂς ἔχῃ.
Κ᾽ ἐκεῖνον, ὁποὺ κόπιασε, ἂς τὸν καληνωρίζου,
κι ἂς συμπαθοῦν τὰ σφάλματα ἐκεῖνοι, ποὺ γνωρίζου.
Ἐσίμωσε τὸ ξύλο μου, τὸ ράξιμο γυρεύγει,
ἦρθε ᾽ς ἀνάβαθα νερά, καὶ μπλιὸ δὲν κιντυνεύγει.
Θωρῶ τὸν οὐρανὸ γελᾷ τὴ γῆς καὶ καμαρώνει,
καὶ σὲ λιμιῶνα ἀνάπαψις ἤραξε τὸ τιμόνι.
᾽Σ βάθη πελάγου ἀρμένιζα, μὰ δά ᾽ρθα στὸ λιμιῶνα,
μπλιὸ δὲ φοβοῦμαι ταραχές, μάνιτες καὶ χειμῶνα.
Θωρῶ πολλοὶ χαρήκασι κ᾽ ἐκουρφοκαμαρῶσα,
κι ὅσοι κλουθοῦσα ἀπὸ μακρά, ἐδὰ κοντὰ σιμῶσα.
Ἡ γῆς ἐβγάνει τὴ βοή, ὁ ἀέρας καὶ μουγκρίζει,
καὶ μιὰ βροντὴ στὸν οὐρανὸ τς ὀχθρούς μου φοβερίζει

ἐκείνους τοὺς κακόγλωσους, ποὺ ψέγουν ὅ τι δοῦσι,
κι ἀπόκει δὲν κατέχουσι τὴν Ἄλφα σκιὰς νὰ ποῦσι.
Θωρῶ πολλοὺς καὶ πεθυμοῦ, κ᾽ ἔχω το γροικημένα,
νὰ μάθουν τίς ἐκόπιασε εἰς τ᾽ ἀπανωγραμμένα,
κ᾽ ἐγὼ δὲ θὲ νὰ κουρφευτῶ, κι ἀγνώριστο νὰ μ᾽ ἔχου,
μὰ θέλω νὰ φανερωθῶ, κι ὅλοι νὰ μὲ κατέχου.
Βιτζέντζος εἶν ὁ ποιητὴς κ᾽ εἰς τὴ γενιὰ Κορνάρος,
ποὺ νὰ βρεθῇ ἀκριμάτιστος, ὄντε τὸν πάρῃ ὁ Χάρος.
Στὴ Στείαν ἐγεννήθηκε στὴ Στείαν ἐνεθράφη,
ἐκεῖ καμε κ᾽ ἐκόπιασε ἐτοῦτα, ποὺ σᾶς γράφει.
Στὸ Κάστρον ἐπαντρεύτηκε, σὰν ἁρμηνεύγ᾽ ἡ φύσι,
τὸ τέλος του ἔχει νὰ γενῇ ὅπου ὁ Θεὸς ὁρίσῃ.
[Οἱ στίχοι θέλου διόρθωσι καὶ σάσμα ὅσο μποροῦσι
γι᾽αὐτοὺς ποὺ τοὺς διαβάζουσι καλὰ νὰ τοὺς γροικοῦσι].

ΠΡΟΣΩΠΑ

ὁποὺ μιλοῦσιν εἰς τοῦτο τὸ Ποίημα.

ΗΡΑΚΛΗΣ, βασιλέας τῆς Ἀθήνας.
ΑΡΤΕΜΗ, βασίλισσα ἡ γυναῖκά του.
ΑΡΕΤΟΥΣΑ, βασιλοπούλλα ἡ θυγατέρα τως.
ΠΕΖΟΣΤΡΑΤΟΣ, πολιτικὸς Σύμβουλος τοῦ Βασιλέως.
ΕΡΩΤΟΚΡΙΤΟΣ, ὁ ὑγιός του, ἀγαπητικὸς τῆς Ἀρετούσας.
ΠΟΛΥΔΩΡΟΣ, φίλος μπιστικὸς τοῦ Ἐρωτόκριτου.
ΣΟΛΝΤΑΔΟΙ τοῦ Βασιλέως.
ΦΡΟΣΥΝΗ, Νένα τῆς Ἀρετούσας.
ΜΑΝΝΑ τοῦ Ἐρωτόκριτου.
ΔΗΜΟΦΑΝΗΣ, Ἀφεντόπουλλος τῆς Μυτιλήνης.
ΑΝΤΡΟΜΑΧΟΣ, Ρηγόπουλλο τοῦ Ἀναπλιοῦ.
ΦΙΛΑΡΕΤΟΣ, Ἀφέντης τῆς Μοθώνης.
ΗΡΑΚΛΗΣ, Ἀφέντης τῆς Ἔγριπος.
ΝΙΚΟΣΤΡΑΤΟΣ, Ἀφέντης Μακεδονίας.
ΔΡΑΚΟΜΑΧΟΣ, Ἀφέντης τῆς Κορώνης.
ΤΡΙΠΟΛΕΜΟΣ, Ἀφέντης τῆς Σκλαβουνιᾶς.
ΓΛΥΚΑΡΕΤΗΣ, Ἀφέντης τῆς Ἀξιᾶς.
ΣΠΙΔΟΛΙΟΝΤΑΣ, Καραμανίτης.
ΠΙΣΤΟΦΟΡΟΣ, ὑγιὸς τοῦ Ρῆγα τοῦ Βυζαντίου.
ΔΡΑΚΟΚΑΡΔΟΣ, Ἀφέντης τῆς Πάτρας.
ΧΑΡΙΔΗΜΟΣ, Ἀρχοντόπουλλο τῆς Κρήτης.
ΚΥΠΡΙΔΗΜΟΣ, Ρηγόπουλλο τῆς Κύπρου.
ΒΛΑΝΤΙΣΤΡΑΤΟΣ, Βασιλέας τῆς Βλαχιᾶς.
ΑΡΙΣΤΟΣ ὁ ἀνιψός του.
ΦΡΟΝΙΣΤΑΣ, πολεμικὸς Σύμβουλος τοῦ Βασιλέως Ἡράκλη.
ΠΙΣΤΕΝΤΗΣ, δοῦλος μπιστικὸς τοῦ Ἐρωτόκριτου.

ΛΕΞΙΛΟΓΙΟΝ

Α

ἀγαληνὰ ἐπιρ. εἶναι ὁ παλαιότερος τύπος (γαληνά), ἐξ οὗ προῆλθον τὸ ἀγάλη καὶ ἀγάλια = ἠρέμα, σιγά.
ἄγγουρος νέος, νεανίσκος.
ἀγδίκιωτος ἐπιθ. ἀνεκδίκητος, ἀτιμώρητος· ἰδ. γδικιώνομαι.
ἀγκοῦσα ἡ, στενοχωρία, θλίψις.
ἀγκουσεύγω καὶ ***ἀγκουσεύγομαι,*** στενοχωροῦμαι, ἀθυμῶ.
ἄγνωστος ἐπιθ. ὁ μὴ γνωρίζων, ἀμαθής, ἀνόητος.
ἀγρίμι τό, ἡ ἀγρία Κρητικὴ αἴξ, αἴγαγρος.
ἀζάπης φίλος, ἑταῖρος, ὁ ταλαίπωρος, ὁ καημένος.
ἀζιγανιὰ ἡ, δόλος, ἀπάτη, ἀδικία· ἰδ. ζιγανεύγω.
ἄθος ὁ, τέφρα, σποδός, στάκτη.
ἀκάτεχος ἐπιθ. ἄπειρος, ἀδαής. Τὸ ἀντίθετον ***κάτεχος*** καὶ ***κατεχάρις.***
ἀκρόκαλος ἐπιθ. ἀρκετὰ καλός, καλούτσικος.
ἀκρόμακρα ἐπιρ. ὀλίγον τι μακράν.
ἀκρομεγαλώνω μεγαλώνω ὀλίγον, ἔρχομαι εἰς ἡλικίαν τινά.
ἀκροστένομαι, ἀορ. ***ἀκροστάθηκα,*** σταματῶ ὀλίγον χρόνον.
ἀλάργο ἐπιρ. μακράν.
ἀλογάρις ὁ ἱπποκόμος.
Ἀμιρᾶς ἄρχων, ἀφέντης.
ἄμοιαστος ἐπιθ. (καὶ ἐπιρ. ἄμοιαστα) ἀπρεπής, ἄτοπος, ἀταίριαστος.
ἀμπώθω ἀπωθῶ· οὐσ. ἡ ***ἀμπωστιά.***
ἀνακρέμασι ἡ, ἡ ἀβροχία.
ἀναλαβαίνω καὶ ***ἀναλαμπάνω*** ἀνάπτω, καίομαι· ἰδ. λαβαίνω.
ἀναμνηάζω ἐνθυμοῦμαι, σκέπτομαι, φροντίζω.
ἀναρρίμματα τά, αἱ κινήσεις καὶ τὰ σχήματα τοῦ σώματος, τὸ παράστημα.
ἀναχαιντρώνω ἐπὶ τῆς ἀνορθώσεως τῶν τριχῶν ἕνεκα ὀργῆς ἢ ἄλλου σφοδροῦ πάθους.
ἀνέγνωρος ἐπιθ. (οὐσ. ἀνεγνωριὰ) ἀγνώμων, ἀχάριστος καὶ ἀγνώριστος.

ἀνεμουρδώνω - ομαι, μολύνω, λερώνω.
ἀντήρητα ἐπιρ. ἀφόβως.
ἀνυφαντὴς ὁ, εἶδος ἀραχνίου.
ἀξαμώνω ἰδ. ξαμώνω.
ἀπαρθινὸς ἐπιθ. ἀληθής, ἐπιρ. ***ἀπαρθινὰ*** = ἀληθῶς.
ἀπατὰ ἐπιρ. βεβαίως, ἀληθῶς.
ἀπιλογιάζω καὶ ***ἀπιλογοῦμαι*** ἀποκρίνομαι, ἀπαντῶ.
ἀπόγει τό, ὁ ἀπόγειος ἄνεμος, τὸ ψύχος, ἡ πρωϊνὴ πάχνη.
ἀπογλακῶ καταδιώκω· ἰδ. γλακῶ.
ἀποκλαμὸς ὁ, παραφυὰς ἢ ρίζα φυτοῦ.
ἀπονοῦμαι ἐχθαίρω, μνησικακῶ· οὐσ. ***ἀπονέματα*** ἀπειλαί, λόγοι σκληροὶ καὶ μνησίκακοι.
ἀποταχιὰ ἐπιρ. ταχέως, γρήγορα.
ἀποφρύσσω ἀποξηραίνομαι, στειρεύω.
ἀργατινὴ ἡ, ἡ ἑσπέρα, ἡ βραδειά.
ἀρίφνητος ἐπιθ. ἀναρίθμητος.
ἀρνεύγω μεταβ. εἰρηνεύω, καταπραΰνω, ἀμεταβ. = καταπραΰνομαι.
ἀσούσσουμος ἐπιθ. ἀγνώριστος, ἐλεεινός.
ἄτιε ἢ ἄτιες ἐπιρ. βεβαίως, μάλιστα.
ἀτονιάρω ἀτονῶ, ἀδρανῶ.
ἄτυχος ἐπιθ. ἀσθενής, ἀδύνατος, δειλός.
ἄφαντος ἐπιθ. ἀφανής, ἀσήμαντος.
ἀφόρεσι ἡ, ὑποψία, ὑπόνοια· ἰδ. ἀφοροῦμαι.
ἀφορμή, ἀφόρμησι, ἀφορμάγρα ἡ μανία· ἐπιθ. ***ἀφορμάρις***=μανικός. ἔξω φρενῶν, καὶ ρῆμα ***ἀφορμίζω*** = μαίνομαι.
ἀψήφιστος ἐπιθ. μικρός, ἀνάξιος προσοχῆς, ἀσήμαντος, ἀπρεπής.

Β

βαβούρα ἡ, βόμβος, θόρυβος· ρῆμα ***βαβουρίζω*** βομβῶ, θορυβῶ.
βαστάϊ τό, σχοινάκι, κορδόνι.
βέρσα τά, οἱ στίχοι.
βερτζὶ ἐπιθ. ρόδινος, ροδόχρους.
βελτόνι τό, (ἢ βερτόνι) τὸ βέλος.
βιγλίζω κατοπτεύω.
βοῦρκα τά, βόρβορος, ἰλύς.
βρυγιὰ τά, τὰ βρύα.

βρῶσι ἡ, τροφή, προσφάγι.
βύθος τό, τὰ βύθη, ἡ ἄβυσσος.

Γ

γαβάθι τό, τρυβλίον, κώθων.
γαζώνω καὶ οὐσ. ***γάζωμα·*** κάμνω γαζί, ἤτοι εἶδος λεπτῆς ραφῆς ἢ κεντήματος.
γαλήνωσι ἡ, γαλήνη, ἡσυχία, εἰρήνη.
γδικιώνομαι ἐκδικοῦμαι.
γεβεντίζομαι ἀορ. ***ἐγεβεντίστικα*** διαπομπεύομαι. καταισχύνομαι.
γέρνομαι ἀορ. ***ἐγέρθηκα,*** ἐγείρομαι, σηκώνομαι.
γέρνω, κλίνω, καταβιβάζω.
γιαγέρνω ἀορ. ***ἐγιάγειρα*** ἐπιστρέφω, ἐπανέρχομαι.
γιόστρα ἢ ***γκιόστρα ἡ,*** τὸ κονταροκτύπημα.
γλακῶ, ἀορ. ***ἐγλάκησα,*** τρέχω· οὐσ. τὸ ***γλάκι*** = τρέξιμον.
γλοτσὰ ἡ, τὸ λάκτισμα.
γλοτσοπατῶ καταπατῶ.
γλύω γλυτώνω, σώζομαι.
γνοιανὸς ἐπιθ. πλήρης φροντίδων καὶ μεριμνῶν, ἰδ. καὶ ἐγνοιανός.
γρίνια ἡ, καὶ ρῆμα ***γρινιάζω,*** κατήφεια, σκυθρωπότης, δυσκολαίνω, σκυθρωπάζω, εἶμαι κατηφής.

Δ

δαμάκι, μικρόν, ὀλίγον.
δαμινός, ἐπιθ. ὀλίγος, μικρός, ἀμυδρός.
διάγω ἢ ***διάζω*** μελ. ***διάξω·*** ἀορ. ***ἤδιαξα,*** πράττω, ἐνεργῶ.
διαλεγῶνας ὁ, ὁ διαλέγων, ὁ ἐκλέγων.
διόχνει ἀπροσ. δοκεῖ μοι, ἀποφασίζω.
δίφορος ἐπὶ καρπῶν δὶς τοῦ ἔτους παραγομένων.
διῶμα τό, ἡ καλὴ ἐξωτερικὴ παράστασις, εὐγενὴς ὄψις.
διωματάρις ὁ ἔχων καλὸν εἶδος, κομψός, χαριτωμένος.
δοξάρι τὸ τόξον, ὁ ***δοξαράτορας*** ὁ τοξότης.
δυνάζομαι, ἀορ. ***ἐδυνάστη(κα)*** δύναμαι.

Ε

ἐγούγια ἐπιφων. σχετλ. = οὐαί, ἀλλοίμονον.
(ε)κτάσσομαι προτίθεμαι, διανοοῦμαί τι, σκοπεύω.

ἐντήρησι, ἰδ. ντήρησι.
ἐξά ἡ, ἐξουσία, δύναμις.
ἔξοδος ἡ, πληθ. ***ἔξοδες,*** δαπάνη, ἔξοδον, κηδεία.
ἐρμίζω, ἐρημῶ, κάμνω ἔρημον.
ἔσμιξι ἡ, συνάντησις, μεῖξις, γάμος.

Ζ

ζὰ τά, πληθ. τοῦ τὸ ζῷ(ον), τὰ ζῷα.
ζαβάγρα ἡ, ἀδεξιότης, μωρία,
ζαβὸς ἐπιθ. ἀδέξιος, μωρός.
ζαβώνω κάμνω ζαβόν, μωραίνω.
ζαγάρι τό, κύων κυνηγετικός.
ζάρω συνειθίζω.
ζαφειρομπάλασα τά, ζαφείρια καὶ μπαλάσια (= ρουβίνια).
ζιγανεύγω καὶ ***ἀζιγανεύγω - ομαι,*** ἀπατῶ, δολιεύομαι.
ζιμιὸ καὶ ***τὸ ζιμιὸ*** ἐπιρ. εὐθύς, ἀμέσως, λοιπόν,
ζουγλὸς ἐπιθ. πηρός, ἀνάπηρος.
ζουγλοχέρης καὶ θηλ. ***ζουγλοχέρα,*** κουλλὸς, κουλλοχέρης.
ζουλίζω συμπιέζω, ἐκθλίβω.
ζυγώνω διώκω, ἐκδιώκω.

Η

ἤθη τά, συνήθεια, τὰ ἔθιμα.
ἡλικιὰ ἡ, ἡ ἡλικία, τὸ ἀνάστημα.

Θ

θανατερὸς ἐπιθ. θανάσιμος, θανατηφόρος.
θέτω, κατακλίνομαι, πλαγιάζω.
θρηνοῦμαι, θρηνῶ, ὀδύρομαι.

Ι

ἴδια ἐπιρ. ἀκριβῶς, ἀπαραλλάκτως.

Κ

καθολικὸς ἐπιθ. ἀληθής, πραγματικός.
κακαποδίδω μεταβ. καὶ ἀμεταβ. δίδω ἢ λαμβάνω κακὸν τέλος.
κακαφόρεσι ἡ, ὑποψία, ὑπόνοια περὶ κακοῦ.
κακοσαρκίδα ἡ, κακὴ σάρκα, πληγὴ ἀνεπούλωτος.
κακοσύβαστος, δύσκολος ἄνθρωπος.

κακουργεῖ ἐπὶ πληγῆς ἥτις φλεγμαίνεται καὶ ἀγριεύει.
καλαμαρθήκη ἡ, καλαμαροθήκη, καλαμάρι.
καλοπίχερος ὁ ἔχων καλὸν χερικόν, εὐοίωνος, αἴσιος.
καμμυῶ (καμνυῶ) καταμύω, κλείω τοὺς ὀφθαλμούς.
καμωσούδια τά, καμώματα, τὸ ἐργόχειρον.
κανίσκι τό, δῶρον, **κανισκεύγω** δωροῦμαι.
κασσίδι τό, κράνος, περικεφαλαία.
καταλαγιάζω ἡσυχάζω, κατατάσσω, ἀναπαύομαι.
καταρδινιάζω - ομαι, ἑτοιμάζω, παρασκευάζω - ομαι·
κατασκέπασι ἡ, στενοχωρία, λιποθυμία.
καταστάμενος ἡλικιωμένος, στάμενος.
κατατάσσω μεταβ. ἡσυχάζω, ἠρεμῶ.
κατάχωστα ἐπιρ. κρυφίως, ἀφανῶς.
κάτεχος καὶ **κατεχάρις** εἰδήμων, ἔμπειρος.
κατηγορῶ - οῦμαι, στενοχωρῶ, στενοχωροῦμαι, καταθλίβω.
κατηγορημένος καταβεβλημένος, ἀδυνατισμένος.
κεντῶ 1) = κεντρίζω, 2) καίω, καίομαι.
κιβούρι τό, φέρετρον, θήκη νεκροῦ.
κιόλα ἐπιρ. ἤδη, καὶ δή.
κλιτὸς ἐπιθ. κατηφής, ἄθυμος.
κλιτότη ἡ, καὶ ἡ **κλιτότητα,** ταπεινότης, σεβασμός.
κνογελῶ ὑπομειδιῶ,
κόκκα ἡ, ἐντομή, ἐγκοπή.
κοκκιάζω τοποθετῶ τὸ βέλος κατὰ τὴν κόκκαν εἰς τὴν νευρὰν τοῦ τόξου, ἵνα τὸ ἐκτοξεύσω.
κομπώνω - ομαι, ἀπατῶ, - ῶμαι· καὶ οὐσ. **κόμπωμα** ἀπάτη.
κοπανιὰ ἡ, πληγή, πλῆγμα.
κοπελλιάρις νέος, νεανίας.
κοράτζα ἡ, θώραξ.
κουζουλὸς ἐπιθ. ἀνόητος, μωρός· οὐσ. ἡ **κουζουλάδα.**
κουλουμουντρίζω, κουτρουβαλῶ, τουμπάρω· οὐσ. **κουλουμούντρισμα.**
κούντουρος ἐπιθ. βραχύς, κοντός.
κουράδι τό, τὸ ποίμνιον, τὸ κοπάδι.
κουτρούλλης ἐπιθ. τὸ θηλ. **κουτρούλλα,** κουρεμένος, φαλακρός.
κουτσούνα ἡ, κούκλα, πλαγγών, **τὰ κουτσουνικὰ** οἱ κοῦκλες.

κουτσουνάρι καὶ ὑποκορ. ***κουτσουναράκι,*** κρουνός, μικρὸς κρουνός.
κοῦφος τό, τὸ κουφάρι, ὁ θώραξ.
κτάσσομαι ἰδ. ἐκτάσσομαι.
κτῆμα τό, τὸ κτῆνος, τὸ ἄλογον.

Λ

λαβαίνω ἀνάπτω, φλέγομαι· ὁ ἀορ. ***ἤλαβα*** ἔχει καὶ τὴν σημασίαν τοῦ ἔπαθον, προσεβλήθην ὑπὸ νόσου. ἰδ. καὶ λαμπάνω.
λάβρα ἡ, φλόξ, καῦμα, πάθημα.
λαλὰ ἡ, μάμμη, προμήτωρ.
λαμπάνω καίομαι· ἰδ. λαβαίνω.
λιμιῶνας ὁ, λιμήν.
λουκτουκιῶ κλαίω μετὰ λυγμῶν, λύζω.
λόχη ἡ, γλῶσσα πυρός, φλόξ.

Μ

μαγάρι ἐπιρ. εἴθε, μακάρι.
μάγγανον τό, πιεστήριον.
μαγνιὰ ἡ, ὕφασμα λεπτὸν καὶ ἀραιόν.
μαλιὰ ἡ, μάχη, πόλεμος, ***μαλώνω*** = πολεμῶ, ἀγωνίζομαι.
μᾶλλιος καὶ ***μαλλιοστὰς*** ἐπιρ. μᾶλλον.
μαντᾶτο τό, ἀγγελία, εἴδησις, ***μαντατεύγω*** εἰδοποιῶ, ***μαντοτοφόρος*** ὁ ἀγγελιοφόρος.
μαργώνω παγώνω, κρυώνω, μαραίνομαι.
μετόχι τό, ἐξοχικὴ οἰκία (γεωργοῦ ἢ ποιμένος).
μήλιγγας ὁ, ὁ κρόταφος.
μισαφορμάρις ἐπιθ. σχεδὸν τρελός, μεσότρελος.
μισσεύγω ἀναχωρῶ, ὁ ***μισσεμὸς*** ἀναχώρησις.
μνέγω καὶ ***μνόγω*** καὶ ***ἀμνόγω*** ὁρκίζομαι.
μόδος ὁ, τρόπος.
μοιάζω μάλιστα τριτοπροσ. ***μοιάζει*** = πρέπει, ταιριάζει.
μοιαστὸς ρηματ. ἐπιθ. ἁρμόζων, πρέπων.
μόνιος ἐπιθ. μόνος.
μονιτάρου ἐπιρ. παντελῶς.
μότο = μόνο ἦτο.
μουγκαλίζομαι μυκῶμαι, ἡ ***μουγκαλισματιὰ*** μυκηθμός.
μουγκρίζω μυκῶμαι, βρυχῶμαι· ὁ ***μουγκρισμὸς*** μυκηθμός,

μουλλώνω κύπτω, ζαρώνω.
μούρτζινος ἐπιθ. φοινικοῦς, οἰνωπός, μαυροκόκκινος.
μύσσω μύζω, τὸ **μύσμα** μυχθισμός, μυσμός.

Ν

νᾶτο τό, σχῆμα, κίνησις τοῦ σώματος.
ναύκληρος ναύκληρος, πλοίαρχος, καραβοκύρις.
νένα ἡ, τροφός, παιδαγωγός.
νιάκαρη ἡ, μουσικὸν ὄργανον, σάλπιγξ, κέρας.
νοδάρος ὁ, νοτάριος, συμβολαιογράφος.
ντήρησι ἡ, καὶ **ἐντήρησι,** φόβος, δειλία, συστολή.
νυκτοπάρωρο τό, ἡ πέραν τῶν νυκτῶν ἀγρυπνία καὶ διασκέδασις.
νυκτοπαρωρῶ ἀγρυπνῶ καὶ περιφέρομαι ἐν καιρῷ νυκτός.

Ξ

ξάζω ἀξίζω, ἔχω ἀξίαν.
ξαμώνω σημαδεύω, σκοπεύω.
ξαναγίνομαι, ξαναμαλάσσομαι, ξαναπλάσσομαι λέγονται ἐπὶ ἐκστάσεως καὶ συγχύσεως φρενῶν.
ξαργιτοῦ καὶ **ἀξαργιτοῦ** ἐπιρ. ἐπίτηδες, ἀπὸ σκοποῦ.
ξαφορμίζω μεταβ. καὶ ἀμεταβ. τρελαίνω, ἐξίσταμαι τῶν φρενῶν.
ξεγκουσεύγω ἀπολυτρώνω, ἀπαλλάσσω τινὰ ἐκ τῆς στενοχωρίας· οὐσ. ὁ **ξεγκουσεμὸς** ἀπολύτρωσις.
ξεμηστεύγω σῴζω, ἐλευθερῶ, διαχωρίζω τοὺς ἐρίζοντας.
ξεπεριορίζομαι ἀποβάλλω τὸ λογικόν, ἐξίσταμαι τῶν φρενῶν. ἰδ. περιορίζομαι.
ξεστήχου ἐπιρ. ἀπὸ στήθους, ἀπὸ στόματος.
ξετρουμισμένος περίτρομος.
ξεχουρδισμένος ξεμαλλιασμένος, ἀναμαλλιάρις.
ξιφάρι τό, ξιφίδιον, αἰχμὴ βέλους.
ξώφαλσος ἢ **ξώφαρσος** καὶ ἐπιρ. **ξώφαλσα,** ἐπιπόλαιος.

Ο

ὀγκιὰ ἡ, οὐγκία, μονὰς βάρους (25 γραμμάρια, ἢ 39 γραμ).
ὀϊμέ· ἐπιφων. σχετλ. οἴμοι·
ὀκνεύγω ὀκνῶ, ἀμελῶ.
ὀκνιάρις ἐπιθ. νωθρός, ὀκνός, ἀμελής·
ὀρδινιὰ ἡ, τάξις, ἑτοιμασία, διαταγή, παραγγελία.
ὀρδινιάζω διευθετῶ, παρασκευάζω, καὶ μεσ. **ὀρδινιάζομαι** ἑτοιμάζομαι.

Π

πά ρηματ. συγκεκομμένος τύπος ἀντὶ τοῦ πάω, πάεις, πάει κλπ.
παβιόνι τό, τὰ ***παβιόνια***, αἱ σκηναί, τὸ στρατόπεδον.
παίδα ἡ, καὶ ***παιδωμὴ*** βάσανος, στενοχωρία, ταλαιπωρία.
παλέτσα ἡ, καὶ τὸ ***παλέτσι*** εἶδος χονδροῦ στρώματος ἐκ χόρτου ἢ τριχῶν.
πάντησμ' συνδ. διστακτικός, μήπως.
παραζιγανεύγω ἀπατῶ, ἀδικῶ· ἰδ. ζιγανεύγω.
παραθεσμιὰ ἡ, ἀναβολή, βραδύτης.
παράρω Δ 156 4 «νὰ θωρῇ τὴν κοπανιὰ πῶς νὰ τήνε παράρῃ». τεχνικὸς ὅρος ξιφομαχίας σημαίνων ἀποκρούω, ἀποφεύγω τὸν ξιφισμὸν τοῦ ἀντιπάλου.
παραπετρὰ ἡ, ὑπαινιγμός.
παραστολιάζω, ἀκρωτηριάζω, μισερώνω.
παρατρέπω, παρατρέπομαι, τρέπω ἀλλαχοῦ, ταράσσω, ἐκτρέπομαι τοῦ ὀρθοῦ, ἐξίσταμαι τοῦ λογικοῦ· οὐσ. ***παρατροπή.***
παραφαντασὰ ἡ, παραβολή, ὑπαινιγμός.
παραφοροῦμαι ὑποπτεύομαι, ἔχω μικρὰν ὑπόνοιαν.
πάρωρα ἐπιρ. ἀωρί, πολὺ ἀργά.
πασπατεύγω ψηλαφῶ, ἐρευνῶ, ψάχνω.
πάχνισμα τό, ἡ διὰ πάχνης (πρωϊνῆς δρόσου) κάλυψις καὶ τροπικῶς ἡ ὠχρότης, ἡ πελιδνότης. ἐκ ρήματος ***παχνίζομαι*** = καλύπτομαι διὰ πάχνης.
πεδουκλώνω - ομαι συμποδίζω - ομαι.
πεζόβολος ὁ, εἶδος ἁλιευτικοῦ δικτύου ριπτομένου ἀπὸ τῆς ξηρᾶς.
πεζολάτης ὁ πεζός.
πελελὸς ἐπιθ. παλαβός, μωρός.
περιλαμπάνω περιπτύσσομαι, ἀγκαλιάζω.
περλαμπαστὸς ἐπιθ. ἀγκαλιαστός, ***περλαμπαστὰ*** ἐπιρ.=ἀγκαλιαστά.
περιορίζομαι καὶ μετ. ***περιωρισμένος,*** στενοχωροῦμαι πολύ, ἀθυμῶ, γίνομαι ἐκτὸς φρενῶν ἐκ τῆς θλίψεως.
περισσάρις ὁ ἔχων περισσὰς χάριτας καὶ ὑπερέχων τῶν ἄλλων, ὁ πλήρης προτερημάτων.
περισσεύγω ὑπερτερῶ, ὑπερβάλλω.
περιχῶ περιχύνω, περιρραντίζω.

πέτρα τς ἀστραπῆς τὸ ἀστροπελέκι, ὁ κεραυνός.
πετρίτης ὁ, εἶδος ἱέρακος καὶ τροπικῶς ὁ ἥρως.
πιλαλῶ τρέχω, ἐπελαύνω.
πλαντῶ ἄγχομαι, ἀποπνίγομαι.
πλήσος ἐκ τοῦ πλήσιος - πλήθιος = δαψιλής, ἄφθονος.
πλήσκω ἀμεταβ. πλήττω, ἀθυμῶ.
πλουμὶ τό, ποίκιλμα, κεντητὸν κόσμημα.
πλουμίζω ποικίλλω, κεντῶ, μετ. **πλουμισμένος** καὶ ἐπιθ. **πλουμιστὸς** ποικιλτός, κεντητός.
πολυταρρίχνω ἀπορρίπτω, ρίπτω μακράν.
πουνιάλο τό, ἐγχειρίδιον, ἡ **πουνιαλιὰ** ἡ μαχαιριά.
πουργῶ ὑπουργῶ, βοηθῶ, ὑπομένω.
ποῦρι μόριον πότε συλλογιστικόν, πότε βεβαιωτικὸν καὶ ἄλλοτε ἀντιθετικόν.
προσερινὸς ἐπιθ. προσωρινός.
πρόσοψι ἡ, ἡ ὄψις, τὸ πρόσωπον.
προυκανάδοχος ὁ προξενητής.

Ρ

ραθυμῶ στενοχωροῦμαι, ἀδημονῶ.
ρέμπομαι ἐπαίρομαι, ὑπερηφανεύομαι.
ριγουλάκι τό, τὸ αὐλάκιον, τὸ ρυάκιον.
ριζικὸν τό, ἡ μοῖρα, τὸ πεπρωμένον· γεν. **τοῦ ριζικοῦ** ἐπιρρηματικῶς = εἰς τὴν τύχην.
ριζιμιὸς ἐπιθ. ὁ ἔχων ρίζας, φυσικὸς βράχος.
ριμάρω στιχουργῶ, κάμνω ρίμες (= στίχους ὁμοιοκαταλήκτους).
ρόγα ἡ, μισθός, πληρωμή.

Σ

σειρώνω μετ. **σειρωμένος** σουρώνω, ἐκτήκομαι, στραγγίζω.
σκιὰς ἐπιρ. ἐλαττωτ. τοὐλάχιστον, κἄν.
σκιάσμα τό, σκιαγράφημα, σκίτσο.
σκληριὰ ἡ, μεγάλη κακοκαιρία καὶ τρικυμία.
σκοπὸς ὁ, μέλος, ᾆσμα.
σκουτάρι τό, ἡ ἀσπίς.
σκριτόριον τό, γραφεῖον, γραφικὴ τράπεζα.
σοθέτω τακτοποιῶ.
σοθέματα τά, ἡ τάξις τοῦ σώματος, ἡ συμμετρία.

σοθετὸς ἐπιθ. σύμμετρος, ὁμαλός.
σουσσούμι τό, σημεῖον, γνώρισμα, τύπος.
σπίδα ἡ ἔχιδνα, ἀσπίς. Ἐξ αὐτοῦ καὶ τοῦ λιόντας τὸ ὄνομα τοῦ Καραμανίτη **Σπιδόλιοντας**.
σπλαχνικούλλα ἡ φιλόστοργος κόρη.
στᾶτο τό, κατάστασις, διάθεσις τῆς ψυχῆς.
στερεύγομαι στεροῦμαι.
στόρησι ἡ, ἡ ζωγραφιά, ἡ εἰκών.
στρατολάτης ὁδοιπόρος, διαβάτης.
στροφίδι τό, ὁ στροφεὺς τὸ στροφεῖον τοῦ μαγγάνου.
σύγκλυσι ἡ, πλημμύρα, κατακλυσμός.
σύγκρατος ἐπιθ. συγκρέατος, μετὰ τοῦ κρέατος, σύρριζος.
σύζηλο τό, φθόνος, ζηλοτυπία.
συμπαίνω συνδαυλίζω, ἐξάπτω τὸ πῦρ.
συνοδεύγω ἀμεταβ. συμβαδίζω.
συντηρῶ παρατηρῶ μετὰ προσοχῆς.
συργουλιὰ ἡ, κολακεία, θωπεία.
συργουλιστὰ ἐπιρ. θωπευτικῶς, κολακευτικῶς.
συχαλασμὸς ὁ, κατρακύλισμα βράχων καὶ ὁ ἐκ τούτου κρότος.

Τ

ταγὴ ἡ, βρόμη.
ταχιὰ ἐπιρ. αὔριον, αὔριον τὸ πρωΐ, γρήγορα.
ταχυτέρου καὶ **ταϋτέρου** ἐπιρ. **ταχυτερινὴ** ἡ, ἡ πρωΐα.
τζαγκουρνίζω ἀμύσσω, τζουγκρανίζω.
τζάτζαλα ἢ **τσάτσαλα** τά, ράκη, φορέματα ρακώδη.
τζευδὸς ἐπιθ. τραυλός, βραδύγλωσσος.
τζινῶ λακτίζω οὐσ. ἡ **τζινιὰ** τὸ λάκτισμα.
τζόγια ἡ, στέφανος, κόσμημα.
τζουρλῶ ἢ **τσουρλῶ** κατακυλύομαι, κυλινδοῦμαι.
τὸ χρονικὸς σύνδεσμος, ὅτε, εὐθὺς ὡς,
τοδεταχιὰ ἐπιρ. χρονικόν, αὔριον τὸ πρωΐ.
τοκάρω καὶ μάλιστα τριτοπρ. **τοκάρει** = ἁρμόζει, πρέπει.
τόμου συνδ. χρονικὸς = εὐθὺς ὡς.
τοπώνω ἐξετάζω καὶ ὁρίζω τὸν τόπον πράγματός τινος
τορνέσι τό, πληθ. **τὰ τορνέσα** χαλκᾶ κέρματα ἐπὶ Ἑνετοκρατίας, καὶ γενικῶς = χρήματα.

τραϊτοριὰ ἡ, δόλος, ἐπιβουλή.
τράφος ὁ, φράκτης ἐκ ξηρολιθίας.
τροπώνω ὅρος ραπτικῆς, συρράπτω, τρουπώνω.
τσαμαρδαρὸς ἐπιθ. ρακένδυτος.

Φ

φανειὰ ἡ, ἐμφάνεια, ἐμφάνισις.
φαντὸς ρημ. ἐπιθ. ὑφαντός, ὑφασμένος.
φαρὶ τό, ἵππος, ἄλογον.
φλάγω, φλακή, φλακιάζω φυλάσσω, φυλακή, φυλακίζω.
φλακάτορας ὁ, πληθ. **οἱ φλακατόροι,** ὁ δεσμοφύλαξ.
φλετζακίδα, ἡ, σχίζα, πελεκούδα.
φόρος ὁ, ἡ ἀγορά, ἡ πλατεῖα.
φουσσᾶτον τό, στρατός, στράτευμα.
φταξούσιο τό, τὸ αὐτεξούσιον.

Χ

χάλαβρο τό, βράχοι χαλασμένοι καὶ κατακυλισθέντες ἐκ τοῦ βουνοῦ.
χαλικισμὸς ὁ, ὁ ψόφος ὁ γινόμενος ὅταν βαδίζῃ τις ἐπὶ χαλίκων.
χαράκι τό, βράχος, πέτρα μεγάλη.
χαράτσι τό, φόρος, δασμός.
χιλιμιντρίζω καὶ **χλιμίζω** ἐπὶ ἵππου - χρεμετίζω.
χόχλος ὁ, κόχλασμα ζέοντος ὕδατος, ζέσις, βράσις.
χρῄζω ἔχω ἀνάγκην.
ψέγος τό, ψόγος, ψεγάδι.
ψέγω κατηγορῶ, μέμφομαι.
ψὴ ἡ, πληθ. **ψές,** ἡ ψυχή, αἱ ψυχαί.
ψιχαλίδα ἡ, ἡ ψιχάλα, ψεκάς.
ψομομαρτυρῶ, ψευδῆ μαρτυρῶ.
ψύγω, ψύγομαι, μελ. **ψυγημένος** καὶ **ψυμένος,** ξηραίνω, ξηραίνομαι, μαραίνομαι.
ψυγομαραίνω - μαι ψύγομαι καὶ μαραίνομαι.
ψυχάρι το, ὁ λυχνοσβήστης, ἡ περὶ τὸν ἀνημμένον λύχνον πετομένη ψυχή, ἠπίολος.

Ω

ὠριόπλουμος ἐπιθ. περικαλλής.
ὥς συνδ. χρονικὸς καὶ τοπικός, ἕως, μέχρι.

ΔΙΑΦΟΡΑΙ ΚΑΙ ΕΠΑΝΟΡΘΩΣΕΙΣ

Καταγράφομεν κατωτέρω καὶ χάριν τῶν ἐχόντων τὴν μεγάλην ἔκδοσιν ὅσας γραφὰς καὶ ἑρμηνείας ἐδέχθημεν ἐν τῇ παρούσῃ ἐκδόσει πρὸς ἐπανόρθωσιν τῶν ἐν τῇ μεγάλῃ.

1) ***ἀπεὶς*** καὶ ***ἀπείτις***. Οὕτω πιστεύω ὅτι πρέπει νὰ γράφωνται οἱ σύνδεσμοι ὡς προελθόντες ἐκ τοῦ ***ἐπεί***, ὡς ὑπεδήλωσα καὶ εἰς τὸ Γλωσσαρ. τῆς μεγ. ἐκδόσεως (σελ. 500).

2) ***ἀποκοτῶ***. Ἡ ἐκ τοῦ κότος, κοτέω προέλευσις ἐδείχθη ὑπὸ τοῦ κ. Βογιατζίδη ἐν Λεξικογρ. Ἀρχείῳ Β' σελ. 127 ἑξ.

3) ***ἄτιε*** καὶ ***ἄτιες***. Εἶναι ἐπίρρημα βεβαιωτικὸν προελθὸν ἐκ τοῦ anzi, anziché, ὡς ἀνέπτυξα εἰς Λεξικογρ. Ἀρχ. Α' σελ. 138. Εὗρον ἀκόμη τὸ ἐπίρρημα ὑπὸ τὸν τύπον ***ἄντις*** εἰς μετάφρασιν (κατὰ τὸ 1635) ἐγγράφου τοῦ Δουκὸς Νάξου Κρίσπη δημοσιευθεῖσαν εἰς τὸ Δελτ. Ἱστορ. Ἐθνολ. Ἑταιρ. Ζ' (1916) σελ. 4 - 5. Ὑπὸ τὸν τύπον ***ἄντσι*** τὸ ἀναγράφει ὁ κ. Σαλβάνος ἐξ Ἀργυράδων Κερκύρας (Σαλβάνου, Μελέτη περὶ τοῦ γλωσσ. ἰδιώματος τῶν ἐν Κερκύρᾳ Ἀργυράδων, 1918 σελ. 20). Τελευταῖον τὸ ἀπήντησα ὡς ***ἄτιες*** εἰς τὴν ὑπ' ἐμοῦ τὸ πρῶτον ἐκδοθεῖσαν ἐν Ἀθήναις κωμῳδίαν τοῦ Κρητὸς Φωσκόλου στιχ. Γ. 528 καὶ ἀλλαχοῦ.

4) ***Βρόμος, βρόμα, βρομῶ***, (καὶ οὐχὶ βρῶμα κλπ.) Ὅτι πρὸς τὸ ἀρχαῖον βρόμος, βρομέω πρέπει νὰ σχετισθῶσιν κατέδειξεν, ὁ σεβ. καθ. Χατζιδάκις ἐν Λεξικ. Ἀρχ. Β σελ. 1 ἑξ.

5) ***γλοτσά, γλοτσοπατῶ***. Ἠκρίβωσα ὅτι καὶ σήμερον ἐν Σητείᾳ οὕτως ἀκούονται αἱ λέξεις (οὐχὶ κλοτσὰ κλπ), ὡς φέρουσι δηλ. αὐτὰς καὶ αἱ ἐκδόσεις Α, Β τῆς Ἑνετίας.

6) ***γροικῶ***. Πείθομαι μετὰ τὰ γραφέντα ὑπὸ τοῦ καθ. Χατζιδάκι (ἐν Ἐπετηρ. Πανεπιστ. Θ' σελ. 43 ἑξ.) ὅτι προῆλθεν ἐκ τοῦ ἄγροικος καὶ κατ' ἀκολουθίαν οὕτω γραπτέον.

7) ***δαμίν, δαμάκι, δαμινός***. Τὴν ἐκ τοῦ δάγμα (τοῦ δάκνω) παρα-

γωγὴν τῶν λέξεων λαμπρῶς ἀπέδειξεν ὁ καθ. Χατζιδάκης ἐν Λεξικ. Ἀρχ. Γ' σελ. 101 ἑξ.

8) ***κόκκα, κοκκιάζω*** καὶ ***χωνί***. Ποία ἡ ἀκριβὴς σημασία τῶν λέξεων καὶ πῶς πρέπει νὰ ἑρμηνευθῇ ὁ στ. Β 614 ἔγραψα εἰς τὸ Λεξικογρ. Ἀρχ. Γ' σελ. 23 - 24 λαβὼν ἀφορμὴν ἐξ ὑποδείξεως τοῦ φίλου Σ. Δεινάκι.

9) ὁ ***διαλεγῶνας*** Ε 277. Πρέπει νὰ μείνῃ ἡ γραφὴ τῶν κειμένων «καὶ διαλεγῶνα μέ 'βαλες» οὐχὶ ***κ' εἰς διαλεγῶνα μέ 'βαλες***, διότι ἐξηκρίβωσα τελευταῖον ὅτι ἐν Σητείᾳ ***διαλεγῶνας*** εἶναι ὁ διαλέγων, ὁ ἐκλέγων καὶ οὐχὶ οὐσιαστικὸν διαλογή, ἐκλογή, ὡς ἀκούεται σήμερον ἐν Ἡρακλείῳ καὶ ταῖς πλησίον ἐπαρχίαις.

10) ***ξεμηστεύγω***. Ἡ ἀρχὴ τῆς λέξεως ἐξηκριβώθη τελευταῖον ὅτι εἶναι ἡ ἐκ τοῦ ἀμνηστεύω, ξεμνηστεύγω. ἰδ. Χατζιδ. ἐν Λεξικ. Ἀρχ. Γ' σελ. 16 ἑξ.

11) ***ριγουλάκι***. Ἐδέχθημεν εἰς τὸν στιχ. Ε 1074 τὴν γραφὴν τῶν ΑΒ

σὰ ριγουλάκι λαμπιρὸ ἔτσι καθάρια βγαῖνα.

Εἶναι δὲ ριγουλάκι (ἐκ τοῦ ἰταλ. rigolo) τὸ αὐλάκιον. Ἰδ. Δεινάκι, Ἐρωτοκρίτεια εἰς Ἀφιέρωμα Χατζιδ. σελ. 138.

12) ἡ ***σκληριά***. Τὸν στίχον Α 1646 (κατὰ τὴν μεγ. ἐκδ. 1678) γράφομεν

καὶ νὰ γλυτώσου ἀπὸ τὴ σκληριὰ ξετρέχου καὶ γυρεύγου.

Εἶναι δὲ ***σκληριὰ*** ἡ μεγάλη κακοκαιρία καὶ τρικυμία. Τὴν γραφὴν ἔσωσαν αἱ ἐκδόσεις ΑΒ φθείρασαι μόνον τὴν λέξιν εἰς ***σκληρά***.

13) ***ψαρός***. Κατὰ παραδρομὴν ἐγράφη ὅτι τὸ ἐπίθετον ἐγένετο ἀπὸ τὸ ψάρι, ἐν ᾧ εἶναι ἀρχαῖον προελθὸν ἐκ τοῦ πτηνοῦ ***ὁ ψὰρ - ψαρός***· τὸ σημερ. ψαρόνι. Πρβλ. τὰ σημερινὰ ἐν Κρήτῃ ***χελιὸς*** (ἀπὸ τὸ χελιδόνι), ***κουρνὸς*** (ἀπὸ τὴν κουρούναν), ***φαζὸς*** (ἀπὸ τὴν φάσσαν), ***γερακὸς*** (ἀπὸ τὸ γεράκι).

ΠΙΝΑΞ ΕΙΚΟΝΩΝ

ΕΚ ΤΟΥ ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΟΥ ΤΟΥ ΛΟΝΔΙΝΟΥ (1710)

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΝΕΑ ΣΕΙΡΑ (ΠΡΑΣΙΝΑ ΒΙΒΛΙΑ)

1.	Ἡ ζωή μου	*Δ. Βικέλα*	Δρ.22.—
2.	Οἱ Μέλλοντες Στρατιῶται	*Π. Πάουελ*	» 6.40
3.	Ἡ Ἀγωγὴ	*Ε. Σπένσερ*	» 13.20
4.	Τὰ χημικὰ Λιπάσματα	*Ρ. Δημητριάδου*	» 5.60
5.	Χῶραι καὶ Λαοὶ τῆς Εὐρώπης	*Γ. Σωτηριάδου*	» 6.40
6.	Ἐπιστολαὶ πρὸς Πρωτοψάλτην	*Α. Κοραῆ*	» 4.80
7.	Εἰκόνες Ἀρχ. Ἑλλην. Ἱστορίας	*(μετὰ κειμένου)*	» 5.60
8-10.	Βυζάντιον καὶ Βυζαντινὸς Πολιτισμός, τεύχη 3	*Ἐσσελὶγγ*	» 18.80
11.	Ἐγκόλπιον τῶν Νέων τεῦχος Α'.	*Α. Βενεδέττη*	» 6.40
12.	» » » » Β'.	*Α. Βενεδέττη*	» 4.40
13.	Γνῶμαι	*Ἀδ. Κοραῆ*	» 4.00
14.	Στρατιωτικὰ Διηγήματα	*Ε. Δε-Ἀμίτση*	» 6.40
15.	Τὰ πρῶτα Βήματα τῆς Ἀνθρωπότητος	*Α. Κουρτίδου*	» 6.40
16.	Πολεμικὰ Διηγήματα	*(βραβευθέντα)*	» 4.40
17.	Ἡ Βυζαντινὴ Θεσσαλονίκη	*Α. Ἀδαμαντίου*	» 8.—
18.	Δύο ἐχθροὶ τοῦ Ἀνθρώπου	*Ν. Ἀποστολίδου*	» 4.40
19.	Ἡ Ἀρχαία Ἑλληνικὴ Ποίησις	*Σ. Κ.*	» 4.—
20.	Ἐκ τῶν ποιητικῶν βιβλίων τῆς Π. Διαθ.	*Δ. Σ. Μπαλάνου*	» 4.80
21.	Σύντομος Ἱστορία τῆς Ἑλλ. γλώσσης	*Γ. Ν. Χατζιδάκι*	» 7.20
22.	Τὸ Ἅγιον Ὄρος	*Γ. Σωτηρίου*	» 9.60
23.	Ἀνέκδοτα τοῦ Πλουτάρχου Α'.	*Χ. Ἀννίνου*	» 6.40
24.	Μαργαριτάρια καὶ Γουναρικὰ	*Ν. Ἀποστολίδου*	» 4.80
25.	Ἡ Ἁγία Σοφία	*Γ. Σωτηρίου*	» 7.20
26.	Ἡ Μεγάλη Ἑβδομὰς καὶ τὸ Πάσχα	*Δ. Σ. Μπαλάνου*	» 4.80
27.	Ἀστέρες	*Δ. Αἰγινήτου*	» 8.80
28.	Ἀξιώσεις Ἐργασίας — Κεφαλαίου	*Κ. Δοσίου*	» 6.40
29.	Μετέωρα	*Δ. Αἰγινήτου*	» 10.80
30.	Ἀνέκδοτα τοῦ Πλουτάρχου Β'.	*Χ. Ἀννίνου*	» 6.—
31.	Αἱ Γυναῖκες εἰς τὴν Λαογραφίαν	*Σ. Κυριακίδου*	» 7.60
32.	Οἱ Μύρμηκες ἐν πολέμῳ καὶ εἰρήνῃ	*Δ. Δαλεζίου*	» 6.40
33.	Ἐπιστολαὶ Σενέκα (Μετάφρασις)	*Γ. Γρατσιάτου*	» 5.60
34.	Ἀνέκδοτα Πλουτάρχου Γ'	*Χ. Ἀννίνου*	» 8.—
35.	Χριστούγεννα Πρώτη Ἰανουαρίου. Θεοφάνεια	*Δ. Μπαλάνου*	» 4.—
36.	Γύρω στὴ φωτιὰ	*Μ. Μιχαηλίδου*	» 5.20
37.	Πλινίου τοῦ νεωτέρου ἐπιστολαὶ	*Γ. Κ. Γρατσιάτου*	» 5.20
38.	Παιδιαὶ συλλεχθεῖσαι ὑπὸ George Draper	*Δεσπ. Μιχαηλίδου*	» 6.80
39.	Νέα Διηγήματα	*Ἐμμ. Λυκούδη*	» 12.—
40.	Τὸ Θρησκευτικὸν Θέατρον τῶν Βυζαντινῶν	*Α. Παπαδοπούλου*	» 6.40
41.	Ἀπὸ τὸ ἡμερολόγιον τῆς ζωῆς μου	*Ἐμμ. Λυκούδη*	» 10.40
42.	Ἡ Μητέρα καὶ τὸ Παιδὶ	*Ζωῆς Φράγκου*	» 7.60
43.	Ἡμερολόγιον τῆς Πολιορκίας τοῦ Μεσολογγίου 1825—1826	*Γ. Δροσίνη*	» 14.—
44.	Οἱ Ἀστέρες εἰς τὴν Ποίησιν καὶ τὴν Μυθολογίαν. Διασκ. ἐκ τοῦ Ἀγγλ.	*Αἴγλης Δ. Αἰγινήτου*	» 7.20
45.	Ὁ Διγενὴς Ἀκρίτας τὸ ἐθνικόν μας ἔπος	*Στίλπ. Κυριακίδου*	8.—
46.	Ὁ Καποδίστριας καὶ ἡ ἐποχή του	*Ε. Κ. Μαυράκη*	» 6.—
47.	Ἡ Ὑγιεινὴ τοῦ Παιδίου	*Σόλωνος Βέρα*	» 12.40
48.	Οἱ Κρῆτές μου	*Ι. Μ. Δαμβέργη*	» 13.20
49.	Ὁ Καναδᾶς	*Ἕλλης Χαρ. Ἀποστολίδου*	» 5.60
50.	Βυζαντινὸ Παραμύθι	*Φ. Κουκουλὲ*	» 8.80
51.	Ἡ Νεανικὴ Ἡλικία	*Μ. Μιχαηλίδου*	» 4.80
52.	Ἱστορικαὶ Διηγήσεις	*Π. Μ. Κοντογιάννη*	» .
53.	Ἐρωτόκριτος. (Μετὰ εἰσαγ. καὶ Λεξιλογίου)	*Σ. Ξανθουδίδου*	» 21.—

